UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Venerabilis Bedæ Presbyteri Anglo-Saxonis, Doctoris Ecclesiæ Vere Illuminati Opera Theologica, Moralia, Historica, Philosophica, Mathematica & Rhetorica, quotquot hucusque haberi potuerunt omnia

In Vetus Et Novum Testamentum, Salvberrimis In Moysis Pentatevchvm, Tobiam & Iobum, Libros Regum, Davidis Pasalmos, Parabolas Salomonis & Cantica, Prophetas &c. explanationibus & Quæstionibus enodata: Moralibus doctrinis & expositionibus in quatuor Evangelistarum Evangelia illustrata: facundissimis ...

Beda <Heiliger>

Coloniæ Agrippinæ, 1688

urn:nbn:de:hbz:466:1-72031

Visual Library

Th. 119 a.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

VENERABILIS

BEDÆ

PRESBYTERI

OPERA

OMNIA.

VENERABILIS

BEDÆ

PRESBYTERI

OPERA

OMNIA

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

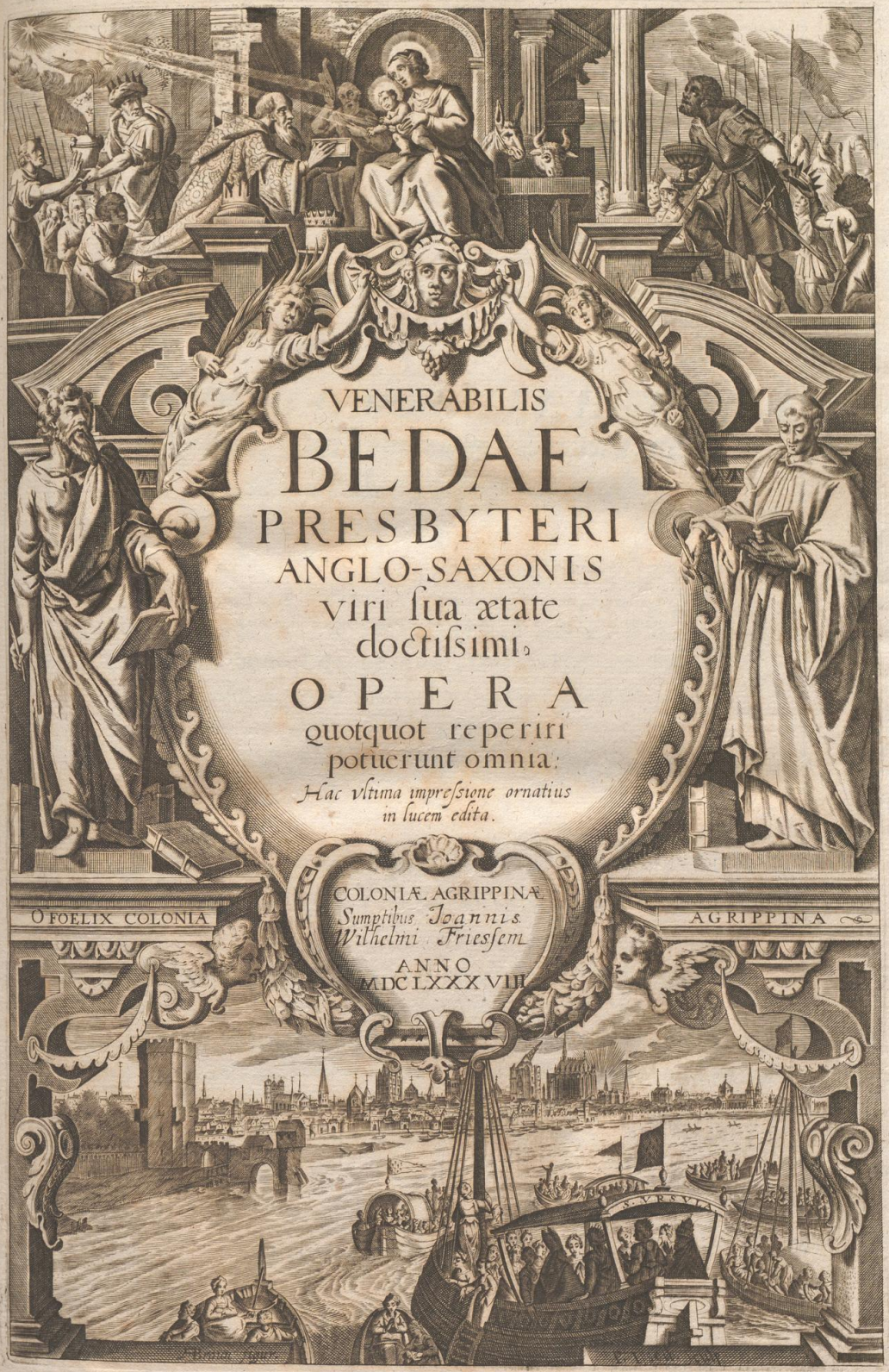
VENERABILIS
BEDAE
PRESBYTERI
ANGLO-SAXONIS
viri sua ætate
doctissimi,
OPERA
quotquot reperiri
potuerunt omnia:
Hac vltima impressione ornatius
in lucem edita.
COLONIÆ AGRIPPINÆ
Sumptibus Joannis
Wilhelmi Friesem
ANNO
MDCLXXXVIII
O FOELIX COLONIA
AGRIPPINA

VENERABILIS

BEDÆ

PRESBYTERI ANGLO-SAXONIS,

DOCTORIS ECCLESIÆ

VERE ILLUMINATI

OPERA

THEOLOGICA, MORALIA, HISTORICA, Philosophica, Mathematica & Rhetorica, quotquot hucusque haberi potuerunt omnia,

IN VETUS ET NOVUM TESTAMENTUM,

SALUBERRIMIS IN MOYSIS PENTATEUCHUM, Tobiam & Iobum, Libros Regum, Davidis Psalmos, Parabolas Salomonis & Cantica, Prophetas &c. explanationibus & Quæstionibus enodata:

Moralibus doctrinis & expositionibus in quatuor

EVANGELISTARUM EVANGELIA

illustrata: facundissimis in omnes Anni Dominicas & Festa Homiliis exornata:

SUBTILISSIMIS ET THEOLOGICIS IN ACTUS

Apostolorum, Epistolas Pauli, Petri, Iacobi, Ioannis, Iudæ & Apocalypsin Commentariis aucta:

Historiis Anglorum, variorum Sanctorum vitis, gestis ac Martyrologio: Moralibus Physicisque Quæstionibus exculta: diversis ac plurimis variarum materiarum Libris & Tractatibus, scientiæ & pietati, Doctrinæ ac perfectioni utilissimis, locupletata.

Hâc postremâ editione diligenter recognita, sedulò correcta, & divisa

IN TOMOS VIII.

Cùm Indice Rerum Verborumque copiosissimo.

Collegii societatis Jesu Paderbornæ 1691

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Apud IOANNEM WILHELMVM FRIESSEM juniorem.

ANNO M. DC. LXXXVIII.

VITA VENERABILIS BEDÆ PRESBYTERI ANGLO-SAXONIS, EX ANNALIBVS CARDINALIS Cæsaris Baronii & aliis desumpta.

SAnctus & Venerabilis Beda Anno Christi sexcentesimo septuagesimo primo, temporibus Adeodati Papæ, & Constantini Pogonati, in Anglia, prope Monasterium Beatorum Petri & Pauli (quod, ut ait idem Beda libro 5. Hist. Ang. in fine, ad Wyrimudam & Ingiruum situm est) natus fuit.

Dùm septimum suæ ætatis annum, qui est Christi, 678. absolvisset, utroque parente destitutus, supradicto Monasterio curâ propinquorum traditus, ab ejusdem Monasterii Abbatibus, Benedicto & Ceolfrido, viris sanctitate, doctrina & pietate celeberrimis educatus, à teneris virtuti & pietati simul assuevit.

Munimenta laborum ac studiorum suorum innumera, quæ posteris reliquit, eum non tantum Græcæ ac Latinæ linguæ peritum fuisse, atque in omni disciplinarum genere excelluisse produnt: Verum etiam Rhetorem, Historicum, Astronomum, Arithmeticum, Chronographum, Philosophum ac Theologum tantum, atque eo tempore tam mirabilem extitisse testantur, ut apud istius sæculi scriptores in Proverbium abierit: *Hominem in extremo orbis angulo natum, universum orbem suo ingenio perstrinxisse.* Tria hæc, orare, scribere, & docere, ei per totam vitam familiaria fuêre.

Decimo nono vitæ suæ anno, qui incidit in annum Christi 690. Sergii Papæ 3. & Justiniani Junioris 6. transacto, Diaconatus ordinem à Joanne Augustaldensis Ecclesiæ Episcopo, jussu Ceolfridi Abbatis supranominati suscepit.

Quando autem ejusdem Ceolfridi mandato circiter annum ætatis suæ tricesimum, qui est Christi septingentesimus primus, & Sergii Papæ ultimus, Presbyteratus ordine insignitus fuit, totum se Religioni, & sacrarum literarum meditationi & interpretationi devovit: prout de se ipso in fine historiæ suæ Anglicanæ testatur his verbis: (Beda Dei famulus & Presbyter Monasterii Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, quod est ad Wirimudam & Ingiruum Qui natus in territorio ejusdem Monasterii, cum essem annorum septem, cura propinquorum datus sum educandus Reverendissimo Abbati Benedicto, ac deinde Ceolfrido, cunctumque ex eo tempus vitæ in ejusdem Monasterii habitatione peragens, omnem meditandis scripturis operam dedi, atque inter observantiam disciplinæ regularis, & quotidianam cantandi in Ecclesia curam, semper aut discere, aut docere, aut scribere, dulce habui.

Decimo nono autem vitæ meæ anno diaconatum, trigesimo gradum presbyteratus, utrumque per ministerium Episcopi Joannis, jubente Ceolfrido Abbate, suscepi. Ex quo tempore accepti presbyteratus, usque ad annum ætatis meæ quinquagesimum nonum, hæc in scripturam sanctam, meæ, meorumque necessitati ex opusculis venerabilium Patrum breviter annotare, sive etiam ad formam sensus & interpretationis eorum superadjicere curavi.) Hæc ipsemet Beda.

A Sergio Papa Romam vocatum esse, ut colloquio frueretur ejus, qui per famam virtutum & scientiarum toti mundo innotuerat, ejusdem Sergii Pontificis Epistola, quæ extat Tomo 3. Conciliorum generalium, indicat his verbis: *Opportunus ergo ac divinis amplectenda solicitudinis tuæ petitionibus arctissima devotione faventes, hortamur Deo dilectam religiositatis tuæ bonitatem, ut quia exortus quibusdam Ecclesiasticarum causarum capitulis non sui examinatione longius innotescendis, opus nobis sunt ad conferendum arte literaturæ imbuti: Sicut decet devotum auxiliatorem sanctæ matris universalis Ecclesiæ, obedientem devotionem huic nostræ exhortationi non desistas accommodare: sed absque aliqua immoratione religiosum Dei famulum Bedam, Venerabilis Monasterii tui Presbyterum ad limina Apostolorum principum dominorum meorum Petri & Pauli, amicorum tuorum ac protectorum ad nostræ mediocritatis conspectum non moreris dirigere: quem favente Domino sanctis tuis precibus, non diffidas prosperè ad te redire, peracta præmissorum Capitulorum cum auxilio Dei desiderata solemnitate. Erit enim (ut confidimus) etiam cunctis tibi creditis profuturum, quicquid Ecclesiæ generali claruerit per ejus præstantiam impertitum.*

Vnde quanta in eo fuerit modestia, quantusque externorum honorum contemptus, nemo non facili negotio intelligit: qui cum in scriptis suis frequenter Sergii meminit, hanc vocationem, quæ ad summam laudem suam spectare videbatur, silentio præteriit. Fueritne ad petitionem Sergii Romam missus, planè ignoratur: non iviſſe, & ex Anglia ne quidem pedem ullum extulisse, verius esse

putamus. Nam quæ ad Historiam Anglicanam texendam, ex Ecclesiæ Romanæ Archivis petere opus fuerat, non à se inde allata, sed opera Nothelmi, qui sub Gregorio Papa secundo Romam venit, de accepisse testatur in Epistola nuncupatoria ad Ceolulphum Regem, posita in fronte ejusdem à se conscriptæ historiæ.

Ita jam celebre erat nomen ejus, *ait Trithemius in vita Bedæ*, ut in quæstionibus enodandis indigeret eo sublimitas Romana. Et tantis planè condigna laus studiis, quippè qui ex eo tempore, quo legere poterat, à sacra lectione & studio minimè cessabat.

Semper mens devota studiis occupabatur salutaribus, quibus legit, scripsit vel docuit. Erat ei mos ex lectione vehementer accendi & compungi, ita ut sæpè inter legendum & docendum lachrymas calidas effunderet. Vnde post lectionem vel studium ad orationes sanctas doctor devotus se contulit, sciens magis Dei gratia quàm propriis viribus ad scientiam perveniri scripturarum. O virum cunctis venerandum seculis! qui & mentis habitaculum orationibus, & Ecclesiam doctrinis illustravit. Nullus unquam nostrum Bedam vidit otiosum. Vehementissimè amore studii sacri æstuabat, ita ut ne ad momentum quidem potuerit esse otiosus.

Cùm enim ad Monasterium puer intrasset, in tantùm studendo profecit, ut non solùm in sacris scripturis, sed etiam in secularibus literis ultra omnes Angliæ doctores peritissimus evaserit. Scripsit de omnibus artibus, quas liberales vocant, tractatus plures atque pulcherrimos. In extremo mundo, ut ita dicam, positus, Græcam linguam magna ex parte didicit, & nec Hebraicæ penitus ignarus. Habuit multos egregios discipulos, quos suo studio & exemplo ad amorem scripturarum inæstimabili fervore provocabat. Nec solùm studiis sed quod iis amplius est, religione & sanctitate, quos docuit, fecit insignes. Fuit autem vir per omnia magnificus, scientia & morum honestate venerabilis, Charitate siquidem refulsit gemmata sublimis, devotione præcipuus, castimonia vitæ gloriosus.

Erat autem decentis staturæ, incessu gravis, voce sublimis, ore facundus, vultu decorus, & quædam mixta jucunditati severitas. Vnde bonis & devotis erat affabilis, superbis autem & negligentioribus terribilis. Se ita mansuetum & humilem cunctis exhibuit, ut in toto monasterio vix haberet æqualem. Quicquid autem studendo & meditando de scripturis potuit apprehendere, sine invidia communicabat iis, quos idoneos viderat, & in amore scientiæ salutaris flagrantes. De tota Anglia viri confluebant ad eum, cupientes sub ejus magisterio & morum & scientiæ scripturarum incrementa suscipere. Nam ejus conversatio, intuentibus norma totius religionis erat & honesti. Et quid multis nitar sermonibus? talis ac tantus erat vir iste sacratus, ut omnis laus ejus virtutibus sit prorsus inferior. O utinam tale jam studium amarent monachi: quàm felix esset status religionis! Amator verè scientiæ erat is, de quo loquimur: qui non bathologiam, sed virtutem in studio quærebat; nam incuriosi fuit, sed dulcis eloquii.) Hæc Trithemius.

Anno ætatis suæ sub quinquagesimo nono, qui incidit in annum Christi septingentesimum trigesimum primum, scriptorum suorum Catalogum absolvit illum, qui ponitur ad finem Epitomes antiquum auctorem Anonymum, qui post eum res Anglorum est prosecutus. In quo non sine magno detrimento Ecclesiæ plurima desiderantur, quæ vel injuria vel antiquitate temporum interierunt. Quæ verò huic non inserta reperiuntur, vel post annum ætatis Bedæ quinquagesimum nonum scripta fuêre: vel à posteris & discipulis Bedæ amantissimis servis inventa, & è tenebris erута, simul cum aliis, quæ infra designantur, in lucem sunt emissa.

CATALOGVS SCRIPTORVM EIVS AB Anonymo auctore compilatus, iste est:

In principium Geneseos usque ad nativitatem Isaac, & electionem Israelis, & Ismaelis reprobationem libros tres.

De tabernaculo & vasis ejus, ac vestibus sacerdotum libros tres.

Item in primam partem Samuelis, id est, usque ad mortem Saul, libros quatuor.

De ædificatione templi allegoricæ expositionis, sicut & cætera, libros duos.

Item in Regum librum triginta quæstionum.

In Proverbia Salomonis, libros tres.

In Cantica Canticorum, libros sex.

In Esaiam, Danielem, duodecim Prophetas, & partem Hieremiæ, distinctiones capitulorum ex tractatu beati Hieronymi excerptas.

In Esdram & Nehemiam, libros tres.

In Canticum Abacuch, librum unum.

Item capitula lectionum in Pentateuchum Moysi, Josue, Judicum.

In libros Regum, & verba dierum.

In librum beati Patris Job.

In parabolas, Ecclesiasten, & Canticum Canticorum.

In Esaiam Prophetam.

In Esdram quoque & Nehemiam.

In Evangelium Marci libros quatuor.

In Evangelium Lucæ, libros sex.

Homiliarum Evangelii, libros duos.

In Apostolum quæcunque in opusculis S. Augustini exposita inveni, cuncta per ordinem transcribere curavi.

In

In actus Apostolorum libros duos.
In Epistolas septem Canonicas, libros singulos.
In Apocalypsim sancti Joannis, libros tres.
In capitula lectionum in totum novum testamentum, excepto Evangelio.
Item librum Epistolarum ad diversos, videlicet: De sex ætatibus sæculi una est. De mansionibus filiorum Israel una. De eo, quod ait Esaias: Et claudentur ibi in carcere, & post dies multos visitabuntur, una. De ratione bissexti una. De æquinoctio juxta Anatolium una.
Item de historiis Sanctorum, librum vitæ passionis sancti Felicis Confessoris, & de metrico Paulini opere in prosam transtuli. Librum vitæ & passionis sancti Anastasii malè de Græco translatum, & pejus à quodam imperito emendatum, prout ad sensum, correxi.
Vitam sancti patris, monachi simul & Antistitis Cuthberti, & priùs heroico metro, & postmodum plano sermone descripsi.
Historiam Abbatum Monasterii hujus, in quo supernæ pietati deservire gaudeo, Benedicti, Ceolfridi, & Werthberti in libellis duobus.
Historiam quoque Ecclesiasticam gentis nostræ in quinque libros.
Martyrologium de natalitiis sanctorum Martyrum diebus, in quo omnes, quos invenire potui, non solùm qua die, verùm etiam quo genere certaminis, vel sub quo judice mundum vicerint, diligenter annotare studui.
Librum hymnorum diverso metro sive rythmo.
Librum Epigrammatum heroico metro sive Elegiaco.
De natura rerum, & de temporibus, libros singulos.
Item de temporibus, librum unum majorem.
Librum etiam de orthographia, alphabeti ordine distinctum.
Item librum de arte metrica, & huic adjunctum alium.
De schematibus & tropis libellum, hoc est, de figuris, modisque locutionum, quibus Scriptura sancta contexta est.

Ad quem autem annum Redemptoris vita pervenerit, quoto anno ætatis suæ decesserit, non satis constat. Marianus Scotus anno septingentesimo vigesimo nono. Sigebertus septingentesimo trigesimo primo. Trithemius septingentesimo trigesimo tertio: alii gravissimè aberrantes, septingentesimo mortuum esse contendunt. Verùm ex scriptis ejus ait Baronius: *Certò certius elici posse videtur, ut alterum de duobus sit affirmandum; vel scriptum librum Bedæ absque controversia ipsi tributum ejus non esse, vel ex eo fateri, ipsum saltem pervenisse ad annum ætatis centesimum quintum. Etenim in ea Epistola inter alias ejus lucubrationes superius numeratas, cujus est titulus*: De æquinoctio juxta Anatolium, *ad fratrem Wicthedam presbyterum scripta, quæ incipit*: Libenter accepi literas tuæ benignitatis, & cætera, *habet ista prope finem post prolixam ea de re disputationem*: Vt te exemplis ad inveniendam instruam feriam, quæ decima quarta occurrat luna (ut puta) anno præsenti Dominicæ Incarnationis septingesimo septuagesimo sexto: sume epactas hujus anni, & cætera, *docens eo anno lunam decimam quartam fuisse quinto Idus Aprilis, Dominicum verò diem Paschatis decimo octavo Kalendas Maii. Cùm igitur dicto anno Redemptoris septingentesimo septuagesimo sexto ea Beda scribere se testetur; utique affirmare necesse, ut dictum est, pervenisse saltem ad annos ætatis centum quinque. Nec est, quod quis dicere possit per errorem in numerum irrepsisse: siquidem idem designatus Annus ad amussim concordat cum tabulis Astronomicis in circulo decennovenali decimo tertio, in quo dictis diebus æquè ponitur luna decima quarta, & dies Paschæ.*

Sic igitur ejus Epistolæ auctoritate, quam Bedæ adscribunt omnes, apparet, longè diuturniorem vixisse ætatem, quàm tradant alii. Certè quidem se multum vixisse, diem obiturus testatus est, ex satiatus ætate longæva, ut proximè dicturi sumus. Quòd si hæc de longa Bedæ ætate non placent, ut nova & hactenus inaudita; tunc incumbit labor his, qui negant, non esse Bedæ citatam nuper Epistolam falsoque recenseri inter ipsius scripta, monstrare; & nos veriora promenti haud inviti acquiescimus, parati semper sequi firmiora tradentem. Hæc Baron.

Transitus ejus ad Dominum ex hac vita qualis fuerit, & quando contigerit, illa germana ac sincerissima Epistola unius cujuspiam ex discipulis ejus, qui morienti adfuit, indicat, quam hic integram subjicimus.

Munusculum quod misisti, multum libenter accepi, multumque gratanter literas tuæ devotæ eruditionis legi, in quibus, quod maxime desiderabam, Missas videlicet, & orationes sacrosanctas, pro Deo dilecto patre ac magistro Beda, à vobis diligenter celebrari reperi. Vnde delectat magis pro ejus charitate, quàm fretus ingenio, paucis sermonibus dicere, quo ordine migrarit à seculo, cum hoc etiam te desiderasse, & poposcisse intellexi. Gravatus est quidem infirmitate, & maximè creberrimi anhelitus, sed tamen penè sine aliquo dolore, ante diem resurrectionis Dominicæ, id est, ferè duabus hebdomadibus. Et sic postea lætus & gaudens, gratiasque agens Deo omnipotenti die & nocte, imò horis omnibus, usque ad diem ascensionis Dominicæ, id est, septimo Idus Maii vitam ducebat, & nobis discipulis suis quotidie lectiones dabat. Quicquid autem reliquum diei fuit, in Psalmorum cantu, prout potuit, se occupabat. Totam verò noctem lætus in orationibus, & gratiarum actione Deo ducere studebat, nisi tantum modicus somnus impediret: itemque evigilans statim consueta scripturarum modulamina ruminabat, extensisque manibus Deo gratias agere non est oblitus. Verè fateor, quia neminem alium unquam oculis mei vidi, nec auribus audivi, tam diligenter gratias Deo vivo referre. O verè beatus vir! Canebat autem sententiam sancti Pauli dicentis: *Horrendum est incidere in manus Dei viventis*, & multa alia de sacra Scriptura, in quibus nos à somno animæ exurgere præcogitando horam ultimam admonebat. Et in nostra quoque lingua, ut

erat

erat doctus in noſtris carminibus, dicens erat de terribili exitu animarum à corpore. Cantabat etiam Antiphonas ob noſtram conſolationem & ſuam, quarum una eſt: *O Rex gloriæ, Domine virtutum.* Cum veniſſet autem ad illud verbum: *Ne derelinquas nos orphanos*: prorupit in lachrymas, & multum flebat. Et poſt horam cœpit repetere, quæ inchoaverat, & ſic per totum diem faciebat. Et nos quidem audientes, luximus cum ipſo, & flevimus. Altera vice legimus, altera vice ploravimus, imò cum fletu legimus. In tali lætitia quadrageſimales dies uſque ad diem præfatam deduximus. Et ille multum gaviſus eſt, & Deo gratias referebat, quia ſic meruiſſet infirmari. Et ſæpè dicebat: *Flagellat Deus omnem filium, quem recipit.* Et ſententiam Ambroſii: *Non ſic vixi, ut me pudeat inter vos vivere; ſed nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus.*

In iſtis autem diebus duo opuſcula memoriæ digna, exceptis lectionibus, quas quotidie accepimus ab eo, & cantu Pſalmorum facere ſtuduit, id eſt, à capite Evangelii ſancti Joannis, uſque ad eum locum, in quo dicitur: *Sed hæc quid ſunt inter tantos?* in noſtram linguam ad utilitatem Eccleſiæ Dei convertit. Et de libris Iſidori Epiſcopi excerptiones quaſdam dicens: *Nolo ut pueri mei mendacium legant, & in hoc poſt meum obitum ſine fructu laborent.* Cum veniſſet autem tertia feria ante aſcenſionem Domini, cœpit vehementius ægrotare in anhelitu, & modicus tumor in pedibus ejus apparuit. Totum tamen illum diem docebat, & hilariter dictabat, & nonnunquam inter alia dixit: *Diſcite cum feſtinatione, quia neſcio quamdiu ſubſiſtam, & ſi poſt modicum tollat me factor meus.* Vnde nobis videbatur, ne forte exitum ſuum bene ſciret, & ſic noctem in gratiarum actione pervigil duxit. Et mane illuceſcente, id eſt, quarta feria, præcepit diligenter ſcribi, quæ cœperamus, & hoc fecimus uſque ad horam tertiam.

A tertia verò hora ambulavimus cum reliquiis Sanctorum, ut conſuetudo illius diei poſcebat, & unus ex nobis erat cum illo, qui dixit ei: *Adhuc capitulum unum de libro, quem dictaſti, deeſt, & videtur mihi difficile tibi eſſe, plus te interrogare.* At ille inquit: *Facile eſt, accipe calamum tuum, & tempera, feſtinanterque ſcribe*: & ille fecit ita. At nona hora dixit mihi: *Quædam pretioſa in mea capſella habeo, id eſt, piper, oraria & incenſa: ſed curre velociter, & adduc Presbyteros Monaſterii noſtri ad me, ut & ego munuſcula, qualia mihi Deus donavit, illis diſtribuam.* Quod & cum tremore feci. Et præſentibus illis locutus eſt ad eos, unumquemque monens & obſecrans. Miſſas & orationes pro ſe diligenter facere.

Quod illi libenter ſe facturos reſponderunt, lugebant autem & flebant, maximè à verbo quod dixerat, quia æſtimaret, quòd faciem ejus non multò amplius in hoc ſeculo viſuri eſſent. Gaudebant autem de eo, quod dixit: *Tempus eſt, ſi ſic factori meo videtur, ut ad eum modò abſolutus ex carne veniam, qui me, quando non eram, ex nihilo formavit. Multum tempus vixi, bene que mihi pius judex vitam meam prævidit, tempus abſolutionis meæ prope eſt. Etenim anima mea deſiderat regem meum Chriſtum in decore ſuo videre.* Sic & alia multa utilitatis cauſa ad noſtram ædificationem locutus, diem ultimum in lætitia uſque ad veſperum duxit. Et præfatus puer nomine Wilberch adhuc dixit: *Magiſter dilecte, reſtat adhuc una non deſcripta.* At ille: *Bene*, inquit, *conſummatum eſt, veritatem dixiſti. Accipe caput meum in manus tuas, quia multum me delectat ſedere ex adverſo loco ſancto meo, in quo orare ſolebam, ut & ego ſedens patrem meum invocare poſſim.* Et ſic in pavimento ſuæ caſulæ decantans: *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto*, & cætera, ultimum ex corpore exhalavit ſpiritum. Atque ſine dubio credendum eſt, quia pro eo, quòd hic ſemper devotiſſimus in Dei laudibus laboraverat, ad gaudia deſideriorum cœleſtium anima ejus ab Angelis portaretur. Omnes autem, qui audierunt & viderunt obitum Bedani patris noſtri, nunquam ſe vidiſſe alium in tam magna devotione, atque tranquillitate vitam finiſſe teſtabantur: quia ut audiſti, quouſque anima in corpore fuit, *Gloria Patri*, & alia quædam ad gloriam Dei cecinit, & manibus expanſis Deo gratias agere non ceſſabat. Scire autem debes, quia adhuc multa narrari & ſcribi poſſent de eo, ſed nunc brevitatem ſermonis ineruditio linguæ meæ facit. Attamen cogito Deo adjuvante, ex tempore plenius de eo ſcribere, quæ oculis vidi, & auribus audivi.

Epitaphium etſi pium quidem, egregiæ tamen ſanctitati ac doctrinæ tanti viri non ſatis conveniens, extat tale:

Presbyter hic Bedæ requieſcit, carne ſepultus,
Dona Chriſte animam in cœlis gaudere per ævum;
Daque illum Sophiæ debriari fonte, cui jam
Suſpiravit ovans intento ſemper amore.

Qui hos verſus primus reddidiſſe reperitur, vetus aſſectator Bedæ in hiſtoria Anglicana, ita mox jure expoſtulat: (Poteritne, inquit, ulla excuſatione hic pudor extenuari; ut nec in eo Monaſterio, ubi illo vivente totius literaturæ exultabat Gymnaſium, potuerit inveniri homo, qui memoriam ejus formaret, niſi exili & miſerabili ſtylo;) *ſed illud deterius, quod finxit ſibi fabula epitaphium Bedæ, de quo hæc in vita ejus, quæ à Petro deſcribitur in Sanctorum Catalogo*: Alius diſcipulus ejus, cùm, ipſo defuncto, titulum ſepulchro facere diſpoſuiſſet unico carmine leonino, ſic incipiens: *Hac ſunt in foſſa*, & vellet finire, *Bedæ ſancti*, vel *Presbyteri oſſa*; nec metrum ſtare poſſet, & nullum aliud vocabulum eidem occurreret; attædiatus tandem ivit dormitum. Et ecce manè in tumulo manibus Angelicis reperit ſcriptum:

Hac ſunt in foſſa Bedæ Venerabilis oſſa.

Hæc auctor dum cauſam affert, cur Beda non, ut alii, Sanctus dictus ſit, ſed Venerabilis, ad quod aſtruendum iſta quoque adducit: Cùm ex nimia ſenectute oculis caligaſſet, & diſcipulo duce ad lapidum congeriem perveniſſet, diſcipulus ei ſuadere cœpit, quòd magnus illic eſſet populus congregatus, qui ſumma affectione & ſilentio ejus prædicationem expectabat. Cumque ſanctus ferventi ſpiritu elegantiſſimum

sermonem fecisset & conclusisset, per omnia sæcula sæculorum: Lapides responderunt, Amen Venerabilis Beda. *Hæc ibi de indito ipsi cognomento Venerabilis. De quibus cùm nihil Bedæ assectator discipulus dicat, post ipsum ista excogitata esse videri possunt, quæ nec à Trithemio esse recepta noscuntur.*

Porrò ista quidem vel ex eo saltem erroris redarguuntur, quod ejusmodi titulus, Venerabilis, *communis aliquot presbyteris omnibus, incognitus majoribus fuisse videtur, qui eundem Bedam non isto, sed alio titulo nominarunt: siquidem Hilduinus in Areopagiticis, auctor ejusdem sæculi, ipsum, sanctum Bedam presbyterum nominat, sicut & Marianus Scotus, cùm de ipso ait:* Sanctus Beda presbyter Anglicus, computatur, his temporibus clarus habetur.

Albinus Flaccus & ipse Anglus, atque ejusdem temporis scriptor, cùm eum citat, Bedam Saterdotem doctorem eximium appellat, in libris de divinis officiis: & Amalarius, qui & ipse eodem sæculo vixit, citans sæpè Bedam, nunquam eo titulo, Venerabilis, *ornat; sed potius honoris causa, interdum Dominum Bedam appellat. Vsuardus qui & eodem vixit tempore, simpliciter absque illo,* Venerabilis, *titulo nominat Bedam; adeò ut appareat inanis ea, quæ asseritur ejus tituli causa. Porrò vitam Bedæ à Cuthberto Abbate scriptam fuisse, Molanus testatur. sed caremus ea, maximo detrimento veritatis. Tanto doctore jure semper gloriata est sancta Ecclesia Anglicana: quem cùm rejiciant filii desertores, qui, loco ipsius Pseudoapostolos a errantes, & in errorem mittentes, abeuntes retrò post satanam sunt secuti: in futuro sæculo ante judicium magni Dei, tanto instante accusatore sententiam damnationis accipient. Baron.* a Iud. Epist.

Laudavit eum laudatissimus vir sanctus Bonifacius Germaniæ Apostolus, in Epistola ad Cuthbertum Abbatem ejusdem monasterii, his verbis: (Interea rogamus, ut aliqua de opusculis sagacissimi investigatoris scripturarum Bedæ Monachi, quem nuper in domo Dei apud vos vice candelæ Ecclesiæ, scientiâ scripturarum fulsisse audivimus, conscripta nobis transmittere dignemini: & si vobis laboriosum non sit, ut donum* unum nobis grande solatium peregrinationis nostræ transmittatis.) *Partem unam.

Et in Epistola ad Egbertum Eboracensem Archiepiscopum his verbis: (Modo autem inhianter desiderantes flagitamus à vobis ad gaudium, ut memores nostri eo modo, quo & ante mecum fecistis, aliquam particulam, vel scintillam de candela Ecclesiæ, quam illuxit Spiritus sanctus in regionibus provinciæ vestræ, nobis destinare curetis; id est, ut de tractatibus, quos spiritualis presbyter & investigator sanctarum scripturarum Beda referando composuit, partem qualemcunque dignemini mittere. Maximè autem (si fieri possit) quod nobis prædicantibus habile, & manuale, & utile esse videtur super Lectionarium anniversarium, & Provebia Salomonis, quia commentarios super illa eum condidisse audivimus.)

Vulgatam editionem sacrosanctæ Scripturæ, velut alter Spiridion acerrimè semper defendit. Nam cum in Actis Apostolorum pleraque ex Græco aliter quàm vulgata haberet, transtulisset, hanc contestationem præmisisse voluit: *Lectorem,* inquit, *admoneo, ut hæc ubicunque fecerimus, gratia eruditionis legat, non in suo tamen volumine velut emendata interserat, nisi forte ea in Latino Codice suæ editionis antiquitus sic interpretata repererit.*

Libro illo, quem Eusebius Pamphili de Paschate scriptum Constantino obtulit deceptus, per errorem scripsit libro de rat. temp. cap. 42. Eusebium Pamphili fuisse auctorem numeri illius, qui Aureus nuncupari consuevit, decem & novem annorum periodum continens, quem teste S. Ambros. Epist. ad Episc. Provinc. Æmiliæ à Patribus Nicæni Concilii, & potissimum Alexandrinis Episcopis concinnatum esse constat. Id quod scribit de Augustino Anglorum Episcopo, post Anglorum conversionem factam ad Ætherium Episcopum Arelat. in Galliam misso, ut ab eo Episcopus ordinaretur, Sancti Gregorii testimonio corrigitur, qui in Epistola 30. lib. 7. testatur, illum à Germaniæ Episcopis ordinatum fuisse Episcopum, priusquam Angliam intraret.

FINIS VITÆ BEDÆ.

ELENCHVS PRIMI TOMI.

CUnabula grammaticæ artis Donati.	Pagina 1
De octo partibus orationis, liber	14
De arte metrica, liber	25
De schematibus Scripturæ, liber	42
De tropis sacræ scripturæ, liber	47
De orthographia, liber	53
De Arithmeticis numeris, liber	72
De computo dialogus	85
De divisionibus temporum, liber	89
De arithmeticis propositionibus	100
De ratione calculi	111
De numerorum divisione	123
De loquela per gestum digitorum, libellus	127
Brideferti Ramesiensis in eundem libellum commentariolus	128
Joannis Noviomagi scholia in eundem	129
De ratione unciarum, libellus	141
Bridferti commentariolus in eundem	142
De argumentis lunæ	143
Ephemeris, sive computus vulgaris	169
De emboliſmorum ratione computus	215
Decennovenales circuli	254
De cyclo paschali	321
De mundi cœlestis terrestrisque constitutione, liber	324
De musica theorica	344
De musica quadrata, seu mensurata	351
De circulis sphæræ, & polo	365
De planetarum & signorum cœlestium ratione	369
De tonitruis, libellus	387
Prognostica temporum	390
De mensura horologii, libellus	392
De astrolabio, libellus	394
De nativitate infantium, libellus	397
De minutione sanguinis, libellus	398
De septem mundi miraculis, libellus	401
Hymni	407
De ratione computi, libellus	418

SE-

SECUNDI TOMI

Elenchus.

DE natura rerum, liber.
De temporum ratione, liber.
De sex ætatibus mundi: sive Chronica, libellus.
De temporibus, liber.
Sententiæ ex Aristotele.
Sententiæ ex Cicerone, sive axiomata philosophica.
Proverbiorum liber.
De substantiis.
περὶ διδάξεων, sive elementorum philosophiæ libri quatuor
De Paschæ celebratione, sive de æquinoctio vernali liber.
De divinatione mortis & vitæ, epistola.
De Arca Noë. De linguis gentium.
Sibyllina oracula.

TERTII TOMI

Elenchus.

GEntis Anglorum Ecclesiastica historia, libri quinque.
Epitome ejusdem historiæ.
Vita D. Cuthberti.
Vita D. Felicis.
Vita D. Vedasti.
Vita D. Columbani.
Vita D. Attalæ.
Vita D. Patricii, libri duo.
Vita D. Eustasii.
Vita D. Bertolfi.
Vita D. Arnolfi.
Vita D. Burgundoforæ.
Justini martyrium, carmine.
Martyrologium.
De situ urbis Hierusalem.
Interpretatio nominum Hebraicorum & Græcorum in sacris Bibliis.
Excerptiones & Collectanea quædam.

QUARTI TOMI

Elenchus.

HExameron.
In Genesin expositio.
In Exodum Explanatio.
In Leviticum explanatio.
In librum Numeri explanatio.
In Deuteronomium explanatio.
In Samuelem Prophetam allegorica expositio, libri quatuor.
In libros Regum, quæstiones.
In Esdram & Neemiam prophetam, allegorica expositio, libri tres.
In librum Tobiæ expositio allegorica.
In Jobum expositio, libri tres.
In Parabolas Salomonis expositio, libri tres.
In Cantica canticorum expositio, libri septem.
De Tabernaculo & vasis ejus, ac vestibus sacerdotum, libri duo.

QUINTI TOMI

Elenchus.

IN Matthæum expositio, libri quatuor.
In Marcum expositio, libri quatuor.
In Lucam expositio, libri sex.
In Joannem expositio.
In acta Apostolorum expositio.
De nominibus locorum vel civitatum, quæ in libro actuum Apostolorum leguntur.
In D. Jacobi Epistolam expositio.
In primam D. Petri Epistolam expositio.
In secundam ejusdem Epistolam expositio.
In primam B Joannis Epistolam expositio.
In secundam ejusdem Epistolam expositio.
In tertiam ejusdem Epistolam expositio.
In Epistolam Judæ Apostoli expositio.
In Apocalypsin Joannis Apostoli explanatio.

SEXTI TOMI

Elenchus.

RETractationes in actus Apostolorum.
Quæstiones in acta Apostolorum sex.
In Epistolam Pauli ad Romanos, expositio.
In Epistolam Pauli priorem ad Corinthios, expositio.
In Epistolam Pauli posteriorem ad Corinthios, expositio.
In Epistolam Pauli ad Galatas expositio.
In Epistolam Pauli ad Ephesios expositio.
In Epistolam Pauli ad Philippenses expositio.
In Epistolam Pauli ad Colossenses expositio.
In Epistolam Pauli in priorem ad Thessalonicenses, expositio.
In Epistolam Pauli posteriorem ad Thessalonicenses, expositio.
In Epistolam Pauli primam ad Timotheum, expositio.
In Epistolam Pauli secundam ad Timotheum, expositio.
In Epistolam Pauli ad Titum, expositio.
In Epistolam Pauli ad Philemonem, expositio.
In Epistolam Pauli ad Hebræos, expositio.
Aniani Epistola ad Evangelum presbyterum.
Joannis Chrysostomi Epistola de laudibus beati Pauli Apostoli.

SEPTIMI TOMI

Elenchus.

HOmiliæ æstivales de Tempore, triginta tres.
Homiliæ æstivales de Sanctis, triginta duæ.
Homiliæ hyemales de Tempore, quindecim.
Homiliæ Quadragesimales, viginti duæ.
Homiliæ hyemales de Sanctis, sedecim.
Sermones ad populum varii.
Scintillæ, sive Loci communes.
De muliere forti, libellus.
De officiis, libellus.
Fragmenta quædam in libros Sapientiales, & Psalterii versus aliquot.

OCTAVI TOMI

Elenchus.

DE templo Salomonis, liber.
De sex dierum creatione, liber.
Quæstiones super Genesim.
Quæstiones super Exodum.
Quæstiones super Leviticum.
Quæstiones super librum Numeri.
Quæstiones super Deuteronomium.
Quæstiones super librum Jesu Nave.
Quæstiones super librum Judicum.
Quæstiones super librum Ruth.
Quæstiones super quatuor libros Regum.
Quæstionum variarum, liber.
In Psalmorum librum commentaria.
Vocabulorum Psalterii expositio, item de diapsalmate collectio.
Sermo de eo, quod in Psalmis legitur: *Dominus de cœlo prospexit, &c.*
In Boethii librum de Trinitate, Commentarius.
De septem verbis Christi, oratio.
Meditationes passionis Christi per septem diei horas.
De remediis peccatorum.
Vita Venerabilis Bedæ.
Obitus ejusdem.

FINIS.

BEDÆ PRESBYTERI PRÆFATIO.

ARTIVM Donati liber ita à plerisque vitiatus est & corruptus, dum unusquisque pro libitu suo sive ex aliis Auctoribus, quod ei visum est, addidit, sive declinationes aut conjugationes, & cæterùm hujusmodi inseruit: ut nisi in antiquis codicibus, vix purus & integer, ut ab eo est editus, reperiatur. Quod ne nos quoque fecisse videamur, qua ex causa præsens digesserimus Opusculum, breviter in eliminari paginola exponendum esse censuimus. Noverunt omnes qui Artis hujus ampliorem, quàm nos scientiam assecuti sunt: quòd priorem artem præditus artigraphus ob institutionem puerorum, sub interrogationis & responsionis specie descripserit, prout scilicet ingenijs & studijs sui temporis sufficere judicavit. Verùm quia nos nostrique similes adeò obtusi sumus & hebetes, ut plerumque, quod regulariter vel interrogare vel respondere possit, ignoremus: libellum hunc juxta parvitatem sensûs nostri collegimus, acutioribus quidem & capacioribus minimè necessarium, simplicioribus verò & minus promptis (quantum existimamus) utilem, in quo & ordinem præfati artigraphi tam in rogando, quàm in respondendo tenuimus, & probationes quasdam parvulis & incipientibus necessarias ex latere copulavimus, & cætera quæ hujusmodi instructio expetere videbatur. Quatenus parvuli bonæ indolis ad istius Artis se studium conferentes ea, de quibus interrogaturi essent & responsuri, ipsi sibi aliquatenus probare, & probando faciliùs invenire possent: & hoc quasi ludo exercitati, & exercitio excitati, ad majora & pleniora capienda fierent promptiores.

CUNABULA GRAMMATICÆ ARTIS DONATI A BEDA RESTITUTA.

LIBER PRIMVS.

PARTES orationis quot sunt? Octo. Quæ? Nomen, Pronomen, Verbum, Adverbium, Participium, Conjunctio, Præpositio, Interjectio. Donatus quę pars Orationis est? Nomen. Nomen quid est? Pars orationis cum casu, corpus aut rem propriè communiterve significans. Nomini quot accidunt: Sex. Quæ? Qualitas. Comparatio, Genus, Numerus, Figura, Casus. Qualitas nominum in quo est? Bipartita est: aut enim unius nomen est, & Proprium dicitur; aut multorum, & Appellativum est. Hoc nomen, proprium an appellativum? Proprium. Unde hoc probas? quia non multorum, sed unius est. Grammaticus est proprium an appellativum? Appellativum. Unde hoc probas? Quia non unius, sed multorum est comparationis. Gradus quot sunt? Tres. Qui? Positivus, ut doctus: Comparativus, ut doctior: Superlativus, ut doctissimus. Quæ nomina comparantur? Appellativa duntaxat qualitatem aut quantitatem significantia. Donatus comparatur aut non? Non. Unde hoc probas? Quia Propria nomina minimè comparantur. Bonus comparatur an non? Comparatur. Unde hoc probas? Quia & Appellativum est, & qualitatem significat. Quomodo? Ut bonus, melior, optimus. Magnus comparatur, an non? Comparatur. Unde hoc probas? Quia & appellativum est, & quantitatem significat. Quomodo? ut magnus, major, maximus. Stylus comparatur an non? Non. Unde hoc? Quia licet appellativum sit, nec qualitatem tamen nec quantitatem significat. Genera Nominum quot sunt? Quatuor. Quæ? Masculinum, ut hic magister: fœmininum, ut hæc Musa: Neutrum, ut hoc scamnum: commune, ut hic & hæc sacerdos. Est præterea rium genus, quod Omne dicitur, ut hic & hæc & hoc felix. Est & Epicenum, id est, promiscuum, ut passer, aquila. Donatus, cujus generis nomen est? Masculini. Unde hoc? Quia numero singulari, casu nominativo pronomen ei vel articulus præponitur hic. Quomodo? ut hic Donatus. Grammatica, cujus generis nomen est? Fœminini. Unde hoc? Quia numero singulari, casu nominativo pronomen ei vel articulus præponitur hæc. Quomodo? ut hæc Grammatica. Scamnum, cujus generis nomen est? Neutri. Unde hoc? Quia numero singulari,

gulari, casu nominativo pronomen ei vel articulus præponitur hoc. Quomodo ? ut hoc scamnum. Sacerdos, cujus generis nomen est ? Communis. Undè hoc. Quia simul masculinum fœmininumq; significat. Quomodo ? Ut hic & hæc sacerdos. Felix, cujus generis nomen est ? Omnis, Undè hoc ? Quia sub una significatione tria genera comprehendit. Quomodo ? Ut hic & hæc & hoc felix. Passer, cujus generis nomen est ? Epicœni. Unde hoc ? Quia sub una significatione marem ac fœminam comprehendit. Quomodo ? Ut hic passer. Stylus fixum, an mobile nomen est ? Fixum. Undè hoc ? Quia in alterum genus flecti non potest. Sanctus, fixum an mobile nomen est ? Mobile. Undè hoc ? Quia per tria genera moveri potest. Quomodo ? ut sanctus, sancta, sanctum. Rex, fixum an mobile nomen est ? Nec in totum fixum, nec in totum mobile. Vndè hoc ? Quòd in alterum genus flecti potest per tria genera, moveri non potest. Quomodo ? Vt rex regina. Numeri nominum quot sunt ? Duo. Qui ? Singularis, ut hic magister : pluraliter, ut hi magistri. Donatus, cujus numeri nomen est ? Singularis. Vndè hoc ? Quia Donatus cùm dico, unum non plures significo : similiter & de Appellativis respondendum est. Artes, cujus numeri nomen est ? Pluralis. Undè hoc ? Quia artes cùm dico, plures non unam significo.

Figuræ nominum quot sunt ? Duæ. Quæ ? Simplex, ut decens, potens : Composita, ut indecens, impotens. Quot modis nomina componuntur ? Quatuor. Quibus ? Ex duobus integris, ut suburbanus : ex duobus corruptis, ut efficax, municeps : ex integro & corrupto, ut insulsus : ex corrupto & integro, ut nugigerulus : aliquando ex compluribus, ut inexpugnabilis, imperterritus. Donatus, simplex an compositum nomen est ? Simplex ? Undè hoc ? Quia neque ex duobus integris, neque ex duobus corruptis, neq; ex integro & corrupto, neque ex corrupto & integro, neque ex compluribus est compositum. Suburbanus simplex an compositum est ? Compositum. Quomodo ? Ex duobus integris, quibus ex sub præpositione, & urbanus nomine : utraque enim integra perseverant, cùm dicimus suburbanus. Municeps, simplex an compositũ nomen est ? Compositum. Quomodo ? Ex duobus corruptis, quibus ex munere, nomine, & capio verbo : utraque enim corrumpuntur cùm dicimus municeps. Insulsus, simplex an compositum nomen est ? Compositum. Quomodo ? Ex integro & corrupto. Quibus ? Ex in præpositione, & salsus nomine : nam salsus corrumpunt, cùm dicitur insulsus. Nugigerulus, simplex an compositũ nomen est ? Compositum. Quomodo ? Ex corrupto & integro. Quibus ? Nugas & gerulus : nam nugas corrumpitur, cùm dicimus nugigerulus. Inexpugnabilis, simplex an compositũ nomen est ? Compositum. Quomodo ? Ex pluribus. Quibus ? In & ex præpositionibus, & pugnabilis nomine, & hæc omnia integra perseverant, cum dicimus inexpugnabilis. Imperterritus, simplex an compositum nomen est ? Compositum. Quomodo ? Ex compluribus. Quibus ? In & per præpositionibus, & territus participio : ited in præpositio corrumpitur, cùm dicimus imperterritus. Casus nominum quot sunt ? Sex. Qui ? Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus, Ablativus. Donatus, cujus casûs nomen est. Nominativi. Vndè hoc ? Quia Donatus cùm dico, eum qui sic vocitatus est, nomino. Grammatica cujus casûs nomen est ? Nominativi & Vocativi. Undè hoc ? Quia Grammatica cùm dico, eam rem quæ sic appellatur, aut nomino prorsus, aut voco. Et hæc quidem simpliciter dicta sunt : cæterùm in sententiis & plena oratione, multò expeditior de cunctis casibus responsio est, ubi prima & tertia persona verbi Nominativum, secunda Vocativum casum trahit, & verbalia nomina. Alia Genitivo, alia Dativo, alia Accusativo, alia Ablativo casui copulantur : ut cano ego Virgilius, canit ille Virgilius, cane Virgili : egeo panis, loquor tibi, voco te, doceor à te, oratore magistro utor. Declinantur omnia nomina an non ? Non. Vndè hoc ? Quòd quædam eorum sunt indeclinabilia, ut fas, nequam : quædam declinabilia, ut magnus, fortis. Declinabilia nomina variantur omnia per omnes Casus an non ? Non. Vndè hoc ? Quòd quædam sunt aptota, ut frugi, sinapi : quædam monoptota, ut cornu. gelu : quędam diptota, ut hujus tabi, ab hac tabe : hæc fors, ab hac forte : alia triptota, ut Musa, musæ, musam : alia terraptota, ut senatus, senatui, senatum, à senatu : alia pentaptota, ut doctus, docti, docto, doctum, ô docte : alia hexaptota, ut unus, unius, uni, unum, ô une, ab uno. Similiter solus Donatus variatur per omnes Casus an non ? Non. Quid ergò est ? Pentaptotum. Vndè hoc ? Quia quinque casibus variatur. Quibus ? Nominativo, Genitivo, Dativo, Accusativo, Vocativo. Quomodo ? Vt hic Donatus, hujus Donati, huic Donato, hunc Donatum, ô Donate. Cur non annumeras Ablativum ? Quia similis est Dativo : undè ? sic enim dicimus in Dativo huic Donato, sic & jam dicimus in Ablativo ab hoc Donato. In hunc modum & de cæteris respondendum. Declinabilia nomina quot declinationibus inflectentur ? Quinque. Quibus ? Primâ, secundâ, tertiâ, quartâ, quintâ. Vbi cognoscitur declinatio ? In Genitivo casu singulari. Primæ igitur declinationis Genitivi singularis, in quam syllabam definit ? In æ diphthongum, ut hæc musa, hujus musæ. Secundæ, in i productam, ut hic Donatus, hujus Donati. Tertiæ, in is correptam, ut hic pater, hujus patri. Quartæ in us vel u productam, ut hic senatus, hujus senatus ; hoc cornu, hujus cornu. Quintæ, in ei divisas, ut hic dies, hujus diei. Cujus declinationis est hoc nomen Donatus ? Secundæ. Vndè hoc ? Quia Genitivus ejus singularis in i productam definit. Quomodo declinatur ? Nominativo hic Donatus, Genitivo hujus Donati, Dativo huic Donato, Accusativo hunc Donatum, Vocativo ô Donate, Ablativo ab hoc Donato. Cur non declinatur pluraliter ? Quia propria nomina pluralitatem non recipiunt. Grammatica quomodo declinatur ? Nominativo hæc Grammatica, genitivo hujus grammaticæ, dativo huic grammaticæ, accusativo hanc grammaticam, vocativo ô grammatica, ablativo ab hac grammatica : & pluraliter nominativo hæ grammaticæ, genitivo harum grammaticarum, dativo his grammaticis, accusativo has grammaticas, vocativo ô grammaticæ, ablativo ab his grammaticis. Variatur in plurali numero per omnes casus an non ? Non. Quid ergò est ? Tetraptotum. Vndè hoc ? Quòd quatuor casibus variatur. Quibus ? Nominativo, genitivo, dativo & accusativo. Quomodo ? Vt hæ grammaticæ, harum grammaticarum, his grammaticis, has grammaticas. Cur non annumeras vocativum ? Quia similis est nominativo. Unde hoc ? Sicut enim dicimus in nominativo hæ grammaticæ, sic dicimus in vocativo ô grammaticæ. Cur non annumeras ablativum ? quia similis est dativo. Undè hoc ? Sicut enim dicimus in dativo his grammaticis, sic & jam dicimus in ablativo ab his grammaticis. Pax quomodo declinatur ? Nominativo hęc pax, genitivo hujus pacis, dativo huic paci, accusativo hanc pacem, vocativo ô pax, ablativo ab hac pace. Cur non declinatur pluraliter ? Quia pluralis ejus in usu non est. Quot literis scribitur hoc nomen cantor ? Sex. Quæ ex eis sunt vocales ? a & o. Vndè hoc probas ? Quia & per se proferuntur, & per se syllabam faciunt. Quæ consonantes ? Cæteræ omnes. Vndè hoc ? Quia per se non sonant, sed vocalibus consonant. Quę semivocales ? n & s. Vndè hoc ? Quia per se proferuntur, sed per se syllabam non faciunt. Quot mutæ ? d & t. Vndè hoc ? Quia nec per se proferuntur, nec per se syllabam faciunt. Juno quot literis scribitur ? Quatuor. Quæ ex eis vocales sunt ? u & o. Vndè hoc ? Quia & per se proferuntur, & per se syllabam faciunt. Cur non annumeras i ? Quia loco est posita consonantis. Vndè hoc ? Quia cum altera vocali jungitur. Venus quot literis scribitur ? Quinque. Quę sunt ex eis vocales ? e & u posterior. Vndè hoc ? Quia & per se proferuntur, & per se syllabam faciunt. Cur non annumeras u priorem ? quia loco est posita consonantis. Vndè hoc ? Quia cum alia vocali jungitur. Quot syllabis constat hoc nomen Donatus ? Tribus. Antepenultima qualis est ? Longa, Naturâ an positione ? Naturâ. Vndè hoc ? quia vocalis tantùm in ea producitur. Quomodo ? Vt est illud : Donatus tamâ notus in urbe pia. Penultima qualis est ? Similis. & ultima qualis est ? Brevis. Vndè hoc ? Quia & correptam vocalem habet, &

non

non desinit in duas consonantes, aut in unam duplicem, aut in aliquid quod sit pro duabus consonantibus. Æs quot syllabis constat? una. qualis? longâ. Naturâ an positione? naturâ. Vndè hoc? Quia duæ vocales in ea junguntur, & diphthongum faciunt. quæ? A & E Arcus quot syllabis constat? Duabus. Prior qualis est? longa. naturâ an positione? positione. undè hoc? quia correpta ejus vocalis in duas desinit consonantes. Quas? r & c. Axis quot syllabis constat? Duabus. Prior qualis est? longa. naturâ an positione? Positione. undè hoc? quia correpta ejus vocalis in unam duplicem desinit. quam? x. Adjutor & advena quot syllabis constant? Tribus. Antepenultimæ eorum quales sunt? longæ. naturâ an positione? positione. Vndè hoc? quia correptæ earum vocales in alteram consonantem, & alteram vocalem loco consonantis positam desinunt. Quas? d & i, & d & u. Major quot syllabis constat? Duabus. Prior qualis est? longa. naturâ an positione? positione. undè hoc? quia correpta ejus vocalis, in i solam loco consonantis positam desinit. Donatus igitur qui pes est? Antibachius. undè hoc? quia ex duabus longis & brevi syllabâ constat. Quot temporum est? quinque. undè hoc? quia idem pes totidem tempora occupat. Donatianus qui pes est? nullus. undè hoc? quia transcendit numerum quatuor syllabarum. quid ergò est? Sinzigia. Ex quibus pedibus fit? ex spondeo & amphibrachi. undè hoc? quia duæ syllabæ longæ in principio sitæ, spondeum faciunt. Sequentes tres, quarum prima & ultima breves, media longa est, amphibrachim reddunt. Quot temporum est? octo. undè hoc? quia iidem pedes in sinzigia coëuntes, totidem tempora occupant. Æs, qui pes est? nullus. undè hoc? quia ex una syllaba pes nunquam fit. Quot temporum est? duorum. undè hoc? quia longa syllaba duo tempora habet. Donatus, quo accentu pronuntiandum est? Circumflexo. undè hoc? quia in trisyllabis & tetrasyllabis & deinceps, si ultima brevis fuerit, penultima verò naturâ longa, penultima circumflectenda est. Quomodo? ut Donatus. Fax, quo accentu pronuntiandum est? acuto. undè hoc? quia monosyllaba, quæ correptam vocalem habent, acuto accentu pronuntianda sunt. quomodo? ut fax. Res, quo accentu pronuntiandum est? Circumflexo. unde hoc? quia monosyllaba, quæ productam vocalem habent, circumflexo accentu pronuntianda sunt. quomodo? ut res. Meta, quo accentu pronuntiandum est? Circumflexo. undè hoc? quia in dissyllabis, quæ priorem productam habuerunt, & posteriorem correptam, prior syllaba circumflectenda est. quomodo? ut meta. Nepos, quo accentu pronuntiandum est? acuto. undè hoc? quia in dissyllabis si posterior producta fuerit, prior syllaba acuenda est, sive illa correpta fuerit, sive producta. quomodo? ut nepos. Bonus quo accentu pronuntiandum est? acuto. undè hoc? quia in dissyllabis si breves ambæ fuerint, syllaba prior acuenda est. quomodo? ut bonus. Tullius, quo accentu pronuntiandum est? acuto. undè hoc? quia in trisyllabis & tetrasyllabis, & deinceps, si penultima correpta fuerit, antepenultima acuenda est. quomodo? ut Tullius. Metellus, quo casu pronuntiandum est? acuto. undè hoc? quia in trisyllabis & tetrasyllabis, & deinceps, si penultima positione longa fuerit, ipsa acuenda, & antepenultima gravi accentu pronuntianda est. quomodo? ut Metellus. Latebræ, quo accentu pronuntiandum est? acuto. undè hoc? quia in trisyllabis & tetrasyllabis, & deinceps, si penultima positione longa ex muta & liquida fuerit, antepenultima acuenda est. quomodo? ut latebræ. Micenæ, quo accentu pronuntiandum est? acuto. undè hoc? quia in trisyllabis & tetrasyllabis, & deinceps, si tam penultima quàm ultima naturâ longa fuerit, penultima acuenda, est. quomodo? ut Micenæ.

EGo, quæ pars orationis est? Pronomen. Pronomen quid est? Pars orationis, quæ pro nomine posita tantundem ponè significat, personamque interdum recipit. Pronomini quot accidunt? Sex. Quæ? Qualitas, Genus, Numerus, Figura, Persona, Casus. Qualitas pronominum in quo est? Bipartita est, aut enim finita sunt pronomina, aut infinita. Quę sunt finita? quę recipiunt personas, ut ego tu, ille. Quæ sunt infinita? quæ non recipiunt personas, ut quisque. Quod est hoc pronomen, finitum an infinitum. Finitum. unde hoc? quia recipit personam. Quis, finitum an infinitum pronomen est? infinitum. unde hoc? quia nō recipit personam. Genera pronominum quę sunt? eadem ferè quæ & nominum: masculinum ut qui, fœminum ut quæ, neutrum ut quod, commune ut qualis, talis, trium ut ego, tu. Cujus generis est hoc pronomen? omnis. unde hoc? quia & pro masculino, & pro fœminino, & pro neutro nomine poni potest. Quis, cujus generis pronomen est? masculini? unde hoc? quia pro masculino tantùm nomine poni potest. Quæ, cujus generis pronomen est? fœminini. unde hoc? quia pro fœminino tantùm nomine poni potest. Quid, cujus generis pronomen est? neutri. unde hoc? quia pro neutro tantùm nomine poni potest. Qualis, cujus generis pronomen est? cōmunis. unde hoc? quia & pro masculino & pro fœminino genere nominis poni potest. Ego, fixum an mobile pronomen est? fixum. unde hoc? quia in alterum genus flecti non potest. Ille, fixum an mobile pronomen est? mobile. unde hoc? quia per tria genera moveri potest. quomodo? ut ille, illa, illud. Talis, fixum an mobile pronomen est? nec in totum fixum, nec in totum mobile. unde hoc? quia in alterum genus flecti potest, per tria genera moveri non potest. quomodo? ut hic talis, & hoc tale. Numeri pronominum quot sunt? duo. qui? singularis, ut hic: pluralis, ut hi. Cujus numeri est hoc pronomen? singularis. unde hoc? quia pro singulari tantùm nomine poni potest. Nos, cujus numeri pronomen est? pluralis. unde hoc? quia plurali tantùm nomine poni potest. Sui, cujus numeri pronomen est? utriusque. unde? quia & pro singulari, & pro plurali nomine poni potest. Figurę pronominum quot sunt? Duę. quę? Simplex, ut quot: Composita, ut quotquot. Est hoc pronomen simplex, an compositum? simplex est. unde hoc? quia neq; ex duobus integris, neq; ex duobus corruptis, neq; ex integro & corrupto, neque ex corrupto & integro, neq; ex compluribus est compositum. Quisque, simplex an compositum pronomen est? compositū. quomodo? ex duobus integris. quibus? quis & que pronominibus: utraq; enim integra perseverant, cùm dicimus quotquot: similiter & de cæteris ad formam nominum respondendum est. Personę pronominum quot sunt? Tres. quę? prima, ut ego: secunda, ut tu: tertia, ut ille. Cujus personæ est ego pronomen? primæ. unde hoc? quia ego, cùm dico, non te vel alium, sed me significo. Tu, cujus personæ pronomen est? secundæ. unde hoc probas? quia tu, cùm dico, non me vel alium, sed te significo. Ille, cujus personæ pronomen est? tertiæ. unde hoc? quia ille cùm dico, non me vel te, sed aliū significo. Casus itē pronominum quot sunt? Sex, quemadmodum nominum. Cujus casus est ego pronomen? Nominativi. unde hoc, quia pro Nominativo tantùm casu nominis poni potest. Tu, cujus casus pronomen est? Nominativi & Vocativi. unde hoc? quia & pro Nominativo & pro Vocativo casu nominis poni potest.

Inveniuntur formæ casuales in Pronominibus an non? Inveniuntur. Vnde hoc? quia alia eorum sunt non aptota, ut eccum, ellum: alia triptota, ut sui, sibi, se: alia tetraptota, ut meus, mei, meæ, meū: alia pentaptota, ut ille, illius, illi, illum, ab illo. Cur non annumeras diptota & hexaptota? quia nulla ejusdem modi reperiuntur pronomina. Quid igitur est hoc pronomen? tetraptotum. unde hoc? quia quatuor casibus variatur. Quibus? Nominativo, genitivo, dativo, accusat. Cur non annumeras ablativum? quia similis est accusativo. unde? sicut enim dicimus in accusativo me, sic etiam dicimus in ablativo à me. Similiter & de cæteris, sicut in nomine respondendum. Quot declinationibus pronomina inflectuntur? quatuor. quibus?

primâ,ſecundâ,tertiâ,quartâ. Quot earum in quibus pronominibus cognoſcuntur? duæ in primitivis,& duæ in derivativis. Primitiva pronomina quot ſunt? ſeptem. quæ? meus,tuus,ſuus,noſter, veſter, noſtras & veſtras. Primæ igitur pronominis declinatio quæ eſt? Cujus genitivus & dativus i finitur: accuſativus & ablativus e producta. Quomodo? ut mei,mihi,me,à me: tui,tibi,te,à te: ſui,ſibi,ſe, à ſe: nec inveniuntur plura hujus declinationis pronomina. Secunda quæ eſt? cujus genitivus huius,dativus i literâ terminatur per tria genera: excepto huic, quòd differentiæ causâ c accipit in dativo,ne ſi hui diceremus,non pronomen,ſed interjectio putaretur. Quomodo? ut ille,illius, illi: iſte,iſtius,iſti: ipſe,ipſius,ipſi: hic,hujus,huic: is ejus, ei: quis,cujus,cui: totus,totius,toti: nec inveniuntur plura hujus declinationis pronomina. Tertia quæ eſt? cujus genitivus in maſculino, ſecundæ nominis declinationem ſequitur: in fœminino,primam: in neutro,itè ſecundam, quomodo? ſic: meus,mei,mea,meæ,meum,mei: tuus,tui, tuæ,tuæ,tuum,tui: ſuus, ſui,ſua, ſuæ,ſuum,ſui, & ſimiliter reliqua. Quarta quæ eſt? cujus inflexio tertiæ nominis declinationem ſequitur. Quomodo? ut noſtras,noſtratis: veſtras,veſtratis: cujas,cujatis. Pronomina finita ſunt tria: ego,tu,ille: minus quàm finita,ſeptem: ille, ipſe, iſte, is, hic,idem,ſui. Infinita quinque: quis,qualis,quantus,quotus,quot. Relativa infinitorum: talis,tantus,totus,tot: & ſeptem minus quàm finita, quæ ſunt infiniti pronominis reſponſiva. Poſſeſſiva ſeptem: meus,tuus,ſuus,noſter,veſter,noſtras & veſtras. Pronomina finita,fœminina ſunt omnia,& tam ſecundæ quàm tertiæ declinationis: ut illa, ipſa,iſta,ea,quanta,quota,tota,mea,ſua, noſtra,veſtra. E finita,maſculina ſunt omnia,& ſecundæ declinationis: ut ille,ipſe,iſte. I finitum unum invenitur: Sui,quod eſt omnis generis,& primæ declinationis. U finitum unum invenitur: Tu,quod eſt omnis generis,& primæ declinationis. As finita tria inveniuntur: noſtras,veſtras,cujas,quæ ſunt omnis generis,& quartæ declinationis. Quorum neutrum e finitur, is finita quatuor inveniuntur: is,quis,qualis,talis,& ſunt quartæ declinationis: ſed is & quis maſculina: qualis & talis communia ſunt, & neutrum in e mittunt. Us finita ſeptem: quantus, quotus, tantus, totus, meus, tuus,ſuus,quæ ſunt omnia maſculina,mobilia per tria genera: ſed quantus,quotus,tantus,meus,tuus, ſuus, tertiæ: totus ſecundæ eſt declinationis. C finitum unum invenitur,maſculinum,hic: unum fœmininum,hæc: unum neutrum,hoc: & differentiæ causâ c, indicativo accipiunt. D finita quatuor: illud,iſtud,id,quod, & ſunt ſecundæ declinationis. M finita tredecim: idem,ipſum,quantum,quotum,tantum,totum, meum,tuum,ſuum, noſtrum,veſtrũ, eccum, ellum: & ſunt tertiæ declinationis, excepto totum,quod eſt ſecundæ; & ellum,eccum,quæ minime declinantur,& accuſativum tantùm ſingularem ac pluralem habent. R finita duo: noſter, veſter, quæ ſunt tertiæ declinationis. T finita duo: quot,tot,quæ ſunt omnis generis,& nullius declinationis. Quæcunque verò præter hæc pronomina inventa fuerunt, ab his compoſita ſunt, & eorum regulas ſequi debent. Primæ perſonæ unum,Ego: ſecundæ unum,Tu: reliquæ tertiæ ſunt,exceptis meus,noſter,primæ: tuus, veſter,ſecundæ perſonæ poſſeſſiva.

DOceo quæ pars orationis eſt? Verbum. Verbum quid eſt? Pars orationis cum tempore & perſona,ſine caſu. aut agere aliquid aut pati,aut neutrum ſignificans. Verbo quot accidunt? ſeptem. quæ? qualitas,conjugatio,genus, numerus,figura,tempus,perſona. Qualtas verborũ in quo eſt? in modis & formis. Modi qui ſunt? indicativus,ut lego: imperativus ut lege: optativus ut utinã legerem: conjunctivus cùm legam: infinitivus legere: impersonalis legitur. Cujuſmodi eſt hoc verbũ? indicativi. unde hoc? quia doceo cùm dico,me aliquid docere indico. Doce, cujus modi verbũ eſt? imperativi. undè hoc? quia doce cùm dico,tibi ut aliquid doceas,impero. Utinam docerem cujus modi verbũ eſt? optativi. undè hoc? quia utinam docerem cùm dico,ut aliquid doceam,opto. Cùm doceã cujus modi verbum eſt? conjunctivi. undè hoc? quia cùm doceam quando dico,ut plenũ ſenſum efficiam, neceſſe eſt ut huic verbo aliũ modum conjungam. quomodo? ut cùm doceã diſcis. Docere cujus modi verbũ eſt? infinitivi. undè hoc? quia docere cùm dico,nec numerũ nec perſonã definio,niſi alio modo addito,utrunq; diſtinguã: ut docere volo,vis, vult: docere volumus,vultis,volunt. Docetur,cujus modi verbũ eſt? impersonalis. undè hoc? quia docetur cùm dico,à qua perſona aliquid doceatur, nõ definio,niſi additis pronominibus dicam: docetur à me,à te,ab illo: à nobis,à vobis,ab illis. In hunc modũ de omnib. verbis per cæteros numeros,& perſonas,& tempora faciẽ reſponderi poteſt, quod à nobis ſtudio brevitatis omiſsũ eſt. Formę verborũ quot ſunt? quatuor. quæ? perfecta,ut lege: meditativa,ut lecturio: frequentativa,ut lectito: inchoativa, ut ferveſco, caleſco. Cujus formę eſt hoc verbũ? perfectę. undè hoc? quia doceo cùm dico, neq; meditationẽ, neq; frequentationẽ, neq; inchoationem actionis, ſed abſolutè præſentem actionem ſignifico. Doceor, cujus formę verbũ eſt? perfectæ. undè hoc? quia doceor cùm dico, neque meditationẽ neque inchoationẽ paſſionis, ſed præſentem paſſionem ſignifico. Lecturio, cujus formæ verbũ eſt? meditativę. undè hoc? quia in urio deſinit, & meditationẽ futurę actionis ſignificat. Lectito, cujus formæ verbũ eſt? frequentativæ. undè hoc? quia in tito deſinit, & frequentiã actionis ſignificat. Ferveſco, cujus formę verbum eſt? inchoativæ. undè hoc? quia in ſco deſinit, & fervoris inchoationẽ ſignificat: quę omnia faciliùs dignoſcuntur. ſi ſingularum formarum terminationes diligentiùs memoriæ commendentur. Eſt ergò meditativæ formæ una tantùm terminatio, urio, ut eſurio, lecturio, parturio. Frequentativæ, quatuor in to, ut clamito: in ſo, ut merſo: in xo, ut nexo: in tito, ut lectito, dictito. Inchoativæ, una ſolũmodo ſco, ut floreſco, ureſco: quęcunq; autẽ verba hujuſmodi terminationib. & ſignificationib. carent, perfectæ formæ abſq; omni ambiguitate pronũtianda ſunt. Conjugationes verborũ quot ſunt? tres. quæ? prima,ſecunda,tertia. Prima quę eſt? quę in indicativo modo tempore præſenti, numero ſingulari, ſecunda perſona, verbo activo & neutrali, a productum habet ante noviſſimã literam: ut amo,amas: Paſſivo cõmuni & deponenti antepenultimã ſyllabam: ut amor,amaris. Et futurum tempus ejuſdẽ modi, in bo & in bor ſyllabam mittit: ut amo,amabo: amor,amabor. Secunda quæ eſt? quæ indicativo modo,tempore præſenti, numero ſingulari, ſecunda perſona, verbo activo & neutrali e productã habet ante noviſſimã literam. Paſſivo communi & deponenti, ante noviſſimã ſyllabam: ut doceo,doces: doceor, doceris. Et futurũ tempus ejuſdẽ modi in bo & bor ſyllabã mittit, ut doceo,docebo: doceor,docebor. Tertia quę eſt? quę in indicativo modo, tempore præſenti, numero ſingulari, ſecunda perſona, verbo activo & neutrali, i correptã habet, vel i productam ante noviſſimam literam. Paſſivo communi & deponenti pro i litera, e correptã habet: vel i productã ante noviſſimã ſyllabam: ut lego,legis: legor legeris: audio,audis: audior, audiris. Et futurum tempus ejuſdẽ modi in am & in ar ſyllabã mittit: ut lego,legã: legor,legar: audio,audiã: audior,audiar. Ubi diſcernĩ poteſt, utrũ i litera correpta ſit an producta? in imperativo & infinitivo. quomodo? nã correpta i litera in e convertitur: producta ſi fuerit, nõ mutatur. Quando tertia conjugatio futurũ tempus nõ in am tantùm, ſed etiã in bo mittit. Interdũ cùm i literã non correptã habuerit, ſed productã: ut eo, is, ibo: queo, quis, quibo. Cujus conjugationis eſt hoc verbũ? Secundæ. undè hoc? quia indic. modo, tempore præſenti, numero ſing. ſecunda perſona e productã habet ante noviſſimam literã: ut doceo, doces. Et futurũ tempus ejuſdẽ modi in bo ſyllabam mittit: ut doceo, docebo. Doceor, cujus conjugationis verbũ eſt? Secundæ. undè hoc? quia indic. modo, tempore præſenti, numero ſing. ſecunda perſona e productã habet ante noviſſimam ſyllabã: ut doceor, doceris: & futurũ tempus ejuſdẽ modi in bor ſyllabã mittit: ut doceor, docebor. Clamo, cujus conjugationis verbũ eſt? Primæ. undè hoc? quia indic. modo, tempore præſenti numero ſing. ſecunda perſona a productã habet ante noviſſimã literam: ut clamo, clamas: & futurũ tempus ejuſdem modi in bo ſyllabã mittit, ut clamo, clamabo. Clamor cujus cõ-

jugat.

jugat. verbū est? ejusdē. undè hoc? quia indic. modo, tempore præs. numero sing. secunda persona habet a ante novissimā syllabā, ut clamor, clamaris: & futurū tempus ejusdem modi in bor syllabā mittit, ut clamor, clamabor. Scribo, cujus conjug. verbum est? tertiæ correptæ. undè hoc? quia indic. modo, tempore præs. numero sing. secunda persona i correptā habet ante novissimam literam, ut scribo, scribis: & futurū tempus ejusdē modi in am syllabā mittit: ut scribo, scribam. undè cognoscitur quòd i litera in hoc verbo correpta sit? quia imperativo & infinitivo in e cōvertitur, ut scribe, scribere. Scribor, cujus conjug. verbū est? ejusdē. undè hoc? quia indic. modo, tempore præs. numero sing. secunda persona e correptā habet ante novissimam syllabam, ut scribor, scriberis: & futurū tempus ejusdē modi in ar syllabam mittit: ut scribor, scribar. Nutrio, cujus conjug. verbū est? tertiæ productæ. undè hoc? quia indic. modo, tempore præs. numero sing. secunda persona i productam ante novissimā literam, ut nutrio, nutris: & futurū tempus ejusdem modi non in am tantùm, sed etiā in bo syllabā mittit, ut nutriam, nutribo. Undè cognoscitur quòd i litera in hoc verbo producta sit? quia imperativo & infinitivo non mutatur in e correptā, sed permanet, ut nutri, nutrire. Nutrior cujus conjug. verbū est? ejusdē. undè hoc? quia indic. modo tempore præs. numero sing. secunda persona i prod. habet ante novissi. syllabam, ut nutrior, nutriris: & futurum tempus ejusdē modi non in ar tantùm, sed etiam in bor mittit, ut nutriar, nutribor. Genera verborum quot sunt? quinque. quæ? Activa, passiva, neutra, deponentia, communia. Activa quæ sunt? quæ in o desinunt, & acceptā r literā faciunt ex se passiva, ut lego, legor. Passiva quæ sunt? quæ in r desinunt, & eâ demptâ redeunt in activa, ut legor, lego. Neutra quæ sunt? quæ in o desinunt ut activa: sed acceptā r literā latina non sunt, ut sto, curro. Deponentia quæ sunt? quæ similiter ut passiva in r desinunt, sed eâ demptâ latina non sunt, ut luctor, loquor. Communia quæ sunt? quæ in r literā similiter desinunt ut deponentia, sed in duas formas cadunt, patientis & agentis. ut osculor, criminor. Dicimus n. osculor te, osculor à te: criminor te, criminor à te. Cujus generis est hoc verbum? activi. undè hoc? quia in o desinit, & acceptā r literā facit ex se passivum, ut doceo, doceor. Doceor cujus generis verbū est? passivi. undè hoc? quia in r desinit, & eâ demptâ redit in activum, ut doceor, doceo. Sto cujus generis verbum est? neutri. undè hoc? quia in o desinit ut activum, sed acceptā r literā, latinum non est: ita dicimus, stor non dicimus. Loquor cujus generis verbū est? deponentis. undè hoc? quia in r desinit, sed eâ demptâ latinum non est: loquor n. dicimus, loquo non dicimus. Criminor cuius generis verbū est? communis. undè hoc? quia in r similiter desinit ut deponens: sed in duas formas cadit, patientis & agentis: ut criminor te, criminor à te. Numeri verborum quot sunt? duo. quæ? singularis, ut lego: pluralis, ut legimus. Cujus numeri est hoc verbū? singularis. unde hoc? quia doceo cùm dico, me solummodo aliquid docere significo. Docemus, cujus numeri est? pluralis. unde? quia docemus cùm dico, nos plures aliquid docere significo. Figuræ verborū quot sunt? duæ. quæ? simplex, ut lego: composita, ut negligo. Quot modis verba componūtur? quatuor. quibus? ex duob. integris, ut perlego: ex duob. corruptis, ut efficio: ex integ. & corrup. ut deficio: ex corrupto & integ. ut offero: aliquando ex complurib. ut derelinquo. Est hoc verbum simplex an compositum? simplex. unde hoc? quia neq; ex duob. integris, neq; ex duob. corruptis: neq; ex integro & corrupto: neq; ex corrupto & integro: neq; ex cōplurib. est compositū. Perlego simplex an compositū est? compositū. quōd? ex duob. integris. quibus? per prępositione, & lego verbū: utraq; n. integra perseverant, cùm dicimus perlego. In hunc modū & de cęteris respondendū est. Tempora verborum quot sunt? tria, quæ? præsens, ut lego: præteritū ut legi: futurū ut legam. Quot sunt tempora in declinatione verborū? quinq;. quę? præsens ut lego: præteritum imperfectū ut legebam: præt. perf. ut legi: præt. pluſq. ut legeram: futurum, ut legā. Cujus temporis est hoc verbum? pręsentis. unde hoc probas? quia doceo cùm dico, me in præsente aliquid docere significo. Potest & de cæteris temporib. congrua responsio fieri: sed facilius ex ipsa sui diversitate & propriet. agnosci possunt. Personæ verborū quot sunt? tres. quæ? prima ut lego: secunda ut legis: tertia ut legit. Cuius personæ est hoc verbū? primæ: unde hoc probas? quia doceo cùm dico, me aliquid docere significo. Doces cujus pers. verbum est? secundæ. unde hoc probas? quia doces cùm dico, te aliquid docere significo. Docet cujus pers. verbū est? tertiæ. unde hoc probas? quia docet cùm dico, non me vel te, sed alium quemlibet docere aliquid significo: sed & de hoc accidenti, & de cæteris omnib. in hac duntaxat parte orationis, multò facilior cognitio quàm responsio est.

PRudenter, quæ pars orationis est? Adverbium. Adverbiū quid est? pars orationis, quæ adjecta verbo, significationem ejus explanat atq; implet. Adverbio quot accidunt? tria. quę? Significatio, comparatio, figura. Significatio adverbiorū in quo est? quia sunt aut loci adverbia, aut temporis, &c. ut sequitur. Da adverbiū loci, ut hîc, vel ibi, intùs vel foris, illuc vel indè. Da temporis, ut heri, hodie, nuper. Da numeri, ut semel, bis. Negandi ut non. Affirmādi, ut etiā, quidni. Demonstrandi, ut en, ecce. Optandi, ut utinā. Hortandi, ut eja. Ordinis, ut deinde. Interrogandi, ut cur, quamobrē. Similitudinis, ut quasi, ceu. Qualitatis, ut doctè, pulchrè. Quantitatis, ut multū parum. Dubitandi, ut forsitan, fortasse. Personalia, ut mecū, tecū, nobiscū, vobiscum. Vocandi, ut heus. Respondendi, ut heu. Separādi, ut seorsum. Jurandi, ut verè, veraciter. Eligendi, ut potiùs, imò. Congregādi, ut simul. unà. Prohibēdi, ut ne. Eventus, ut fortè, fortuitu. Comparādi, ut magis, vel tam. Cujus significationis est hoc adverbiū? qualitatis. unde hoc? quia prudenter cùm dico, qualitatē profectò significo. quō? ut prudenter loquitur. Hic cujus signif.? adverbiū est loci. unde hoc? quia hîc cùm dico, locū profectò significo. quō? ut hîc habito. Significationes adverbiorū localium quot sunt? quatuor. quę? in loco, ut intùs, foris: de loco, ut deūde: ad locum, ut huc, illuc: per locū, ut hac, illac. Quid significat hoc adverbiū? In loco. In hunc modū & de cæteris respondendū specieb. Hodie, cujus signif. adverbium est? temporis. unde hoc? quia hodie cùm dico, proculdubio tempus significo: ut hodie lego. Temporalium adverbiorum differentiæ quot sunt? tres. quæ? quia aut præsens tēpus ostendunt, ut nunc: aut præteritum, ut heri: aut futurum, ut cras. Quid horū significat hoc adverbiū? præsens. Non, cujus signif. adverb. est? Negādi. unde hoc? quia non cùm dico, aliquid prorsus nego. quō? ut non feci, non dixi, non volui. Quidni, cujus signif. adverb. est? affirmandi. unde? quia quidni, cùm dico, aliquid profectò affirmo: ut si quæratur ab aliquo, an velim scire grammaticam? & respondeam, quidni. En, cujus signif. adverb. est? demonstrādi. unde hoc? quia en cùm dico, aliquid profectò demonstro: ut en agros. Utinam, cujus signif. adverb. est? optandi. unde hoc? quia utinā cùm dico, aliquid prorsus opto: ut utinā sapiens sim: utinā piè & benignè vivam. Eja cujus signif. adverb. est? hortandi. unde? quia eja cùm dico, aliquid omninò hortor: ut eja lege. Deinde, cujus signif. adverb. est? ordinis. unde? quia deinde cùm dico, ordinem proculdubio alicujus rei ostendo: ut sic dicam, primùm didici figuras literarum, deinde connexiones syllabarum, postremò legendo notitiam assecutus sum. Cur cujus signif. adverb. est? interrogandi. unde? quia cur cùm dico, aliquid profectò interrogo: ut cur ita agis? cur ita loqueris? Quasi, cujus signif. adverb. est? similitudinis. unde? quia quasi cùm dico, quandam similitudinem induco: ut candet quasi fax: rubet quasi rosa: pallet quasi mortuus: nigrescit quasi pix. Multum, cujus signif. adverb. est? quantitatis. unde? quia multum cùm dico, quantitatem profectò significo: ut multum legit, multum didicit, multū novit. Forsitan, cujus signif. adverb. est? dubitādi. unde? quia forsitan cùm dico, dubitare me aliquid ostendo: ut forsitan melius tempus erit: forsitan lætiores dies venturi sunt. Mecum, cujus signif. adverb. est? personalis. unde? quia ad primam personam refertur, ut mecum legit: similiter tecum ad secundam, ut tecum habitat: & secum ad tertiā,

ut secum cogitat: necnon & in plurali numero ad primam personam, ut nobiscum vivit: & ad secundam, ut nobiscū discit: & ad tertiam, ut hæsitant, & secum quærunt. Heus, cujus signif. adverb. est? vocādi. unde? quia heus cùm dico, aliquem prorsùs voco: ut heus juvenis, heus frater. Heu cujus signif. adverb. est? respondendi. unde? quia heu cùm adverbialiter dico, alicui me vocanti respondeo. Seorsum cujus signif. adverb est? separandi. unde? quia seorsùm cū dico, separatim aliquid fieri ostendo: ut seorsùm oves, seorsùm hirci pascuntur. Verè cujus signif. adverb. est? jurādi. unde? quia verè cùm dico, aliquid juramento affirmo: ut verè ita est, verè ita non est. Potiùs, cujus signif. adverb. est? eligendi. unde? quia potiùs cùm dico, aliquid è duob. vel plurib. eligi significo: ut tunicā potiùs volo quàm pallium: & salutē potiùs desidero quàm divitias. Simul cujus signif. adverb. est? congregandi. unde? quia simul cùm dico, duo aut quædā in unum convenisse, aut conventura esse significo: ut simul venerunt: simul apud quemlibet hospitantur: simul discessuri sunt. Ne, cujus signif. adverb. est? prohibendi. unde hoc? quia ne cùm dico, aliquid omninò prohibeo: ut ne dixeris: ne loquaris. Fortè, cujus signif. adverb. est? eventus. unde? quia fortè cùm dico, aliquid evenisse significo: ut dum indicativus pergit, fortè latrones incurrit: dum celeriter properat, fortè duriter impegit. Magis, cujus signif. adverb. est? comparandi. unde hoc? quia magis cùm dico, aliqua inter se omninò cōparo: ut magis iste doctus quàm ille est: & magis hic quàm ille sapit. Cōparatio adverbiorū in quo est? in tribus gradib. comparationis: positivo, comparativo, superlativo. Da adverbium. Positivi gradûs, ut doctè: Comparativi gradûs, ut doctius: Superlativi, ut doctissimè. Quæ adverbia comparantur? quæ aut ex nomine cōparativo veniunt, aut nomen ex se comparativū faciunt, ut doctè: quia venit ex nomine cōparativo, quod est doctus, facit doctius doctissimè. Et ultra, quia facit nomina cōparativa ulterior, ultimus. Comparatur aūt ulterius, ultimè. Cōparatur hoc adverb. annō. cōparatur. unde hoc? quia ab eo quod est prudens, nomine cōparativo venit: comparatur ut prudenter, prudentius, prudentissimè. Ne, cōparatur annon? non. unde hoc? quia neq; ex nomine cōparativo venit, neq; nomen ex se cōparativū facit. Figurę adverbiorū quot sunt? duæ. quę? simplex, ut doctè, prudenter: compositа, ut indoctè, imprudenter. Est adverbium simplex an compositū? simplex. unde hoc? quia neq; ex duob. integris, neq; ex duob. corruptis, &c. Sic & de reliquis adverbiis, sive compositis, sive simplicib. ad formam aliarum partium respondendum est.

DOcens, quæ pars orationis est? Participium. Participium quid est? Pars orationis, partem capiens nominis, partem verbi: recipit n. à nomine genera & casūs: à verbo tempora & significationes: ab utroq; numerum & figuram. Participio quot accidunt? sex. quæ? Genera, casus, tempora, significationes, numeros, figuras. Genera participiorum quot sunt? quatuor. quæ? masculinum, ut hic lectus: fœmininum, ut hæc lecta: neutrum, ut hoc lectū: commune tribus generib. ut hic & hęc & hoc legens. Cujus generis est hoc participium? omnis. unde hoc? quia omnia participia in ens vel in ans desinentia, omnis generis habentur. Doctus, cujus generis participium est? masculini. unde hoc? quia omnia participia in us desinentia masculini generis habentur. Docta, cujus generis particip. est? fœminini. unde? quia omnia participia in a desinentia, fœminini generis habentur. Doctū cujus generis particip. est? neutri. unde hoc? quia omnia participia in um desinentia, neutri generis habentur. Docens fixū an mobile particip. est? fixum. unde hoc? quia in alterum genus flecti non potest. Lectus, fixū an mobile partic. est? mobile. unde hoc? quia in alterum genus flecti potest: ut lectus, lecta, lectū: & omnia partic. in us finita, mobilia sunt. Casus participiorum quot sunt? sex. qui? Nominat. ut hic legens: Gen. ut hujus legentis: Dat. ut huic legenti: Accus. ut hunc legentem: Voc. ut ô legens: Abl. ut ab hoc legente. Cujus casūs est hoc participium? Nominativi & Voc. unde hoc? quia vel ad tertiā, vel ad secundam personam verbi referturgut docens proficit, docens proficis. Verùm & in hac parte, & in Pronominib. sicut in Nomine prænonuimus, casuum proprietates melius ex aliarum partium connexione, in sententiis & plena oratione probantur. Tempora participiorū quot sunt? tria. quæ? Præsens, ut legens: præteritum, ut lectus: futurum, ut legendus. Cujus temporis est hoc participium? præsentis. unde hoc? quia omnia partic. in duas desinentia consonantes, præsentis temporis habentur. Doctus, cujus temporis partic. est? præteriti. unde hoc? quia omnia partic. in tus desinentia, præteriti temporis habentur. Similiter in sus & in xus, ut īęsus, nexus. Docturus, cujus temporis particip. est? Futuri. unde hoc? quia omnia partic. in rus desinentia, futuri item temporis habentur. Similiter in dus, ut legendus, docendus. Significationes participiorum in quo sunt? quia ab activo verbo duo participia veniunt, præsens & futurum, ut legens, lecturus. A passivo duo, præteritum & futurum, ut lectus, legendus. A neutro duo, sicut ab activo: præsens & futurū, ut stans, staturus. A deponenti tria: præsens, præteritū, & futurū, ut loquens, locutus, locuturus. A communi quatuor: præsens, præteritum, & duo futura, ut criminans, criminatus, criminaturus, criminandus. Cujus signif. est hoc participium? Activæ. unde hoc? quia ab eo quod est doceo, activo verbo derivatur. Similiter & de cęteris significationib. respondendum est. Numeri participiorum quot sunt? Duo. Qui? Singularis, ut hic legens: Pluralis, ut hi legentes. Cujus numeri est hoc participiū? singularis. unde hoc? quia docens cùm dico, unum docentem, non plures significo: & docentes cùm dico, plures docentes, non unum significo. Figurę participiorum quot sunt? duæ quæ? Simplex, ut legens: Compositа, ut negligens. Est hoc participiū simplex an compositum? simplex. unde hoc? quia neq; ex duob. integris, & cætera, sicut in superiorib. partibus demonstrata sunt. Inveniuntur formæ casuales in Participiis, annon? Inveniuntur. quæ? triptota in omnib. formis & neutralibus, ut docta, doctę, doctam: docto, doctito. Pentaptota in omnib. masculinis: ut lectus, ti, to, tum, te: & in omnib. omnis generis participii: ut legens, tis, ti, tem, à legente; cæteris formis carent participia. Quot declinationib. inflectuntur? tribus. quibus? fœminina omnia, prima: masculina & neutralia, secunda: omnis generis, tertia. Da declinationem Participii, &c.

AST, quæ pars orationis est? Conjunctio. Conjunctio quid est? Pars orationis adnectens ordinansq; sententiā. Conjunctioni quot accidunt? tria. quę? potestas, figura, ordo. Potestas conjunctionū quot species habet? quinque. quas? Copulativas, disjunctivas, expletivas, casuales, rationales. Da copulativas, &, que, at, atque, ac, aſt. Da disjunctivas, aut, ve, vel, ne, nec, neq;. Da expletivas, quidem, equidē, saltem, videlicet, quamquā, quamvis, quoque, aut porrò, autem, tamen. Da casuales, si, etsi, etiamsi, siquidem, quando, quandoquidē, quin, quinetiā, & quatenus, sin, seu, sive, nam, namque, ni, nisi, nisiſi, sienim, etenim, ne, sed, interea, licet, quamobrē, præsertim, itē, itemq;, cæterùm, alioquin, præterea. Da rationales, ita, itaque, enim, eniverò, quia, quapropter, quoniā, quoniamquidē, quippè, ergò, ideò, igitur, scil. videlicet, propterea. Cujus speciei est hæc cōjunctio? copulativa? unde hoc? quia copulat tam verba quàm sensum. Aut, cujus speciei conjunctio est? disjunctivę. unde hoc? quia sensum disjūgit, licet verba copulet & cōjungat. Quidē, cujus speciei cōjunctio est? expletivæ. unde hoc? quia ad explendū vel sensum vel ornatū sententię interponitur. Si, cujus speciei cōjunctio est? casualis. unde hoc? quia causam præcedentē significat. Enim, cujus speciei conjunct. est? rationalis. unde hoc? quia rei præcedentis rationē reddit. Figurę conjunctionū quot sunt? duę. quę? simplex, ut nam: compositа, ut namque. Est hęc conjunctio simplex an compositа? simplex? unde hoc? quia neq; ex duob. integris, neq; ex duob. corruptis, &c. sicut in aliis partib. demonstrata sunt. Ordo conjunctionū in quo est? quia aut præpositivæ conjunctiones sunt, ut ar, ast: aut subjunctivę, ut que, autē: aut cōmunes, ut &, igitur. Cujus ordinis est hęc cōjunctio? prępositivi. unde hoc? quia semper in oratione pręponitur. Quę cujus ordinis conjunctio est? subjunctivi. unde hoc? quia semper in oratiōe sub-

jungitur. Igitur, cujus ordinis cõjũctio est? cõmunis; unde hoc? qua semper in oratione ad votũ uniuscujusq; vel præponitur, vel subjũgitur. Sciendũ est cõjunctiones copulativas, ordinis præpositivi esse tres, at, ac, ast. Subjunctivi, unã, que: cõmunis, &, atq;. Disjunctivas ordinis præpositivi, duas: aut, ne. Subjunctivi una, ve: cõmunis tres, que, ne, ve. Expletivas ordinis præpositivi, una. Porrò autẽ subjunctivi tres, quidẽ, quoq;, autẽ: cõmunis septem, equidẽ, saltem, videlicet, quanqã, quamvis, porrò, tamen. Casuales ordinis præpositivi quatuordecim, etsi, etiamsi, quin, sin, seu, sive, ni, nisi, sienim, quamobrem, præsertim, itemq;, cæterũ, alioquin. Cõmunis quatuordecim, siquidè, quãdoquidẽ, quinetiã, quatenus, nam, nanq;, nisi, etenim, ne, sed, interea, licet, item, præterea. Rationalis ordinis præpositivi, unam: enimverò. Communis 14. itaq;, enim, quia, quapropter, quoniam, quoniamquidem, quippè, ergò, ideo, igitur, scilicet, videlicet, quapropter, idcirco.

AD, quæ pars orationis est? præpositio. Præpositio quid est? pars orationis, quæ præposita aliis partibus orationis, significationẽ earũ aut cõplet, aut mutat, aut minuit. Præpositioni quid accidit? Vnum. Quid? casus tantũ, quot? duos; qui? accusativus & ablativus. Da præpositiones casus accusativi: ad, apud, antè, adversum, cis, citra, circum, circa contra, erga, extra, inter, intra, infra, juxta, ob, pone, per, propè, secundum, post, trans, ultra, præter, propter, supra, usq;, penes. Quomodo? Dicimus enim, ad patrẽ, apud villã, antè ædes, adversum inimicos, cis Rhenũ, citra forum, circũ vicinos, circa templũ, cõtra hostẽ, erga propinquos, extra terminos, inter naves, intra mœnia, infra tectũ, juxta macellũ, ob auguriũ, pone tribunal, per parietẽ, prope fenestrã, secundũ fores, post tergũ, trans ripã, ultra fines, præter officiũ, propter rẽ, supra cœlum, usq; oceanũ, penes arbitros. Da præpositiones casus ablativi? a, ab, abs, cum, corã, clam, de, e, ex, pro, præ, palàm, sine, absq;, tenus. quomodo? Dicimus enim, à domo, ab homine, abs quolibet, cum exercitu, corã testibus, clam custodibus, de foro, è jure, ex præfectura, pro clientibus, præ timore, palam omnibus, sine labore, absq; injuria, tenus pube, quod nos dicim⁹ pubetenus. Da utriusq; casus præpositiones. In, sub, super, subter. In & sub, quando accusativo casui junguntur? quando vel nos, vel quoslibet, in locũ ire, isse, ituros esse significamus. Quãdo ablativo? quando vel nos, vel quoslibet in loco esse, fuisse, futuros esse significat. Da hujus rei exempla. In accusativi casus: Itur in antiquam sylvã. In, ablativi casus. Stans celsa in puppi. Sub, accusativi casus. Postesq; sub ipsos Nituntur gradibus. Sub, ablativi casus: Arma sub adversa posuit radiantia quercu. Super, quã vim habet? Vbi locũ significat, magis accusativo casui servit, quã ablativo: ubi mentionẽ alicujus facimus, ablativo, tantùm. Quomodo servit casui accusativo locũ significans? ut Sæva sedens super arma. Quando ablativo? Sedibus optatis geminas super arbore sidit, Et super flore viridis, nobis mitia poma. Quomodo servit ablativo? quando mentionẽ alicujus facimus, ut multa super Priamo rogitãs, super Hectore multa. In, quã vim habet? Etiam tum accusativo casui servit, cùm significat contra: aut, in alterum, in desertorem. Subter, quam vim habet? Eandẽ quam superiores, ad locum & in loco significantes. Quomodo servit accusativo, ad locũ significans? ut Fluminaq; antiquos subter labentia muros. Quomodo ablativo significans in loco? ut Ferre jubet subter densa testudine casus. Cujus casus est hæc præpositio? accusativi, undè hoc? quia casui accusativo semper in oratione præponitur. Quomodo? ut, ad patrem. Sic & de cæteris accusativi casus præpositionibus respondendum. Ab, cujus casus præpositio est? ablativi. Vnde? quia casui ablativo semper in oratione præponitur. Quomodo? ut ab homine. Sic & de cæteris ablativi casus præpositionib. respõdendum. In, cujus casus prępositio est? utriusq;, unde hoc? quia tam accusativo quàm ablativo casui semper in oratione prępositur. Quomodo accusativo? ut, Itur in antiquã sylvam. Quomodo ablativo? ut Srans celsa in puppi. Cujus casus est in, hoc loco? ilius vel illius. Sic & de cæteris utriusq; casus præpositionibus respondendum. Quæ præpositiones sunt, quæ dictionibus serviunt, & separari non possunt. di, dis, re, se, am, con. Quomodo? Dicimus enim, diduco, distraho, recipio, servabo, amplector, congredior. Habet hæc præpositio cum eis aliquam communionem, an non? Non. Vnde? quia separari potest. Quomodo? ut ad patrem. Quæ sunt quæ jungi non possunt? Apud, & penes. Habet hęc præpositio cum eis aliquã cõmunionem, an nõ? Non. Vnde hoc? quia jungi potest. Quomodo? ut addo. Quæ junguntur & separãtur: cæteræ fermè omnes. Habet hæc prępositio cũ eis aliquam communionẽ, an nõ? Habet omninò. Vnde hoc? quia ut supra responsum est, & jungitur & separatur. Sciendũ verò accusativos præpositiones quæ jungi possunt, esse undecim. Ad, ut admoneo: ante, ut antecedo: circũ, ut circumeo: circa, ut circumcirca: contra, ut contradico: inter, ut interdico: ob, ut oberro: per, ut permitto: post, ut postpono: trans, ut transfero: præter, ut præterfluo. Quæ jungi nõ possunt? Quindecim. Apud, adversum, cis, citra, erga, extra, infra, juxta, propè, secundum, ultra, propter, supra, usq;, penes. Sed ex his duas tantũ Donatus affignat, apud & penes: cæteras idcircò prætermisisse videtur, quia magis adverbia sunt: undè & pleraq; earum comparationem recipiunt, & vebis adjectæ, sine casibus proferuntur: nam comparationem recipiunt, ut citra, citerius, citimè, unde etiam nomen citerior, citimus derivatur. Similiter extra, exterius, extimè, unde & nomen exterior, extimis, vel extremus derivatur. Similiter supra, superius, supremè, unde etiam nomen superior, supremus derivatur. Verbis bene adverbialiter junguntur, ut citra habitat, extra jacet, infra latet, juxta sedet, prope incedit, vltra progreditur, supra conscendit, & jubet usq; morari, & usq; amboo defessi sumus. Deniq; adversum & secundum, manifestè nomina loco adverbiorum vel præpositionum posita dignoscuntur, quarum partium plurima similitudo, & quædam videtur esse germanitas, ut & præpositiones in adverb. & adverbia in præpositiones frequentiss. transeant. Item ablativi casus præpositiones, quæ jungi possunt, sunt octo: a, ut amitto, ab, ut abnego, abs, ut abstraho: de, ut demulceo: e, ut emitto: ex, ut exeo: pro, ut protego; præ, ut præfero. Quæ jungi non possunt, septem: cùm, coram, clam, palam, sine, absq;, tenus. Quæ si quis scire desiderat, quantam cum adverbiis habeant vicinitatem, legat Prisciani de præpositione tractatus. Item utriusq; casus præpositiones omnes jungi possunt: in, ut incolo: sub, ut substo: super, ut superpono: subter, ut subterjaceo.

EVax, quæ pars orationis est? Interjectio: Interjectio quid est? Pars orationis significans mentis affectũ voce incondita. Interjectioni quid accidit? Tantũ significatio. Significatio interjectionis in quo est? Quia aut lætitiam significamus, ut evax: aut dolorem, ut heu: aut admirationem, ut pape: aut metũ, ut atat, & siqua sunt similia. Cujus significationis est hæc interjectio? Lætandi. Vndè hoc? Quia evax, cum dicimus, lætari nos profectò significamus. Heu, cujus significationis interjectio est? Dolendi. Vnde hoc? quia heu cũ dicimus, dolere nos prorsus significamus. Pape, cujus significationis? Interjectio est admirãdi. Vnde hoc? quia pape cùm dicimus, aliquid profecto miramur. Atat, cujus significationis interjectio est? Metuendi. Vndè hoc? quia atat cùm dicimus, aliquid nos metuere significamus. Sunt & aliæ plurimæ interjectionum significationes, quæ tamen ex his quatuor veluti quibusdam perturbationum fontibus, dimanare noscuntur.

BEDÆ PRESBYTERI
DE OCTO PARTIBUS ORATIONIS LIBELLUS.

PARTES orationis sunt octo. Nomen, pronomen, verbum, adverbium, participium, conjunctio, præpositio, interjectio. Ex his duæ sunt principales partes orationis, nomen, verbum. Latini articulum non adnumerant, Græci interjectionem. Multi plures, multi pauciores partes orationis putant: verum ex his omnibus tres

sunt,quæ sex casibus inflectuntur: Nomen, pronomen & participium. Nomen, est pars orationis, cum casu corpus aut rem, propriè communiterve significans. Propriè, ut Roma, Tiberis: cõmuniter, ut, urbs, flumen. Nomini accidunt sex: qualitas, comparatio, genus, numerus, figura & casus. Nomen, unius Nominis appellatio, multarũ vocabulum est rerum, sed modo nomina generaliter dicimus. Qualitas nominum bipartita est: aut enim propria sunt nomina, aut appellativa. Propriorum nominum, secundum Latinos, quatuor sunt species: Prænomen, nomen, cognomen, agnomen, ut, Publius Cornelius Scipio Africanus. Communia prænomina aut singulis literis notantur, ut C. Cæsar, L. Catilina: aut binis, ut Gn. Pompeius: aut trinis, ut, Sex. Roscius. Appellativorum multæ sunt species: alia enim sunt corporalia, ut pietas, justitia, dignitas: alia sunt primæ positionis, ut mons, schola: alia derivativa, ut, montanus, scholasticus: alia diminutiva, ut monticulus. Diminutivorum nominum tres sunt gradus, quorũ forma quo magis minuitur, crescit sæpè numerus syllabarum. Sunt etiam quædam diminutiva, quorum origo non cernitur. ut fabula, macula, tabula, vinculũ. Sunt nomina tota Græcæ declinationis, ut Temesto, Calypso, Pan. Sunt tota cõversa in Latinam regulam. Polydectes, Pollux, Odysseus, Ulysses. Sunt inter Græcã Latinamq; formam, quæ netha appellantur, ut Achilles, Agamemnon. Sunt alia nomina, quæ una appellatione plura signant, ut nepos, acies, aries. Sunt etiam alia synonyma vel polyonymata, ut, terra, humus, tellus, ensis, mucro, gladius. Alia patronymica, ut Pelides, Atrides: hæc & ab avis & patribus sæpè fiunt. In his quæ Græca sunt, sive masculà, sive fœmina fuerint, Græcam magis servabimus regulam. Alia horum mascula, aut in des exeunt, ut Atrides, ab Atreo: aut in lius, ut Pelius, à Peleo: aut in ion, ut Nereion, à Nereo. Fœminina autem in is exeunt, ut Atreis: aut in as, ut Pelias: aut in ne, ut Nerine. Sunt alia thetica, id est, possessiva, quæ in ius exeunt, ut, Evandrius ensis, Agamemnoniæ Mycenæ: alia mediæ significationis, & adjecta nominibus, ut, magnus, fortis. Dicimus enim, magnus vir, fortis exercitus. Hæc etiam epitheta dicuntur. Alia qualitatis, ut bonus, malus: alia quantitatis, ut magnus, parvus: alia gentis, ut græcus, Hispanus: alia patriæ, ut Thebanus, Romanus: alia numeri, ut, unus, duo: alia ordinis, ut, primus, secundus: sed primus de multis: de duobus prior dicitur: sicut & duobus, alterum dicimus: ita de multis alium. Sunt alia ad aliquid dicta, ut pater, frater: sunt alia ad aliquid quodammodo se habentia, ut dexter, sinister. Hæc & cõparativũ gradũ admittunt, ut dexterior, sinisterior. Sunt alia generalia, ut corpus: alia specialia, ut lapis, homo, lignum: alia facta de verbo, ut doctor, factor, lector: alia similia participiis, ut demès, sapiens, potès: alia verbis similia, ut comedo, palpo. contẽplator, speculator.

Comparationis gradus sunt tres: positivus, comparativus & superlativus. Positivus, ut fortis: comparativus, ut fortior: superlativus, ut fortissimus. sed comparativus gradus, generis est semper communis. Comparantur autem nomina, quæ aut qualitatem, aut quantitatem significant: sed non omnia nomina per omnes gradus exeunt. aliàs enim positivus tantum invenitur, ut mediocris: aliàs positivus & comparativus tantùm, ut senex senior, juvenis juvenior: aliàs positivus & superlativus, ut pius, piissimus. nam pro secundo gradu, magis adverbium ponitur, ut magis pius: aliàs comparativus & superlativus, ut ulterior, ultimus: aliàs superlativus tantum, ut noviissimus. extra hanc formã sunt, ut bonus & malus, & magnus. Dicimus enim, bonus, melior, optimus: malus, peior, pessimus: magnus, major, maximus. Comparatio nominum propriè in comparativo & superlativo gradu est constituta. nam positivus, perfectus & absolutus est. Sæpè autem comparativus gradus præponitur superlativo: ut, stultior stultissimo, & major maximo. Sæpè minus positivo significat, quamvis recipiat comparationem, ut mare Põticum dulcius, quam cætera maria. Sæpè idem pro positivo positus, minus positivo significat, ut nulli comparatur: ut, Jam senior, sed cruda Deo viridisque senectus. Sunt nomina significatione diminutiva, intellectu comparativa: ut, grandiusculus, majusculus, minusculus. Comparativo, tam, aut minus, aut minimè, aut magis, aut maximè addici non oportet: addicuntur autem positivo tantum. Dicimus enim tam malus, minus bonus, minus malus, magis bonus, magis malus, maximè bonus, maximè malus. Comparativus gradus ablativo casui adjungitur, utriusque numeri: sed tum utimur, cùm aliquem vel alieno, vel suo gradui comparamus: ut, Hector fortior Diomede, vel audacior Trojanis fuit. Dicimus, aut fortior hic quam ille. Superlativus autem tantùm genitivo plurali adjungitur: sed nunc hoc utimur, cum aliquem suo gradui comparamus: ut, Hector fortissimus Trojanorum fuit. plerunque superlativus pro positivo ponitur, & nulli comparatur, ut Jupiter optimus maximus. Interdum comparativus nominativo adjungitur, ut doctior hic, quam ille. Genera nominum sunt quatuor: Masculinum, fœmininum, neutrum, commune. Masculinum est, cui numero singulari, casu nominativo, pronomen vel articulus præponitur hic: ut, hic magister. Fœmininum est, cui numero singulari, casu nominativo, pronomen vel articulus præponitur hæc: ut, hæc musa. Neutrum est, cui numero singulari, casu nominativo, pronomen vel articulus præponitur hoc: ut, hoc scamnum. Commune est, quod simul masculinum fœmininumque significat: ut, hic & hæc sacerdos. Sed ex his vel principalia, vel sola genera duo sũt: masculinum & fœmininum; nam neutrum de utroque nascitur. Est etiam trium generum commune, quod omne dicitur: ut, hic & hæc & hoc felix. Est Epicœnum, id est, promiscuum, quod sub una significatione marem & fœminam comprehendit, ut passer & aquila. Sunt præterea alia sono masculina, intellectu fœminina, ut Eunuchus comœdia, Orestes tragœdia, Centaurus navis: alia sono fœminina, intellectu masculina, ut, Fenestella scriptor, Aquila orator: alia sono neutra, intellectu fœminina, ut Phronesium, Glycerium, Sophronium, quæ mulieres sunt: alia sono fœminina, intellectu neutra, ut poema, stẽma: alia sono masculina, intellectu neutra, ut pelagus, vulgus. Sunt præterea nomina in singulari numero alterius generis, & in plurali alterius: ut balneum, tartarus, cœlum, porrum, cœpe, formanium. Sunt item nomina incerti generis, inter masculinum & fœmininum: ut cortex, radix, silex, finis, stirps, pinus, pampinus, dies. Sunt incerti generis, inter masculinum & neutrum, ut frenus, clypeus, vulgus, specus. Sunt nomina incerti generis inter fœmininum & neutrum, ut buxus, pyrus, prunus, malus: sed neutro genere fructum, fœmininо ipsas arbores dicimus sæpè. Sunt etiam genera nominum fixa, sunt mobilia. Fixa sunt, quæ in alterum genus flecti non possunt, ut pater, mater, frater, soror. Mobilia autem, aut propria sunt, & duo genera ex se faciunt, ut Cajus Caja, Martius Martia: aut appellativa sunt, & tria genera faciunt, ut bonus, bona, bonum: malus, mala, malum. Sunt item alia nec in eorum fixa, nec in eorum mobilia: ut draco dracæna, leo, leæna, gallus gallina, rex regina. Sunt diminutiva, quæ non servant genera, quæ ex nominibus primæ positionis receperunt: ut, scutum scutella, pistrinum pistrilla, canis canicula, rana ranunculus, statua statuncula. Nomen in a vocalem desinens, nominativo casu, numero singulari, aut masculinum est, ut Agrippa: aut fœminum, ut Martia: aut neutrum, ut toreuma, sed tum Græcum est: aut commune, ut advena: aut epicœnum, ut aquila. Nomen in e vocalem desinens in nominativo casu, numero singulari, aut fœmininum est, ut Euterpe: aut neutrum, ut sedile. Nomen in i vocalem desinens nominativo casu, numero singulari, aut neutrum Græcum est: vt gummi, sinapi: aut trium generum, vt abdolon, vt frugi, nihili. Nomen in o vocalem desinens nominativo casu numero singulari, aut masculinũ est, vt Scipio: aut fœmininum, vt Juno: aut commune, ut pumilio. Nomen in u vocalem desinens nominativo casu, numero singulari tãtum neutrum est, ut cornu, genu, gelu. sed hæc nomina, & quæ in consonantes desinunt, diversas regulas & multiplices habent. Numeri sunt duo: singularis & pluralis. Singularis, ut hic sapiens: pluralis, ut hi sapiẽtes. Est & dualis numerus,

merus, qui singulariter enuntiari non potest, hi ambo, hi duo. Sunt etiam nomina numero communia, ut res, nubes, dies. Sunt semper singularia generis masculini, ut Publius, sanguis. Sunt semper pluralia, ut manes, Quirites. Sunt semper singularia generis fœminini, ut pax, lux. Sunt semper pluralia, ut calendæ, nundinæ, feriæ, nuptiæ, quadrigæ. Sunt semper singularia generis neutri, ut pus, virus, aurum, argentum, oleum, ferrum, triticum: hæc & ferè cætera, quæ ad mensuram pondusve referuntur, quæq; multa consuetudine arma, Florialia, Saturnalia. Sunt quædam positione singularia, intellectu pluralia, ut populus, concio, plebs. Sunt quædam positione pluralia, intellectu singularia, ut, Athenæ, Thebæ, Cumæ. Figuræ nominibus accidunt duæ: Simplex & composita. Simplex, ut doctus, potens: composita, ut, indoctus, impotens. Componuntur autem nomina modis quatuor: ex duob. integris, ut suburbanus: ex duobus corruptis, ut efficax, municeps: ex integro & corrupto, ut, ineptus, insulsus: ex correpto & integro, ut, nugigerulus. Componuntur etiam ex pluribus, ut, inexpugnabilis, imperterritus. In declinatione compositorum nominum animadvertere debemus, quod ea quæ ex duobus nominativis composita fuerint, per omnes casus ex utraq; parte declinari possunt, ut, eques Romanus, prætor urbanus. Quæ ex nominativo, & quolibet alio casu composita fuerint, ex parte declinari tantum, qua fuerit nominativus casus, ut præfectus equitum, vel senatus consultum. Providendum est autem, ne ea nomina componamus, quæ aut composita sunt, aut componi omnino non possunt. Casus nominum sunt sex: Nominativus, genitivus, dativus, accusativus, vocativus, ablativus. Ex his duo recti appellantur, Nominativus & vocativus: reliqui autem obliqui. Ablativum Græci non habent: hunc quidam Latinum, nonnulli sextum casum appellant. Est autem nominativus, ut, hic Cato. Genitivus, hujus Catonis: dativus, huic Catoni: accusativus hunc Catonem: vocativus ô Cato: ablativus, ab hoc Catone. Quidam etiam assumunt septimum casum, qui est ablativo similis, sed sine præpositione: ut sit ablativus casus, ab oratore venio: septimus casus, oratore magistro utor. Sunt autem formæ casuales sex, è quibus sunt nomina alia monoptota, alia diptota, alia triptota, alia tetraptota, alia pentaptota, alia hexaptota. Sunt præterea hæc aptota, quæ neque per casus, neque per numeros declinantur: ut, frugi, nihili, nequam, fas, nefas, nugas. In qua forma sunt etiam nomina numerorum, à quatuor usque ad centum, nam ab uno usque ad tres, per omnes casus numeri declinantur. Item à ducentis, & deinceps, præter mille. Sunt nomina quorum nominativus in usu non est, ut si quis dicat hunc laterem, *vel ab hac dictione. Item per cæteros casus nomina multa deficiunt, ut sponte, tabo. Sunt præterea nomina, quorum alia genitivum casum trahunt, ut ignarus belli, securus armorum: alia dativum, ut inimicus malis, congruus paribus: alia accusativum, sed figuratè, ut exosus bella, præscius futura: alia ablativum, ut secundus à Romulo, alter à Sylla: alia septimum casum, ut dignius munere, mact⁹ virtute. Omnia nomina ablativo, numero singulari, quinque literis vocalibus terminantur, sed ea duntaxat, quæ non sunt aptota: in illis enim regula non tenetur. Quæcunque nomina ablativo singulari à vocali fuerint terminata, genitivum pluralem in rum syllabam mittunt, dativum & ablativum in is: ut, ab hac musa, harum musarum, his musis. Necesse est autem contra hanc regulam, ut declinentur hæc nomina, in quibus genera discernentia sunt: ut ab hac dea, harũ dearũ, hic & ab his deabus ne si diis dixerimus, deos non deas significare videamur.

Quæcunque nomina ablativo casu singulari e litera corrupta fuerint terminata, genitivum pluralem in um syllabam mittunt, dativum & ablativum in bus: ut ab hoc pariete, horum parietum, & ab his parietibus. Contra hanc regulam invenimus: ut ab hoc vase, horum vasorum, his vasis. Si vero e producta fuerint terminata, genitivum pluralem in rum syllabam mittunt, dativum & ablativum in bus: ut, ab hac re, harum rerum, his & ab his rebus. sed hæc regula fœminini generis putatur. Quæcunq; nomine ablativo casu singulari, i litera fuerint terminata, genitivũ pluralem in ium mittunt, & dativum & ablativum in bus: ut, ab hac puppi, harum puppium, his & ab his puppibus. Hujusmodi nomina casum accusativum pluralem, propter differentiã, melius in is quã in es terminant: ut has puppis navis, clavis, puppim, navim, clavim: nõ puppẽ, navẽ, clavem. Horum autem nominum quæ genitivo casu plurali, ium syllabam exire possunt, trina regula est. prima eorum quæ nominativo casu singulari ns literis terminantur, ut mons montium. altera eorum quæ ablativo casu singulari e correpta finitur, & fœminina sunt, ut ab hac cæde, harũ cædium, his & ab his cædibus. tertia eorum, quæ ablativo casu singulari, i litera terminantur, ut ab hac restis, harum restium, his & ab his restibus. Sed hæc regula etiã accusativum singularem interdum syllabam per im literam terminat: ut hanc restim, & hanc puppim: horum multa cernimus consuetudine commutata. Quæcunq; nomina ablativo casu singulari o litera fuerint terminata, genitivum pluralem in rum syllabam mittunt, dativum & ablativum in is: ut, ab hoc docto, horũ doctorum, his & ab his doctis. Contra hanc regulam invenimus, ut ab hac domo, harum domorum, his & ab his domibus. & ab hoc jugere, horum jugerum, his & ab his jugeribus. Sed scire debemus, multa quidam veteres aliter declinasse: ut ab hac domo, harũ domuum, his & ab his domibus: & ab hoc jugere, horum jugerum, & ab his jugeribus. Verum meminerimus euphoniam in dictionibus plus interdum valere, quam analogiã vel regulas præceptorum. Quæcunq; nomina ablativo casu in u litera fuerint terminata, genitivum pluralem in um syllabam mittũt: geminata u litera, dativum & ablativum in bus: ut ab hoc fluctu, horum fluctuum, his & ab his fluctibus: nam nihil necesse est retinere u literã, & fluctubus dicere, cùm artubus necessitate dicamus: ne quis nos artes non artus significare velle, existimet. In hanc regulam non eveniunt, ut dictum est, aptota nomina, ut fas, nefas, nihili: non veniũt tantùm pluralia, ut, Saturnalia, Vulcanalia, compedalia: non veniunt, quæ à Græcis sumpsimus, ut emblema, epigramma, stemma, poema: nam hujus formæ nomina etiam veteres fœminino genere declinabant. In his regulam analogia vel ex collatione positorum nominum, vel ex diminutione cognoscitur. Meminerimus hæc Græca nomina, ad Græcam formam declinari, & si illa nõnulli ad Latinos casus nituntur inflectere. Duodecim literis omnia nomina Latina, casu nominativo singulari terminantur: vocalibus quinque, semivocalibus sex, muta una: a, e, i, o, u, l, m, n, r, s, x, t: a, ut tabula: e, ut sedile: i ut frugi: o, ut ratio: u, ut genu: l, ut mel: m, ut scamnum: n, ut flumen: r, ut arbor: s, ut flos: x, ut nox: t, ut caput: adjiciant quidam c, ut lac, halec.

PRonomen, est pars orationis, quæ pro nomine posita, tantundem penè significat, personamq; interdum recipit. Pronomini accidunt sex: Qualitas, genus, numerus, figura, persona, casus. Qualitas pronominum duplex est: aut enim finita sunt pronomina, aut infinita. Finita sunt quæ recipiunt personas: ut ego, tu, ille: infinita sunt: quæ non recipiunt personas: ut quis, quæ, quod. Sunt etiam pronomina minus quam finita: ut ipse, iste. Sunt præpositiva, ut quis, hic. Sunt subjunctiva, ut, is, idem. Sunt alia gentis, ut cujas, nostras, cujatis, nostratis: alia ordinis, ut quotus, totus: alia numeri, ut quot, tot: alia ad aliquid dicta: infinita, ut cujus, cuia, cujũ: alia ad aliquid dicta finita: ut meus, tuus, suus: hæc etiam possessiva dicuntur. Sunt item alia qualitatis: vt, qualis, talis: alia quantitatis: ut, quant⁹, tantus. Sunt alia demonstrativa, quæ rem præsentem notant: vt hic, & hæc, & hoc: alia relativa, quæ rem absentem significant: vt, is, ea, id. Sũt alia magis demonstrativa: vt eccum eccam, ellum, ellam. Genera pronominibus, ita vt nominibus accidunt omnia. Masculinum, ut quis: fœmininum, vt quæ: neutrum, vt quod: commune, vt, qualis, talis. Sunt etiam trium generũ: vt, ego, tũ ille. Numerus accidit pronominibus uterq;. Sigularis, ut ille: pluralis, ut ista. Sunt etiam numero communia, vt qui & quæ. Dicimus enim, qui vir, qui viri: quæ mulier, quæ mulieres. Sunt pronomina tota singularia, ut meus, tuus: tota pluralia, ut no-

ster,

ſter,veſter,Figura enim in pronominibus duplex eſt: aut enim ſimplicia ſunt pronomina,ut quis:aut compoſita, ut quiſquis. Nam compoſita pronomina ſecundum formam nominis ex ea parte declinantur,qua pronomen finitur caſus nominativi:cujus rei exempla ſunt:ut quiſquis, quiſpiam,aliquis,quiſnam:nam idem,quod conſtat ex duobus corruptis eſt,quum producitur, maſculinum pronomen eſt,quum corripitur,neutrum eſt:ut hic correptum, pronomen eſt,quum producitur, adverbiũ loci. Perſonæ pronominibus finitis accidunt tres:prima,ut ego:ſecunda, ut tu:tertia,ut ille. Sed hæc prima perſona & ſecunda generis ſunt communis:& prima perſona in Hoc pronomine,cum eſt numeri ſingularis, non habet nominativũ caſum, pluralem habet. Caſus item pronominum ſex ſunt, quemadmodum nominum:Nominativus,ut hic:genitivus, ut hujus:dativus,ut huic:accuſativus,ut hunc:vocativus,ô: ablativus,ab hoc. Sunt pronomina quæ non per omnes caſus declinantur:ut eccum,ecca,ellum,& cujus,cuja,cujum, cujatis,noſtratis. Sunt etiam ſine nominativo & vocativo: ut ſui,ſibi,ſe, à ſe: hæc non ſunt numeri communis. Sunt item ſine nominativo:ut ego,mei,vel mis,mihi,me,à me. Nullum autem pronomen recipit comparationem,quamvis qualitatem & quantitatem ſignificent. Inter pronomina & articulos hoc intereſt,quod pronomina ea putantur, quæ cùm ſola ſunt, vicem nominis complent,ut,quis,ille, iſte. Articuli verò cùm pronominibus aut nominibus aut participiis adjunguntur:ut hic,hujus,huic,hunc,ô,ab hoc: & pluraliter,hi,horum,his,hos,ab his. Hęc eadem pronomina articulis,& pro demonſtratione ponuntur: ut, neuter,uter,omnis,alter,nullus,alius,ambo,uterque. Sunt qui nomina,ſunt qui pronomina exiſtimant: ideò quòd articuli in declinatione non indigent.

VErbum,eſt pars orationis,cum tempore & perſona, ſine caſu aut agere aliquid aut pati,aut neutrũ ſignificans. Verbo accidunt ſeptem:Qualitas,conjugatio,genus, numerus,figura,tempus,perſona. Qualitas verborum in modis & in formis eſt. Modi autem,ut multi exiſtimant, ſeptem:Indicativus,qui eſt pronuntiativus,ut lego. Imperativus,ut lege. Promiſſivus,ut legam:ſed nos hunc modũ non accipimus. Optativus,ut utinam legerem. Conjunctivus,ut cum legam. Infinitivus,ut legere. Imperſonalis, ut legitur:Sed hunc quidam modum pro genere ac ſignificatione verbi accipiũt. Imperſonalis,cujꝰ verba in tur exeũt, aut in it,aut in et. Sed quæ in tur & in it exeunt,hæc ab indicativo oriuntur:ut lego,legitur,cõtingo,contigit. Quæ in et exeunt,duas formas habent:quia enim ab indicativo oriuntur,ut miſereor,miſeret:alia à ſe oriuntur,ut tædet, pudet,pœnitet: quamvis veteres dixerunt pudeo,tædeo. Qualitas verborum etiam in formis eſt conſtituta, quas formas alii verborum generibus, id eſt, ſignificationibus miſcent. Formæ igitur Latinæ ſunt quatuor: nam & his græca lingua deficit. Perfecta,meditativa,inchoativa,frequentativa. Perfecta,ut lego. Meditativa,ut lecturio. Frequentativa,ut lectito. Inchoativa,ut ferveſco,caleſco: ſed frequentativa ſæpe primæ conjugationis ſunt:Inchoativa verba non per omnia tempora declinantur, quia quæ inchoantur,præteritum tempus non habent: quia oriuntur à neutralibus verbis. Sunt etiam frequentativa de nomine venientia,ut patricat,crocitat. Sunt quaſi diminutiva,quæ à perfecta forma veniunt:ut ſorbillo,ſigillo. Sunt autem ſine origine perfectæ formæ:ut potiſſo,vacillo:& frequentativa ſæpè in tres gradus deducunt verbum: ut curro,curſo,curſito:ſæpè in duos tantùm,ut nolo, nolito. Sunt verba inchoativis ſimilia, quæ inchoativa non eſſe, tempore prænoſcimus:ut,compeſco,compeſcui. Sunt item alia inchoativa,quæ perfecta veniunt:ut horreo,horreſco. Sunt quæ originem non habent,ut conſueſco, quieſco. Conjugationes verbis accidunt tres:Prima,in a:ſecunda in e:tertia,in i. Prima eſt,quæ in indicativo modo,tempore præſenti,numero ſingulari,ſecunda perſona, verbo activo & neutrali à producta am at:aut noviſſimam literam paſſivo,communi & deponenti,aut noviſſimam ſyllabam: ut, voco, vocas, vocor, vocaris: & futurum tempus ejusdem modi,in bo & in bor ſyllabã mittit:ut voco, vocabo,vocor,vocabor. Secunda eſt,quæ in indicativo modo, tempore præſenti,numero ſingulari, ſecunda perſona verbo activo & neutrali e productam habet: aut noviſſimam literã,paſſivo,communi & deponenti,aut noviſſimam ſyllabam:ut,moneo,mones,moneor, moneris: & futurum tempus ejuſdem modi,in bo & in bor ſyllabam mittit: ut moneo,monebo,moneor,monebor. Tertia eſt, quæ in indicativo modo,tempore præſenti, numero ſingulari, ſecunda perſona,verbo activo & neutrali, i literam interdum productam,interdum correptam habet: aut noviſſimam literam paſſivo,communi & deponenti e correptam habet,aut i productam,aut noviſſimam ſyllabam:ut,lego legis,legor,legeris: audio,audis,audior, audiris: & futurũ tempus ejusdem modi in am ſyllabam mittit,vel in ar:ut, lego,legam,legor,legar:audio,audiam,audior,audiar: & altera ſpecies tertiæ conjugationis, quæ i producta enunciatur,hanc nonnulli quartam eſſe conjugationem putãt: quod futurum tempus in am & in bo,in ar & in bor mittit ritè ſyllabam:ut ſervio,ſerviam,ſervibo:vincio,vincis,vinciam,vincibo:vincior, vinciris, vinciar, vincibor: quod quidam refutantes negant in bo & in bor ritè exire poſſe, tertiam conjugationem,niſi in eo verbo, quod in prima perſona indicativi modi, temporis præſentis,numeri ſingularis,e aut o habuerint:ut eo,queo, eam, queã, ibo,quibo: & paſſivo,queor,quear,quibar, & ſi qua ſunt ſimilia. Genera verborum, quæ ab aliis ſignificationes dicuntur, quinq; ſunt: Activa,paſſiva, neutra, communia, deponentia. Activa ſunt,quæ o litera terminantur,& accepta r, faciũt ex ſe paſſiva,ut lego,legor. Paſſiva ſunt,quæ in r litera terminantur,& ea amiſſa,redeunt in activa,ut legor,lego. Neutra ſunt,quæ o litera terminantur, & accepta r litera,Latina non ſunt,ut ſto,curro. Sunt etiam neutra,quæ i litera terminantur,ut odi,novi,cœpi,memini. Sunt item quæ um ſyllaba deſinunt, ut ſum, proſum: item quæ in et exeunt,& imperſonalia dicuntur: ut pudet, pœnitet, tædet:ſed hæc & ſimilia defectiva exiſtimãda ſunt. Sunt præterea neutro paſſiva,ut audeo,auſus ſum,gaudeo,gaviſus ſum,ſoleo,ſolitus ſum. Deponẽtia ſunt,quæ r litera terminantur,& ea amiſſa,Latina non ſunt,ut conficior,convertor. Communia ſunt, quæ r litera terminantur,& in duas formas cadunt,agentis & patientis,ut ſcrutor, criminor. Dicimus enim,ſcrutor te,& ſcrutor à te:criminor te, criminor à te. Sunt verba extra hanc regulam,quæ inæqualia dicuntur:ut ſoleo,facio,fio,fido, audeo,gaudeo,veſcor, feror,medeor,edo,volo,nolo. Sunt quæ nõ ritè declinari poſſunt:ut cedo,ave,faxo,is,infit,inquam,quæſo,ajo. Sũt item monoſyllaba, quæ etiã contra regulã producta ſunt, ut ſto,do,flo,Similiter verba incertæ ſignificationis, tondeo,lavo,fabrico,punio,numero,munio,partior, populor,aſſentior,adulor,luctor,auguror:hæc enim omnia verba in o & in r literas finiuntur,& his verbis tempora participiorum accidunt penè omnia. Sunt item verba quæ componere poſſunt:ut pono,traho,repono,retraho. Sunt quæ non poſſumus,ut ajo,quæſo, Numeri verbis accidunt duo:ſingularis & pluralis. Singularis,ut lego:pluralis, ut legimus. Item ſecundum quoſdam dualis,ut legere. Figuræ verborum duæ ſunt:aut enim ſimplicia ſunt verba, ut ſcribo:aut compoſita,ut deſcribo. Componuntur & verba quatuor modis,ut cæterę partes orationis:ut repono,ſufficio,reficio,incipio,ſuſpendo. Sunt verba compoſita, quæ ſimplicia fieri poſſunt,ut repono, diſtraho: ſunt quæ non poſſunt,ut ſuſpicio,cõpleo. Tempora verbis accidunt tria: præſens,præteritũ,& futurũ. Præſens,ut lego:præteritum, ut legi: futurum, ut legam, ſed præteriti temporis differentiæ ſunt tres: imperfecta, perfecta, pluſquam perfecta. Imperfecta,ut legebam: perfecta,ut legi: pluſquam perfecta,ut legeram. Ergò in declinatione verborum numeramus,præſens,præteritum imperfectum, præteritum perfectum, præteritum pluſquàm perfectum & futurum. Perſonæ verbis accidunt tres: prima, ſecunda, tertia. Prima eſt,quæ dicit:ut lego. Secunda, cui dicitur:ut legis. Tertia,de qua dicitur:ut legit, Sed prima perſona nõ indiget caſu,ſed admittit plerunq; nominativum,ut ver-

beror

beror innocens, servio liber. Secunda persona trahit nominativum, ut verberaris innocens, servis liber. Tertia persona trahit nominativum, ut verberatur innocens, servit liber. Quin etiã verba impersonalia quæ in tur exeunt, casui serviunt dativo & ablativo: ut geritur à te, vel illi: dicitur mihi, tibi, illi. quæ in it exeunt, casui deserviunt dativo: ut contingit mihi, tibi, illi: quæ in et exeunt, ea modò accusativo casui serviunt: ut libet mihi, tibi illi: decet me, te, illum. Sunt verba præterea, quorum alia genitivi casus formulam servant, ut misereor mei, tui, sui: reminiscor mei, tui, sui: alia dativo, ut maledico tibi, suadeo tibi: alia accusativi, ut accuso illum, invoco istum: alia ablativi, ut discedo ab illo, avertor ab illo: alia septimi casus, ut fruor te, potior auro. Communia verba indicativi temporis, primæ personæ, aut e, aut i, aut u, aut o, habent. Si autem vocalem, aut ô literam non habuerint, exceptis f k & q, cæteras omnes Latinas accipiunt consonantes: e, ut sedeo: i, ut inanio: u, ut ruo: b, bibo: c, voco: d, vado: g, lego: h, traho: l, pello: m, amo: n, cano: p, scalpo: r, curro: s, lasso: t, plecto: x, nexo. In his accidunt i & e, pro consonantibus, ut adjuvo: nam triumpho, per p. & h scribitur. Ko literæ non præponitur. Item q, s, m, n, o literæ præponi non potest. Sunt verba defectiva alia per modos, ut cedo: alia per formas, ut facesso: alia per conjugationem, ut adsum: alia per genera, ut audeo: alia per numeros, ut faxo: alia per figuras, ut impleo: alia per tẽpora, ut fero: alia per personas, ut cedo, edo, facesso, adsum, soleo, faxo. Verba quoque impersonalia cum per omnes modos declinari possunt, inveniuntur quædam defectiva, ut libet, miseret.

ADverbium, est pars orationis, quæ adjecta verbo significationem ejus aut complet, aut minuit: ut jam faciam: vel, non faciam. Adverbia aut à se nascuntur, ut heri, hodie: aut ab aliis partibus orationis veniunt. Veniunt aut à nomine appellativo, ut doctus, doctè: à proprio nomine, ut Tullianus, Tulliane: à pronomine, ut meatim, tuatim: à verbo, ut cursim, strictim: à nomine & verbo, ut pedetentim: à participio, ut indulgens, indulgenter. A nomine venientia aut in à exeunt, ut una: aut in e productam, ut doctè: aut in correptam, ut ritè: aut in i, ut vesperi: aut in o productam, ut falsò: aut in o correptam, ut modò: aut in u, ut noctu: aut in el, ut semel: aut in m, ut strictim: aut in r, ut breviter: aut in s, ut funditus. Adverbia quæ in e exeunt, produci debent: præter illa quæ aut non comparantur, ut ritè: aut comparationis regulam non servant, ut benè, malè: faciunt enim, benè, melius, optimè: malè, peius, pessimè: aut ea quæ à nomine verbove veniunt, ut impunè, sæpè, cæterùm, facilè & difficilè. Quædam adverbia ponuntur, quæ nomina potiùs dicenda sunt, esse pro adverbiis posita: ut est, torvum clamat, horrendum resonat. Ergò adverbia quæ in e productam exeunt, ab eo nomine veniunt, quod dativo casu ô literã terminatur: ut huic docto, doctè. Quæ in e exeunt, ab eo nomine veniunt, quod dativo casu in i literam terminantur: ut huic agili, agiliter. Contra hanc regulam multa sæpiùs usurpavit autoritas: nam, ut diximus, quædam in dativo casu permanent, & adverbia faciunt, ut falsò, sedulò: quædam multa contra faciunt: ut huic duro, non durè, sed duriter. Adverbio accidunt tria: significatio, comparatio, & figura. Significatio adverbiorum in hoc cernitur: quia sunt adverbia loci, ut hîc: temporis, ut hodie, nuper: numeri, ut semel, bis: negandi, ut non: affirmandi, utetiam, quin: demonstrandi, ut en, ecce: optandi, ut utinam: hortandi, ut eia: ordinis, ut deinde: interrogandi, ut cur, quamobrem: similitudinis, ut quasi, ceu: qualitatis, ut doctè, pulchrè: quantitatis, ut parum, multum: dubitandi, ut forsitan, fortasse: personalia, ut mecum, tecum, nobiscum, vobiscum: vocandi, ut heus: respondendi. ut hem: separandi, ut seorsum: jurandi, ut ædepol, Castor, hercle, medius fidius: eligendi, ut potiùs, imò: congregandi, ut simul, unà, pariter: prohibendi, ut ne: eventus, ut fortè aut fortuitu: comparandi, ut magis, tam. Sunt etiã infinita, ut ubi: quædam finita, ut hîc, modo. Adverbia loci duas formas habent: in loco & ad locum. In loco, ut intus, foris: ad locum, ut intrò, foras. Dicimus enim, intus sum, foris sum, intrò eo. Adjiciunt quidam de loco: ut intus exeo. foris venio. Adjiciũt etiam quidam per locum: ut hac, illac, istac, heus & heu. Interjectiones multi nõ adverbia putaverunt, ideò quia non semper hæc subsequuntur verbum. Comparatio accidit adverbio: quia hîc quoq; cõparationis gradus sunt tres: positivus, ut doctè: comparativus, ut doctius: superlativus, ut doctissimè. Et quũ adverbia quoq; sunt, quæ per omnes gradus ire non possunt, ideò his ad augendam significationem pro comparativo & superlativo, magis & maximè conjungimus: ad minuendum, minùs & minimè. Quemadmodum enim comparantur, ita & diminuuntur adverbia appositivo, ut primum, primulè, longè, longulè. A comparativo, ut meliùs, meliusculè, longius, longiusculè. A superlativo vel nulla exempla, vel rara sunt. Figuræ adverbiorum duæ sunt: aut enim simplicia sunt adverbia, ut doctè, prudenter: aut cõposita, ut indoctè, imprudẽter. Componuntur etiam adverbia modis quatuor. Sunt autẽ multæ dictiones dubiæ inter adverbia, & nomen & pronomen, & verbum & participium, & conjunctionem & præpositionem: ut falsò, quò, ponè, profectò, cũ, propter, heu. Quædam autem horum accentu discernimus, quædã sensu. Sunt adverbia loci, quæ imprudentes putant nomina: in loco, ut Romæ sum: de loco, ut Roma venio: ad locum, ut Romam vado. His præpositio nõ apponitur, quæ provinciis, locis, regionibusve adjici solent: ideo, quia de significatione nominis nõ recedunt: ut, de Africa venio: Siciliam pergo, in Italia sum. Præponitur separatim adverbiis, non applicabiliter, quamvis legimus derepente, desursum, de subito, exindè, & abusq;, & dehinc. sed hæc tanquam unã partem orationis, sub uno accentu pronuntiabimus.

PArticipium, est pars orationis, dicta quod partẽ capit nominis, & partem verbi: recipit enim à nomine genera & casus, à verbo tempora & significationes, ab utroque numerum & figuram. Participio accidunt sex, genus, casus, tempus, significatio, numerus & figura. Genera participiis accidunt quatuor: masculinum, ut lectus: fœmininum, ut lecta: neutrum, ut lectum: commune, ut legens. Casus totidem sunt participiorum, quot nominum; nam per omnes casus etiam participia declinantur. Tempora participiis accidunt tria: præsens, præteritum & futurum: ut luctans, luctatus, luctaturus. Significationes participiorum à generibus verborum sumuntur. Veniunt enim participia à verbo activo duo, præsentis temporis & futuri, ut legens, lecturus. A passivo duo, præteriti tẽporis & futuri: vt lectus, legendus. A neutro duo, præsentis temporis & futuri: ut stans, staturus. A deponenti tria: præsens, præteritum & futurum, vt luctans, luctatus & luctaturus. A cõmuni quatuor: præsens, præteritum, & duo futura, ut criminans, criminatus, criminaturus & criminandus. Inchoativa participia præsentis temporis sunt tantum, ut horrescens, calescens, tepescens. Defectiva interdum alicujus temporis sunt, ut soleo, solés, solitus: interdum nullius, ut ab eo verbo quod est memini, nullum participium reperitur. Interdum à nõ defectivo verbo, participia defectiva sunt: vt ab eo verbo quod est studeo, studens, futurum tempus non habet. Ab impersonali verbo participia nisi usurpata fuerint, non veniunt. Numerus participiis accidit uterq;, singularis, ut hic legens: pluralis, ut hi legentes. Item figura participiorum duplex est: aut enim simplicia sunt participia, ut scribens: aut composita, ut describens. Componi etiam participia quatuor modis possunt. Sunt nomina speciem participiorum habentia, ut comatus, galeatus, quia à verbo non veniunt, non sunt participiis applicanda, ex quibus sunt etiã illa, quæ cum participia videntur, verborum tamen significatione privata sunt, ut pransus, cœnatus, placita, nupta, triumphata, regnata: nam prandeor, cœnor, placeor, nubor, triumphor, regnor, non dicuntur. Sunt alia participia, quæ accepta præpositione, & à verbis & à participiis recedunt, ut innocens: nã noceo dicitur, innoceo non dicitur. Sunt alia participia defectiva, quæ per omnia tempora irenon possunt, quæ à verbo veniunt, ut ceptus, arguendus. Sunt veluti participia, quæ à verbo veniunt: & quia

tempus

tempus non habent,nomina magis quam participia judicantur : ut est furibundus, ludibundus, moribundus. Sunt multa participia eadem & nomina:ut passus,visus, cultus,sapiens, indulgens : quæ tamen & casibus discrepant,& temporibus dignoscuntur,& comparata mutantur.Sunt participia,quæ accepta comparatione fiunt nomina,ut acceptus incensus:acceptior, incensior. Adverbia de participiis fieri posse,nonnulli negant:sed hos plurimæ lectionis revincit authoritas.

COnjunctio , est pars orationis annectens ordinansque sententiam, Conjunctioni accidunt tria: potestas, figura & ordo. Potestas conjunctionum in quinque species dividitur. Sunt enim copulativæ , disjunctivæ , expletivæ,causales & rationales. Copulativæ sunt hæc : &,que,ac,atque,at,ast.Disjunctivæ autem: ne, vel,nec , an, neque. Expletivæ:quidem, equidem, saltem,videlicet,quanquam,quamvis,quoque,autem, porrò, licet,tamen.Causales, si, etsi, etiamsi, siquidem, quum, quandoquidem,quinetiam,quamvis,sin,seu,sive, nam,neque,ni, nisi, si,enim, enimne, sed, interea,quamobrem, præsertim,item,itemque,cæterum,alioquin,præterea.Rationales:ita,itaque,enimvero,quare,quia, quapropter, quoniam, quoniamquidem, quippè, ergo,ideo,igitur,scilicet, propterea.Figuræ conjunctionum duæ sunt: simplex,ut nam:compolita,ut nanque. Ordo conjunctionum in hoc est,quia aut sunt præpositivæ præpositiones : ut at,ast: aut subjunctivæ,ut quæ:aut communes,ut ergo,igitur. Sunt etiam dictiones quas incertum est,utrum conjunctiones , an præpositiones, an adverbia nominemus : quæ tamen omnes sensu facilè discernuntur ; nam & conjunctiones pro aliis conjunctionibus positæ , inveniuntur potestate mutata.

PRæpositio,est pars orationis, quæ præposita aliis partibus orationis , significationem earum aut complet aut mutat,aut minuit. Nam aut nomini præponitur,utinvalidus:aut pronomini præponitur,ut per me:aut supponitur,ut mecum,tecum,nobiscum,vobiscum:aut verbum præcedit,ut præfero:aut adverbium,ut expresè: aut participium, ut præcedens : aut conjunctionem , ut absque : aut semet,ut circumcirca. Præpositiones aut casibus serviunt aut loquelis, aut ejus casibus, & loquelis conjunguntur:ut,di,dis,re,se,an,con;Dicimus enim, diduco,distraho, recipio, secubo, amplector, congredior. Separantur,ut apud,penes. conjunguntur & separantur, cæteræ omnes:ex quibus in & con præpositiones si ita compositæ fuerint , ut eas statim vel f litera consequatur , plerunque producantur:ut,insula, infula, consilium,confessio.

Præpositioni accidunt solummodo casus. Casus nanque in præpositionibus duo sunt,accusativus & ablativus. Aliæ enim præpositiones accusativo casui præponuntur , aliæ ablativo, aliæ utrique casui. Accusativi casus præpositiones hæ sunt:ad,apud, adversum, cis, circa,citra, circum,contra,erga,extra,intra,inter,infra,juxta,ob,pone,per,propo,propter,secundum, post,trans, ultra, præter,supra,usq;,penes.Dicimus enim ad patrem, apud villam,ante ædes,adversum inimicos,cis Rhenum, citra forum,circum vicinos,circa templum, contra hostem,erga propinquos,extra terminos,inter naves, intra mœnia,infra tectum,juxta macellum,ob augurium,ponè tribunal, per parietem,propè fenestram,propter amnem, secundũ fores,post tergum,trans ripam,ultra fines, præter officium, supra cœlum,usque Oceanum , penes arbitros. Ex his,ad & apud,cum unius casus sint, diverso modo ponũtur.Dicimus enim,Ad amicum vado, apud amicum sum. non enim dicitur rectè,Apud amicum vado, ad amicum sum. Vsque,præpositio plurimis non videtur : quia sine aliqua præpositione proferri non solet : unde adjungitur utrique casui, pro qualitate prępositionis ejus, cui fuerit copulata:ut,usque ad,& usque ab.

Ablativi casus præpositiones sunt hęc:à,ab,abs,cum , coram,clam,de,è,ex,pro,prę, palam, sine, absque, tenus. Dicimus enim,à domo,ab homine,abs quolibet,cum exercitu,coram testibus,clam custodibus,de foro, è jure,ex præfectura,pro clientibus, prę timore , palam omnibus , sine labore,absque injuria, tenus pube : sed hęc prępositio propter euphoniam subjicitur, & facit pubetenus. Clam prępositio casibus servit ambobus. Vtriusque casus prępositiones sunt hęc:in,sub,super , & subter, Quarum in & sub,tunc prępositiones accusativi casus sunt, cum adversum vel ante significant:ut, ibat in Euriałum : &,Sub ipsum Arcturum: id est, à te. Tunc ablativi casus, cum vim rectè retinent , nec pro accusativis prępositionibus ponuntur. Item accusativi casus sunt, cum ad locum vel nos,vel quoslibet,vel ire,isse, iturosesse significamus, cujus rei exempla sunt hęc:in, accusativi casus:ut,

Itur in antiquam sylvam.

In,ablativi casus:ut,

Stans celsa in puppi.

In,ablativi casus:ut ,

Pestesque sub ipsos Nituntur gradibus.

Sub,ablativi casus:ut,

Arma sub adversa posuit radiantia quercu. Subter verò & super,cum accusativo casu naturaliter præponitur , & ablativo casui tum plerunq; junguntur:ut,

Gemina sub arbore sidunt. Et,

Ferre juvat subter densa testudine casus. Quanquam multi sint,qui non putant præpositiones ambiguas esse , nisi duas. In & sub. Cæteræ super & subter, quum locum significant,ablativo junguntur figuratè. Extra quam formam Super præpositio,quum De,significat : hoc est , mentionem de aliquo fieri tentat, ablativi casus est tantùm : ut,

Multa super Priamo rogitans , super Hectore multa,

Separatæ præpositiones acuuntur conjunctæ casibus , aut loquelis,cum suam sæpe commutant,& communes fiunt. Præpositiones autem ipsæ verba corrumpunt , ut conficio : aut ipsæ corrumpuntur, ut suffero : aut & corrumpunt,& corrumpuntur , ut suscipio. Antiqui præpositiones & genitivo casui conjungebant , ut curruum tenus , vel currum.Item post, & antè, & circum, utrisq; casibus adjunctas invenimus.Sed scire nos convenit, præpositiones vim suam tunc retinere, cùm præponuntur: Suppositas verò &significationem suam,&vim nominis,& legem propriam non habere. Separatæ præpositiones separatis præpositionibus non cohærent, & adverbia faciunt , si quando illas non sequitur casus.Sunt qui putant accidere præpositioni & figuram & ordinem. Figuram : quia sunt præpositiones simplices,ut ab:compositæ,ut absque. Ordinem,quia sunt præpositiones prępositivę , ut sine : subjunctivę,ut tenus. Sed hęc nos & similia in his numeramus,quę inęqualia nominantur.

INterdictio, est pars orationis interjecta aliis partibus orationis ad exprimendum animi affectus:aut metuendi,ut hei:aut optantis,ut ô:aut dolentis,ut heu:aut lætantis,ut euax.Sed hanc adverbiis Græci applicant, quod ideò Latini non faciunt,quia hujuscemodi voces non statim subsequitur verbum.Licet autem pro interjectione etiam alias partes orationis singulas plurefve supponere, ut nefas,pro nefas. Accentus interjectionum certi esse non possunt,ut verè in aliis vocibus,quas inconditas invenimus.

(·.·)

Libelli de octo partium orationis, finis.

BEDÆ PRESBYTERI DE ARTE METRICA LIBER.

Ad Vuighertum Levitam.

De Litera.

Ui notitiam metricæ artis habere desiderat primò necesse est distantiã litterarũ syllabarumque sedulus discat. Sunt autem Latinæ litteræ omnes viginti & una: ex quibus quinque vocales appellantur, a, e, i, o, u, cæteræ omnes consonantes: at de ijsdem consonantibus septem dicuntur semivocales, f, l, m, n, r, s, x. cæteræ novem mutæ, b, c, d, g, h, k, p, q, t. y autem sextam vocalem, & z decem septimam consonantem, propter Græca verba, quibus consuete utimur assumpsere Latini. neque enim aliter Typum, vel Zelum, vel cætera hujusmodi, quomodo scriberent, habebant.

Qui etiam post perceptionem Dominicæ fidei, »,χ,ρ,α, »Græcas litteras, etsi non in alphabeti ordinem recipiunt, divinis tamen paginis inditas continent, » videlicet, quæ duplici apud eos figura scribitur, quomodo apud Latinos litera H intromittentes, propter autoritatẽ nominis Iheſu χ&ρ, propter nomen Christi, α&ω propter autoritatẽ Dominici sermonis, Ego sum α&ω. α etenim tantũ nomine discrepat, cæterum & figura potestate nostrum æquiparat. ρ Græcorũ, ab r nostro & figura distat & nomine. Porrò » & ω hoc à nostris differunt, quòd semper longæ sunt, nostræ autem omnes vocales sunt dichronæ, hoc est, & brevibus syllabis habiles, & longis, quomodo & illorum αι υ. nam ι & ο semper apud illos breves natura permanent. Itaque omnes literæ quibus utimur, sunt viginti & septem, vocales videlicet octo, & consonantes undeviginti: sed & de his vocalibus i & u plerunque in consonantium potestatem transeunt, cùm aut ipsæ inter se geminantur, ut jumentum, vinum: aut cum aliis vocalibus junguntur, ut janua, jecur, jocus, vanitas, veritas, volatus. V quoque nonnunquam sibi ipsa præponitur, ut vultus: sed & alterũ consonantis locum tenet, cùm vel Latinè aurum, vel evangelium Græcè nominamus. Mirum autem quare dixerit Donatus, eam interdum nec vocalem, nec consonantem haberi, quum inter q litteram consonantem, & alteram vocalem constituitur, ut quoniam, quidem: nisi forte, quia tam leniter tunc effertur, ut vix sentiri queat. Videtur autem non esse firma ratio: quam ejus sententiam exponentes Pompeius vel Sergius, dicunt eam consonantem esse non posse, quia habet ante se alteram consonantem: id est, q vocalem esse non posse, quia sequitur illam vocalis, ut quare, quomodo: & ob id eam tunc non esse literam scribunt. Quid enim, nunquid, quando scribimus, statim dicendum est, t consonantem esse non posse, quod ante se habeat alteram consonantem, id est s: imò & vocalem esse non posse, quia sequitur illam vocalis: & cum dicimus stratum, r esse literam fatendum est, cùm & vocalis sequatur, & duæ præcedant consonantes: t quoque nihilominus consonantem, quum eam & præcedat alia consonans, & sequatur. I autem hoc proprium habet inter vocales, ut quoties locum tenens consonantis, alteram ante se in eadem parte orationis habet vocalem: hanc etsi natura brevis erat, semper eam positione faciat longam, ut majus, perjurium, unde & duplex appellatur. X quoque littera consonans ejusdem potestatis, duplex nuncupatur, ut axis. Sunt & liquentes litteræ quatuor, l, m, n, r, quæ diverso quidem modo, sed certa ratione plerunque in metro solitam consonantium vim amittere solent, & nonnunquam breves natura syllabas invenire reddere longas.

De Syllaba.

Syllaba, est comprehensio litterarum, vel unius vocalis enunciatio, temporum capax: quia omnis syllaba aut brevis est, & tempus recipit unum, quod atomum metrici vocant, ut pater: aut longa est, & duo recipit tempora, ut mater. Hic enim ma cum dicimus, mater longitudinem sui circumflexus tantum temporis bis occupat, quantum pa semel cum acutè dicitur pater. Sunt igitur longæ syllabæ, sunt breves, sunt communes: sed longæ duobus modis fiunt, natura & positione. Natura quidem bifariè, aut productione videlicet & singularum vocalium, ut navis, sedes, finis, omen, unus: aut duarum conjunctione, quod dipthongum vocant, ut ævum, pœna, augustus, eurus, hei; ut Arator;

Hei mihi jam video subitis lapsura ruinis,
Condita fama diu templi quoq; nobilis ædem,

Vel quum dicimus Tydeus Tydei, ubi e & i non separamus, sed conjunctim proferimus, ne quintã potius quàm primam declinationem significet: & hoc Græca nomina sortiuntur. In Latinis non invenitur hæc dipthongus. Positione autem longæ sunt syllabæ modis sex, cum correpta vocalis aut in duas definit consonantes, ut ast: aut in unam duplicem, ut dux: aut in unam definit consonantẽ, & excipitur ab altera, ut arca: aut excipitur ab x duplici consonante, ut axis: aut ab i loco consonantis posita, ut Troia: quæ positio nonnunquam in metris in tres dividitur syllabas: ut est illud:

Arma virum tabulæque & Troia gaza per undas.

Aut definit in consonantem, & excipitur ab i vel u positis in loco consonantium, ut advena, adjumentum.

Breves verò sunt syllabæ; quæ horum nihil habuerint: quod verò quidam inter longas syllabas non annumerant, dum autumant, quum correpta vocalis excipitur à duplici littera z ut Mezentius: aut à duabus consonantibus, ut acre vel acris, falluntur. Nam & z quoties in eadem parte orationis brevem sequitur vocalem, potest eam producere, si ita voluerit poeta, ut gaza. Quum verò parte aliqua orationis in brevem vocalem terminata, sequens sermo à litera z incipit, nullam producendi habet potestatem: unde est,

Et nemorosa Zacynthus.

Et r litera liquens eodem modo sicut & l, quum in medio sermone brevem sequitur vocalem, præcedente qualibet consonante potest hanc poetica licentia facere longam: quum verò utralibet liquida sequens consonantem in capite fuerit sermonis, non potest longam facere vocalem, quæ in fine verbi præcedentis naturaliter brevis extiterat. Sunt item syllabæ, quæ utroque modo & natura scilicet, & positione longæ sunt, ut dens, gens, mons, fons, frons.

De communibus syllabis.

Communes autem syllabæ modis fiunt novem, quibus aut naturaliter longæ poetica licentia in breves, aut naturaliter breves transferuntur in longas. Brevis quippe transfertur in longam, quum correpta vocalis in eodem verbo à duabus excipitur consonantibus, quarum posterior est liquida. Est enim brevis in hoc natura: ut,

Mens tenebris operta suis.

Est longa positione in hoc:

Mortisque tenebras.

In quo Sergius modò injusto utitur exemplo:

Neve flagello.

Flagellum enim in capite verbi habet liquidam literam consonante subjectam, præpositio nunquam brevem natura syllabam verbi præcedentis potest facere longam. Item natura brevis syllaba ad votum poetarum transferri potest in longam, quum correpta vocalis in consonantem definit, & excipitur ab h litera. Et natura brevis in hoc,

Porcinum tenuêre gregem, niger hiſpidus horret,
Eſt voluntate poetæ longa in hoc,
Vir humilis mœſto dejectus lumine terram.
Et item,
Mors ſera per hominem miſerum ſibi ſubdidit orbem.
Vbi item quidam Grammaticorum dubium exemplum ponunt:
Terga fatigamus haſta.
Nam etſi non h ſequeretur mus, tamen eſſe poſſet longa, poetica licentia, quia plenis pedibus ſuperfuit, ſicut hoc quod item ponunt, eſt:
Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.
Vbi mor ideo potuit produci, quia poſt emenſos pedes integros, parte terminat orationis, tametſi vocalis ſequatur.
Tertius modus eſt ſyllabæ communis, quum verbum aliquod in vocalem deſinens correptam, excipitur à duabus conſonantibus, quarum prior ſit s. Eſt enim natura brevis in hoc Fortunati:
Ordinibus variis alba ſmaragdus ineſt.
Eſt poſitione longa in hoc Sedulii:
Adveniat regnum jam jamque ſcilicet illud.
Quum verò s in capite verbi fuerit conſonanti alii ſubjecta, nequaquam poteſt ultimam verbi prioris ſyllabam producere, quæ in brevem deſierat: ut Sedulius,
Stare choro & placidis cœleſtia pſallere verbis.
Et Fortunatus:
Vocibus alternis divina poemata pſallunt.
Falſoque definivit Pompeius, s non poſſe liqueſcere, niſi ipſas antecedat: ut
Ponite ſpes ſibi quiſque ſuas,
Hanc Virgilius & in medio verbo alteri conſonanti præpoſitam, ubi commodum duxit, liquentium more tranſiliit.
Hortatur, Mneſteus nunc, nunc inſurgite remis.
Niſi fortè hunc verſum ita ſcandendum putamus, ut ſit: Horta, ſpondeus: tur Mne, ſpondeus: ſteus nunc ſpondeus, conjunctis ſcilicet vocalibus, quod dipthongum vocant. Vnde benè Donatus, quum de liquentibus litteris loqueretur, dixit ſpecialiter de h & s litera, ſuæ cujuſdam poteſtatis eſt: quæ in metris plerunq; vim conſonantis amittit.

Eſt enim modus quartus ſyllabæ communis, quum poſt pedem quemlibet una ſyllaba brevis remanſerit de verbo, quæ vel in vocalem deſinens excipiatur à conſonante verbi ſequentis, vel in conſonantem deſinens excipiatur à litera vocali. Eſt enim natura brevis in hoc:
Cujus onus leve eſt, cujus juga ferre ſuave eſt.
Eſt longa permiſſu poetico in hoc:
Frondea ficus erat, cujus in robore nullum.
Quod genus ſyllabæ inter longas vel omnino refugiendum, vel parciſſimè uſurpandum eſt. Vnde & in recentioribus poetis non facilè ejus invenies exemplum: quamvis & apud Virgilium non rariſſimum, apud Homerum non frequentiſſimum reperiatur.

Quintus modus eſt, quum pars orationis deſinit in diphthongum, ſequēte ſtatim vocali. Eſt enim per naturam longa in hoc, Muſæ Aonides: eſt per licentiam brevis in hoc, Inſulæ Ionio in magno, quod poſteriores poetæ magis in una parte orationis fieri voluerunt: unde hujus & noſtratibus facilè poematibus invenies. At quum diphthongus à vocali alterius vocabuli excipitur, quum hanc per ſynalæpham tranſiliendam eſſe dicebant: ut Proſper in præfatione Epigrammatum:
Nec noſtræ hoc opis eſt, ſed ab illo ſumitur hic ros,
Qui ſiccam rupem fundere juſſit aquas.

Sextus modus eſt, ut Donatus ait, quum producta vocalis eſt, vocali altera conſequente. Eſt, n. longa in hoc:
O utinam in thalamos inviſi Cæſaris iſſem.
Brevis in hoc:
Te Coridon, ò Alexi, trahit ſua quemque voluptas.
Quod moderni verſificatores in eadem potius parte orationis conſueverunt facere: ut,
Eoi venêre magi, ſævumque tyrannum.
Splendidus autoris de vertice fulget Eous.
Et rurſus longa eſt per naturam ita,
Angelus intactæ cecinit properata Mariæ.
Brevis per licentiam ita:
Exultat Maria, quum prima affamina ſenſit.
Aut cùm longa vocalis, vel etiam brevis, quo partem terminat orationis, excipitur à vocali alterius verbi priorem per ſynalepham abſumunt: ut Poſper,
Nam ſi te virtute tua ad cœleſtia credas
Scandere, de ſuperis pulſus ad ima cadis.
Quamvis & Arator imitatus veteres, dixerit,
O utinam noſtris voluiſſes fida juventus
Conſiliis parere prius, ne littora Cretæ
Linqueres, in ſanam rabiem paſſura profundi.

Septimus modus eſt, quum pronomen c littera terminatum, vocalis ſtatim ſequitur. Eſt enim longa in hoc,
Non quia qui ſummus pater eſt, & filius hic eſt: Sed quia quicquid ſummus pater eſt, & filius hoc eſt. Brevis in hoc,
Hic vir hic eſt, tibi quem promittere ſæpius audis. Sed & ad verbum c litera terminatum, communem ſyllabam facit. Eſt enim longa in hoc Paulini:
Donec aſpirante Deo conatibus ægris.
Brevis in hoc Proſperi,
Ut morbo obſeſſis præſtanda eſt cura medendi,
Donec in ægroto corpore vita manet.

Octavus modus eſt, cùm correptam vocalem in eadem parte orationis ſequitur z conſonans Græca duplex. Eſt enim longa in hoc Iuvenici,
Difficile eſt terris affixos divite gaza.
Eſt brevis in hoc ejuſdem,
Et gaza diſtabat rerum poſſeſſio fulgens.

Nonus modus eſt, quo omnis ſyllaba noviſſima verſus in quocunque metro indifferens eſt, quæ Græcè ἀδιάφορος & ad voluntatem poetæ vel correpta producitur, vel corripitur producta, quòd frequentius eſt quàm exemplis indigeat. Sciendum eſt autem, quòd x littera duplex, nunquam facit communem ſyllabam, ſed cùm in eodē verbo ſequitur vocalem, ſemper eam habet longam aut natura, ut pax, lex, lux, rex, vox: aut poſitione, ut fax, nex, nix, nox nux, & exul, exitus & exitum. Cùm verò in primordia verbi fuerit, non poteſt producere ultimam ſyllabam, prioris verbi, quod in brevem deſierat vocalem: ut,
Pontibus inſtratus conduxit littora Xerxes.
N quoq; littera pariratione (niſi fallor) cùm in medio verbi conſonanti alteri fuerit ſubjecta, præcedentem ſyllabā ſive natura ſeu poſitione ſemper longam habet: ut regna, calumnia. Cùm verò in primordio verbi fuerit alii ſubjecta conſonanti, ut Cneus, gnarus, profectò ultimam ſyllabam verbi prioris, ſi in brevem deſierit vocalem, brevem hanc ut fuerat remanere permittit, neque ullam producendi habet poteſtatem, Proſpero teſte, qui ait,
Nec tamen hoc toto depellit corpore gnarus
Naturam errantum dividere à vitiis.
Vnde & inter liquidas annumeratur: tametſi non ita ut b vel r, quæ communes ſyllabas facere ſolent.

De primis ſyllabis.

HÆc de differentia ſyllabarum paucis dicta ſint, quas ſuis etiam ipſe plurimum diſcernere poteſt, qui ſcanſionem verſus heroici diſcere curaverit. Sed qui necdū ad hoc pervenit, hunc interim hortamur, ſyllabas omnium partiū orationis ex principio verſuū heroicorū diligentius ſcrutetur. Omnis enim verſus hexameter, qui ſex pedib. & pentameter, qui quinq; pedibus conſtat, primā ſyllabam longam habet, quia vel à ſpondeo, vel à dactylo incipit: quorum prior pars duabus longis ſyllabis conſiſtit, ut dicens: ſecundus longa & duabus brevibus, ut dicimus: & omninò cùm codicem hexametri vel elegiaci carminis aſſumis in manus, quamcunq; paginam aperiens inſpexeris, quemcunque verſum aperiens legeris, abſque ulla dubitatione primam ſyllabam aut natura aut poſitione longam invenies: quia nimirum ſive ſpondei ſive dactyli conſtat eſſe principium. Item prima ſæpe ſyllaba ex compoſitione figuræ deprehenditur: ut ſi neſcias qualis ſit pius, ex compoſitione quæ eſt impius, qualis ſit pius cognoſci-

tur, licet in aliquib. hoc fallat. Nam cùm dicimus nubere, nu longa est: item cùm dicimus innuba, vel pronuba, fit brevis nu in compositione: item lux lucis, longa est lu, lucerna brevis est. Item homo brevis est ubique humanus longa. Itur in antiquam sylvam: longa est. Superumque ad lumen iturus, brevis est: sed hoc inveniri rarò contingit: verum si quælibet pars orationis præpositionibus componatur, primas syllabas ex his cognoscimus. Nam talis manebit fere omnis composita syllaba, qualis & ipsa propositio fuerit: ut deceptus, abundans. De, videlicet longa & a brevis. Item ex ipsis præpositionibus ad & ob, in & sub, diversè in verbis ponuntur: nam corripiuntur cùm crescendo dissyllaba reddunt: ut adit, obit, init, subit. Indifferenter sunt cùm trisyllaba faciunt: ut adjicit, objicit, injicit, subjicit. Producuntur tantùm quum tetrasyllaba ex se reddunt: ut adjicio, objicio, injicio, subjicio. Item producuntur quæ per præ & per quæ in primis syllabis scribuntur: breviantur verò pretium, precor, premo, prehendo, queror, hoc est, querelam depono: & quæ ex his per derivationem, vel declinationem, vel compositionem fieri possunt: & que conjunctio: item contrà, breviantur ex iisdem præpositionibus in compositione: ut dehinc, profectus, professus, profusus, profatus, proavus, pronepos, &c. Sunt itè aliquanta verba quæ primas syllabas temporum ratione permutant, quæ subter collecta in omni præterito perfecto, & vel in omni præterito pluſquamperfecto, vel in uno futuro modi tantùm conjunctivi producuntur, cæteris autem modis & temporibus breviantur: ut sunt hæc, lego. legi. quum legero: faveo, favi, quum favero: venit, veni, quum venero: fugio, fugi, quum fugero: facio, feci, quum fecero: sedeo, sedi, quum sedero: fodio, fodi, quum fodero: video, vidi, cùm videro: voveo, vovi, cùm vovero: juvo, juvi, cùm juvero: ago, egi. cùm egero: emo, emi, cùm emero: lavo, lavi, cùm lavero: odio, odi, cùm odero: sero, sevi. cùm severo: sino, sivi, cùm sivero: caveo, cavi, cùm cavero. Item contrà inveniuntur, quæ in præsenti tempore producta sunt, & in præterito breviantur: ut pono posui, cogo coegi, do dedi, sto steti: Item omnia verba quæ in præteritis antè crescunt, in primis syllabis breviantur: ut pendeo pependi, tondeo totondi, posco poposci, curro cucurri, tendo, tetendi, pello pepuli: item in verbis quæ iisdem literis scribuntur, notandum quòd liber sive librum significat aut corticem, brevem habet li: si liberum, longam, Pila, si vas significat, longam habet pi: si speram, brevem. Domus, brevem habet do: doma, i. e, tectum, longam. Plaga, quum clima significat, brevis est pla: quum vindictam, longa. Palus paludis, brevis est pa: palus pali, longa. Populus, quum vulgus significat, brevis est po: quum arborem, longa. Nitens, à nitore brevis est ni: nitens, à nisu, lõga: item educo educis, longa du: educo educas, i. e. nutrio, brevis. Concido, decido, incido, occido, si ad casum pertinent, correptam habent ci: si ad concisionem, productam, Colo colis, brevis est co: colo colas, longa. Placo placas, producta pla: placeo places, correpta. Pareo pares, i. e appareo sive obtempero, producta pa: paro paras, i. e, præparo: & pario paris correpta. Parentes, quum apparentes significat, producta pa: quum genitores, correpta, sicut & parientes, Idem si neutri generis est, corripitur: si masculini, producitur in utroque numero. Levitas, si instabilitatem mentis designat, aut pusillitatem ponderis, brevis est le: si lenitatem tactus, unde ligna in ædificio levigata dicuntur, longa est.

De mediis syllabis.

MEdias syllabas tribus modis cognoscimus, positione, diphthongo, & accentu; sed de positione & diphthongis, suprà tractavimus. Accentus autem quasi adcantus dictus; quòd ad cantilenam vocis nos faciat agnoscere syllabas: qui vocis accentus duo sunt, ad ea quæ tractavimus necessarij correptus & productus. Correptus est, quoties sine ulla mora vocis medias syllabas enunciamus, ut mœnia, tabula. Productus est, quoties medias syllabas cùm aliqua mora vocis exprimimus, ut fortuna, natura. Sciendum tamen est, quia illa quæ in verbis I correpta proferuntur, cùm in medium venerint, & ipsum I in e mutaverint, ut legis lege legere, ubique breviantur, excepto tamen à tribus excipiuntur consonantibus, b, m, & t: ut legebam legemus legetur: cætera melius accentib. colliguntur, quia accentus in trisyllabis & tetrasyllabis, & deinceps considerandus est: ut si quæratur, amicissimorum quibus syllabis constet, edisscimus primam brevem exemplo: ut, Nimium dilexit amicum: secundam longam accẽtu invenimus, tertiam longam positione, quartam brevem accentu: quia quum dicimus Amicissimus, penultimam cum brevi accentu longam, ultimam verò qualis sit, per singulas partes orationis monstrabimus in oratione subjecta.

De ultimis syllabis nominum, pronominum & participiorum.

NOminativus singularis has habet breves, a ut cithariſta, vinea, toreuma: e, ut sedile: o, ut ordo, virgo: u ut cornu: el, ut mel: il, ut vigil: ul, ut consul: m, ut tectum: n, ut carmen: us, ut justus: cursus, cedrus, nemus: ir, ut vir: or, ut doctor: t, ut caput: has item longas, i. ut frugi: il, ut tanaquil: ol, ut sol: as, ut facultas: c. ut halec: item hæc sunt, quæ in monosyllabis producuntur: in dissyllabis autem & trisyllabis vel in cæteris polysyllabis corripiuntur, ar, ut far, nar, Cæsar: er, ut ver, pater: ur, ut fur, murmur: is, ut vis, glis, fortis: al, ut sal, Hannibal: item torcular & pulvinar producta, quia quibusdam placuit hoc torculare dici, non torcular: & hoc pulvinare, non pulvinar. S. terminatus, si quintæ declinationis fuerit, producitur, ut dies: si tertiæ, tunc longa est, quum genitivus singularis non crescit, ut labes, cædes, tabes. pubes, clades, fames, vulpes, claves, ædes, strages, Hercules, proles, nubes: quamvis quidã nubs nominativum enunciari maluerit: vel quum crescens, e productam antè novissimam syllabam habuerit, ut merces, quies, mercedis, quietis: vel quum monosyllaba fuerint nomina, aut de monosyllabis ducta, ut pes, bipes, sonipes: ubi notandum quòd pes, sicut & sal & par, quum monosyllabum est, longa est. At quum per alios casus declinare cœperit, primam syllabam corripit: item Ceres, aries, paries, abies, nominativo & vocativo casu es producunt: at in cæteris casibus corripiunt: breviatur verò es, si aut e in i mutaverit in genitivo crescente, ut miles militis: aut brevem habuerit, ut seges segetis. Os monosyllaba, si ora significat, producitur: si ossa, breviatur. Quæ tamen os syllaba quũ in dissyllabis venerit. & media syllaba genitivi producta natura permansit, tunc longa erit, ut nepos nepotis, si verò correpta, abbreviatur, ut compos compotis. Us cum in genitivo crescente longa permanserit, producitur, ut virtus virtutis, tellus telluris: excepto uno palus, quod in genitivo disterminatur, palus paludis. Unde est, Regis opus, sterilisque diu palus, aptaque remis. Si verò in genitivo crescente non permanserit, aut non creverit, corripitur: ut pectus pectoris, vulgus vulgi. Genitivus, dativus & ablativus producuntur, sed genitivus quũ tertiæ fuerit declinationis, cũ ablativo suo e tantũ litera terminato breviatur: ut à fonte fontis, excepto uno quod producitur, ab hac fame, quod veteres hujº famei, non hujus famis, & huic famei non huic fami declinabant. Ubi notãdũ, quod nomina quintæ declinationis, quæ in ei literas genitivo & dativo casu terminãtur, & has divisas & utrãq; lõgã habẽt, ut faciei, diei, fidei, accusativus brevis est semper, vocativus similiter, excepto cùm i terminatur, ut Laurenti. Ubi notandum, quod nomina quæ in ius terminantur, in genitivo casu duplici i efferuntur, in vocativo simplici, in utroque longam habent: ut filius, filij, ô fili vel certè vocativũ in e correptam terminant, ut impius, impie: qui etiam vocativus dum similis nominativo fuerit, regulam nominativi sequitur, ut hæc paupertas, & ô paupertas. Nominativus, accusativus & vocativus plurales in masculino & fœminino genere producuntur, corripiuntur in neutro, Ambo & duo, si neutra sunt, corripiuntur: si masculina, producuntur. Genitivus in omnibus brevis est. Dativus & ablativus si isterminantur, longi sunt, ut doctis: si in bus, breviantur, ut rebus. In hac regula omnia nomina, pronomina, participia continentur. Sed pronominis declina-

tio in hoc tantùm differt, quòd in monosyllabis, quæ vocalibus constat, ut o, in quolibet casu producuntur: sed genitivus cùm in us terminatur, breviatur, ut illius. Dativus verò sicut in nomine, semper longus est, excepto mihi, tibi, sibi, quæ indifferenter dici possunt: sic reliqui quoque casus regulam sumunt ex nomine. In Græcis verò nominativus singularis has habet breves, a ut ecclesia, baptisma, as quũ genitivus dos habuerit, ut Arcas Arcados, Pallas Pallados: os quum in genitivo dipthongum habuerit, ut Delos Deli: longas verò has, ut schole, synagoge, quæ Latina consuetudine, in a terminat. O, ut Dido: an, ut Titan: en, ut lien, syren: in, ut delphin: on, ut Memnon: er, ut aer, æther: as, ut Aeneas: es, ut Anchises, Genitivus breviatur, quum dos vel tos habuerit in fine, ut Arcados, poematos: Dativus quum i, ut Palladi: Accusativus, quum a vel on, ut Thesea, Delon. Alias longus est vocativus, quum a terminatur, in masculinis tantùm longum est, ut Aenea: nam in fœmininis corripitur, ut hæc cathedra E terminatus producitur, schole, synagoge, pentecoste, parasceve, exceptis his, quorum nominativus os terminatur, ut Petros Petre, I terminatus corripitur, ut ô Alexi. O finitus producitur, ut Dido. Nominativus & vocativus plurales, quum a vel es terminantur, breves sunt, ut rhetores, charismata: alias longi sunt, ecclesia. Genitivus longus est, si tamen Græcè fuerit declinatus, ut Jaôn, cedrôn, id est populorum, cedrorum. Datinus in s terminatus corripitur, ut Arcas: alias longus est, ut Iais, id est populis. Accusativus si in as fuerit terminatus, & à genitivo singulari venerit, os finito corripitor, ut Arcados Arcadas, aliàs productione læratur, ut ecclesias.

De ultimis syllabis verborum & adverbiorum.

IN verbis primæ conjugationis producuntur a & as, ut ama amas: in secundæ e & es ut sede sedes: in tertiæ productæ i & is, ut nutri nutris: in tertiæ correptæ breviantur e & is, ut cerne cernis. In omnibus o corripitur, ut amo, sedeo, cerno, nutrio: tametsi authoritas variet eadem in infinitivo modo penultimas syllabas e, & i productas habent, ut amare, sedere, nutrire. Item e correptam, ut cernere. Similiter in aliis modis productis ejusdem vocalibus ut amarem, amares, amaret, & cætera ad suam formam: e correpta in verbis tertiæ conjugationis correptæ, ut cernerem, cerneres, & cætera. Item es corripitur, ut sum es, & quæ ex his componi possunt, ut adsum ades, possum potes: item faxis, velis, adsis longas, quia pluralis numerus ea producit, quum dicimus producta media, adsitis, velitis, faxitis Omnes in verbis novissimæ syllabæ, quæ sunt hujusmodi, ut res & ses, longæ sunt, quia producit eas numerus pluralis, ut amares amaretis, amasses amassetis. Itẽ producenda sunt quæ in c terminantur, ut fac, dic, duc, induc: aut i, ut amavi amari: aut in u, ut amatu. Corripiuntur autem quæ in m aut in es, ut amem ames: vel in us, ut amamus: vel in t, ut amat: vel in re, ut amare: vel in tis, ut amatis.

Adverbia quæ in a terminantur, productione gaudent, ut una: quæ verò in e, si ex nomine veniunt, & comparationis gradus servant, ut doctè, doctius doctissimè producuntur: si autem à se nascuntur, ut sæpè: aut non cõparantur, ut ritè: aut in comparatione deficiunt, ut benè, malè, breviantur. I finita, præter quasi, ibi & ubi, vel quæ ex ipsis fiunt: ut sicubi, producuntur, ut heri. O indifferenter accipitur, ut falsò. V producitur, ut noctu. L & r breviantur, ut semel, pariter: ul ut simul. m ut tam. N verò excepto non: en, an, ubique breviantur, ut forsan. S breviatur, ut magis, funditùs, excepto cum a præcessit, ut alias. C producitur, ut hic, illic, adhuc. Monosyllaba producuntur, ut cur, plus: exceptis his, bis & ter: verùm ne, dupliciter profertur. Nam producitur, cùm prohibendo dicitur: Scrutari ne cura procax abstrusa laboret; vel quum ponitur pro, ut non, ut idem Prosper ait, Et vindicta brevis sic noxia crimine finit, Ne sine fine habeat debita pœna reos. Corripitur autem, cùm interrogando vel increpando ponitur: ut, Tunc cruente ferox, audax, insane, rebellis, S in numeris corripitur, ut toties, quoties? septies, decies.

De ultimis syllabis conjunctionum, præpositionum & interiectionum.

CONjunctiones ferè omnes corripiuntur: sed quæ a vel i terminantur, excepto quia, ita, nisi, producuntur: ut propterea, interea, si & ni. Quæ in n desinunt, si a vel i ante eam habuerint, producuntur: ut an, sin, alioquin. Cæteræ breviantur, exceptis his quæ positione sunt longæ, ut ast, aut.

Accusativæ præpositiones solæ, quæ in a exeunt, producuntur, ut intra, & unum monosyllabum cis: ablativæ verò corripiuntur omnes, ut ab, exceptis monosyllabis, quæ aut vocalibus constant, ut a: aut vocalibus terminantur, ut de. Communes præpositiones correptas esse liquet, ut super. Nec de loquelaribus præpositionibus reticendum, tametsi non in fine, sed in principio verborum semper ponantur, quæ sunt: am, co con, di, dis, re, se. Quod am & dis positionem quærunt, ut amplector, disiungo, & ideò longæ fiunt. Co dichtona est, ut coerceo, connecto. Con longa, ut conjicio. Di longa, ut dirigo. Se longa, ut secerno. Re autem ubique breviatur, ut remitto, excepto cum refert, distat significat: ut, Præterea jam nec mutari pabula refert, & uno verbo reijcio, Reijce ne maculis infuscet vellera, pullis.

Omnes interjectiones, si monosyllabæ fuerint, producuntur, ut heu: cæteræ verò exemplo similium partium orationis æstimandæ sunt: item interjectiones omnes, ut Audacius ait, de Græco sermone mutati sumus: ideò in novissimis syllabis tastigium capiunt, ut papè, atat: eodem modo & cæteræ similiter, vel cum acutum vel circumflexum in ultimo sumunt accentum.

De pedibus.

PEs, est syllabarum & temporum certa dinumeratio: dictus inde, quòd hoc quasi pedali regula ad versum utimur mensurandum. Sunt autem pedes dissyllabi quatuor trisyllabi octo, tetrasyllabi, sedecim, singuli nominatim distincti, at qui ex his geminatis accrescunt sine nomine generaliter, συζυγίαι, conjugationes dicuntur: unde fit, omnes pedes à dissyllabis usque ad hexasyllabos 124. colligi: de quibus in Donato pleniss imè, quisquis velit inveniat: sed nos in præsenti opusculo dissyllabos tantùm & trissyllabos meminisse sufficiat. Ergo dissyllabi quatuor hi sunt, pyrrichius ex duabus brevibus temporum duũm ut amor: huic contrarius est spondeus, ex duabus longis, temporum quatuor, ut æstas. Iambus ex brevi & longa, temporum trium, ut versus. Trissyllabi octo hi sunt; tribrachys ex tribus brevibus temporum trium, ut macula: huic contrarius est molossus, ex trium longis, temporum sex, & Aeneas. Anapestus, ex duabus brevibus & longa, temporum quatuor, ut pietas: huic contrarius est dactylus, ex longa & duabus brevibus, temporũ quatuor, ut regula. Amphibrachys ex brevi & longa & brevi, téporũ quatuor, ut arena: huic contrarius est amphimacrus, ex longa & brevi & longa, temporum quinque, ut impotens. Bacchius, ex brevi & duabus longis, temporum quinque, ut poetæ: huic contrarius est antibacchius, ex duabus longis & brevi, temporum quinque ut natura: hos sequuntur, ut dixi, pedes tetrasyllabi sedecim, pentasyllabi triginta, & asyllabi 64. Sed hæc interim nostro operi, quod de arte metrica cudimus, satis esse putamus.

De metro dactylico, hexametro vel pentametro.

METrum dactylicum hexametrum, quod & heroicum vocatur, eo quòd hoc maximè heroum, hoc est virorum fortium facta canerent, cæteris omnibus pulchrius celsiusque est: unde opusculis tam prolixis quàm succinctis, tam vilibus quàm nobilibus aptum esse consuevit. Constat autem ex dactolo & spondeo, vel trocheo, ita

ut recipiat spondeum locis omnibus, præter quintum, dactylum præter ultimum: trocheum verò loco tantùm ultimo, vel ut quidam definivit, spondeũ ultimo loco semper, & omnibus præter quintum: trocheum verò nusquã; quia etsi ultima brevis est natura, tamen spondeum facit, ad votum poetarum, quia (ut prædiximus) ultimam versus omnes syllabam indifferenter accipiunt, alioquin legitimum numerum viginti quatuor, temporum, versus hexamiter non habebit, quia tot illum pro sui perfectione habere decebat, quot habet libra plena semiuncias. Hujus exemplum. Culmina multa polus radianti lumine complent, hoc metrum post Homerum Heroici nomen accepit, Phithium antea dictum, eo quod Apollinis oracula illo metro sint edita: huic cognatum est & quasi familiariter adhærens, ita ut sine ipsius præsidio nunquam id positum viderim metrum dactylicum pentametrum. Quod recipit spondeum loco primo, & secundo dactylum locis omnibus. Catalecton est in medio & in fine: hujus exemplum. Lætanturq; pijs agmina sancta choris. Hujus metri versus quidam ita scandendos altruunt, ut quinque absolutos pedes eis inesse doceant, spondeum sive dactylum loco primo & secundo spondeum, tertio semper, quarto & quinto anapestos: veluti si dicam. Quærite regna poli. Quærite, dactylus, regna po, dactylus, liquæ spondeus, rite re anapestus, gna poli anapestus. Quod rationi ejusdem metri, ni fallor, minus videtur esse conveniens, cùm universi, qui hoc metro usi sunt, versum omnem in medio diviserint, duabus penthemimeris constare voluerint, quarum prior dactylum sive spondeum licenter in utraq; regione reciperet, posterior solos dactylos in utroque: hoc autem & superius metrum ubi juncta fuerint, elegiacum carmen vocatur. Eleos namque miseros appellant philosophi, & hujus modulatio carminis miserorum querimoniæ congruit, ubi prior versus est hexameter, sequens pẽtameter. Quo genere metri ferunt canticum Deuteronomij apud Hebræos & Psalmos 118. & 144. esse descriptos. Nam librum B. Job simplici Hexametro scriptum esse asseverant Observandum est autem in carmine elegiaco, ne quid unquam de sensu versus pentametri remaneat inexplicitum, quod in sequenti versu hexametro reddatur, sed vel uterque sensib. suis terminetur versus, ut Sedulius.

Cantemus socij Domino, cantemus honorem,
Dulcis amor Christi personet ore pio.

Vel sibi mutuò prior hexameter ac pentameter subsequẽs prout poetæ placuerit, conferantur, juxta illud Prosperi:

Solus peccator servit malè, qui licet amplo
Utatur regno, sat miser est famulus.

Nam sequentes versiculi etsi his sunt subjuncti, sibimet sunt tamen invicem conjuncti, & secundus primo dat supplementum. Sequitur enim;

Cùm mens carnali nimium dominante tyranno,
Tot servit sceptris, dedita quot vitijs.

Quæ sit optima carminis forma.

At verò hexametro carmine concatenatio versuum plurimorum solet esse gratissima, quod in Aratore & Sedulio frequenter invenies, modò duobus, modò tribus, modò quatuor aut quinque versibus, nonnunquam sex vel septem, vel etiam pluribus adinvicem connexis, quale est illud:

Loth Sodomis fugiente chaos, dum respicit uxor,
In statuam mutata salis stupefacta remansit.
Ad pœnam conversa suam, qua nemo retrorsum
Noxia contempti vitans discrimina mundi,
Aspiciens salvandus erit, nec debet arator
Dignum opus exercens, multum in sua terga referre.

Et Arator:

Jura ministerij sacris altaribus apti,
In septem statuêre viris, quos undique lectos
Levitas vocitare placet, quàm splendida cœpit
Ecclesiæ fulgere manus, quæ pocula vitæ
Misceat, & latices cum sanguine porrigit igni.

Verùm hujusmodi connexio, si ultra modum procedat, fastidium gignit ac tædium: hymnos verò quos choris alternantibus canere oportet, necesse est singulis versibus ad purum esse distinctos, ut sunt omnes Ambrosiani. Optima autem versus dactylici, ac pulcherrima positio est, cum primis penultima, ac mediis respondent extrema: qua Sedulius uti frequenter consuevit: ut,

Pervia divisi patuerunt cærula ponti. &,
Sicca peregrinas stupuerunt marmora plantas. &,
Edidit humanas animal pecuale loquelas.

Item in pentametro,

Dignatus nostris accubitare thoris. &,
Rubra quod appositum testa ministrat holus.

Non tamen hoc continuatim agendum, verùm post aliquot interpositos versus. Si enim uno modo pedes semper ordinabis, & versus, tametsi optimus sit, statim status vilescit: aliquando versus nominibus tantùm perficere gratum est: ut Fortunatus,

Lilia, narcissus, violæ, vosa, nardus, amomum,
Oblectant animos gramina nulla meos.

Quod idem & in proprijs fecit nominibus: ut,

Sara, Rebecca, Rachel, Hester, Judith, Anna, Noemi,
Quamvis præcipuè culmen ad astra levent.

Fecit & in verbis:

Blanditur, refovet, veneratur, honorat, obumbrat,
Et locat in thalamo membra pudica sua.

Studendum præterea metricis, quantum artis decorum non obsistit, ut mobilia nomina fixis præponant, sed nec concinentia nomina conjunctim ponant, verùm interposita qualibet alia parte orationis: ut

Mitis in immitem virga est animata draconem.

Priusquàm virga potuit mitis, prius immitem quàm draconem, sed & hoc discretim, i. e. interposito verbo est animata, non quod hæc semper observari necesse sit, sed quia cum fiunt, decori sint. Nam & Prosper mutato hoc ordine, fecit versum decentissimum:

Moribus in sanctis pulchra est concordia pacis.

Et item,

Lex æterna Dei stabili regit omnia nutu,
Nec vario mutat tempore consilium.

Et Lucanus poeta veteranus, Cæsaris & Pompei prælia descripturus ita incipit;

Bella per Aemathios plus quàm civilia campos,
Jusque datum sceleri canimus, populumque potentem.
In sua victrici conversum viscera dextra.
Cumque superba foret Babylon spolianda trophæis,
Ausonijs umbraque erraret Crassus multa
Bella geri placuit, nullos habitura triumphos.

De scansionibus sive cæsuris versus heroici.

Scansionum autem in versibus sunt species quatuor; conjuncta, distincta, mixta, diversa. Conjuncta quæ cæteris laudabilior habetur, illa est, ubi nusquam pes cum verbo finitur, ut

Immortale nihil mundi compage tenetur.

Distincta, ubi verba cum pedibus terminantur: ut,

Hæc tua sunt bona, sunt quia tu bonus omnia condis.

Quam versificationis speciem rarissimè invenies: nam etsi non post duos vel tres pedes syllaba superfuerit, quam pentemimerim & epentemimerim & heptamimerim vocant, ratus haberi versus nequit: sicut hic, Post duos pedes sunt, post tres, tu superest. Mixta est scansio, quæ utrunque in se habet, ut in quibusdam conjunctus, in quibusdam verò separatus sit versus: ut,

Nobis certa fides æternæ in secula laudis. &,
Pacificos Deus numerum sibi prolis adoptat.

Divisa est, ubi primi tres pedes concatenati inter se à reliquis pedibus separati sunt: ut,

Inde Dei genitrix pia virgo Maria consecat.

Et Prosper:

Corda patris genitum creat, & regit omnia verbum.

Nec minus cæsurarum intuendus est status, quæ & ipsæ sunt quatuor: pentemimeris, heptamimeris, catatriton trocheon, bucoliceptomen. Pentemimeris, ubi post duos pedes invenitur semipes, qui versum dividat, & partem terminet orationis. Heptamimeris, ubi post tres pedes invenitur syllaba: ut,

Cùm tua gentiles studeant.

Dicta autem pentemimeris & heptamimeris Græcè quasi semiquinaria & semiseptenaria, quia quum per spondeos fiunt hæc quinque syllabis, illa constat septem: & in hac quinta syllaba semipedem, in illa tenet septima. Catatriton trocheon, ubi tertio loco invenitur trocheus, non quod in medio versu esse possit, sed ablata una de dactylo syllaba remanet trocheus: ut, Grandisonis pompare modis. Pucoliceptomen, ubi post quatuor pedes non aliquid remanet: ut,

Semper principium sceptrum juge gloria consors, &,
Christus erat panis, Christus petra, Christus in undis.

Quæ cæsura inde nomen habet, quod in Bucolicis sæpè inveniatur. Item ubi post duos pedes supereſt syllaba, cõma dicitur: ubi post duos pedes nihil remanet, colon vocatur: quæ tamen nomina apud oratores indifferenter ponuntur, qui integram sententiam periodum appellant. Partes autem ejus cola & commata dicuntur: ut puta,

Sustinetis enim si quis vos in servitutem redigit, colon est.
Si quis accipit, colon est. Si quis devorat, colon est. Si quis extollitur, &c. usque ad plenam sententiam, cola sunt, & commata. Plena autem sententia, periodus est. Interpretatur autem colon membrum, comma incisio, periodus clausula sive circuitus.

De Synalephe.

SYnalepharum commemoranda ratio est, quia nunquã ultima verbi syllaba vel particula syllabæ videtur absumi. Synalepha græcè dicitur, quasi quodam saltu transmittens. Fit autem duob. modis. Primò, quum aliqua pars orationis aut in vocalem literam, aut in m consonantem desinit, incipiente vocali, sequente parte orationis. Illa quę sequitur pars orationis præcedentem vel literam vocalem, vel syllabam quæ in m desierat, sua vocali absumit.

Quod dico hujusmodi est,

Arcta via est, verè quæ ducit ad atria vitæ.

Scanditur enim ita, Arcta vi dactylus, est ve spondeus, intercepta a syllaba per synalepham. Absumitur & particula syllabæ, cùm dicit idem Prosper,

Sumite quam magna adposuit sapientia mensam.

Scanditur enim ita, Sumite dactylus, quam ma spondeus, gna adposuit dactylus, assumpta parte syllabæ per synalepham. Item pars syllabæ, quæ in m desinit, synalepha intercipitur, cùm dicitur:

Nullus enim est insons sola formidine pœnæ,
Qui sanctum & justum non amat imperium.

Scanditur namque ita, Nullus e dactylus, n est in sponde⁹, absorpta m per synalepham, & item. Qui sanc spondeus, tum & ius spondeus, absumente synalepha particulam syllabæ um. Item tota syllaba quæ in m terminata est, per synalepham interit, cùm dicitur:

Magnum præsidium est sacro libamine pasci,
Si cor participis crimina nulla premunt.

Scanditur namque sic, Magnum spondeus, præsidi dactylus, est sa spondeus, intercepta um syllaba per synalephã. Quæcunq; ergo verba in m terminantur, nisi positione cujuscunq; consonantis defendantur synalepha irrumpente syllabam ultimam, aut perdunt, aut minuũt, excepto cùm ab h litera sequens sermo inchoaverit: tunc etenim in arbitrio poetarum est, utrum hæc instar fortiorum consonantium synalepham arceat, an pro modo suæ fragilitatis nihil valeat. Valuit namque in hoc, quia voluit poeta:

Nomine Johannem hunc tu vocitare memento, &,
Progenitum fulsisse ducem hoc cœlitus astra,

Item, Nil juvit ad propellendam synalepham, quam poeta neglexit:

Qui per eundem hominem vetiti dulcedine pomi.

Sciendum est autem, quòd nunquam in eadem parte orationis media fieri potest synalepha: verùm si in medio duæ vocales queunt, quarum prior sit longa, potest illa quæ sequitur, priorem facere brevem. De longa si sic poeta voluerit, auferendi autem funditùs potestatem non habet. Est autem naturaliter longa in illo Paulini: ut,

Citharas modulans unius verbere plectri.

Est brevis licenter in illo Sedulij,

Unius ob meritum cuncti perière minores.

Item natura longa est in hoc Paulini:

Discutiebat ovans galea scutoque fidei.

Licentia brevis in hoc Prosperi:

Divitias jam nunc promissi concipe regni,
Virtute & fidei quod cupis esse tene.

Et hoc ut supra retulimus, inter communes syllabas computatur. Ubi autem in metris prendo pro prehendo, vel secla pro secula legitur, vel aliquid hujusmodi, non est synalepha, sed syncope, quæ species est metaplasmi: quia non litera vel syllaba scandendo aufertur: sed ne unquam scriberetur, libertate poetica provisum est. Unde illum Maronis versiculum:

Nec tota tamen ille prior præeunte carina.

Ita scandendũ esse ratio probat: ut primò sit, Nec to spondeus, ta tamen dactylus, ille pri dactylus, or præ e dactylus, abbreviata diphtongo propter vocalem quæ sequitur: unte carina, dactylus & spondeus, qui terminent. Quis enim audiat Victorinum docentem, ut scandamus unte carina, facientes synalepham in media parte orationis, quod nunquam fecêre priores. Fit autem synalepha in omni parte versus, etiam in extrema: ut Prosper,

Sed rerum auctori nullus non cognitus ordo est.

Fit & post versum synalepha, quæ ad sequentis versus caput intendat: ut Paulinus,

Quæ decus omne operum perimebant improba fœda,
Quæ obice prospectum cæcantia.

Sunt namque ultimi versus illius pedes, dactylus & spondeus, Improba fœda, at primi sequentis per synalepham, Quæ obice prospectans, spondeus.

De Episynalepha, vel Diæresi.

COnjunctionem etiam solutionemque syllabarum, quam Græci episynalepham & diæresim vocant, ubi necesse est licitam scire metricam conjunctionem: videlicet qua duæ de tribus solutionem, qua duæ de una syllaba efficiuntur. Cujus exemplum conjunctionis:

Ædificant sectaque intexunt abiete costas, &,
Custodes sufferre valent, labat ariete crebro Janua. &,
Tenuia nec lanæ per cœlum vellera ferri.

Abiete enim quatuor syllabas habet breves, stringe illud, & fit ab positione longa, quia a vocalis definit in b. excipitur ab i loco consonantis posita. Sic & ariete naturaliter brevis est, a junge r, ad ipsam jungi i & e, sibimet, & fit ar syllaba positione longa, quia sequitur i loco consonantis posita. Item, Tenuia stringeten. & fac u consonantem & sic detrita de tertia syllaba facies trisyllabum dactylum. Tale est &, Fluviorum rex Eridanus. Fluvio anapestus est, sed si facis stringendo unam syllabam fluu, alteram io, efficis de anapesto spondeum. Hæc conjunctio sive solutio sæpius in i vel in a literis fit, quarum & in nostratibus poetis multa habes exempla: ut Paulinus,

Sim profugus mundi, tanquam benedictus Jacob.

Fortunatus,

Dirigit & Jacobos terra beata sacros.

Hic i & a discindit, ille conglutinat. Item Paulinus,

Parietibus novitas latet intus operta vetustas:

Parieti dactylum fecit de proceleusmatico, conglutinatis contra naturam a & r in unam syllabam, i & e in alteram. Item Sedulius disjunctis i & a:

Cujus onus leve est, cujus juga ferre suave est.

Prosper conjunctis:

Nec Christi è templo suavior exit odor.

Item Paulinus divisis u & i juxta naturam:

Conscia servitu quid gesseris, & cui tandem.

Fortunatus connexis juxta licentiam poeticam:

Cui tamen hoc opus est cum virginitatis honore,
Ut placeat sponso mens moderata suo.

Item disjunctis eisdem in alio pronomine. Paulinus,

Cùm subitò ant illis corda hostibus, aut huic ora.

Prosper conglutinatis,

Huic homo si rectè famulatur proximus hæret.

Maro e & i conjunctis:

Tityre pascentes à flumine reice capellas.

Item alibi ſejunctis juxta naturam:
Reice ne maculis infuſcet vellera pullis
Jungit niſi fallor & Paulinus eaſdem, ubi ait:
Aſt alij pictis accendunt lumina certis.
Niſi fortè dactylum in ultima verſus regione contra morem poſuiſſe dicendus eſt. Recipit & r litera ſolutionem, quamvis ordine diſſimili, ibi enim diſcuſſis ſive congluti-natis vocalib. ſyllaba contra naturam aut accreſcit, aut interit: hic autem ea vocali, quæ nequaquam adſcripta eſt, in ſono vocis aſſumpta ſuperaccreſcere tamen ſyllabam conſuevit: ut,
Illi continuò ſtatuunt ter dena argenti.
Et Paulinus,
Et ſpatij cœpêre & culminis incrementa.
Et rurſus,
Sic propè, ſic longè ſita culmina reſpargebat, &
Prudentius in Pſychomachia:
Dixerat hæc & læta libidinis interfectæ.
Et idem in eadem:
Palpitat atque aditu ſpiraminis intercepto.
Neque enim in quinta regione verſus heroici ſpondeum ponere moris erat, ſed ita tamen verſus hujuſmodi illos noluiſſe ſcandere reor, ut addita in ſono vocali, quam non ſcribebant, dactylus potius quàm ſpondeus exiſteret, verbi gratia, Intercepto, interementa, interefectæ, reſperigebat, & per ſynalepham denarigenti. quod ideo magis r litera quàm cæteræ conſonantes patitur, quæ quia durius naturaliter ſonat, durior efficitur, cum ab alijs conſonantibus excipitur, atque ideo ſonus ei vocalis apponitur, cujus temperamento ejus levigetur aſperitas: quod etiam in cantilenis Eccleſiaſticis ſæpe cum eadem litera facere cõſueverunt, quia antiphonas vel reſponſoria, vel cætera hujusmodi, quæ cum melodia dicuntur, ritè dicere norunt. Sed & hoc commemorandum, quia cùm nomina, quæ in ius vel in ium terminantur, duo i in genitivo habere debeant, caſu duarum æque ſyllabarum metrici, nonnunquam in eodem genitivo caſu unam ſyllabam pro duab. proferunt: vel ablatâ videlicet una i de duabus vel ambabus in unam ſyllabam geminatis: quamvis id fieri poſſe plurimi, Donato teſte, negent: dicit enim Paulinus:
Oblectans inopem ſenſu fructuque peculij.
Quòd ſi quis dixerit, hîc eum more antiquo dactylum in fine poſuiſſe verſiculi, legat quod idem alibi dicit:
Excoluit bijugis laquearij & marmore fabri.
Excolu dactylus, it biju dactylus, gis laque dactylus. Quis eſt ergo pes quartus arij &, habet enim quatuor ſyllabas, longam, brevem, & duas longas. Epitritus in heroico verſu eſſe non poteſt, fortè ergo ſpondeus eſt abſumente ſynalepha, duas vocales ſuperventu unius, quod non facilè vel à grammaticis permiſſum, vel à poetis uſurpatum invenies, tametſi dixerit Fortunatus,
Vincentij Hiſpania ſurgit ab arce decus.
Cujus ſcanſio verſus par eſt præfati, niſi fortè regulâ Lucilij ſequuti ſunt, qui Luciliũ & Æmilium, & cætera nomina, quæ ante u habent i, non ſolùm in vocativo, ſed etiam in genitivo caſu per unum i ſcribi poſſe exiſtimant.

Quod & authoritas ſæpe & neceſſitas metricorum decreta violet.

AT tamen intuendum eſt nobis, quia & authoritas nonnunquam & neceſſitas metricæ diſciplinæ regulas licitè contemnit. Neceſſitas quidem in his verbis, quæ non aliter in verſu poni poſſunt, ut ſunt ea quæ quatuor ſyllabas breves habent, ut Italiam, baſilica, religio: vel tres primas breves, ut reliquiæ: vel unam in medio brevem, ut veritas, trinitas, quæ neque dactylum conſuetum, neque ſpondeum facere poſſunt, quod proprijs nominibus maximè ſolet evenire. Hujus exemplum.

Italiam ſequimur fugientem, & mergimur undis. Literam i contra naturam pro longa poſuit, quia non aliter Italiam, quam ſæpius erat nominaturus, appellare volebat, niſi aut ſyllabam, quæ natura brevis erat, produceret, aut tribrachym loco dactyli poneret. Sic cùm de apibus loquens, alvearia nominare vellet, neceſſitate poſuit antibacchium in verſu dactylico: ut

Seu lento fuerint alvearia vimine texta.
Et Paulinus,
Qui ſimul ac ſancta pro religione coiſtis.
Re contra naturam pro longa poſuit, quia non aliter hoc nomen verſus hexameter recipere valebat. Tale eſt & illud ejuſdem:
Baſilicis hæc juncta tribus patet area cunctis.
Namque alibi pro brevi ponitur eadem ſyllaba dicente Fortunato:
Hic Paulina agnes baliſiſſa Eugenia regnat.
His & aliis hujuſmodi neceſſitatib. credo factum, quod de libro beati Job, loquens Hieronymus, cum dixiſſet, eum maxima ex parte verſibus hexametris apud Hebræos eſſe deſcriptum: addidit qui dactylo ſpondeoq; carentes propter idioma linguæ crebro recipiunt & alios pedes eorundem quidem temporum, ſed non earundem ſyllabarum, autoritate autem contemnitur regula Grammaticorum, ut Sedulius in clauſula carminis, cujus ſupra meminimus, quum dixiſſet,
Gloria magna patri ſemper tibi gloria nate:
Subdit,
Cum ſancto ſpiritu gloria magna patri.
Spiritus enim primam ſyllabam habet longam.
Unde vera ſcanſio verſus iſtius hæc eſt, Cum ſan ſpondeus, to ſpiri antibachius, & non dactylus: ſed poeta ut gloriam ſanctæ & individuæ trinitatis clara voce decantaret, neglexit regulam grammaticæ diſpoſitionis. Idem ipſe in carmine Paſchali,
Sic ait ipſe docens, ego in patre, & pater in me.
Sic enim ſcanditur, Sic ait dactylus, ipſe do dactylus cens e trochẽus, gin pa ſpondeus, ablato o per ſynalephã. Aut ſi ſcandere vis cens ego, & facere dactylum, contra morem ipſius Sedulij, quem per omnia ſervavit, agis ut immunis ſtet vocalis altera ſuperveniente vocali. Idem in eodẽ opere,
Clarifica dixit nomen tuum. magnaque cœlo.
In quo ut veritatem Dominici ſermonis apertius commendaret, poſt poſuit ordinẽ diſcipliuæ ſecularis: idem iterum, Scribitur & titulus, hic eſt rex Judæorũ: quod quomodo ſcandendum judicaverit, videat qui poteſt, utrum Judæorum duos ſpondeos quinta & ſexta regione contra morem, an ſolutis ſyllabis, juxta quod ſupra monſtravimus, dactylum fieri voluerit & ſpondeum.

Vt priſci poetæ quædam aliter quàm moderni poſuerint.

NAm & in exemplis antiquorum inveniuntur aliquoties duo ſpondei in fine verſus, ſicut duo dactyli nonnunquam ut ſunt illa Maronis,
At tuba terribilem ſonitum procul excitat horrida. &,
Aut leves ocreas lento ducunt argento.
Quamvis hoc rariſſimè inveniatur, niſi ita ordinatum, ut & dactyli, qui in fine eſt, ultima ſyllaba per ſynalepham ſequenti verſui jungatur; & ſpondeus, qui in quinta regione eſt, r litteram habeat alteri conſonanti, vel præpoſitam, vel ſubjectam, cujus duritia per adjectam vocalem levigata dactylus ſentiatur in ſono, cùm par eat ſpondeus in ſcripto, quod utrunque ut fiat, exemplis ſupra monſtravimus, quia & aliis in metrico opere regulis multum liberè utebantur, quas moderni poetæ diſtinctius ad certæ normam definitionis obſervare maluerunt. Nam & vocalem brevem, quæ i & u & vocali qualibet exciperetur, noluerunt eſſe communem: ut Lucretius,
Quæ calidum faciunt aquæ tactum atque vaporem.
Et vocalem in fine verbi brevem, quæ exciperetur à conſonante & liquida inter communes ſyllabas deputarunt: ut Virgilius,
Aeſtuſque pluviaſque, & agentes frigora ventos. &,
Si tibi lacinium cura eſt primum aſpera ſylva,
Lappæque tribulique abſint fugæ pabula læta.
quod nunc poetæ in eadem parte orationis, ut ſuprà docuimus, magis fieri oportere decernũt. Idem vocalem in fine verbi correptam, quæ excipitur à litera z inter communes ſyllabas deputavit: ut, Eurique Zephyrique tonat domus.
Qui eadem libertate ſynalepha utebatur, ſiquidem & m,

ubi voluit in fine verbi positam à supervenientis vocalis absumptione: ut,
Iterum iterumque movebo: & longam vocalem longam remanere permisit, ut
Sit pecori apibus quanta experientia parcis.
Et longam cùm voluit, breviavit: ut,
Et multum formosum vale, vale inquit Iola. &,
Credimus an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt.
Et diphthongum reservavit: ut,
Ulla moram fecere neque Aonie Aganippe.
Et eandem breviavit, ut,
Insulæ Ionio in magno; quæ cuncta posteriores poetas, ut dixi, distinctius observare reperies.

De metro Phalecio.

VErùm quia de metro heroico quæ videbantur, tractavimus, libet & aliorum genera metrorum, ea duntaxat quæmagis usui haberi reperimus, parumper commemorare. Est igitur metrum dactylicum phalecium pentametrum, quod constat ex spondeo & dactylo, & tribus trocheis. Hujus exemplum,
Cantemus Domino Deoque nostro,
Cui gloria cum honore pollens,
Sese magnificis decorat actis,
Dum currus celeres Ægyptiorum,
Iunctis equitibus gravique turba,
Rubri marmoris enecat fluentis,
Adjutor validæ meæ salutis,
Plebem de medio tulit profundo.
Custos & genitor salusque vera
Hic est, hic dominus meus & altor,
Ipsum conspicua sacrabo laude,
Est qui progenitor mei parentis.
Ipsum vocibus arduis fatebor,
Qui bellum tulit obruitque fortes,
Dignus nomine quo Deus vocatur.

De metro Sapphico.

METrum dactylicum sapphicum pentametrũ constat ex trocheo, spondeo, dactylo & duobus trocheis, cui metro post tres versus comma heroicum subjungitur. Hoc metro sanctus antistes Paulinus sextum beati confessoris Felicis librum composuit: cujus principium est:
Iámne abis & nos properans relinquis,
Quos tamen sola religione linquis,
Semper adnixa sine fine tecum
Mente futurus. Et paulò pòst dicit:
Sicut Ægypto præeunte quondam,
Noctis & densæ tenebris operta
Qua Dei vivi sacra gens agebat,
Luxerat orbi.
Quæ in toto specie probatur,
Orbe cum sanctæ pia pars fidei,
Fulgeat Christo reliquis tenebris
Obruit error.
Sic meo qua fe feret actus hora,
Cuncta Nicetæ Dominus secundet,
Donec optatam patriam vehatur
Lætus ad urbem.

De metro Tetrametro catalectico.

METrum dactylicum, tetrametrum catalecticum constat ex spondeo, dactylo, catalecto, dactylo, spondeo: quo usus est sanctus Ambrosius in precatione pluviæ, cujus exordium hoc est:
Squalent arva soli pulvere multo:
Pallet siccus ager, terra fatiscit.
Nullus roris honos, nulla venustas.
Quando nulla viret gratia florum,
Tellus dura sitit nescia roris.
Fons jam nescit aquas flumina cursus.
Cujus finis hic est:
Iam cœlos reseres, arvaque laxes,
Fœcundo placidus imbre rogamus
Heliæ meritis impia secla,
Donasti pluviam, nos quoque dones.
Idem usus est eodem metro in postulatione serenitatis, quod ita incipit:
Obduxêre polum nubila cœli,
Absconduntque diem sole fugato,
Noctes continuas sidere nudas.
At finis ita:
Jesu parce tua morte redemptis:
Prior diluvium protulit ætas,
Ut mundaret aqua crimina terræ.
Sed mundata tuo sanguine terra est,
Jam nunc missa ferens ore columba,
Ramum pacificæ manus olivæ,
Exutas liquido flumine tetras,
Læto significet lapsa volatu.

De metro Iambico hexametro.

METrum jambicum hexametrum, recipit jambum locis omnibus, tribrachym locis omnibus præter novissimum spondeum, dactylum & anapestum locis tantùm imparibus: pyrrichium loco tantùm ultimo Quo nobilissimus Hispanorum scholasticus, Aurelius Prudentius Clemens scripsit proœmium Psychomachiæ, id est, libri qui est de Virtutum vitiorumque pugna, heroico carmine composuit: ita enim inchoat:
Senex fidelis prima credendi via
Habram beati seminis serus pater.
Adjecta cujus nomen auxit syllaba Abraham,
Parenti dictus Abraham Deo.

De metro Iambico tetrametro.

METrum jambicum tetrametrum recipit jambum locis omnibus, spondeum tantum locis imparibus, quo scriptus est hymnus Sedulij,
A solis ortu cardine,
Ad usque terræ limitem,
Christum canamus principem.
Sed & Ambrosiani eò maximè currunt:
Deus creator omnium
Jam surgit hora tertia,
Splendor paternæ gloriæ.
Æterne rerum conditor.
Et cæteri perplures. In quibus pulcherrimo est decore cõpositus hymnus beatorum martyrum, cujus loca imparia spondeus, jambus tenent paria: cujus principium est:
Æterna Christi munera,
Et martyrum victorias,
Laudes ferentes debitas
Lætis canamus mentibus.
Recipit hoc metrum aliquoties, ut scribit Mallius Theodorus, etiam tribrachym locis omnibus, præter novissimũ dactylũ & anapestum, locis tantum imparibus. Unde est:
Geminæ gigas substantiæ
Alacris ut currat viam.
Cæterorum rarò habemus exempla.

De metro Anacreontio.

METrum jambicum tetrametrum colophon, quod Anacreontium dicunt, recipit anapestum, duos jambos, semipedem: quo usus est Prosper tyro in principio exhortationis ad conjugem ita dicens:
Age jam precor mearum
Comes irremota rerum,
Trepidam brevemque vitam
Domino Deo dicamus.
Celeri vides rotatu
Rapidos dies meare,
Fragilisque membra mundi,
Minui, perire, labi.

Fugit omne quod tenemus
Neque fluxa habent recursum,
Cupidasque vana mentes
Specie trahunt inani.
Ubi nunc imago rerum est,
Ibi sunt opes potentum,
Quibus occupare captas
Animas fecit voluntas.

De metro Trochaico.

METrum trochaicum tetrametrum, quod à poetis Græcis & Latinis frequentissimè ponitur, recipit locis omnibus trocheum, spondeum omnib. præter tertium. Currit autem alternis versiculis, ita ut prior habeat pedes quatuor, posterior tres & syllabam. Hujus exemplum totus hymnus ille pulcherrimus:

Hymnum dicat turba fratrum,
Hymnum cantus personet
Christo regi concinentes,
Laudes demus debitas.

In quo aliquando & tertio loco prioris versiculi spondeum reperies: ut,

Factor cœli, terræ factor,
Congregator tu maris, &
Verbis purgas lepræ morbos.

De Rhythmo.

HÆc de metris eminentioribus commemorasse sufficiat, quorum exempla copiosiora apud scriptores invenimus: præterea sunt metra alia perplura, quæ in libris Centimetrorum simplicibus monstrata exemplis, quisque cupit, reperiet. Reperiuntur quædam & in insigni illo volumine Porphyrij poetæ, quod ad Constantinum Augustum missum meruit de exilio liberari. Quæ quia pagana erant, nos tangere non libuit. Videtur autem rhythmus metris esse consimilis, quæ est verborum modulata compositio, non metrica ratione, sed numero syllabarum ad judicium aurium examinata, ut sunt carmina vulgarium poetarum. Et quidem rhythmus sine metro esse potest, metrum verò sine rhythmo esse non potest: quod liquidius ita diffinitur, Metrum est ratio cum modulatione: rhythmus modulatio sine ratione: plerunque tamen casu quodam invenies etiam rationem in rhythmo non artifici moderatione servatam, sed sono & ipsa modulatione ducente, quem vulgares poetæ necesse est rusticè, docti faciant doctè: quomodo & ad instar Jambici metri pulcherrimè factus est hymnus ille præclarus:

Rex æterne Domine,
Rerum creator omnium
Qui eras ante secula
Semper cum patre filius.

Et alij Ambrosiani non pauci. Item ad formam metri trochaici canunt hymnum de die judicij per alphabetum:

Apparebit repentina dies,
Magna Domini fur obscura,
Velut nocte improvisos occupans.

Quòd tria sint genera poematis.

SAnè quia multa disputavimus de poematibus & metris, commemorandum in calce, quia poematum genera sunt tria: aut enim activum vel imitativum est, quod Græci dramaticon vel micton appellant: aut enarrativū, quod Græci exegematicon vel apangelticon nuncupant: aut commune vel mixtum, quod Græci cenon vel miston vocant. Dramaticum est, vel activum, in quo personæ loquentes introducuntur, sine poetæ interlocutione, ut se habent tragœdiæ & fabulæ. Drama enim, Latinè fabula dicitur: quo genere scripta est,

Quò te Meripedes, an quò via ducit in urbem?

Quo apud nos genere Cantica canticorum scripta sunt, ubi vox alternans Christi & Ecclesiæ, tametsi non hoc interloquente scriptore manifestè reperitur. Exegematicon est vel enarrativum, in quo poeta ipse loquitur sine ullius interpositione personæ, ut sunt tres libri Georgici toti, & prima pars quarti: item Lucretij carmina, & his similia. Quo genere apud nos scriptæ sunt Parabolæ Salomonis & Ecclesiastes, quæ in sua lingua, sicut & Psalterium, metro constant esse conscripta. Cenon est vel micton, in quo poeta ipse loquitur, & personæ loquentes introducuntur: ut sunt scripta Ilias & Odysseas Homeri, & Æneidos Virgilij: & apud nos historia beati Job: quamvis hæc in sua lingua non tota poetico, sed partim rhetorico, partim sit metrico vel rhythmico scripta sermone.

Hæc tibi dulcissime fili, & conlevita Gutberte, diligenter ex antiquorum opusculis scriptorum excerpere curavi, & quæ sparsim reperta, diutino labore collegeram, tibi collecta obtuli, ut quemadmodum in divinis literis statutisque Ecclesiasticis imbuere studui, ita enim metrica arte, quæ divinis non est incognita libris, te solerter instruerem: cui etiam de figuris vel modis locutionum, quæ à Græcis Schemata vel Tropi dicuntur, parvum subjicere libellum non incongruum duxi: tuamque dilectionem sedulus exoro, ut lectioni operam impendas, illarum maximè literarum, in quibus nos vitam habere credimus sempiternam.

Explicit de arte metrica liber unus.

BEDÆ PRESBYTERI DE SCHEMATIS SCRIPTURÆ LIBER.

SOlet aliquoties in Scripturis, ordo verborum causà decoris, aliter quàm vulgaris via, dicendi habet, figuratus inveniri: quod Grammatici Græcè σχῆμα vocant: nos habitum, vel formam, vel figuram rectè nominamus: quia per hoc quodammodo vestitur & ornatur oratio. Solet iterum Tropica loquutio reperiri, quæ fit translata dictione à propria significatione ad non propriam similitudinem, necessitatis aut ornatus gratia. Equidem gloriantur græci, talium se Figurarum, vel Troporum fuisse repertores.

Sed ut cognoscas (dilectissime fili) cognoscant item omnes, qui hæc legere voluerint, quòd sancta Scriptura cæteris omnibus scripturis non solùm authoritate, quia Divina est: vel utilitate, quia ad vitam ducit æternam; sed & antiquitate, & ipsa præeminet positione dicendi. Ideo placuit mihi, collectis de ipsâ exemplis ostendere: quia nihil hujusmodi Schematum, sive Troporum, valent prætendere ullis seculis eloquentiæ magistri, quòd non illa præcesserit.

Sunt autem multæ species Schematum & Troporum: tamen præcipua aliquot Schemata, & Tropos selectiores Scriptura habet: tanquam excerptos ex istis, qui sunt Grammaticis familiares: quorum primus tropus, Metaphora est omnium generalissimus: nam cæteri omnes, hujus speciei videntur esse.

Metaphora.	Ironia.
Catachresis.	Antiphrasis.
Metalepsis.	Ænigma.
Metonymia.	Charientismos.
Antonomasia.	Parœmia.
Characterismos.	Sarcasmos.
Exoche.	Asteismos.
Epitheton.	Mycterismos.
Synecdoche.	Homœosis.
Onomatopœia.	Homœologia.
Periphrasis.	Soræsmos.
Hyperbaton.	Icon.
Hysterologia.	Icasmos.
Hysteron proteron.	Catatyposis.
Anastrophe:	Hypotyposis.

Paren-

Parenthesis.	Metastasis.
Syncheis.	Enargia, non
Tmesis.	Energia.
Diacope.	Parabola.
Hyperbole.	Antapodosis.
Allegoria.	Paradigma.

Hucusque habes nomenclaturam Troporum Grammaticorum: nunc verò Schematum,

Prolepsis.	Anaphora.
Zeugma,	Epanalepsis.
Protoxeugma,	Epizeuxis.
Mesozeugma,	Epimone.
Hypozeugma,	Paronomasia.
Hysterozeugma,	Prosonomasia.
Synezeugmenon,	Schesis onomatón.
Enexærumenon.	Paromœon.
Hypozeuxis.	Homœoteleuton.
Syllepsis.	Homœoptoton.
Asyntheton, vel	Polyptoton.
Asyndeton.	Metabole.
Dialyton.	Hyrmos,
Polysyntheton.	Diasyrmos.
Anadiplosis.	Climax.

Grammatici tamen alia habent Figurarum genera tali ordine: primò, Orationis vitia,

Barbarismum scilicet, & Solœcismum.
Secundò, obscurum, & Inordinatum.
Tertiò deinde, Metaplasmum.
Postremò, Schemata, & Tropos.

Obscuræ orationis species sunt,

Acyrologia.	Battologia.
Pleonasmos.	Macrologia.
Perissologia.	Eclipsis.
Amphibologia.	Apoliopesis.
Tautologia.	Ænigma.

Inordinatæ orationis species sunt,

Tapinosis.	Cacozelia.
Aeschrologia.	Cacosyntheton.
Cacophaton.	

Metaplasmi verò species hæ sunt,

Metaplasmus.	Aphæresis.	Synæresis.
Prosthesis.	Syncopa.	Eclipsis.
Epenthesis.	Apocope.	Synalœphe.
Anadiplosis.	Ectasis.	Antithesis.
Epectasis.	Systole.	Metathesis.
Paragoge.	Diæresis.	Parallage.

His autem enumeratis, accipe eminentiora decem & septem Schemata divinæ Scripturæ.

1	Πρόληψις.	Præoccupatio.
2	Ζεῦγμα.	Conjunctio.
3	ὑπόζευξις.	Subjunctio.
4	Σύλληψις.	Conceptio.
5	ἀναδίπλωσις.	Replicatio.
6	ἀναφορα.	Relatio.
	vel ἐπαναφορα.	Subrelatio.
7	ἐπαναλῆψις.	Repetitio.
8	ἐπίζευξις.	Congeminatio.
9	παρανομασία.	Denominatio.
10	Ζχέσις ὀνομάτων.	Affectio.
11	Παρομοίον.	Similitudo.
12	ὁμοιοτελευτὸν.	Similis terminatio.
13	ὁμοιόπτωτον.	Ex similibus casibus.
14	Πολύπτωτον.	Ex pluribus casibus.
15	ὑρμός.	Convenientia.
16	Πολυσύνδετον.	Abundans conjunctionibus.
17	Ἀνάλυτον, aut ἀσύνδετον, seu ἀσυνδέτον.	Dissolutio.

Prolepsis.

Πρόληψις, præoccupatio, sive præsumptio dicitur. Figura est, quando ea quæ sequi debent, anteponuntur: quemadmodum habetur in Psalmo octuagesimo sexto: Fundamenta ejus in montibus sanctis, diligit Dominus portas Sion. Antè posuit Ejus, & postea Cujus: id est, Domini. Item Psalmo 21. Diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem. Pro dividerent, & mittent. Item Ezechielis 1. nihil anteponens, ita incipit: Factum est in tricesimo anno, &c. Sermonem conjunctionis posuit, nihil aliud antè, cui hoc subjungeretur, præponens.

Zeugma.

Ζεῦγμα, conjunctio dicitur figura, quando multa pendentia, aut uno verbo, aut una sententia concluduntur. Uno verbo: ut Apostolus ait ad Ephesios quarto capite: Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis. Sententia autem, quemadmodum Psalmista in Psalmo 14. præponens: Qui ingreditur sine macula, & operatur justitiam: qui loquitur veritatem in corde suo, qui non egit dolum in lingua sua, nec fecit, &c. Ad ultimum ita concludit: Qui facit hæc, non commovebitur in æternum.

Hypozeuxis.

Ὑπόζευξις, est figura superiori contraria, ubi singula verba, vel sententiæ, singulis quibusque clausulis subjunguntur. Tale est & illud, in verbo: ut Psalmo 144. Virtutem terribilium tuorum dicent, & magnitudinem tuam narrabunt: memoriam abundantiæ suavitatis tuæ eructabunt, & in justitia tua exultabunt. Item primæ Corinthiorum 13. Sive prophetiæ, inquit, evacuabuntur, sive linguæ cessabunt, sive scientia destruetur. Sententiæ, quemadmodum habetur Psalmo 26. Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum: si exurgat adversum me prælium, in hoc ego sperabo.

Sylepsis.

Σύλληψις est, quum casus discrepantes in unam significationem congregamus: veluti habetur in Psalmo septuagesimo septimo: Attendite populus meus legem meam. Item Psalmo centesimo quadragesimo nono: Ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis. Quod enim ait, Ad faciendam: numeri singularis est, quod addidit, Increpationes: pluralis est.

Fit etiam Sylepsis in sensu, id est, ubi pro multis unus, vel pro uno multi ponuntur. Pro multis unus, ut Psalmo septuagesimo septimo: Immisit in eis muscam caninam, & comedit eos rana, & exterminavit eos. Quum non solùm unam ad exterminandos Ægyptios muscam vel ranam, sed innumeras immitteret.

Item pro uno multi: quemadmodum habetur Psalmo secundo: Adstiterunt Reges terræ, & Principes convenerunt in unum. Reges enim pro Herode: Principes pro Pilato positos, Apostoli intellexerunt: quemadmodum continetur in Actibus Apostolorum quarto capite.

Anadiplosis.

Ἀναδίπλωσις, est congeminatio dictionis, quæ in ultima parte præcedentis versus, & prima sequentis iteratur: veluti habetur in Psalmo centesimo vigesimo primo: Stantes erant pedes nostri in atriis tuis Hierusalem, Hierusalem quæ ædificatur ut civitas. Item apud Hieremiam capite secundo: Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.

Anaphora.

Ἀναφορὰ, est relatio, quum eadem dictio bis sæpiusve per principia versuum repetitur: quemadmodum habetur Psalmo vigesimo sexto: Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo? Dominus defensor vitæ meæ, à quo trepidabo? Et infra: Si consistant adversum me castra, non

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

stra, non timebit cor meum. Si exurgat adversum me prælium, in hoc ego sperabo.

Fit etiam Anaphora, ut eodem versu, per principia sensuum: quemadmodum Psalmo 18. Vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia, vox Domini confringentis cedros. Quæ figura in Psalmis usitatissima est.

Hanc quidam Epanaphoram vocant.

Epanalepsis.

ἐπανάληψις, est sermonis in principio versus positi in ejusdem fine repetitio: quemadmodum Apostolus ad Philippenses quarto capite: Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete. Item Psalmo 82. Deus, quis similis erit tibi? ne taceas, neque compescaris Deus.

Epizeuxis.

ἐπιζευξις, est ejusdem verbi in eodem versu sine aliqua dilatione congeminatio, quemadmodum habetur apud Esaiam cap. 40. Consolamini, consolamini populus meus, dicit Dominus vester. Et iterum apud eundem, capite 51. Elevare, elevare, consurge Hierusalem. Et adhuc apud eundem, cap. 38. Vivens, vivens, ipse confitebitur tibi. Item Psalmista simile quiddam habet Psalmo 18. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam.

Alibi repetitio ejusdem sermonis, Palilogiæ obtinet nomen.

Paranomasia.

Παρανομασία, denominatio dicitur, quoties dictio penè similis ponitur in significatione diversa, mutata videlicet litera vel syllaba: ut in Psalmo 21. juxta Hebraicam veritatem: In te confisi sunt, & non sunt confusi. Et Philipp. 3. Videte malos operarios, videte concisionem: nos autem sumus circumcisio, qui spiritu Dei servimus. Quam Esaias Propheta c. 5. figuram elegantissimè in sua lingua confecit, ubi ait: Expectavi ut faceret judicium, & ecce iniquitas: & justitiam, & ecce clamor. Hebraicè enim judicium למישפט dicitur, משפה iniquitas, לצדקה justitia, צעקה clamor, appellatur. Pulchrè itaque una vel addita vel mutata litera, sic verborum similitudinem temperavit, ut pro dictione למישפה diceret משפה, & pro לצדקה poneret צעקה.

Schesis onomaton.

Χέσις ὀνομάτων, id est, multitudo nominum conjunctorum diverso sono, unam rem significantium: ut Esaiæ 1. cap. Væ genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis. Item Psal. 105. Peccavimus cum patribus nostris, injustè egimus, iniquitatem fecimus.

Paroemion.

Παροίμιον est, quum ab eisdem literis diversa verba sumũtur. Quæ nimirum figura, quod ad positionem literarum pertinet, melius in ea lingua qua scripta est editaq; requiretur. Habemus tamen & in nostra translatione, unde demus exemplum, dictum est enim in Psalmo 117. Benedximus vobis de domo Domini, Deus dominus & illuxit nobis. Et in Psalmo 57. Ira illius secundùm similitudinem serpentis, sicut aspidis surdæ, & obturantis aures suas.

Homœoteleuton.

ὁμοιοτέλευτον, similis terminatio dicitur, figura quoties media & postrema versus sive sententiæ simili syllaba, finiuntur: ut Ecclesiastici 6. Melius est videre quod cupias, quàm desiderare quod nescias. Et iterum 7. Melius est à sapiente corripi, quàm stultorum adulatione decipi. Hac figura Poetæ & Oratores sæpe utuntur. Poetæ hoc modo: Pervia divisi patuerunt cærula ponti. Oratores verò ita: Beatus Job, Deo soli sibique cognitus in tranquillitate, ad majorem notitiam perducendus, tactus est verbere, ut odorem suarum virium tanto latius spargeret, quantum more aromatum melius ex incensione fragraret. Quo schemate, ipse qui hoc dixit, beatus Papa Gregorius sæpissimè usus fuisse reperitur. Et hujusmodi orationes esse reor, quas Hieronymus concinnas rhetorum declamationes appellat.

Homœoptoton.

ὁμοιόπτωτον, quum in similes sonos exeunt dicta plurima: quemadmodum habetur Psalmo nonagesimo septimo: Cantate, exultate, & psallite. Et Ezechielis 18. Quod si genuerit filium latronem, effundentem sanguinem, & paulò pòst in montibus comedentem, & uxorem proximi sui polluentem, egenum & pauperem contristantem, rapientem rapinas, pignus non reddentem, & ad idola levantem oculos suos, abominationem facientem, ad usuram dantem, & amplius accipientem, nunquid vita vivet?

Polyptoton.

Πολύπτωτον est, quum diversis casibus variatur oratio: ut ad Romanos 11. Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia, ipsi honor & gloria in secula seculorum. Item Psalmo 67. Nive dealbabuntur in Selmon, mons Dei. Mons coagulatus, mons pinguis: ut quid suspicamini montes coagulatos? Mons in quo beneplacitum est Deo habitare in eo.

Irmos.

Εἱρμὸς convenientia dicitur, quando series orationis tenorem suum usque ad ultimum servat, nulla videlicet alia vel causa, vel persona mutata: ut Psalmo 53. Deus in nomine tuo salvum me fac, &c. usque dum ait: Non proposuerunt Deum ante conspectum suum. Orat enim Propheta, ut auxilio Domini salvatoris, ab hostium insecutione liberetur.

Polysyndeton.

Πολυσύνδετον, est oratio multis nexa conjunctionibus: ut Psalmo 40. Dominus conservet eum, & vivificet eum, & beatum faciet eum, & emundet in terra animam ejus, & non tradat eum in manus inimicorum ejus.

Dialyton, vel asyndeton.

Διαλύτον, vel ἀσυνδέτον, est figura superiori contraria, carens conjunctionibus: ut Psalmo 65. Jubilate Deo omnis terra, psalmum dicite nomini ejus. Date gloriam laudi ejus. Dicite Deo, quàm terribilia sunt opera tua Domine.

Si autem habentur septemdecim Schemata divinæ Scripturæ.

LIBRI SCHEMATVM VENERABILIS Bedæ Presbyteri, finis.

BEDÆ PRESBYTERI DE TROPIS SACRÆ SCRIPTURÆ LIBER.

De Tropis.

TRopus, est dictio translata à propria significatione ad non propriam similitudinem, ornatus necessitatisve causa. Sunt autem τρόποι, qui Latinè modi, vel mores interpretari possunt, numero tredecim: videlicet,

1 μεταφορὰ.
2 καταχρησις.
3 μετάληψις.
4 μετωνυμία.
5 ἀντονομασία.
6 ἐπίθετον.
7 συνεκδοχή.
8 ὀνοματοποιία.
9 περίφρασις.
10 ὑπέρβατον. Species sunt quinque.
ὑστερολογία. 1
ἀναστροφή. 2
παρίνθεσις. 3
τμῆσις. 4
σύγχυσις. 5
11 ὑπερβολή.
12 ἀλληγορία. Species sunt septem.
εἰρωνία. 1
ἀντίφρασις. 2
αἴνιγμα. 3
χαριεντισμός. 4
παροιμία. 5
σαρκασμός. 6
ἀστεισμός. 7
13 ὁμοίωσις. Species sunt tres.
εἰκὼν. 1
παραβολή. 2
παράδειγμα. 3

De Metaphora.

ΜΕταφορὰ, est rerum verborumque translatio. Hæc fit modis quatuor: ab animali ad animal, ab inanimali ad inanimal, ab animali ad inanimal, ab inanimali ad inanimal. Ergo ab animali ad inanimal ita fit, ut Psalmo secundo: Quare fremuerunt gentes? Et: Dominus qui eripuit me de ore leonis, & de manu ursi. Item Psalmo 138. Si sumpsero pennas meas ante lucem. Nam & homines, & bestiæ, & volucres animam habent.

Ab inanimali ad animal: ut

Zachariæ 11. Aperi Libane portas tuas. Item Psalmo 8. Qui perambulat semitas maris. Translatio est enim à civitate ad montem, & à terra ad mare, quorum nullum animam habet.

Ab animali ad inanimal; ut

Amos 1. capite, Exiccatus est vertex Carmeli. Homines enim, non montes verticem habent.

Ab inanimali ad animal: ut

Ezechielis 11. cap Auferam à vobis cor lapideum. Non enim lapis, sed populus animam habet.

Hic autem tropus & ad Deum fit multifariè. A volucribus: ut, Sub umbra alarum tuarum protege me. A feris: ut, Dominus de Sion rugiet. A membris humanis: ut Psalmo decimo sexto, Quis mensus est pugillo aquas, & cœlos palmo ponderavit? Ab homine interiore: ut Esaiæ quadragesimo, Inveni David filium Jessæ, virum secundùm cor meum. A motibus mentis humanæ: ut Psalmo secundo, Tunc loquetur ad eos in ira sua. Et Genesis sexto: Pœnitet me hominem fecisse. Et Zachariæ octavo: Zelatus sum Sion zelo magno, & innumera hujusmodi. A rebus insensibilibus: ut Amos secundo, Ecce ego stridebo super vos, sicut stridet plaustrum onustum fœno. Qui videlicet tropus & in communi loquutione usitatissimus est, quum dicimus, Fluctuare segetes, gemmare vites, floridam juventutem, & lacteam caniciem.

De Catachresi.

ΚΑτάχρησις, est abusio nominis aut verbi, ad significandam rem quæ propria appellatione deficit. Hæc autem à metaphora differt, quod illa vocabulum habenti largitur: hæc, quia non habet proprium, alieno utitur: ut parricidam dicimus, qui occiderit fratrem; & piscinam, quæ pisces non habet. Hæc enim nisi extrinsecus sumerent suum vocabulum, non haberent. Huic simile est illud: Pone vectes in quatuor angulis mensæ per singulos pedes, & sextum sagum in fronte tecti duplicis, & ibi confringit cornua arcuum. Et secundi Paralipomenon quarto: Labium illius erat quasi labium calicis, & repandi lilij. Pedes quippe, & frons, & cornu, & labium, hominum tantùm sunt, & animantium, non etiam rerum insensibilium. Quæ nomina, si Scriptura præfatis rebus non imposuisset, quod proprium his diceret, non haberet. Ad hunc tropum pertinet quod scriptum est Joannis quinto. Est autem Hierosolymis probatica piscina, à piscibus enim nomen accepit aqua, quæ nequaquam propter pisces, sed ad lavandas (ut ferunt) hostias, collecta est: unde Probatice cognomen sortita est.

De Metalepsi.

ΜΕτάληψις, est dictio gradatim pergens ad id quod ostendit, & ab eo quod procedit, id quod sequitur insinuans: quemadmodum habetur apud Psalmistam, Labores fructuum tuorum manducabis. Labores enim posuit pro his qui laborando acquiruntur bonis. Necnon & illud Psalmi 103. Draco iste quem formasti ad illudendum ei: per draconem diabolus, per diabolum bonus angelus intelligendus est, quali: à Deo formatus est.

De Metonymia.

ΜΕτωνυμία est quædam veluti transnominatio, ab alia significatione ad aliam proximitatem translata. Hujus sunt multæ species. Per id quod continet, id quod continetur, ostendit: per id quod continetur, id quod continet: per inventorem, id quod inventum est: per inventum, inventorem: per efficientem, id quod efficitur: per id quod efficitur, efficientem. Per id quod continet, id quod continetur, ut Geneseos vigesimo quarto, Effundens hydriam in canalibus, aut contra. Accipe literas tuas, neque enim hydria effundebatur, sed quod in ea continebatur: nec literæ in manus, sed charta quæ literas continet, assumitur. Et iterum: Dimitte eam, & vadat, & aspicietis. Non enim arca, sed plaustrum quo continebatur aqua: vel boves qui ducebant plaustrum, ire poterant. Hæc & per efficientem, id quod fit: & econtra per hoc quod fit, efficientem designat.

De Antonomasia.

ΑΝτονομασία, est significatio vice nominis posita, ex accidentibus videlicet, propriam significat personam, quæ tribus fit modis: ab animo, à corpore, extrinsecus. Ab animo, ut Esaiæ 11. Nunquid non tu percussisti superbum? A corpore, ut 1. Regum 17. Vir spurius altitudinis sex cubitorum & palmo. Ab elatione enim animi, diabolus hîc intelligitur superbus. A quantitate corporis, Goliat gygas significatur. Extrinsecus quæ sumuntur, in plures species dividuntur. Descendit, n à genere ut, nun-

quid

quid omnibus vobis dabit filius Isai agrum? A loco: ut, Auctorem seditionis sectæ Nazaræorum. Ab actu. Matth. 26. Qui autem tradidit eum, dedit eis signum dicens. Abeventu, ut Ioan. 19. discipulus ille quem diligebat Iesus. Per hunc tropum aliquoties & Dominus ipse demonstratur, à genere: ut Matth. 21. Osanna filio David, à loco: ut, Qui sedes super Cherubin apparet. ab actu: quemadmodum habetur Iob septimo capite, Peccavi, quid faciam tibi, ó custos hominum?

De epitheto.

Ἐπίθετον. est præposita dictio pronomini. Nam antonomasia vicem nominis sustinet, epitheton nunquam est sine nomine: ut Eccles. 45. Dilectus Deo & hominibus Moses. Et, Misericors & miserator Dominus. Et, Iustum Loth oppressum. Fit etiam epitheton modis tribus: ab animo, à corpore, extrinsecus. His duobus tropis aut vituperamus aliquem, vel ostendimus, vel ornamus.

De synecdoche.

Συνεκδοχὴ est significatio pleni intellectus capax, quum plus minùsve pronunciat. ut enim à parte totum ostendit: ut Ioannis primo, Verbum caro factum est. Et Actorum 27. Eramus verò in nave, universæ animæ ducentæ septuaginta sex. Aut contrà, ut Ioannis decimonono, Ergo propter parasceven Judæorum, quia juxta erat monumentum ubi posuerunt Jesum.

De onomatopeia.

Ὀνοματοποιία est nomen de sono factum: ut primæ Corinthiorum 13. Cymbalum tinniens. Et Esaiæ 58. Quasi tuba exalta vocem tuam. Et Hieremiæ quarto, Canite tuba. Et, Nunquid circundabis collum equi hinnitum? Et Esai, 56. Rugitus leonis. Et Iob quarto capite, Vox leænæ. Et Esaiæ 56. Canes muti non valentes latrare.

Ad hunc tropum pertinere quidam existimant sibilos serpentium, porcorum stridores: cæterorumque vocem confusam animantium, quæ & ipsa in scripturis sanctis sæpius indita reperitur.

De periphrasi.

Περίφρασις. est circunloquutio, quæ fit aut ut brevitatem splendidè describat, & producat: aut fœditatem circuitu evitet. Splendidè producta veritas, ut secundæ Corinthiorum quinto: Scimus quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quòd ædificationem habeamus ex Deo, domum non manu factam, æternam in cœlis. Fœditatem circuitu evitans: ut Romanorum primo capite, Nam fœminæ eorum immutaverunt naturalem usum, in eum usum, qui est contra naturam: similiter autem & masculi, relicto naturali usu, &c.

De hyperbaton.

Ὑπέρβατον. est transcensio quædam, verborum ordinem turbans. Hujus species sunt quinque: videlicet,

1 ὑστερολογία.
2 ἀναστροφή.
3 παρένθεσις.
4 τμῆσις.
5 σύγχυσις.

De hysterologia.

Ὑστερολογία, vel ὕστερον πρότερον, est sententia cui ordo verbis mutatur: ut Psalmo vigesimotertio, Hic accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo; prius enim Dominus misérando justificare solet impium, & sic postea benedicendo coronat justum.

De anastrophe.

Ἀναστροφή, est verborum tantùm præposterus ordo: quemadmodum habetur Job quinto capite: Quam ob rem ego deprecabor Dominum pro, ob quam rem.

De parenthesi.

Παρένθεσις autem est interposita ratiocinatio divisæ sententiæ. Quemadmodum est & illud Apostoli ad Galatas secundo capite, Qui enim operatus est Petro (in apostolatu circumcisionis) operatus est & mihi inter gentes. Et cùm cognovissent gratiam (quæ mihi data est) Iacobus & Cephas & Ioannes, dextras dederunt mihi & Barnabæ societatis.

De tmesi.

Τμῆσις est simplicis verbi sectio, aut unius compositi, una dictione vel pluribus interjectis. Hæc species licet in sacra scriptura facilè inveniatur, tamen habetur in Christiano poëta: ut est,

Hiero quem genuit solymis Davidica proles.
Hoc est Hierusalem.

De synchysi.

Συγχύσις est hyperbaton ex omni parte confusum. Psalmo sexagesimo septimo: Si dormiatis inter medios cleros pennæ columbæ deargentatæ, & posteriora dorsi ejus in specie auri. Priùs enim hîc, ut Augustinus ait, quærendus est ordo verborum, quomodo finiatur sententia, quæ utique pendet, & dicitur: Si dormiatis, deinde incertum est, utrum hæ pennæ: an, ó vos pennæ: ut ad ipsas pennas loqui videatur. Utrum ergò verbis quæ præcesserunt finiatur ista sententia, ut sit ordo: Dominus dabit verbum evangelizantibus virtute multa, si dormiatis inter medios cleros, ó vos pennæ columbæ deargentatæ. An his quæ sequuntur, ut ordo sit: Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ, nive dealbabuntur in Selmon, id est, ipsæ pennæ dealbabuntur, si dormiatis inter medios cleros, ut illis hoc dicere intelligatur, qui speciei domos tanquam spolia dividuntur: id est, Si dormiatis inter medios cleros, ò vos qui dividimini speciei domus per manifestationem spiritus ad utilitatem, ut alii quidem detur per spiritum sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ secundum eundem spiritum, alii fides, alii genera linguarum, in eodè spiritu, &c. Si ergò vos dormiatis inter medios cleros, tunc pennæ columbæ deargentatæ, nive dealbabuntur in Selmon. Potest & sic intelligi: Si vos pennæ columbæ deargentatæ dormiatis inter medios cleros, nive dealbabuntur in Selmon, ut subintelligantur homines, qui per gratiam remissionem accipiunt peccatorum. Unde etiam de ipsa ecclesia dicitur in Cantico canticorum octavo: Quæ est ista, quæ ascendit dealbata? Promissio quippè Dei tenetur per Prophetam Etaiam, capite primo, dicentem: Si fuerint peccata vestra tanquam phœniceũ, sicut nivem dealbabo. Potest & sic intelligi, ut in eo quod dictum est, Pennæ columbæ deargentatæ: subaudiatur Eritis, ut iste sit sensus, Vos qui tanquam spolia speciei domus dividimini, si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ eritis: id est, in altiora elevabimini, compagini tamen ecclesiæ cohærentes. Nullam quippè aliam melius hîc intelligi puto columbam deargentatam, quàm illam, de qua dictum est Cantico canticorum sexto: Una est columba mea. Deargentata est autem, quia divinis eloquiis est erudita. Eloquia namque Domini, alio loco, eloquia casta dicuntur. Psalmo undecimo, Argentum igne examinatum, terra purgatum septuplum. Magnum itaque est bonum, dormire inter medios cleros: quos nonnulli duo testamenta esse voluerunt, ut dormire sit inter duos medios cleros, in eorum testamentorum autoritate requiescere, id est, utriusq; testamenti testimoniis acquies-

cere,ut quando aliquis ex his profertur & probatur,omnis intentio pacifica quietè finiatur.

De hyperbole.

Ὑπερβολὴ est dictio fidem excedens,augendi minuendive causâ. Augendi, ut 2.Regum primo, Aquilis cœli velociores, leonibus fortiores. Minuendi: ut, Terrebit te sonitus folii volantis. Et Threnorum quarto: Denigrata est super carbonem facies eorum.

De allegoria.

Ἀλληγορία est tropus, quo aliud significatur quàm dicitur:ut Ioannis quarto, Levate oculos vestros, & videte regiones, quia albæ sunt jam ad messem. Hoc est, intelligite, quia populi sunt jam parati ad credendum. Hujus species multæ sunt, ex quibus eminent septem:

1 εἰρωνία.
2 ἀντίφρασις.
3 αἴνιγμα.
4 χαλαεντισμὸς.
5 παροιμία.
6 σαρκασμὸς.
7 ἀσεισμὸς.

De ironia.

Εἰρωνία est tropus per contrarium quod conatur ostendens:ut,Clamate voce majore,deus est enim Baal, & forsitan loquitur, aut in diversorio est, aut in itinere, aut dormit, ut excitetur.Hanc enim nisi gravitas pronunciationis adjuverit, confiteri videbitur, quòd negare contendit.

De antiphrasi.

Ἀντίφρασις est unius verbi ironia: ut Matthæi vigesimosexto: Amice, ad quid venisti? Inter ironiam & antiphrasin hoc distat, quòd ironiam pronunciatione sola indicat quod intelligi vult. Antiphrasis verò, non voce pronunciantis significat contrarium,sed suis tantùm verbis, quorum est origo contraria.

De enigmate.

Αἴνιγμα,est obscura sententia per occultam similitudinem rerum:ut Psalmo sexagesimoseptimo,Pennæ columbæ deargentatæ, & posteriora dorsi ejus in specie auri. Cùm significet eloquia scripturæ spiritalis divino lumine plena, sensum verò ejus interiorem majori cœlestis sapientiæ gratia refulgentem. Vel certè vitam sanctæ Ecclesiæ præsentem, virtutum pennis gaudentem: futuram autem quæ in cælis est, æterna cum Domino claritate fruituram.

De charientismo.

Χαλαεντισμὸς, est tropus, quo dura dictu gratius proferuntur: ut Genesis vigesimo nono, Nonne pro Rachel servivi tibi. quare autem imposuisti mihi? uno enim levissimo impositionis verbo injuriam quam patiebatur gravissimam, temperantius loquens significavit.

De paræmia.

Παροιμία, est accommodatũ rebus temporibusq; proverbium, ut secunda Petri secundo, Canis reversus ad vomitum suum. Et primi Regum decimo, Num & Saul inter prophetas? Quorum unum,cùm quemlibet post actam pœnitentiam ad vitia relabi dicimus: altero tunc utimur, cùm indoctum quenq; officium docendi adsumere, vel aliud quid artis, quam non didicit, sibimet usurpare videtimus. Hic tropus adeò latè patet, ut liber Salomonis quem nos secundùm Hebræos Parabolas dicimus, apud Græcos ex eo nomen Paræmiorum, hoc est, Proverbiorum acceperit.

De sarcasmo.

Σαρκασμὸς,est plena odio, hostilisque irrisio: ut Matthæi vigesimo septimo. Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere.Si rex Israel est,descendat nunc de cruce,& credamus ei.

De astismo.

Ἀστεισμὸς, est tropus multiplex, numerosæque virtutis:Nam ἀσεισμὸς putatur,quicquid dictum simplicitate rustica caret,& satis facetaurbanitate expolitum est, ut:Utinam abscindantur qui vos conturbant. Notandum sanè, quòd allegoria aliquando factis, aliquando verbis tantummodò fit. Factis quidem, ut scriptum est, Quoniam Abraham duos filios habuit,unum de ancilla,&unum de libera, quæ sunt duo testamenta, ut Apostolus exponit. Verbis autem solummodò, ut Esaiæ undecimo, Egredietur virga de radiceleſſe,& flos de radice ejus ascendet,quo significatur, de stirpe David per virginem Mariam, Dominum salvatorem fuisse nasciturum.Aliquando factis simul & verbis una eademque res allegoricè significatur: factis quidem,ut Genesis trigesimo septimo,Vendiderunt Joseph Hismaelitis triginta argenteis.Verbis verò,ut Zachariæ undecimo, Appenderunt mercedem meam triginta argenteis.Item factis,ut primi Regum decimo sexto, Erat autem David rufus, & pulcher aspectu, & unxit eum Samuel in medio fratrum suorum.Verbis, ut Canticorum quarto,Dilectus meus candidus &rubicundus,electus ex millibus.quod utrunque mysticè significat mediatorem Dei &hominum,decorum quidem sapientia & virtute,sed sui fuisse sanguinis effusione roseum,eundemque unctum àDeo patre oleo lætitiæ,præ consortibus suis.Item allegoria verbi, sive operis,aliquando historicam rem, aliquando typicam,aliquando tropologicam,id est, moralem rationem,aliquando anagogen,hoc est,sensum ad superiora ducentẽ, figuratè denunciat. Per historiam nanq; historia figuratur,quum factura primorum sex sive septem dierum, totidem sæculi hujus comparatur ætatibus .Per verbum historia, dum hoc quod dicit Jacob Patriarcha, Genesis quadragesimonono:Catulus leonis Juda,ad prædã fili mi ascendisti,& cætera,de regno ac victoriis David intelligitur. Per verbum, spiritalis de Christo,sive Ecclesia sensus,quum idem sermo Patriarchæ deDominica passione, ac resurrectione fideliter accipitur. Item allegoria facta,tropologicam, hoc est moralem perfectionem designat,ut Genesis nonagesimo quarto: Tuncia talaris & polymita,quam Jacob Patriarcha filio suo Ioseph fecit, variarum virtutum gratiam,qua nos Deus pater ruſq; ad terminum vitæ nostræ semper indui præcepit & donat,& insinuat. Allegoria verbi eandem morum perfectionem significat: ut,Sint lumbi vestri præcincti,& lucernæ ardentes,& cætera.Allegoria facti,anagogicum hoc est,ad superiora ducentem sensum exprimit: ut Septimus ab Adam Enoch translatus est de mundo. Sabbatum futuræ beatitudinis,quæ post opera bona sæculi hujus,quæ sex ætatib, peragitur,electis in fine servatur,figuratè præsignat.Allegoria verbi, eadem vitæ cœlestis gaudia demonstrat, ut Matthæi vigesimo quarto,Ubicunque fuerit corpus,illic congregabuntur & aquilæ. Quia ubi mediator Dei & hominum est corpore,ibi nimirum & nunc sublevatæ ad cælos animæ, & celebrata gloria resurrectionis, colligentur etiam corpora justorum. Nonnunquam in una eademque re vel verbo, historia simul & mysticus de Christo vel Ecclesia sensus,& tropologie,&anagoge,figuraliter intimatur: ut, Templum Domini: juxta historiam, Domus quam ædificavit Salomon: juxta allegoriam, Corpus dominicum, de quo ait Ioannes secundo, Solvite templum hoc,& in tribus diebus excitabo illud. Sive ecclesia ejus, cui dicitur: Templum enim Dei sanctũ est:quod estis vos.

Per

Per tropologiam, quisque fidelium, quibus dicitur primæ Corinthiorum tertio, An nescitis quia corpora vestra templum est Spiritus sancti, qui in vobis est? Per anagogen, superni gaudii mansiones, cui adspirabat qui ait, Beati qui habitant in domo tua Domine, in sæculum sæculi laudabunt te. Simili modo quod dicitur Psalmo centesimo quadragesimo septimo: Lauda Hierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion. Quoniam confortavit seras portarum tuarum, benedixit filiis tuis in te. De civibus terrenæ Hierusalem, de ecclesia Christi, de anima quoque electa, de patria cœlesti, juxta historiam, juxta allegoriam, juxta tropologiam, juxta anagogen, rectè potest accipi. Iuxta allegoriam, de ecclesia diximus, sequentes exemplum doctissimi tractatoris Gregorii, qui in libris Moralibus, ea quæ de Christo sive ecclesia per figuram dicta, sive facta interpretabantur, allegoriam propriè nuncupare solebat.

De homœosi.

Ὁμοίωσις, est minus notæ rei, per similitudinem ejus, quæ magis nota est, demonstratio: hujus species sunt tres,

εἰκὼν. παραβολὴ. παράδειγμα.

De icone.

Εἰκὼν, est personarum inter se, vel eorum quæ personis accidunt, comparatio: ut Ioannis primo, Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti à patre. Et Lucæ vigesimo, Neque nubent, neque ducent uxores, neque enim ultrà mori poterunt, æquales enim angelis erunt.

De parabola.

Παραβολὴ, est rerum genere dissimilium comparatio: ut Matthæi decimotertio, Simile est regnum cœlorum grano sinapis. Et Ioannis tertio, Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis.

De paradigmate.

Παράδειγμα, est præpositio, sive enarratio exempli exhortantis aut deterrentis. Exhortantis, ut Iacobi quinto, Helias homo erat similis nobis, passibilis, & orationem oravit, ut non plueret super terram, & non pluit annis tribus, & mensibus sex. Et Matthæi sexto, Respicite volatilia cœli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea, & pater vester cœlestis pascit illa. Deterrentis, ut Matthæi vigesimoquarto: Illa hora qui fuerit in tecto, & in domo, non descendat tollere illa: & qui in agro, similiter non redeat retrò. Memores estote uxoris Loth.

Et sic habentur tredecim generales tropi Sacræ scripturæ.

BEDÆ PRESBYTERI DE ORTHOGRAPHIA LIBER.

A Littera etiam nota prænominis est, cùm Augustum sola significat.

B, propinqua est p litteræ, qua sæpè mutatur: ut, supponit opponit.

C, nota est prænominis, cùm Cæsarem significat: item numeri, cùm centum.

D, littera, propinqua est consonantibns his, c g l p r m t, quia hæ succedunt in locum ejus: ut, accipe, aggrega, alliga, appare, attipe, committe, attende. nota prænominis, cùm Decium sola significat: item numeri: cùm quingentos.

L sola, Lucium significat.

M sola, Marium.

N sola, numerum: præposita G, Gneum.

P sola, Publium, & cum R, populum Romanum: & subjecta R, rempublicam: & præposita C, patres conscripti, sive post consulatum.

Q littera, etiam nota est nominis, cùm Quintum sola significat: item honoris, quum Quæstorem: populi, quum Quirites.

T, nota est prænominis, quum Titum sola significat.

V adjuncta c, quum virga jacente superposita, Vir clarissimus. V geminata cum virga jacente superposita, Verbi gratia. V geminata cum duplici, Viri clarissimi.

Ante præpositio, multa significat: nam & tempus significat, cùm dicitur: Ante me non est formatus Deus, & post me non erit. Et præsentiam: ut, Ante conspectum gentium, revelavit justitiam suam: id est, coram gentibus. Et dignitatem: ut, Posuit Ephraim antè Manassem: &, Qui post me venit, antè me factus est: id est, mihi prælatus.

Aula, Latinè domus regia est, Græcè atrium: undè notandum, quòd in Psalmo ubi legimus: Adorate Dominum in aula sancta ejus, non palatium aulæ nomine, sed atrium Græco vocabulo debet intelligi.

Ausculto suasori, & ausculto præcepta magistri. Ausculto autem & audio, ex uno Græco sermone vertuntur, quod est ἀκούω.

Arrha Latinè dicitur, arrhabon Græcè.

Agon Græcè, Latinè certamen.

Αρυρα Græcè, Latinè arvum.

Ασφαλὶς Græcè, Latinè bitumen.

Acer, acerrimus, non acrissimus.

Agilis, agillimus, non agilissimus: & in Adverbiis acerrimè & agillimè.

Audeo, audes, perfectum facit, ausus sum.

Adjuvo Perfectæ formæ est.

Adjuto Frequentativæ.

Acervo, Aggero, Accumulo, ex uno Græco verbo σορεύω.

Æger, animo: ægrotus, corpore: utrumque per æ diphthongum scribendum.

Aboleo, abolevi.

Arceo, arcui.

Alibi, alio loco.

Aliàs, alio tempore significat: attamen invenimus Aliàs, nonnunquam pro aliter, sive pro alio loco positum.

Abstineo me cibo.

Alienus sum crimine.

Anteibat sapientia Salomon cunctis mortalibus. Iulianus ait,

Admoneo interfectorem cædis & cædem.

Æqualis, alterius staturæ par est.

Æquabile, quod æquari potest.

Appetens cibum, & appetens tibi. Ambrosius: Cancer ut appetens cibi, ita prospiciens est periculi.

Accuso sacrilegum, & insimulo, ex uno Græco venit κατηγορῶ.

Animadverto in te, & vindico in te, ex uno Græco κολάζω.

Aër singulari tantum numero gaudet: & quamvis aëra dicamus, tamen certis casibus non utimur.

Autumnus genere masculino: & Autumnum dicitur neutro: utrunque numero singulari.

Aurichalcum & Orichalcum dicimus: & hoc singulariter tantùm, sic & cætera metalla.

Ab, & Ex, præpositiones, si sequens verbum à vocali incipiat, integrè efferûtur: ut ex oppido, ab illo, si consonantes sequantur, extremam literam perdunt: ut, Essero à sacerdote. Hæ autem præpositiones ita differunt, cùm dicit quis à theatro se venire, non ex ipso theatro: sed de loco qui est proximus theatro, se venire significat. Qui in uno ex theatro se venire dicit, ex ipso theatro significat.

Ad, & In, præfatis præpoſitionibus pares ſunt, contraria poteſtate: quia in forum ire, eſt in ipſum forum intrare: ad forum autem ire, ad locum foro proximum: ut in tribunal, & ad tribunal venire, non unum eſt, quia ad tribunal venit litigator: in tribunal verò prætor aut judex.

Ancillor, blandior & adulor, unum ſignificant, quod eſt Græcè κολακεύω, & dativum caſum trahunt.

Aufero, eximo, adimo, ſubtraho, ſubduco: ex uno Græco transferuntur, id eſt ἀφαίρυμαι.

Abdico, verbum poteſt accuſativum nomen ſive pronomen cum dativo trahere. Ambroſius, Qui ſe abdicant ſecularibus illecebris.

Alias nomen, dativum dupliciter efferet. & alii, & alio, habes in ſacra ſcriptura: Dico huic Vade, & vadit: & alio Veni, & venit. Et rurſum. Et uni dedit quinque talenta: alii autem duo, alii verò unum.

Ægyptum, cùm in ſcriptura dividere vis, p ſequenti ſyllabæ junges.

Aſpectum, c ſequenti ſyllabæ: affectum ſimiliter, & afflictum, cæteraque hujuſcemodi.

Aſſuere, & aſſumentum panni, per ſ, non per d ſcribendum. ſimiliter Aſſumere, per ſ.

Allevat, per l. Aggrædior, per g.

Aſſarius, ab antiquis dicebatur: nunc as dicitur, non affis. Sanè affis genitivus eſt.

Allium, & dolium, per i ſcribendum, non per e, ſicut oleum. Virgilius allia, ſerpillum, per i dixit.

Ambo, & duo, neutraliter. ambos & duos maſculinè. Nonnulli tamen Græcos ſequuti, dicunt hos duo, & hos ambo: quia illi τὼς δύο, & τὼς ἄμφω dicunt, Virgilius: Verùm ubi ductores acie revocaveris ambo.

Anguis, cùm ſit maſculini generis, dixerunt tamen & fœminino Ovidius, Varro & Acinius.

Acer, facit pluralem acri. acris, pluralem acres.

Abſconditus, non abſconſus.

Alter, de duobus: unus de pluribus. Quamvis legamus, Vnus, ex duobus.

Audacter, Latinum eſt: ſed audaciter, melius: quia nomina in x littera terminata, in adverbiis citer aſſumunt: ut atrox, acrociter: ferox, ferociter.

Accerſit, qui evocat: arceſſit, qui accuſat:

Acervus, moles eſt.

Acerbus, immaturus aut aſper.

Adficimur honore &, adficimur injuria.

Apparet, qui videtur: apparet, qui obſequitur: non regulari ratione, ſed diſcernendi gratia intellectus.

Arbor, omne lignum dicitur. arbuſta, non niſi fructifera.

Avenæ, ſterile germen: habenæ, retinacula jumentorum. hoc, de habendi poteſtate: illud de occupandi aviditate dictum.

Accidunt mala, contingunt bona, eveniunt utraque.

Advocatur, daturus patrocinium: evocatur, præbiturus obſequium: invocatur, præſtaturus auxilium.

Adportare, eſt aliquid afferre: comportare, in unum locum conferre: deportare, deponere: exportare, tollere.

Agnoſcimus, quæ nobis exciderant: cognoſcimus, ignorata & inviſa.

Alium, & ſurſum & deorſum ſignificat.

Aquatam potionem, rectè dicimus, quæ aquam aliunde recipiat: aquoſum autem, locum qui ex ſe aquam fundat.

Album, naturæ tantum eſt: candidum, frequenter & ſtudii: nam & corpori & animo aliquoties aſſignatur. albos ergò capillos, carnem candidam, rectè dicimus.

Alvus virorum, rectè dicitur: uterus mulierum: venter, in utroque ſexu.

Acceptor, & accipiter: Virgilius enim accipiter dicit. Lucilius autem, Acceptoris & ungues.

Apud per d ſcribendum: caput per t, quia facit capitis,

Armarium, locus ubi quarumcunque artium inſtrumenta ponuntur.

Armamentarium, ubi tantùm tela armorum.

Accedit, per e, ab ambulando.

Accidit, per i, ab eventu.

Beelzebub, non belſebul, aut belſebud.

Belial, non Beliar.

Byrſa βύρσα Græcè, Latinè corium.

Bellus belliſiſſimus, comparativum non habet: ſed pro eo dicendum magis bellus, & econtrario minus bellus, id eſt, minùs pulcher.

Buccina eſt, qua ſignum dat buccinator.

Bucinus, ipſe canor ex hac editus.

Buccina, paſtoralis eſt, & cornu recurvo fit. undè & λιτραίνια Græcè vocatur. Tuba autem de ære vel argento efficitur, & ſolennitatibus concrepat.

Baptiſmus, baptiſmi, genere maſculino: & Baptiſma, baptiſmatis, neutro: & Baptiſmum, baptiſmi, æquè neutrum.

Barbam hominis, barbas pecudum dices.

Buxus, arbor eſt: buxum, materia ipſa.

Balneum. veteres dixerunt, ſive balineum: nihil enim differt, ſed in privatis. publicis autem fœminini generis, & quidem numero ſemper plurali,

Beluæ, id eſt feræ, per b incipiant.

Barathrum, ſingulariter tantùm effertur. Sic autem vocabant gentiles locum apud inferos.

Blanditiæ & bigæ, ſicut & trigæ, & quadrigæ, pluraliter tantùm efferuntur: ſed in noſtrorum literis ſcriptorum & bigam invenimus, & quadrigam.

Cana, & Simon Cananæus per ſimplicem c.

Chanaan & mulier Chananæa aſpiratione addita.

λιμοιμῖα, per y ſcripta, caninam muſcam ſignificat.

λιμὼς enim Græcè, canis dicitur:

κοιμοιμῖα per diphth. œ, communem muſcam.

κοινὸν enim Græcè, commune eſt: undè cœnobiũ à communitate nomen accepit, quod in Exodo, & in Pſalterio in primis translatum eſſe arbitramur, ut omnis generis muſca ſignificaretur; ſed ſimilitudinem ſoni per incuriam contigiſſe, ut cynomi pro coenomia ſcriberetur.

Coitus, generaliter omnia coeuntia, ſive itineris, ſive concordiæ, ſive connubiorum.

Carduus, trium ſyllabarum eſt ut arduus, ſatuus, mortuus: ideoque ſimiliter declinandum eſt, hujus cardui, huic carduo, & hunc carduum, pluraliter, hi cardui, horum carduorum, his carduis.

Cubicularius, cuſtos cubiculi.

Cubicularis verò, lectus cubiculo aptus: ut caligarius artifex, caligarius clavus.

Clunes, fœmin. genere dixit Meluſſus; ſed Verrius Flaccus, maſculino gen. dici probat.

Commodamus amico pro tempore equum, veſtem, ſervum, hanc ipſam rem quam dedimus, recepturi. Mutuo damus pecuniam, triticum, vinum, & his ſimilia, quæ mutata recipi neceſſe eſt.

Canities, non canitia dicenda.

Camara dicitur, ut Verrius Flac. affirmat: non camera, per e. ſed Lucret. cameris ex teretib. dicendo, etiam cameram dici poſſe, oſtendit.

Curriculus maſculinè: diminutio eſt à curru,

Curriculum autem neutraliter, ſpatium ad currendum aptum, vel ipſum currendi officium.

Clypeus maſculino genere: in ſignificatione ſcuti ponitur: neutrali autem, imaginem ſignificat: ſed autoritas utrunque variat.

Caſeus maſculini generis eſt: ſed Pomponius neutraliter dixit, caſeum molle.

Cuſpis, cuſpidis: non cuſpes.

Capparam fœminino genere dixit Varro: nam & Græcè fœminino dicitur ἡ κάππαρις.

Caſſidem dicimus nos ab eo, quod eſt hæc caſſis: ſed multi caſſidam dicunt, ut & Propertius: Aurea cui poſtquam nudavit caſſida frontem. Et Virgilius: Aurea vati caſſida.

Capo nunc, ſed Varro de Sermone Lat. ait: Ex gallo gallinacio caſtrato fit capus.

Cingula hominum gen. neutri eſt: nam & animalium genere fœmin. has cingulas dicimus.

Capax,qui facilè capit: capabilis, qui facilè capitur.
Colloca,per l scribendum: non conlocas per n.
Calumnia, est crimen falsum, cùm nobis adversarius aut malum quod non fecimus, objicit: aut bonum quod fecisse probamur,in contrarium interpretari conatur.
Consulo tibi, prospicio, provideo, ex uno græco veniunt, quod est προνοέω.
Contemno hostem:despicio, sperno, aspernor, ex uno Græco veniunt, quod est καταφρονέω.
Commeio lectum, & permeio,comminxi & perminxi.
Comitor amicum, & amicis.
Corinthium civem dicimus: Corinthiacum vas.
Cominùs gladiis pugnamus:eminùs jaculis:quia illud à manu recedit, hoc à manibus emittitur.
Clypeus armorum: clypeum imaginis est.
Cadit quis etiam in plano:decidit ex alto.
Cerulus naturæ color est: ceruleus fingitur.ita alterum est, alterum fit.
Claritas tam luminis est quàm perspicuitatis:claritudo generis: prior itaque splendoris, posterior nobilitatis est.
Cruciatus, est dolor corporis: vel cùm homo ab altero cruciatur.
Cruciamentum, quod cruciat.
Cerno & cresco, in eundem perfectum cadunt, crevi.
Cædo,cecidi per æ diphthongum,Cæditur & tilia antè jugo. Virgilius.
Cedo, cessi, per c simplicem.
Cupio,cupivi facit, & cupi. Cic pro Cluen. Et filium & hunc, cùm maximè filium interfectum cupit: pro cupivit.
Calumnior innocenti, non innocentem: tametsi quidam interpetum græcam locutionem secuti,accusativum posuerint, dicentes: Et orate pro persequentibus & calumniantibus vos.
Cur adverb. sæpius indicativum verbum trahit. Greg. Discutiendum est, cur quadam die factum aliquid coram Domino dicitur.
Clavus similiter,quæ est purpurata vestis,& declinatur genere fœminino.
Callum quoque & cœnum, sing. numeri sunt.
Cani, Cancelli & casses, singularem numerum non habent.
Casses autem retia dicuntur.
Caulæ, similiter cerimoniæ.
Cunæ & compedes: & in neutro genere, castra, cibaria, crepundia,cunabula.
Cruor, plurale non habet. Virg. plurali cruores atque atros significabat.
Contagium, & contagia, neutro genere sunt dicenda: & hæc contagia, fœminino.
Comœdia, carmina quæ in conviviis canuntur: quia messatio Græcè κῶμος, dicitur.
κάρταλλος Græcè, Latinè sisella.
Calamus Græcè, Latinè harundo.
Canon Græcè, Latinè regula.
Cados Græcè: Latinè situla.
Cunabula, sunt panni infantiæ: sed Io. Constantinopolitanus episcopus scribit Lazarum in monumento cunabulis involutum.
Cantator & cantatrix, à verbo canto. A verbo cano, rectè dicitur cantor atque cantrix.
Comburo, per m scribendum, non per n.
Compara similiter & compono,cæteraque hujusmodi.
Conspectus, cùm dividendum est, c sequenti syllaba junges.
Complaceo, non conplaceo: commoratus, non conmoratus. Comprehendo, per m.
Camelus, per unum l scribendum.
Commodat, & commendat per m.
Computrescit, per m. Complures, per m.
Columna, cùm in scripto dividenda est, in sequenti syllaba nectis. Calumnia similiter.
Celo, celas, id est, abscondo, per simplicem c scribendum.

Cælo, cælas, cùm picturam significat, per diphthongum æ scribendum. Undè cælum melius intelligitur dictum, ab eo quòd cælati instar, multifaria sit fidezum varietate depictum:quàm quòd invisibilia & incerta mortalibuscelet arcana.
Cantharus, animal est:
Cantharum, camara, domus.
Clamo, clamoris, simplicis est:
Conclamo,simul cum multis est: etiam acclamo,murmurandi est,Proclamo, laudandi vel deprecandi exultatio. Declamo, rhetorizandi. Exclamo, quando pro viribus vocem elevo.
Curro, hoc tantùm significat, quod in itinere positus, nullam facio comperendinationem.
Curso autem, paulò citius, aliqua necessitate extorquente festinare cogor: cursito verò, quando hostem me insequentem fugio.
Circa,ad visibilem materiam,vel locum pertinet,Erga autem, ad animum spectat: maximè cum aliquem propensiorem affectum gerat.
Circum, ad tempus refertur. Circiter,ad numerum.
Carcer,ubi homines coercentur:singulariter.
Carceres, undè currus effunduntur:utrumq; masculinè
Cepit, de capiendo scribimus.
Cæpit, de incipiendo.
Cæpit,per diphth. Incepta per simplicem e.
Columbæ,quæ mansuefieri possunt,& domibus assuescere. Palumbes, feræ, & saxis sylvisque inhabitantes.
Conscribere,est multa simul scribere. ex scribere,quod aliis sit,transferre. Transcribere,cùm jus nostrum in alium transit. Inscribere, accusationis est: Describere, dictionis vel ordinationis.
Consuescimus bona: insuescimus mala: adsuescimus utraque.
Crassari,corporis est& saginæ: Grassari, animi & crudelitatis.

Dilibuit unguento: non delibuit.
Disertus,orator est: desertus, derelictus.
Delator, qui defert ad accusandum:
Dilator, qui differt ad proferendum.
Deluit,purgat: diluit, temperat.
Deduco, de amico producendo:
Diduco autem, est distraho.
Dimidiatum calicem bibi:non dimidium,dicere debemus:non enim ipsum vas bibis, sed quod intra vas est.
Donamus & illi quod damus, & illum cui damus.
Delictum,peccatum aliquod dicimus.
Delectum,militiæ, aut alicujus examinis electionem appellamus,nam & diligi,affectionis est: delegi, judicij.
Dæmon per diph.notandus: Deus, per e solùm.
Damnatus & addictus , & absolutus. Virg. Quem damnet labor, id est,virtus sua absolvat, aut victorem faciat.
Dolium, per i scribendum: non doleum per e.
Dilectio & diligo, per i: & quæ declinantur ex eis, per e scribenda.
Domuncula,conclavium domus: domicilium, nidum avis:
Descendo montes,dicere potest,id est,per montes, vel in montes.
Descendo scalas,aut piscinam:id est, per scalas, & per piscinam.
Degredior monte, dicimus rectè: & significamus de monte.
Discrucior & crucior animi,& animo,& animum.
Decus, honoris: decor, formæ est.
Deliciæ & divitiæ, non habent numerum singularem.
Denarius,Latinè masculini generis est:
Denarion, Græcè neutri.
Dialogus Græcè, disputatio Latinè.
Drama Græcum, neutri gen. Latinè fabula.
Defunctus, cum scripto dividitur, c sequenti syllabæ jungenda.

Didymus,id est,geminus,prima syllaba per i, secunda per y scribenda.

Deliramentum,non deleramentum: quia à verbo liro, id est, sulco, originem trahit. & sicut boves, cùm à recto sulcandi actu declinant,delirare dicuntur:sic & homines, qui de bonis ad mala,corda divertunt.

Diluculum,non deluculum:quia modicam dieilucem ostendit.

Desiderium,est rerum absentium, & nondum adeptarum:concupiscentia,utrorumque.Concupiscuntur enim, quæ habentur,& quæ non habentur,nam concupiscendo fruitur homo rebus,quas habet: desiderando autem,absentia concupiscit.

Dito,divito,id est locupleto: græcè πλουτίζω.

Decorio,decoriavi: & decumo, decumavi,unum est: Græcè, δεκατῶ.

Dimittere,est derelinquere.

Demittere,est deorsum mittere.velut:Quis demisit lapidem angularem ejus?

Dominor tui,& dominor tibi.

Dogmata Græcè,Latinè decreta.

Dogmatizo,decerno,sive censeo.

Dum,conjunctio,aliquando indicativum verbum trahit. Greg. Nescientia dum novit,& non diligit, inflet. Item:Dum intuetur,quòd illa aliquando non habuit,temperet dolorem,quòd quum sit.

Doleo vicem tui,& tuam,& doleo tibi. Greg. papa de Benedicto patre, cùm persecutorem suum amaret, magis illi,quàm sibi doluit.

Dum conjunctio aliquando modum conjunctivum,aliquando trahit indicativum : ut, Dum anxiaretur cor meum:&,Dum dicitur mihi quotidie, ubi est Deus tuus? & beatus Papa Gregorius: Amici ergò beati Job,dum percussionum genera distinguere nesciunt, percussum pro culpa crediderunt. Item aliquoties dum,ut significat,ut Poeta.

Tityre,dum redeo,brevis est via,pasce capellas.

Desperatus,per e scribendum: dispersus per i.

Discedo per i,descendo per e.

Diastole Græcè,Latinè interdictum.Est autem nota ad pedem literæ posita,quæ malè conjuncta separet, ne puer legens erret: ut,

Libera per vitreos movit vestigia campos.

Domus,ablativum casum dupliciter effert: & in o videlicet,& in u,sed à domo, genitivus pluralis fit domorum: à domu, domuum.

EGeo victus & victum & victu.

Eripio flammæ hominem.

Egredior domo & civitate.

Error,est rei vitium: ut,amor,dolor.

Erratio,certæ viæ.

Erratrix,personam respicit: ut Venatrix erratica hedera vitij.

Eloquentia & elegantia,singularia semper.

Exuviæ,exequiæ,excubiæ,quæ Græcè νυκτοφυλάκια dicuntur.

Exta quoque tantùm pluralia.

Emporia,fœm.gen.& est Græcum,Latinè mercatus,

Emolumentum,per e simplicem scribendum.

Æmulatio,per æ diphthongum.

Equo sedeo, dativo casu & ablat. sine præpositione dicendum: & equum sedeo,accusativo: & in equo,& super equum similiter.

Emanat fons sive terra aquam, id est, gignit ac producit:& emanat aqua de fonte sive de terra : id est profluit. Greg. Qui locus à Romana urbe quadraginta fermè miliarib.distans,frigidas ac perspicuas emanat aquas.Et iterũ de eodẽ sepulchro:Illius flagrantia suavitatis emanavit.

Exprobrat, quæ commemorat quæ præstitit. Obprobrat,qui obprobrium objectat: hoc est vitium.

Expectatur venturus: spectatur, qui videtur,vel probatur.

Exercitus laboribus: exercitatus studijs.

Extruere,est in altum struere.Instruere aciem vel actionem:adstruere,adfirmare: constructe,instruendo contingere:substruere,re aliqua supra posita subterstruere.

Excubiæ,per b: exuviæ per u scribendæ.

Eorundem & earundem,per n.non per m.

FImbria genere fœm.& fimbrium dicitur neutro.

Fides,fidei,de credulitate,

Fides,fidis,de chorda,utraque est longa.

Flemina sunt,ubi abundant crura sanguine.

Flemina,cum in manibus vel pedib. callosis sulci sunt.

Fastus,de superbia,facit fastuum,genit.pluralem.

Fastos,de libris,facit fastorum.

Fungi,agere est:defungi,peragere.

Fremor.est murmur hominum :fremitus,ferarum.

Flavum,dicimus rubeum: sicut,flava Ceres.

Furvum,nigrum: fulvum,nigro rubeum: sicut fulvum leonem dicimus, fulvam aquilam, & fulvum aurum,& fulva pugna:sẽ de nube tuentem, quæ haberet igneum aliquid de cœlesti,& sordidum de lugubri.

Fulvum certè aurum, cui ad decorem splendoris sui, nigelli aliquid addatur.

Forum, neutro genere, dicimus locum rebus agendis destinatum: vel cum commercium significamus.

Foros,masculine,tabulata navium, ubi remiges sedẽt.

Fornax,genere fœminino dici debet:quia per diminut. facit fornacula,non fornaculus.

Phalanx,militum dicitur.

Phalanga,fustis,cui quid deligatur.

Fedus,quod est deformis,per e solam scribendum.

Fœdus,quod est pactum,cum œ diphthongo.

Formosus,sine n,sicut speciosus.

Fructum cùm dicis,sive scribis,secundæ syllabæ jũges.

Factum & fictum,similiter,& cætera hujusmodi.

Falso,& nomen,& verbum,& adverbium est.Nomen, ablativi casus,ab hoc falso : verbum primæ conjugationis.

Falso,falsas : adverbium,ut falsò loqueris.

Flagitia,quæ in Dominum peccamus: facinora,quæ in hominem.

Flagro amore, & ardeo amore, exuno Græco venit, πιάομαι.

Fidens sum animi,& animo.

Fidus,amicus erit: fidelem,famulum dicito.Item,fidelis sit,ut domino servus.

Fidus,natura.ita alter tempore cognoscitur,alter semper invenitur.

Fimus & fumus,pluralem numerum non habent.

Fames,similiter.

Fœnum & fel : fur,fures,& freni, masculina semper pluralia: sed & frena & frenum invenimus.

Far,frumentum,&cætera frugum nomina,semper singularia: quamvis frumenta & hordea legamus.

Fauces,singulare non habent,quãvis&faux invenim⁹.

Fidus,fidissimus,comparativum non habent, sed pro eo dicendum,magis fidus: itemq; econtrario,minus fidus.

Facilis,facillimus,non facillissimus:sic &difficillimus, & in adverbijs facilè,facillimè:difficilè,difficilius:nec dicimus faciliter,aut difficiliter,tametsi veteres dixerunt.

Fulgeo & fulcio,eundem habent perfectum,fulsi,

Frico,fricas,fricui. Frigo,frigis,frixi.

Facinus & facinora,non solùm peccata, sed aliquando etiam bona opera designat,nomen à faciendo figuratum.

Fratres,dicuntur non solùm mares ex eisdem parentibus nati; sed etiam masculi & fœminæ,sive plures utriusque sexus,eodem patre,& eadem matre generati, fratres promiscuè vocantur.

GUba dicendum,non gyla: quia y literam nulla vox nostra adsciscit.

Gobius,piscis: nonnunquam legitur gobio.

Gaudium,animi lætitia: exultatio etiam verborum, atque membrorum.

Gremium,dicimus interius, ac cinctæ vestis secretum: sinum exterius,sinuatæ vestis receptaculum.

Gluten,neutri generis, glutinis, glutini. sed & glutinum Salust. dicit,glutini, glutino.

Gith, monoptoton, & pluralem numerum non habet, est autem neutri generis, & per omnes casus declinatur.

Gracilis, gracillimus, non graciliſſimus.

Gaudeo, gaudes, perfec. habet gaviſus ſum.

HIlarus, facit pluralem hilari.

Hilaris, pluraliter hilares.

Hoſpes, & qui recipit, & qui recipitur.

Horrendum dicimus & deſpicabile aliquid & admirandum: ut

Oculos horrenda in virgine fixos.

Herbidum locum dicimus, in quo herba eſt, etiamſi aridus eſſe conſuevit.

Herboſum, qui herbam facilè generat, etſi ad tempus aridus ſit.

Haurio & hauſtus, per aſpirationem ſcribenda.

Harenam ſimiliter, quia ab hærendo, vel ab hauriendo aquam dicta eſt.

Hebeteſcit, qui à naturæ uſu tepeſcit: hebeteſcit, qui amittit aciem.

Hi, pronomen plurale, per unum i ſcribendum. His, ſimiliter per unum i.

Holocauſtoma, num, ſing. holocauſtomata, plurali.

Hamo, hamas, & nomen hamus cum aſpiratione ſcribenda. ſic & humo, perfect. humavi.

Herbeſcit ager, cùm herbam generat, ſicut adoleſcit & pubeſcit, cùm ſpicæ proximat.

Humilis, e contrarius ſuperbo dicitur, & eſt virtus animi, & contrarius ſublimi, quod eſt conditionis. Sed & locus humilior, qui inferius jacet, ſolet appellari humiliatus: etiam in preſſuris, afflictus appellatur.

INtempeſta nox, eſt media nox, quando quieſcendū eſt. hinc utique dicta, quia inoportuna eſt actioni vigilantium. Tempeſtivum enim veteres dixerunt opportunum & intempeſtivum, inopportunum, ducto à tempore vocabulo, non à perturbatione aeris, quæ conſuerè tempeſtas vocatur. Quanquam iſto verbo licenter utantur hiſtorici, ut dicant ea tempeſtate, quod volūt eo tempore intelligi.

Immaturitas, nocturnum tempus eſt, quod non eſt maturum, i. e. opportunum, ut agatur aliquid vigilando, quo etiam vulgo dicitur hora importuna: Græcè ἀωρία. Præveni in immaturitate: ἐν ἀωρίᾳ. Nihil verò intereſt ad ſententiam, utrum in maturitate, an in immaturitate dicatur. quomodo nihil diſtat, utrum quis dicat, egiſſe ſe aliquid galli cantu, an in galli cantu.

Juventus & ſenectus, plur. num. inflectuntur.

Juvenis & juvenior, non recipiunt ſuperlativum: ſicut nec ſenex, nec ſenior. Solent autem junior & ſenior ad ſe invicem dici, minor & major: etſi neuter ipſorum ſenili acceſſit, aut propinquavit ætati. Ambroſius: Juvenior eſt herbis ſol, junior fœno.

Interior & intimus, non habet poſitivum gradum.

Inferior & infimus, ſimiliter.

Ipſum, neutro genere dicendum, non ipſud, ut illud & iſtud: quemadmodum veteres nominativum maſculinum non ipſe dicebant, ſed ipſus.

Impingo, facit perfectum impinxi, & impegi.

Immunes periculi, & immunes à periculo.

Indigus & prodigus, per unum u ſcribenda.

Indiga & prodiga, ſine u Auguſt. Avaritia pecuniam congregat, luxuria ſpargit: iſta indiga eſt, illa prodiga.

Incredibile, quod credi non poteſt.

Incredulus, qui credere non vult.

In, præpoſitio, ſignificat modò id quod & valde adverb. & vim verbi, cui præponitur auget: ut, increpuit, inſonuit, infregit. modò quod non: ut, invalidus, infirmus. modò ponitur pro eo quod eſt inter: ut, Benedicta tu in mulieribus, modò pro adverſus: ut, duo in tres, & tres in duos dividentur, modò pro ſpatio temporali, cùm ſignificat uſque: ut dicimus, à mane in noctem: & volumus intelligi uſque in noctem.

Intereſt & refert, producta re, unum idemque ſignificant, quod græcè dicitur διαφέρει, dicimusque ita: intereſt mea, & refert mea: intereſt ejus, & refert illius: intereſt & refert noſtra, intereſt & refert illorum.

Impleor vini & vino. Intueor te, & in te.

Incurro te, & in te. Incurri & incucurri.

Invideo divitem. invideo ei & pulchritudinem.

Iratus, ex offenſa eſt: iracundus, natura. itaque ira repentino motu naſcitur.

Iracundia, perpes vitium eſt.

Ignis, ablativum & in e & in i mittit.

Juga montium, pluralia ſemper: jugum enim eſt jumentorum. Sed Virg. Hoc ſuperare jugum.

Inteſtina & incunabula, pluraliter tantùm.

Jocum, ſingulariter neutrale: pluraliter hi joci, & hæc joca.

Inſtar illius rei, dicere debemus: non ad inſtar.

Illuvies, ſordidum eſt: ingluvies ventris. illud à non lavando, hoc ab ingluendo dictum.

Juventus, multi juvenes dicuntur: juventas, unius hominis ætas: Juventa, ipſa dea (ut Græci dicunt, aut poetæ) Junonis filia, uxor Herculis, à qua Junium menſem appellatum, in libris Faſtorum legimus.

Inſita, arbor eſt, cui inciſæ alienum germen includitur. Adſita, cui incolumi, aliud quod ſuſtineat, adjungitur.

Invideo tibi, divitijs, non divitias.

Inermus, facit pluraliter inermi: inermis, pluraliter inermes.

Illius ſimilis, ad mores refertur: illi ſimilis ad vultum.

Invidus, qui invidet: invidioſus, qui ſuſtinet.

Idem, correptè neutrum: idem, productè maſculinum in utroque numero.

Interpretor, & quæ derivantur, ſive declinantur ab eo, per ſimplicem e ſcribenda.

Imberbi dicuntur, non imberbes: ſic etenim Varro: Imberbi juvenes, ſed & Cic. imberbum perduxit, non imberbem. Titus Livius autem imberbis ſingulariter.

Imputribile, per m ſcribendum, non per n. Impono & immitto ſimiliter. & hujuſmodi ſimilia.

Irrigo, non inrigo. Impleo, non inpleo.

Immundus, non inmundus.

Inquilini, non habentes propriam domum.

Incolæ, ſive advenæ, utique ex uno græco verbo, quod eſt πάροικος, in ſacris literis interpretata habemus. ex his derivantur nomina, incolatus & inquilinatus. Trahit autē inquilinus, ſicut & peregrinus, nonnunquam nomen dativi caſus: ut Auguſt. de reprobis: Sunt autem & ipſi peregrini & inquilini huic terræ, ſed non de populo Dei.

Imponere, eſt rem aliquam ſive corporalem, ſeu incorporalem alteri rei ſuperponere, ſed imponere, pro fraudem facere, aliquando dicitur. unde impoſtura vocatur, cùm argentum vel aurum viliori metallo adulteratur: & qui hoc facit, impoſtor vocatur. unde etiam vulgò, qui aliquid fraudis facit aut ſimulationis, impoſtor ſolet appellari. Gregorius Papa: Cæpit illum ſimulatorem, & verbo ruſtico, impoſtorem clamare. Vnde habes in ſacra Scriptura: Quare impoſuiſti mihi? nonne pro Rachel ſervivi tibi? Et in Reg. Quare impoſuiſti mihi? tu es enim Saul, hoc eſt, quare me in ſimulatione decipere, & fraudem facere voluiſti. & Auguſt. Et ideo ſibi miſer imponit: ſibi enim fraudem facit, qui perdit meliora, amando peiora.

LArgè & largiter. Julius Modeſtus utrunque rectè dicitur: ſed largè eſſe qualitatis, largiter quantitatis.

Libidinoſus, à libidine, per b.

Lividus, à livore per u proferendus.

Larba, per b.

Ludificor ſtultum, & deludor: quia venit ex uno Græco ὑδριπαίζω. Præteriti perfecti, ludificatus ſum. Veteres verò ludificavi dixerunt.

Labium, ſuperius dicitur: labrum inferius, & roſtrum, non niſi quod incurvum eſt.

Latēre & abſconſum eſſe aliquid dicimus, & latè patēre. Virg. & ſcuta latentia condunt.

Lepus, animal eſt: lepòs, jucunditas, voluptas: unde & gratum aliquid, lepidum dicimus.

Limen,ædium est,limes regionum.

Largitas,humanitas est : largitio,ambitionis.

Ligat quis vinculo : legat testamento.

Loqui,hominis est : obloqui, obtrectatoris, sicut objicit,opponit : alloqui, persuadentis hortantisque vel jubentis : eloqui,oratoris.

Laurentius, Cælius, & talia plura, quæ nominativum casum in ius habent, genitivum sing. numeri in ij duplicem mittunt,vocativum singularem in simplicem: ut hic Laurentius,Cælius : hujus Laurentij,Cælij:ò Laurenti, Cæli.sic & filius,hujus filij,ó fili : aut certè vocativum in ie:ut hic impius,hujus impij,ó impie. Notandum sanè in Actibus Apostolorum, ubi Cornelius vidit Angelum Dei introeuntem ad se,& dicentem sibi: Corneli.hîc vocativus rectè per simplicem ì profertur : in Græco autem per ie,Cornelie,scriptum est.

Limus,lux,labes, lætum, pluralem numerum non habent.

Liberi,quando filios significat,& latebræ, singularem non habent.

Lac,liquamen,lenticula,lens,sing.semper.

Locus,singulariter masculinum:pluraliter hæc loca.

Luter Græcum λωτὴρ, masculini generis, Latinè labrum.

Luceo & lugeo , in eundem perfectum deveniunt, luxi.

Libero te periculo,libero à molestia.

Lino,facit præteritum linui & linivi.

MArgarita,fœminino genere, & margaritum, neutro dicendum.In Proverbijs:Inauris aurea,& margaritum fulgens.

Malogranatum, & malum granatum consuetè dicimus,& utroque modo declinantur. hoc modo: malogranatum, hujus malogranati, & hæc malogranata, horum malogranatorum,his malogranatis,&c.& rursùm : hoc malogranatum,hujus maligranati, & hæc malagranata, horum malorumgranatorum,&c.

Miseret me senis,misereor senis,misereor senem : misertus pauperis,per genitivum : miseratus pauperem,per accusativum.

Misereor autem, compatior significat, denique Græcè dicitur συμπάσχω.

Mereo honorem, & mereor ; & miles meret stipendium.

Memini,& memor sum honoris,& honorem.

Maritima,sunt loca mari vicina,marina,navis vel bellua, Meto tui,& tuo.

Materies artificiorum: materia consiliorum. Alij contrà referunt materiem esse animi, materiam arboris : materiem,qualitatem ingenij.materiam fabris aptam.

Mas,in positione : masculus in deminutione,non mascellus,ut quidam.

Muscus, herba quæ in parietibus,vel in corticibus arborum hæret,singulariter tantum effertur : memoria,malitia,murmur similiter.

Minæ,manubiæ,mœnia,mapalia,quæ sunt casæ Afrorum.pluralia semper.

Mare pluralem numerum non habet, nisi tantùm maria.

Mel & mulsum,& muria,id est γάρος,& cætera liquida preciosa,tantùm singularia : quamvis mella & vina legamus.

Maturè,maturius,maturissimè dicendum. invenimus apud authores etiam maturrimè dictum.

Munio,munis,perfect.facit munij & munivi.

Memini,meministi,meminit : meminimus,meministis,meminerunt,& præsenti tempore,&præterito imperfect.uno eodemque modo declinatur; ideo corruptum sive defectivum vocatur.

Mulceo & mulgeo , in unum perfectum perveniunt mulsi.

Majestas cùm scribis vel dicis,ſ sequenti syllabæ complicari debet. sic in similibus.

Miramur opera,admiramur virtutes.

Minores esse res aliquas aut homines dicimus.

Minoris emptu aut æstimatu quippiam , rectè scribimus.

Memini me facere dicendum,non fecisse:nam memini,sermo est totus præteriti temporis, qui anteactam rem in præsens revocat: & si dixeris,Memini me fecisse : duo præterita simul jungis.Verg.uno tantum loco : Nanque sub Æoliæ memini me turribus altis Corycium vidisse senem.quod poetæ pro necessitate metri usurpare licuit.

Meracam potionem dicimus , quæ merum aliunde recepit : merosum autem vinum appellamus.

Muliebre,dicitur à muliere aliquid factum: muliebriatum,per mulieres ordinatum, & per viros gestum.

Merula,non merulus dicendum.

Matthæus & Matthias per duo t scribenda: quia Græci per τ & θ scribunt.

Mœstum animo,tristem aspectu dicimus.

Malus,navis,masculinum:

Malus arbor frugifera,fœmininum est.

Mendum neutraliter Varro in admirandis dixit, magnum mendum:sed Ovid.fœminine: Nocte latent mendæ.Item, Eximet ipse dies omnes è corpore mendas. Ergo mendum in mendacij significatione dicitur:menda,in culpa operis vel corporis.

Munificus,est tanquam beneficus & maleficus : munifex autem tanquam opifex & artifex. itaque munificus munera largitur : munifex autem munere fungitur.

Morticina,non dicuntur nisi mortuorum: mortalia verò,etiam viventium corporum nomen est.

NImis , dicitur quicquid plus fuerit quàm oportet. nam parum est, quod minus est quàm oportet : & horum in medio modus est,quod dicitur, Satis est. Cùm itaque utile sit in vita & moribus,ut ampliùs quàm oportet,nihil omninò faciamus : profectò veram esse sententiam,Ne quid nimis,fateri potius quàm negare debemus. Sed aliquando Latina lingua hoc verbo sic abutimur, ut nimis pro eo quod est valde , & positum inveniamus in litteris sacris,& ponamus in sermonibus nostris. nam & in Psalmo: Tu præcepisti mandata tua custodire nimis: non nisi valde intelligimus si rectè intelligimus. Et nimis te diligo,si alicubi chariſſimo dicimus, non utique plus quàm oportet, sed valde nos diligere intelligi volumus. Denique illa Græca sententia, Ne quid nimis,non habet verbum hoc quod hîc legitur.ibi enim est ἄγαν, quod est nimis: hic autem σφόδρα, quod est valde. Sed aliquando, ut diximus,pro eo quod est valdè, & dictum invenimus, & dicimus, unde etiam nonnulli Latini codices non habent: Tu præcepisti mandata tua custodire.

Noceo, obsum, incommodo,malefacio, officio,in una significatione ponuntur,quod Græcè dicitur βλάπτω : & cuncta dativum cas.trahunt.

Nullus est tam in re,quàm in persona :

Nemo in persona dicitur : ut ne homo.

Natales,id est,nobilitates.

Nuptiæ,nonæ,nares,nundinæ,nugæ, neniæ, pluralia tantùm:& nar invenimus:nenias autem dicunt epitaphia, id est,carmina,quæ in memoriam mortuorum in tumbis scribuntur.

Nequam & nugas, omnis generis & numeri sunt , & per omnes casus currunt,semper æqualiter dicta:quamvis Augustinus dicat,nugæ,nugarum,nugis. ferunt autem , quia nugas Hebræus sermo sit. & idem apud eos , quod apud nos significat : id est,levis & pravæ mentis homines.

Novi,nosti,novit: novimus,nostis,noverunt sic declinantur præsenti,& præterito perfecto:cui similia sunt,odi & memini.

Noceor,noceris, rectè dicitur : quamvis aliqui grammaticorum asseverent,non debere dici noceor; sed nocetur mihi:neque enim Hieronym. grammaticorum regulam ignorabat,qui in propheta Abacuc,ita transferre non timuit: Et non salvabis,dum noceor.

Necto,nexi præterito.

Noctu, temporis est adverb. nocte, nomen est.

Nubunt fœminæ: vir enim ducit, mulier nubit: quia pallio obnubit caput genasque.

Nongentos, non nungentos: ab novem.

Nequam, non malum significat, sed inutilem.

Nubo, nupsi. Nuptiæ, cùm vocalis sequitur, b debet esse: quum consonans, p.

Nascitur, quod utero decidit: enascitur quod de terra ac de aqua exurgit.

Nihil, adverb. est: nihili nomen. homo enim nullius momenti dicitur.

Navis, unius ratis nomen est: navigium, omnis classica profectio.

Nauclerus, omnis consortij, navalis exercitus: navigator, ipse primarius profectionis: nauta verò, omnis qui laborem facit navigandi.

Navis, ablativum per e, & per i effert.

ORganum, unius musici propriè nomen est: sed generaliter omnia musicorum vasa organa possunt dici, Joannes Constantinopolitanus Episcopus: In salicibus in medio ejus suspendimus organa nostra. idem citharam, psalterium, lyram, &c.

Organarius autem est, qui utitur organo.

Obriza, obrizæ, generis fœminini: & obrizum, obrizi neutri.

Origo, originis initium est.

Origo, origonis, neutrum est, & est velum navis: in plurali numero origona.

Obtineo laudem, & impetro, ex uno Græco venit σύντυχάνω.

Objurgo, increpo, corripio, ex uno Græco transferuntur σύνταλαιπωρέω.

Homilia Græcum est, Latinè sermo vel colloquium.

Otium & silentium, ex uno Græco, id est, ἡσυχία.

Ordibo & ordiar telam, utroque modo dixerunt.

Ostrea, fœmin. genere: non ostreum neutrali.

Ocimum consuetudo neutraliter dicit: sed Æmilius Macer ait:

Inter præteritas numerabitur ocimus herbas.

Ordior hanc rem, & ingredior, & incipio, ex uno Græco venit ἄρχομαι.

Onus jumentorum: sarcina est hominum.

Optimates, qui Græcè dicuntur πρωτοπολῖται, pluraliter solùm proferuntur.

Oblitus nostri, non nos: veteres tamen & hoc modo dixerunt.

Oliva, arbor est: olea, fructus: oleum, liquor.

Odi, odisti, odit: odimus, odistis, oderunt, & præsenti perfecto, & præterito perfecto tempore sic declinatur: ideo defectivum dicitur.

PEtra, & Græcum & Latinum nomen est, unum idemque in utraque lingua significans: unde & Petri Apostoli nomen, in utraque lingua eandem invictæ fidei significantiam à petra derivatam continet.

Platea, similiter in utraque lingua unum idemque significans: sed ut etymologiæ ratio probat, à Græca origine nomen tractum, atque à latitudine derivatum est: quoniam Græcè πλατεῖα dicitur latum.

Pro, præpositio, significat antè: ut,

Soli pro portis Messapus, & acer Atinas.

Sustentant aciem.

Ponitur & pro præpositione in: ut dicimus, pro rostris, pro tribunali: & pro eo quod est ἀντὶ apud Græcos, Pro dulci Ascanio veniat, & pro eo quod est ὑπὲρ: ut,

Unum illud tibi, nate dea, proque omnibus unum Prædicam.

Pudet me amoris. Pœnitet me muneris.

Piget me profectionis.

Patiens sum laboris.

Pertæsum est me injuriæ.

Plenus sum bonorum, & bonis.

Præeo illi.

Palpor, & palpo equo.

Præcurro prætori.

Procuro pupillo, & curo pupillum.

Potior fructus, & fructu dicitur, apud antiquos potior hanc rem.

Præda victos spoliat. Rapina subitò venit.

Pax singulariter solùm effertur. Salustius.

Paces retulit: judicia, bella atque paces.

Prosapia, id est, ingenuitas, quæ Græcè vocatur εὐγλωσσία singulari tantum numero gaudet.

Pelagus similiter.

Pugillares, proceres, primores, posteri, pluralia tantùm: sed nostri autores pugillarem singulariter dixerunt, sic & in genere fœminino.

Plagas, id est retes, & Primitiæ, & in neutro.

Præcordia, palaria, cum milites ad palos exercentur.

Procastria, quæ ante castra sunt

Porrum, sing. neutrale: pluralit er hi porri.

Proverbium, Latinè παροιμία, generis fœminini. inde nomen apud Septuaginta interpretes libri Salomonis, παροιμίαι.

Pius, & piissimus, comparativum gradum non recipiunt.

Potior & potissimus, positivum non habet.

Proprius, non habet comparativum, aut superlativum; sed pro his magis proprius, & maximè proprius, sic econtrario, minus & minimè.

Paveo & pasco, in eundem concurrunt perfectum, pavi.

Pendeo, pendes, pependi. sin autem habuerit præpositionem, non sic declinantur: sed suspendo, suspendis, suspendi.

Passim, ubique significat: ex uno enim Græco declinatur, quod est πανταχῆ.

Perinde, æqualiter: ex uno Græco ὁμοίως.

Pello, pelli, & pepuli: depello, depuli.

Peto, petivi, & petii.

Prospiciens periculi, vice nominis ponitur participiũ: & prospiciens periculum.

Perendie dicitur, sicut hodie vel cras.

Perendinus dies, sicut hodiernus, hesternus, crastinus.

Potamus eum cui potum porrigimus: & potamus vinum, quod bibimus.

Primitiæ tantùm pluraliter.

Probo verbum, duplicem signific. habet. Probamus enim quod eligimus: idem approbamus.

Probamus autem, quæ qualia sint, tentavimus: ut, Proba me Deus, & scito cor meum.

Pecto caput, non pectino: pextum, non pectinatum: pexi memet, & pectam cras.

Præsagio, præsagis, præsagiunt.

Pauperies damnum est: paupertas, ipsa conditio.

Patrium dicimus à patria: paternum à patre.

Pinnas murorum: pennas avium dicimus.

Pecus, omne animal, excepto homine, vocitandum est.

Polenta, non pulenta dicendum est: eo quòd ad usus hominum poliatur.

Proœmium cum diphthongo.

Pretium, premo, precor, per simplicem e.

Prehendo quoque & interpretor.

Precari, est rogare: deprecari, excusare, vel purgare. Virgilius: Equidem merui, nec deprecor, inquit.

Pluris dicimus, quod majore summa taxatur.

Plures de multitudine. Plures comparativi gradus est, cujus positivum multi.

Poculum, vas est: potio, quod hauritur.

Pignera, pignora filiorum & affectionum.

Procul, & longè dicitur, & prope: Clypeo excussa sagitta, proculque Autorem egregium

Pertinacia, malæ rei perseverantia dicitur: constantia, bonæ.

Percussum corpore dicimus: perculsum animo.

Periculum ad discrimen pertinet: periculum ad experimentum.

Postulatur aliquid honestè: poscitur improbè. Cic. in Fru. Incipiunt postulare, poscere, minari.

Pubes cùm in juventutis significatione & lanuginis, & partis in qua pubertas est, ponitur: hujus pubis facit: at cùm ætatem significat, hujus puberis: nec tamen adjecta præpositione dicimus impuberis, sed impubis Comitemque impubis Juli, Virgilius dixit. Sed Cicero ait: Filiumque ejus impuberem.

Pulmentarium & pulmentum dicitur: nam Cato in Originum tertio libro, laserpitium pro pulmentario habet: idem multo pulmento usi.

Podagrosus, à podagra dicitur: sed & podragicus, à pedum ægrotatione.

Pugillares & masculino genere, & semper pluraliter dicas: quia pugillus est, qui plures tabulas continet. Item Laberius in Piscatore, singulariter hoc pugillar dixit.

Pavus, pavi: & pavo, pavonis.

Panniculæ, πρωτότυπον primus est. Lucilius:
Foris subtegminis pannus est.

Paropsides, fœminino genere dicuntur, à pulmentario videlicet, quod ὄψον vocant.

Palumbes, Virgilius fœminino genere, dixit, Aeriæ quò concessere palumbes. sed Lucilius masculino, Macrosque palumbes. Varro autem in Scauro palumbi dicit, quod consuetudo quoque usurpavit.

Pometa dicimus, ubi poma nascuntur: ut oliveta.

Pomaria autem, ubi servantur.

Penè, quod est conjunctio per e.

Pœna, quæ est supplicium per œ: similiter & Pœnus, id est Afer.

Prægnantem cum scripto dividis, g secundæ syllabæ nectis: pignus & pugna similiter & cætera hujusmodi.

Propter, in divisione scribendi, p secundæ syllabæ jungis: prosperè, s. secundæ.

Partio, prædo, populo, activo genere nonnunquam proferuntur: item hæc ipsa communis generis verbo sæpius inveniuntur, partior, populor, prædor.

Pono simpliciter aliquid statuens: dispono aliquid operis impensioris vel consilij facturus. Est etiam disponere fœderis inundi.

Propono, nonnunquam ad interrogandam quæstionem. Appono adjectionis est: impono, insuendi: superpono, aliquem censum vel laborem unicuicunque indicens.

Præpono, aliquid præferens: sic & antepono.

Postpono, aliquid inferius indicans: compono, ornandi, aut eloquii, aut artificii est: sepono, separandi: suppono, aliquid subtus inducens: depono, labefactandi est, vel vita excedendi.

Peregrinus, nomen sæpè socium & conjunctum sibi nomen aliud dativi casus, ut sancti dicuntur peregrini huic seculo.

Prætolari, non prætulari: quia venit à verbo præsto sum.

Puppis, accusativum casum in em, & in im mittit: ablativum in e & in i.

Psallo, perfectum facit psalmi.

Potior, potius sum: & perfruor, perfructus sum, ex uno Græco veniunt, quod est ἀπολαύω.

Pascuas genere fœminino: & pascua neutro pluraliter dicimus.

Primitiæ, numero tantùm plurali dicuntur, sed aliquoties singulari intelligendæ, sicut in Apostolo: Primitiæ Christus.

QUod, & Quia, & Quur, & Quare, verbis subjuncta, aliquando indicativum verbum trahunt, aliquando conjunctivum. Gregorius, Noverat, quia sine culpa esse vix possent. & rursùm: Noverat, quia diluendi sunt sacrificijs. & rursùm: Recessit à malo, non quia à faciendo continuit, sed quia veniendo reprobavit. Item dicit: Quod hoc numero requies designatur. Item, Nonnulli sese intrinsecus: quia per eos gratia purgationis derivatur, extolluntur.

Quoties, toties, septies, sine n.

Quicquid & quicquam, in priori syllaba per c scribendum, non per d.

Quanquam, in priore per n.

Quorundam, sicut eorundem per n.

Querela per unum l.

Quatenus adverbium loci, vel temporis, id est, quousque, per e.

Quatinus, conjunctio causalis, id est, ut, per i scribendum.

Quæritur, de inquirendo: queritur, de plorando.

Quæstus, lucri: questus, lachrymarum.

Querimonia quoque per simplicem e scribenda.

Queror de te: queror de illo: item conqueror.

Quò vadis? ad quem locum significat.

Quà vadis? qua via dicitur.

Quò, aliquando pro ubi ponitur. Augustinus: Invenis domum famosam, quò boni habitant, id est, ubi habitant.

Quot, ad numerum pertinet, sicut & tot.

Quanti & tanti, ad mensuram: sed nostri authores aliquoties quantos, pro numero ponunt. Gregorius: Sed cum rete magnis piscibus plenum dicitur. Additur & quantis, scil. 153. tribus.

Quantus, quàm magnus dicitur.

Quotus, cujus ætatis: unde & quota luna dicitur. Augustinus: Quotus quisque apparere atque existere potest, qui non convincatur esse peccator: id est, in qua ætate, quo dierum vel annorum numero

RAdius, masculino, non radium neutro.

Rubor, coloris est; robur, virtutis: robor, arboris.

Rapio tibi pecunias.

Redoleo unguentum.

Regium dicitur, quod regis fuit: regale, quod rege dignum est.

Rabies tantum numero singulari.

Reliquiæ, & rostra, ubi concionatur, tantùm pluraliter.

Remedium, submovet imminentia pericula, medicamentum, sanat illata. Remedium itaque ne periclitemur: medicamentum ad subita pericula optatur.

Roseum per se: rosarium mixtum.

Rudis, comparativum & superlativum non habet; sed pro his utimur adverb. magis & maximè: ut, magis rudis, & maximè rudis.

Recens feci, dicimus: non recenter, utentes nomine pro adverbio.

ῥυθμὸς Græcè, Latinè modulatio.

ῥυθμίζω, modulor.

SUper, præpositio modò ponitur pro De: ut
Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa.
Modò & pro præpositione Pro: ut,
Nihil super imperio moveor.
Et pro insuper, & Amplius: ut
Cui neque apud Danaos usque locus, & super ipsi
Dardanidæ infensi pœnas cum sanguine poscunt.
Et pro Desuper: ut,
Et super è vallo prospectant Troes.
Et pro Superest: ut,
Illi autem neque fuga jam super ulla pericli.
Interdum & Ultra, significat: ut,
Super Garamantas & Indos proferet imperium.
sub, præpositio significat modò Supra: ut
Corpora saltu subjiciunt in equos. Id est, supra jaciunt.
Modò pro præpositione In: ut,
Nanque sub ingenti lustrat dum singula templo.
Id est, in templo. Significat & Prope: ut,
Classemque sub ipsam Antenore.
Ponitur nonnunquam pro Clam: ut,

Subripuit, id est, clam rapuit.
Similis sum tui, moribus: similis tibi, facie.
Studio tibi feci: id est, dum studeo tibi.
Studio tui feci: id est, te studente.
Sartrix, vel Sertrix, quæ sarcit.
Subigo hostem, perfectæ formæ est.
Subagito, frequentativæ.
Salubre, ad locum refertur, & ad cibum.
Salutare consilium est. Ita salubre non nocet: salutare prodest.
Supellex, sanies, socordia, sitis, & in neutro sulphur, scrupulum, sinapi, siler, singularia tantùm sunt. sed Virgilius, sulphura vina: & Terentius masculinè scrupulum retulit.
Sentes, id est, spinæ, & sarcinæ quum vasa significat: & sarcinæ, id est, auxilia: & scopæ, & salinæ, & scalæ, & in neutro sponsalia, semper pluralia: sed nostri scalam dixerunt.
Sponte mea venio, non habet plures casus.
Si amem, ames, amet, declinatio est verbi conjunctivi: sicut quum dicimus, Quum amem, ames, amet.
Scylla, nomen habet à spoliando, sive vexando nautas.
Spolio, est enim Latina: Græcè dicitur scyllo σκύλλω, & vexo.
Sanno, sannis, sannui, hoc sannium, querela.
Sors sortis, sors sordis dicitur. Ambrosius: Mundat vasa, ne sors aliqua vini gratiam decoloret. Tametsi negant quidam, sordem nominativum casum habere.
Si, vel Etsi, nonnunquam indicativum verbum trahunt. Gregorius: Frustra miraculum foris ostendimus, si deest quod intus operetur. Item, Quæ etsi ad perfectionem non pertinent, fidem tamen tenent.
Sensus, nomen est quartæ declinationis: & participium præteriti temporis, à verbo passivo, quod est sentior: cujus etiam perfectum est, sensus sum, es, est: non sentitus.
Sectutus, non secaturus: à verbo quod est seco.
Scamna sunt, quæ lectis altioribus apponuntur. Scabella, quæ lectis parvulis vel sellis ob ascensum apponuntur. Scabellum autem & Suppedaneum dicitur, quod sub pedibus sit.
Sterceratos agros, non stercoratos dicas, quibus stercus ad fœcundandum infertur.
Solennem quum dicis sive scribis, m sequenti syllabæ connectis. Somnium similiter.
Sævus, sævio, sævi, sævisti, per æ diphthongum.
Sero, sevi, sevisti, per e simplicem.
Sagena per e, quum retia significat.
Sagina per i positum, pro pinguedine.
Sol, in utroque numero declinatur: sed singulariter sol, ipsum luminare significat: soles, ipsos dies nominamus, in quibus sol totum illuminat populum, nonnulli tamen veterum ipsa carmina Soles nominare: sicut Horatius in principio cujusdam voluminis, quem ita exorsus est:
Soles meos omni ecclesiæ vestræ commendo.
Et Maro: Sæpè ego longos cantando puerum memini me condere soles.
Secundum, præpositio est imitationis. Post, temporis, sive ordinis.
Segnities, vitij. Segnitia, frigoris.
Subscribo epistolis. Supplico similiter: ut,
Supplico divinæ pietati.
Simplex, ablativum & in i & in e mittit: genitivum pluralem in um & in ium: ut ab hoc simplice vel simplici, horum simplicum & simplicium.
Suavis, ablativum casum in e & in i mittit.
Stachys, στάχυς Græcè, Latinè spica.
Scandali Græcè neutro genere, caliga Latinè.
Sertum & corona, ex uno Græco transferuntur, id est, στέφανος.
Solium, propriè sedes regalis est, unde Græcè βασιλικὸς θρόνος vocatur.
Senex & senior, superlativum gradum non habent.
Sobrius nec comparativum recipit, nec superlativum: sed pro his dicimus, magis sobrius, & maximè sobrius.
Senecta & senium, duo nomina senectutis sunt, & discernuntur à Græcis, apud quos aliud nomen habet gravitas post juventutem, aliud post ipsam gravitatem veniens ultima ætas. Nam presbyter dicitur gravis: & γέρων senex, quia verò in Latina duorum istorum nominum disjunctio defecit, de senectute ambo sunt posita, senecta & senium. Hæc Augustinus. At Gregorius: Undecima verò, inquit, est ætas, quæ decrepita vel veterana dicitur: unde Græci, valdè seniores non γέροντας, sed presbyteros vocant.
Suspiro, verbum trahit nomen dativi casus & accusativi: ut, Suspiramus patriæ cœlesti. & præpositione addita, Suspiramus ad vitam immortalem.
Subducimus & quæ retrò subtrahimus, & quæ in promptu offerimus.
Supremus, summus & ultimus, & superiorem & inferiorem significat.
Supereſt, quod eminet.
Supra, quod aliquid substratum habet.
Subter est, quod re aliqua superiore premitur.
Subtus, quod demissum ab altiore non tangitur.
Servitium, multitudo servorum.
Servitus, conditio est serviendi: sed veteres indifferenter servitium & pro servitute posuerunt.
Sinapi, sicut & gummi, Græcum est, & pluraliter Sinapi, cujus genitivus cum s profertur, cæteri casus similes sunt nominativo.
Sibilus dici oportet: Virg. in Bucolicis:
Nam neque me tantùm venientis sibilus Austri.
Sed & neutro genere quidam dixerunt: ut
Cornelius Severus:
Et suaviter concordant sibila sæva dracones.
Macer:
Theriacon longo resonantia sibila collo.
Serenus, suave sibilum.
Sal, & masculino genere & neutro dicitur.
Saturitas, in cibo tantùm dicitur, in cæteris verò satietas: sed Virg. Odij saturata quievit.
Simiam, authores doctiores dixerunt etiam in masculino.
Strigem hanc, in significatione avis dicas: striga autem castrense vocabulum est, intervallum turmarum significans, in quo equi stringuntur: unde etiam strigosi dicuntur corpore macilento.
Stirps, in significatione sobolis, fœminino genere dicitur: sed cùm materiam significat, masculino modo stirpem recisum dixerunt: tamen etiam in significatione sobolis, masculino genere, ut Pacuvius:
Qui stirpem occidit meum.
Sero rumores, id est, divulgo: & sero, sevi.
Sero, id est, claudo (unde & sera dicta est) seravi. Terentius.
Tu abi, atque ostium obsera intus.
Suffragor, non suffrago: & suffragatus sum, non suffragavi.
Sorbeo, sorbui, non sorbsi.
Somnio, non somnior: somniavi, non somniatus sum.
Sanguis est, dum manet: effusus verò, cruor.
Sumimus ipsi: accipimus ab alio. Sic quum damus, dicendum Accipe: cùm permittimus ipsi tollere, dicendum Sume.
Scorpio, bellica res est: at scorpius, animal.
Scribo, scripsi, scriptum: cùm vocalis sequitur, b debet esse: cùm consonans, p.
Sacer & venerandus, & execrandus. Virg. Auri sacra fames.
Suffragia populi, & quæ honorant dicuntur, & quæ damnant.

TEstor, aliquid confirmans sententiam: contestor, cum quadam authoritate affirmans: Protestor, manifestè cavendo denuncians: obtestor aliquem jura compel-

lens:

lens:atteſtor,ad teſtimonium vocans,qui ſit dignitate vel authoritate eminens : deteſtor, aliquid execrandum reſpuens.

Trux,ablativum in i & in e mittit : genitivum pluralem in u & in um.

Therion,græcè θηρίον,Latinè fera. unde theriaca,quia feraliter occidit.

Taciturnitas,loquelæ contraria eſt: ſilentium,confuſis vocibus ſive tumultibus.verùm ſciendum,quia ſileo & taceo, & conticeo & reticeo , ab uno Græco veniunt σιωπάω.

Tenax beneficij,id eſt,memor gratiæ.

Torques,nomen,generis communis. nam & in Mario Livius genere maſculino, & Cicero torquem fœminino poſuêre.

Triumphat nos Deus , cùm ſuperandi hoſtes auxilium tribuit.Deo(inquit illé)gratias,qui ſemper triumphat nos in Chriſto Jeſu. & iterum expolians principatus & poteſtates,triumphans illos in ſemetipſo.

Transmigro, quum de loco ad locum iter facio. item transmigro dicitur , cum additamento accuſativi caſus, cùm aliquem de loco ad locum transfero: ut, Nabuchodonoſor tranſmigravit Judæos de Jeruſalem , & emigrabit te de tabernaculo. Porrò exemplum verbi ſuperioris, tranſmigra in montem ſicut paſſer.

Tranſmigrans participium,æquè dupliciter: & de loco ad locum tranſiens aliquis, & alium de loco ad locum transferens intelligitur.

Turtur , & maſculino genere & fœminino profertur, tunc temporis adverbium eſt,tum ordinis.

Terga hominum ſunt,& ſingulari numero tergum.

Tergus quadrupedum, pluraliter facit tergora, id eſt, coria.

Tinguere dicendum,non tingere.

Temeritas,ſine conſilio: audacitas,poſt conſilium.

Temperantia animorum, temperatio rerum, temperies aurarum.

Tapete, tapetis, & tapeti, & pluraliter tapetia, tapetium,tapetibus altis.ſed & hoc tapetum,hujus tapeti,huic tapeto:& pluraliter tapeta,tapetorum,tapetis. Virgilius: Inſtratos alipedes,pictiſque tapetis.
Sed & maſculino genere dicit:
Pictosque tapetos.

Turbo,ſi ſit proprium,Turbo,turbonis facit. nam ſive ventus,ſive quo ludunt pueri,hic turbo dicitur. Virgilius:
Torto ſub verbere turbo.

Tumulus & tumens, tellus , & mons brevis,& ſepulchrum æquè vocatur.

Teloneum,per t ſimplicem,non chelonium,aſpiratione addita. Eſt autem Græcè τέλος. Latinè vectigal.

Tabes,tantum ſingulariter dicitur.

Tendiculæ & tenebræ tantum pluraliter.

Vepres & verbera , & viſcera , non habent ſingularem declinationem,niſi tantùm verbere & viſcere. Virgilius:
Et torto volitans ſub verbere turbo.
Et Ovidius: Viſcere diviſo.

Utor divitijs & divitias. Vergilius ſemper ſingulariter.

Vervex,id eſt ovis,ab u litera incipiendum.

Ulterior & ultimus,poſitivum gradum non habent.

Verus,ad naturæ tantum veritatem refertur.

Verax autem dicitur, qui non mentitur. unde verus dæmon dici poteſt: verax autem non poteſt.

Valleſtria agrorum,ſicut & campeſtria dicuntur.

Veto culpam,& veto à culpa, id eſt, prohibeo à culpa. Seduli. Pomisque vetaret acerbis,id eſt,à pomis. Et Fortunatus:
Non veto conjugium,ſed præfero virginis alvum.

Vultus mutatur : facies manet.

Væ,dativum & accuſativum ſequi debet : ut,
Alius væ populo Maurorum : væ populum Maurorum.

Uterque,de duobus dicimus : utrique, de binis aut de pluribus ex utraque parte poſitis. Uterque venit, utrique venerunt.

Veneunt,qui venduntur.

Ultus,& vindicatus & punitus.

Velocitas pedum & corporum: celeritas animorum & factorum.

Ulcus,quod naſcitur.

Vulnus,quod per alium fit.

Vultur dixit Virgilius in ſexto. Sed & vultorius, Lucilius primo.

Urgeo,non urgo. Virgilius.
Quibusve urgentur pœnæ.

Ungo,unxi,quomodo pingo,pinxi : utrunque ſine u: attamen derivatum u addit:ut,pinguis,unguine ceras:ita ut unguentum,non ungentum dicatur.

Verbum,eſt omne quod lingua profertur & voce: ſermo autem, cujus nomen ex duobus compoſitum, ferendo & movendo,comptior ac diligentior ſit: ſententia verò quæ ſenſu concipitur. Porrò loquela, cum quadam eloquentia dictionis , ordo profertur. Oratio, quum uſque ad manuum artem deſcribendus oratoris ſermo pervenit.

Libri de Orthographia.
finis.

Usquequaque,omnimodo ſignificat: pro quo in Pſalmo Græco ἕως σφόδρα, legimus: quod ſignificantius Latinè poteſt uſque valdè,interpretari.

Ut,modò temporis adverbium eſt, & ſignificat poſtquam,modò qualitatis,& ſignificat quemadmodum.modò optandi,& ſignificat utinam.modò mirandi,& ſignificat ò quàm.modò conjunctio cauſalis: ut volo ut ubi ego ſum,& ipſi ſint mecum.

Vacat mihi,Græcè χρολάζω.

Vaco militia,perfectum vacavi.

Vulgus neutri generis eſt, & pluralem numerum non habet. ſed Virgilius maſculinè vulgum extulit.
Hinc ſpargere voces in vulgum ambiguas.

Vas,vadis,generis maſculini:

Vas,vaſis,neutri,de vaſculo.

Vis,duplicem habet ſignificationem: & virtutis videlicet,quæ Græcè δύναμις dicitur: & violentiæ,quæ Græcè βίαν vocatur.

Vecordia & virus,tantùm ſingulariter efferuntur.

BEDÆ PRESBYTERI
DE ARITHMETICIS
NUMERIS
LIBER.

Numerus, eſt multitudo ex unitatibus conſtituta : nam unio ſemel,non poteſt eſſe numerus. Arithmetica autem eſt diſciplina numerorum. Græci enim numerum, ῥυθμὸν vocant.Numeri diſciplinam apud Græcos primum Pythagoram perhibent conſcripſiſſe : ac deinde à Nicomacho diffuſius eſſe diſpoſitam.Quum apud Latinos primum Apuleius,deinde Boetius tranſtulerit. Numero, nummus nomen dedit , & à ſui frequentatione vocabulum ei indidit.Unus,à Græco nomen trahit: Græcè enim

unum,

unum, ἑνὰς dicunt. Sic duos & tres, quos illi δύὰς & τρίὰς appellant. Quatuor verò, à figura quadrata nomen sumpsit: sic & reliqua numerorum nomina à Græca lingua etymologiam trahunt. Datum est nobis etiam ex aliqua parte sub numerorum consistere disciplina: quando & horas per eam discamus, quando de mensium circulis disputamus. Quo etiam spatium redeuntis anni agnoscimus; per numerum siquidem, ne eum confundamus, instruimur. Tolle numerum in rebus, & omnia pereunt. Adime seculo computum, & cuncta ignorantia cæca complectentur, nec differri possunt à cæteris animalibus, qui calculi nescium rationem. Divisio numerorum, de paribus & imparibus est. Numerus siquidem dividitur in paribus & in imparibus. Par numerus dividitur in his pariter: Par, pariter, impar impariter. Par, impar numerus, dividitur in his: Primum & simplum: secundum & compositum: tertium mediocrem, qui quodammodo primus & compositus. At videamus ordinem & figuram numerorum.

Cardinales numeri.	*Ordinales numeri.*	*Dispertivi numeri.*	*Adverbiales numeri.*	*Ponderales numeri.*
Unus una unũ	Primus prima primum	Singuli singulæ la	Semel	Simplum
duo duæ duo	secundus da dum	bini binæ bina	bis	duplum
tres tres tria	tertius tertia tertium	terni ternæ terna	ter	triplum
quatuor	quartus quarta quartum	quaterni næ na	quater	quadruplum
quinque	quintus quinta quintum	quini quinæ quina	quinquies	quintuplum
sex	sextus sexta sextum	seni senæ sena	sexies	sextuplum
septem	septimus ma mum	septeni septenæ na	septies	septuplum
octo	octavus va vum	octoni næ nà	octies	octuplum
novem	nonus nona nonum	noveni næ ha	nonies	nonuplum
Decem	decimus ma mum	deni denæ dena	decies	decuplum
viginti	vigesimus ma mum	undeni undenæ nà	undecies	undecuplum
triginta	trigesimus ma mum	duodeni næ na	duodecies	duodecuplum
quadraginta	quadragesimus a um	terdeni terdenæ nà	tredecies	tredecuplum
quinquaginta	quinquagesimus a um	quaterdeni næ na	quaterdecies	quaterdecuplum
sexaginta	sexagesimus ma mum	quindeni næ na	quindecies	quindecuplum
septuaginta	septuagesimus a um	deniseni denisenæ nà	sedecies	sedecuplum
octuaginta	octogesimus a um	denisepteni næ na	septiesdecies	septiesdecuplum
nonaginta	nonagesimus a um	deniocto ni næ nà	octiesdecies	octiesdecuplum
Centum.	centesimus ma mum	deninoveni næ nà	noniesdecies	noniesdecuplum
ducenti	ducentesimus a um	viceni vicenæ na	vigies	vigesiesdecuplum
trecenti	trecentesimus a um	triceni tricenæ na	trigies	trigiesdecuplum
quadringenti	quadringentesimus a um	quadrageni næ nà	quadragies	quadragiesdecuplum
quingenti	quingentesimus a um	quinquageni næ nà	quinquagies	quinquagiesdecuplum
sexcenti	sexcentesimus a um	sexageni næ nà	sexagesies	sexagesiesdecuplum
septingenti	septingentesimus a um	septuageni næ nà	septuagies	septuagiesdecuplum
octingenti	octingentesimus a um	octuageni næ nà	octuagies	octuagiesdecuplum
nongenti	noningentesimus a um	nonageni næ nà	nonagesies	nonagiesdecuplum
Mille	Millesimus primus a um	centeni centenæ nà	centies	centuplum
duo millia	millesimus secundus a um	ducenteni næ na	ducenties	ducentuplum
tria millia	millesimus tertius a um	trecenteni næ na	trecenties	tricentuplum
quatuor millia	millesimus quartus a um	quadricenteni næ nà	quadringenties	quadringentuplum
quinque millia	millesimus quintus a um	quingenteni næ na	quingenties	quingentuplum
sex millia	millesimus sextus a um	sexcenteni næ na	sexcenties	sexcentuplum
septem millia	millesimus septimus a um	septingenteni næ nà	septingenties	septingentuplum
octo millia	millesimus octavus a um	octingenteni næ na	octingenties	octingentuplum
novem millia	millesimus nonus a um	nongenteni næ na	nongenties	nongentuplum
decem millia	millesimus decimus a um	milleni millenæ na	millies	millecuplum.
		millenteni	milies	

Distat enim inter Sextuplum & Sesquplum: nam Sextuplum de multiplici genere, ubi minor à majore sexies habetur. Sesquplum verò, de superparticulari genere, ubi minor à majore totus cum sua altera idem dimidia habetur.

DE DIVERSIS SPECIEBVS NVMERORVM.

PLures igitur ſpecies numerus habet, ſed tamen omnes ab una origine naſcuntur: quia aut Cardinales ſunt numeri (ut jam diximus) veluti Unus, duo, tres, quatuor, quinque, ſex, ſeptem, & cæteri juxta hunc ordinem. Aut ordinales, velut primus, ſecundus, tertius, quartus, quintus, ſextus, ſeptimus, & cæteri. Aut adverbiales, ut ſemel, bis, ter, quater, quinquies, ſexies, ſepties, octies, nonies, & reliqui. Aut diſpertivi, ut ſinguli bini, terni vel trini, quaterni, quini, ſeni, ſepteni, octoni, & cæteri. Aut ponderales: ut ſimplum, duplum, triplum, quadruplum, quintuplum, & cæteri.

Aut denunciativi: ut
Solus, alter, vel alius.
Inſuper verò ad alios numeros revertere.

Sunt item numeri multiplicativi: ut
Simplex, duplex, triplex, quadruplex, quintuplex, ſextuplex, octuplex, & cæteri.

Sunt item adverbialiter prolati: ut
Simpliciter, dupliciter, tripliciter, quadrupliciter, quintupliciter, ſextupliciter, & reliqui.

Sunt & aliæ ſpecies derivatorum numerorum, à ſuperioribus derivatæ: veluti eſt, Singularis, dualis, ternarius, quaternarius, quinarius, ſenarius, ſeptenarius, octonarius, novenarius, denarius, undenarius, duodenarius, & cæteri his ſimiles. Poteſt etiam in adjectivo hic modus numerandi perduci: veluti, Ternaria ternarium, quaternaria quaternarium, quinaria quinarium, ſenaria ſenarium, ſeptenaria ſeptenarium, octonaria octonarium, novenaria novenarium, denaria denarium, undenaria undenarium, duodenaria duodenarium: atque in hunc modum cæteri.

Item, quæ ex aſſe componuntur:
Aſſis: duſſis rarum, vel dipondius: treſſis, quadraſſis, quinquaſſis, ſexis, ſeptuſſis, octuſſis, nonuſſis, deſſis vel decuſſis, vigeſſis, trigeſſis, quadrageſſis, quinquageſſis, ſexageſſis, ſeptuageſſis, octuageſſis, nonageſſis, centuſſis. Poſt quem numerum (teſte Varrone) non componuntur cum aſſe numeri.

Item, nomina unciarum: ut
Deunx, dextans, dodrans, beſſis vel beſſe, ſeptunx, quinquunx vel quincunx, triens, quadrans, ſextans, ſexcunx, ſextula, libra.

Item, à libra compoſita: ut
Bilibris, trilibris, quadrilibris, & ſimilia alia.

Item, ab anno derivata: ut
Anniculus vel annuus, biennis, triennis, quadriennis, quinquennis, & his ſimilia.

Item, à menſe compoſita.
Bimus, trimus, quadrimus, &c. Bimulus, &c.
Bimeſtre, trimeſtre, quadrimeſtre, &c.

Item, à pede compoſita.
Bipes, tripes, quadripes vel quadrupes, &c.
Bidepalia, tridepalia, quadrupedalia, &c. novempedalia, decempedalia, centipedalia, &c.

Item, à capite compoſita.
Biceps, triceps, quadriceps, centiceps, &c.

Item, à faria compoſita: ut
Bifaria, trifaria, quadrifaria, quinquefaria, &c. multifaria, &c. Etiam bifariam, trifariam, quadrifariam, quinquefariam, &c. multifariam, & his ſimilia.

Item, à diecompoſita.
Biduum, triduum, quatriduum, & his ſimilia.

Item, à corpore compoſita.
Bicorpor, tricorpor, & his ſimilia.

Item, à patens compoſita.
Bipatens, tripatens, & cætera his ſimilia.

Item à parte compoſita.
Bipartiens, tripartiens, quadripartiens, quinquepartiens, &c. Etiam Bipartitus bipartita bipartitum, tripartitus, tripartita tripartitum, quadripartitus quadripartita quadripartitum, quinquepartitus quinquepartita quinquepartitum, & his ſimilia.

Item à lingua compoſita.
Bilinguis, trilinguis, quadrilinguis, quinquelinguis, centilinguis: & ſimilia.

Item, à via compoſita.
Bivium, trivium, quadrivium: multivium, &c.

Item à fide compoſita.
Bifidum, trifidum, quadrifidum, & his ſimilia. Etiam Bifidus bifida, trifidus trifida, quadrifidus quadrifida: & ſimilia.

Item à ſulco compoſita.
Biſulcus, triſulcus: & ſimilia.

Item à gemino compoſita.
Geminus, tergeminus, centigeminus: &c.

Item à manu compoſita.
Unimanus, centimanus, & ſimilia.

Item à digito compoſita.
Bidigitus, tridigitus: &c. ſedigitus, & ſimilia.

Item ab oculo compoſita.
Monoculus, binoculus, centoculus, milloculus: & his ſimilia.

Item à forma compoſita.
Uniformis, biformis, triformis, quadriformis: & his ſimilia.

Item à viro compoſita.
Duumvir, triumvir, quinquevir, ſextumvir, ſeptemvir, decemvir, centumvir, & ſimilia. eſt unus ex duobus viris: unus ex tribus viris: unus ex quinque viris: unus ex ſeptemviris; unus ex decemviris: &c. dignitas quædam eſt inter homines, qui Reipublicæ inſerviunt. Etiam in plurali: Duumviri triumviri ſextumviri decemviri: & cæteri.

Item ab angulo compoſita.
Triangulum, quadrangulum, quinquangulum, ſexangulum, & ſimilia.

Item: Dinummus, triummus: &c.
Item: Diobolaris, triobolaris: &c.
Item: Bigæ, trigæ, quadrigæ: & ſimilia.
Item: Bijugus & bigatinum, trijugum, quadrijugum: & ſimilia.
Item: Bigamus, trigamus: & ſimilia.

MENSA PYTHAGORICA,

sive Abacus numerandi.

PRIMA PARS MENSÆ PYTHAGORICÆ.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24
3	6	9	12	15	18	21	24	27	30	33	36
4	8	12	16	20	24	28	32	36	40	44	48
5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60
6	12	18	24	30	36	42	48	54	60	66	72
7	14	21	28	35	42	49	56	63	70	77	84
8	16	24	32	40	48	56	64	72	80	88	96
9	18	27	36	45	54	63	72	81	90	99	108
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120
11	22	33	44	55	66	77	88	99	110	121	131
12	24	36	48	60	72	84	96	108	120	132	144
13	26	39	52	65	78	91	104	117	130	143	156
14	28	42	56	70	84	98	112	126	140	154	168
15	30	45	60	75	90	105	120	135	150	165	180
16	32	48	64	80	96	112	118	144	160	176	192
17	34	51	68	85	102	119	136	153	170	187	204
18	36	54	72	90	108	126	144	162	180	198	216
19	38	57	76	95	114	133	152	171	190	209	228
20	40	60	80	100	120	140	160	180	200	220	240
28	56	84	112	140	168	196	224	252	280	308	336
30	60	90	120	150	180	210	240	270	300	330	360
40	80	120	160	200	240	280	320	360	400	440	480
50	100	150	200	250	300	350	400	450	500	550	600
59	118	177	236	295	354	413	472	531	590	649	708
60	120	180	240	300	360	420	480	540	600	660	720
70	140	210	280	350	420	490	560	630	700	770	840
80	160	240	320	400	480	540	640	720	800	880	960
90	180	270	360	450	540	630	720	810	900	990	1080
100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1300
200	400	600	800	1000	1200	1400	1600	1800	2000	2200	2400
300	600	900	1200	1500	1800	2100	2400	2700	3000	3300	3600
400	800	1200	1600	2000	2400	2800	3200	3600	4000	4400	4800
500	1000	1500	2000	2500	3000	3500	4000	4500	5000	5500	6000
600	1200	1800	2400	3000	3600	4200	4800	5400	6000	6600	7200
700	1400	2100	2800	3500	4200	4090	5600	6200	7000	7700	8400
800	1600	2400	3200	4000	4800	5600	6400	7200	8000	8800	9600
900	1800	2700	3600	4500	5400	6100	7200	8100	9000	9900	10800
1000	2000	3000	4000	5000	6000	7000	8000	9000	10000	11000	12000

RESIDUUM PRIMÆ PARTIS.

13	14	15	16	17	18	19	20	28	30	40
26	23	30	32	34	36	38	40	56	60	80
39	42	45	48	51	54	57	60	84	90	120
52	56	60	64	68	72	76	80	112	120	160
65	70	75	80	85	90	95	100	140	150	200
78	84	90	96	102	108	114	120	168	180	240
91	98	105	112	119	126	133	140	196	210	280
104	112	120	128	136	144	152	160	224	240	320
117	126	135	144	153	162	171	180	252	270	360
130	140	150	160	170	180	190	200	280	300	400
143	154	165	176	187	198	209	220	308	330	440
156	168	180	192	204	216	228	240	336	360	480
169	182	195	208	221	234	247	260	364	390	520
182	196	210	224	238	252	266	280	392	420	560
195	210	225	240	255	270	285	300	420	450	600
208	224	240	256	272	288	304	320	448	480	640
221	238	255	272	289	306	323	340	475	510	680
233	252	270	288	306	324	342	360	504	540	720
247	266	285	404	323	342	361	380	532	570	760
260	280	300	320	340	360	380	400	560	600	9000
364	392	420	348	476	504	532	560	784	840	1120
390	420	450	480	510	540	570	600	840	900	1200
520	560	600	640	680	720	760	800	1120	1200	1600
650	700	750	800	850	900	950	1000	1400	1500	2000
767	826	885	944	1003	1602	1121	1180	1652	1770	2360
790	840	900	960	1020	1080	1140	1200	1680	1800	2400
910	980	1050	1120	1190	1260	1330	1400	1960	2100	2800
1040	1120	1200	1280	1360	1440	1520	1600	2240	2400	3200
1170	1260	1350	1440	1530	1620	1710	1800	2520	2700	3600
1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000	2800	3000	4000
2600	2800	3000	3200	3400	3600	3800	4000	5600	6000	8000
3800	4200	4500	4800	5100	5400	5700	6000	8400	9000	12000
5200	5600	6000	6400	6800	7200	7600	8000	11200	12000	16000
6500	7000	7500	8000	8500	9000	9500	10000	14000	15000	20000
7800	8400	9000	8600	10200	10800	11400	12000	16800	18000	24000
9100	9900	10500	11200	11900	12606	13300	14000	19600	21000	28000
1400	1200	12000	12800	13600	14400	15200	16000	22400	24000	32000
11700	12600	13500	14400	15300	16200	17100	18000	25200	27000	30600
13000	14000	15000	16000	17000	18000	19000	20000	28000	30000	40000

Primæ partis mensæ Pythagoricæ finis.

SECUNDA PARS MENSÆ PYTAGORICÆ.

1	50	59	60	70	80	90	100	200	300	400
2	100	118	120	140	160	180	200	400	600	800
3	150	177	180	210	240	270	300	600	900	1200
4	200	236	240	280	320	360	400	800	1200	1600
5	250	295	300	350	400	450	500	1000	1500	2000
6	300	354	360	420	480	540	600	1200	1800	2400
7	350	413	420	490	560	630	700	1400	2100	2800
8	400	472	480	560	640	720	800	1700	2400	3200
9	450	531	540	630	720	810	900	1800	2600	3600
10	500	590	600	700	800	900	1000	2000	3000	4000
11	550	649	660	770	880	990	1100	2200	3300	4400
12	600	708	720	840	960	1080	1200	2400	3600	4800
13	650	767	780	910	1040	1170	1300	2600	3900	5200
14	700	826	840	980	1120	1260	1400	2800	4200	5600
15	750	885	900	1050	1200	1350	1500	3000	4500	6000
16	800	944	960	1120	1280	1440	1600	3200	4800	6400
17	850	1003	1020	1190	1360	1530	1700	3400	5100	6800
18	900	1062	1080	1260	1440	1620	1800	3600	5400	7200
19	950	1121	1140	1330	1520	1710	1900	3800	5700	7600
20	1000	1180	1200	1400	1600	1800	2000	4000	6000	8000
29	1400	1652	1680	1960	2240	2520	2800	4600	8400	11200
30	1500	1170	1800	2100	2400	2700	3000	6000	9000	12000
40	2000	2360	2400	2800	3200	3600	4000	8000	12000	16000
50	2500	2950	3000	3500	4000	4500	5000	10000	15000	20000
59	2950	3481	3540	4130	4720	5310	5900	11800	17700	23600
60	3000	3540	3600	4200	4800	5400	6000	12000	18000	24000
70	3500	4130	4200	4900	5600	6300	7000	14000	21000	28000
80	4000	4720	4800	5600	6400	7200	8000	16000	24000	32000
90	4500	5310	5400	6300	7200	8100	9000	18000	27000	36000
100	5000	5900	6000	7000	8000	9000	10000	20000	30000	40000
200	10000	11800	12000	14000	16000	18000	20000	40000	60000	80000
300	15000	17700	18000	21000	24000	27000	30000	60000	90000	120000
400	20000	23600	24000	28000	32000	36000	40000	80000	102000	160000
500	25000	29500	30000	35000	40000	45000	50000	100000	150000	200000
600	30000	35400	63000	41000	48000	54000	60000	120000	180000	240000
700	35000	41300	42000	48000	56000	63000	70000	140000	210000	280000
800	40000	47200	48000	56000	64000	72000	80000	160000	240000	320000
900	45000	53100	54000	63000	72000	81000	90000	180000	270000	306000
1000	50000	59000	60000	70000	80000	90000	100000	200000	300000	400000

RESIDUUM SECUNDÆ PARTIS.

500	600	700	800	900	1000
1000	1200	1400	1600	1800	2000
1500	1800	2100	2400	2700	3000
2000	2400	2800	3200	3600	4000
2500	3000	3500	4000	4500	5000
3000	3600	4200	4800	5400	6000
3500	4200	4900	5600	6300	7000
4000	4800	5600	6400	7200	8000
4500	5400	6300	7200	8100	9000
5000	6000	7000	8000	9000	10000
5500	6600	7700	8800	9900	11000
6000	7200	8400	9600	10800	12000
6500	7800	9100	10400	11700	13000
7000	8400	9800	11200	12600	14000
7500	9000	10500	12000	13500	15000
8000	9600	11200	12800	14400	16000
8500	10200	11900	13600	15300	17000
9000	10800	12600	14400	16200	18000
9500	11400	13300	15200	17100	19000
10000	12000	14000	16000	18000	20000
14000	16800	19600	22400	25200	28000
15000	18000	21000	24000	27000	30000
20000	24000	28000	32000	36000	40000
25000	30000	35000	40000	45000	50000
29500	35400	41300	47200	53100	59000
30000	36000	42000	48000	54000	60000
35000	42000	49000	56000	63000	70000
40000	48000	56000	64000	72000	80000
45000	54000	63000	72000	81000	90000
50000	60000	70000	80000	90000	100000
100000	120000	140000	160000	180000	200000
150000	180000	210000	240000	270000	300000
200000	240000	280000	320000	360000	400000
250000	300000	350000	400000	450000	500000
300000	360000	420000	480000	540000	600000
350000	420000	490000	560000	630000	700000
400000	480000	560000	640000	720000	800000
450000	540000	630000	720000	810000	900000
500000	600000	700000	800000	900000	1000000

Mensæ Pythagoricæ finis.

NVMERALES LITERÆ.

Septem literæ in alphabeto sunt, quæ dinumerationibus inserviunt: scilicet,

I V X C L D M,

aut hæ, quod idem est,

j v x c l d m.

Quarum literarum valor talis est,

I. vel j.	valet	Unum	1
V	valet	Quinque.	5
X	valet	Decem.	10
L	valet	Quinquaginta.	50
C	valet	Centum.	100
D	valet	Quingenta.	500
M	valet	Mille.	1000

Hæ autem literæ, non modò valent pro unitatibus, & denarijs, & centurijs, ut hîc vides: sed etiam pro millenarijs, ut sequitur, linea tamen superposita: quoniam

$\bar{I}$	valet quoque Unum Mille.	1000
$\bar{V}$	valet Quinque millia.	5000
$\bar{X}$	valet Decem millia.	10000
$\bar{L}$	Quinquaginta millia.	50000
$\bar{C}$	valet Centum millia.	100000
$\bar{D}$	Quingenta millia.	500000
$\bar{M}$	valet Millies mille.	1000000

Quare nonnulli eundem numerum sic notabant $\overline{MM}$.

Sic ex istis septem Literis, potest quivis dinumerationem discretè in infinitum ducere.

BEDÆ PRESBYTERI DE COMPVTO DIALOGUS.

AUguſtinus dixit de quatuor diviſionibus ſcripturæ, Quatuor neceſſaria ſunt in eccleſia Dei: Canon divinus, in quo narratur & prædicatur vita futura. Hiſtoria in qua rerum geſta narrantur. Numerus, in quo facta futurorum & ſolennitates Divinæ dinumerantur. Grammatica, in qua verborum ſcientia intelligitur. Igitur quatuor ſunt partes Scripturæ.

Canon divinus.
Hiſtoria.
Numerus.
Grammatica.

Iſtæ autem diviſiones, ſunt quaſi Scripturæ quatuor fundamenta. Iſidorus in Computi laude dicit: Ratio numerorum contemnenda non eſt. In multis locis ſanctarum ſcripturarum, quantum myſterium habet, elucet. Non enim fruſtra in laudibus Dei dictum eſt: Omnia in menſura & numero & pondere feciſti. Senarius nanque numerus, qui partibus ſuis perfectus eſt, perfectionem mundi quadam numeri ſui ſignificatione declarat. Similiter & quadraginta dies, quibus Moſes & Helias & ipſe Dominus jejunaverunt, ſine numerorum cognitione non intelligunrur. Sic & alij in ſcripturis ſacris numeri exiſtunt, quorum figuras non niſi noti hujus artis ſcientiæ ſolvere poſſunt. Datum etiam nobis eſt, ex aliqua parte ſub numerorum conſiſtere diſciplina, quando menſium curricula diſputamus, quando anni ſpacium redeuntis per numerum agnoſcimus. Per numerum ſiquidem ne confundamur, inſtruimur. Tolle numerum à rebus omnibus, & omnia pereunt: Adime ſeculo computum, & omnia cæca ignorantia complectitur. Nec differri poſſunt à cæteris animalibus, qui calculi neſciunt rationem. Discipulus: Hæc ergò ratio numerorum unde primùm proceſſit, ſcire nos cupimus. Magister, A Deo ſcilicet: quia omnis ſapientia & ſcientia à Domino Deo eſt, ex quo facta ſunt omnia. Discip. Dic ergò quando primùm inventa eſt iſta ratio? Mag. Ex illo tempore, ex quo factæ ſunt creaturæ: hoc eſt, ab origine ſæculi. Tunc enim primùm numerus initiavit: ſicut in Geneſi legitur, Et factum eſt veſpere & mane dies unus. Tunc ergò dixit, de nocte & die: quando dixit Veſpere, id eſt nox: & Mane, id eſt dies. De numero autem dixit, quando dixit, Dies unus, ſic ſecundus, ſic tertius, ſic quartus, ſic quintus, ſic ſextus, ſic ſeptimus. Iterum de numero dixit Deus, quando dixit de Sole & Luna: Et ſint in ſigna, & tempora, & dies, & annos. quis enim poteſt intelligere dies, & tempora & annos, niſi per numerum? Inde dixit Boëthius: Omnia quæcunque à prima rerum natura conſtructa ſunt, numerorum videntur ratione formata. Hoc enim fuit principale exemplar in animo Conditoris. Hinc enim quatuor elementorum multitudo mutuata eſt: hinc temporum vices: hinc motus aſtrorum, cœlique converſio intelligitur. Item Boethius dicit: Propriè ipſa natura numerorum, omnis aſtrorum curſus omniſque aſtronomica ratio conſtituta eſt. Sic enim ortus occaſusque colligimus: ſic tarditates velocitateſque errantium ſyderum cuſtodimus: ſic defectus & multiplices Lunæ variationes agnoſcimus. Discipul. Hæc igitur ars, hoc eſt numerus, quod nomen generale habet? Magister: Philoſophia ſcilicet, quia omnis ſapientia, philoſophia nominatur. Discipulus: Quid eſt philoſophia? cujus linguæ eſt? Magister: Græcum nomen eſt, & interpretatur amor ſcientiæ. φίλος enim apud Græcos, Latinè amor dicitur. σοφία verò ſapientia vel ſcientia interpretatur. Discipulus. Philoſophia quomodo diffinitur? Magister: Iſidorus eam ſic definivit dicens: Philoſophia eſt rerum humanarum divinarumque cognitio. In hoc exemplo oſtenditur, quòd omnis ſapientia ſive divina ſive humana, philoſophia nuncupatur. Item alia diffinitio philoſophiæ: Philoſophia eſt divinarum humanarumque rerum, inquantum poſſibile eſt, probabilis ſcientia. Item alia diffinitio philoſophiæ: Philoſophia eſt ars artium, & diſciplina diſciplinarum. Discipulus. Quot ſunt diviſiones philoſophiæ? Magister, Tres, id eſt, phyſica, ethica, logica: hoc eſt, naturalis, moralis, rationalis. Unde Iſidorus dicit: Philoſophiæ ſpecies tripartita eſt. Una autem naturalis, quæ Græcè φυσικὴ, hoc eſt phyſica: in qua naturæ inquiſitio diſſeritur. Altera verò moralis, quæ apud Græcos ἠθικὴ dicitur, hoc eſt Ethica: in qua de moribus agitur. Et tertia rationalis, quæ Græco vocabulo appellatur λογικὴ: hoc eſt, Logica: in qua diſputando quemadmodum in rerum cauſis vel vitæ moribus, veritas ipſa quæratur. In phyſica igitur, cauſa quærendi: in ethica, ordo inveniendi: in logica, ratio intelligendi verſatur. Item, Sunt ergò tres philoſophiæ partes, hoc eſt, tres diviſiones ſapientiæ,

Phyſica, Ethica, Logica.

In his etiam tribus generibus philoſophiæ, eloquia divina conſiſtunt. Nam aut de natura diſputare ſolent, ut in Geneſi, & in Eccleſiaſte, aut in Proverbiis, & in epiſtolis Pauli Apoſtoli, aut in Canticis canticorum, & in Evangelijs, & in aliis multis libris: aut de moribus, aut de ſuperioribus myſterijs cœleſtibus, hoc eſt de logica. Discipulus, Quis ergò invenit iſtas tres partes philoſophiæ? Magister, Phyſicam invenit Thales Mileſius, unus ex ſeptem ſapientibus Græcorum. Ethicam invenit Socrates. Logicam invenit Plato philoſophus. Disc. Ad quam igitur partem de his tribus philoſophiæ pertinet computus? Magist. Ad phyſicam, ſine dubio. Disc. Phyſica verò quot diviſiones habet? Mag. Quatuor, i.e. arithmeticam, geometriam, muſicam, aſtronomiam. Disc. Arithmetica quid eſt? Mag. Numerabilis ars. Disc. Geometrica quid eſt? Mag. Terræ menſuratio. Disc. Muſica quid eſt? M. Modulatio. D. Aſtronomia quid eſt? Ma. Aſtrorum lex. D. Ex his itaque quatuor diviſionibus phyſicæ, id eſt, naturalis ſcientiæ, quæ prima diſcenda eſt? M. Arithmetica procul dubio, quæ principium matriſque quodammodo ad cæteras obtinet portionem; Arithmetica enim cunctis prior eſt, quia hanc ille hujus mundanæ molis conditor Deus primum ſuæ habuit ratiocinationis exemplar: ex hac cuncta conſtituit, h.e. per numeros omnia elementa conſtituit & ordinavit. D. Quis primus invenit numerum apud Hebræos & Ægyptios? M. Abraham primus invenit numerum apud Hebræos, deinde Moſes: & Abraham tradidit iſtam ſcientiam numeri ad Ægyptios, & docuit eos: deinde Joſephus. D. Quis primus iſtam ſcientiam numeri habuit apud Græcos & Latinos? M. Pythagoras apud Græcos, Apuleius & Boethius apud Latinos. unde Iſidorus dicit: Numeri diſciplinam apud Græcos primùm Pythagoriam nuncupant conſcripſiſſe: ac deinde à Nicomacho diffuſius eſſe diſpoſitam: quam apud Latinos Apuleius, & deinde Boetius tranſtulerunt. Discip. Quomodo numerus nominatur apud Hebræos, & Chaldæos, & Syros, & Macedones? Magister, Vocatur Nonnan apud Hebræos, Chaldæos & Syros. Apud Macedones calculus. Calculator nomen accepit à calculis, i.e. lapillis minutis, quos antiqui in manu tenentes componebant numerum. Apud alios Græcos cyclus, vel rhythmus: apud Ægyptios latercus: inde laterculus diminutivè dicitur: & rima, unde rimarij appellantur. Disc. Illud nomen quod dicitur numerus, ſimplex ne eſt, an compoſitum? Mag. Compoſitum, ſcilicet ex duobus corruptis. Nume enim ex eo nomine, quod eſt nummus, venit. Rus autem ex eo nomine quod eſt rivus derivatur. Ex rivo enim nummorum, i.e. ex multitudine cenſus qui reddebatur regibus vel imperatoribus, nümerus nomen accepit. Unde Iſidorus dicit: Nummus numero nomen dedit, & à ſui frequentatione vocabulum indidit? Discip. Numerus, unde nomen accepit? Mag. A Numeria. Hinc Auguſtinus ait: Numerus, à Numeria quadam dea nominatur, cujus ſacerdotes retrò verſis vultibus offerebant, & poſt oblata munera retrò pergebant. Discip. Numerus quomodo definitur? Mag, Iſidorus diffinivit, dicens:

Numerus

Numerus, est multitudo ex unitatibus constituta. Nam unum, semen numeri esse, non numerum dicimus. Item alius dicit: Unus, non est numerus, sed ab eo crescunt numeri. Tamen Donatus etiam unum pro numero posuit, dicens: Numerus est singularis, ut hic magister. Item Augustinus dicit: Numerus, est singularis, corporis ac vocis & significationis collectio. Item, Numerus dicitur à numerando, velut suprà dictum est, à Numeria dea, quam antiqui dicebant deam esse numeri: sive numerus dicitur, quasi nummorum rivus. Antiqui enim nescientes numerare, ex lapillis sua tempora suosque dies numerabant, in prosperitate candidis, in adversitate nigris. Unde Persius ait: Hunc Macrine diem numera melior lapillo. Disc. Quomodo nominantur numeri ab uno usque ad mille, & myriadas? Magister,

Sic nominantur.

Unum, duo, tria, quatuor, quinque, sex, septem, octo novem, decem.

Undecim, duodecim, tredecim, quatuordecim, quindecim, sedecim vel sexdecim, septemdecim vel decemseptem, octodecim, novemdecim, viginti.

Viginti unum, vigintiduo, vigintitria, vigintiquatuor, vigintiquinque, viginti sex, viginti septem, vigintiocto, vigintinovem, triginta.

Trigintaunum, trigintaduo, trigintatria, trigintaquatuor, trigintaquinque, trigintasex, trigintaseptem, trigintaocto, trigintanovem, quadraginta.

Quadragintaunum, quadragintaduo, quadragintatria quadragintaquatuor, quadragintaquinque, quadragintasex, quadragintaseptem, quadragintaocto, quadragintanovem, quinquaginta.

Quinquagintaunum, quinquagintaduo, quinquagintria, quinquagintaquatuor, quinquagintaquinque, quinquagintanovem, sexaginta.

Sexagintaunum, sexagintaduo, sexagintatria, sexagintaquatuor, sexagintaquinque, sexagintasex, sexagintasepte, sexagintaocto, sexagintanovem, septuaginta.

Septuaginta unum, septuagintaduo, septuagintatria, septuaginquatuor, septuagintaquinque, septuagintasex, septuagintaseptem, septuagintaocto, septuagintanovem, octoginta.

Octogintaunum, octogintaduo, octogintatria, octogintaquatuor, octogintaquinque, octogintasex, octogintaocto, octogintanovem, nonaginta.

Nonagintaunum, nonagintaduo, &c.

Centum, centum & unum, centum & duo, &c.

Ducenta. Trecenta, Quadringenta. Quingenta. Sexcenta. Septingenta. Octingenta. Noningenta, Mille.

Duo millia: tria millia: quatuor millia: quinquemillia: sex millia: septem millia: octo millia: novem millia: decem millia. Sic constat, quòd decem, decies multiplicatus, centum facit. Centum decies multiplicatus, mille facit. Mille decies multiplicatus, myriadam facit. Sic viginti, duas myriadas: & triginta, tres myriadas: & quadraginta, quatuor myriadas: & quinquaginta, quinque myriadas: & sexaginta, sex myriadas: & septuaginta, septem myriadas: & octuaginta, octo myriadas: & nonaginta, novem myriadas: & centum, decem myriadas: bis centum, viginti myriadas: ter centum, triginta myriadas: quater centum, quadraginta myriadas: quinquies centum, quinquaginta myriadas: sexies centum, sexaginta myriadas: septies centum, septuaginta myriadas: octies centum, octuaginta myriadas: nonies centum, nonaginta myriadas: decies centena millia, centum myriadas. Discipulus,

Ista nomina numeri quæ diximus, per quas notas significantur apud Latinos? M. Per istas septem notas: hoc est I V X L D C M. Dis. Quomodo istæ notæ significant & multiplicant numeros? M. Aut simpliciter solæ significant, aut compositæ. D Alia cum aliis, aut multiplicatæ per se? M. Simpliciter significant, sicut est I. unus: V. sola quinque. X sola, decem. L per se, quinquaginta. C per se, tantùm significat centum. D sola, quingentos. M. sola, aut cum titulo suprà, mille significat. D. Quomodo autem multiplicatæ, per se numerum generant? M. Veluti I. duplicata sic, II. duos significat, triplicata, III. tres, quadruplicata, IIII. quatuor D. Quamobrem I, unum significat? M. Quid autem convenientius est, quàm illa littera, quæ minima est litterarũ in charactere, ut significaret illum numerum, qui minimus est in numeris, hoc est unus. Nulla autem nota apud Latinos multiplicatur plus quàm per quatuor vices. Deinde post I sequitur V, quæ quinque significat. D. Ad quid V quinque significat? M. Quia quinta vocalis est in ordine vocalium: & qualis est in ordine vocalium, talis est in numero. Hinc dicitur de quinta litera, quinque virgulis nota: de X. litera, decem. Nec V duplicatur, sed sequente V, I ponitur in numero. Si unum I, fiunt sex: si duo, VII. septem: si tres, VIII. octo: si quatuor, VIIII. novem: plus non crescit. Deinde sequitur X, quæ decem significat. D. Quis ostendit quòd X. decem significat? M. Isidorus dicit, Nomina literarum apud Græcos. & verba componunt & numeros faciunt. Latini autem numeros ad literas non componunt, excepta X litera, quæ in figura crucem significat, & in numero decem demonstrat. Sequente X, I multiplicatur usque ad XIIII. quod quatuordecim denotat. Deinde sequitur V, post X. & fiunt XV. Sequente V, multiplicata I quater ita XVIIII. fiunt novemdecim. D. Viginti quæ nota significat? M. Litera X duplicata Bis enim decem habet, sic XX. propterea dicuntur viginti, quia bis decem genita. Et sic XXX. triginta, ter decem genita. D. Per qualem notam significantur triginta? M. Per X ter multiplicatam. Et X. non multiplicatur plusquàm per tres vices. D. Quadraginta, per qualem notam significantur? M. Per X. & L. D. Quadraginta, quare dicuntur? M. Id est quater decem genita. (Omnis enim litera numeralis minùs significans, si præcedit: tantum demit de sequenti, quantum in se habet: velut I. II. IV. pro IIII. V. VI. VII. VIII. VIIII. pro IX. X. XX. XXX. XL. pro XXXX. ut quidam vôlunt. L LX. LXX LXXX. LXL. vel XC. pro LXXXX. C. CC. CCC. CD. pro CCCC. D. pro CCCCC. DC. DCC. DCCC. CM. pro DCCCC. M)

D. Quæ nota significat Quinquaginta? M. Littera L. Quamobrem? M. Quia numerus principalis in Lege Domini est quinquagenarius. Sub illo enim numero cadebat Jubileus, hoc est in quinquagesimo anno. Conveniens autem erat, ut ille numerus, qui principatum in Lege veteri obtinet, hoc est, quinquagenarius, per illam literam L quæ prima est in illo nomine, quod est Lex, significaretur. Sexaginta verò, per L. & X. Septuaginta, per L & duo XX Octoginta, per L. & tria XXX D. Quæ nota significat nonaginta? M. Duæ notæ significant nonaginta, aut X. inter duo L, ut LXL. aut X. antè C. ut XC. D. Quæ nota significat Centum? M. Littera C. D. Quare? M. Quia prima est in illo nomine quod est Centum. Usus enim erat sæpè apud veteres, per primam literam nomina significare. D. Undè dicitur Centum? M. A cantu, hoc est circulo: vel à choro cantantium. Mos enim erat apud veteres, centum homines in choro cantantium habere. Centum ideò à cantu vel à circulo dicitur. C verò duplicata sic CC. significat ducentos: triplicata CCC. trecentos: quadruplicata CCCC, quadringentos. D. Quæ nota significat quingentos? M. Ipsa Ð litera. D. Quare? M. Conveniens autem erat, ut in numero prioris litteræ, hoc est C, finito, illa littera quæ sequitur in ordine litterarum, nempè D, teneret numerum sequentem, hoc est quingentos. Deindè C sequente D, sic DC. sexcentos. Duo CC, sequentes D. sic DCC, septingentos. Ter ducta C, sequente D, sic DCCC, octingentos. Quater C multiplicata sequente D, sic DCCCC. noningentos significat Mille autem signatur nota M. (ut jam diximus) quoniam ipsa est prima litera in hac dictione mille. Mille verò à multitudine procedit: & usque ad Centum centena millia pervenit.

Explicit Literarum numerus.

BEDÆ PRESBYTERI DE DIVISIONIBVS TEMPORUM Liber.

DIVISIONES temporis quot sunt? MAGISTER, Quatuordecim. DISCIPULUS. Quæ? MAGIST. Atomus, momentum, minutum, punctus, hora, quadrans, dies, hebdomada, mensis vicissitudo triformis, annus, cyclus, ætas, sæculum, mundus. Hæ itaque divisiones temporis quatuordecim, in Solis ascensu & in descensu, & in Luna crescente & decrescente inveniuntur: & sic crescunt de minoribus numeri ad majora: hoc est, ab atomis in momentum: à momento in minutum: à minuto in punctum, à puncto in horam: ab hora in quadrantem: à quadrante in diem: à die in hebdomadam: ab hebdomada in mensem: à mense in tempus: à tempore in annum: ab anno in cyclum: à cyclo in ætatem: ab ætate in sæculum: à sæculo in mundum: deindè plenitudo dicitur mundus. Has autem quatuordecim divisiones temporis Isidorus in libro Etymologiarum quinto, & decimo tertio ostendit, dicens: Tempora dicta sunt, eo quòd dividuntur atomis, momentis, minutis, punctis, horis, diebus, quadrantibus, hebdomadibus, mensibus, temporibus, annis, lustris, ætatibus, sæculis, omnia mortali in mundo ut & curricula temperentur. D. Quomodo crescunt majores numeri de minoribus? M. Sic crescunt. Quingenti sexaginta quatuor atomi unum momentum efficiunt. Quatuor momenta unum minutum faciunt. Decem minuta unum punctum. Quinque puncti in Luna horam faciunt. Sex horæ quadrantem complent. Quatuor quadrantes unum diem complere videntur. Septem dies hebdomadam faciunt. Quatuor septimanæ unum mensem faciunt. (sed talem mensem qui habet dies viginti octo, sicut est Februarius. Illi autem quatuor menses, qui triginta dies habent, sicut Aprilis, Junius September, November, quatuor hebdomadas habent, & duos dies. illi verò alij septem menses, id est, Januarius, Martius Maius, Julius, Augustus, October & December, qui triginta & unum diem habent, quatuor hebdomadas habere videntur, & tres dies. & sic duodecim menses in anno colliguntur. Quinquaginta duæ hebdomadæ & unus dies: quando autem Bissextus quarto quovis anno fuerit, tunc habet annus duas & quinquaginta hebdomadas, & duos dies.) Tres autem menses unum tempus efficiunt: quod tempus, vicissitudo triformis dicitur, quia tres menses unum quodque tempus habet de quatuor temporibus anni, quæ dicuntur ver, æstas, autumnus, hyems. hæc quatuor tempora unum annum efficiunt. Quatuor anni, bissextilem cyclum faciunt: quia post quatuor annos peractos, bissextilis dies intervenit. Item quindecim anni, cyclum Indictionum complent: & novemdecim anni cyclum Lunarem implere videntur. Æquali numero annorum per decem & novem annos cyclus epactarum, qui in principio anni apud Romanos, hoc est, in calendis Januarij ponitur, discurrit. Æquali ratione & alius cyclus epactarum in principio anni apud Hebræos & Græcos, hoc est in undecimo calendis Aprilis, per decem & novem annos discurrit. Cyclus verò solaris, viginti octo annis cursum suum finire perhibetur. Cyclus magnus, in quo concordia inter Solem & Lunam, usque dum in se revertantur post quingentos & triginta duos annos, tertio anno incipiente, in se revertitur. Tunc est vera concordia inter Solem & Lunam, quando ad eundem diem mensis secundùm Solem, & ad illum diem septimanæ, ad easdem epactas undè primùm cœpit, in unum diem secundum rationem bissexti & saltus conveniunt. Has autem quatuordecim divisiones temporis, quas diximus, transcurrendo, investigare diligentius debemus: primùm interrogandum de prima divisione temporis, quam diximus, de atomo.

De Atomis.

ATomus ergò quid est? cujus linguæ est? aut quomodo disponitur, vel definitur? aut si simplex nomen est, aut compositum? MA. Atomus, Græcum nomen est, & compositum: & interpretatur indivisibilis, aut insecabilis. ἄτομος enim apud Græcos, præpositio interpretatur: tomus autem divisus vel divisibilis. D. Atomus, quomodo diffinitur? M. Isidorus diffinivit, dicens: atomos philosophi dicunt quasdam in mundo partes minutissimas, ut visui facilè non pateant, nec sectionem recipiant: huc illucque feruntur, sicut tenuissimi pulveres, qui infusi per fenestras radijs Solis fugantur. D. Quot sunt genera atomorum? M. Quinque. D. Quæ? M. Atomus in corpore, atomus in Sole, atomus in oratione, atomus in numero, atomus in tempore. D. Atomus, in corpore quomodo est? M. Quicquid minimum in corporibus, quod secari aut dividi non potest, atomus dicitur, veluti sunt minutissima grana arenarum: ut capillus dixit, Findere me nulli possunt, præcidere multi. Est enim pilus in corpore qui per longum vix dividi potest. Atomus in Sole, illi tenuissimi pulveres, quos diximus radijs Solis fugari. Atomus in oratione, ut est litera. Dividis enim partem orationis quamlibet in syllabas. Syllabas dividis in literam. Literam dividere non potes. Inde Sergius Græcus dicit: Omnis oratio solvitur in verba, verba denuò solvuntur in syllabas, syllabæ solvuntur rursum in literas: sola litera non habet, in quo solvatur. Ideò à Philosophis atomus dicitur. DISCIPULUS, Quomodo est atomus in numero? MAGISTER, Sic autem est: Octo dividis in bis quaternos, quatuor dividis in bis binos, duos dividis in bis. unus est: unum dividere non potes. propter hoc, atomus dicitur in numero. DISCIPULUS, Quomodo est atomus in tempore? MAGISTER, Sic est: Momentum dividis in duodecim partes, unamquamque partem de duodecim partibus momenti dividis in quadraginta septem partes. quadragesimaseptima pars, quingentesima sexagesimaquarta pars momenti. Sic est atomus in tempore: Si autem colligimus simul quadraginta septem duodecies, invenies quingentos sexaginta quatuor atomos. Et tantus numerus atomorum facit unum momentum.

De Momento.

MOmentum quid est, & quomodo diffinitur secundùm sonum, hoc est secundùm superficiem & secundùm sensum, vel secundùm substantiam, quæ intus latet in sono? MAG. Sic diffinitur momentum secundùm sonum: Isidorus dicit, Momentum enim est minutum atque angustissimum tempus, à motu siderum dictum, hoc est à motu Solis & Lunæ. Est enim extremitas horæ in brevibus intervallis, quum sol sibi aliquid cedit atque succedit. DISCIPULUS, Quot sunt genera momenti? MAG. Quatuor. DISCIPULUS, Quæ? MAGIST. Momentum indivisibile, ut Isaias dicit: Cui reputatæ sunt Genres, quasi momenti in statera. DISCIPULUS, Quomodo agnoscitur momentum? MAG. Augustinus dicit: Vnum momentum est certissimus lectus Solis in cœlo, & per quadraginta vices jam hora est. Secundum momentum est, quando jacis lapidem in aquam, usque aqua cessat de motu, vel lignum quod cadit, usque cessant rami ejus de motu. Tertium momentum est indivisibile, ut Paulus dicit: Omnia facta sunt in momento, id est, in summa celeritate. Quartum momentum est, quamdiu palpebræ requiescunt. Quatuor momenta unum minutum faciunt.

De Minuto.

MInutum unde dictum est? MAGISTER, Isidorus dicit, Minutū dictū à minuendo: quia duo momenta & duæ partes tertij momenti minuuntur de tenebris in unoquoque die, ab undecimo calendarum Aprilis, usque in duodecimum calendarum Julij. DISCIPULUS,

Minutum quomodo diffinitur? MAGISTER, Isidorus diffinivit dicens: Minutum dicitur velut minùs momentum, quia minùs numerat, sed majus implet. Duo minuta & dimidium, hoc est decem momenta unum punctum faciunt.

De Punctis.

PUnctus unde dictus est? MAG. Isidorus ostendit, quum dixit: Punctus à pungendo dictus est, eo quòd quibusdam punctionibus certæ designationis in horologijs designantur. Punctus, est opus illorum qui horologium faciunt. Nam in fine undecimæ lineæ punctum ponebant. Punctum Græcè, Latinè medium, quia in medio mundi est Hierusalem, ubi horologium primitus factum est cum suis punctis. Punctus autem tres partes habet. Quatuor puncti sunt quadraginta momenta, & unam horam faciunt.

De Hora.

HOra, à quo nomen accepit? MAGIST. Hora, de horo, id est Sole nomen traxit. DISCIPULUS, Hora. cujus linguæ est & quomodo diffinitur? MAG Hora Græcum nomen est, & interpretatur finis vel tempus. DISC. Horologium quid est? MAG. Hora, finis vel tempus, locus, series vel umbra interpretatur. Inde horologium, umbra vel series. finiumq; temporum, quia in horologio, tempora per umbras mensurantur. DISC. Quis primus invenit horologium? MAGIST. Achaz rex Juda. Quidam enim horologium apud ædem Quirini primùm statutum dicunt Oras maris & fluviorum & vestimentorum dicimus, id est extremitates sive terminos. Hora autem, finis temporis est. DISC. Quomodo discernitur in orthographia inter oras maris & fluviorum & vestimentorum, & inter horam temporis? MAG. Oras maris & fluviorum & vestimentorum quando dicimus, sine aspiratione profertur: hora autem, hoc est finis temporis, cùm aspiratione. Sex horæ, unum quadrantem faciunt.

De Quadrante.

QUadrans quid est, & quomodo vocatur, vel quomodo diffinitur apud Hebræos, Græcos & Latinos? MAGIST. Sic diffinitur: Quadrans dicitur à quarta parte unciæ, qui alio nomine dicitur sicilicus, id est, sex scrupuli, quem Hebræi quadrantem, Græci verò dodrantem, Latini quadrantem vocant. Dicitur etiam & quadrans major, qui habet tres uncias, hoc est quarta pars assis, assis enim duodecim uncias habet, sic etiam & quadrans in tempore sex horarum, quarta pars est diei naturalis, quia quatuor quadrantes unum diem perficiunt, qui dies habet horas vigintiquatuor.

De Die.

DIes unde nomen accepit? MAGIST. A divisione, eo quòd dividat lucem à tenebris. Sive dies dicti sunt à dijs, quorum nomina Romani quibusdam sideribus sacraverunt. Item dies dicitur, eo quòd lucem & tenebras disiungat, ac dividat, & appellativè dicitur dux operum & absentia tenebrarum. Ema in Hebræos, hemera in Græco, dies in Latino, DISCIP. Quid primitus fuit dies aut nox? MAG. Dies utiq; quia primo die condidit Deus lucem, ut Isidorus ait, & Augustinus confirmat. Disc. Si nox ante diem aut post diem? MAG. Diei adscribitur, ut Hieronymus revelavit: Nox est enim initium diei, non finis præteriti, quia ante crucem Christi dies præcedebat noctem, nunc autem post Resurrectionem Domini nox præcedit diem, DISCIPULUS, Quot sunt januæ diei? MAGISTER, Quatuor. Apud Chaldæos ab ortu Solis usque ad ortum Solis. Apud Ægyptios ab occasu Solis usque ad occasum Solis. Apud Hebræos ab hora sexta usq; ad horam sextam, quia noctem non computabant Hebræi. Apud Romanos à media nocte, usque ad mediam noctem. DISCIPULUS, Dies quomodo diffinitur? MAGISTER, Isidorus diffinivit, dicens: Dies legitimus est viginti-quatuor horarum, usque dies & nox spatia sui cursus ab Oriente in Occidentem, Solis sui volubilitate concludat: DISCIPULUS, Quibus modis dies dicitur? MAGISTER, Duobus. DISCIPULUS, Qui sunt? MAGISTER, Dies naturalis & dies artificialis. DISCIPULUS. Dies naturalis quid est? MAGISTER, Dies legitimus, ab ortu Solis, donec rursus oriatur: & ille dies habet vigintiquatuor horas in se. DISCIPULUS. Quot sunt divisiones diei naturalis? MAGISTER, Duæ, id est, dies & nox. Inde Isidorus dicit: Spatia diei naturalis duo sunt: interdianum scilicet, & nocturnum. Quando dicit Interdianum spacium, diem significat: nocturnum spacium, nox est. DISCIPULUS, Quis ergò demonstrat, quòd dies & nox simul dicitur? MAGISTER, In Scriptura divina ostenditur, ubi legitur, Et factum est vespere (hoc est nox) & manè, dies unus. Tunc ostendit quòd nox & dies, simul dies nuncupantur. DISCIPULUS, Quis est ergò ille dies artificalis? MAGISTER, Ab ortu Solis usque ad Occasum, dies artificialis dicitur, id est, præsentia Solis super terram. Undè Isidorus dicit: Dies, præsentia Solis est, sive sol super terram: sicut nox dicitur absentia Solis, id est, Sol sub terris. Diffinitio diei bifariè dividitur, hoc est vulgariter, id est, abusivè: & naturaliter, id est, propriè. DISCIPULUS, Quomodo ergò dies naturalis & dies artificalis simul diffinitur? MAGISTER, Isidorus diffinivit, dicens: Dies geminè appellari solet; propriè, ab ortu Solis, donec rursus oriatur: abusivè, dies ab ortu Solis, quousque ad occasum perveniat. DISCIPULUS, Quot sunt spatia artificalis diei? MAGISTER, Tria. DISCIPULUS, Quæ? MAGISTER, Mane, meridies, & suprema. DISCIPULUS: Manè quid est, & quomodo diffinitur, vel quot horas habet? MAGISTER, Mane dicitur ab ortu Solis, usque ad horam post tertiam: meridies, ab hora post tertiam: usque ad horam ante nonam: suprema, ab hora ante nonam usque ad occasum Solis. DISCIPULUS. Manè ergo quomodo diffinitur? MAGISTER, Isidorus diffinivit dicens, Mane lux matutina & plena, & dictum mane à mano. Manum enim antiqui, bonum dicebant. Quid enim melius luce? Propterea veteres manum diem appellebant, scilicet à puritate. Sive ergò mane dicitur à manibus, id est, dijs infernorum. Gentiles enim æstimabant, quando sol recedit, ut dij infernorum illum ad se traxissent. DISCIPULUS, Meridies quomodo diffinitur? MAGISTER, Isidorus diffinivit, dicens: Meridies dicitur quasi purus dies. In toto enim de nihil purius meridie. Antiqui enim merum, purum dicebant. DISCIPULUS, Supremum quare dicitur? MAGIST. Quasi supprimendo. Tunc enim Sol inclinatur ad occasum. Hæc ergò tria spatia, artificialis diei sunt, & à cursu Solis temperantur. Mane dicitur ab ortu Solis usque dum sol ascenderit in altitudinem cœli. Meridies dicitur, quando per medium cœlum, in altitudine Sol currit. Supremum autem dicitur, quando sol de altitudine cœli descendit ad occasum. DISCIPULUS. Quomodo dies habet initium apud Hebræos, & Chaldæos, & Ægyptios, & Romanos & Persas? MAGISTER, Dies secundùm Hebræos & Athenienses à sexta hora diei incipit: quia Hebræi secundùm lunam numerant: & sic computant quasi media die ætas lunæ commutetur, aut accendatur. Secundùm Chaldæos & Persas, ab ortu Solis incipit dies: quia Chaldæi primùm Solem adorabant. Secundùm Ægyptios dies incipit ab occasu Solis, quando Vesper stella oritur, quæ dicitur alio nomine Lucifer, & illam stellam Ægyptij primùm adorabant. Secundùm Romanos & Persas dies naturalis est à media nocte usque ad mediam noctem, propter illam auctoritatem Hieronymi, qua dixit: Quia in media nocte factus est mundus, & in media nocte iterum destruetur.

Dies, sine dubio, ab initio Mundi usque ad resurrectionem Christi præcedebat noctem: à resurrectione autem Christi usq; ad judicium, nox præcedit diem. Inde Isidorus

dicit:

dicit: Dies autem in principio operum Domini, à lumine habebat exordium, ad significandum hominis lapsum: nunc autem à tenebris ad lucem, ut non dies obscuretur in noctem, sed nox lucescat in diem, sicut scriptum est: De tenebris lumen claruescere fecit.

Dies ergo, scientiam divinæ Legis significat: nox verò ignorantiam & cæcitatem morum: secundùm Prophetæ dictum, Nocti assimilavi matrem tuam, factus est populus meus tanquam non habens scientiam, quasi dixisset, non habens lucem. Nonnunquam dies prosperitatem significat.

Vbi dies incipiat seu finiatur, & ubi primus dies sæculi fuerit.

UBi dies naturalis ritè initium finemque sortitur? MAGISTER, Diversè secundùm variarum gentium libitum dies naturalis incipere dicitur. DISCIPULUS, Quomodo? MAGISTER, Nam Hebræi, Chaldæi, & Persæ sequentes juxta primæ conditionis ordinem, diei cursum à mane inchoantes, ad mane deducunt, umbrarum videlicet tempus luci supponentes. At contrà Ægyptij, ab occasu usque ad occasum. Porrò Romani, à medio noctis in medium umbræ, & Athenienses à meridie in meridiem dies suos computare maluerunt. DISCIPULUS. Quo sanè in loco primus dies sæculi extitit? MAGISTER, Quintadecima calendarum Aprilium, quo videlicet die lucem formatam primitùs credimus, & sic tres illos dies primos absque ullis horarum dimensionibus, utpotè nondum factis sideribus cucurrisse: quarto demum die, hoc est duodecimo calendarum Aprilium, Sol & sydera condita sunt, ut essent in signa, & tempora, & dies & annos.

De Feria.

FEria enim, à fando nomen accepit. Et dicitur feria, quasi faria, id est nomen quod est feria. A secunda persona, quæ est faris, vel quia prima persona caret, derivatur. Feria, consuetudine dicitur. Feriæ enim & scalæ, scopæ, quadrigæ, Thebæ, plurali numero sunt. Itaque feria (ut suprà dixi) dum à fando nomen accepit, potest sabbatum nominari. In sabbato, in Lege veteri, septimanæ opera narrabantur. Vel si feria, à fiendo dicitur, ut alij æstimant: fit enim verbum activum, cujus passivo fieri potest, saltem sic feria nominari. In eo enim die primitùs dictum est: Fiat lux. Itaque si prima feria, aut prima sabbati dicatur, idem est. Item quæritur, dum dicitur, Prima feria: quo sensu hic utuntur: id est, prima dies à feria, ut Isidorus dicit? Secundùm Sylvestrum Papam, prima feria dicitur quasi prima dies. A fando autem feriæ nuncupatæ sunt, quòd sit in his nobis tempus ditionis, id est, divino judicio vel humano officio fari. Omnes autem hebdomadæ dies, feriæ dicuntur. DISCIPULUS, Quis ergò primùm septimanâ, & dies septimanæ composuit, & nuncupavit? MAGISTER, Deus sine dubio, qui in sex diebus omnes creaturas creavit, & in septimo die requievit. Hinc ipse Dominus in Lege dixit: Sex enim diebus operaberis, & facies omnia opera tua: septimo autem die, sabbatum Domini Dei tui est, non facies in eo omne opus. In sex enim diebus fecit Dominus cœlum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt, & requievit die septimo. Dum in unoquoque die dixit Deus, Fiat lux: specialiter verò sabbatum dicitur, eo quòd in die (ut diximus) septimanæ opera narrari solebant. Sabbatum verò apud Hebræos dicitur feria, apud Græcos requies, apud Latinos feria, dicta est, id est, dies Dominicus à fiendo, quia in illo die dixit Deus, Fiat lux. Inde Isidorus dicit: Ipse est enim primus dies sæculi. In ipso autem die formata sunt elementa mundi, in ipso creati sunt angeli, in ipso etiam Christus resurrexit à mortuis, & in ipso die manifestata sunt mysteria Christi & Ecclesiæ ad Joannem Evangelistam in Pathmos insula, sicut ille dixit, Fui in spiritu, in die Dominico.

De Nocte.

NOx quid est? MAG. Solis absentia, terrarum umbra conditi, donec ab occasu redeat ad exortum. DISC. Unde dicta est nox? MAG. Quòd noceat aspectus, vel negotijs humanis, sive quòd in ea fures vel latrones nocendi alijs occasionem nanciscantur. DISCIP. Ob quam causam facta est nox? MAG. Pro temperantia humani laboris, ut corpora requiem haberent, & ut animalibus quibusdam Solem non ferentibus, victum quæsitandi daretur occasio.

De augmentatione & minoratione dierum & noctium per dies singulos.

SCiendum est, quòd unusquisque dies & unaquæque nox in crescendo, duo momenta & duas partes tertij momenti augeantur. Similiter & in decrescendo minuuntur, ita ut in tribus diebus octo momenta crescant, vel decrescant: in sex, sedecim momenta: in novem, viginti quatuor: in duodecim, triginta duo: in quindecim, quadraginta, id est, horam integram: quadraginta enim momenta horam faciunt.

Quare si nosse desideras augmentum solare quomodo crescunt dies & lux, & quomodo diminuitur nox & tenebræ, & quantum in unoquoque mense crescit, ita diligenter studioseque investigandum est. Scies enim, quòd in unoquoque die Sole ascendente per singulos dies duo momenta & dimidium & sexta pars momenti, minuitur de tenebris, & augetur in lumine. Similiter & decrescendo minuuntur, & sic per tres dies, octo momenta: per sex, sedecim: per duodecim, triginta duo. Per quindecim autem dies & quinque horas, Sole ascendente, una hora crescit. Per triginta vero dies & decem horas, duæ horæ accrescunt, hoc est octoginta momenta. Et ita in nonaginta diebus & una die & sex horis, id est, à solstitio hiemali usque ad æquinoctium vernale, ducenta quadraginta momenta, hoc est sex horæ crescunt. Simili modo & simili incremento momentorum per singulos dies duo momenta & duæ partes momenti per alios tres menses ab æquinoctio vernali usque ad solstitium æstivum crescunt ducenta quadraginta momenta, id est, aliæ sex horæ: & ita à solstitio hiemali usque ad solstitium æstivum per sex menses, id est, per dies centum octoginta duos, & horas duodecim, id est, dimidium diem naturalem, crescunt quadringenta & octoginta momenta, id est, duodecim horæ, quibus ad illas sex horas, quæ fuerunt in die solstitiali hiemali, adde, fiunt simul decem & octo horæ, in die solstitiali æstivo, & sex horæ in nocte.

De Hebdomada.

HEbdomada, est septem dierum cursus, & à septenario numero nomen accepit: nam hebdomada Græcè, septimana dicitur Latinè, eo quòd septem manes, id est, septem dies in se complectatur.

De Mensibus.

LEgimus etiam ante diluvium menses fuisse nominatos, ut Isidorus dicit. In sancta scriptura ostenditur, quòd duodecim mensibus annus fuisset nominatus ante diluvium. Sic enim in Genesi legimus: Aqua autem minuebatur usque ad duodecimum mensem, primo enim die mensis apparuerunt cacumina montium. Et illos menses secundùm lunam computabant Hebræi, & sic semper faciunt.

DISCIPULUS, Qui primi menses solares invenerunt? MAGISTER, Ut Isidorus dicit: Ægyptij propter Lunæ velociorem cursum, & ne error ex computationis velocitate accidisset, Solis cursu menses adinvenerunt, quia tardior Solis motus faciliùs poterat comprehendi. DISCIPULUS. Quis primus invenit mensem apud Hebræos &

Græcos & Latinos? MAGISTER, Moyses apud Hebræos, Arcades apud Græcos, Romulus apud Romanos. DISCIPULUS, In quo numero inventi sunt menses apud Hebræos & Græcos & Latinos? MAGIST. In duodenario. Menses autem antiqui diffinierunt, quamdiu luna zodiacum circulum perducit. Antiqua autem gentilitas, mensibus nomina quædam ex dijs suis, quædam ex causis imposuit.

Mensis dicitur à luna, quæ Græco sermone mene dicitur: nam & apud eos, menses vocantur menes: sicut & apud Hebræos (Hieronymo teste) luna, quoniam Iare nominant, mensibus nomen dedit. Mensis & ad Solem & ad Lunam pertinet, sed magis ad lunam, ideoque rectius diffiniendum, quòd mensis sit luminis lunaris circuitus, ac redintegratio de nova ad novam. Solaris autem mensis digressio solis est, per duodecimam partem zodiaci, id est, signiferi circuli, quæ triginta diebus, & decem semis horis impletur, viginti duabus videlicet horis ac dimidia, lunari mense productior. Luna verò tribus nominibus nuncupatur apud Hebræos, iare, lavana, mavors. iare vocatur à numero dierum mensis, lavana à candiditate, mavors à defectu, quia deficit singulis quisque mensibus.

De mense Ianuario.

IN Hebræo Thabeth, apud Ægyptios Tibi, vel Tidechi: apud Macedones Etdrimos vel Ethinios: apud Græcos, Januarios: apud Latinos, Januarius. Januarium primum Numa Pompilius nuncupavit, & primum mensem anni esse constituit, atque illum dijs superis dedicavit. Januarius autem duobus modis nomen accepit, h.e. ex idolo, & re. Ex idolo, hoc est, ex Iano bifronte rege Epirotarum, qui fugatus & projectus de sua patria venit ad Romanos, apud eos exul effectus. Contigit autem ut gens multa Barbarorum Romam obsedisset. Erat autem Ianus ille homo ingeniosus, qui dedit consilium Romanis, quomodo potuissent urbem liberare ab illa obsidione: ita tamen, si Romani post mortem suam illum adorarent quasi deum. Hæc autem illis promittentibus, ille petebat octo linteamina, oleo, & cera, & aqua intincta & uncta. Quod quum factum esset, dixit ut involvissent se de illis linteaminibus, & igni incendissent, & duos gladios calefactos & ardentes sibi dari postulavit, & postea ascendit super murum, & dixit ad Romanos, ut quum ille levasset se super murum, & clamasset quasi deus, illi totis portis apertis ruissent super hostes, & haberent victoriam. Et ita factum est. Romani perferunt victoriam, occisis inimicis & fugatis. Ianus verò igne consumptus est. Quem post mortem suam Romani quasi deum adoraverunt, & fecerunt ei templum magnum in Roma, quod ex nomine Iani, ianiculum vocaverunt, centum portas habens, & in illo templo Iani formam æream fecerunt, duas facies habentem: inde dictus est Ianus bifrons, & ex una parte & ex una facie viri adorabant eum: ex altera verò facie, fœminæ adorabant. indeque mensem Ianum vocaverunt bicipitis dei, respicientem transacti anni finem, ac prospicientem futuri anni principium: item Ianus ex re dicitur, eo quòd sit janua anni, hoc est principium, quia sicut homo ingreditur per ostium, ita anni ingrediuntur per istum Januarium.

De mense Februario.

IN Hebræo Sabath, apud Ægyptios Mechir vel Methi, apud Macedones Perittios, in Græco Februarios, in Latino Februarius. DI. Februarius, quibus modis nomen accepit? MA. Duobus, hoc est sub idolo & re. Sub idolo, hoc est à Februo deo. Inde Macrobius dicit: Numa Pompilius secundum mensem Februarium nominavit, & dedicavit Februo deo, qui alio nomine Pluton dicitur, qui lustrationum potens esse apud gentiles credebatur. Frustrari in eo mense civitatem Romam necesse erat, quo statuta justa, h.e. sacrificia dijs manibus solverentur. Sive februarius dictus est à re, li. e. à febribus acris lupercorum. Luperci enim & Lurcones, duæ gentes sunt in Oriente, post immundicias totius anni lavabant corpora sua in quodam lacu, qui inter illos est, & febricitabant, & sicut tradidit gentilitas tunc mutabant figuras. Et quia in Februario mense hoc faciebant, & lavabant se, & deindè febricitabant, Februarius, à lavatione, vel à lavacro dictus est. Hinc scriptum est: Februm quoddam habebant Gentiles, hoc est lavacrum, & sic accepit nomen hic mensis à re. Februarius, à febri, hoc est à frigore, propter frigidum tempus ipsius mensis.

De mense Martio.

ADar in Hebræo, Faminoth apud Ægyptios, Distros apud Macedones, Martios in Græco, Martius in Latino. Martius duobus modis nomen accepit, sub idolo & sub re. Sub idolo, hoc est à Marte, patre Romuli nominatus est. Inde Macrobius dixit: Romulus, primũ anni mensem, Martium constituit, & nominavit, & genitori suo Marti dedicavit. Quem mensem, anni primum fuisse apud antiquos Romanos, vel ex hoc maximè probatur, quia ex ipso Quintilis & Sextilis, & cæteri menses sequentes, per ordinem numerantur: & in illo mense, Romani vectigalia collocabant. Item Isidorus dicit: Martius appellatus est, propter Martem, Romanæ gentis auctorem. Item Martius, à re nomen accepit, hoc est, à maribus: nam & eo tempore cuncta animantia terræ mares desiderant, ad concumbendi voluptatem. Et mensis novorum frugum appellatur.

De mense Aprili.

NIsan in Hebræo, Farmuthi apud Ægyptios, apud Macedones Xanticos: Aprilios in Græco, Aprilis in Latino. DISC. Aprilis quibus modis dicitur? MAG. Duobus, hoc est sub idolo, & sub re. Sub idolo, à Venere matre Æneæ. Aphron enim Græcè, fruma interpretatur, undè Venus orta creditur: quæ Aphrilis, vel Aphronis, apud Græcos nominatur. Sive Aprilis, à re nominatur, hoc est ab aperiendo, Aprilis, quasi aperilis denominatur. Ante Aprilem enim mensem, triste & obscurum fit cœlum, & nubibus obductum & obtectum, & aer tenebrosus, & mare navigijs obcluditur. Terræ etiam ipsæ, aut aqua, aut pruina, aut nivibus, aut nubibus teguntur: eaque omnia verno tempore, hoc est mense Aprili, aperiuntur. Cœlum enim serenum fugatis nubibus, usibus humanis aperitur, & mare navigijs, & terra atque arbores aperiunt se in germen atque in flores. Pro his omnibus causis, mensem Aprilem dici meritò credendum est, quasi aperilem. Hoc enim tempore cuncta floreſcunt.

De mense Majo.

IArus in Hebræo, Pacho, vel Paon apud Ægyptios. Artemisius apud Macedones, Majos in Græco, Majus in Latino. DISC. Quibus modis dicitur Majus? MAG. Duobus, hoc est sub idolo, & sub re. Sub idolo Majus dictus est, à Majo deo apud paganos, qui dictus est Jovis. Inde Macrobius dicit: Apud Tusculanos deus Majus vocabatur, qui est Iupiter, à magnitudine scilicet & majestate dictus. Zingius autem Majum mensem nominatum putat à Maja, quam Vulcani uxorem dicit, hoc est, matrem Mercurij. Inde in calendis Maij. huic deæ Majæ sacrificabant, & in hoc mense Majo mercatores omnes Majæ pariter & Mercurio sacrificabant. Mercurius enim deus est negotiatorum: undè etiam dicitur Mercurius, quasi mercium curius, id est, procurator mercium. Sicut Majus, à re dicitur, hoc est à majoribus Romanorum. Hinc Macrobius dicit: Romulus Majum mensem tertium esse posuit. Post quem enim populum Romanum divisit in duas partes, hoc est in majores minoresque constituit, ut altera pars consilio, hoc est majores: altera verò, hoc est juniores rempublicam tueretur. Deindè, in honorem utriusque partis hunc Majum mensem, sequentemque Junium, vocavit.

De

De mense Iunio.

SIvari vel Siban in Hebræo. Pauni apud Ægyptios, Deseos apud Macedones, Junios in Græco, Junius in Latino. Disc. Quibus modis dicitur Junius? Mag. Duobus, hoc est sub idolo, & sub re. Sub idolo, hoc est à Junone filia Saturni, quæ apud Gentiles quasi dea adorabatur, & à suo nomine Junium mensem vocaverunt. Inde Macrobius dicit: Junius apud Latinos, ante Junonius, ab Junone vocatus est. Postea detritis quibusdam literis, hoc est n & o, ex Junonio, Junius dictus est, nam & templum Junoni in calendis Junij dicatum est. Alij putaverunt Junium mensem, ab Junio Bruto nominatum, qui primus in urbe Roma consul factus est. Sive Junius à re dicitur, hoc est à junioribus Romanorum, qui armis defendebant rempublicam. Inde Macrobius dicit: Iunius Majum sequitur, ex parte populi nominatus.

De mense Iulio.

TAmul, sive Tani, in Hebræo, Epiphi apud Ægyptios, Panemos apud Macedones, Iulios in Græco. Julius in Latino. Disc. Julius unde nomen accepit? Mag. A quodam imperatore, hoc est à Julio Cæsare, quia in quarto idus Julij mensis creatus est Cajus Julius Cæsar qui primus arripuit imperium apud Romanos. Deinde propter suum honorem de suo nomine Julius mensis dictus est: Nam antea Quintilis vocabatur.

De mense Augusto.

TAmni in Hebræo: Mesor. vel Mesori apud Ægyptios: Loos vel Lor, apud Macedones: Augustos in Græco, Augustus in Latino. Disc. Augustus unde nomen accepit? Mag. Ab Octaviano Cæsare Augusto imperatore, qui in calendis mensis Augusti vicit Antonium, de regno contendentem, & Cleopatram reginam Ægypti, uxorem Antonij, & auxilia & exercitum Antonio afferentem. Hos duos vicit Cæsar Augustus, in una die calendarum Augusti, & postea Cæsar principatum habuit totius mundi. Sic Augustus, à nomine augusti dictus, qui eo mense primum consulatum inijt, & tres trium, nos Urbi intulit. Deinde Augustus, à populo Romano appellatus est, & in suum honorem mensis Augustus vocatus est, ut sua memoria esset in tempore. Nam ille mensis antea apud Romanos Sextilis dictus est, eo quod sextus mensis sit à Martio. Deinde dicit Macrobius, Augustus antea Sextilis vocabatur, donec honori Augusti ex senatus consulto Augustus dictus est.

De mense Septembri.

ELul in Hebræo, Tooth apud Ægyptios, Gorpeos apud Macedones, Septembrios in Græco, September in Latino. September à numero nomen accepit, eo quòd septimus imber sit à Martio, quia Martius quondam primus mensis fuit apud Romanos, tempore scilicet Romuli: & ab illo alij menses nominantur, ex nominibus numeri: quemadmodum & Quintilis, eo quod quintus sit à Martio. Sic Sextilis & September à Martio numerantur.

De mense Octobri.

THeseri in Hebræo, Paopi apud Ægyptios, Hyperboreteos apud Macedones, Octimorios in Græco, October in Latino. October dicitur, eo quod octavus sit imber à Martio. Et hic mensis, in principio anni ponitur apud orientales.

De mense Novembri.

MAresuan in Hebræo, Athir apud Ægyptios, Dios apud Macedones, Novimbrios in Græco, November in Latino. November autem propterea dicitur, eo quòd nonus imber sit à Martio.

De mense Decembri.

CAsleu apud Hebræos, Chiachi apud Ægyptios, Apileos apud Macedones, Decembrios in Græco. December in Latino. December, à numero nomen accepit, eo quòd à mense Martio decimus sit imber. Et hic mensis in principio anni ponitur apud Macedones.

DE TRIBVS DIERVM NOMINIBVS in annali computo, calendæ, idus, nonæ.

ROmulus quum ingenio acri quidem, sed agresti esset, statum proprij ordinaret imperij, initium cujusque mensis ex illo sumebat die, quo novam lunam contigisset videri: quia non continuo evenit, ut eodem semper die appareat, sed modo tardius, modo celerius, certis ex causis videri solet. Contigit ergo ut quũ tardius apparuerit, præcedenti mensi plures dies, aut quũ celerius pauciores darentur, & singulis quibusq; mensibus perpetuã numeri legem primus casus addixit: atq; sic factum est, ut alijs triginta & unus, alijs undetriginta sortirentur dies. Omnibus tamen mensibus à die nonarum, id est nono die, repræsentari placuit, & inter idus ac sequentes calendas constitutum est, sedecim dies esse numerandos. Ideo mensis uberior duos illos dies, quibus augebatur, inter calendas suas & nonas habebat, atq; hinc alijs quintus à calendis dies, alijs septimus nonas facit.

His ergo temporibus Pontifici minori hæc providentia delegabatur, ut novæ Lunæ primum observaret aspectum, visamque Regi sacrificulo nuntiaret. Itaque sacrificio à rege & minore pontifice celebrato, id est pontifex calato, id est vocata in Capitolium plebe, juxta curiam Calabram, quæ casa Romuli proxima erat, quot dies à calendis ad nonas superessent pronuntiabat, & quintanas quidem, quarum post calendas, quarto nonarum initium est. dicto quinquies verbo Calo: septimanas verò, quarũ post calendas, sexto nonarum initium est, repetitio septies eodem verbo prædicebat. Verbum autem calo, Græcum est, id est voco, & hunc diem qui ex his diebus qui calarentur, primus esset, placuit calendas vocari. Hinc & ipsi curiæ, ad quam vocabantur, calabra, vel classis nomen accepit, quod omnis in eam populus votaretur. Ideo autem minor pontifex dies qui ad nonas superessent calando prodebat, quòd post nonam lunam oportebat nonarum die populares, qui in agris erant, confluere in urbem, accepturos causas feriarum à rege sacrorum, sciturosque quid esset eo mense faciendum. Unde quidam hinc nonas æstimant dictas, quasi novæ initium observationis, vel quod ab eo die usq; ad idus, octo dies computentur. Idus autem vocatur dies, qui dividit mensem. Iduare enim Hetrusca lingua dividere est. Unde vidua, quasi valde idua, id est valde divisa: aut (ut quidam volunt) vidua, id est à viro divisa. Nonnullis tamen placet, idus dictas vocabulo Græco, nempe à specie, quæ apud illos idea vocatur, quòd ea die plenam speciem luna demonstret.

Itaque Romulus ita annuam ordinavit dimensionem, ut annus decem mensium, dierum trecentorum quatuor haberetur, mensesque ita disposuit, ut quatuor ex his tricenos & singulos, sex verò tricenos haberent dies. Sed quũ is numerus neque Solis, neque Lunæ rationibus conveniret, nonnunquam usu veniebat, ut frigus anni æstivis mensibus, & contrà, calor hiemalibus proveniret. Sed sequutus Numa, quasi hunc omnẽ ablaturus errorem, in trecentos quinquaginta quatuor dies, quibus duodecim lunæ cursus confici credidit, annum extendit. Hisque quinquaginta diebus à se additis, adjecit alios sex, demptos ex illis sex mensibus, qui triginta habebant dies, id est de singulis singulos, factosque quinquaginta & sex dies in duos novos menses pari ratione divisit, ac de duobus priorem Janua-

rium nuncupavit. Primumque anni esse voluit, tanquam bicipitis dei mensem, respicientem ac prospicientem transacti anni finem futuriq; principia. Secundum dicavit Februo deo, qui lustrationum potens credebatur, à quo & Februarium vocavit, statuitque eo mense lustrari civitatem, ut justa dijs manibus solverentur. Paulò pòst in honorem imparis numeri, unum adjecit diem, quem Januario dedit, ut tam in anno, quàm in singulis mensibus, præter unum Februarium, impar numerus servaretur. Nam quia duodecim menses si singuli aut pari aut impari numero computarentur, consummationem parem facerent, unius pari numero adjectus, universam putationem imparem fecit.

Januarius igitur, Aprilis, Junius, Sextilis, September, November, December, viginti novem censebantur diebus, & quintanas nonas habebant, ac post idus in omnibus ad decimum septimum calendas computabantur.

Martius verò, Maius, Quintilis & October dies triginta unum possidebant. Nonæ in his septimanæ erant, similiterque post idus septemdecim dies in singulis usque ad sequentes calendas computabantur.

Solus Februarius viginti octo retinuit dies, quasi inferis & diminutio & par numerus conveniret.

Igitur hoc modo à Numa ordinato anno, quia adhuc ad perfectum anni numerum aliqui deerant dies, maxima post aliquantos annos horum negligentia in supputatione temporum confusio oriebatur. Quam licet multis & variè intercalatis diebus aliquatenus emendarent, nullam tamen certam anni dimensionem ad posteros transmiserunt. Itaque factum est, ut sicut præcedentis Romuli sequens Numa dimensionem anni destruxit, ita quoque præcedentis Numæ ordinationem sequens Caius Cæsar, utpote adhuc inconstantem & vagam reprehenderet, & reprehensam ad unguem enim daret.

Ergo Caius Cæsar imitatus Ægyptios, ad numerum Solis, qui diebus trecentis sexaginta quinque & quadrante cursum conficit, annum dirigere contendit. Itaque decem dies observationi veteri superadjecit, ut annum trecéti sexaginta quinque dies, quibus Solzodiacum lustrat, efficerent; & ut nec quadrans deesset, statuit quarto quoque anno sacerdotes, qui præerant mensibus ac diebus, unum intercalarem diem, eo scilicet mense ac loco, quo etiam apud veteres mensis intercalabatur; i. e. ante ultimos Februarij mensis dies, idque bissextum censuit nominandum. Dies autem decem, quod ab eo additos diximus, hac ordinatione distribuit.

In Januarium & Sextilem & Decembrem binos dies inseruit.

In Aprilem autem, Junium, Septembrem, Novembrem, singulos.

Februario autem diem non addidit, ne deorum inferorum religio immutaretur.

Et Martio, Maio, Quintili, Octobri, pristinum servavit statum, quod satis pleno erant numero, id est, triginta unum. Ideo & septimanas habent nonas, sicut Numa constituit.

Januarius autem, Sextilis, December, quibus Cæsar binos dies addidit, licet triginta & unum habere post Cæsarem cœperint, quintanas habent nonas: & post idus, novemdecim dies ad sequentes calendas computantur: quia Cæsar quos addidit dies, neque ante nonas, neque ante idus inserere voluit, ne nonarum aut iduum religionem quæ statuto erat die, novella computatione corrumperet: sed nec post Idus mox voluit inserere, ne feriarum quarunque violaretur indictio, sed peractis cujusque mensis ferijs locum diebus advenis fecit, &

Januario quidem quatuor calendas, &
Tres calendas Februario dedit.
Aprili sex calendas Maij.
Junio tres calendas Julij.
Augusto quatuor calendas, &
Tres calendas Septembris.
Septembri tres calendas Octobris.
Novembri tres calendas Decembris.
Decembri quatuor calendas, &
Tres calendas Januarij.

Ita autem factum est, ut quum omnes menses hi, quibus dies addidit, ante hanc ordinationem habuissent mensis sequentis calendas ad decimum septimum revertentes: postea ex augmento additorum dierum, hi qui duos acceperunt, ad decimum nonum: qui verò unum, ad decimum octavum haberent reditum Calendarum.

Romuli menses.

1 Martius.
2 Aprilis.
3 Majus.
4 Junius.
5 Quintilis.
6 Sextilis.
7 September.
8 October.
9 November.
10 December.

Huic autem, ut diximus, fuerunt solummodo menses decem.

Numæ menses.

1 Januarius
2 Februarius.
3 Martius.
4 Aprilis.
5 Majus.
6 Junius.
7 Quintilis.
8 Sextilis.
9 September.
10 October.
11 November.
12 December.

Vitiosè autem Quintilis & Sextilis, qui non jam quintus aut sextus, sed septimus & octavus extiterant, nomen retinuerunt. Quorum alterum Cajus Cæsar suo nomine, id est Julium appellavit: Sextili in vitio usque ad Imperatorem Augustum perseverante, à quo mensis ille Augustus est appellatus.

BEDA DE ARITHMETICIS PROPOSITIONIBUS.

Divinatio numeri ab aliquo in animo concepti.

QUomodo numerus à quolibet animo conceptus, quis sit, possit agnosci. Adsumatur numerus quilibet ac triplicetur. Triplicatur, dividatur in duas partes, & si ambæ æquales extiterint, qualem volueris absque ulla differentia iterum triplicabis. Quòd si inæquales fuerint, quæ major fuerit triplicetur. quotiesque in ea postquã triplicata fuerit 9. inveniri possint, considerentur. Quia quoties 9. habuerit toties 2. sumendi sunt. Observandum est autem ut possint postquam numerus triplicatur, & divisus est. iterumque medietas fuerit triplicata, & de novenario fuerit interrogatũ, hoc etiam adjungatur, si aliquid supra unum vel duos vel quot fuerint novenarius remansisset. Quia si aliquid remansisset, septem fuerunt: & de his unus sumendus est, hisque in summam redactis pronunciandus numerus, qui primus fuerat mente conceptus: verbi gratia, si duo fuerint animo concepti, cũ triplicabuntur, 6. faciunt, 6. divisi in 3. & 3. resolvuntur, 3. verò triplicati, 9. tantùm efficiunt, nec remanet aliquid. ergo 2. fuerunt, qui primi mente comprehensi sunt. Et ideò in omni hujus supputationis ratione, novenarius duos semper significat, & senarius unum. Sciendumque quod omnis impar numerus, qui adsumptus fuerit & ordine quo prædictum est,

triplica-

triplicatus atque divisus, in senarium terminatur. Par verò numerus in novenarium, quia unitas secundum suprà dictum modum triplicata atque divisa, senarium procreat. Binarius verò numerus simili modo triplicatus atque divisus, novenarium. Quia hi duo numeri idem unus & duo, paritatis & imparitatis dicuntur esse principia.

Item aliter.

Adsumitur numerus quilibet ac triplicatur: triplicetur, dividatur in duas partes, & tunc ille qui numerum mente concepit, interrogetur, si ipsius numeri sit æqua divisio: quòd si pares ambas esse partes responderit, nihil sumatur. Si autem impares esse dixerit, unum sumatur, in hac prima divisione ad memoriã divinantis. Atque iterum una pars divisionis quando ambæ æquales fuerint, absque differentia triplicetur. Si verò impares fuerint, major pars triplicanda est, atq; dividẽda, sicut superius in duas partes. Iterumq; interrogandum, si æqualis aut inæqualis sit facta divisio. Et si æqualis quidẽ facta est, nihil sumendum est. Si autem inæqualis, duo sumendi sunt in secunda divisione. Et si in medietate divisionis æqualis fuit absq; ulla partium differentia, qui novenarij contineantur, interrogandum. Quòd si inæqualis fuit, in majori parte quærendum est: quotquot novenarij in ea inveniuntur, tot quaternos divinator sumere debet, ut verbi gratia: si sex fuerint mente concepti, cùm triplicati fuerint, 18. faciunt 18. divisi in 9. & 9. partiuntur. Et quia æqualis est divisio, nihil ibi sumendũ est. Novẽ iterũ quæ est medietas hujus divisionis triplicati faciunt 27. 27. divisi in 13 & 14. resolvuntur: & quia ista est secunda divisio, & inæqua, duo sumendi sunt, cũ in majori parte ipsius divisionis, hoc est in 14. quærendũ est, quoties 9. possint inveniri, 14. semel 9. sunt, de his 9. 4. à divinante colligendi sunt, qui duob. qui in secunda divisione collecti sunt adjuncti, 6. faciunt. Senarius ergo numerus primus mente comprehensus est Et hoc in hac oratione notandum est, quod si ambæ divisiones paritati responderint, nihil ex his sumendum est: si secunda, duo sumendi sunt, novenarius verò quaternarij significationem continet. Quod ideo in hac supputatione aliter quam in superiori accidere videtur: hæc bis triplicatur, & bis dividitur, illa verò bis triplicatur, & semel dividitur: quapropter in hac, novenarius quaternarium, nulla vero binarium significat.

Item aliter,

Quomodo divinandum sit, qua feria septimanæ quilibet homo quamlibet rem fecisset. Quicunq; numerum cujusq; feriæ nomen continentem animo conceperit, primo debet duplicare, deinde illi numero duplicato quinq; adjungere; ipsamque summam quæ de his collecta est, quinquies multiplicare, deinde totum decies ducere, postea ex toto 250. tollere, & hoc quod remanet pro feriæ numero tenere: ut verbi gratia, si de prima feria ratio habeatur, unum duplicetur, fiunt 2. his 5. adjungantur, fiunt 7. qui 7. quinquies multiplicati, fiunt 35. qui 35. decies ducti, fiunt 350. de quib. si 250 de totius summæ collectione auferantur, & quot contenarij remanserunt diligenter consideretur, quia sicut prædictũ est, semel centeni. primam feriam significant: bis centeni secundã, ter centeni, tertiam, quater centeni, quartam: quinquies centeni, quintam: sexies centeni, sextã: septies centeni, septimã. Item si de secunda feria ratio habeatur, 2. duplicentur, fiunt 4. his 5. adjungãtur, fiunt 9. Qui 9 quinquies multiplicati, 45 decies ducti, fiunt 450. de his tolle 250. remanent 200. qui secundam feriã significant. Si de tertia feria ratio habeatur, 3. duplicentur, fiunt 6. his 5. adjungantur, fiũt 11. qui 11. quinquies multiplicati, 55. qui 55. decies ducti, fiunt 550. de his tolle 250. remanet 300. qui tertiam feriã significat. Si de quarta feria ratio quæritur, 4. duplicentur, fiũt 8 his 5. adjũgãtur* fiũt 13 qui 13 quinquies multiplicati fiũ 175. qui 175. decies ducti, fiunt 750. de his tolle 250. remanent 500. qui quintã feriã significant. Si de sexta feria ratio inquiritur, 6. duplicẽtur, fiũt 12. his 5. adjũgantur fiũt 17 qui 17. quinquies multiplicati, fiunt 85. qui 85. decies ducti, fiunt 850. de his tolle 250. remanent 600 qui sextam feriã significẽt. Si de septima feria ratio inquiritur, 7 duplicẽtur, fiunt 19. his 5. adjũgãtur, fiũt 19. qui 19. quinquies multiplicati, fiũt 95. decies ducti, fiunt 905. de his tolle 250. remanent 700. qui septimam feriam significant. Si huic numero animum tuum diligenter commendaveris, omnes ferias absque errore explorare poteris.

Item aliud argumentum.

Verum cum vero, faciat verum. Minus cum verò, facit verum. Verum cum minus, facit minus. Minus cum minus, facit minus. Verum essentiam minus nihil significat. Pone summam numeri, quam volueris, in veri, hoc est, essentiæ nomine, & pone aliam summam cujus volueris numeri ad adverbium quod minus dicitur, nomine quod nihilum significare dixi, & confer illas duas summas. Quæ major fuerit, vincit minorem, & consumit eam juxta magnitudinem quantitatis suæ: ut verbi gratia, Si jungantur duæ summæ numerorum unaque veri nomine, id est essentiæ appellati sint, ut sunt 7. alia quæ minus adverbij nomine vocetur, ut sunt 3. hæ duæ summæ numero sibi collatæ, hoc est essentis & non essentis, quia major est summa veri, quã illius quæ dicitur minus. Sicut plus sunt 7. quàm 3. minus, si non majori parte quam vincere potest hoc 4. valet enim 3. minus, & 7. remanent 4 similiter si jungatur 3. veri nomine, & 7. minus, quia major est nihili quàm essentiæ summa, vincit septenarius. Non existens ternarium subsistentem, & consumit eum sua non essentia, & remanent de ipso sibi 4. numeri non existentes: & hoc est quod dicitur, junge 3. & 7. minus, faciunt 4. minus. Si autem 3. non existentes simul & 7. Similiter non existentes numeri, ut sunt 7. & 3. veri, id est existentem numerum efficiunt, hoc est denarium. Sic duo non existentes numerorum summæ denominatæ, ut sunt 3. minus, & 7. minus 10. minus faciunt, valet enim verum efficere, & minus non efficere, junge 3. minus, & 7. fiunt 10. iterum junge 3. minus, & 7. fiunt 4. junge 3. & 7. minus, junge 3. minus & 7. minus, fiunt 10. minut.

Incipiunt aliæ propositiones ad acuendos juvenes.
Et primò de Limace.

Limax fuit ab hirundine invitatus ad prandium infra leucam unam, in die autem non potuit plusquam unam unciam pedis ambulare. Dicat qui velit, in quot annos vel dies ad idem prandium ipse limax perambulavit.

De homine alios homines in via sibi obviantibus.

Quidam vir ambulans per viam, vidit sibi alios homines obviantes, & dixit eis, Utinam fuissetis alij tantum, quanti estis, & medietas medietatis, & rursus de medietate medietas, tunc unà mecum centum fuissetis, Dicat qui vult, quot primis ab illo visi fuerunt.

De duobus proficiscentibus visis ciconiis.

Duo viri ambulantes per viam vidente ciconias, dixerunt inter se: quot sunt? Qui conferentes numerum dixerunt, Si essent aliæ tantæ & etiam tantæ & medietas tertij, adjectis duabus, centum fuissent. Dicat qui potest quantæ fuerunt quæ primis ab illis visæ sunt.

De homine & equis in campo pascentibus.

Quidam homo vidit equos pascentes in campo, optavit dicens, Utinam fuissetis mei & essetis alij tantum, & medietas medietatis, certè gloriarer super equos centum. Discernat qui vult quot equos in primis vidit ille homo pascentes.

De emptore in denarijs centum.

Dixit quidam mercator, volo de centum denarijs centum porcos emere, sic tamen ut verres 10. denarijs ematur, scrofa aũt 5. duo verò porcelli 1. denario. Dicat qui intelligit, quot verres, quot scrofæ, quotvè porcelli esse debeant, ut in neutris nec superabundet numerus, nec minuatur.

De duobus habentibus negotiationem C. sol. communes.

Fuerunt duo negociatores habentes centum solidos communes, quibus emerent porcos, emerunt autem in solidis 2 porcos 5. volentes eos saginare, atq; iterum venundare, & in solidis lucrũ facere. Cumq; vidissent tẽpus non esse ad saginandos porcos, & ipsi eos non valuissent tempore hiemali pascere, tentavẽre venundando si potuissent lucrum facere, sed non potuerunt, quia non valebant eos ampli⁹ venũdare, nisi ut empti fuerant, id est ut de 5. porcis

solidos acciperent, cùm hoc conspexissent, dixerunt adinvicem, dividamus eos; dividentes autem & vendentes sicut emerant, fecerunt lucrum. Dicat qui valet, inprimis quot porci fuerunt. & dividat ac vendat, & lucrum faciat, quod facere de simul venditis non valuit libras 30.

De Discо.

Est discus qui pensat libras 30. sive solidos 600. habens in se aurum, argentum, aurichalchum & stannum: quantum habet auri, ter tantum habet argenti: quantum habet argenti, ter tantum aurichalchi: quantum aurichalchi, ter tantum stanni. Dicat qui potest, quantum unaquæque species pensat *De cupa.*

Est cupa una, quæ centum, metretis impletur capientibus singulis modia tria, habens fistulas tres, ex modiorum numero: tertia pars & sexta, per unam fistulam currit: per alteram, tertia pars sola: per tertiam, sexta tantum. Dicat qui vult, quot sextarij per unãquanq; fistulã cucurrissent.

De sago.

Habeo sagum habentem in longitudine cubitos 100. & in longitudine 80. volo exinde per portiones sagulos facere, ita ut unaquæque portio hebeat in longitudine cubitos 5. & in latitudine cubitos 4. Dic ergo sapiens, quot sagguli exinde fieri possint.

De linteamine.

Habeo linteamen unum, longum cubitorum 60. latum cubitorum 60. volo exinde portiones facere, ita ut unaquæque portio habeat in longitudine cubitos senos, & in latitudine quaternos, ut sufficiat ad tunicam consuendam. Dicat qui vult, quot tunicæ exinde fieri possint.

De duobus hominibus alter alterius sororem accipientibus.

Si duo homines adinvicem alter alterius sororem in conjugium sumpserit: dic (rogo) qua propinquitate filij eorum sibi pertineant?

De duobus hominibus alter alterius matrem accipientibus.

Si duo homines alter alterius matrem similiter in conjugiũ sumpserit, quali cognatione filij eorũ sibi conjungãtur

De patre & filio matrem & ejus filiam accipientibus.

Si relictam vel viduam & filiam illius in conjugium ducant pater & filius, sic tamen ut filius accipiat matrem, & pater filiam: filij qui ex his fuerint procreati dic (quæso) quali cognatione subjugantur?

De patrefamilias & tribus filiis ejus.

Quidam paterfamilias moriens divisit in hæreditate tribus filijs suis triginta ampullas vitreas: quarum decem fuerunt plenæ oleo: aliæ decem, dimidiæ: tertiæ decem vacuæ. Dividat qui potest, oleum & ampullas, ut unicuique eorum de tribus filijs æqualiter obveniat, tam de vitreo, quàm de oleo.

De rege & ejus exercitu in triginta villis collecto.

Quidam rex jussit famulo suo de triginta villis colligere exercitum, eo modo, ut ex unaquaque villa tot homines sumeret quotquot illuc adduxisset. Ipse tamen ad primam villam solus venit: ad secundam cum altero: jam ad tertiam tres venerunt. Dicat qui potest, quot homines fuissent collecti de his triginta villis.

De bove.

Bos qui tota die aratur, quot vestigia faciat in ultima riga?

De homine.

Quæro à te, ut dicas mihi quot rigas homo factas habeat in agro suo, quando de utroque capite campi tres versuras factas habuerit.

De duobus hominibus boves ducentibus.

Duo homines ducebant boves per viam, è quibus unus dixit alteri: Da mihi boves duos & habebo tot boves quot & tu habes. At ille ait: Da mihi, inquit, & tu boves duos, & habebo duplum quàm tu habes. Dicat qui velit, quot boves fuerunt, quot unusquisque habuit.

De duobus fratribus singulas sorores habentibus.

Tres igitur fratres erant, qui singulas sorores habebant, & fluvium transire debebant, erat enim unicuique illorum concupiscentia in sorore proximi sui, qui venientes ad fluvium, non invenerunt nisi parvam naviculam, in qua non poterant amplius nisi duo ex illis transire. Dicat qui potest, qualiter fluvium transierunt, ut ne una quidem earum ex ipsi maculata sit.

De lupo & capra & fasciculo cauli.

Homo quidam debebat ultra fluvium transire lupum & fasciculum cauli, & capram, & non potuit aliam navem invenire, nisi quæ duos tantùm ex ipsis ferre valebat: præceptum itaque ei fuerat, ut omnia hæc ultra omnino illæsa transiret. Dicat qui potest, quomodo eos illæsos ultra transiret.

De viro & muliere ponderantibus plaustri pondus onusti.

De viro & muliere, quorum uterque pondus habebat plaustri onusti, duos habentes infantes, inter utrosq; plaustrali pondere pensantes, fluvium transire debuerunt: navem invenerunt, quæ non poterat ferre nisi unum pondus plaustri. Transfretare faciat, qui se putat posse, ne navis mergatur. *De hircis.*

De hircis masculo & fœmina, habentibus duos natos, libram ponderantibus, fluvium transire volentibus.

De campo & ovibus in eo locandis.

Est campus qui habet in longitudine pedes ducentos, & in latitudine pedes centum: volo ibidem mittere oves, sic tamen ut unaquæque ovis habeat in longitudine pedes quinque, & in lato quatuor, Dicat (rogo) qui valet, quod omnes ibidem locari possint

De campo fastigioso.

Est campus fastigiosus, qui habet in uno latere perticas centũ, & in alio latere perticas centũ, & in fronte perticas quinquaginta, & in medio perticas sexaginta, & in altera fronte perticas quinquaginta. Dicat qui potest, quot aripennos claudere debet.

De campo quadrangulo.

Est campus quadrangulus, qui habet in uno latere perticas triginta, & in alio perticas triginta duas, & in fronte perticas triginta quatuor, & in altera fronte perticas triginta duas. Dicat qui potest, quot aripennij in eo concludi debent.

De campo triangulo.

Est campus triangulus, qui habet in uno latere perticas triginta, & in alio perticas triginta, & in fronte perticas novemdecim. Dicat qui potest, quot aripennos concludere debet.

De campo rotundo.

Est campus rotundus, qui habet in gyro perticas quadringentas. Dic quot aripennos capere debet.

De campo & cane ac fuga leporu.

Est campus qui habet in longitudine pedes centum quinquaginta, in uno capite stabat canis, & in altero lepus? promovit namque canis ille post leporem currere: at ubi canis faciebat in uno saltu pedes novem, lepus transmittebat septem. Dicat qui velit, quot pedes, quotve saltus vel canis persequendo, vel lepus fugiendo quoadusque comprehensus est, confecerint.

De civitate quadrangulæ.

Est civitas quadrangula, quæ habet in uno latere pedes millecentum, & in alio latere pedes mille, & in fronte pedes sexcentos, & in altera pedes sexcentos: volo ibidem tecta domorum ponere, sic ut habeat unaquæque casa in longitudine pedes quadraginta, & in latitudine pedes triginta. Dicat qui velit, quot casas capere valet.

De civitate triangula.

Est civitas triangula, quæ habet in uno latere pedes centum, & in alio centum, & in fronte pedes nonaginta: volo ut fiat ibi domorũ constructio, sic tamen ut unaquæque domus habeat in longitudine pedes viginti, & in latitudine pedes decem. Dicat quot domus capi debent.

De civitate rotunda.

Est civitas rotunda quæ habet in circuitu pedum octo millia. Dicat qui potest, quot domos capere debet, ita ut unaquæque domus habeat in longitudine pedes triginta, & in latitudine pedes viginti.

De basilica.

Est basilica quæ habet in longitudine, pedes 240. & in lato pedes 120. laterculi verò stratæ ejusdem, unus laterculus habet in longitudine uncias 23. hoc est pedem unum & uncias 11. & in latitudine uncias 12. hoc est pedem 1. Dicat qui velit quot laterculi eam debent implere.

De cavana.

Est cavana quæ habet in longitudine pedes centum, & in latitudine pedes 64. Dicat qui velit, quot cupas capere debet, ita tamen ut unaquæque cupa habeat in longitudine pedes 7. & in lato pedes 4. & pervius unus habeat pedes 4. & unaquæque cupa habeat pedes 7.

De quodam patrefamiliæ.

Quidam paterfamilias habuit familias 20. & jussit eis dare de annona modios 20. sic jussit ut viri accipiant modios ternos, & mulieres binos, & infantes singula semodia. Dicat qui potest, quot viri, quot mulieres, quotque infantes fuerunt.

Alia.

Quidam paterfamilias habuit familias 90. & jussit eis dare de annona modios 90. sic quoque jussit, ut viri acciperent modios ternos, & mulieres binos, & infantes singula semodia. Dicat qui potest, quot viri, quot mulieres, aut quot infantes fuerunt.

De obitu cujusdam patris familias.

Quidam paterfamiliâs moriens reliquit infantes, & in facultate sua solidorum 860. & uxorem prægnantem, qui jussit ut si ei masculus nasceretur, acciperet de omni massa uncias novem, & mater ipsius acciperet uncias tres, si autem filia nasceretur, acciperet quinque uncias, & mater ipsius acciperet etiam quinque uncias. Contingit autem ut geminos parturiret, id est puerum & puellam Solvat ergo qui potest, quantum accipit mater, vel quantum filius, quantum ve filia.

Alia.

Quidam paterfamiliâs habuit familias 30. sic verò jussit ut viri acciperent modios ternos, & mulieres binos, & infantes singula semodia. Solvat qui potest, quot viri, quot mulieres, quotve infantes fuerunt.

De salutatione cujusdam senis ad puerum.

Quidam senior salutavit puerum, cui dixit: Vivas fili, vivas (inquit) quantum vixisti, & aliud tantum, & ter tantum, addatque tibi Deus unum de annis meis, & impleas annos centum. Solvat qui potest, quot annorum tunc tempore ipse puer erat.

Alia.

Quidam paterfamiliâs habuit familias 100. quibus præcepit dare de annona modios 100. eo verò tenore, ut viri acciperent modios ternos, & mulieres binos, & infantes singula semodia. Dicat ergo qui valet, quot viri, quot mulieres, aut quot infantes fuerunt.

De quodam ædificante domum.

Homo quidam volens ædificare domum, locavit artifices 6. ex quibus 5. magistri, & 1. discipulus erat: & convenit inter eum qui ædificare volebat & artifices, ut per singulos dies 25. denarij eis in mercede darentur: sic tamen ut discipulus medietatem de hoc quod unus ex magistris accipiebat, acciperet. Dicat qui potest, quantum unusquisque de illis per unumquemque diem accepit.

De animalibus emptis.

Voluit quidam emere animalia promiscua 100. de solidis 100. ita ut equus 3. solidis emeretur, bos verò in solidum 1. & 33. oves in solido 1. Dicat qui valet, quot caballi, vel quot boves, quotve fuerunt oves.

Alia.

Quidam homo voluit de 100. solidis animalia promiscua emere 100. in Oriente: qui jussit famulo suo, ut camelum in 5. solidos acciperet, asinum in solido 1. & 20. oves in solido 1. compararet. Dicat qui vult, quot cameli vel asini, sive oves, in negocio 100. solidorum fuerunt.

De homine & ovibus pascentibus.

Quidam homo vidit de monte oves pascentes, & dixit: Utinam haberem tantum & aliud tantum, & medietatem de medietate, & de hac medietate aliam idcirco medietatem, ego centesimus una cum ipsis meam ingrederer domum. Solvat qui potest, quot oves vidit ibi pascentes.

De sode & scrofa.

Quidam paterfamilias stabilivit curtem novam quadrangulam, in qua posuit scrofam quæ peperit porcellos 7. in media sode: quia una cum matre, quæ octava est: pepererunt igitur unusquisque in omni angulo 7. & ipsa iterum in media sode cum omnibus generaliter peperit 7. Dicat qui vult, cum matribus quot porci fuerunt.

De scala cum centum gradibus.

Est scala una habens gradus 100. in primo gradu sedebat columba 1. in secundo 2. in tertia 3. in quarto 4. in quinto 5. sic in omni gradu usque ad centesimum. Dicat qui potest, quot columbæ in totum fuerunt.

De porcu.

Homo quidam habuit 300. porcos, & jussit ut tot porci numero impari in tres dies, tres occiderentur. Similis est de 30. sententia. Dicat modo qui potest quot porci impares, sive de 300. sive de 30. in tres dies occidendi sunt, hæc ratio indissolubilis ad increpandum composita est.

De salutatione pueri ad patrem.

Quidam puer salutavit patrem, Ave (inquit) pater. Cui pater, Valeas fili, vivas quantum vixisti: quos annos geminatos triplicabis, & sume unum de annis meis, & habebis annos centum. Dicat qui valet, quot annorum tunc ipse puer erat.

De columba.

Columba sedens in arbore, vidit alias volantes, dixit eis: Utinam fuissetis aliæ tantæ & adhuc tantæ, tunc unà mecum centum fuissetis. Dicat qui potest, quot columbæ erant in primis volantes.

De sacculo.

Quidam homo ambulans per viam invenit sacculum cum talentis duobus. Hoc quoque alij videntes dixerunt ei: Frater da nobis portionem inventionis tuæ: qui renuens noluit dare: ipsi verò irruentes diripuerunt sacculum, & tulit sibi quisque solidos 50. dicat qui vult quot homines fuerunt.

De episcopo.

Quidam episcopus jussit panes 12. in clero dividi. Præcepit enim sic, ut singuli presbyteri binos acciperent panes, diaconi dimidium, lector quartam partem, ita tamen fiat ut clericorum & panum unus sit numerus, dicat qui valet quot presbyteri, vel quot diaconos, quotve lectores esse debeant.

De homine scholastico obviante.

Quidam homo obviavit scholarijs, & dixit eis: Quanti estis in schola? Unus autem ex eis respondit dicens, Nolo hoc tibi dicere, tu numera nos bis, multiplica ter. tunc divide in quatuor partes, quarta pars nostrum, si me addis cum ipsis centenarium explet numerum, dicat qui vult quanti fuerunt qui pridem obviaverunt ambulanti per viam.

De carpentarijs.

Septem carpentarij septenas rotas fecerunt, dicat qui vult, quot carra fecerunt.

De vino in vasculis.

Centrum metra vini: rogo ut dicat qui velit, quot sextarios capiunt, vel ipsa etiam centum metra quot meros habent.

De paterfamilias distribuente.

Quidam paterfamilias moriens divisit quatuor filiis suis quatuor vascula vini: in primo vase erant modia 40. in secundo 30. in tertio 20. & in quarto 10. qui vocans dispensatorem domus suæ ait: Hæc quatuor vascula cum vino intrinsecus divide inter 4. filios meos: sic tamen ut unicuique eorum æqualis sit portio, tam & in vino, quàm & in vasis, dicat qui intelligit quomodo dividendum est, ut omnes æqualiter ex hoc accipere possint.

De camelo

Quidam paterfamilias habebat de una domo sua ad alteram domum leucas 30. & habens camelum qui debebat in tribus subjectionibus ex una domo sua ad alteram de annona fere modia 90. & in unaquaque leuca idem camelus comedebat semper modium unum: dicat qui valet quot modia residua fuerint.

De dispensatore in monasterio.

Quidam pater monasterij habuit 12. monachos, qui convocans dispensatorem domus suæ dedit illi ova 204. iussitque ut singulis æqualem daret ex eis omnibus portionem: sic tamen iussit, ut inter 5. presbyteros daret ova 85. & inter 4. diaconos 68. & inter tres 51. dicat rogo qui valet, quot ova unicuique ipsorum in portione evenerunt, ita ut in nullo superabundet numerus, nec minuatur, sed omnes, ut suprà diximus, æqualem in omnibus accipiant portionem.

PROPOSITIONVM SOLVTIONES.

De limace solutio.

IN leuca una sunt 1500. passus, 7500. pedes, 90. unciæ quot unciæ, tot dies fuerunt, qui faciunt annos 246. & dies 210.

De ciconiis.

Qui primis ab illo visi sunt, fuerunt 36. & hujus medietas medietatis sunt 18. & hujus numeri medietas sunt 9. dic ergo sic, 72. & 18. fiunt 90. adde 9. fiunt 99. adde loquentem, & habebis 100. *Alia.* 28. & 28. & tertio sic, fiunt 84. & medietas tertiæ fiunt 14. sunt in totum 98. adjectis duabus, 100. apparent.

De equis.

40. equi erant qui pascebantur, alij tantum fiunt 800. medietas hujus medietatis, id est 20. si addatur, fiunt 100.

De centum denarijs.

Fac 9. scrofas & 1. verrem in 55. denarijs, & 80. porcellos in 60. ecce porci 90. in 5. residuis denarijs fac porcellos 10. & habebis centenarium in utrisque numerum.

De communi negotio.

In primis 250. porci erant, qui 100. solidis comparati (sicut suprà dictũ est) in 2. solidis, 5. porcos: quia sive quinquagies quinies sive quinquies 50. dixeris, 250. numerabis: quib. divisis, unus tulit 125. alter similiter 125. unus vendidit deteriores 3. semper in solido: alter verò meliores duos in solido. Sic evenit, ut is qui deteriores vendidit, de 120. porcis, 40. solidos est adeptus: qui vero meliores, 60. solidos est consecutus: quia de inferiorib. 30. semper in 10. solidis: de melioribus autem 20. in 10. solidis sunt venundati: & remanserunt utrisque 5. porci: ex quibus ad lucrum 4 solidorum & 2. denarios facere potuerunt.

De disco.

Aurum pensat uncias 9. argentum pensat ter 9. uncias, id est libras 2. & uncias 3. aurichalcum pensat ter libras 2. & ter 3. uncias, id est libras 6. & uncias 9. stannum pensat ter libras 6. & ter 9. uncias, hoc est libras 20. & uncias 3. Et 9. unciæ & 2. libræ cum 3. unciis & 6. libræ cum 9. unciis, & 20. libræ cum 3. unciis adunatæ 30. libras efficiunt. Item aliter ad solidum aurum pensat solidos argenteos 5. argentum ter 15. id est 45. aurichalcum ter 45. id est 135. stannum ter 135. hoc est 405. junge 405. 135. & 45. & 15. & invenies solidos 100. quod sunt libræ 30.

De cuppa.

Per primam fistulam 3600. sextarij cucurrerunt: per secundam, 1400. per tertiam, 1200.

De sago.

De 400. 80. pars 5. sunt: & de 100. 4. Sive ergo octogies 5. sive centies 4. dixeris, semper 400. invenies, tot sagi erunt. Decima pars sexagenarij, 6. sunt: decima verò quadragenarij, 4. sunt. Sive ergo decimam sexagenarij, sive decimam quadragenarij decies miseris, 100. portiones, 6. cubitorum longas, & 4. cubitorum latas invenies.

De ampullis relictis.

Tres igitur sunt filij & 30 ampullæ, ampullarum autem quædam 10. sunt plenæ, & 10. mediæ, & 10. vacuæ. Duc ter decies, fiunt 30. unicuique filio veniunt 10. ampullæ in portionem, divide autem per tertiam partem, h. e. da primo filio 10. semis ampullas: ac deinde da secundo 5. plenas & 5. vacuas: similiterque dabis tertio, & erit trium æqua germanorum divisio, tam in oleo, quàm & in vitro.

De exercitu in 30. villis collecto.

In villa	1	fuerunt collecti milites	2
	2		4
	3		8
	4		16
	5		32
	6		64
	7		128
	8		256
	9		512
	10		1024
	11		2048
	12		4096
	13		8192
	14		16384
	15		32768
	16		65536
	17		131072
	18		262144
	19		524284
	20		1048576
	21		2097152
	22		4194214
	23		8388428
	24		16776856
	25		33553712
	26		67107424
	27		134214848
	28		268429696
	29		536859392
	30		1073718184

De vestigiis boum.

Nullum omnino bos vestigium in ultima riga facit, eo quòd ipse præcedit ratrum, & hunc aratrum sequitur, quotquot enim hoc præcedendo in exculta terra vestigia facit, tot ille subsequens excolendo resolvitur. Propterea illius omnino nullum reperitur, id est in ultima riga vestigium.

De rigis quas facit homo.

Ex uno capite campi tres, & ex altero, quæ faciunt rigas versuras septem.

De bove ducto.

Prior qui dari sibi duos rogavit boves, habebat 4. at verò qui rogabatur habebat 8. dedit quippe rogatus postulanti duos, & habuerunt uterque 6. qui. n. propior acceperat, reddidit 2. dandi priori qui habebat 6. & habuit 8. quod est duplum à 4. & illi remanserunt 4. quod est simplum ab 8.

De sororibus.

Primò omnium ego & soror mea introissemus in navim & transfretassemus ultra, transfretatoque fluvio dimisissem sororem de navi & reduxissem navim ad ripam: tunc verò introissent sorores duorum virorum, illorum videlicet qui ad littus remanserant: illis itaque fœminis navi egressis, soror mea quæ prima transierat, intraret, ad me navimque reduceret: illa egrediente foras, duo in navi fratres intrassent, utraque venissent: tunc unus ex illis unà cum sorore sua navim ingressus, ad nos transfretasset: ego & ille qui navigaverat, sorore mea remanente foris, ultra venissemus: nosque ad littora vectos, una ex illis duabus quælibet mulieribus, ultra navim reduceret, soror æquè mea secum recepta, pariter ad nos ultra venissent: & ille cujus soror ultra remanserat navim ingressus, eam secum ultra reduceret. Tali igitur sicque sollicitante studio, facta est navigatio, nullo fuscante inquinationis contagio.

De lupo & capra.

Simili nanque tenore duceré prius capram & dimitterẽ foris lupum & caulum: tunc deinde venirem, lupumque ultra transirem, lupoq; foris misso: rursusq; caprá navi re-

ceptam ultra reducerem, capramq; foras missam, caulum transveherem ulrra, atq; iterum remigassem, capramque adsumptam ultra duxissem. Sicque faciente, facta erit remigratio salubris absque voragine lacerationis.

De pondere plaustri.

Eodem quoq; ordine, ut superius, prius intrassent duo infantes, & transissent, unusque ex illis reduceret navim: tunc mater navim ingressa transisset, deinde filius ejus reduceret navim, qua trans vecta, frater illius navim ingress⁹ ambo ultra transirent, rursumq; filius qui antè transierat ingressus navim, eamq; ad fratrem reduceret, jamq; reductam ingrediantur ambo, & transeant: tali sub remigante ingenio erit expleta navigatio, forsitan sine naufragio.

Aliud.

Similiter ut superius transissent prius duo infantes, & unus ex illis navim reduceret: in qua pater ingressus, ultrà transisset. Et ille infans unus, qui prius cum fratre transierat, navim ad ripam educeret: in qua frater illius rursus ingressus, ambo ultra venissent: unusque ex illis foras egressus, & alter ad matrem reduceret navim, in qua videlicet navi mater ingressa ultra venissent: qua egrediente foras, filius ejus qui antè cum fratre transierat, navim rursus ingressus, eam ad fratrem ultra reduceret, in qua ambo ingressi ultra venissent, & fieret expleta salubris transvectio, nullo formidante mortis naufragio.

De campo & ovibus.

Ipse campus habet in longitudine pedes ducentos, & in latitudine pedes centum: duc bis quinquennos de ducentis, fiunt 40. ac deinde 100. divide per 4. quarta pars centenarij 25. sunt, sive ergo 40. vicies quinquies, sive 25 quadragies duxeris, millenarium implent numerum: tot ergo oves ibidem collocari possunt.

De campo fastigioso.

Longitudo hujus campi 100 perticis, & utriusq; frontis latitudo 50. medietas verò 60. includitur, junge utriusque frontis numerum cum medietate, & fiunt 160. Ex ipsis assume 3. partem, i.e. 53. & multiplica centies, fiunt 5300. deinde in 12. æquas partes, & inveniuntur 351. itē eosdem divide in 12. partes & reperiuntur 37. Tot sunt in hujus aripenni numero. *Aliud.*

Duæ ejusdem campi longitudines faciunt 62. duc mediam de 62. fiunt 31. atque duæ ejusdem campi latitudines junctæ fiunt 66. duc verò mediā de 66. fiunt 33. duc namque trecies semel 33. fiunt 1020. divide per 12. partem bis, sicut superius, h.e. de 1220. duc 12. fiunt 85. rursusq; 85. divide per 12. fiunt 7. sunt ergo in hoc aripenni numero 7. *Aliud.*

Junge duas latitudines istius campi, fiunt 60 & duc mediam de 60. fiunt 30. & quia in fronte pedes 18. habet: duc mediam de 18. fiunt 9. duc verò novies 30. fiunt 260. fac exinde bis 12. i.e divide 270. per 12. partem, fiunt 22. & semis, atque iterum 22. & semis. per 12. partem divide, & fiunt 2. & remanent 4. quæ est 3. pars 12. Sunt ergo aripenni in hoc numero 2. & 3. pars de aripenno 3. fit aripennis 1. & perticæ 10. & dimidia. *Aliud.*

Quarta quidem pars hujus campi, qui 400 includitur perticis, in 100 consistit: hos si per semetipsos multiplicaveris, i.e. si centies duxeris, fiunt 10000. hos in 12. partes dividere debes, etenim de 1000, duodecima est 833. quam quum item in 12. partitus fueris, invenies 69, tot enim aripennos hujusmodi campus includit.

De campo, cane, & lepore.

Longitudo hujus campi, habet pedes 150. duc mediam de 150. fiunt 80. canis verò faciebat in uno saltu pedes 9. quippe 75. novies ducti, fiunt 675. tot pedes leporem persequendo canis cucurrit, quoadusquè eum comprehendit dente tenaci: at verò quia lupus, 7. pedes in uno faciebat saltu: duc ipsos 75. septies, fiunt 526. tot pedes lupus fugiendo peregit, donec consecutus fuit.

De civitate quadrangula.

Si fuerint duæ hujus civitatis longitudines junctæ faciunt 2100. similiter duæ si fuerunt latitudines junctæ fiunt 1200, ergo duc mediam de 1200. fiunt 600. rursusque duc mediam de 2100. fiunt 1050. & quia unaquæque domus habet in longo pedes 40. & in lato pedes 30. duc 40. partem de 1050 fiunt 26. atque iterum assume 30. de 600 fiunt 20. vicies ergo 26. ducti, fiunt 520. tot domus capiendæ sunt. Duo igitur hujus civitatis latera juncta fiunt 200. atque duc mediam de 200. fiunt 100. sed quia in fronte habet pedes 90. duc mediam de 90. fiunt 45. & quia longitudo uniuscujusq; domus habet pedes 20. latitudo ipsarum habet pedes 10. duc 20. partem de 100. fiunt 5. & pars 10. quadragenarij 4. sunt, duc igitur quinquies 4. fiunt 20. tot domos hujusmodi capienda est civitas.

Aliud.

In hujus civitatis ambitu, 8000 pedum numerantur, qui sesquialtera proportione dividuntur in 4800. & in 3200. in illis autem longitudo domorum: in istis, latitudo versatur, subtrahe itaque de utraq; summa medietatem, & remanent de majori 2400. de minore verò 1600. hos igitur 1600. divide in vicenos, & invenies octoagies 20. rursumque major summa, i.e. 2400. in 30 partiti, octoagies triginta dinumerantur, duc octoagies 80. & fiunt 6400. Tot in hujusmodi civitate domus secundùm propositionem suprascriptam constitui possunt.

De basilica.

140. pedes longitudinis implent 126. laterculi: & 120. pedes latitudinis, 120. laterculi: quia unusquisq; laterculus in latitudines. pedis mensuram habet, multiplica itaque 100. vicies 126. in 15120. summa concrescit. Tot igitur in hujusmodi basilica laterculi, pavimētū cōtingere possunt.

De cavana.

In 100. autem quaterdecies 7. numerantur. in 64. verò sedecies quaterni continentur: ex quibus 4. ad pervium deputantur, quod in longitudinem ipsius cavanæ dicitur. Quia ergo in 60. quindecies quaterni sunt: & in 100. quaterdecies 7. duo quindecies 14. fiunt 210. Tot cupæ, juxta suprascriptam magnitudinem in hujusmodi cavana contineri possunt.

De patre familias.

Duc semel ternos, fiunt 3. h.e. unus vir 3. modios accepit: similiter & quinquies binis fiunt 10. h.e. 5. mulieres acceperunt modios 10. duc verò septies binos, fiunt 14. h e. 14. infantes acceperunt modios 7. junge ergo 1. & 2. & 14. fiunt 20. hæ sunt familiæ 20. ac deinde junge 3. & 7. & 10. fiunt 20. hæc sunt modia 20. Sunt ergo simul familiæ 20. & modij 20. *Aliud.*

Si duxeris ternos 3. fiunt 9. & si duxeris quinquies binos, fiunt 10 ac deinde duc vicies bis semis, fiunt 11. h. e. 3. viri acceperunt modios 9. & 5. mulieres acceperūt 10. & 22 infantes acceperunt modios 11. quod simul juncti 3. & 5. & 22. faciunt familiæ 30. rursusq; 9 & 11. & 10. simul jūcti, faciunt modios 30. quot sunt simul familiæ 30. & modij 30. tantum 30. *Aliud.*

Duc sexies 3. fiunt 18. & duc vicies binos fiunt 40. duc verò sexagies quaternos semis fiunt 32. i.e. 6. viri acceperunt modios 18. & 20 mulieres acceperunt modios 40. & 64. infantes acceperunt modios 32. quod simul juncti, i.e. 6. & 20. & 64. familias 90. efficiunt: iterumque junge 18. & 80. & 32. fiunt 90. qui faciunt modios 90. quod simul juncti faciunt familias 90. & modios 90. tantum 37.

Aliud.

Undecim terni fiunt 33. & 15. bis ducti, fiunt 30. duc verò octogies quatuor semis. fiunt 37 i.e. 11. viri acceperunt 37. quod simul juncti, i.e. 11. & 15. & 74. fiunt 100. quæ sunt familiæ 100. similiter junge 33. & 30. & 37. fiunt 100. qui sunt modij 100. his ergo simul junctis, habes familias 100. & modios 100.

De animalibus emptis.

Junge ergo 9. & 3. fiunt 12. 12. namque unciæ libram faciunt: prorsus junge simul 7. & 5. faciunt iterum 12. ideoque bis 12. faciunt 24. 24. autem unciæ faciunt 2. libras, id est, solidos 40. deinde duc, quia fae, &c.

Reliquæ solutiones desiderantur: potest autem quisque ratione arithmetica Propositiones illas solvere: ita ad exercendum ingenium, omissa valebunt.

BEDÆ PRESBYTERI PRÆFATIO IN LIBELLUM DE RATIONE CALCULI.

VNitas illa, unde omnis multitudo numerorum procedit, quæ propriè ad Arithmeticam disciplinam pertinet, quia verè simplex est, & nulla partium congregatione subsistit, nullam utique recipit sectionem. De cæteris verò rebus, licèt aliquid tale sit, ut propter integritatem ac soliditatem suam, unitatis meruerit vocabulo nuncupari: tamẽ quod compositum est, divisioni necessariò subjacebit. Nihil enim in tota rerum natura, præter memoratam numerorum unitatem, nisi unum inveniri potest, quod non ulla omnino valeat divisione distribui. quod idcò sit, quia non simplicitate, sed compositione subsistit. Dicitur enim Unus homo, unus equus, unus dies, una hora, unus nummus, unum templum, & alia hujusmodi innumerabilia: quæ licet unitatis sint sortita vocabulum, tamen pro causæ atque rationis necessitate dividuntur. Ad hujus divisionis compendium tale calculandi argumentum antiqui commenti sunt, ut omnis integritas dividenda rationabili, per illud possit partitione secari, sive id corpus, sive res incorporea sit, quod dividendum proponitur. In hoc argumento Unitas, Assis vocatur: cujus partes juxta proportionalitatem suam propriis sunt infinitè vocabulis. Notis etiam ad hoc excogitatis, per quas eadem vocabula exprimantur, ut per discretionem nominum, & notas nominibus affixas, uniuscujusque particulæ notio faciliùs advertatur.

De asse & partibus ejus.

Et Assis quidem, qui per I literam, sicut in numeris Unum scribi solet, exprimitur, duodecim partes habet: quarum si unam detraxeris, reliquæ undecim partes Labus dicuntur. Illa verò quam detraxisti, id est duodecima, uncia vocatur.

Si duas sustuleris, decem residuæ appellantur Dextans, & quod sustulisti, id est duæ, Sextans nominatur.

At si tres dempseris, novem quæ remanserunt Dodrans nuncupantur: & tres demptæ, Quadrans vocantur.

Quod si quatuor tollere velis, octo reliquas Bissem, vel Bessem: & quatuor, Trientem nominabis.

Quinque verò sublatis, septem residuas Septuncem: & quinque sublatas, Quincuncem, vel Quinquncem placuit appellari.

Quum verò per medium fuerit facta divisio, utrunque dimidium senis partibus constans, Semissem vocitarunt.

Unciam autem & dimidiam, Sescunciam, vel Sesquunciam, aut Sesquiunciam nuncuparunt.

Postremò, Unciæ dimidium, Semunciam appellarunt.

Jam reliquæ Minutiæ, quarum congestione Dimidium unciæ conficitur: ut sunt Sicilici, Sextulæ, & cætera, meliùs ex ipsius calculi inspectione cognoscuntur.

MODVS CALCVLI.

INcipit autem idem Calculus à Mille, & usque ad Quinquaginta millia progreditur.

Sed primò per duplicationem,

Postea per triplicationem:

Deinde per cæteras Multiplicationes incrementa capiens: tanta numerositate concrescit, ut usque ad infinitum, quantitatis ejus summa perveniat.

Scribitur verò lineis à superiori parte in inferiorem descendentibus, superius milliũ summas ex multiplicatione venientes, inferiùs divisionum minutias lineis continentibus, à quibus tamen in legendo principium est faciendum: & sic sursum versus eundem, quousque ad Millium summam, quæ ex illa multiplicatione paulatim accrescit, legendo veniatur.

Incipiendumque à dimidia Sextula per duplicationem usque ad $\overline{\text{II}}$. id est duo millia.

Inde iterum per triplicationem, à dimidia Sextula usque ad $\overline{\text{III}}$. hoc est tria millia.

Tum à dimidia Sextula per quadruplicationem usque ad $\overline{\text{IIII}}$. scilicet quatuor millia.

Et sic deinceps usque ad finem.

De numerorum consonantia.

Finales ergo sunt lychanos hypaton, hypate meson, parhypate meson, hircanos meson. Omnis ergo pars & subjugalis ejus, id est primi ac secundi, tota melodia lychanos hypaton autore regitur & finitur. Secundi verò & subjugalis ejus, id est, tertij ac quarti, hypate meson regitur & finitur. Tertij cum suo subjugali, i.e. quinti ac sexti, parhypate meson regitur ac finitur. Quarti cum suo subjugali, id est, septimi ac octavi, lychanos meson regitur ac finitur. Et hæc est regula inchoandi ad quodlibet mediũ, ut nec supra quintum superiorem locum, nec infra quintum inferiorem aliquando incipiant: sed inter eas octo voces, vel aliquando novem, initia sua cohibeant.

Notandum verò est, quòd quinto semper loco superioribus cum inferioribus finalibus quædam talis est concordia, ut aliqu. &c.

Reliquum desideratur.

Dupli.		Tripli.		Quadrupli.	
2000	1000	3000	1000	4000	1000
1800	900	2700	900	3600	900
1600	800	2400	800	3200	800
1400	700	2100	700	2800	700
1200	600	1800	600	2400	600
1000	500	1500	500	2000	500
800	400	1200	400	1600	400
600	300	900	300	1200	300
400	200	600	200	800	200
200	100	300	100	400	100
180	90	270	90	360	90
160	80	240	80	320	80
140	70	210	70	280	70
120	60	180	60	240	60
100	50	150	50	200	50
80	40	120	40	160	40
60	30	90	30	120	30
40	20	60	20	80	20
20	10	30	10	40	10
18	9	27	9	36	9
16	8	24	8	32	8
14	7	21	7	28	7
12	6	18	6	24	6
10	5	15	5	20	5
8	4	12	4	16	4
6	3	9	3	12	3
4	2	6	2	8	2
2	I	3	I	4	I
I sss	sss.	2 ss.	sss.	3 ss	sss.
I ss	sss	2 s	sss	3 .ss	sss
I s	ss.	2 .s.	ss.	3	ss.
I .ss	ss	2	ss	2 ss	ss
I .s	s.	I ss.	s.	2 .ss	s.
I	s	I s	s	2	s
sss	.ss.	I .s.	.ss.	I ss	.ss.
ss	.ss	I	.ss	I .ss	.ss
s	.s.	ss.	.s.	I	.s.
.ss	.s	s	.s	ss	.s
.s.	.s,	.ss s.	ℜ	s	ℜ
.s	/	.s.	/	.ss	/
/	s.	ℜ	s.	.s	s.
s. o	oo	/	oo	/ oo	oo
s.	c	s. c	c	/	c
oo	o	s.	o	s. o	o
⊖	φ	c	φ	oo	φ
1		2		3	

Quincupli.

5000	1000
4500	900
4000	800
3500	700
3000	600
2500	500
2000	400
1500	300
1000	200
500	100
450	90
400	80
350	70
300	60
250	50
200	40
150	30
100	20
50	10
45	9
40	8
35	7
30	6
25	5
20	4
15	3
10	2
5	1
4 s.	sss.
4 .s	ss
3 .ss.	ss.
3 ss	ss
2 sss.	s.
2 s	s
2 /	.ss.
1 ss	.ss
1 .s.	.s.
sss	.s
ℜ s.	ℜ
.ss.	/
s. s.	s.
/ s. o	oo
/ ɔ	ɔ
s. oo	o
oo φ	φ

4

Sexcupli.

6000	1000
6400	900
4800	800
4200	700
3600	600
3000	500
2400	400
1800	300
1200	200
600	100
540	90
480	80
420	70
360	60
300	50
240	40
180	30
120	20
60	10
54	9
47	8
42	7
36	6
30	5
24	4
18	3
12	2
6	1
5 .s.	sss.
5	sss
4 s	ss.
4	ss
3 s	s.
3	s
2 s	.ss.
2	.ss
1 s.	.s.
1	.s
ss.	ℜ
s	/
ss.	s.
.s	oo
ℜ	ɔ
/	o
s.	φ

5

Septupli.

7000	1000
6300	900
5800	800
4900	700
4200	600
3500	500
2800	400
2200	300
1400	200
700	100
630	90
560	80
490	70
420	60
350	50
260	40
210	30
140	20
70	10
63	9
56	8
49	7
42	6
35	5
28	4
21	3
14	2
7	1
6 .ss.	sss.
5 .sss	sss
5 .s.	ss.
4 ss	ss
4 /	s.
3 s	s
2 sss.	.ss.
1 .ss	.ss
1 ss.	.s.
1 .s.	.s
sss s.	ℜ
s.	/
.s. s.	s.
.s oo	oo
ℜ ɔ	ɔ
/ o	o
s. φ	φ

6

Octupli.		Nonecupli.		Decupli.	
8000	1000	9000	1000	10000	1000
7200	900	8100	900	9000	900
6400	800	7200	800	8000	800
5600	700	6300	700	7000	700
4800	600	5400	600	6000	600
4000	500	4500	500	5000	500
3200	400	3600	400	4000	400
2400	300	2700	300	3000	300
1600	200	1800	200	2000	200
800	100	900	100	1000	100
720	90	810	90	900	90
640	80	720	80	800	80
560	70	630	70	700	70
480	60	540	60	600	60
400	50	450	50	500	50
320	40	360	40	400	40
240	30	270	30	300	30
160	20	180	20	200	20
80	10	90	10	100	10
72	9	81	9	90	9
64	8	72	8	80	8
56	7	63	7	70	7
48	6	54	6	60	6
40	5	45	5	50	5
32	4	36	4	40	4
24	3	27	3	30	3
16	2	18	2	20	2
8	I	9	I	10	I
7 .ss	sss.	8 .s.	sss.	9 .s	sss.
6 ss	sss	7 s	sss	8 .ss	sss
6	ss.	6 ss.	ss.	6 s	ss.
5 .ss	ss	6	ss	6 ss	ss
4 ss	s.	5 .s.	s.	5 sss	s.
4	s	4 s	s	5	s
3 .ss	.ss.	3 ss.	.ss.	4 .s	.ss.
2 .ss	.ss	3	.ss	3 .ss	.ss
2	.s.	2 .s.	.s.	2 s	.s.
2 .ss	.s	1 s	.s	1 ss	.s
1	ℜ	1 ℜ	ℜ	1 ℜ	ℜ
ss	/	ss.	/	sss	/
.ss	s.	.ss s.	s.	.ss.	s.
.s 5. 0	00	.s.	00	.s. 00	00
.s	ↄ	s. 0	ↄ	s. 9.	ↄ
/ 00	0	ℜ	0	ℜ 0	0
.s. 0	ℓ	s. c	ℓ	.s 00	ℓ

7 8 9

Vnde-

Undecupli.		Duodecupli.		Tredecupli.	
11000	1000	1200	1000	13000	1000
9900	900	10800	900	11700	900
8800	800	9600	800	10400	800
7700	700	8400	700	9100	700
6600	600	7200	600	7800	600
5500	500	6000	500	6500	500
4400	400	4800	400	7000	400
3300	300	3600	300	4900	300
2200	200	2400	200	3700	200
1100	100	1200	100	2300	100
990	90	1080	90	1170	90
880	80	960	80	1040	80
770	70	840	70	910	70
660	60	720	60	780	60
550	50	600	50	650	50
440	40	480	40	520	40
330	30	360	30	390	30
220	20	240	20	260	20
110	10	120	10	130	10
99	9	108	9	117	9
88	8	96	8	104	8
77	7	84	7	91	7
66	6	72	6	78	6
55	5	60	5	65	5
44	4	48	4	52	4
33	3	36	3	39	3
22	2	24	2	26	2
11	1	12	1	13	1
10 /	ſſſ.	11	ſſſ.	11 ſſſ.	ſſſ.
9 .ſ	ſſſ	10	ſſſ	10 ſſſ	ſſſ
8 .ſ.	ſſ.	9	ſſ.	9 ſſ.	ſſ.
7 .ſſ	ſſ	8	ſſ	8 ſſ	ſſ
6 ſ.	ſ.	7	ſ.	7 ſ.	ſ.
5 ſ	ſ	6	ſ	6 ſ	ſ
4 ſ.	.ſſ.	5	ſſ.	5 .ſſ.	.ſſ.
3 ſſ	.ſſ	4	.ſſ	4 .ſſ	.ſſ
2 ſ.	.ſ.	3	.ſ.	3 .ſ.	.ſ.
1 ſſſ	.ſ	2	.ſ	2 .ſ	.ſ
1 .ſſſ	ℜ	1 ſ	ℜ	1 ſ. ſ.	ℜ
ſſſ.	/	1	/	1 /	/
.ſſ. ſ	ſ.	ſ	ſ.	.ſ ſ. ℜ	ſ.
.ſ. ſ. 0	00	.ſſ	00	.ſſ 00	00
.ſ ſ. ↄ	ↄ	.ſ.	ↄ	.ſ. ↄ	ↄ
ℜ 00	0	.ſ	0	.ſ 0	0
ſ. ↄ 0	ϕ	/	ϕ	/ ϕ	ϕ
10		11		12	

Quadrecupli.		Quindecupli.		Sedecupli.	
14000	1000	15000	1000	16000	1000
12600	900	13500	900	14400	900
11200	800	12000	800	12800	800
9800	700	10500	700	11200	700
8400	600	9000	600	9600	600
7000	500	7500	500	8000	500
5600	400	5000	400	6400	400
4200	300	4500	300	4800	300
2800	200	3000	200	3200	200
1400	100	1500	100	1600	100
1260	90	1350	90	1440	90
1120	80	1200	80	1280	80
9080	70	1050	70	1120	70
8060	60	900	60	960	60
700	50	750	50	800	50
560	40	600	40	640	40
420	30	450	30	480	30
280	20	300	20	320	20
140	10	150	10	160	10
126	9	135	9	144	9
112	8	120	8	128	8
98	7	105	7	112	7
84	6	95	6	96	6
70	5	75	5	80	5
56	4	60	4	64	4
42	3	45	3	48	3
28	2	30	2	32	2
14	I	15	I	16	I
12 sss	sss.	13 ss.	sss.	14 ss	sss.
11 s	sss	12 s	sss	13 .ss	sss
10 s	ss.	11 .s.	ss.	12	ss.
9 .ss	ss	10	ss	10 ss	ss
8 .s	s.	8 ss.	s.	9 .ss	s.
7	s	7 s	s	8	s
5 sss	.ss.	6 .s.	.ss.	6 ss	.ss.
4 ss	.ss	5	.ss	5 .ss	.ss
3 s.	.s.	4 ss.	.s.	4	.s.
2 .ss	.s	3 ss.	.s	3 ss	.s
I ss.	ℜ	I sss s.	ℜ	2	ℜ
I .s	/	I. s.	/	I .ss	/
s	s.	s. s.	s.	ss	s.
.ss s. o	oo	.ss	oo	ss oo	oo
.s. s.	ɔ	.s s. ɔ	ɔ	.ss	ɔ
.s oo	o	s. s.	o	.ss. o	o
/ o	ϕ	./ ɔ.	ϕ	./ oo	ϕ
13		14		15	

BEDÆ PRESBYTERI PRÆFATIO IN LIBELLUM DE NUMERORUM DIVISIONE.

Ad Constantinum suum.

VIs amicitiæ penè impossibilia redigit ad possibilia, nam quo modo rationes Numerorum abaci explicare contenderemus? nisi te adhortante, ô mi dulce solamen laborum Constantine. Itaque quum aliquot lustra jam transierint, ex quo nec librum, nec exercitium harum rerum habuerimus, quædam repetita memoria eisdem verbis proferimus, quædam eisdem sententijs. Nec putet philosophus sine literis hæc alicui arti vel sibi esse contraria. Quid enim dicet esse digitos, articulos, minuta, qui auditor majorum fore dedignatur. Vult tamen videri solus scire, quod mecum ignorat, ut ait Flaccus. Quid quum idem numerus modò simplex, modò compositus: nunc digitus, nunc constituatur ut articulus? Habes ergo (talium diligens investigator) viam rationis, brevem quidem verbis, sed prolixam sententijs, & ad collectionem intervallorum & distributionem in actualibus geometrici radij secundùm inclinationem & erectionem, & in speculationibus & actualibus simul dimensionis cœli & terræ plena fide comparatam.

De simplici.

SI multiplicaveris singularem numerum per singularem, dabis unicuique digito singularem, & omni articulo decem, directe scilicet, & conversim.

Si singularem per decenum, dabis unicuique digito decem, & omni articulo centum.

Si singularem per centenum, dabis unicuique digito centum, & articulo mille.

Si singularem per millenum, dabis digito mille, & articulo decem millia.

Si singularem per decenum millenum, dabis digito decem millia, & articulo centum millia.

Si singularem per centenum millenum, dabis digito centum millia, & articulo mille millia.

De deceno.

SI decenum per decenum, dabis digito centum, & articulo mille.

Si decenum per centenum, dabis digito mille, & articulo decem millia.

Si decenum per millenum, dabis digito decem millia, & articulo centum millia.

Si decenum per decenum millenum, dabis digito centum millia, & articulo mille millia.

Si decenum per centenum millenum, dabis digito mille millia, & etiam unicuique articulo decies mille millia.

De centeno.

SI centenum per centenum, dabis digito decem millia, & articulo centum millia.

Si centenum per millenum, dabis digito centum millia, & articulo decies centena millia.

Si centenum per decenum millenum, dabis digito mille millia, & articulo decies mille millia.

Si centenum per centenum millenum, dabis digito decies mille millia, & articulo centies mille millia.

De milleno.

SI millenum per millenum dabis, digito decies centena millia, & articulo millies mille millia.

Si millenum per decenum millenum, dabis digito decies mille millia, & articulo centies mille millia.

Si millenum per centenum millenum, dabis digito centies mille millia, & articulo centies millies mille millia.

De deceno milleno.

SI decenum millenum per decenum millenum, dabis digito centies mille millia, & articulo millies mille millia.

Si decenum millenum per centenum millenum, dabis digito millies mille millia, & articulo decies millies mille millia.

De centeno milleno.

SI centenum millenum per centenum millenum, dabis digito decies millies mille millia, & articulo centies millies mille millia,

Quomodo dividatur singularis per singularem, vel centenus per centenum, vel millenus per millenum.

IN partitione numerorum abaci, sicut se habent singulares ad singulares, sic quodammodo habent se decem ad decenos, centeni ad centenos, milleni ad millenos, hoc modo:

Si volueris dividere singulares per singulares, vel decenum per decenum, vel centenum per centenum, vel millenum per millenum, secundùm denominationem eorum singulares singularibus subtrahes,

Quomodo singularis sua quantitate metiantur decenos, centenos, millenos.

IN partitione numerorum abaci, sicut se habent singulares ad decenos & centenos & millenos: sic se habent decem ad centenos & millenos, & centeni ad millenos, & milleni ad ultra se compositos decenos millenos, & centenos millenos, hoc modo: Si volueris per singularem numerum dividere decenum aut centenum, aut millenum vel simul vel intermissè, differentiam divisionis à singulari ad decenum, per integram denominationem dividendi multiplicabis, & articulos quidem propria denominatione & posita differentia diminues, digitos verò digitis aggregabis: & si articuli provenient ut supra, diminues usque ad solos digitos, & millenus quidem habebit articulos in millenis, digitos in centenis, centenus articulos in centenis, digitos in decenis: decenus articulos in decenis, digitos in singularibus.

Quomodo metiatur decenus centenum aut millenum, vel centenum millenum, vel millenum & ulteriores.

SI volueris per decenum numerum dividere centenum vel millenum, aut per centenum millenum vel ulteriores, aut per millenum sequentes, differentiam divisoris quasi singularis ad decenum, per integram denominationem dividendi multiplicabis, id est, per vocabula singularis, ac decem articulos ac digitos diminues usque ad extremum divisorem, sicut fiebat in singularibus quemlibet numerum dividentibus.

Quomodo singulares cuncti, decenis metiantur decenos centenos, millenos, vel simul, vel intermissè.

SI volueris per compositum decenum cum singulari dividere, vel simplicem decenum vel cum singulari cōpositum, considera quotam partem divisoris teneat singularis: nam secundus singularis habet rationē ad secūdas dividendi, tertius ad tertias, quartus ad quartas, quint⁹ ad quintas, & deinceps, i.e. differentia à singulari divisoris ad decenum multiplicabitur per denominationem secundarum, tertiarum, quartarum: quod verò exuperat secundas, tertias, quartas, quintas aggregabis: & si multipli-

ciores sunt divisore, eadem regula diminuentur: similiter verò & singulares compositi ad dividendum aggregabuntur. Et in centenis & millenis idem facies, nisi quod unum centenum vel millenum in cæteros dissipabis, quod in uno non evenit deceno, & articuli quidem ab uno centeno vel milleno secundabuntur, à pluribus dividendorum obtinebunt sedes.

Item alia divisio centeni vel milleni, & deinceps per eosdem divisores.

SI volueris dividere centenum vel millenum, & deinceps, per decenum cum singulari compositum, primum centenum veluti suprà divides, sumpta differentia divisoris à singulari ad decenum: & quod superaverit, per denominationem propositi centeni multiplicabis: & si singulariter centeno ad compositionem additur: aut decenus cum singulari, diminues vel aggregabis (quemadmodum superius dictum est) in decenis & singularibus: & primi quidem articuli sunt in summa dividendis proxima ac minore: augmentati verò in articulos alios, dividendorum obtinent sedes.

Quomodo decem juncti centenis, vel centeni millenis metiantur centenos, aut millenos, aut ulteriores.

SI volueris per compositum centenum cum deceno, vel compositum millenum cum centeno dividere, aut centenum, aut millenum: considera quotam partem divisoris teneat quingenus, vel centenus, vel millenus, & per denominationem earum partium, multiplica differentiam divisoris, sicut faciebas in singularibus junctis cum decenis.

Item alia divisio centeni vel milleni, & deinceps per eosdem compositos divisores & simplices.

SI volueris dividere centenum, vel millenum, per decenum: aut millenum per centenum, sumes differentiam divisoris, secundùm rationem singularium ad decenum, & multiplicabis. Aut per totam denominationem dividendi, si simplex decenus, vel centenus divisor est, vel per secundas, vel per tertias, vel per quartas, vel per quintas, si compositus est: habita videlicet ratione, quam partem compositi divisoris teneat decenus, vel centenus.

Quomodo uno medio numerorum intermisso, juncti duo extremi cæteros metiantur.

SI volueris dividere centenum vel millenum per compositum centenum vel millenum, uno intermisso, unum dividendorum sumes ad minuta componenda, & maximum divisorem reliquæ parti comparabis. Et si quid abundaverit, relinquendis repones. Minutum autem per denominationem ejus, per quem divisor coæquatur, dividendo multiplicabis. Et in digitis quidem perfecta ponetur differentia. Ante articulos verò, altera differentia, uno minus, quasi rationem habens ad juxta positos, quum sunt digiti & articuli. Nam solus articulus, id est, sine digitis, integram proponit sibi differentiam. Solus digitus, integram supponit: & tum quum solus est digitus, ei qui ad minuta componenda seclusus est, differentia integra secundabitur. Et hæ quidem differentiæ, & si quis fortè à maximo divisore seclusus est, significabunt quod relinquitur ex dividendis.

Quomodo centenus cum singulari metiatur millenum & ulteriores, vel millenus cum decenis decenos, millenos & ulteriores.

SI volueris dividere millenum vel ulteriores, per centenum cum singulari compositum, unum millenum in centenos dissipabis. Et rursus unum centenum ad minuta componenda secludes, & maximum divisorem reliquæ parti comparabis. Et si quid secludetur, relinquendis repones. Minutum autem, ut in superiori capitulo multiplicabis, reliquaque omnia vel quæ secluduntur, vel quæ pro differentijs adhibentur, ordinabis. Rursusque eadem differentias, ac si quis fortè seclusi sunt, per denominationem propositi dividendi multiplicabis. Ac iterum eadem regula deduces, usque ad extremas differentias, & in millenis divisoribus cum decenis, ad decenos millenos & ulteriores, quasi eandem ipsam rationem servabis.

Quot divisores sint in quolibet dividendo.

SI volueris nosse quot divisores sint in quolibet dividendo, articulos, à quibus denominationes fiunt multiplicationis, secundabis ad digitos, & si augmento eorum articuli provenient, reflectes ad articulos: & si in singularibus pares divisoribus provenerint, totidem unitates collectionibus aggregabis. Igitur & in denominationibus à toto & à partibus quæ sunt à secundis, & tertijs, & quartis, & deinceps secundùm eandem rationem pro extremo divisore unitatem constitues. Et sicut in centenis & millenis, quod ab uno exuperat, per denominationem totius summæ multiplicantur: sic divisores, per denominationem totius dividendi multiplicabuntur. Sed in ipsis tantummodo centenis & millenis, simplex decenus divisor centeni vel milleni, & ultra compositorum denominationes mittit ad tertias, idem ad tertium locum ab eo quem dividit, scilicet in colligendis divisoribus. Centenus vel millenus divisores sui, & compositi, uno relicto, denominationes suas mittunt ad extremos digitos.

De protensione quarundam mensurarum terræ.

DIgitus est minima pars agrestium mensurarum.
Uncia habet digitos tres.
Palmus, in quatuor protenditur digitos.
Pedem, sedecim metiuntur digiti.
Passus, quinque pedum mensuram sortitur.
Pertica, duos passus, videlicet decem pedes explicit.
Passus centum & viginti quinque stadium absolvunt.
Stadia octo, miliarium præstant.
Mille passus, id est, miliarium & dimidium, leucam faciunt, habentem passus mille & quingentos.
Duæ leuvæ, sive milliaria tria, restam efficiunt.
Quidam leucam pro leuua legunt.

¶ Ambitus totius terræ, ducentorum quinquaginta duorum millium stadiorum absolvitur, quæ faciunt leuvas Gallorum viginti & unam: per duodecim, divisis eisdem stadijs. Milliaria triginta unum & quingenta: per quinquaginta, in divisis eisdem stadijs. Passus tricies & semel, mille millia & quingentos pedes (centies vicies & quinquies, multiplicatis eisdem stadijs) centies quinquagies & septies mille (passibus) millia & quingentas uncias (quinquies multiplicatis) millies octingenties (pedibus) nonagies mille millia (duodecies multiplicatis) mille millia. Digitos quinque millia, sexcenties septuagesies & unum mille: unciæ per tres multiplicatæ.

FINIS libri Bedæ, de Numerorum divisione.

BEDÆ PRESBYTERI LIBER DE LOQVELA PER GESTUM DIGITORUM, ET TEMporum ratione.

In eundem librum Epistola cujusdam docti ad Lectorem.

QUoniam fortasse ut res quædam nova, computandi ratio à doctissimo Beda tradita, ita etiam levius quippiam tibi facilè videri possit, quàm quod te (viro gravissimo) dignum sit: statui è re fore, si tibi quum Græcorum, tum Latinorum testimonia quædam proferrem, quibus hanc numerandi rationem haud modo nostris, isque antiquioribus quàm Beda ac Hieronymus fuerint, verùm etiam ipsis Græcis in usu fuisse perspicias. Ita enim facilè fore confido, ut munus nostrum tam gratum tibi futurum sit, quàm quod gratissimum. Quare jam Plutarchum illum Chæroneum primùm, testimonium Græcè dicentem audiamus.

Plutarchus per initia Apophthegmatum Regum & Imp.

ὁρῶντος ὁ βασιλέως ὁ ἀρταξέρξου γαμβρὸς, ἀτιμία θανάτου ζημιωθησόμενον ἤδη καὶ παραγεγραμμένον, ἔφη καθάπερ οἱ τῶν ἀριθμητικῶν δάκτυλοι, νῦν μὲν μυριάδας, νῦν δὲ μονάδα τιθέναι δύνανται, τὸ αὐτὸ καὶ τοὺς τῶν βασιλέων φίλους, νῦν μὲν τὰ πάντα δύνασθαι, νῦν δὲ τὰ ἔλαχιστον.

Hoc est, Orontes Regis Artaxerxis gener, quum ob iram inhonoratus condemnatusque jaceret: Quemadmodum (inquit) computatorum digiti nunc decem millia, nunc unum significare possunt, eodem modo & Regum amici quandoque omnia, quandoque minimum possunt.

Macrobius Saturnal. lib. 1.

Inde & simulachrum ejus plerunque fingitur manu dextera, trecentum: & sinistra, sexaginta quinque numerum tenens: ad demonstrandam anni dimensionem.

Plinius Natur. hist. lib. 34. cap. 7.

Ianus Geminus à Numa Rege dicatus, qui pacis bellique argumento colitur, digitis ita figuratis, ut trecentorum quinquaginta quinque dierum nota per significationem anni, temporis & ævi, se deum indicaret. Sed ut obiter utrunque autorem emendemus, rectius apud Plinium scriptum est Quinquaginta quinque, quàm apud Macrobium Sexaginta quinque: nam profectò quàm anni dimensionem statua à Numa esset constituta? aut certè quonam pacto ea potuit tunc anni ratio indicari, quam multis pòst annis C. Cæsar Pont. Max. instituisset? Verba autem illa duo apud Plinium (per significationem) ut adulterina, inducenda sunt.

Apuleius Apologia 2.

Si triginta annos pro decem dixisses, posses videri pro computationis gestu errasse, quos circulare debueris digitos aperuisse. Quum verò quadraginta, quæ facilius cæteris porrecta palma significantur, ea quadraginta tu dimidio auges: non potes digitorum gestu errasse, nisi fortè triginta annorum Pudentillam ratus, binos, cujusque anni Consules numerasti.

Quintilianus Orat. Instit. lib. 1.

Nam quum sit geometria divisa in numeros atque formas, numerorum quidem notitia non oratori modò, sed cuicunque primis saltem literis erudito necessaria est. In causis verò vel frequentissimè versari solet, in quibus actor, non dico, si circa summas trepidat, sed si digitorum solùm incerto, aut indecoro gestu à computatione dissenuit, judicatur indoctus.

Iuvenalis Satyra 10.

Atque suos jam dextra computat annos.

Sed quid ego plura, in re non dubia? quasi verò (Lector optime) jam te ita digitis ludentem videre mihi non videar, ut risum moveas.

INCIPIT PRÆFATIO.

¶ BRIDFERTI RAMESIENSIS GLOSSÆ.

Præfatio.]id est, præloquutio. *Incipit.*]Compositum verbum est ex integro & corruptore: ut, In, integra pars est, & Capio, corrupta, a enim mutatur in i, & corripitur Incipit autem est inchoat, vel initium capit, vel exordium sumit. Quidam autem dicunt, quòd componitur ex In, præpositione, & Cœpi, defectivo verbo, quòd tantum præteritum habet, & per œ scribitur, & significat cœptionem, vel inchoationem, unde & legimus: Cœpit David arcem Sion.

DE natura rerum & ratione temporum, duos quondam stricto sermone Libellos composui: nūc prolixius de Temporum ratione (Domino juvante) dicturi necessarium duximus, utilissimam primò, promptissimam q; flexus digitorum, paucis præmonstrare solertiam, ut quum maximam computandi facilitatem dederimus, tum paratiore legentium ingenio ad investigandam dilucidam q; computando seriem temporum veniamus. Neque enim contemnenda, parvive pendenda est regula, cujus omnes petiè sacræ expositores Scripturæ, non minus quàm literarum figuras monstrantur amplexi.

GLOSSA. ¶ *De natura rerum, &c.*]Non est prætermittendum quum dixit *De natura rerum*, cur non etiam de Natura temporū, vel de Ratione rerum & ratione temporū dixit. Aliud est ergo de natura rerum disserere, aliud de ratione. Natura rerum, est substantia ipsa spiritualis vel corporalis creaturarū cum qualitatib. proprijs, sed prius quærendum de natura temporum, ut facilis ratio eorum appareat, non enim in hoc loco ratio pro natura posita. Natura ergo temporum est, mutabilium rerum motus: sed quoniam motus ipse ordinatus est, & naturales numeros nō excedit, à Deo creatus est, & creatura ordinata est, & potest proptia substantia esse & aliarum creaturarum qualitas, i.e. ordinata mutabilitas, sed quia motus ipse, qui est temporis substantia, naturales articulos habet, & morarum certa & secreta spatia, quū de ipsis articulis vel morulis aliquid disseritur, ratio temporum appellatur. Non ergo de motibus rerum, auctor istius libri disseruit, sed de articulis & certis spatijs temporalium motionum Libellum composuit. Statu, cursu, & fine temporū, totus istius libri textus perficitur. Prima enim pars, i.e. à principio usq; ad Chronica, statum, id est, naturalem temporum cursum continet. Media verò, i.e. quæ in Chronicis continentur, cursum temporum, id e. quæ in eis facta sunt, pronunciat. Ultimo autem finem temporum, i.e. reliqua sextæ ætatis & diem judicij declarat. Namq; quāvis tempus semper videatur esse in motu, tamen ad statum redit, à quo inchoat. Nūquam enim motus fieri potest, qui non aliquando à statu inchoaverit. Labentib. temporum curriculis, finem cùm voluerit imponet. Ubi notandum, quia si ipsa tempora finienda esse pronunciat, difficilis quæstio est. Tempora enim creata & ordinata à Deo, substantia sunt. Quomodo ergo creata substantia deficiet, nisi fortè ipsa signa, cujus motibus efficiuntur, tempora stabilia erunt, & currere cessabunt? Quod nondum credere possum. Nam si semper cœlestia signa cucurrerint, necesse est tempora finem non habere. Si autem labentes temporum curricula dicit ea, quæ in temporib⁹ aguntur, id est, humana negotia, homines nasci, crescere, decrescere, mori: similiter & cætera animalia, ligna, olera

deficere, renovari, &c. facilis quæstio est. Ista enim omnia inter curricula finem habebunt, aut certè sic intelligendū est: Omnia tempora, & ea quæ in eis aguntur, finem habebunt, sed ea quæ in temporibus aguntur, ita finem habebunt, ut penitus non sint: ipsa verò tempora ita finiantur, non ut eorum naturalia cessent spatia, sed ut ipsa currere non sentiantur. Quum enim summis hominibus ipsa æternitas apparuerit, ubi nihil præterit, nihil futurum est, sed semper idem est, tunc quicquid temporum præterlabitur, non sentitur: sicut nos quum requiescimus in somnis, prætereuntia spatia non sentimus, unde Propheta dicit: Melior dies una in atrijs meis super millia. Et alibi: Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ. In nomine n. ebrietatis, oblivio omnium rerum mutabilium intelligitur. Sed omnibus his Hebraicæ veritatis integram profero puritatem, quam præeminentissimi doctorum Hieronymus in libris Hebraicar. quæstion. August. in l. de Civ. Dei, Eusebius ipse Chronographus in tertio historiæ Ecclesiasticæ libro, &c. In libro Hebraicarum quæstionum sic dicit B. Hieronymus: Sciendum quòd usq; ad diluvium, ubi in nostris ducentorum, & quòd excurrerit annorum, genuisse quis dicitur: In Hebræo habeat centum annos, & reliquos qui sequuntur. Et post pauca: Famosa quæstio, & disputatione Ecclesiarū omnium ventilata, quod juxta diligentem supputationē, 14 annos post diluvium Matusalā vixisse feratur. Et quomodo verum est, quòd octo tantùm animæ in arca salvæ factæ sunt? Restat ergo, ut quomodo in plerisque ita & in hoc sit error in numero. Item unde suprà in 15. lib. de civit. Dei, sic dicit B. Augustinus. Itaque illa diversitas numerorum aliter se habentium in codicibus Græcis & Latinis, aliter in Hebræis, ubi non est ista de centum annis prius additis & postea detractis per tot generationes continuata parilitas, nec malitiæ Judæorum, nec diligentiæ vel prudentiæ Septuaginta interpretum, sed scriptoris tribuatur errori, qui de bibliotheca Ptolemæi regis codicem describendum primus accepit, ubi potuit quidem accidere etiam scriptoris error. Item in eodem libro sic dicit: Nā ex Adam usque ad diluvium computantur anni secundùm codices nostros, 2262. secundùm Hebræos autem 1656. Item in 16. libro, 10. capite beatus Augustinus: Sunt itaque anni à diluvio usque ad Abraham, 1072. secundùm vulgatam editionem Septuaginta interpretum. In Hebræis autem codicibus longè pauciores annos perhibent inveniri, de quibus rationem aut nullam, aut difficillimam redditt. Diverso stylo, etiam à pluribus scribi dixerant antea, i.e. diversa pronunciatione, non diversa fide, i.e. non diversa intelligentia. Hoc testimonio utitur S. Augustinus contra eos qui sensum verborum ejus intelligere non valentes, dicebant Augustinum non benè scripsisse de his quæstionibus, de quibus alij scriptores benè scripserunt: i.e. facilius ex verbis aliorum scriptorum, quam ex Augustini scriptis unus atque idem sensus intelligitur. Suadet ergo eis, ut relinquant sua scripta his qui possunt ea intelligere, & recurrant ad eos à quibus facilius sentiunt. Quoniam ideo necesse est plures libros à pluribus autoribus confici, verbis tantummodo discrepantibus, unum atque eundem sensum habentibus: ut quidquid in uno autore non intelligitur, in alio facilius intelligatur: verbi gratia, Hieronymus & Augustinus in una eademq; quæstione unum atque idem senserunt: sed ex verbis Augustini intelligo, quod Hieronymi non intellexi: tu autem econtrario, Hieronymi sentis, quod Augustini non sensisti.

ALIVD SCHOLIVM JOANNIS NOVIOMAGI.

De temporum ratione, Domino juvante, dicturi, necessarium duximus, utilissimam primò promptissimamq; flexus digitorum, paucis præmonstrare solertiam.] Indicat Beda numerorum notationem, quæ fit vario digitorum gestu, necessariam esse computationibus temporum: cùm enim cycli solares lunaresq;, unde hæc temporum ratio pendet, magnis numeris expediantur, quos scriptis numerorum notis signare molestum esset, complecti tam longam seriem difficile, commodissimum est habere expeditam rationem unumquemlibet numerum exprimere flexibus digitorū, quod primùm homines natura admoniti ceu apto digitorū numero, fecisse videntur. Cùm. n. singulæ manus quinos habeant digitos, unde constat denarius, factus est hic numerus pro digitorum modo perfectus, solus & summus: nam supra denarium continuò pergentes, minores numeros omnis natio reflectit: quod non solùm fit vocali numeratione, veluti decem ubi diximus, pergentes non simplici utimur dictione, sed unum repetentes dicimus undecim, i.e. decem & unum. Verùm in notis idem fit: decem, deinde repetit nota unitatis X. & I. quæ sunt undecim: & Arithmetici digitum vocant, numerum omnem infra denariū, ut 1. 2. 3. &c. Horum enim quisque digito aliquo exprimitur, veluti 1. in levæ manus pollice, 2. in ejusdem indice, 6. in pollice dextro, & sic deinceps usque ad denarium. Articulos quoq; vocant numeratores, qui in decem æquales partes dividi possunt, ut 10. 20. 30. 40. hi enim articulis digitorum exprimuntur veluti primus denarius (quando naturali ordine numeratur) in superiore articulo pollici. statuitur, secundus in inferiore. Sed hæc numerandi ratio, vulgatissima, & pueris nota, quam ob id posui, ut quæ esset digitorum & articulorum origo apud arithmeticos indicaretur pueris. Est alia numerorum notandorum ratio, per calculos in tabula delineata ductibus parallelis positos, quæ & ipsa vetus est, neque ab usu recessit, nisi quòd loco calculorum numis nunc utantur: atque hujus est & fuit usus in numerandi speciebus negocialib. Nam illa qua etiam nunc utuntur per notas Arabicas, videlic. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. quas ziphras vocant, recens esse videtur, nec veteribus Romanis reliquisve nationibus cognita: nulla enim antiquitatis monumenta has notulas habent insculptas. Sed ad Bedam redeo. Et postremò quidam doctus & ingeniosus aliter per digitos numerandi ritus, quem hic Beda tradit, quo veteres usos esse pluribus argumētis constat, sed incuria negligentiaque hominum ab usu recessit. Veterem autem apparet ex Plinij libro 24. naturalis hist. cap. 7. ubi ait: Janum dicatum à Numa Pompilio ita figuratis digitis expressum, ut 355. dierum nota per significationem annui temporis & ævi se Deum ostenderet: & M. T. Cic. Hortensij subtilem actionis in digitos distributionem aliquoties eludit. Annotatum est quoque in historia Artaxerxis, Orontem generum regis, quum à socero indignatione quadam in ordinem redactus esset, dixisse solitum, Principum animos persimiles videri Arithmeticorum digitis: nam sicut computando nunc myriada digitorum gestu conficiunt, nunc monada: sic quoque qui à regibus toti pendent, modò valent plurimum, modò ab illo honoris gradu ad imum devoluti, omnibus sunt derisui. Cælius in antiquis lectionibus eodem putat referendum esse illud Fabij in Institutionibus oratorijs: Si actor (inquit) non dico, si circa summas trepidat, sed si digitorum solùm imperito aut indecoro gestu à computatione dissentit, judicatur indoctus. Sed hoc loco apparet, Quintilianum respicere illam vulgarem computationem, de qua suprà diximus, quod etiam de Hortensio dici potest. Orator enim apud populum agit, qui has subtilitates sæpè non intelligerent: sed alibi invenio eum manifestius de hac computatione locutum, ut lib. undecimo de formando gestu, ubi sic habet: Nam gestum poculum poscentis, aut verbera minantis, aut numerum quingentorum flexo pollice, efficientis, quæ sunt à quibusdam scriptoribus reprehensa, ne in rusticis quidem vidi: ubi sine controversia hunc computandi modum intelligit: exprimuntur autem, ut & hic ex Beda discis quingenta, dextræ manus pollice flexo versus palmam instar literæ r Græcæ, qui gestus in dicendo foret. Legunt alij quinquaginta, locum fortè non intelligentes, illa enim exprimuntur sinistra: sed illa manus sola non facit gestum. Est etiam apud Apuleium locus in secunda defensione Magiæ, qui sine hac parte numerandi intelligi nequit. Notum & illud est: Atque suos jam dextera computat annos: de Nestore, qui ad centum annos pervenit. Centum autem, ducenta & trecenta, sic computantur in dextra, sicut unum, duo,

tria in ſiniſtra. Facete Nichardus in vetulam nimio plus vivacem, quæ annis etiam cervos ſuperaret, ſic ludit:

ἡφάρος ἀθρήσασ' ἐλάφου πλέον ἠχερὶ λαιῇ,
γῆρας ἀριθμεῖσθαι δεύτερον ἀρξαμένη.

Eſt igitur iſtius computationis cognitio ad pleraque veterum intelligenda neceſſaria: quòd propterea longius egi, ne frivolum mox judicetur, quod prima fronte non blanditur. Priuſquam hic Bedæ liber vulgaretur, incognita iſta erant: & ſola (ut opinor) hæc vetuſtas per eum ſervata eſt: quare quicquid hujus eſt, id Bedæ in univerſum debes. Pueri habent quoque in hac re non injucundam digitorum exercitationem: liberalis namque digitorum extenſio & flexus, etiam ad χειρονομίαν pertinet.

Tum paratiore legentium ingenio.] Nam caput quinquageſimum quintum, quod eſt de recurſu cyclorum ſolarium menſtruorum, expeditur ea numeratione, quæ ſit flexu digitorum.

Permulti ſiquidem alij alias, & ipſe divinæ interpres hiſtoriæ Hieronymus, in Evangelicæ tractatu ſententiæ hujus adjumentum diſciplinæ non dubitavit aſſumere: Centeſimus (inquit) & ſexageſimus, & triceſimus fructus, quanquam de una terra, & de una ſemente naſcitur, tamen multùm differt in numero. Triginta referuntur ad nuptias: nam & ipſa digitorum conjunctio, quaſi molli oſculo ſe complectens & fœderans, maritum pingit & conjugem. Sexaginta, ad viduas: eo quòd in anguſtia & tribulatione ſint poſitæ: unde & in ſuperiore digito deprimuntur: quantoque major eſt difficultas expertæ quondam voluptatis illecebris abſtinere, tantò majus & præmium.

BRIDFERTI RAMESIENSIS GLOSSA.

Permulti ſiquidem alii alias, & ipſe divinæ interpres hiſtoriæ Hieronymus Evangelicæ tractatum ſententiæ, hujus adjumentum diſciplinæ, non dubitavit aſſumere. In Evangelio Matthæi, capite decimo tertio, ubi ſcriptum habetur: Qui verò in terra bona ſeminatus eſt, hic eſt qui audit verbum, & intelligit, & fructum affert, & facit aliud quidem centeſimum, aliud autem ſexageſimum, ſic dicit S. Hieronymus capite trigeſimo quinto in Matthæum. Primùm ergo debemus audire, deinde intelligere, & poſt intelligentiam fructus reddere doctrinarum, & facere vel centeſimum fructum, & ſexageſimum atque triceſimum. De quibus plenius in libro contra Jovinianum diximus, & nunc breviter perſtringemus, centeſimum fructum virginibus, ſexageſimum viduis & continentibus, triceſimum ſancto matrimonio deputantes.

Porrò centeſimus numerus (quæſo diligenter Lector attende) à ſiniſtra transfertur ad dextram, & ijſdem quidem digitis, ſed non eadem manu: quibus in læva manu, nuptiæ ſignificantur & viduæ: circulum faciens, exprimit virginitatis coronam.

IOANNIS NOVIOMAGI SCHOLION.

Et ipſe divinæ interpres hiſtoriæ Hieronymus.] Apud Matthæum locus eſt cap. 13. de agricola, qui exijt ad ſeminandum: quo loco Servator noſter triplicem facit fructiferi ſoli differentiam: ex primo fructum vigecuplum, ex ſecũdo ſexagecuplum, tertio centuplum ſuſtulit: in qua parabola divus Hieronymus libro 1. contra Jovinianum, maximum numerum refert ad virgines, proximũ ad viduas, minimum ad matrimonium: ſumpta confirmatione feſtiva magis quàm neceſſaria, à digitorum geſtu, quam eleganter hoc loco Beda explicuit. Eum autem locum Eraſmus conjecturis expoſuit, ſic tamen ut à veritate non aberret: in Bedæ librum tum nondum inciderat. Poſtea tamẽ ubi fortè eum alicubi nactus eſſet, ex ipſo authore rẽ egit.

Tres digiti in manu dicuntur auricularis, medicus & impudicus: cæteri duo, index & pollex.

Primò fit indigitatio in læva manu, tali modo.

Quum ergo dicis Vnum, minimum in læva digitum inflectens, in medium palmæ artum infiges.

Quum dicis Duo, ſecundum à minimo flexum, ibidem impones.

Quum dicis Tria, tertium ſimiliter afflectes.

Quum dicis Quatuor, itidem minimum levabis.

Quum dicis Quinque, ſecundum à minimo ſimiliter eriges.

Quum dicis Sex, tertium nihilominus elevabis, medio duntaxat ſolo, qui Medicus appellatur, in medium palmæ fixo.

Quum dicis Septem, minimum ſolùm, cæteris interim levatis, ſuper palmæ radicem pones. Juxta quod.

Quum dicis Octo, medicum.

Quum dicis Novem, impudicum, è regione compones.

Quum dicis Decem, unguem indicis in medio figes artu pollicis.

Quum dicis viginti, ſummitatem pollicis inter medios indicis & impudici artus immittes.

Quum dicis Triginta, ungues indicis & pollicis conjunges amplexu.

Quum dicis Quadraginta, interiora pollicis lateri vel dorſo indicis ſuperduces, ambobus duntaxat erectis.

Quum dicis Quinquaginta, pollicem exteriore artu inſtar Græcæ literæ r curvatum, ad palmam inclinabis.

Quum dicis ſexaginta, pollicem (ut ſupra) curvatum, indice circunflexo diligenter à fronte præcinges.

Quum dicis Septuaginta, indicem (ut ſupra) circunflexum pollice immiſſo ſuperimplebis, ungue duntaxat illius erecta trans medium indicis artum.

Quum dicis Octoginta, indicem (ut ſuprà) circunflexum, pollice in longum tenſo implebis, ungue videlicet illius in medium indicis artum infixa.

Quum dicis Nonaginta, indicis inflexi ungulam radici pollicis infiges.

Hactenus in læva, aut ſiniſtra manu.

Secundò, fit indigitatio in dextera, ſic.

Centum verò in dextera, quemadmodum Decem in læva facies.

Ducenta, in dextera: quemadmodum Viginti in læva.

Tre-

Trecenta, in dextera; quemadmodum Triginta in læva.

Quadringenta, in dextera; quemadmodum Quadraginta in læva.

Quingenta, in dextera: quemadmodum Quinquaginta in læva.

Sexcenta, in dextera: quemadmodum Sexaginta in læva.

Septingenta, in dextera: quemadmodum Septuaginta in læva.

Octingenta, in dextera: quemadmodum Octoginta in læva,

Noningenta, in dextera; quemadmodum Nonaginta in læva.

Item Mille, in dextera: quemadmodum Vnum læva.

Duo millia, in dextera: quemadmodum Duo in læva.

Tria millia, in dextera: quemadmodum Tria in læva.

Quatuor millia, in dextera: quemadmodum Quatuor in læva.

Quinque millia in dextera: quemadmodum Quinque in læva.

Sex millia, in dextera: quemadmodum Sex in læva.

Septem millia, in dextera: quemadmodum Septem in læva.

Octo millia, in dextera: quemadmodum Octo in læva.

Novem millia, in dextera; quemadmodum Novem in læva.

In reliqua parte corporis indigitatio, primò cum lævi manu.

Porrò cùm dicis Decem millia, lævam in medio pectori supinam appones, digitis tantùm ad collum erectis.

Quum dicis Viginti millia, eandem pectori expensam latè superimpones.

Quum dicis Triginta millia, eadem prona, sed erecta, pollicem cartilagini medij pectoris immittes.

Quum dicis Quadraginta millia, eandem in umbilico erectam supinabis.

Quum dicis Quinquaginta millia, ejusdem (scilicet lævæ) pronæ, sed erectæ, pollicem umbilico impones.

Quum dicis Sexaginta millia, eadem prona femur lævum desuper comprehendes.

Quum dicis Septuaginta millia, eandem supinam femori superimpones.

Quum dicis Octoginta millia, eandem pronam femori superpones.

Quum dicis Nonaginta millia, eandem lumbos apprehendes, pollice ad inguina verso.

Hactenus in læva, nunc ad dexteram.

At verò quum Centum millia dicis, dexteram manum in medio pectoris supinam appones, digitis tamen ad collum erectis.

Quum dicis Ducenta millia, eandem pectori expansam latè superimpones.

Quum dicis Trecenta millia, eadem prona, sed erecta pollicem cartilagini medij pectoris immittes.

Quum dicis Quadraginta millia, eandem in umbilico erectam supinabis.

Quum dicis Quinquaginta millia, facies cum ipsa dextera, quemadmodum Quinquaginta millia in læva.

Quum dicis Sexcenta millia, facies cum dextera quemadmodum Sexaginta millia in læva.

Quum dicis Septingenta millia, facies cum dextera, quemadmodum Septuaginta millia in læva.

Quum dicis Octingenta millia, facies cum ipsa dextera, quemadmodum Octoginta millia in læva.

Quum dicis Noningenta millia, facies cum dextera, quemadmodum Noningenta millia in læva.

Quum dicis autem Centena millia (hoc est, Centies centum, Millio Neotericis dicta) ambas sibi manus, insertis invicem digitis implicabis.

BRIDFERTI GLOSSA.

Jam hîc insunt sex illi Numerorum integri ordines, in ipsa universa indigitationis tatione.

Primus verò ordo, est Unitatum.

Secundus autem, Decadum.

Tertius est, Centuriarum.

Quartus est, Millenariorum.

Quintus est, Decadum millenariorum.

Sextus & hîc ultimus, est Centuriarum millenariorum ordo.

Isidorus, in libro Etymologiarum undecimo: Digiti nuncupati, vel quia decem sunt, vel quia decem juncti existant. Nam habent in se numerum perfectum, & ordinem decentissimum.

Primus, pollex vocatur, eo quòd inter cæteros polleat virtute & potestate.

Secundus, index & salutaris seu demonstratorius: quia eo ferè salutamus, vel ostendimus.

Tertius, impudicus: quia cum ipso putredines vulnerum Medici tangere solent.

Quartus annularis: eo quòd in ipso annulus geritur. Idem & medicinalis, quòd eo trita colliria à Medicis colliguntur.

Quintus, auricularis: quia ex ipso aurem scalpimus.

1	10	100	1000	10000	100000
2	20	200	2000	20000	200000
3	30	300	3000	30000	300000
4	40	400	4000	40000	400000
5	50	500	5000	50000	500000
6	60	600	6000	60000	600000
7	70	700	7000	70000	700000
8	80	800	8000	80000	800000
9	90	900	9000	90000	900000
Tres digiti in sinistra manu, id est auricularis, medicus, impudicus, usque ad novem continent numerum.	Duo digiti in sinistra manu, id est index & pollex, usque ad nongentesimum continent numerum.	Duo digiti in dextra manu, id est index & pollex, usque ad nongentos continent numerum.	Tres digiti in dextra manu, id est auricularis, medicus, impudicus, usque ad novem millia continent numerum.	Sinistra manus semper usque ad nonaginta millia per artus digitorum continet numerum.	Dextra manus semper usque ad nongenta millia per juncturas digitorum continet numerum.

Pollex, etiamsi cæteris brevior, tamen inter cæteros fortitudine pollet.

Index quoque salutatorius quondam, & demonstratorius dictus.

Pollex & index, in dextra, à centum usque ad noningentà.

Nunc tres alii in eadem dextra manu, à mille usque ad novem millia.

Sinistra per artus dimensos, corporis continebit numeros: & dextra per juncturas & dispositiones membrorum.

Sic habes numerorum omnium per characteres demonstrationem, aut per digitorum inflexionem.

BRIDFERTI RAMESIENSIS GLOSSAE.

¶ *Quum ergo dicis Vnum, minimum in læva digitum inflectes, in medium palmæ artum infiges.*) In libro de civitate Dei undecimo, sic dicit beatus Augustinus: Ratio numeri contemnenda non est, quæ in multis sanctarum scripturarum locis, quàm magna æstimanda sit, elucet, diligenter intuentibus. Nec frustra in laudibus Dei dictum est, Omnia in mensura, & numero, & pondere disposuisti. Et Eucherius vir sapientissimus ita commemorat: Hic numerus, qui est unus, ad unitatem Dei refertur: ut est in libro Exodi, Audi Israel, Dominus Deus tuus unus est. Duo, duo testamenta: in Regum libris, Et fecit in Dabir duo Cherubin decem cubitorum magnitudine.

Tres, ad sanctam Trinitatem: in epistola Joannis, Tres sunt, qui testimonium dant, spiritus, aqua & sanguis. Quatuor, ad quatuor evangelia: in Ezechiele, Et ex medio eorum similitudo quatuor animalium: & Joannes in Apocalypsi sua, Quatuor animalia ante thronum Dei plena oculis antè & retrò. item, Quaternarius enim numerus perfectus est, & in suis partibus divisus perfectionem obtinet. Dividitur enim in unum, duo, vel tria. Unum namq; ad Deum pertinet: quia unus Deus, una fides, unum baptisma, unus Deus & pater omnium, qui super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis. Duo, ad geminam dilectionem, vel (ut suprà dictum est) ad duo testamenta. Tres, ad sanctam individuamque Trinitatem, Patris scilicet & Filii & Spiritus sancti. quatuor autem ad gratiam Novi testamenti, vel ad quatuor libros sancti Evangelii, quæ maximè in his ascribitur. Quia enim quadratus lapis non fluctuat, sed in quamcunq; partem versus fuerit, æqualiter jacet, rectè quaternario constantia sanctorum designatur. quia non circunferuntur omni vento doctrinæ, sed ut firmi lapides sive in prosperis sive adversis, in bonis actib. & fide constantissimè perseverant, considerantes illud quod ait, Qui perseverarit usque in finem, hic salvus erit.

Quinque ad quinque libros Mosi: Paulus, In Ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui.

Sex, ad diem sextum, quo Dominus hominem cum universis animantibus fecit. In Genesi, Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem. Et factum est vespere & mane dies sextus. Item beatus Gregorius in homilia 17. super Ezechielem ita dicit: Sæpè jam diximus, senario numero perfectionem boni operis designari, non illud sequentes quod conati sunt hujus seculi sapientes astruere, dicentes, idcirco senarium numerum esse perfectum, quia suo ordine numeratus perficitur: ut quum unus, duo vel tres dicuntur, senarius numerus impleatur: vel quia in tres partes dividitur, id est sexta, tertia & dimidia: videlicet in uno, duobus & tribus. Sed idcirco senarium numerum dicimus esse perfectum, quia sexto die homo est conditus, eoque die Dominus perfeciſſe opera sua describitur, unde etiam pro perfectione poni senarius numerus solet. Septem, ad diem septimum, in quo perfectis omnibus Dominus requievit. In Genesi, Et requievit, die septimo ab universo opere quod patrarat. Item beatus Gregorius: Certissimè scimus, quod septenarium numerum scriptura sacra pro perfectione ponere consuevit. Unde & septimo die Dominum requievisse ab operibus asserit. Hinc est etiam quòd septimus dies in requiem hominibus, id est in sabbato est datus. Hinc est quòd jubilæus annus, in quo plenaria requies exprimitur, septem hebdomadibus consummatur. Cui monade addito, nostræ adunationis summa impletur. Hæc igitur verba scripta sunt in primo libro Moralium divi Gregorii. Augustinus in libro undecimo de civitate Dei. Septenarius numerus pro cujuscunque rei diversitate poni solet. Unde dicitur, Septies cadit justus, & resurgit: id est quotiescunq; ceciderit, non peribit. Quod non de iniquitatibus, sed de tribulationibus ad humilitatem perducentibus intelligi voluit. Et, Septies in die laudabo te, quod alibi alio modo dictum est, Semper laus ejus in ore meo. Propterea hoc eodem sæpenumero Spiritus sanctus significatur, de quo Dominus ait: Docebit vos omnem veritatem. Octo, ad diem resurrectionis, id est octavum. In titulo Psalmi. In finem pro octava. Novem ad sacramentum, quòd hora nona Dominus spiritum emisit. In Evangelio, Et circa horam nonam clamavit Iesus voce magna, & emisit spiritum. Decem, ad decalogum legis. In Psalmo: In psalterio decachordo psallam tibi. Duodecim, ad apostolos: In Evangelio, Duodecim autem apostolorum nomina hæc sunt. Quatuordecim, ad sacramentum Dominicæ generationis. In Evangelio: Ab Abraham usq; ad David, generationes quatuordecim. Quindecim, ad quindecim gradus templi. Sedecim, ad numerum Prophetarum.

Vigintiduo, ad sacramentum divinorum voluminum secundum litteras Hebræorum. Vigintiquatuor, ad mysterium numeri seniorum. In Apocalypsi, Et super thronos vigintiquatuor seniores sedentes, Triginta, ad fructus fidelium conjugum. In Evangelio, Et dabunt fructus aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud trigesimum. Triginta tres, ad mysterium ætatis, qua Dominus in carne versatus est. In Apostolo, sicut quibusdam ex hoc videtur: Donec occurramus in unitatem fidei & agnitionis filij Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Quadraginta, ad quadragesimæ sacra-

mentum.

mentum. In Evangelio, Et agebatur spiritu in deserto quadraginta diebus.

Quadraginta duo; ad numerum in cremo mansionum, vel ad numerum generationum, quæ ab Abraham sunt usque ad Christum Quinquaginta, ad Pentecosten. In Actibus Apostolorum: Quum complerentur dies Pentecostes.

Sexaginta, ad fructum viduis sive continentibus debitum. In Evangelio: Et dabunt fructum, aliud sexagesimum. Septuagintaduo, ad numerum presbyterorum vel discipulorum, quos Dominus elegit. In Evangelio: Post hoc designavit Dominus & alios septuagintaduos, & misit binos ante faciem suam in omnem civitatem. Centum, ad martyrum fructum vel virginum. In Evangelio: Et dabunt fructum, aliud centesimum.

Est & alterius modi computus, articulatim decurrens: qui, quoniam specialiter ad Paschæ rationem pertinet, quum ad hanc ex ordine ventum fuerit, oportunius explicabitur.

Iste computus pertinet ad decemnovalem cyclum, & ad solarem. Et in hoc quod dicit Articulatim, comprehendit lunarem cyclum.

Potest autem & de ipso quem prænotavi computo quædam manualis loquela tam ingenij exercendi, quàm ludi agendi gratia figurari: quâ literis quis singillatim expressis verba, quæ ijsdem litteris contineantur, alteri qui hanc quoq; noverit industriam, tametsi procul posito, legenda atque intelligenda contradat, vel necessaria quoque per hæc occultius innuendo significans, vel imperitos quousque quasi divinando deludens.

Cujus ordo ludi vel loquelæ talis est:

Quum primam alphabeti literam intimare cupis, unum manu teneto.

Id est, sicut ostendis unum in manu per minimum digitum, sic debes A intelligere in ipsa inflexione digiti: & sic de reliquis.

Quum secundam duo.

Quum tertiam, tria.

Et sic ex ordine cæteras.

Verbi gratia: Si amicum inter insidiatores positum, ut Cautè rem agat, admonere desideras: digitis ostende,

Tertiam	est in alphabeto	c
Primam,		a
Vigesimam,		u
Decimnonam,		t
Quintam,		e
Primam,		a
Septimam,		g
Quintam,		e

Hujus nanque ordinis literæ, Cautè age, significant. Potest & ita scribi, si causa secretior exigat.

¶ *Est & alterius modi computus.*) Scilicet quàm iste, per digitos & artus. *Articulatim decurrens.*) id est per articulos, scilicet digitos manus. Ipse enim particulas exteriores decurrit. *Vnum manu teneto.*) Id est unitate signa in manu. Manu scilic. sinistra teneto, id est sicut ostendis unũ in manu per minimum digitum, sic debes literam a, intelligere in ipsa digitorum inflexione. Quum secundam significas literam, duo scilicet teneto, & sic de reliquis; id est sicut numerus digitorum se ex ordine extendit, usque ad vigintitres; plures enim non habemus literas. Et quum volueris demonstrare k, quæ est decima apud nos litera, ostende per eundem numerum; per quem ostendis decimam in manu tua. Item aliter, Quum l volueris demonstrare, ostende eam per k & a, repetens à capite: quia l, undecima est apud Latinos. Et si volueris x demonstrare, quæ est vicesimaprima littera, nota eandem per u, quæ est vicesimalittera, & per a, quæ est prima. Et sic de aliis usque ad z ultimam literam.

Sed hæc Græcorum computo literisque facilius disci simul atque agi possunt, qui non ut Latini, paucis ijsdemque geminatis suos numeros solent exprimere literis; verùm toto alphabeti sui charactere in numerorum figuras expenso, tres qui plus sunt numeros votis singulis depingunt, eundem penè numeri figurandi, quem scribendi alphabeti ordinem sequentes; hoc modo:

α	1	unum	j	
β	2	duo	ij	
γ	3	tria	iij	
δ	4	quatuor	iiij	
ε	5	quinque	v	
ϛ	6	sex	vj	
ζ	7	septem	vij	
η	8	octo	viij	
θ	9	novem	ix	
ι	10	decem	x	
κ	20	viginti	xx	
λ	30	triginta	xxx	
μ	40	quadraginta	xl	xxxx
ν	50	quinquaginta	l	
ξ	60	sexaginta	lx	
ο	70	septuaginta	lxx	
π	80	octoginta	lxxx	
ϟ	90	nonaginta	xc	lxxxx
ρ	100	centum	c	
σ	200	ducenta	cc	
τ	300	tercenta	ccc	
υ	400	quadringenta	cccc	
φ	500	quingenta	d	ccccc
χ	600	sexcenta	dc	
ψ	700	septingenta	dcc	
ω	800	octingenta	dccc	
ϡ	900	noningenta	dcccc	ix

¶ *Quem scribendi alphabeti ordinem sequentes hoc modo.*) Si quemlibet nostri alphabeti literam vis demonstrare, considera numerum, qui sibi in alphabeti ordine naturaliter est attributus, & tunc Græcam literam non ejusdem nominis, sed eundem numerum significantis inscribe: Verbi gratia, Si vis demonstrare g, quæ est septima litera in ordine nostri alphabeti, non ideò debes ponere gamma; quod eandem vim retinet apud illos, quia tertia est in ordine alphabeti illorum: & non septima: sed potius zeta; quod septenarium numerum apud illos retinet, sicut & apud nos g. Illud autem animadvertendum, quia Græci per sua elementa numeros exprimentes, à denario transibunt ad vicenarium, à jota scilicet, quæ decem, ad cappa, quæ significat viginti; reliquos verò numeros, qui inter decem & viginti computantur, non per singulos characteres, sed per binos sibi invicem copulatos computantur: veluti si undenarium numerum ostendere velint, scribunt alpha, quod significat unum, & jota, quod significat decem: sic & de reliquis, quod etiam in tali loquutione observandum est.

Quarundam literarum Latinarum numerus Græcus juxta seriem litterarum Latinarum in suo alphabeto.

γ	c	3
κ	u	20
ιβ	m	12
ιγ	n	13
κ	u	20
ιβ	m	12
ε	e	5
ιζ	r	17
ϟ	i	9
ικ	s	18
α	a	1
ιε	p	15
ϟ	i	9
γ	c	3
ε	e	5
ικ	s	18
ιε	p	15
ιζ	r	17
ιϡ	o	14
ιγ	n	13
ιϡ	o	14
ικ	s	18
ιϟ	t	19
ιζ	r	17
ϟ	i	9
ικ	s	18
ϟ	i	9
ιγ	n	13
ικ	s	18
ε	e	5
ιζ	r	17
ε	c	5
ζ	g	7
ιζ	r	17
α	a	1
ϟ	i	9
ιϡ	o	14
κ	s	18

Litterarum quarundam numerus ziphralis, secundum ordinem literarum alphabeti Latini.

Hic autem habes certum exemplum, quo te in aliis exercere posses: ut in hoc carmine.

Cum numerus apices, pro nostris insere Graios.

Interim scies, literam x, à Græcis sumptam, quum habeat figuram literæ, quæ apud illos vocatur Chi, tamen apud illos nomen accepit per anastrophen vel conversionem hujus Græcæ litteræ, quæ dicitur xi, inde apud Latinos ix Quod autem nos per c, sive per k, sive per qu scribimus, Græci per solum cappa k scribunt. V etiam, quod non habent Græci, quoties sonum ipsius u exprimere volunt, per o micron & y psilon simul copulatos significant. Sed hæc loquela & scriptio numeralis ad literas Latinas inveniendum, literisque scilicet Græcorum facilius disci simul atque agi possunt. Facilius enim cognoscunt Græci numerum ex suis literis, quàm nos ex nostris, quia unusquisque numerus habet suam propriam literam, per quam intelligatur. Latini autem non intelligunt numeros, nisi paucis literis, iisdemque geminatis. Qui scilicet Græci, non ut Latini, paucis utuntur, sed omnibus literis. Paucis verò, ut his septem tantum, IVXLCDM.

Quatuor ex his duplicantur, triplicantur & quadruplicatur, juxta numeri exigentiã: ut sunt hæ, IIII. XXXX. CCCC. MMMM. Græci enim omnibus suis litteris exprimunt numeros: verùm toto alphabeti sui charactere, in numerorum figuras extenso, tres qui plus sunt numeros, notis propriis, quæ ex alphabeto non sunt, depingunt. Prima est ϛ quæ dicitur episimon, & est nota numeri 6 Secunda est ϡ, quæ vocatur cophe, & valet in numero 90. Tertia est ϡ, quæ dicitur enneacosis, quia valet 900. quia enneaGræce, novem Latinè: enneneconda, nonaginta enneacosia, noningenta dicitur. Hi tres characteres numerorum licet interponantur litteris Græcorum, non tamen sunt litteræ, sed cujusdam numeri notæ. episimon ideo sexto loco ponitur, quia formam semis habet, quod significat sex uncias, ½ vel quia juxta epsylon stat, significans quinque. Cophe quoque idcirco ponitur juxta literam pi, quæ valet 90. Enneacosis in fine ponitur, propter ultimum numerum, qui est 900. tres novenarias figurarum numeralium claudens: quia apud Latinos, ultra mille nullus est numerus. Græci verò quum mille 1000. notant, per virgulam: suprasignatam supra quamlibet numerorum notam duuncià indicant, ut $\overline{A}$, &c.

Et quia in cæteris linguis hæc fieri possunt, nihilominus tres sunt in principaliores linguæ: Hebræa primò, secundò Græca, Latina tertiò.

Hebræa autem, duas & viginti literas habet in alphabeto: & quinque finales dictæ: ut,

אבגדהוזחטיכלמנסעפצקרשת
ךםןףץ׃

Sunt igitur per omnia Hebræis viginti septem litteræ, quæ in tres partes (ut hîc apparet) secantur & quælibet pars habet novem literas: in prima verò novenaria, sunt tantum unitates: in altera autem, sunt decades, sive denaria: & in ultima, habentur centuriæ, sive chiliades. Sic etiam Græcis est, qui (ut supra ostensum est) totidem habent, nempe septem & viginti.

Postea sequuntur Latinæ litteræ, quæ sunt tres & viginti: scilicet,

	1	a	prima
	2	b	secunda
	3	c	tertia
	4	d	quarta
	5	e	quinta
	6	f	sexta
	7	g	septima
	8	h	octava
	9	i	nona
Græca etiam littera	10	k	decima
	11	l	undecima
Media alphabeti littera	12	m	duodecima
	13	n	decimatertia
	14	o	decimaquarta
	15	p	decimaquinta
	16	q	decimasexta
	17	r	decimaseptima
	18	s	decimaoctava
	19	t	decimanona
	20	u	vigesima
Etiam Græcè Litteræ.	21	x	vigesimaprima
	22	y	vigesimasecunda
	23	z	vigesimatertia.

Non est necesse de Græcorum numero hic amplius tradere, quia jam superius est scriptum, eundem penè numeri figurandi, quàm scribendi, alphabeti ordinem sequentes.

Monet autem Beda, hoc esse facilius apud Græcos, qui ad significationem numerorum omnibus alphabeti litteris & notis ex ordine utuntur.

Qui & ideo mox ut numeros digitis significare didicerint, nulla interstante mora, litteris quoque pariter iisdem præfigere sciunt. Verùm hæc hactenus.

Nunc ad tempora, quantum ipse temporum conditor ordinatorque Dominus adjuvare dignabitur, exponenda veniamus.

¶ *Numeros digitis significare*) Quasi dixisset, sicut sciunt numerare & legere per eadem literas, sic per eosdem digitos sciunt numerare, & litteras ostendere atque præfigurare. *Nulla interstante mora*, id est tarditate. *Iisdem*, scilicet numeris vel signis. *Præfigere*, vel perficere. *Sciunt*, scilicet illi Græci: id est secundùm significationem numerorum. *Verùm hæc hactenus*, scilicet dicta sufficiant.

De indigitatione jam satis.

numeris, vel signis. *Præfigere*, vel perficere. *Sciunt*, scilicet illi Græci: id est secundùm significationem numerorum. *Verùm hæc hactenus*, scilicet dicta sufficiant.

De indigitatione, jam satis.

BEDÆ PRESBYTERI
LIBELLUS DE RATIONE UNCIARUM.

Uncias quoque divisionem nosse, quæ non minus temporibus rebusve aliis quàm numeris est apta, computandis, non ignobilis inventio est. Quibus quia & dispersæ passim historiæ, & ipsa sacra scriptura utitur, nomina pariter & figuras eorum, paucis affigere curavimus: à libra incipiens, quæ dicta est quasi libera, quod liberaliter pondera adæquat; nam neque amicum, neque inimicum, nemini favet, nisi justitiæ.

Divisio per uncias.

Libera, As, sive Assis, est unciarum duodecim, & signatur ita X vel lb.
Deunx, sive labus, unciarum est undecim, & signatur ita ⋔ vel ⋔
Decunx, vel Dextans, est unciarum decem, & notatur sic, ⋔ vel ⋔
Dodrans, sive Doras, est unciarum novem, & signatur ita, ⋔ vel ⋔
Bes, sive Bisse, aut Besse, est unciarum octo, & notatur ita, ⋔ vel ⋔
Septunx, sive Septuns, est unciarum septem, & figuratur ita, ⋔ vel ⋔
Semis, sive Semissis, aut sextus, unciarum sex, & notatur sic, ⋔ vel S
Quinquunx, sive Quincuns, unciarum quinque & sic denotatur, ⋔
Triens, sive Treas, est unciarum quatuor, & sic pingitur, ⋔
Quadrans, sive Quadras, est unciarum tres, & delineatur sic, ⋔
Sextans, sive Sextas, sunt unciæ duæ, & notatur ita, ⋔
Sexcunx, sive Sescuncia, est uncia una & semis. dicitur etiam Sesquiuncia: sic notatur, ⋔

Divisio per Scrupulos.

Uncia, est vigintiquatuor scrupulorum, & notatur sic, ⋔ vel ⋔
Semuncia, est duodecim scrupulorum, tertia pars unciæ: & sic denotatur, ⋔
Sextulæ duæ, est octo scrupulorum, & formatur ita, ⋔
Sicilicus, est sex scrupulorum, & sic notatur, ⋔
Sextula, sive Sescla, est quatuor scrupulorum, & sic formatur, ⋔ aut)(vel ⋔
Dimidium sextulæ, est duorum scrupulorum, & sic depingitur, ⋔
Scrupulus, sive Scripulus, habet sex siliquas, & ita notatur, ⋔ vel ⋔
Sicilicus, in Sicilia primò inventus.
Siliqua, genus est farris.

Hæc (inquam) ponderum vocabula, vel characteres, non modò ad pecuniam mensurandam, verùm ad quævis corpora, sive tempora demetienda conveniunt. Unde & ratio vel mos obtinuit, ut in cantione computorum, pueri unum & duo, sæpius asse & dipondio mutentur: item tressis, quartussis, quintussis, sextussis, septussis, & cætera hujusmodi, quasi tres asses, quatuor asses profertur: & in eundem modum sequentia numerorum quàm plurima. Sive igitur horam unam, sive diem integrum, sive mensem, sive annum, seu certè aliud aliquod majus minusve temporis spatium in duodecim partiri vis, ipsa duodecima pars uncia est: reliquas undecim, deuncem appellant. Si in sex partire vis, sexta pars sextans: quinque reliquæ, dextans, vel (ut alii) distas vocantur. Si in quatuor, quarta pars, quadrantis nomen obtinet: residuæ tres, dodrantis nomen accipiunt. Et hujus disciplinæ regula solvitur, quod plerosque turbat imperitos: quia Philippus in expositione beati Job æstum maris Oceani quotidie bis venire describens, adjunxerit hunc æquinoctialis horæ dodrante transmisso, tardius sine intermissione, sive die venire, sive nocte. Porro si per tria quid dividere cupis, tertiam partem trientem, duas residuas bissem nuncupabis. Si per duo, dimidium semis appellatur. (Duodecima autem pars assis sive libræ, est uncia: quæ habet scrupulos viginti quatuor, & sextulas sex, ac siliquas centum & quadraginta quatuor. Scripulus, est brevis lapillus.) Sic & cætera, quæ verbo melius colloquentis, quàm scribentis stylo disci pariter & doceri queunt. Item de corporibus, sive milliarium, sive stadium, sive jugerum, sive perticam, sive etiam cubitum, pedemve aut palmum partiri opus habes, præfata ratione facies. Deniq; & in Exodo, dimidium cubiti semis appellatur, narrante Mose, quòd habuerit arca testamenti duos semis cubitos longitudinis, & cubitum ac semissem altitudinis. Et in Evangelio, quarta pars totius mundani corporis; id est terra, mysticè quandrantis nomine censetur: quum mittendo in pœnam peccatori dicitur, Non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem: id est donec luas terrena peccata, ut B. Augustinus exponit: Hoc enim (inquit) peccator audivit, Terra es, & in terram ibis. Quarta siquidem pars distinctorum membrorum hujus mundi, & novissima terra invenitur, ut incipias à cœlo, secundum aerem numeres, aquam tertiam, quartam terram. Qui etiam in expositione ubi scriptum est: Erat autem parasceve paschæ, hora quasi sexta, hujusce disciplinæ meminit, dicens, Non jam plena erat sexta, sed quasi sexta, id est peracta quinta, & aliquid de sexta esse cœperat: nunquam autem isti dicerent, Quinta & quadrans, aut quinta & triens, aut quinta & semis, aut aliquid hujusmodi; si non hæ partes, apud divinos auctores vulgatæ invenirentur.

IN BEDÆ LIBELLUM DE UNCIIS, BRIDFERTI GLOSSA.

¶ *Hæc inquam.* Scilicet, ut dixi, cœpit. *Ponderum.* Pondus, à pendendo dicitur, eo quòd in statera librata pendeat. *Characteres* id est figuræ. *Non modò*, id est tantummodo ad pecunias aurum scilicet vel argentum, aut quodlibet metallum. Antiquorum substantia ferè omnis constabat in pecoribus: etsi nunc in illis & cæteris constat, tamen nomen istud non servatur. *Unde & ratio vel mos.* Quia non solum hæc vocabula ponderum conveniunt ad pecuniam mensurandam, sed etiam ad alias res, obtinuit mos, ut ponantur etiam pro nominibus numerorum, in cantione computorum, id est quando aleam librant, quod est genus ludi. Cantio computorum est, quum dicimus unum, duo, &c. Propriè tamen assis, unam libram: dipondius, duas: tressis tres: quartis, quatuor significant. Sestertius olim dipondius vel dupondius: & semis, quasi semis tertius: tressis, quas tres asses, &c. Sequentia scilicet nomina quàm plurima proferuntur usque centussis, id est centum asses. *Philippus.* Ille fuit divi Hieronymi discipulus. *Sive igitur horam.* Majus temporis spatium, si in duodecim partiri vis, ipsa duodecima pars erit uncia: majus est ut cyclus decennovalis. Minus temporis spatium est, ut momentum, &c. ipsa duodecima pars etiam est uncia. Quicquid in 24. partiri vis.

pars	24	appellatur	scrupulus
	12		semis
	2		triens
	16		bes
	6		quadrans
	18		dodrans
	4		sextans
	20		dextans

Si vis partiri horam in 40. vel diem, vel aliquid hujusmodi, ipsa verò 40. pars momenti nomen habet.

pars	20	vocatur	semis
	10		quadrans
	30		dodrans

Quicquid in 10 partiri vis, decem ejus partes simul, decuncis nomen accipiunt: similiter ejus

pars	10	nuncupatur	decunx
	9		dodrans
	8		besse &c.

Similiter quicquid in novem partiri vis, omnes partes simul nomen dodrantis tenent.
Ablata nona parte, octo remanentes, besse vocantur. Quicquid in octo partiri vis, omnes simul besse vocantur. Tolle unum, septem remanentia septunx appellantur. Itaque ex consuetudine venit, ut octo horæ, vel octo dies, vel octo puncti, vel octo momenta, & quicquid octies ducatur, bessem appelletur: ita novem semper dodrans appellantur, decem decunx, undecim deunx, septem septunx, sex sextans vel semis, quinque quincunx, quatuor triens: & sic de cæteris, ut in textu.

BEDÆ PRESBYTERI
LIBELLUS DE ARGUMENTIS LUNÆ.

ARgumentum, est velox approbatio rerum universarum, quæ fidem facit rei dubiæ: & est argumentum dictum, quasi argutè mentis indicium, vel quasi argutæ inventum. Argumentum & argumentatio hoc inter se differt. Argumentum enim est, quod in principio libri breviter causam pandit. Argumentatio enim, quæ in disputatione fidem assertionibus facit: vel argumentum dictum, quòd arguit mentem. Argumenta, astutiæ ingenia, quæ rei dubiæ dant fidem. Argumentum est, quando aliqua ex his quæ prius dicta sunt comprobantur.

Ad feriam in calendis mensium inveniendam.

Si vis nosse feriam, hoc est, diem septimanæ in calendis mensium, scito quot regulares habet unusquisq; mensis à Martio incipientis: quia in illo mense factus est mundus, & ille mensis fuit principium anni apud antiquos Romanos in tempore Romuli: & in illo mense discurrunt epactæ solis, id est concurrentes septimanæ, dies in 8. calend. Aprilis, in cyclo 28. annorum. Martius ergo habet regulares 5. Aprilis 1. & reliqua usque. Februarius 6. His ergo regularibus additis concurrentibus præsentis cujuslibet anni per 28 annos, tunc enim cyclus solis in se revertitur, totaque summa in 8. divisa, quotus numerus remanserit, tota erit feria in calendis 12. mensium. Si autem totum numerum per 7. diviseris, sabbato erunt calendæ ipsius mensis, de cujus feria quæritur. Si verò ille numerus regularium & concurrentium simul ad 7. non pervenerit, quotus numerus fuerit, tota erit feria præsens in calendis uniuscujusque mensis per totum annum.

Ad feriam per dies mensis inveniendam.

Si vis scire quotidie quota feria sit, computa dies à principio mensis cujuscunque volueris, & unum semper subtrahe, id est primum diem mensis, quia cum dicis, adde feriam, quæ fuit in capite istius mensis, tunc primum diem ipsius comprehendis, quem minimè duplicare debes. Similiter ibi de luna intelligendum est, ubi dicitur: adde ætatem lunæ, quæ fuit in calendis hujus anni & mensis. Adde etiam numerum, quota feria fuerit in calendis ipsius mensis. Verbi gratia: Si prima feria calendæ ipsius mensis fuerunt, adde diebus præteritis unum. Si secunda feria fuerint, adde duos: si tertia, tres: & ita usque septem, & ubicunque opus fuerit partire per septimam partem, id est in quantiscunque vicibus septem tollere potueris, quicquid remanserit super septem, talis erit feria. Si nihil remanserit, feria est.

Ad feriam per dies anni inveniendam.

Si vis scire quota sit feria, quocunque die per annum computa dies à calend. Januar. usque in diem, de quo inquiris: & cùm scieris, adde feriam, quæ fuerit die cal. Jan. & si bissextilis annus est, etiam bissexti diem postquàm transierit, argumentare memento, & partire omnia per 7. quot remanserint, talis erit feria. Si nihil remanserit, septima erit.

Ad feriam in calend. Ianuar. per annos Domini inveniendam.

Si nosse desideras, quota sit feria in cal. Jan. sume annos ab incarnatione Domini quotquot fuerint, his quartam partem adjice, & ex his subtrahe unum: si bissextus fuerit, duos: reliquos divide per 7. Quot remanserint, talis erit feria in calend. Januarii.

Ad lunam in calendis mensium inveniendam.

Si subitò invenire volueris quota luna semper in calendis mensis eveniat, tene regulares mensis præsentis, adde epactas ipsius anni de quo inquiris, comprehende in unum. Si usque 30. pervenerint, 30. erit luna in calendis. Si autem minus à 30. ita & luna. Quòd si super 30. fuerint, recide 30. quod remanet, ipsa est luna in cal. mensium. Hoc autem cave, ut si 30. lunatio est, 30. recidas. Si verò 29. 29. recidas, quia ab initio anni usq; ad finem, una lunatio est 30. alia 29. Quando autem bissextus est, vadit dies cum luna. Verbi gratia: Si hodie computatur luna 6. & in crastinum similiter computari debet.

Ad lunam per dies mensis inveniendam.

Si vis scire, quota sit luna die quòcunq; volueris, scito quota in cal. ipsius mensis per epactas & regulares inventa fuerit, tene per dictum numerum, adde etiam dies mensis præteritos, sicut superius ad feriam diximus, & unum semper recide, comprehende in unum. Si 30. pervenerit, 30. luna est: si autem minus à 30. ita est & luna. Si super 30. fuerit, recide 30. & quod remanserit, talis est luna.

Ad lunam per dies anni inveniendam.

Si vis scire omnibus diebus quota sit luna, computa dies à cal. Jan. usque in diem, de quo computare volueris: & cùm scieris, adde ætatem lunæ, quæ fuerit in calen. Jan. Partire omnia per 59. & 30. Et si amplius quàm 30. remanserint, tolle 30. & 29. & quot superfuerint, talis erit luna.

Ad lunam in calendis Ian. inveniendam.

Si autem scire desideras, quanta sit luna in calend. Januar. sume cyclum lunarem anni præsentis cujusque vo-

lueris,

lueris, & multiplica illum undecies, adde regularem unum, & partire omnia per 30. quot verò remanserint, talis erit ætas lunæ in cal. Jan. Tantùm memor esto, ut post 16. cyclum, videlicet 17. 18. 19. non unum, sed duos adjicias regulares.

In qua hora & puncto luna accendatur à sole.

Si scire cupis, in qua hora & in quo puncto luna quotidiè accendatur & mutatur, sume cyclum lunarem præsentem cujuslibet anni, & multiplica illum quinquies, adde & numerum à calen. Jan. usque in præsentem diem. Illos ergo dies anni, & ipsam multiplicationum cycli lunaris præsentis additos simul partire per 60. Quot autem superfuerint, ipsi sunt puncti ejusdem diei: fac ex eis horas, quinque puncti faciunt unam horam. Verbi gratia: Si remanserint 5. in novissimo puncto primæ horæ terminatur luna, & incipit esse alia.

Ad ætatem lunæ inveniendam.

Si autem sequentem ætatem lunæ per eundem cyclum scire cupis, duc eum sexies, & adde supradictum numerum, qui fuerit de diebus anni, & de multiplicatione ipsius cycli per quinquies: & adde tot regulares, quot sexageni fuerint primitùs in ea multiplicatione, partire omnia per 30. quot remanserint, talis erit ætas lunæ: si nihil remanserit, 30. erit.

Ad inveniendam lunam in transacto, vel in sequenti anno in unoquoque datarum.

Si vis scire qualis luna fuerit in transacto anno, in unoquoque datarum, sume lunam de præsenti anno in qualicunque datarum, quam probare vis in transacto anno: & tolle 11. quot remanserint, scito quia talis fuit luna in transacto anno in illud datarum. Et si minor est ætas lunæ quàm 11. scito, quia ubi nunc est prima, illic fuit 20. & ubi nunc est secunda, ibi fuit 21. Et sic computa, quousque venias ad 12. lunam, & tunc tolle 11. Quot remanserint, talis fuit luna in transacto anno in illud datarum, ubi nunc est 12. Si autem de sequenti anno similiter approbare vis, ad præsentem ætatem lunæ adde 11. & quot fuerint, scito, quia talis erit luna in sequenti anno in præsenti datarum. Si autem intrà 30. numerus excreverit, tolle 30. & quot remanserint, talis erit ætas ipsius.

Ad lunam in centesimo anno inveniendam.

Si vis scire quota sit luna in centesimo anno hinc à præsente quolibet die, multiplica 11. annuas centies, fiunt 1100. Adde epactam illis diei præsentis, à quo incipias numerare. Adde regulares 5. hoc est, 5. saltus, qui ideo regulares dicuntur: mitte simul, & quotquot fuerint, partire omnia per 30. quot remanserint, ita erit ætas lunæ in centesimo anno.

Quot punctis luna luceat.

Si vis scire quot punctis vel horis luceat luna, primùm considera, utrùm in augmento sit, an in detrimento. Et si quidem in augmento est, multiplica ætatem ejus per 4. Verbi gratia: Si decima est, multiplica per 4. fiunt 40. Tot punctis lucet luna 10 id est, 8. horas. Item, si vis scire quot non luceat, vide quot sunt à 10. usque ad 15. sine dubio quinque: multiplica quater quinque, fiunt 20. puncti, qui faciunt horas quatuor; tot horis enim lucet luna decima. Item, si vis scire post plenilunium quot horis luceat luna vigesima, vide quot sunt à 20. usque 30. sine dubio 10. multiplica quater, fiunt 40. puncti, qui faciunt octo horas. Deindè, si vis scire quot non luceat, vide quot sunt à 15. usque 20. sine dubio 5. multiplica quater, fiunt 20. puncti, qui faciunt horas quatuor: tot horis non lucet luna 20. sic deinceps usque ad finem. Tricesima autem luna nihil lucet, quia in coitu est oppositа soli: & illud tempus interlunium dicitur.

In quo signo vel parte signi sol & luna versentur.

Si vis nosse in quo signo, vel in qua parte signi sol & luna versentur, hoc argumentum allumen inprimis perquire, ubi sit accensio lunæ. Lunæ accensio sic erit: in illo mense, ubi 30. erit, ipsa erit accensio ejusdem mensis, & qui vigesimamoctavam lunationem habet, similiter erit ejusdem mensis accensio, & in ipsa die erunt simul sol & luna: deinde computa ætatem lunæ, qualis fuerit, & multiplica 12. quia quotidiè duodecim partes elongatur à sole: ipsum autem numerum partire per triginta, & memento quot vicibus triginta habueris, tot signa plena habebis: quia unumquodque signum triginta partes habet. Hoc tamen scire debes, ut primum signum, in quo luna accensa fuerit, restaurari facias de ipso numero, quem in multiplicatione habueris.

Quot partibus distet luna à sole.

Si nosse desideras quot partibus distat luna à sole, multiplica ætatem ejus, quotcunque fuerit, quater: & numerum, qui exinde fuerit, iterum multiplica ter: & quot inveneris, tot partibus distat luna à sole. Verbi gratia: Si decimam requiris, sic facies: quater deni, 40. ter quadrageni, 120. tot partibus luna decima distat à sole; id est, in tali parte cœli moratur luna, ad quam venturus est sol post dies 120. Partes enim signorum nihil aliud dicimus, nisi quantum sol singulis diebus ex unoquoque peragrat. Rursùm si per idem argumentum invenire cupis, in quo sit signo, primò considera, in quo sit sol, & in quota parte ejus: id est, quot dies ibidem exactor habeat, & quot remanent usque 30 tot enim diebus sol in unoquoq; moratur signo; quot ergo de triginta remanserint, tot de supradicto numero sumens, da huic signo ad perficiendum. De cæteris verò, qui ex eodem numero remanserint, singulis sequentibus signis 30, dato, usquequò 30. non habeas: in quo signo 30 defuerint, ibi lunam inesse noveris. Et ut manifestius hoc, quod dicimus, possit intelligi, exempli causa unum diem ponamus. Præsenti anno in cal. Augusti luna est 15. multiplica quater, fiunt centum: hos multiplica ter, fiunt trecenti; tot partibus hoc anno cal. August. luna distat à sole. Sol autem in leone est in decimaquinta parte ejus, quia 15. calen. introivit: ad hunc restant dies 15. hos 15. sume ex illis trecentis, & da leoni ad perficiendum signum; & remanent ducenti octogintaquinque: ex his iterum da sequenti signo, id est, virgini, 30. & libræ, & scorpioni, & sagittario, & capricorno, & aquario, & piscibus, & arieti, & tauro, singulis 30. qui simul collecti fiunt 270. remanent 15. In 15. parte geminorum moratur eo die luna. Luna zodiacum tredecies in 12. suis conficit mensibus. Hoc autem argumentum cum glossis invenies c. 17. luna quotidiè quatuor punctis sivè crescens à sole longiùs abit. Quòd si es signorum nescius, hæc autem tria argumenta lege, & differentias illarum diligenter inquire.

Quot sint epactæ vel regulares solis & lunæ.

Dum audis epactas lunæ, ætatem lunæ per singulos annos intellige in duodecimo calen. Aprilium die. Dum audis epactas solis, hoc est, concurrentes septimanæ dies, intellige quota feria per singulos annos nonus calend. April. dies perveniet. Dum audis regulares secundùm lunam, intellige ætates lunares singulorum mensium, in eo duntaxat anno, quo trigesima luna in 11. calend. April. die invenitur: ipse est etenim primus decennovenalis circuli annus. Dum audis regulares secundùm solem, intellige singulorum mensium calendas quota feria perveniant, eo scil. anno, quo concurrentes sunt septem, id est, quo nonus calen. April. dies est sabbatum. Dies quoq; calen. datæ vocantur calendæ, quomodò in eis antiquitùs dabantur, id est, providebantur quot dies superessent ad nonas. Hinc usque hodie in usu retentum, quot datarum dies, id est, quot dies à calendis de mense transierunt, vel quot dies usq; ad

cal. futuri menſis ſuperſunt. Lege in lib. 2. de temporibus cap. 13. ibiq; de calendis & nonis ac idibus plura invenies.

De epactis in calendis menſium.

Si vis ſcire epactas in calendis duodecim menſium, ſcias quot regulares habet unusquisque menſis, incipiens à Septembri: quia ille eſt principium anni, & principium menſium apud Ægyptios, & in principio Septembris mutant Ægyptii epactas, & illas epactas primas, quas Ægyptii habent in principio cycli, in calend. duodecim menſium nos regulares habemus. Verbi gratia: September 5. October 5. & reliqua uſque, Auguſtus 14. His ergo regularibus additis epactis, quæcunque fuerint in 11. calend. April quolibet anno, invenies epactas in calendis 12. menſium.

Argumentum regularium ad feriam in calendis menſium inveniendam cum epactis ſolu, id eſt, concurrentibus ſecundùm Romanos.

2 5 5 1 3 6
Januarius, Februarius, Martius, Aprilis, Majus, Junius, Julius, Auguſtus, September, October, November, December.
1 4 7 2 5 7

Secundùm Ægyptios.

5 1 3 6 1 4 7
Martius, Aprilis, Majus, Junius, Julius, Auguſtus, September, October, November, December, Januarius, Februarius.
2 5 7 3 6

Epactæ ſolu, id eſt, concurrentes.

B 1 2 3 4 B 6 7 1 2 B 4 5 6 7
B 2 3 4 5 B 7 1 2 3 B 5 6 7 1
B 3 4 5 6.

Qui videlicet regulares juxta utrosque, id eſt, ſecundùm Romanos & ſecundùm Ægyptios hoc ſpecialiter indicant, quota ſit feria in calendis eo anno, quo 7. concurrentes adſcripti ſunt dies. Cæteris verò annis addes concurrentes, quotquot in præſenti fuerint annotati, ad regulares menſium ſingulorum, & ita diem calendarum ſine errore reperies.

Ad lunam in calendis menſium inveniendam, cum epactis luna ſecundùm Romanos & Aegyptios.

9 10 9 10 11 12
Januarius, Februarius, Martius, Aprilis, Majus, Junius, Julius, Auguſtus, September, October, November, December.
13 14 15 16 17 18

Ad inveniendam lunam ſecundùm noſtrum numerum.

5 5 7 7 9
September, October, November, December, Januarius, Februarius, Martius, Aprilis, Majus, Junius, Julius, Auguſtus.
10 9 10 11 12 13 14

Epactæ.

Nullæ, 11 22 3 14 25 6 17 28 9 20 1 12 23 4 15 26 7 18.

Primo decennovenalis circuli anno, in quo nullæ ſunt epactæ, ſic invenies lunam per calendas quasque: cæteris verò annis adde epactas, & ſic quota ſit luna per calendas quasque reperies. Cur autem octavo, & undecimo, & decimooctavo anno cycli decennovenalis hoc argumentum ſtabilitatem ſui tenoris in quibusdam calendis non ſervet, in libro De temporibus 2. cap. 20. pleniter inveniri poteſt.

Vnde procedant regulares ad feriam inveniendam.

Si vis ſcire, unde procedunt regulares, qui ſecundùm ſolem numerantur, id eſt, Martii 5. quot menſes ſunt in anno, unde regulares requiris, tot numerum in calculo numerabis: id eſt, 365. hos partire per 12. 30. duodecies, ſiunt 360. remanent 5. hoc eſt, Mart 5. Martius habet dies 31. adde ſuos regulares 5. quos inveniſti, ſiunt 36. hos partire per 7. quinquies 7. 35. & remanet 1. April. 1. Aprilis habet dies 30. adde regularem unum, quem inveniſti, fiunt 31. partire per ſeptem, quater 7. 28. remanent 3. Majus 3. Sic fac de cæteris uſque in finem, attende diligenter & tibi non fallit.

Vnde procedunt regulares ad lunam.

Si vis ſcire, unde procedunt regulares ad lunam, tene dies 365. partire per 30. decies 30. fiunt 300. & bis 30 60. remanent 5. September 5. September habet dies 30 adde regulares 5. quos inveniſti, fiunt 35. absque 30. remanent 5. October 5 October habet dies 31. adde regulares 5. quos inveniſti, fiunt 36. absque 29 remanent 7. November 7. November habet dies 30. adde regulares 7. quos inveniſti, fiunt 37. absque 30. remanent 7. December 7. Hoc tantùm memor eſto, ut una vice 30. alia 29 recidas, propter accenſiones & extinctiones lunæ, quæ ſic fiunt.

De pronunciatione dierum anni ſecundùm Victorium, ad ſingularem nonarum, iduum, calendarum feriam inveniendam.

Janu.		1		5		13
Febr.		32		36		44
Mart.		60		66		74
April.		91		95		103
Majus.		121		127		135
Jun.		152	in	156		164
Jul.	in cal.	182	non.	188	in id.	196
Aug.		213		217		225
Sept.		244		248		256
Oct.		274		280		288
Nov.		305		309		417
Dec.		335		339		337
Janu.		365				

Item de eodem ſecundum Dionyſium.

Martius		29		7		15
Aprilis		32		5		13
Majus		31		7		15
Junius		32		5		13
Julius		31	in	7		15
Auguſtus	in cal.	32	non.	5	in id.	13
Septebr.		32		5		13
Octobr.		31		7		15
Novebr.		32		5		13
Decebr.		31		5		13
Januari⁹		32		5		13
Februar.		32		5		13

De pronunciatione, quæ eſt ſecundùm Victorium.

Si vis ſcire, quare dicitur Februarius in cal. 32. & quare non ad unum menſem incipiunt iſtæ lectiones, cùm ambæ pertinent ad feriam: quia illam primam terminavit Victorius Aquitanus, iſtam Dionyſius Græcus. Ille numerat dies anni, iſte numerat dies menſis. Dionyſius numerat quantos dies præteritos habet de menſe, Victorius de anno: propter hoc dicitur Februarius in calend. 32. quia Januarius habet 31. adde cal. fiunt 32. & propter hoc cœpit à Januario computare, quia ipſe eſt janua anni, & ille numerat dies anni: & iſte Dionyſius incipit à Martio, quia ipſe eſt primus menſis, ſicut dixit Dominus: Menſis iſte primus erit in menſibus anni: & ideo numerat dies menſis. Victo-

rius numerat Febr. in non. 36. ille habet 4. dies in nonis, adde super 32. fiunt 36. In idibus 44. octo dies habet in idibus adde super 36. fiunt 44. Martius in cal. 60. quia quindecim dies habet post idus. Adde cal. Mart. fiunt 16. Adde 16. 44. fiunt 60. in non. 66. quia 6. nonas habet: sic sem: per numera per totos, & non fallit. In finem dicit: Januarius in cal. 366. quia annus solaris habet dies 365. adde cal. fiunt 366. in anno. 5. quia jam finiti sunt dies anni in idus 13.

De pronunciatione, quæ est secundùm Dionysium.

Si vis scire, quare dicitur Martius in cal. 29. quia retrò Martio Februarius est. Ipse habet dies 28. adde cal. Mart. fiunt 29. in non. 7. quia sex nonas habet, adde calendas, fiunt 7. In idus 15. quia omnes menses octo idus habent. Adde, 7. quos habuisti in non fiunt 15. Adde 17. quos habet Martius super nonas & idus, fiunt 32. Dic. Aprilis in calend. 32. quia Martius habet 31. diem, adde calen. fiunt 32. In non. 5. quia quatuor nonas habet, in idus 13. Adde 5. quos habuisti in nonis super 8. idus, fiunt 13. Adde 18. suprà 23. fiunt 31. Dic Majus in cal. 31. sic fac. per singulos menses. Hoc tantùm cave, ut calendas semper ad mensem; qui retrò est, & ad nonas, quæ anteà sunt, adjunge: & si quis ignarus est, teneat memoriter Januarius, Augustus & December quatuor nonas habent: ibi potes pleniter discere.

De partitione septenarii numeri ad feriam inveniendam per dies anni.

Septies asse	Septem
Septies dipondio	Decusquartus
Septies terni	Vies asse
Septies quaterni	Vies octus
Septies quini	Tries quinquis
Septies seni	Quadraes bini
Septies septeni	Quadraes nonus
Septies octoni	Quinquaes sexis
Septies noveni	Sexaes tresis
Septies deni	Septaes
Septies viceni	Cenquadraes
Septies triceni	Ducendecus
Septies quadrageni	Ducenoctaes
Septies quinquageni.	Trincenquinquaes.

Semel septem	7
Bis	14
Ter	21
Quater	28
Quinquies	35
Sexies	42
Septies	49
Octies	56
Novies	63
Decies	70
Vicies	140
Tricies	210
Quadragies	280
Quinquagies	350

De partitione quinquagenarii novenarii ad lunam inveniendam.

Quinquagies novies	asse	59
Quinquagies novies	dipondio	118
Quinquagies novies	terni	177
Quinquagies novies	quaterni	236
Quinquagies novies	quini	295
Quinquagies novies	seni	354

Idem de eodem.

Si vis scire, quare dicitur semel 59. attende ad calculum, & invenies ibi. Ad lunam inveniendam pertinet ista electio, quia luna una vice ascendit 30. alia 29 mitte insimul, fiunt 59. Et quare non amplùs scripsit de illo calculo in isto loco nisi sexies 59? quia sexies 59. fiunt 354. qui sunt dies lunæ: propter hoc non ascendit ultrà in calculum.

Unde dicatur terminus.

Terminus autem dictus est (ut quidam volunt) quòd lapis ipse à tribus pedibus aliquid minùs habet.

Paschalium terminorum decimamquartam lunam ostendentium.

Nonis Aprilis.	
Nonæ Aprilis norunt quinos.	5
Octavo calendas Aprilis.	
Octonæ calendæ assim depromunt.	1
Idibus Aprilis.	
Idus Aprilis, etiam sexis.	8
Quarto nonarum Aprilis.	
Nonæ quaternæ, namque dipondio.	2
Undecimo calendas Aprilis.	
Item undenæ ambiunt quinos.	5
Quarto iduum Aprilis.	
Quatuor idus capiunt ternos.	3
Tertio calendas Aprilis.	
Ternæ calendæ titulant senos.	6
Decimoquarto calendas Maji.	
Quatuordenæ cubant in quadris.	4
Septimo iduum Aprilis.	
Septenæ idus septem eligunt.	7
Sexto calendas Aprilis.	
Senæ calendæ sortiuntur ternos.	3
Decimoseptimo calendas Maji.	
Denæ septenæ donantur assim.	1
Secundo nonarum Aprilis.	
Pridie nonarum porrò quaternis.	4
Nono calendarum Aprilis.	
Novenæ calendæ notantur septenis.	7
Secundo iduum Aprilis.	
Pridie idus panditur quinis.	5
Calendis Aprilis.	
Calendas Aprilis unus exprimit.	1
Duodecimo calendarum Aprilis.	
Duodenæ namque doctæ quaternis.	4
Quinto iduum Aprilis.	
Speciem quintam speramus duobus.	2
Quarto calendas Aprilis.	
Quaternæ calendæ quinque conjiciunt.	5
Decimoquinto calendas Maji.	
Quindenæ constant tribus adeptis.	3

His ergo regularibus, quos cum terminis paschalibus pronunciasti, adde concurrentes cujuslibet anni, totamq; summam in septem distribue: quod remanserit, ipse est septimanæ dies, quâ decimamquartam lunam reperies.

De regularibus cycli decennovenalis per terminum paschalem.

Si vis invenire principalitatis originem regularium in cyclo decennovenali, quod est, nonæ Aprilis nôrunt qui nos octonæ calendæ assim depromunt. Idus Aprilis etiam sexis, & ita usque in finem. Sume cal. April. semper in prima feria, & in qua feria prædictum numerum calendarum reperies, tot regulares erunt. Verbi gratia: Sume cal. April. in prima feria, & invenies nonas Aprilis in quinta feria: qua inventa, pronuncia, Nonæ Aprilis nôrunt quinos, & in alio anno similiter fac, & invenies 8. cal. Aprilis in prima feria: qua reperta, dic, Octonæ calendæ assim depromunt. Et sic facies per singulos annos cycli decennovenalis, & invenies absque ambiguitatis errore numerum regularem: cum quibus adde numerum concurrentium ejusdem anni, de quo inquiris: & invenies feriam, in qua decimaquarta luna termini paschalis incurrit. Et hoc observa, ut quotiens ipse terminus ante cal. April. evenit,

videlicet 8.cal.vel 11.cal.Aprilis, retrò computandum est per feriam & per calendas taliter: Cal.April. in prima feria,2.cal. in 7 feria,3.cal.in 6 feria, 4.cal. in 5.feria: & sic deinceps usque ad terminum. Quando verò post cal. Aprilis, videlicet nonis Aprilis, vel quarto non. recto ordine ad terminum veniendum est.

A quo sint inventi iidem termini.

Legimus in epistolis Græcorum, quòd post passionem Apostolorum S Bachumius Abbas in Ægypto cum monachis suis in oratione à Domino rogavit, ut ostenderet ei, quomodò Pascha deberet celebrare: & misit Dominus per Angelum suum ad præfatum S. Bachumium cyclum decennovenalem, hoc modo: Nonæ Aprilis nórunt quinos: octonæ calendæ assim depromunt, &c. A diversis autem calculatoribus diversis modis termini paschales inveniuntur, quorum calculationem non est necesse hic patefacere: sed tantùm lege in quaternione domini Ulperici cap. 30.32.33.34. & 35.ibique de omnibus terminis, quicquid necesse est, multipliciter invenies.

Item.

Sic legitur in epistola, quam B. Cyrillus ad Leonem Papam scripsit: Indicabo enim vobis, quid Bachumius monachus insignis, factis apostolicæ gratiæ egregius, fundatorque Ægypti cœnobiorum, qui edidit & monasterium, quod linguâ Ægyptiâ vocatur Panum: litera Angelo dictante perceperat, ut non errorem incurreret in solennitatis paschalis ratione: sciretque lunam primi mensis in anno communi, & embolismi.

De regularibus, qui dicuntur majores, ad decimamquartam lunam primi mensis inveniendam.

Martius habet regulares majores 36. Aprilis 35. ad decimamquartam lunam inveniendam. Si verò vis scire terminum paschalem in Martio aut Aprili, subtrahe de ipsis regularibus, in quo mense è duobus computare volueris epactam, quæ eodem anno currit: & si plus quàm 30. de ipsis regularibus remanserint, tolle 30. & quanti superfuerint, totidem dies insiâ ipsum mensem habebis terminum paschalem. Si unus remanserit, prima die mensis erit terminus: si quindecim, decimoquinto die: si triginta, tricesimo die erit terminus paschalis: id est, decimaquarta luna.

De regularibus, qui dicuntur minores ad feriam ipsius lunæ inveniendam.

Martius habet regulares minores 4. Aprilis 7. ad feriam decimæquartæ lunæ inveniendam. Si ergo vis subitò scire in quota feria terminus paschalis, seu quadragesimalis, vel rogationalis evenerit, tene illos dies, qui post deductam epactam de ipsis regularibus majoribus remanserint: addde concurrentes præsentis anni, adde semper in Martio regulares quatuor, & in Aprili septem: comprehendo in unum, & ipsos partire per septem: quot remanserint, talis est feria, in qua terminus paschalis, id est, luna decimaquarta occurrerit, seu quadragesimalis, vel rogationalis, id est, luna secunda, sive vigesima. Memor esto, quota luna in calen. Jan. eodem anno fuerit, tot dies tolle de Martio à fine retrorsùm: & ubi dies evenerit, ibi erit nativitas lunæ primi mensis. Hoc fac omnibus annis, exceptis tribus embolismis, id est, novissimo ogdoadis, & primo atque novissimo endecadis. In novissimo embolismo ogdoadis initium primi mensis, id est, prima luna invenitur in nonis Aprilis. In primo embolismo endecadis, quarto nonarum April. invenitur luna prima primi mensis. In ultimo verò embolismo endecadis, secundo nonarum Aprilis initium primi mensis invenitur. Hæc observatio numquam fallit. Reliquis annis semper in Martio fac ordinem, quem diximus, exceptis his tribus ætatibus in cal. Jan. luna 26. 29. & 27. Inventa igitur prima luna primi mensis, adde ei tredecim dies, & sic lunam decimamquartam paschalis termini invenies.

Argumentum dati exempli de annis incarnationis Domini 776. & 936. vel 937. quomodò inveniatur decimaquarta luna primi mensis, & feria ipsius lunæ cum antedictis regularibus.

Martius habet regulares majores 36. & minores 4. Aprilis habet regulares majores 35. & minores 7.

Primo anno circuli decennovenalis 30. est luna, in undecimo cal. April. eodemque anno luna 14. quinto die cal. April. id est, nonis April. junge 5. ad 30. & sume pro regularibus mensis Aprilis eo anno, quo decimaquarta luna in mensem Aprilem incurrit. Eo verò anno, quo in mensem Martium 14. luna incurrit, trade Martio regulares 36. Ex epactis utique facillimè agnoscis, utrum in Martium an Aprilem decimaquarta luna eveniat. Si enim plùs 15. aut minùs 5. epactis habes, Aprili decimaquarta luna computatur. Si verò plùs & 5. minùs 15. epactis habes, Martio 14. luna imputatur. Tene ergo regulares 35. in Aprili, & subtrahe epactas semper ejusdem anni, & quod remanserit, ipsa est dies 14 lunæ: ut puta 3. anno circuli decennovenalis, 22. erunt epactæ. Tolle 22. de 35. remanent 13. tertiadecima die mensis Aprilis, id est, idus Aprilis, 14. luna occurrit. Si vero feriam quæras 14. lunæ, addde concurrentes anni illius numero, qui relictus est, ut puta istis 13. qui in præsenti sunt, in Aprili quoque 7. regulares. Hæc omnia collige, & pòst per septenarium divide, & quod remanserit, ipsa est feria 14. lunæ: & sic facillimè ad diem Dominicum pervenies. Mense autem Martio tene regulares 36. subtrahe epactas anni illius. Verbi gratia: Secundo anno circuli decennovenalis 11. restant 25. vicesimaquinta die mensis ejusdem 14. luna aderit: id est, 8. cal. Aprilis. Si verò feriam ejusdem diei requiras, addde numero præscripto concurrentes anni illius, & regulares 4. in mense Martio. Hisque in unum collectis, partitoque per septenarium, quod remanserit, ipse est dies lunæ 14. si nihil remanserit, 7. feria est. Igitur si detractis epactis 30 remanent, tamen quodcunq; supereſt, ipse est dies mensis, in quo decimamquartam lunam reperies, ut eo anno, quo 4 epactæ fiunt, absume 4. de 35. & remanent 31. tolle 30. remanet 1. Prima die mensis 14. luna occurrit, id est, calendæ Aprilis. Si verò, deductis epactis, 30. tantùm remanent, 30. die mensis 14. luna evenit. Quod semel inter 19. accidit annos, scilicèt quando 6. epactæ ascribuntur, & 3. cal. April. 14. luna evenit. Et ut te exemplis ad inveniendam feriam instruam, quando 14. luna occurrat, ut puta anno præsenti Dominicæ incarnationis 776. sume epactas hujus anni, 26. detractis de 35. regularibus, remanent 9. Et ecce nono die mensis decimaquarta luna erit, id est, 5. idus April. Junge etiam concurrentes anni præsentis, id est, unum ad 9. & fiunt 10. His addde 7. & fiunt 17. hos partire per 7. bis 7. 14. & remanent 3. Tertia feria erit luna 14. quarta 15. sexta 17. septima 18. prima 19. quæ est dies Paschæ. Quinto idus, 14. luna quarto idus, 15. tertio idus, 16. secundo idus, 17. idus, 18. cal. Maji, 19.

Secundo anno post hunc 7. quia plus quinque sunt, & minùs 15 ad Martium pertinet 14. luna, quam sic requires. Sume regulas Martii mensis 36. detrahe ab eis 7. & remanent 29. Vicesimanona die Martii mensis, id est, 4. cal. April. 14. luna tibi occurrit. Ad inveniendam feriam sume easdem 29. & addde eis concurrentes illius anni, id est, duos: fiunt 31. his quoque adjice regulares 4. & erit omnis summa 35. Partire per 7. & 7. quinquies enim septem 35. & nihil remanet: quia septima feria erit luna 14. quarto cal. April. & 15. tertio cal. Aprilis, ipse est dies Dominicæ Paschæ. Etiam sic per singulos circuli decennovenalis annos, semper his regularibus, & hac ratione annuis epactarum detractis diebus, decimamquartam sine errore reperies lunam. Et illis regulatibus concurrente numero præscripto junctis, feriam quoque decimæquartæ lunæ sine scrupulo investigabis: & sic computatis feriis, quæ supersint septimanæ illius, lunæ quoq; ætatem crescentis singulis ap-

pone diebus, & tunc simul locum lunæ, & ætatem ejus citissimè invenies.

De anno ab incarnatione Domini 936.

Quarto idus Aprilis terminus paschalis. D. Unde hoc patet? M. Aprilis habet 35. regulares ad decimamquartam lunam inquirendam, & epactæ sunt hoc anno 25. Sublatis 25 de 35. restant 10. Decima die infrà mensem Aprilem terminus paschalis, id est, luna 14. D. In quota feria? M Aprilis habet regulares 7. ad feriam decimæquartæ lunæ inveniendam. Si ergo cum ipsis decem ipsos videlicet, qui post deductas epactas remanserunt, insuper etiam concurrentes istius anni, quæ sunt 5. annectimus, fiunt simul 22. posthabitis 21. remanet 1. Decima ergo die infrà mensem Aprilem, quæ est 4. idus ipsius, feria prima terminus paschalis.

15. cal. Maii Pascha, luna 21.

Calend. April. 6. idus, 5. idus, 4. idus, terminus paschalis 1. luna 14.

16. cal. Martii Septuagesima, luna 18.

Propter bissextum.

4. cal. Feb. non. 8. id. 7 id. terminus 70. luna 11.

11 nonarum Martii Quadragesima, luna 9.

11. cal. Martii. 5. cal. 4. cal. 3. cal. terminus 40. luna secunda.

11. cal. Iunii Rogationes, luna 27.

2. nonas Maji, 3. idus, 2. idus, idus. terminus rogationum, luna 20.

4. nonarum Iunii Pentecostes, luna 11.

13. calend. Junii, 6. cal. 5. cal. 4. cal. terminus Pentecostes, luna 4.

De anno ab incarnatione Domini 937.

D. In quo mense, vel in quo calendarum die erit terminus paschalis hoc anno? M. Martius habet regulares 36. ad decimamquartam lunam investigandam, & epactę sunt hoc anno sex. Abjectis ergo sex epactis de 36. regulis, remanent 30. tricesimo die infrà mensem Martium, quod est in cal. April. terminus paschalis, id est, luna 14. D. In quota feria? M. Martius habet regulares 4. ad feriam decimæquartæ lunæ inveniendam. Si autem cum ipsis illos 30. qui post expensas epactas remanserunt, & insuper sex concurrentes, quæ isto concurrunt anno, admittimus, 40. statim componimus. Quinquies 7. 35. & remanent 5. quiferiam, quam quæritis, designant: quam etiam facilius citiusq; invenire sic possumus. Hujus termini regulares sunt sex. & præsentis anni concurrentes similiter 6. qui sunt simul 12. Depositis 7. restant 5. qui prædictam feriam notificant.

4. nonarum April. Pascha, luna 17.

Cal. April. 2. cal. 3. cal. terminus pasch. luna 14.

4. calend. Febr. Septuagesima, luna 13.

5. cal. Febr. 6. cal. 7 cal. terminus 70. luna 10.

11. cal. Martii Quadragesima, luna 5.

12. cal. Mart. 13. cal. 14. cal. terminus 40. luna 2.

Nona Maji Rogationes, luna 25.

2. nonarum Maji, 3. nona. 4. nonar. terminus rogationum, luna vigesima.

12. cal. Iunii Pentecostes, luna 7.

13. calend. Junii. 14. cal. 15. cal. terminus Pentecostes, luna quarta.

Vnde procedant regulares majores.

Si cognoscere cupis, unde procedunt regulares majores in mense Martio 36. & in April. 35. hoc argumento reperies. Martius habet dies 31. cui si quinque residuos Ægyptiorum dies addideris, erunt 36. Similiter si Aprili eosdem quinque adjunxeris, erunt 35. Hoc modo proveniunt in Martium regulares 36. & in Aprili 35. quibus utendum est inquisitione decimæquartæ lunæ paschalis, ut inveniri possit, in qua feria, vel in Martio, vel in Aprili occurrat.

Vnde procedant regulares minores.

Si scire cupis, unde oriuntur regulares minores in mense Martio 4. & in Aprili 7. sume dies anni à cal. Januarii usque in cal. Martii: id est, dies 60. & per septimam divide partem, hoc est, octies septem, fiunt 56. remanent quatuor: nempe 4. sunt regulares in mense Martio. Si verò in mense Aprili similiter reperire vis, hoc argumento reperies. Sunt enim dies anni in calen. Aprilis 91. Hos deinde per 7. decies 7. 70. remanent 21. Divide per 7. septies esse 7. Septies bini 14. remanent 7. quos assumens tene pro regularibus in mense Aprili. Hoc autem fac per singulos annos, & regulares prædictos, omni sublato ambiguitatis errore reperies.

De paschali, & nativitate decimæquartæ lunæ.

Statutum invenimus in cyclo Romanorum, ut nec ante 11. calend. Aprilis, nec post 7. cal. Maji Pascha debeat fieri. Et nec ante 12. cal. Aprilis, nec post 14. cal. Maji decimaquarta luna paschalis ullatenùs inquiri. Similiter quadragesimalis, nec ante 7. idus Februarii, nec post nonas Martii, & Rogationum, nec ante 7. cal. Maji post 10. cal. Junii, & Pentecostes, nec ante 7. idus Maji, nec post 8. idus Junii fieri debet.

Sanctæ etiam memoriæ Theophilus Alexandrinus Episcopus datis epistolis ad Synodum apud Niceam civitatem Bithiniæ, ubi 319. Pontifices convenerunt: seu ad Theodosium Imperatorem, in quibus annuncians, ut ab octavo idus Martii usque in diem nonarum April. diebus scilicet 29. qualiscunque luna nata fuerit, in quolibet medio spatio perhibet facere initium primi mensis 14. à 12. cal. Aprilis usque in 14 cal. Maji, solerter inquiri, etiamsi die sabbatorum venerit, consequente die dominico, id est, 16. luna, Pascha celebrare conscripsit. Et si die dominico luna 14. ejusdem mensis evenerit, ipsa hebdomada transacta, ad alterum diem dominicum luna 21. Pascha sine dubio conscripsit. Et hoc sancta Synodus modis omnibus præcavendum constituit, ut ante vernale æquinoctium, quod est 12. cal April. Pascha nullus inquirat: nec in illa lunatione, quæ ante octavum idus Mart. nata est, vel nonum April. in illa lunatione Pascha nullo modo celebretur. Hoc autem omnibus modis admonemus, ne quis in primi mensis agnitione fallatur: inde enim maximè discrepandæ festivitatis unicæ error exoritur, dum initium temporis ignoratur. Initium autem anni & materia bissexti in 12. calend. April. nunc in plenitudine mundi requirenda sunt.

Vnde suprà.

Si vis invenire terminum paschalem, vide epactam ad ipsum terminum Paschæ respicientem: quem si minorem quàm 15. inveneris, perfice ei eundem 15. numerum, computando ab 15. cal. Aprilis, & in quo calendario idem numerus completus fuerit, procul dubio ibi terminus erit. Quòd autem 15. epactam inveneris, 11. cal. Aprilis habebis terminum paschalem. Si verò epacta major fuetit quàm 15. perfice ei numerum 45. computando similiter ab 12. cal. Aprilis: & in quo calendario ipse numerus fuerit perfectus, ibi erit terminus. Quando autem nulla fuerit epacta, ab 11. cal. Aprilis semper computandum est, donec 15. numerus expleatur: videlicet usque ad nonas Aprilis.

Vnde suprà.

Si post aliquot à præsenti annos, verbi gratia post 100. Pascha scire velis, epactas tantùm & concurrentes solis dies invenire sufficit. Partire centum per 19. & remanent 5. Illas ergo scito epactas centesimo quasi quinto futuras. Eodem modo centum per 28. dividens, eas centesimo quas decimoquinto anno concurrente solis invenies.

Vnde suprà.

Legimus in veteri testamento, quia tribus argumentorum judiciis Paschale tempus sit observare præceptum, ut post æquinoctium, mense primo, ut 3. septimana, id est, à vespere decimæ quartæ lunæ, quod est initium 15 usque ad vesperum, id est, terminum 21. lunæ celebraretur. Quarta in ejusdem observatione regula est nobis à tempore Christi resurrectionis imposita, ut æquinoctio transcenso luna primi mensis 14. à vespere ortum facere viderimus, non statim ad faciendum Pascha prosiliamus: sed dominicum diem, quo ipsum Pascha, id est, transitum de morte ad vitam, de corruptione ad incorruptionem, de pœna ad gloriam resurgendo facere dignatus est.

Vnde suprà.

Christianorum Pascha ab 11. cal. April. usq; 7. cal. Maji, quocunque dominica die regulari videlicet luna occurrit, secundùm Pascha modis omnibus celebratur.

De mysterio 14. diei, quo agnus immolatur.

Quartusdecimus dies fidem Christi nobis demonstrat per decem Præcepta & quatuor Evangelia. Immolatio agni 14 die convenit, quia Mosraim, decimus quartus ab Adam, primus sanguinem idolis immolavit, usque ad diem vicesimum primum: id est, in figuris duarum legum, & illarum unitatis. Quartadecima agnus immolabatur die, quando luna plena est, & nihil ei de lumine deest: quia Christus non immolatur, nisi in perfecto corde, & pleno lumine sine tenebris.

Ad inveniendum locum 14. lunæ per 19. annos.

Constat igitur, quòd primo anno cycli decennovenalis, quando nulla epacta in capite ponitur, in cal. Mart. luna 9. & in octavo idus Martii 16. occurrit: hanc deduc 30. & incipe primam, & non. April. occurrit 14. qui est terminus primus decennovenalis. Iterum ejusdem 16. quos anno priore in 8. idus Martis habuisti, adde 11. Occurrit eodem die 27. Hanc cum trigesima deduxeris, occurrit sequens 14. luna 8. Aprilis, qui est terminus secundus: sicque lunationibus singulis usque 19 annum, eodem die, 8. idus scilicet, addendo semper 11. ad præcedentem ejusdem diei lunæ ætatem anni præcedentis. Quotalibet infrà trigesimam fuerit, deduc eam trigesimam, & deduc sequentem usque 14. Et ubicunque 14. fuerit, ibi sine ulla ambiguitate terminus paschalis erit. Porrò si eodem die 30. inciderit, quod tamen nonnisi semel per 19. annos fit, deduc more solito sequentem, & ubi 14. occurrerit, ibi terminus erit. Prima verò cùm 8. idus Martis occurrerit, eadem proculdubio paschalis erit. Et hoc certissimè cave, ne priùs natam lunam quàm 8. idus Martis paschalem deputes: sed quotacunque eodem die occurrerit, aut tricesimam eodem die teneas, aut tricesimam deducas, & sequentem quolibet loco 14. occurrerit, paschalem esse non dubites. Iste ordo, & hæc ratio nunquam ex eo die, quo in Niceno Concilio statuta fuit, turbari ab ullo potuit aut poterit, sed potiùs ille concussus erit, qui eam concutere visus fuerit. Expleto igitur anno decimonono, statu quoque ejusdem anni termino novissimo, si iterum probare volueris, quòd hæc ratio ratione constet, & hæc auctoritas digna auctoritate subsistat, adde eodem sæpedicto die octavo idus Martis præcedentis lunæ ætatis non. 11. ut prius scilicet propter saltum lunæ 12. & iterum occurret tibi luna in principio, eodem die 16. atque ita sequentia eodem quo prius ordine cuncta provenient.

Quadragesimalium terminorum secundam lunam ostendentium.

8. calend. Martii 5 regulares.
Octonas Martis cœpit Lex quinque librorum.

4. Idus Februarii 1. regularis.
Ast idus Februi, ternas Deus unus honorat.
6. Nonarum Martii 6. regulares.
Nonarum senas secum sex vasa tulerunt.
11. Calend. Martii 2. regulares.
Undenas Martis capiunt duo jussa calendas.
6. Idus Februarii 5. regulares.
Idibus in senis alacres stant quinque puellæ.
3. Calendas Martii 3. regulares.
Terna calendarum tria munera signa reportant.
14. Cal. Martii 6. regulares.
Quatuor & denæ sex excrevêre diebus.
Nonis Martii 4. regulares.
Martius in nonis bis bina elementa creavit.
6. Calendas Martii 7. regulares.
Sexta calendarum septem fert norma lucernas.
Idus Februarii 3 regulares.
Idibus in Februi sociatur trina potestas.
4. Nonarum Martii 1. regularis.
Nonarum speciale gerit baptisma quaternas.
9. Calendas Martii 4. regulares.
Bis bina cursus capimus virtute novenos.
4. Idus Februarii 7 regulares.
Quaternas idus septem coluêre ministri.
Calendas Martii 5. regulares.
Sensibus ex quinis Martis scrutare calendas.
4. Calendas Martii. 1. regularis.
Una fides potuit duodenas ferre calendas.
4. Idus Februarii 4. regulares.
Septem idus ornant paradisi quatuor amnes.
4. Calendas Martii 2. regulares.
Testamenta duo quartas dant ire calendas.
15. Calendas Martii 5. regulares.
Quindenas capiunt stolidè vix quinque sorores.
2. Nonarum Martii 3. regulares.
Pridie nonarum posuit tria tempora sedi.

In his ergo versibus idus cùm audis, mense Februario eas esse scias: calendas verò & nonas in ipsis cùm legis, Martii mensis eas esse intelligas. Regulares verò eorundem versuum nonis præsentibus, sed statim à Martio incipientibus junge concurrentibus.

De initio & luna Quadragesimæ & Paschæ.

Si vis scire initium Quadragesimæ, hoc argumento utere: quot diebus post pridie idus Aprilis habueris Pascha, tot diebus post calend. Martis habebis initium Quadragesimę: & quot diebus ante 2. idus Aprilis habueris Pascha, tot diebus ante cal. Martis habebis initium Quadragesimæ. Etsi in pridie idus Aprilis habueris Pascha, in cal. Martis habebis initium Quadragesimæ. Item, quot diebus ante cal. Aprilis habueris Pascha, tot diebus ante 12 cal. Martis habebis initium Quadragesimæ: nisi fortè eo anno bissextus sit, tunc uno die minùs ante 12. calen. Martis invenies.

Si luna 3. initium quadragesimæ, 15. erit in Pascha. Si 4. initium quadragesimæ, 16. in Pascha: si 5. initium quadragesimę, 17. in Pascha. Si 6. initium quadragesimæ, 18. in Pascha: si 7. initium quadragesimæ, 19 in Pascha: si 8. initium quadragesimæ 20 in Pascha: si 9. initium quadragesimæ 21. in Pascha. Omnis paschalis luna cujuscunq; ætatis sit, si detrahas ab ea 12. fiet tibi ætas lunæ, quæ fit in initio quædragesimæ. Verbi gratia: Si 15 est luna paschalis, tolle de 15. 12. remanent 3. tertia est luna initio quadragesimæ, eo anno, quo 15. est in die dominico Paschæ. Sic, & cæt.

De idibus Februarii usq; in secundum idus Martis dies sunt 34. & de undecimo calendas Aprilis usque in septimum cal. Maji dies sunt 34. Sic investigatum est, quòd nec ante sextum idus Februarii, nec post pridie idus Martii initium quadragesimæ alio modo nullatenus fieri potest, nisi tantùm infrà 34. dies. Et de Pascha investigatum est in concilio sanctorum patrum, quòd nec ante 11. cal. Aprilis, nec post 7. cal. Maji debeat fieri. Luna in termino quadragesimæ non reperitur in termino Paschæ 14. Sic regulatur dominicus dies festi paschalis ad decimamquartam

lunam primi mensis: ita & initium quadragesimæ regulatur, & observat secundam lunam mensis Martii. Quicunq; enim Dominicus secutus fuerit decimam quartam lunam primi mensis, sine dubio Paschalis festi erit. Similiter de quadragesima.

De certis terminis.

Terminus Paschalis requiritur à cal. April. & ab ipso accipiunt cæteri ordinem. Et hoc observandum, quia nunquam ante 12. cal. April. terminus Paschæ, nec ipsa solennitas celebratur, quia decretum est à sanctis Patribus catholicis, ut quamdiu nox superat diem, non celebretur Pascha. At verò postquàm dies superare cæperit noctem, adveniente 14. luna agitur terminus, & subsequenti die Dominico statim solennitas Paschæ à cunctis fidelibus celebretur. In ipso termino omni tempore invenitur luna 14.

De septuagesimæ.

Terminũ septuagesimæ invenire cupiens, vide primum quot diebus Paschalis terminus à cal. Aprilis absit, sive retrò, sive in antè: & computa totidem dies à 5. cal. Febr. similiter vel in antè, vel retrò: & terminum septuagesimæ absque scrupulo reperies. Est autem terminus septuagesimæ luna decima, quæ fit Februarii mensis: id est quæ in illo finiatur. Luna enim cujusq; mensis est, quæ in illo finitur.

Terminum quadragesimalem à 12. calend. Martis require: incipiens per omnia sic facito, sicut de septuagesima diximus. Est autem luna 2. mensis Martis. Hoc autem in istis duobus terminis observabis, ut bissextili anno uno die tardius requirere incipias: id est, septuagesimam à 4. calend. Februar. quadragesimam verò ab 11. calend. Martis requirere incipiens, quod in aliis non facies terminis. Et de septuagesimali quidem in omni bissextili anno hoc observabis. De quadragesimali verò tunc tantum cùm ipse terminus antè bissextum eventurus sit. Cæterùm si post bissextum eventurus sit, & jam in bissexto sicut in aliis annis à 12. calend. requirere incipiens. In termino quoque quadragesimæ bissextili anno solet evenire luna 11. quod ideò notavi, ne cùm eveniret, turbaret calculatorem.

Terminus rogationum requiritur à 2. non. Maji, & computantur tot dies, quot & in cæteris terminis. In ipso termino invenitur luna vigesima.

Terminus Pentecostes requiritur à 13. cal. Junii, & computantur similiter ibi totidem dies, quot & in cæteris terminis, in ipso termino invenitur luna 4. Omnes verò terminiuna eademq; feria provenient, & ut Pascha, sic & istæ cæteræ festivitates in Dominicum diem protelabuntur; & sicut de Pascha diximus, sic de cæteris intellige, ut si in Dominicum diem terminus evenerit, in alteram Dominicam festivitatem differas. *Vnde suprà.*

Memento enim, quòd per 10. & 9. annos termini septuagesimæ luna 10. Febr. mensis, quadragesimæ verò luna 11. Martii: Paschæ, luna 14. April. Rogationum, luna 20. Maji: Pentecostes, luna 4. Junii circunferuntur, præter octavum videlicet & decimum nonum annum: in quibus terminus septuagesimæ luna 11. Martii, necnon etiam quadragesimæ luna 2. embolismi mensis constat.

De sedibus terminorum.

Post 17. calen. Febr. ubi lunam decimam inveneris, ibi fac terminum septuagesimalem.

Post 8. idus Februarii ubi lunam secundam inveneris, ibi fac terminum quadragesimæ.

Post 13. cal. Aprilis ubi lunam decimamquartam inveneris, ibi fac terminum Paschæ.

Post 7. cal. Maji, ubi lunam vigesimam inveneris, ibi fac terminum rogationum.

Post sextum idus Maji, ubi lunam quartam inveneris, ibi fac terminum Pentecostes.

Quomodo termini sequentis anni per præsentem inveniantur.

Terminum uniuscujusque anni taliter facillimè reperire vales: Præcedentis anni terminum in prima junctura pollicis pone, deinde reliquas ipsius & cæterorum digitorum computando percurre: & quot tibi ad eandem junctura repetitam occurrent, absque dubio terminus erit. Hoc tantùm præcave, ut antè 12. calen. Aprilis, nec post 13. cal. Maji velis terminum celebrare.

Item, de terminis.

Notandum quòd septuagesimalis terminus bissextili anno non observat loca terminorum, qui in sequentibus describuntur: propter bissextum, & ob hoc in sequentem diem terminus ferendus est, ut concordiam cum termino paschali habeat in ipsa feria, in qua terminus paschalis eodem anno occurrit. Verbi gratia: terminus qui in præsenti anno præscriptus est 10. cal. Febr. translatus est in 9. calen. Febr. Similiter de termino quadragesimali intelligendum est. Si tamen antè bissextum evenerit, bissextili anno Februarii, luna tricesima erit.

Argumentum descriptionis omnium terminorum singulis annis decennovenalis cycli.

Lunula.	*Terminus septuagesimæ.*	*Termini quadragesi. luna 2.*	*Initium primi mensis.*	*Termini paschæ luna 14.*	*Termini rogationũ luna 20.*	*Termini pentecostes. luna 4.*	*Regulares*	*Cyclus lunaris.*	*Observatio lunæ 1. mensis.*
10	cal. febr.	8 cal. mar.	10 cal. april.	non. april.	2 id. maji	9 cal. junii	5	17. em.	no. dec.
11	12 cal. febr.	3 id. febr.	4 id. Mar.	8 cal. apr.	11 cal. maji	3 id. maji	1	18. com.	8 cal. jan.
22	5 id. febr.	6 no. mar.	2 cal. apr	idus aprilis	15 cal. maji	cal. junii	8	19. em.	id. decẽ.
3	4 cal. febr.	11 cal. mar.	13 cal. apr.	4 no. apr.	nonis maji	12 cal. junii	2	1 com.	cal. jan.
14	15 cal. febr.	6 id. febr.	7 id. mar.	11 cal. april.	6 cal. junii	6 id. maji	5	2 com.	12 cal. jan.
25	8 id. febr.	3 cal. mar.	5 cal. apr.	4 id. apr	idus maji	4 cal. junii	3	3 em.	4 id. decẽ.
6	7 cal. febr.	14 cal mar.	16 cal. apr.	3 cal. apr.	4 cal. junii	15 cal. junii	6	4 com.	4 cal. jan.
17	16 cal. mar.	nonis mar.	non. apr.	14 cal. maji	5 cal. junii	8 id. junii	4	5 em.	15 cal. jan.
28	3 no. febr.	6 cal. mar.	8 cal. apr.	7 id. april.	5. cal. maji	7 cal. junii	7	6 com.	7 id. decẽ.
9	10 ca febr.	idus febr.	2 id. mar.	6 cal. apr.	cal. maji	id. maji	3	7 em.	7. cal. jan.
20	3 id. febr.	4 no. mar.	4 no. apr.	17 cal. maji	13 cal. junii	3 no. junii	1	8 em.	8 cal. jan.
1	2 cal. febr.	9 cal. mar.	11. cal. apr.	2 no. apr.	7 no. maji	10 cal. junii	4	9 com.	3 no. jan.
12	13 cal. febr.	4 id. febr.	5 id. mar.	9 cal. apr.	4 cal. maji	4 id. maji	7	10 com.	10 cal. jan.
23	6 id. febr.	cal mar.	3 cal. apr.	2 id. apr.	16 cal. junii	2 cal. junii	5	11 em.	2 id. decẽ.
4	5 cal. febr.	12 cal mar.	14 cal. apr.	cal. apr.	2 no. maji	13 cal. junii	1	12 com.	2 cal. jan.
15	16 cal. febr.	7 id. febr.	8 id. mar.	12 cal. apr.	7 cal. maji	7 id. maji	4	13 com.	13 cal. jan.
26	non. febr.	4 cal. mar.	6 cal. apr.	5. id apr.	2 cal. maji	5 cal. junii	2	14 em.	5 id decẽ.
7	8 cal. febr.	15 cal. mar.	17 cal. apr.	4 cal. apr.	5 no. maji	16 cal. junii	5	15 com.	5. cal. jan.
18	idus febr.	2 no. mar.	2 no. apr.	15 cal. maji	11 cal. junii	no. junii	3	16 em.	16 cal. jan.

Argumentum de clavibus terminorum.

Anni	j 26	vj 31	xj 36	xvj 11
	ij 15	vij 20	xij 22	xvij 30
	iij 34	viij 39	xiij 14	xviij 19
	iiij 23	ix 28	xiiij 33	xix 38
	v 12	x 17	xv 22	

Literæ numerales indicant Annos, cbiffræ claves.

Si quis per perscriptos regulares quolibet decennovenalis cycli anno terminos omnes invenire cupit, sumat semper septuagesimalem à 7. idus Januarii: quadragesimalem à 5. calend. Februar. Paschalem à 6. idus Martii, rogationum à 7. cal. Maji, Pentecostes à 3. cal. Maji: & ubi ipse numerus præsenti anno annotatus terminabitur, ibi absq; dubio terminum inveniet.

De adventu Domini.

Notum sit omnibus hominibus, ut quicunque adventum Domini diligenter vult celebrare, videat ut nec antè 5. calend. Decemb. nec post nonas ipsius mensis transeat; sed in his septem diebus ubicunque dies Dominicus advenerit, ibi sine dubio, & absque ullo ambiguitatis errore celebrare valebit. Brevis enim lectio avidius legitur, citius intelligitur.

De annis ab initio mundi inveniendis, & per ipsos indict. cyclum solarem, bissextum, cyclum decennovenalem, & lunarem.

Si vis scire quot sint anni ab origine mundi, multiplica quindecies 409. fiunt 6135. adde regulares 7. adde etiam indictionem anni præsentis illis, ipsi sunt anni ab origine mundi. Post expletam indictionem, id est, post decimam quintam, non quindecies 4009. sicut modò, sed quindecies 410. multiplicare debes: & deinde post alios quindecim annos, non quindecies 410. sed quindecies 411. Et iterum post alios quindecim annos, non quindecies 411. sed quindecies 412.

Si de ipsis annis approbare volueris quota sit indictio, his adjice regulares 8. hos divide per 15. quot remanserint, ipsa erit indictio. Si nihil remanserit, decimaquinta erit. Ideò 8. regulares adjiciuntur: quia quando mundus factus est, quasi octo anni de cyclo indictionum remanserant, non quòd antè mundi exordium, vel in ipso mundi primordio fuerit indictio, quæ nec postea fuit usque ad Romanorum tempus, sed quia in illo anno quo indictio primum inventa incœpit computari, annis ab initio mundi transactis per quindenam partem propter cyclum indictionum divisis, quindenarii numero anni 7. deerant, quasi in primordio mundi 7. indictiones præcessissent, & 8. remanerent. Et hoc non solùm de cyclo indictionum: sed etiam de aliis solaribus vel lunaribus cyclis, per annos ab origine mundi secundum cujuslibet cycli numerum divisos inveniendis intelligendum est.

Ad cyclum solarem inveniendum.

Si vis scire quotus sit circulus solaris, sume annos ab origine mundi quotquot fuerint, & adde cum his regulares 17. & divide per 28. quod desuper fuerit, ipse est cyclus solaris. Si nihil remanserit, 28. erit.

Ad concurrentes inveniendos.

Si vis nosse quot sint concurrentes, tene annos ab origine mundi, & ad ipsos adde quartam partem: & quotquot fuerint, comprehende in unum: hos divide per septem, quod tunc remanserit, ipse est concurrens. Si nihil remanserit, 7. erunt.

Ad bissextum inveniendum.

Si nosse desideras quotus sit annus post bissextum, sume annos ab origine mundi, hos divide per 4. Quot remanserint, verbi gratia: Si unus, aut duo, vel tres, talis erit annus post bissextum. Si nihil remanserit, bissextus erit.

Ad cyclum decennovenalem inveniendum.

Si scire cupis quotus sit annus cycli decennovenalis, sume supradictos annos, cum his adde regulares septem, hos partire per 19. quod remanserit, talis est cyclus decennovenalis. Si nihil remanserit, decimusnonus erit.

Ad cyclum lunæ inveniendum.

Si scire cupis quotus sit cyclus lunæ, tene annos (ut suprà diximus) cum his adde regulares 4. hos divide per 19. quod remanserit, ipse est cyclus lunæ. Si nihil remanserit, decimusnonus erit.

Ad epactas inveniendas.

Si vis scire quota sit epacta, sume annos ab initio mundi, adde regulares 6. hos divide per 19. quod verò remanserit, multiplica undecies, ipsos iterum divide per 30. quod remanserit, ipsa erit epacta. Si nihil remanserit, 30. erit: id est illa, quæ in principio dicitur nulla.

De annis ab incarnatione Domini inveniendis, & per ipsos cætera quæ suprà.

Si vis scire quot sint anni ab incarnatione Domini nostri Jesu, multiplica 62. quindecies, fiunt 930. adde regulares 12. adde indictionem ejusdem anni, de quo computare volueris, junge simul: & quotquot fuerint, ipsi sunt anni ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi. Hoc tantùm memor esto sollicitus, ut succedentibus annis semper cùm ad decimamquintam indictionem perveneris. Verbi gratia: Si 62. quindecies in numero computabas, deinde 63. computare debes: id est, sequenti anno post 15. indictionem. Post 15. annos, id est quando prima indictio iterum erit, non 62. quindecies sicut modò, sed 63. multiplica. Et quando iterum prima fuerit, 64. multiplica: & cùm rursus prima fuerit, 65. quindecies multiplica.

Ad indictionem inveniendam.

Si scire cupis, quota sit indictio, sume annos ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi, cum his adde regulares 3. hos divide per 15. quot remanserint, talis erit indictio. Si nihil remanserit, 15. erit.

Ad cyclum solarem inveniendum.

Si vis nosse quotus annus sit solaris cycli, tene annos ab incarnatione Domini quotquot fuerint, cum his adde regulares 9. & quotquot fuerint, divide per 28. quod remanserit, ipse est cyclus solaris: si nihil remanserit, 28. erit.

Item.

Si vis nosse, quot sint in ordine cycli solaris, scias annos Domini quot fuerint, & ex ipsis subtrahe 8. quia tot anni restabant de eodem cyclo solari, quando Dominus incarnatus est, & quot remanent, divide per 28. quot superfuerint, ipsi sunt anni in serie ejusdem cycli.

Ad concurrentes.

Si concurrentes invenire cupis, sume annos ab incarnatione Domini quotquot fuerint, his quartam partem semper adde, & insuper adde quatuor: hos divide per 7. quot verò remanserint, ipsi sunt concurrentes. Si nihil remanserit, 7. erunt.

Ad bissextum.

Si cognoscere cupis quotus sit annus à bissexto, tene annos, quos suprà diximus, nullo addito vel adempto. Hos divide per 4. quot remanserint, talis erit annus post bissextum, si nihil remanserit, bissextus erit.

Ad cyclum decennovenalem.

Si nosse vis, quotus sit cyclus decennovenalis, tene annos ab incarnatione Domini, & unum semper adjice.

Hos partire per 10. & 9. quod remanserit, ipse est cyclus decennovenalis. Si nihil remanserit, 19. erit.

Ad cyclum lunarem.

Si vis cognoscere quotus sit cyclus lunaris, tene annos, ut suprà diximus: ex his subtrahe duos, reliquos divide per 19. quod remanserit, ipse est cyclus lunaris. Si nihil remanserit, 19. erit.

Ad epactas inveniendas.

Si vis scire, quot sunt epactæ, sume supradictos annos: hos divide per 19. quod remanserit, multiplica undecies, ipsos iterum divide per 30. quod verò remanserit, ipsa erit epacta.

Per exempla de antedictis argumentis, per annos ab origine mundi.

Si vis scire quot sint anni ab origine mundi, multiplica quindecies 409. fiunt 6135. adde regulares 7. fiunt 6142. adde etiam indictionem anni præsentis, quæ est secunda, fiunt 1144. Multiplica quindecies 409. D. Quomodo? M. 400. 800. 1200. 1600. 2000. 4000. 6000. 9. 18. 27. 36. 45. 90. 135. Junge 6135. adde regulares 7. fiunt 6142. adde indictionem secundam, fiunt 6144. Tot igitur sunt anni secundùm nostram computationem ab initio mundi usque in præsentem annum, qui est sine dubio ab incarnatione Domini noningentesimus quadragesimus quartus, juxta cyclum Dionysii.

De indictione.

Hos 6144. divide per 15. quot remanserint, ipsa erit indictio. D. Quomodo? M. 15. 30. 60. 90. 120. 150. 180. 210. 240. 270. 300. 600. 900. 1200. 1500. 1800. 2100. 2400. 2700. 3000. 6000. Restant 152. hos divide per 15. 15. 30. 60. 90. 120. 150. remanent duo, secunda indictio est hoc anno.

Ad cyclum solarem inveniendum.

Hos divide per 28. quod desuper fuerit, ipse est cyclus solaris. D. Quomodo? M. 28. 56. 112. 224. 448. 896. 28. 56. 112. fiunt 1008. Sexies mille 8. 6048. restant 113. hos adhuc divide per 28. 28. 56. 112. remanet 1. Primus annus est in ordine cycli solaris hoc anno.

Ad concurrentes inveniendos.

Hos divide per 7. quod tunc remanserit, ipse est concurrens. D. Quomodo? M. Cum 6000. adde 1500. & cum 144. 36. quis talis est quarta pars illorum, & erunt in summa 7680. hos divide per 7. D. Quomodo? M. Quinquies 7. 350. 700. 1050. Septies 1050. 7305. restant 330. hos adhuc divide per 7. Quadragies 7. 280. & adhuc restant 50. Hos divide per 7. septies 7. 49. remanet 1. Primus concurrens est hoc anno.

Ad bissextum inveniendum.

Hos divide per 4. quot remanserint: verbi gratia: Si unus, aut duo, vel tres, talis erit annus post bissextum. D. Quomodo? M. 4. 8. 12. 16. 20. 40. 60. 80. 100. Decies centum, mille: sexies mille, 6000. restant 144. hos adhuc divide per quatuor. Quinquies quatuor 20. quinquies 20. 100. & adhuc restant 44. hos divide per 4. undecies, 4. 44. Nunc autem nullus remanet, quia bissextus est hoc anno.

Ad decennovenalem cyclum inveniendum.

Hos partire per 19. quod remanserit, cyclus est decennovenalis. D. Quomodo? M. 19. 39. 57. 76. 95. 114. 133. 152. 171. 190. 209. 228. 247. 266. 285. 304. 608. 912. 19. 38. 57. 76. 95. qui sunt simul 1007. Sexies 1007. 6042. restant 109. hos divide adhuc per 10 & 9. 19. 38. 57. 76. 95. remanent 14. quartusdecimus annus est in ordine cycli decennovenalis hoc anno.

Ad lunarem cyclum.

Hos divide per 19. quod remanserit, ipse est cyclus lunæ. D. Quomodo? M. Divide per 19. ut suprà restant 106. hos adhuc divide per 19. 19. 38. 57. 76. 95. remanet 11. Undecimus annus est in ordine cycli lunaris hoc anno.

Ad epactam inveniendam.

Hos divide per 19. quod verò remanserit, multiplica undecies: ipsos iterum divide per triginta: quod remanserit, ipsa erit epacta. D. Quomodo? M. Si autem totum istum numerum per 19. dividis, ut suprà, restant 108. hos adhuc divide per 19. 19. 38. 57. 76. 95. restant 13. ipsos enim multiplica undecies. D. Quomodo? M. Undecies 10. 110. undecies 3. 33. qui sunt simul 144. hos divide per triginta, 30. 60. 90. 120. remanent 23. quia tot sunt epactæ hoc anno.

De anno Domini & cæteris argumentis, quæ suprà.

Si vis scire quot sint anni ab incarnatione Domini, multiplica 62. sexies. D. Quomodo? M. 60. 120. 180. 240. 300. 600. 900. Bis 15. 30. adde 12. regulares, fiunt 942. adde indictionem anni præsentis, quæ est secunda, fiunt 944. Tot igitur sine dubio sunt anni ab incarnatione Domini juxta cyclum Dionysii.

Ad indictionem.

Hos divide per 15. quot remanserint, talis erit indictio. D. Quomodo? M. 15. 30. 60. 90. 120. 150. 180. 210. 240. 270. 300. 600. 900. Restant 47. hos adhuc divide per 15. Ter 15. 45. remanent duo: secunda indictio est hoc anno.

Ad cyclum solarem.

Et quotquot fuerint, divide per 28. quod remanserit, ipse est cyclus solaris. D. Quomodo? M. 28. 56. 112. 224. 448. 896. Restant 57. hos adhuc divide per 28. 28. 50. remanet unus. Primus annus est in ordine cycli solaris hoc anno.

Ad concurrentes.

Hos verò divide per 7. quot remanserint, ipsi sunt concurrentes. D. Quomodo? M. Cum noningentis adde 225. & cum 44. 11. quia talis est quarta pars illorum, & erunt in summa 1184. hos divide per 7. D. Quomodo? M. Quinquagies 7. 350. 700. 1050. restant 134. hos adhuc divide per 7. Decies septem 70. restant 64. hos divide per septem. Nonies septem 63. remanet 1. Primus sive prima concurrens est hoc anno.

Ad bissextum.

Hos divide per quatuor, quot remanserint, talis erit annus post bissextum. D. Quomodo? M. 4. 7. 12. 16. 20. 40. 60. 80. 100. 200. 300. 600. 900. restant 44. hos adhuc divide per quatuor. Undecies quatuor, 44. nunc autem nullus remanet: quia bissextus est hoc anno.

Ad decennovenalem cyclum.

Hos partire per 19. quot remanserint, ipse est cyclus decennovenalis. D. Quomodo? M. 19 38. 57. 76. 95. 114. 133. 152. 171. 190 209. 228. 247. 266. 285. 304. 608. 912 Restant 33. dimitte 19. remanent 14. Quartusdecimus annus est in ordine cycli decennovenalis hoc anno.

Ad cyclum lunarem.

Reliquos divide per 19. quod remanserit, ipse est cyclus lunaris. D. Quomodo? M Divide per 19. ut supra, restant 30. Dimitte 19. remanent 11. undecimus annus est in ordine cycli lunaris hoc anno.

Ad epactam inveniendam.

Hos divide per 19. quod remanserit, multiplica undecies: ipsos iterum divide per 30. quod verò remanserit, ipsa est epacta. D. Quomodo? M. Similiter ut suprà. Dimitte 9 12. restant 32. ex his subtrahe 19 remanent 13. hos multiplica undecies. D. Quomodo? M. Undecies decem 110. undecies tres 33. qui sunt simul 144. hos divide per 30. 60. 90. 120 remanent 23. quia tot sunt epactæ hoc anno.

Per omnem quoque computum quem ducis, si nihil suprà fuerit, scias eundem esse completum. Verbi gratia: Si numerum annorum Domini per 4 dividis, & nihil restat, bissextus est. Si verò indictionem quæris, & post decimamquintam divisionem nihil remanet, decimam quintam scias esse indictionem. Similiter de cæteris intellige argumentis.

Item cujusdam, quem probamus de antescriptis argumentis.

Si vis scire quot sunt anni ab incarnatione Domini, multiplica 76. quindecies: adde quatuor regulares: quia de illa indictione 11. anni præcesserant, & quatuor adhuc restabant, adde insuper illius anni indictionem, de quo computare vis sicut hoc anno 8. vel illis fiunt simul 972. cùm juxta Dionysium 950. inveniantur hoc anno, sicut in cyclo ipsius apparet. Post expletam indictionem unum adjice.

Ad indictionem inveniendam.

Si vis scire quota sit indictio, sume supradictos annos, & his adjice regulares 11. illos scilicet annos, qui præcesserunt ipsam incarnationem, & divide per 15. Quot remanserint, talis erit indictio.

Ad cyclum solarem inveniendum.

Si vis scire quotus sit annus solaris cycli, sume supradictos annos. & his adjice quindecim: quia tot anni de ipso cyclo præcesserant, ac 13. restabant, & divide per 28. Quot remanserint, talis erit annus cycli solaris.

Ad concurrentes inveniendos.

Si vis scire quot sint concurrentes, supradictos annos sume, & prius duos ex his subtrahe propter bissextum, qui tunc in secundo extitit anno: deinde cum reliquis omnib. quartam partem ipsorum adjice, ac deinde per septem divide: quot remanserint, tot sunt concurrentes.

Ad bissextum.

Si vis scire utrum bissextus, vel quotus ab eo sit annus, sume supradictos annos, atque ex his subtrahe duos, propter bissextum, qui tunc ut supra dictum est, in secundo extitit anno, reliquos verò divide per quatuor, quot enim remanserunt, tot sunt anni post bissextum: si nihil remanserit, bissextus est.

Ad decennovenalem cyclum inveniendum.

Si vis scire quotus sit annus cycli decennovenalis, sume supradictos annos, & ex his subtrahe duos propter totidem annos, qui adhuc de eodem cyclo restabant, ac deinde per 19. divide; quot remanserint, talis erit annus cycli decennovenalis. Si nihil remanserit, 19. erit.

Ad lunarem cyclum.

Si vis scire quotus sit annus cycli lunaris, tene supradictos annos, & ex his subtrahe quinque, quia tot anni de eodem cyclo adhuc restabant, & divide per 19. quot remanserint, talis erit annus cycli lunaris.

Ad epactam inveniendam.

Si vis scire quot sint epactæ, sume supradictos annos, & ex his subtrahe 3. ut ad secundum decennovenalis cycli annum pervenire valeas, ubi ipse epactarum cyclus incipit. Reliquos per 19. divide, quod verò remanserit, multiplica undecies, & si numerus ille infra 30. remanserit, epactas illius anni esse scias. Si ultra excreverit, tolle 30. & reliquos pro epactis tene. Hæc enim ille solus contemnat, qui auctorem illorum jure reprehendere valet.

De ordine indictionum.

Indictio dicitur ab indicendo. Cùm enim Romani omnibus gentibus imperarent, omnibus tributa indixerunt, quæ eis quinto semper anno pendebantur; sed primo quinquennio æs, secundo argentum, tertio solvebatur aurum: quarto rursus à principio repetebatur, id est, ab ære: unde junctis tribus quinquenniis, quindecim annorum indictiones singulæ institutæ. Et cautum est, ut nullus liber, nullum principis edictum ratum haberetur, quod indictio non præferret. Singulis autem quinquenniis peracto censu, mos erat urbem lustrare, id est circuire, quasi ob purgationem sui: unde & quinquennium lustrum dicitur, & lustrare, purgare sæpissimè dicimus. *Item.*

Antiqua Romanorum industria comperimus indictiones ad cavendum errorem, qui de temporibus fortè oboriri poterat institutas. Cùm enim, verbi gratia, quilibet Imperator medio anni tempore vita vel regno decederet, poterat evenire ut eundem annum unus historicus ejusdem regis ascriberet temporibus, eo quòd ejus partem regnaret. Alter verò historicus eundem successor illius potius attitulandum putaret, eo quòd & hic partem ejus æquè habet in regno. Verùm ne per hujuscemodi dissonantiam error temporibus inolesceret, statuerunt indictiones, quibus uterque scriptor, immò etiam vulgus omnem temporum cursum facillimè conservaret, quas pro facilitate etiam calculandi quindecim esse voluerunt.

Vnde concurrentes.

Si vis scire unde concurrentes accipiunt exordium, sine dubio de ipsis septem diebus, per quos volvitur mundus: quia ultra septem non transit numerus concurrentiū, nec numerus septimanæ dierum. D. Primus concurrens in capite unde accipit exordium? M. Annus solaris habet dies 365. hos divide per 7. Septies 52. 364. remanet 1. Inde ponitur in capite primus concurrens. Et postea in secundo anno adde unum, in tertio duos, in quarto tres, & in anno quinto bissextili, adde quinque. In hoc autem solertem curam adhibe, ut per alios præparationis bissexti, sicut suprà diximus, sic adjicias semper unum post unum, & anno bissextili duos adjicias, & cave ne ultra septem transeas, sed ad unum post septem semper redeas: & sic per 28. lineas curras. Diligentius attende, & minimè in hoc falleris.

De punctis, quadrante & bissexto.

Unus punctus, quarta pars horæ, & facit 10. momenta: duo puncti, 20. momenta: tres, 30. quatuor, 40. & ista 40. momenta faciunt unam horam. Et 6. horæ in uno anno faciunt quadrantem unum: & 4. quadrantes in 4. annis faciunt diem & noctem: & est ipsa dies quæ dicitur bissextus, qui legitur 6. cal. Martii. Verbi gratia: Si hodie legitur 4. cal. Mar. & cras, 6. cal. Mar. Propterea dicitur bissextus, quia bis legitur 6 cal Martii. *Item.*

Bissextum non ob illum diem fieri, ut quidam putant,

cùm

cùm Josue orabat solem stare, credendum est: quia ille dies fuit, & præteriit. Sed ob hoc dicitur bissextus, quòd in unoquoque mense punctus unus accrescat. Punctus verò unus quarta pars horæ est. Quatuor verò puncti in sole unam horam faciunt, duodecim verò puncti tres horas explicant. Ergò in quatuor annis ternæ horæ, quæ sunt 12. unum diem artificialem faciunt, quæ additur Februario cum 6. cal. Martii, habuerit, ut in crastino sic habeat. Verbi gratia: Si hodie 6. cal. Martii additur ille dies, qui in quatuor annis expletus est, nihilominus & in crastino legitur sexto cal. Mart. Et ideò bissextus dicitur, quia bis 6. cal. Martii habet Februarius. Ob hoc ergò bissextilem diem in mense Februario placuit intercalari Romanis: quia hic brevior cæteris, & extremus anni mensis erat.

Item.

Bissextus est per annos quatuor unus dies adjectus. Crescit enim per singulos annos quarta pars assis: at ubi quarto anno assem compleverit, bissextilem annum facit. Dicitur enim bissextus, quia bis sexies ductus assem facit: quod est unus dies, sicut & quadrantem propter quater ductum, quod est bissextus, quem super dictum cursum in annum sol facit. A sexto nonas Martii usque in diem 2. cal. Jan. in lunæ cursu bissextus apponitur, atque inde trahitur. Intercalares autem dies idcircò vocantur, quia interponuntur, ut ratio lunæ solisque eveniat. Calare enim, ponere dicitur: intercalare, interponere.

Quis primus bissextum invenit.

D. Quis primum bissextum invenit? M. Julius Cæsar invenit eum quadragesimo octavo anno antè nativitatem Christi, & censuit nominandum. D. Bissextus cur dicitur? M. Quia bis 6. 6 antequam venias ad cal. Mart duos dies significare uno nomine velit, unum naturalem, & alterum artificialem. D. Qua causa ponitur in diebus anni? M. Per singulos annos unum quadrantem, & cùm impleti fuerint quatuor quadrantes, tunc diem plenum faciunt, qui bissextus vocatur. Collectus est per mille 360. dies, & est quasi advena & peregrinus. D. Quare bissextus dicitur, & quid esset, si non fuisset bissextus? M. Propterea fit bissextus, quia non implet 365. dies anno solari sine quadrante. Quadrans fit per totum annum, & menses singulos. & per dies & annos momenta colliguntur. D. Quomodo colliguntur? Per unumquemque diem & noctem colliguntur duæ partes momenti. In tribus diebus colliguntur duo momenta, & ita in triginta diebus & noctibus colliguntur momenta viginti: & sic per totum annum colliguntur momenta 240. hoc sunt 24. puncti, qui faciunt sex horas, id est, quadrans.

Quot bissextis unus accrescat annus.

In quatuor annis, unus dies: in octo, duo: in duodecim, tres: in sedecim, quatuor: in viginti, quinq; dies accrescunt: in viginti octo, hebdomadam complent: in quadraginta annis, dies triginta: in 120. unciam unius anni præparant: in 340. duos menses ostendunt: in 480. quatuor menses esse probantur: quæ est tertia pars unius anni. In 960. bissemi unius anni manifestum est. In 1460. annis, annum integrum, id est, 365. dies approbantur.

Quæ sit differentia inter decennovenalem & lunarem cyclum.

Quæ sit differentia inter cyclum decennovenalem & lunarem, legentibus scire convenit. Scimus enim quòd uterque cyclus in lunam currit, & uterque decem & novem annos habet. Cyclus decennovenalis à sancto Moyse divinitùs revelatus est, jubente Domino, ut hi qui longè habitabant, in secundo mense Pascha scirent celebrare: & in diebus Solis variatur, hoc est super luna 14. primi mensis. Deinde nos oportet investigare: quis constituisset cyclum lunarem, aut quo tempore inventus fuisset. Constat enim à Romanis 30. anno ante nativitatē Christi inventū fuisse, hoc est in primo anno regni Herodis filii Antipatris Ascha-lonitis, qui primus de gentibus regnum Judæorum ab Octaviano per munera acquisivit, & regnavit annos 37. Et sicut cyclus decennovenalis secundùm legalem Hebræorum constitutionem luna 14. Paschæ incipit, ibiq; finitur: ita Romani constituerunt cyclum lunarem inchoari à cal. Jan. ibique terminari: & per singulos annos ætatem lunæ probare, quin etiam quotidie qua hora, quo puncto accenditur, vel extinguitur. Et sicut decennovenalis cyclus per binos communes & tertium embolismum discurrit, ita cyclus lunaris simili ordine procedit: excepto quòd quartus annus decennovenalis cycli ipse est primus cycli lunaris.

De origine epactarum.

Si vis scire unde procedunt epactæ, id est, adjectiones lunæ, tene dies de anno solari & de anno communi lunari. Annus solaris habet dies 365. lunaris 354. plures undecim dies sunt in anno solari quàm lunari. De illis efficiuntur epactæ, id est, undecim adjectiones lunares in capite. Hos pro epactis undecim in capite assume. Vel alio modo: Tene quinque intercalares, & sex semilunæ mitte insimul, faciunt undecim, sic sunt undecim in capite. Hos pro adjectionibus habeto: de quibus cæteræ hoc modo proveniunt. Adde undecim quos invenisti, & adde iterum undecim, sunt 22. hos pro epacta sequenti habeto. Et undecim super viginti duo iterum adjicies, fiunt 33. recide 30. remanent tres: quos pro epacta teneto. Rursus adjunge 11. super tres, efficiunt 14. tota sequitur epacta. Sic deinceps faciens epactas facillimè reperies. Tantùm memor esto, ut ultra 30. non transeas. In fine 19 anni habebis epactas 18. Adde 12 super 18. fiunt 29. Adde saltum lunæ, fiunt 30. Hic apparet quod non addit, sed salit in retro unum diem. Ista trigesima epacta est in capite. Has igitur epactas & regulares, id est, Septembris 5. Octobr. 5. & cætera usque in finem mitte simul, & si ultra 30. remanserint, subtrahe 30. quod remanserit, talis erit lunæ ætas in calendis uniuscujusq; mensis, quando communis erit annus. In embolismis igitur cave diligenter.

De magno cyclo.

Si scire cupis unde oriatur cyclus magnus, hoc scito, quia concurrentes solis sunt 28. & concurrentes lunæ 19. Ipsi in semetipsis multiplicati faciunt cyclum magnum: id est, si duxeris 19. vicesies octies, faciunt 532. annos, qui est magnus annus: in quo omnia sydera cœli ad pristinum redeunt cursum.

De solstitiis & æquinoctiis.

Solstitia duo sunt, primum hyemale, 8. cal. Januar. qua die natus est Dominus noster Jesus Christus secundùm carnem ex Maria Virgine in Bethleem, in quo sol stat, & dies incipiunt crescere. Alterum solstitium æstivale 8. cal. Julii, qua die in provincia Palæstinæ, civitate Sebastæ est nativitas sancti Joannis Baptistæ, & in Epheso sancti Joannis Evangelistæ: & tunc sol stat, & dies incipiunt decrescere. His contrariò duo sunt æquinoctia. Primum vernale æquinoctium 8. calend. April. in qua die coæquatur dies crescens cum nocte, & ipsa die est conceptio sanctæ Dei genitricis Mariæ, quando salutata est ab angelo: in qua etiam die passus est Dominus noster Jesus Christus secundùm carnem in Hierosolyma. Alterum æquinoctium autumnale 8. cal. Octob. in qua die coæquatur dies decrescens cum nocte: & ipsa die est conceptio sancti Joannis Baptistæ, in castello Macherunta. Ex 8. cal. April. usque in 8. cal. Jan. dies numerantur 275. Unde secundùm numerum dierum conceptus est Christus Dominus noster die Dominico, 8. cal. April. & natus est tertia feria, 8. cal. Jan. & à nativitate ejus usq; in diem qua passus est, fiunt anni 32. & menses 3. 12 & 14. Inde secundum numerum dierum constat eum tertia feria natum, & passum sexta feria, natum 8. cal. Jan. passum 8. cal. April. Ex quo verò baptizatus est Dominus noster, usque in diem qua passus est, fiunt anni 2. & dies

numero 90. qui faciunt dies 810. & sic baptizatus est 8. idus Jan. secunda feria, & passus est, ut supetius dixi, 8 calend. April. sexta feria. Cum diebus verò suis sunt simul dies 12414. & ab 8 cal. Jan. usque in 8 cal. April. dies 90.

De diversis argumentis.

Si vis scire quare septem regulares addes in argumento de initio mundi, hoc memor esto, quòd in septem diebus fecit Dominus cœlum & terram, & septem dies præcepit esse futuros, & propter hoc sumuntur in calculatione. D. Et quare per quindecim jubet multiplicare? M. Quia cyclus indictionis 15 annos habet non amplius. D. Quare cyclus solaris per 28 partes est divisus? M. Quia in viginti & octo annis explet cursum suum. D. Quare in cyclo lunari adduntur 4 regulares? M. Quia luna quadrantem habet sicut & sol, & propter hoc quatuor regulares admittuntur, vel propter hoc quatuor regulares, quia retro cyclo decennovenali in quarto anno cyclus lunaris mittitur. D. Quare per novemdecim partes dividitur? M. Quia ultra novemdecim annos non ascendit, sed iterum primus numeratur. D. Quare etiam septem regulares ponuntur in cyclo decennovenali? M. Si intelligis, pleniter invenies. Attende quid dicit: In cyclo lunari 4. regulares assumes, numera postea quot annis est in retro cyclus decennovennalis, sine dubio 3. adde tres ad quatuor, fiunt 7. Isti 7. assumendi sunt in cyclo decennovenali, & ipsos divide per novemdecim partes. D. Quare per ipsas? M. Quia suum nomen explet. Cyclus decennovenalis vocatur, quia per 19 annos currit: & propter hoc per 19 divisus est. D. Quare ad bissextum nihil addis nisi annos ab initio mũdi? M. Sine dubio quia materia bissexti ab initio semper præparatur. D. Quare etiam 12 regulares ad annos Domini inveniendos computavit? M. Quia non putavit inde facere plenam indictionem, nisi 12 adde dixisset. D. Quare tres regulares mittuntur ad indictionem inveniendam? M. Quia quando incarnatio Domini facta est, tres anni de illa indictione præcesserunt. D. Quare per quindecim partes jubet dividere? M. Quia cyclus indictionis per quindecim annos currit. D. Quare epactæ per novemdecim partes dividuntur? M. Quia cyclus epactarum per novemdecim annos variatur. D. Quare iterum per 11 jubet multiplicare? M. Quia undecim accessores accedunt omni anno. D. Quare iterum jubet dividere per 30 partes? M. Quia ultra 30. non ascendit. D. Quare ad concurrentes inveniendos cyclum solarem jubet addere? M. Quia per cyclum solarem numerantur bissexti. D. Quare quartam partem jubet addere, & quid est quarta pars? M. Quarta pars est bissexti ab initio cycli usque ad finem, & propter hoc ipsam quartam partem jubet addere: quia in quarto anno fit bissextus. D. Quare per septem partes jubet dividere? M. Quia ultra septem concurrentes non ascendunt. D. Quare ad cyclum decennovenalem unum regularem jubet adjicere? M. Quia quando incarnatio facta est, unus annus de cyclo decennovenali præcessit. Attende quomodo 8 cal. April. Christus conceptus, non. Aprilis jam transiit, & propter hoc unum addit. D. Quare partiri jubet per 19 partes? M. Quia per novemdecim annos currit. D. Quare de cyclo lunari duos regulares subtrahere jubet? M. Quia quando incarnatio facta est, duo anni de cyclo lunari remanserunt. D. Quare per novemdecim partes jubet dividere? M. Quia ultra 19 non ascendit.

Ubi mutentur anni, epactæ, indictiones, &c.

Anni ab origine mundi mutantur in 15. cal. Aprilis singulis annis. Anni ab incarnatione Domini mutantur 8 cal. Jan. Epactæ incipiunt secundùm Ægyptios à calend. Septembris, secundum Romanos à cal. Jan. Indictiones incipiunt ab 8 calend. Octobris, ibidemq; terminantur. Cyclus lunaris incipit & desinit in cal. Januar. Concurrentes incipiunt à cal. Martii, ibidemque terminantur. Annus communis & embolismus, & cyclus decennovenalis incipit à prima luna primi mensis, id est, ab ipsa, quæ terminum paschalem demonstrat, eo anno quo luna prima est 10. cal. Aprilis.

De feria & luna, pueri ad puerum Dialogus.

Interrog. In qua feria fuerunt calendæ Jan. hoc anno? *Respons.* In tertia, I. Unde nostis? R. Januarius habet tres regulares secundùm Ægyptios, ad feriam in capite ipsius inquirendam, & concurrentes erant tunc septem, qui simul juncti, decem faciunt. Sublatis septem, remanent tres. Aliter Januarius habet 2. regulares secundùm Romanos. Si cum ipsis 1. concurrentem, illum scilicet, qui post septem prædictos concurrentes sequitur adjungimus, sunt similiter 3. calendæ 6. idus, 19. 18. 17. 16. 15. 8. cal. Febr. in 6. feria. I. Unde hoc scitis? R. Februarius habet sex regulares, hi quoque & septem concurrentes 13. reddere videntur. Remotis septem, remanent sex calendæ, sex idus, 16. calend. Mart. 15. 8. cal. Mart. in sexta feria. I. Unde hoc certum habetis? R. Quinque regulares Mart. & unus concurrens, sex facere dicuntur calendæ, octo idus, & idus 17. cal. Aprilis. 16. 15. 8 calendæ Aprilis in secunda feria. I. Qualiter hoc probare potestis? R. Aprilis habet unum regularem sumptum, & unum concurrentem cõnectimus, sunt simul duæ calendæ, sex idus, octodecim cal. Maji, 17. 16. 15. 8 cal. Maji in quarta feria. I. Quomodo scitis? R. Sunt tres regulares & unus concurrens, quatuor demonstrant calend. octo idus, & idus 17. cal. Junii, 16. 15. 8 calend. Junii in septima feria. I. Qualiter hoc scire possumus? R. Ipse autem habet sex regulares, & unum habemus concurrentem: hic simul ascitus numerus 7 reddere creditur. Calen. 6 idus, 18 cal. Julii, 17. 16. 15. 8 cal. Julii in secunda feria. I. Ostendite quomodo? R. Unus regularis, & unus concurrens duos conficiunt cal. octo idus, & idus 17. cal. Augusti, 16. 15. 8 cal. Augusti in quinta feria. I. Unde hoc patet? R. Augustus habet quatuor regulares, & unus est modò concurrens: qui numerus in unum nexus, quinque facere cernitur calend. sex idus, 19 cal. Septemb. 18. 17. 16. 15. 8 cal. Septemb. in prima feria. I. Pandite utrum ita sit, an non? R. September habet regulares septem, si cum illis sæpè dictum jungimus concurrentem, octo sine dubio habebimus. Avulsis septem, remanet unus calend. sex idus, 18. calend. Octobr. 17. 16. 15. 8 cal. Octobr. in tertia feria. I. Tractate ipsum numerum. R. Unus & duo, tres insimul conficiunt cal. octo idus, & idus 17. cal. Novembr. 16. 15. 8 cal. Novembr. in sexta feria. I. Quo ingenio hoc videri potest? R. Quinque & unum, sex reddunt calend. sex idus, 18. calend. Decembr. 17. 16. 15. 8 cal. Decembr. in prima feria. I. Unde hoc scire possumus? R. Unus autem & septem, octo ex se procreare visuntur, dimissis septem, restat unus, calend. 6 idus, 19 cal. Jan. 18. 17. 16. 15. 8 cal. Jan. in quarta feria. I. Manifestate hoc. R. Unus autem & tres quatuor reddere arbitrantur. I. Quota feria est hodie? R. Sexta. I. Unde nostis? R. Majus habet tres regulares ad feriam hebdomadis inquirendam, & concurrentes sunt modò tres, qui simul juncti facjunt sex: sexta feria est hodie. I. Quota est luna? R. Vigesima. I. Unde hoc apparet? R. Majus habet undecim regulares ad ætatem lunæ inquirendam, & epactæ sunt modò novem, qui simul juncti sunt viginti. Ita hodie ætatem lunæ esse credimus. I. Quota feria est hodie? R. Septima. I. Unde hoc patet? R. Dies istius mensis sunt hodie duo, horum uno detrito, remanet alter. Et si cum illo sex regulares, id est, numerum feriæ, quæ fuit in calendis jungimus, apertè septem esse videmus. I. Quota est luna? R. Vigesima prima. I. Unde hoc agnoscere possumus? R. Dies mensis sunt, ut diximus, duo. Si ex ipsis unum sejungimus, & cum altero 20 attexerimus, sunt simul 20 & 1. qui quamvis tacitè, ætatem lunæ produnt. I. Quota feria est hodie? R. Prima. I. Unde hoc certum est? R. Dies istius mensis sunt jam præteriti duo, si enim cum illis sex regulares censerimus, octo in propatulo habemus. Sequestratis septem, remanet unus: quia prima feria est. I. Quota est luna? R. Vigesima secunda. I. Unde hoc certum tenetis? R. Duos dies istius mensis scimus esse præteritos, si autem cum illis 20. id est, ætatem lunæ, quæ fuit in capite istius mensis

appo-

apponimus, viginti & duo apparent, qui hodiernam lunæ ætatem significant. 1. Quota feria legitur hodie? R. Sexta. 1. qualiter hoc scire possumus? R. Dies anni præsentis sunt præteriti 120. si ergo cum illis numerum feriæ, quæ fuit in capite istius anni, quatuor scilicet, insuper etiam diem bissexti annectimus, & deinceps hanc summam per 7. metimur, sex indivisi restant, qui prædictam feriam demonstrant. 1. Quota est hodie luna? R. Ut reor, vigesima. 1. Quomodò hoc credendum est? R. Sicut jam diximus dies anni sunt præteriti 120. at si cum ipsis ætatem lunæ, quæ fuit in cal. Janu. 18. videlicet connumeramus, 138. insimul efficiunt. Demptis 118. qui sunt quatuor lunationum dies, tum superflui ætatem lunæ pandunt.

1. Luna vigesima quot punctis lucet? R quadraginta, juxta Plinii verò supputationem tria momenta, & tertiam partem unius momenti minus. 1. Quot horis? R. Octo. 1. qualiter hoc investigare debemus? R. A 20. usque ad 30. sunt 10. qui quater ducti faciunt 40. qui sunt octo horarum puncti. 1. Luna vigesima quot partibus distat à sole? R. quater 20. 80. Item ter 80. 240. Tot igitur partibus distat à sole, & post totidem dies eundem solem venturum esse credimus ad locum, quem præsens luna circumfert. 1. In quo signo fuit modò luna prima? R In ariete, 1. In qua parte? R. In vigesimasexta. 1. In quo calendario? R. In 2. idus April. 1. In quo signo commoratur hodie? R. Non possumus ex hoc facilè respondere, nisi aliquid inspiciamus undique. Scimus solem nunc habitare in tauro, & 14. dies jam exactos habere in illo, restareque adhuc 16. de completione signi, quos ex partibus, quibus lunam à sole remotam invenimus, illi, id est, tauro ad explendum in eo iter solis supplere debemus. Recisis de 240. sexdecim, & 224. qui restant per tricenarium numerum expensos 14. nobis restant, qui tot partes lunam in capricorno degere conjiciunt. 1. In qua hora, vel in quo puncto erit hodie luna accensa à sole? R. Cyclus lunaris est modò septimus. Si igitur illum quinquies ducimus, ipsumq; numerum. i. 35. & dies anni præsentis, qui sunt 120. & unum simul conglutinamus, ac deinde per 60. expendimus 36. restant, qui sunt puncti istius diei: qui etiam in primo puncto octavæ horæ lunam à sole accendi demonstrant. Iterum autem si prædictum cyclum sexies vergimus, & 36. punctos, qui remanserant, necnon & duas monades ob duos sexagenarios, insuper diem etiam præsentem in unum copulamus, ac postremò per 30. findimus, viginti & unus adhuc indivisi manent, qui illam ætatem pandunt, quam luna in hora suæ accensionis est ingressa.

1. In quo signo fuit modò luna prima? R. In ariete. 1. qua parte? R. In vigesimasexta. 1. In quo calendario? R. In pridias idus April. 1. Quota est luna? R. Vigesima. In quo signo commoratur hodie? R. Nonne hoc, prout potui, superiùs elicui? Veruntamen si vultis, adhuc arctiùs replicabimus. Præsens luna nata fuit in 26. parte arietis, & quatuor partes posteà retinuit, per quas cucurrit, 20. & 6. dempsit, quas non tetigit. Ac deinde si probare vultis hodie 20. luna in quo signo sit, multiplicate 20. id est, ejus ætatem per quatuor, fiunt 80. quadrantes. Rursùs multiplicate unum ex his quadrantibus per 6. propter horas sex, quę in unoquoq; quadrante sunt, & insuper sumite sex punctos de septuagesimonono quadrante, & habebitis septem horas & unũ punctum, quæ dandæ sunt arieti: quia tot horas per eum cucurrit luna, quando fuit prima. Deniq; accipite 78. quadrantes, qui remanserant, & date novem tauro, 9. geminis, 9. cancro, 9. leoni, 9. virgini, 9. libræ, 9. scorpioni, 9. sagittario: & sic restant quadrantes sex, ac desuper 4. horæ & 4. puncti, id est, horæ 40. necnon & quatuor puncti. Ex quibus tamen horis quatuor, sex signis peractis, propter illorum bisses dabuntur. Adhuc ergo manent horæ 36. insuper & quatuor puncti, quas jam luna in capricorno pertransit volando.

1. In quo signo fuit modò luna prima? R. In ariete? 1. In qua parte? R. In vigesimasexta. 1. In quo calendario? R. In 2. idus Aprilis. 1. Quota est luna? R. Vigesimaseptima. 1. In quo signo commoratur hodie? R. Hæc igitur toties & toties quæritis? Videte ut hoc magis causa discendi quàm reprehensionis faciatis. Scimus solem adhuc habitare in tauro, & viginti duos dies jam exactos habere in illo, restareq; adhuc octo de triginta, id est, de completione ipsius signi, quos ex partibus, quibus lunam à sole remotam invenimus: illi, i. tauro, ad explendum in eo itinere solis supplere debemus. Abscissis de 324. octo, & ipsos, qui restant per tricenarium numerum expensos, 16 indivisi manent: qui totidem partes lunam in ariete esse designant. 1. Adhuc inquiram, ut saltem aliquam inveniam distantiam. In quo signo fuit modò luna prima? R. In ariete. 1. In qua parte? R. In 26. 1. In quo calendario? R. In pridie idus Aprilis. 1. Quota est luna? R. Vigesimaseptima. 1. In quo signo commoratur hodie? R. Quater 20. & 7. 100. & 8. quadrantes conficiunt. Ex his quadrantibus triginta sex punctos, id est, septem horas & unum punctum. Quia hoc, quando luna prima fuit, de ariete sibi retinuit, primum amittere expedit: & tunc reliquos, id est 107. quadrantes, demptâ unâ horâ & uno puncto, per signa distribuere debemus. Undecies novem 90. & 9. Tot igitur signa (si non fallor) postquam fuit nata pertransit luna, scilicet taurum, geminos, cancrum, leonem, virginem, libram, scorpionem, sagittarium, capricornum, aquarium, pisces. Supersunt adhuc quadrantes 7. horæ 4. ac 4. id est, horæ 47. excepto uno puncto. Ex quibus tamen horis 12. bisses, id est, 8. horas oportet abjicere, videlicet ut tria semper signa 27. quadrantes, & insuper binas habeant horas. Et adhuc restant horæ 38. necnon & quatuor puncti. Tot jam horas & punctos lunam per arietem currere dicimus. At verò cùm protinùs arieti ipsas octo horas, in quibus luna post viginti septem dies immorari consuevit, addiderimus: nihil illi de octo quadrantibus deerit, quia 7. horis & uno puncto prima luna per eum cucurrit.

Argumentorum Lunæ finis.

BEDÆ PRESBYTERI
COMPVTVS VVLGARIS, QVI DICITUR EPHEMERIS, DE FERIA, DE LUNA, ET his, quæ ad Lunam pertinent, id est, Epactis, mensibus, signis, terminis, annis cycli decennovenalis.

QUADRATUS hic æqui laterus, qui dicitur tetragonus, à 30. in 900 progreditur. Cujus divisio per quinque senarios facta Lectori occasionem tribuit, ut se exerceat in singulis Mathematicæ disciplinis. Siquidem continuatis proprietatibus medietatum trium artium talis divisio ostendit Arithmeticæ 6. 12. 18 Musicæ 12. 18. 24. Geometricæ 6. 12. 24. Igitur vicesimi termini summi linea est A, quæ in infimo spatio habetur pro epactis nulla. A qua videlicet intrà A per eandem lineam singulæ literæ Græcæ, quæ ex ordine sequi debuerant, tantum distant, sive sursum, sive deorsum, quantus est numerus epactarum. Nam B in ordine literarum secunda hic habetur 12. & C ordine tertia, hîc est 23. cyclus, quo decennovenalis talis erit, qualem naturalem ordinem litera tenuerit, quia illo anno pro epactis posui. Siquidem B positione hîc est duodecima, cùm sit literarum ordine secunda: & ob hoc constat esse annum cycli decennovenalis secundum, linearum primæ & duodecimæ expositio. In priori sententia continetur absque dubio. Denique, quia luna moratur in unoquoque signo duobus diebus & semisse, alternatim quibusdam signis duobus, quibusdam tres dies dedi. In 18. linea hujus tabulæ, inferiùs eo numero subnotatæ, in duo integra signa quinque dies integros teneant, dum, quod uni subtrahitur, alternatim detur. Menses verò contrà in 24. linea posui, ut in quo signo sit sol, singulis mensibus anni advertas. Nam hinc ex majuscula litera arietem, inde Aprilem, hinc taurum, inde Majum perspicis, & cætera eodem modo. Ergo per singulos dies lunam in quo signo sit inventurus, scito quota, & cujus mensis sit, ac in lineis 18. & 24. consideratâ primâ lunâ contrà se venient menses, & signa contrà, ut Aprilis in 24. & aries in 18. Terminos quoque semper invenies, si observaveris lunam Februarii 10. Mart. 2. Aprilis 14. Maji 20. Junii 4.

COMPUTUS VULGARIS, QVI DICITUR EPHEMERIS, DE FERIA ET LUNA, ET HIS QVÆ AD Lunam pertinent, id est Epactis, mensibus, signis, terminis, annis cycli decennovalis.

¶ Ephemeris, est supputatio singulorum dierum, aut siderum subtilis inspectio.

		1 Epacta, Cyclus decennovalis.	2 Arithmetica. Geometria.	3 Musica, Arithmetica, Geometria.	4 Musica, Signorum cœli. Arithmetica.	5 Musica. Mensium. Geometria.
	9	A r d u a . C ō n e x æ . L i b a t . s	A c r a r i	A . f o r m a e .		
	10	t i r o . s u i s q . n o t a t . d e u e	x i . l u m i n a . c œ l i .			
De	11	h i s . u t . L u n a r i s . n o s c a	T u r . t e r M i	n°. o d i s .		
Luna.	12	B i n o . d o n a t u s . M a g n i . l u s t r a m i n e . g i r i .				
	13	a d . s u a . T r i c e n i s . m o m̃ t a . e x p l e n d a . d i e b°.				
	14	q u a e . p H e b o . d e b e t . p̄ i u	G i s . l u m I n i s . u s . u .			
	15	C e u . d e r i u a t i . N a t i u i s .	a m n i b u s . a m n e s .			
	16	h æ c . e t . Q u æ . n o u i . u o b i s	C o m m u n I a . s o l i s .			
	17	q u o s . d E d i t . a l t ᵉ . n a r e .	d i u . n a t u r a . c o æ u a .			
	18	D u m . s o l . i n u i t O . c a s u .	c o n f i n i a . n o c t i s .			
	19	f e r t . i N p̄ u i s o . p̄ m i t . u e	L . c o r . n u A . p h e b e s .			
	20	q u æ . d e B e t . t o t i s . d . i u i s	i . p a r t i b°. o r b i s .			
	21	E o o . d u m . s e . c o m P o n e n s .	V l t i m a . S c a n d i t .			
	22	c l a r a . K a p u t . d u d u m . r a d i i s .	e x e s a . d i e i .			
	23	h a c t e n°. e x e g i . l u n a r i s .	t r a m i t i s . o r a s .			
De	24	F a n d o . S o l a r i . Q u æ . s i t .	L e x . c u d O . l a b o r i .			
Sole.	25	a n n u a . G i r a t i . r e p e t a t u r .	l i n e a . m u n d i .			
	26	q u a m . s o l . d e c u r r i t . e t .	S e r o . n a N q̄ . s u e t o .			
	27	G i r a t . P u r a . f o R i s . n o n .	u n o . m e n s e . d i a n a .			
	28	i d q u o D . g e r m a n u s . t o t o .	p u a d i t . i n . a n n o .			
	29	e s t . u i a . p̄ . s p a t i o . l e n i .	S e c t a n D a . m e a t u .			
	30	H i c . s e M p̄ . s e r u S . h æ c . e s t .	u e l o c i o r . e t . s i .			
De	1	a m b o s . æ ę q u a l i . c u r s u .	C i e t . u n I u s . o r d o .			
Pla-	2	q u i n q̄ . u a g i . d e m u m . p̄ m a n t .	c a n t i b ᵉ . i g n e s .			
netis.	3	I p s i s . I n . c œ l o . T e r r a r u m .	i u r e . p o t i t i s .			
	4	q u i . p̄ . z o n a r u m . u i t a l i .	A . s i g n a . F u r e n d o .			
	5	d i s c u R r u n t . p . s e . u i x .	n o t a . s e d e . l o c a t i .			
	6	K a r t a . F i n i t a . V o t i . d e P	r f n d i M u s . o d a s .			
	7	a l m e . d e u s . t e . n o s s e . m i h i .	c̄ c e d e . f i d e l i .			
	8	p . t u a . d O n a . t i b i . p l a c e a m .	p̄ . u i r i b u s . o r o .			
		1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30				

Hic sunt triginta senarii, & quilibet versus habet triginta mansiones: & per omnia nonningentas literas.

Item quinque sunt ordines in ista tabula.
Primus incipit à dictione Ardua.
Secundus, à Connexæ.
Tertius, à Libat.
Quartus, ab Acrari: parte dictionis illius Sacraria.
Quintus, ab A formæ.

Puncti autem indicant tantùm uniuscujusque dictionis complementum.

In literis majusculis est negotium, in primo enim & tertio ordine alphabiticè procedunt. Hæ verò majusculæ in exemplari scripto, rubræ omnes erant: sed quod posuimus α Græcum, erat A viridum.

DE RE

DE RECVRSV EPACTARVM.

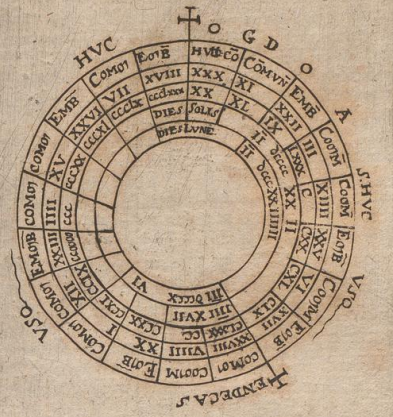

Quomodo infrà vigintiocto annos decurrentes recurrantur.

1 ante 5 post 6
2 ante 11 post 6
2 ante 6 post 11
4 ante 6 post 5

Ogdoas, ut est in primis 8. columnis paginæ 225. & Endecas, ut in suis reliquis).

DE RECURSU CONCURRENTIUM.

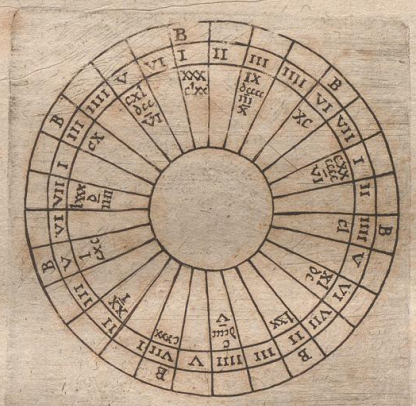

De recursu concurrentium figura hæc continet solummodo, ut noverit calculator post aliquot à præsenti annos, quot futuræ sint concurrentes. Verbi gratia, post c, vel cæteros qui in ipsa figura tenentur inserti. Habet igitur figura singulas vigintiocto annorum concurrentes, singulisque subjectum numerum post quot annos eædem concurentes redeunt. Sed quia ista in membrana per singulos annos inchoare non potuit, cœpta est à primo hîc conscripto anno cycli solaris, qui habet 1. concurrentes bissextilis. Quod autem ibi sit, hoc omnibus annis de singulis provenit. Quæ sequenti ordine à bissexto fuerit, ipse ab hinc 30. eædem 170. eodem ordine provenient. Quocunque ergo numero annorum peracto concurrentes scire cupis eundem numerum, vide quoties habet 30. & 30. parte geminata, concordiam vertentium cognoscis annorum præteritorum vel futurorum.

Figura quæ posteà sequitur per 28. annos cycli solaris, per quem concurrentes computantur, singulorum mensium calendæ qua feria proveniant, indicat. Cujus initium sumitur, ubi 12. menses sunt, quorum primus est Martius. Literæ verò singulis annis superpositæ, per totum annum primam feriam ostendunt. Quomodo semper quarto anno bissextus redit, infrà cycli solaris recursus apparebit per singulos reditus concurrentium, si in hac figura notentur concurrentes, qui vel primo bissexti anno vel secundo vel tertio vel quarto sunt, ut antè fuerint, vel pòst futuri sunt, præfiximus annorum numeros.

CONCURRENTES

Nou.	F		E		D		C		B		A		G		Anni
	7 idus Apr.	16	8 idus Apr.	15	2 idus Apr.	21	3 idus Apr.	20	4 idus Apr.	19	5 idus Apr.	18	6 idus Apr.	17	1
11	2 calend. Maji,	20	3 calend. Apr.	19	4 calend. Apr.	18	5 calend. Apr.	17	6 calend. Apr.	16	7 calend. Apr.	15	calend. Apr.	21	2
22	18 calend. Maji,	15	12 calend. Maji,	21	13 calend. Maji,	20	14 calend. Maji,	19	15 calend. Maji,	18	16 calend. Maji,	17	17 calend. Maji,	16	3
3	7 idus Apr.	19	8 idus Apr.	18	nonæ Apr.	17	2 nonæ Apr.	16	3 non. Apr.	15	5 idus Apr.	21	6 idus Apr.	20	4
14	9 calend. Apr.	16	10 calend. Apr.	15	4 calend. Apr.	21	5 calend. Apr.	20	6 calend. Apr.	19	7 calend. Apr.	18	8 calend. Apr.	17	5
25	18 calend. Maji,	18	idus Apr.	17	2 idus Apr.	16	3 idus Apr.	15	15 calend. Apr.	21	16 calend. Maji,	20	17 calend. Maji,	19	6
6	2 calend. Apr.	15	8 idus Apr.	21	nonæ Apr.	20	2 nonæ Apr.	19	3 non. Apr.	18	4 non. Apr.	17	calend. Apr.	16	7
17	11 calend. Maji,	17	12 calend. Maji,	16	13 calend. Maji,	15	7 calend. Maji,	21	8 calend. Maji,	20	9 calend. Maji,	19	10 calend. Maji,	18	8
28	18 calend. Maji,	21	idus Apr.	20	2 idus Apr.	19	3 idus Apr.	18	4 idus Apr.	17	5 idus Apr.	16	6 idus Apr.	15	9
9	2 calend. Apr.	18	3 calend. Apr.	17	4 calend. Apr.	16	5 calend. Apr.	15	3 non. Apr.	21	4 non. Apr.	20	calend. Apr.	19	10
20	11 calend. Maji,	20	12 calend. Maji,	19	13 calend. Maji,	18	14 calend. Maji,	17	15 calend. Maji,	16	16 calend. Maji	15	10 calend. Maji,	21	11
1	7 idus Apr.	17	8 idus Apr.	16	nonæ Apr.	15	3 idus Apr.	21	4 idus Apr.	20	5 idus Apr.	19	6 idus Apr.	18	12
12	2 calend. Apr.	21	3 calend. Apr.	20	4 calend Apr.	19	5 calend. Apr.	18	6 calend. Apr.	17	7 calend Apr.	16	8 calend. Apr.	15	13
23	18 calend. Maji,	16	idus Apr.	15	13 calend. Maji,	21	14 calend. Maji,	20	15 calend. Maji,	19	16 calend Maji,	18	17 calend. Maji,	17	14
4	7 idus Apr.	20	8 idus Apr.	19	nonæ Apr.	18	2 nonæ Apr.	17	3 non. Apr.	16	4 non. Apr.	15	6 idus Apr.	21	15
15	9 calend. Apr.	16	10 calend. Apr.	15	11 calend. Apr.	21	5 calend. Apr.	20	6 calend. Apr.	19	7 calend Apr.	18	8 calend. Apr.	17	16
26	18 calend. Maji,	19	idus Apr.	18	2 idus Apr.	17	3 idus Apr.	16	4 idus Apr.	15	16 calend. Maji,	21	17 calend. Maji,	20	17
7	2 calend. Apr.	16	3 calend. Apr.	15	nonæ Apr.	21	2 nonæ Apr.	20	3 non. Apr.	19	4 non. Apr.	18	calend. Apr.	17	18
18	11 calend. Maji,	18	12 calend. Maji,	17	13 calend. Maji,	16	14 calend. Maji,	15	8 calend. Maji,	21	9 calend. Maji,	20	20 calend. Maji,	19	19
	1		2		3		4		5		6		7		

Luna

Luna

Luna

Luna

Luna

PRimo Decennovalis cycli anno, quando nulla Epacta ponitur, in calendis Martiis nova invenitur Luna, secundo vigesima, tertio prima, quarto duodecima. Harum calendarum Martiarum lunas per decennovales annos collectas primo præfiximus ordine, deinde qui in septem, qui sequuntur ordinibus, feriarum rationem Paschæ descripsimus. Quum igitur decimamquartam Paschalis festi Lunam, denique Paschæ, cum Luna sua cujusvis anni decennovalis cycli desideras invenire, inspecta Luna calendarum suprædictarum considera, eamque sequens devenies ad Feriam, in qua præfati mensis habuisti calendas, ubi diem Paschæ cum sua Luna, linea tibi quam tenueris ostendet. Verbi gratia, Si prima feria, fuerint calendæ Martiæ, in prima feria, quam posuimus ipsum diem Paschæ, cum Luna sua invenies. Si verò secunda, in ea similiter, ut in prima diximus, diem & Lunam paschalem reperies. Quæ inquisitio usque ad septimam feriam simili modo procedens, nulla unquam fallitate notatur, quin hujus argumenti ratio per centumtriginta annos, quod est anni magni pars quarta, firma stabilitate progrediatur. Quæ quum ad finem usque deducta fuerit, rursum in se rediens explicatur, atque explicata in se semper revertitur. Porrò hunc cyclum ita ordinavimus, ut in capite decennovalis, quem posuimus. In prima feria reddat calendas Martias concurrens tertius, qui ponitur in anno primo præparationis bissexti. Sed quia Solaris cyclus vigesimusoctavus Lunaris novemdecim peragitur annis, non antè ad eundem locum concurrens, quem diximus, quàm quingentos triginta tres explica annos, id est, hunc cyclum quater circumeat, quam summam uterque circulus per alterutrum efficit, multiplicatus. Sciendum verò, quòd hæc pagina nihil à superiore discrepat, nisi quòd illa Lunas calendarum Januariarum, ista continet Martiarum: quæ tamen utræque eundem continent modum. Hoc quoque differunt, quòd quæ calendaria subnotantur, quintæ feriæ Lunationum Januarii, occurrunt Dominica die ipso ordine sub Lunationibus Martii. Quumque utriusque paginæ eædem sint Calendarum Lunæ Feriæ, & calendaria Paschalis diei cum suis Lunationibus, hoc uno differunt, quod dissimiliter currunt. Nam (ut dictum est) Calendaria quæ subnotantur, quintæ feriæ Januarii, hic provenient dominica Martii, & quæ ibi sexta feria, hic scribitur in secunda, ut tali modo per omnia de cætero sit concordia. Siquidem quartasdecimas lunas, ut in superiori pagina, hic nona continet linea. Ex quibus singulis, in eodem versu contra se posita, oriuntur septem Calendaria, quæ sequuntur Calendarium in quolibet anno decimæquartæ Lunæ debitum, juxta decretum Niceni Concilii Sanctorum trecentorum & octodecim Patrum.

SEPTIZODIUM.

Sabbato,	a	g	f	e	d	c	b
Dominica,	b	a	g	f	e	d	c
Feria secunda,	c	b	a	g	f	e	d
Feria tertia,	d	c	b	a	g	f	e
Feria quarta,	e	d	c	b	a	g	f
Feria quinta,	f	e	d	c	b	a	g
Feria sexta,	g	f	e	d	c	b	a

Literæ hujus laterculi, qui vocatur Ratio septizodii, eo quòd per septem annorum circulum in semet revolvuntur. Qui sunt secundo a, b, a, usque g, in singulis mensibus positæ, pertinent ad rationem bissexti, & ad rationem feriarum, qui per octodecim annos revolvunt.

Tabula ad totam rationem computi utilis, circumsepta undique annis, qui sunt computo maximè apti.

Anni mūdi Græ.	Anni mūdi Heb.	Anni Chr.	Anni Cycl.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
6319	5045	1102	19	π	ν	ω.	ϱ	ϡ	ω	ϙ	ϕ	τ	ϡ	ζ	π	ν	ο	λ.	ϡ	ω	ϑ	ο.	1
				2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	
6338	5073	1121	38	π	ε	τϙ	π.	ν	υ	μ	ν.	ω	μ	θ,	γ.	ε	ϖ	ϱ	λ.	υ	μ	μ	2
				5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	
6357	5092	1140	57	ϱ	θ	υ	ν	ε.	ϖ	ζ	ζ	υ.	μ	ω	σ	θ.	υ	ν	5	τ.	ξ	ζ	3
				1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	
6376	5111	1159	76	φ	5.	ϖ	σ	γ	φ.	θ	ϡ	ϱ	λ	ξ	ο	ϱ	ϖ.	σ	γ	χ	ν.	ϡ	4
				3	5	6	7	ε	3	4	5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	
6395	5130	1178	95	ϱ	χ	ξ.	ο	ζ	ϡ	χ.	τ	χ	π	ϡ.	ϱ	ϡ	π	ο.	ζ	γ	λ	τ	5
				6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	
6414	5149	1197	114	π	ν	ο	ϱ	ϡ	ω	π	φ.	τ	λ	ϖ	π.	ν	ϖ	μ	ϡ.	ω	θ	ο	6
				2	3	4	6	7	1		4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	
6433	5168	1216	133	τ	ε	ϖ	ψ	π.	υ	μ	μ	ω	θ	ο	υ	τ.	ε	ψ	β	υ.	μ	μ	7
				5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	6	
6452	5187	1235	152	σ	θ.	υ	π	5	τ.	λ	ζ	φ	μ.	ϖ	σ	ϖ	ο.	ν	5	ϖ	λ	ζ	8
				7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	
6471	5206	1254	171	φ	ζ	σ	ω.	γ	χ	π.	ϡ	ϱ	ϖ	ζ.	ο	ζ	ϡ	σ.	γ	χ	ο	ϡ.	9
				3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	
6490	5225	1273	190	ϱ	χ	ω	σ.	ζ	ϡ	λ	ζ	χ	π	ο	ϱ.	ϡ	ω	π	ζ.	τ	λ	τ	10
				6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	
6509	5344	1292	209	ω.	π	ο	μ	ϡ.	ω	π	ο	τ.	λ	τ	ψ	ν.	ο	μ	ε	ω	θ	υ	11
				2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	
6528	5263	1311	228	υ	ε.	τ	ψ	β	υ.	μ	μ	σ	θ.	ο	υ	σ	5.	ψ	β	φ	μ.	μ	12
				4	6	7	1	2	4	5	6	2	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	
6547	5282	1330	247	σ	ζ	ω.	π	5	ϖ	λ	ζ	φ	ζ	ϖ.	σ	ζ	χ	ν.	5	ϖ	χ	ζ.	13
				7	1	3	4	5	6	2	2	3	4	5	7	1	2	4	5	6	7	2	
6566	5301	1349	266	φ	ζ	ϡ	σ.	γ	χ	ο	ϡ.	ϱ	χ	τ	ϖ	ζ	ϡ	λ	γ	χ	υ	υ	14
				3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	
6585	5310	1368	285	ϱ.	χ	ω	π	ζ.	ϡ	λ	τ	χ.	π	ο	τ	ϡ.	ϖ	π	ω	τ.	λ	τ	15
				6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	
6604	5339	1387	304	ψ	π.	ο	μ	ε	ω	π	ο	υ	λ.	ϖ	ψ	θ	υ.	μ	ε	τ	θ.	υ	16
				1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	
6623	5359	1406	325	υ	τ	τ.	h	β	φ	μ.	μ	σ	ζ	ο.	υ	υ	ϖ	ψ	β	φ	π	μ.	17
				4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	
6642	5377	1425	345	σ	ϡ	ζ	π.	5	ω	π	ξ.	φ	ζ	ϡ	σ.	ζ	χ	ο	5.	ω	π	ϡ	18
				7	1	2	4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	ε	
6661	5396	1444	361	φ.	ζ	ϡ	ϱ	γ	χ	ο	ϡ	ϱ	π	τ	π	ζ.	λ	ϡ	ψ	χ.	ν	ϖ	19
				3	4	5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	4	
6680	5415	1463	380	τ	π.	ω	β	ν	ϡ.	λ	τ	ω	ν.	ο	τ	ω	ψ	ι	ϡ	υ	λ.	ϖ	20
				5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	7	
6649	5434	1482	399	ψ	θ	ℭ.	μ	σ	τ	β.	ο	υ	μ	τ.	ψ	θ	υ	μ.	σ	τ	ζ	υ.	21
				1	2	4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	
6718	5453	1501	418	υ	5	ω	β	φ	ψ	ν	μ.	σ	ζ	ξ	υ.	5	ϖ	ζ	β.	φ	ν	ϡ	22
				4	5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	4	5	
6737	5472	1520	437	σ.	λ	ζ	υ	5.	ω	κτ	φ.	ζ	ϡ	β	λ	χ	ι	θ	ψ	ω.	β	τ	23
				7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	7	1	
6756	5491	1539	456	π	ζ.	δ	ϱ	ϡ	χ	ο	φ	ι	κ.	ξ	π	ν	δ.	ω	λ	ϖ	ο.	υ	24
				2	4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	
6775	5510	1558	475	τ	ε	ω	π	ν	υ	ϡ.	τ	ϖ	θ	ι.	τ	ε	ι	π.	ω	υ	μ	τ	25
				5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	4	5	7	
6794	5529	1577	494	ψ	θ	υ	μ.	ε	ι	λ	ο.	υ	μ	ω	h	ε	ο	ν	ε	ι	λ	ζ	26
				1	1	3	5	6	7	1	3	4	5	7	1	2	3	4	6	7	1	2	
6813	5584	1596	513	υ.	5	ϖ	ε	β.	ν	φ	μ	σ.	λ	ξ	ο	ζ.	ϖ	σ	ϡ	φ.	ν	ψ	27
				4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	
6832	5567	1615	532	ϱ	σ	ξ	ο	ζ	ω.	χ	τ	χ	ζ.	δ	ϱ	ϡ	χ.	ο	ζ	τ	χ.	ϖ	28
				6	1	2	3	4	6	7	1	2	3	5	6	7	2	3	4	5	7	1	

Prima pars hujus Tabulæ, est 8. columnarum: secunda verò, 11.

Comm.	Comm.	Embol.	Comm.	Comm.	Embol.	Comm.	Embol.	Comm.	Comm.	Embol.	Comm.	Comm.	Comm.	Embol.	Comm.	Comm.	Embol.	Comm.	Embol.

Anni

Anni Dñi,	An. magni,	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	Decennovales anni.	Duodecim signa.
1064	18	a.			n	h	c			.	k	e		.		m☿	g	b.			1	
		4	ʃ	6	7	2	3	4	ʃ	7	1	2	3	ʃ	6	7	1	3	4	ʃ		Aries.
1083	37		k.	e			.	m	g	b	.	☿	o	i	d.				l.	f	2	
		6	1♈	2	3	4	6	7	1	2	4	ʃ	6	7	2	3	4	ʃ	7	1		Taurus.
1102	56	b		.	o	i	d	.☿			l	f.	a			n.	h	c		.	3	
		2	3	ʃ	6	7	1	3	4	ʃ	6	1♈	2	3	4	6	7	1	2	4		
1121	75		l	☿	a.			n	h.	c			.	k	e		.		m☿	g	4	Gemini.
		ʃ	6	7	1	3	4	ʃ	7	1	2	3	ʃ	6	7	1	3	4	ʃ	6		
1140	94	c.				k.	e			.	m	g	b	.	☿	o	i	d.			5	
		1♈	2	3	4	6	7	1	2	4	ʃ	6	7	2	3	4	ʃ	7	1	2		
1159	113		m	g	b		.	o	i	d	.☿			l	f.	a			n.	h	6	
		3	ʃ	6	7	1	3	4	ʃ	6	1♈	2	3	4	6	7	1	2	4	ʃ		Cancer.
1178	132	d		.		l	☿	a.			n	h.	c			.	k	e		.	7	
		6	7	2	3	4	ʃ	7	1	2	3	ʃ	6	7	1	3	4	ʃ	6	1♈		
1197	151		n☿	h	c.				k.	e			.	m	g	b	.	☿	o	i	8	
		2	3	4	6	7	1	2	4	ʃ	6	7	2	3	4	ʃ	7	1	2	ʃ		
1216	170	e.				m.	g	b		.	o	i	d	.☿			l	f.	a		9	
		ʃ	6	7	1	3	4	ʃ	6	1♈	2	3	4	6	7	1	2	4	ʃ	6		Leo.
1235	189		o.	i	d		.		l	f☿	a.			n	h.	c			.	k	10	
		7	2	3	4	ʃ	7	1	2	3	ʃ	6	7	1	3	4	ʃ	6	1♈	2		
1254	208	f	a	i		n☿	h	c.				k.	e			.	m	g	b	.	11	
		3	4	6	7	1	2	4	ʃ	6	7	2	3	4	ʃ	7	1	2	3	ʃ		Virgo.
1273	227	☿.		k	e.				m.	g	b		.	o	k	d	.☿			l	12	
		6	7	1	3	4	ʃ	6	1♈	2	3	4	6	7	1	2	4	ʃ	6	7		
1292	246	g.	b			o.	i	d		.		l	f☿	a.			n	h	c		13	
		2	3	4	ʃ	7	1	2	3	ʃ	6	7	1	3	4	ʃ	6	1♈	2	3		Libra.
1311	265		.	l	f	a	.		n☿	h	c.				l.	e			.	m	14	
		4	6	7	1	2	4	ʃ	6	7	2	3	4	ʃ	7	1	2	3	ʃ	6		
1330	284	h	c	.	☿		k	e.				m.	g	b		.	o	i	d	.☿	15	
		7	1	3	4	ʃ	6	17	2	3	4	6	7	1	2	4	ʃ	6	7	2		Scorpius.
1349	303			m	g.	b			o.	i	d		.		m	f☿	a.			n	16	
		3	4	ʃ	7	1	2	3	ʃ	6	7	1	3	4	ʃ	6	1♈	2	3	4		
1368	322	i.	d			.	l	f	a	.		n☿	h	c.				k.	e		17	
		6	7	1	2	4	ʃ	6	7	2	3	4	ʃ	7	1	2	3	ʃ	6	7		
1387	341		.	k	h	c	.	☿		k	e.				n.	g	b		.	o	18	
		1	3	4	ʃ	6	1♈	2	3	4	6	7	2	3	4	ʃ	6	7	2	3		Sagittarius.
1406	360	k	e	.☿			m	g.	b			o.	i	d		.		l	f☿	a.	19	
		4	ʃ	7	1	2	3	ʃ	6	7	1	3	4	ʃ	6	1♈	2	3	4	6		
1425	379			o	i.	d		.		l	f	a	.			o☿	h	c.			20	
		7	1	2	4	ʃ	6	7	2	3	4	ʃ	7	1	2	3	ʃ	6	7	1		Capricornus.
1444	398		f	a		.	n	h	c	.	☿		k	e.	a			m.	g	b	21	
		3	4	ʃ	6	1♈	2	3	4	6	7	1	2	4	ʃ	6	7	2	3	4		
1463	417		f		k	e	.☿			m	g.	b			.	i	d		.		22	
		ʃ	7	1	2	3	ʃ	6	7	1	3	4	ʃ	6	1♈	2	3	ʃ	6	7		Aquarius.
1482	436	m	g☿	.			o	i.	d			.	l	f	b	.		n☿	h	c.	23	
		1	2	4	ʃ	6	7	2	3	4	ʃ	7	1	2	3	ʃ	6	7	1	3		
1501	455				l.	f	a		.	n	h	c	.	☿		k	e.				24	Pisces.
		4	ʃ	6	1♈	2	3	4	6	7	1	2	4	ʃ	6	7	2	3	4	ʃ		
1520	474	n.	h	c		.		k	e	.☿			m	g.	c			o.	i	d	25	
		7	1	2	3	ʃ	6	7	1	3	4	ʃ	6	1♈	2	3	4	6	7	1		
1539	493		.		m	g☿	b.			o	1.	d			.	l	f	a	.		26	
		2	4	ʃ	6	7	2	3	4	ʃ	7	1	2	3	ʃ	6	7	1	3	4		
1558	512	o☿	i	d				l.	f	a		.	n	h	d	.	☿		k	e	27	
		ʃ	6	17	2	3	4	6	7	1	2	4	ʃ	6	7	2	3	4	ʃ	7		Aries.
1577	531		k		n	.	c		.			e	.☿			m	.	b			28	
		1	2	3	ʃ	6	7	1	3	4	ʃ	6	1♈	2	3	4	6	7	1	2		

Puncti, fiunt biſſextiles, ut .*. Et hoc ſignum ☿ eſt pro croceo colore: & iſtud ☿ viridum erat.

Quid subjecta ferat cognosces pagina, lector,
Hoc prius inspecto carmine perspicuo.
Attica distinctis præfert elementa figuris.
Assignata suis singula cum numeris.
Quis humanitati hinc designat tempora verbi,
Hisdem illinc magnum est reperire cyclum,
Hisdem partim annos ab origine digerit orbis.
Nam partim solito schemate pretitulat,
Myriades etenim nostrate charactere signat.
Helladici reliquos dant apices numeros.
Marginibus quos extremis hinc inde notavi.
Septuaginta sequens, Hebraicamq; fidem.
Hinc cyclus Græcè ἔνεα καὶ δέκα ἑκατὸν dictis.
Quod denis currat mensibus atque novem,
Qui nostro sermone decennovenalis habetur,
Per quem paschalis annua luna redit.
Per quem omnes propè decurrunt hac arte figuræ,
Phœniceo primus iste colore rubet.
Cernis & ἐλαιόχροα ἰλυόεσσα aspergine κύανον.
Octo viginti q; iste recurrit annis,
Bissextus cunctis in concurrentibus ut sit,
Septem namque quater ducta tot efficiunt.
Septeno concurrentes cohibentur arithmo.
Bissextum verò quarta reducit hyems:
His igitur cyclis per semet multiplicatis,
Efficitur Pascha maximus ille cyclus.
Qui post quingentos annos triginta duosq;
In semet rediens, cuncta refert eadem.
Pensio ter quinos tensus indicta per annos,
Illita prasino quæq; colore viret.
Tum concurrentes per totum cerne nigrantes.
Per quas bissextum stigmata terna notant.
Undenis etiam augmentis epacta quotannis
Prosiciens, post hæc attitulata subest.
Subjectos quartadecimæ lunæ inspice soles:
Hinq; suos cernes suppositos canones.
Terminus hoc Paschæ communi dicitur ore.
Hic quia dum redeat, hoc celebrare nefas:
Vendicat extremes insine characteris oras.
Post cyclum lunæ meta quadragesimæ.
Quis Paschæ ipsa dies, quadragesimæq; kalendæ.
Quoque anno occurrat, hac ratione nota,
Rubra super concurrentem quacunque figura.
Hanc & in annali, quære colore pari.
Primo nempè reperta loco quadragesimalem,
Paschalemq; dehinc indicat esse diem.

¶ Epactas & Paschales terminos cum suis regularibus, necnon cyclum lunæ cum terminis quadragesimæ, ut versibus annotatur huic tabulæ annotare debuimus. Sed quia in priori tabula, quæ huic est proxima, subnotavimus: ideò hîc iterare supersedimus. Eandem enim utiliratem dant ibi semel notata, quam hîc præstarent iterata: quia utræque una conveniunt ratione.

Luna in kalendis Januarii.

9	20	1	12	23	4	15	26	7	18	29	10	21	2	13	24	5	16	27

Epactæ Ægyptiorum.

30	11	22	3	14	25	6	17	28	9	20	1	12	23	4	15	26	7	18

Cyclus lunaris.

17	18	19	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16

Observatio lunæ primi mensis.

no.	8. ka.	idus	kal.	12. k.	4. id	4. kal.	15 k.	7. id.	7. k.	18. k.	3. no.	10 k.	2. id.	2. k.	13. k.	5. id.	5. k.	16. k.
De.	Jan.	Dec.	Jan.	Jan.	Dec.	Jan.	Jan.	Dec.	Jan.	Jan.	Jan.	Jan.	Dec.	Jan.	Jan.	Dec.	Jan.	Jan.

Terminus Quadragesimæ.

8 kal. mar.	3 idus febr.	6 non. Mart.	11 kal. mart.	6 idus Febr.	3 kal. Mart.	14 kal. Mart.	non. Mart	6 kal. Mart.	idus Febr	4 non. Mart.	9 kal. Mar.	4 idus Feb.	15 kal. Mar.	7 idus febr.	4 kal. Mar.	15 kal. Apr.	3 non. Mar.

Ascensio lunæ Paschalis.

10 ka. Ap	4 idus Mart	2 kal. Apr.	14 kal. Apr.	7 idus Mart.	6 idus Apr.	16 idus Apr.	non. Apr.	8 kal. Apr.	2 idus Mar.	4 non. Apr.	11 kal. Apr.	6 idus Mar.	3 kal. Apr.	14 kal. Apr.	8 idus Mar.	6 kal. Apr.	17 kal. Apr.	2 non. Apr.

Linea Angelica, id est terminus Paschalis.

no. Ap.	8. kal. Apr.	idus Apr.	4. no. Apr.	11. k. Apr.	4. id. Apr.	3 kal. Apr.	14. k. Maji	7. id. Apr.	6 k. Apr.	18. k. Maji	2. no. Apr.	9. k. Apr.	2. id. Apr.	kal. Apr.	12. k. Apr.	5. id. Apr.	4. k. Apr.	15 k. Maji

Terminus Rogationum.

6 id. Maj.	2 kal. Maji	15 kal. Jun.	8 idus Maji	5 kal. Maji	idus Maji	4 non. Maji	kal. Junii	8 idus Maji	3 non. Maji	6 kal. Junii	12 idus Maji	6 kal. Maji	3 kal. Junii	15 non. Maji	kal. Maji	6 idus Maji	4 non. Maji	10 kal. Jun.

Terminorum regulares.

5	1	6	2	5	3	6	4	7	3	1	4	7	5	1	4	2	5	3

Claves terminorum.

25	15	34	23	12	31	20	39	27	17	36	25	14	33	22	11	30	18	38

Quilibet horum numerorum convenit omnibus totius anni terminis, si singulis annis decennovenalis cycli nosti qui sit, quem his kalendariis supputare incipis. Septuagesimaleni, 7. idus Januar. Quadragesimalem, 5. kal. Febr. Paschalem, 5. idus Martii. Rogationes, 17. cal. Maji. Pentecostes, 3. cal. Maji.

PAginæ quæ videntur subscriptæ, penè nihil à se differunt in utilitate: utræque enim habent annos Domini à legentis sinistra: annum verò magnum à dextera. Per totam quoque paginam concurrentes nigrescunt, in quibus bissextiles anni tribus punctis appositis patescunt. Croceus color, in utrisque notat cycli solaris, qui per 28. annos currit initium. Viridis verò, indictionum, qui per 15. annos volvuntur, indicat exordium. Habent etiam argumenta, quæ vides subscripta: quæ licet nonnisi uni subscribantur, tamen omnibus sequentibus paginis, coloribus & concurrentibus depictis, uno modo, simili ordine junguntur. Ex his argumentis hoc notandum, quid sit quod prætitulatur observatio lunæ primi mensis id. Jan. Ubi sciendum, quia annotantur duodecimæ lunæ, quasi pro terminis secundum ordinem lunaris cycli, qui proprius Romanorum 4. anno decennovalis cycli incipit. Ubi sicut vides in superioribus 12. luna in kal. Januar. quæ sequenti anno 12. habetur in 12. kal. ejusdem mensis. Sicque fit ut secundùm Romanos subnotatis kalendariis observentur communes & emboliſmares anni ad modum termini Paschalis. Ab ipsa datarum, in qua præsenti anno 12. lunam Jan. habueris, numera in retro 11. dies, & in 12. lunam 11. habebis, si communis annus fuerit. Quòd si emboliſmus est, in antea numera 19. dies: & in 20. lunam 12. habebis. Hoc nunquam, nisi in 19. anno fallit, propter saltum lunæ: nam ipso anno 13. dies numerabis. Hæc prior pagina differt ab alia, quòd concurrentibus alternatim subjicitur paginula, quam venerabilis Beda reperit, ad investigandum in quo signo sit luna 14. constans alphabeti literis, 12 signis tabulæ præfixis.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
ϛ′ριθ	ϐ	η	ϡ	ϱ	ϡ	χ	ζ	ϱ	σ	χ	τ	ω	η	μ	ϱ	ϡ	ζ	ο	μ	1
1102	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	
ϛ′τλη	σ	σ	υ	ο	η	ι	μ	μ	χ	θ	μ	σ	ε	υ	π	δ	ι	μ	ω	2
1121	5	6	7	2	3	4	6	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	
ϛ′τνξ	π	ϑ	ψ	ν	ε	υ	ι	γ	ι	ζ	ϡ	θ	θ	μ	ν	ϛ	ο	μ	ι	3
1140	1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	
ϛ′τος	υ	ϛ	ω	ζ	λ	υ	ν	ϱ	ϱ	ι	η	ϛ	ζ	ω	μ	λ	φ	ν	ϛ	4
1159	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	
ϛ′τυε	ϱ	κ	μ	ξ	ξ	ψ	κ	τ	φ	μ	ψ	ζ	ϡ	δ	χ	ζ	σ	ζ	τ	5
1178	6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	
ϛ′υιϡ	ο	η	μ	ϱ	λ	χ	ο	ϛ	σ	λ	ι	ϱ	η	μ	μ	ϡ	χ	ο	α	6
1197	2	3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	
ϛ′υλγ	σ	ε	υ	π	η	ι	μ	μ	χ	θ	μ	ι	ε	υ	π	β	ι	ϡ	ψ	7
1216	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	6	
ϛ′υνβ	ζ	ϑ	ψ	ν	ϛ	ζ	ι	λ	ι	μ	μ	ϛ	η	μ	μ	μ	θ	χ	θ	8
1235	7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	
ϛ′υοα	χ	ζ	ω	ο	ι	φ	ν	ϱ	β	κ	ϱ	ζ	ζ	κ	ζ	τ	η	ζ	ϛ	9
1254	3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	4	6	7	1	2	3	5	
ϛ′υιϛ	ϱ	κ	χ	ζ	ζ	ψ	λ	τ	φ	η	μ	β	ϡ	χ	ο	ζ	σ	ϡ	ϱ	10
1273	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	
ϛ′φθ	ο	η	μ	λ	ϡ	χ	μ	μ	σ	λ	θ	π	η	μ	μ	ε	χ	ο	ω	11
1292	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	
ϛ′φκη	ι	ε	υ	π	ϱ	ι	μ	α	ψ	ϑ	μ	τ	ϛ	υ	π	β	υ	μ	7	12
1311	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	
ϛ′φμξ	ζ	ι	μ	ν	ϛ	μ	ι	γ	υ	ζ	ϱ	ϛ	ι	ψ	η	ϡ	γ	ψ	ζ	13
1330	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	
ϛ′φξϛ	υ	ζ	ψ	μ	γ	φ	ξ	ϱ	ϱ	κ	η	ϛ	ζ	ψ	λ	γ	ο	θ	α	14
1349	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	
ϛ′φπε	ϱ	κ	χ	ο	ζ	λ	λ	μ	φ	ν	μ	γ	ϡ	χ	ο	γ	ϛ	ψ	ω	15
1368	6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	
ϛ′χϡ	ν	η	μ	μ	σ	χ	ο	η	γ	λ	θ	η	θ	λ	ϑ	ϡ	χ	θ	χ	16
1387	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	
ϛ′χκγ	ι	τ	η	ν	β	ν	μ	ω	μ	η	ξ	η	ϛ	ω	μ	ε	υ	ν	ο	17
1406	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	
ϛ′χμϐ	ψ	ι	κ	ν	ϛ	ϡ	κ	μ	υ	ζ	χ	μ	ι	φ	π	ϛ	ω	ψ	ϛ	18
1425	7	1	2	4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	4	5	6	7	1	
ϛ′χξω	υ	ε	χ	ϱ	γ	γ	μ	γ	ϱ	κ	ι	ϛ	ζ	ψ	μ	ϡ	μ	ζ	μ	19
1443	3	4	5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	4	

Anni ab origine mundi sunt hic Græcis numeris notati, juxta Septuaginta interpretes.
Anni ab incarnatione Domini, notantur chiffris. Utrique anni, à fronte hujus tabulæ.

Pagina magnifici, quæ dicitur Area cycli, Trigintaq; duos quingentos qui tenet annos.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
.·.7	T.	m.	n.	t.	m.	.n	.f	m.	e.	.f	t.	e.	.f	t.	e.	.f	t.	m.	.n
1	l.	.m	S.	l.	.m	.e	l.	.m	.e	l.	b.	.e	s.	d.	.e	s.	l.	.e	s.
2	.l	r.	k.	.l	R.	k.	.l	.d	k.	.l	q.	r.	c.	.d	r.	e.	.d	r.	k.
3	q.	i.	.k	q.	i.	.k	.C	i.	.k	.s	.q	.k	.c	.q	b.	.c	.q	i.	.k
.·.5	g.	.h	o.	g.	h.	a.	g.	h.	.A	o.	.p	.a	o.	.p	.a	o.	g.	h.	o.
6	.g	n.	f.	.g	u.	f.	.g	u.	f.	.g	V.	n.	.o	u.	n.	.o	f.	n.	f.
7	m.	e.	.f	t.	e.	.f	r.	e.	.f	t.	m.	.n	T.	m.	.n	t.	m.	.n	.f
1	.m	.e	l.	d.	.e	e.	d.	.e	s.	l.	e.	s.	l.	.m	S.	l.	.m	.e	l.
.·.3	.c	q.	.k	c.	q.	b.	.c	q.	i.	.k	q.	i.	.k	q.	i.	.k	.C	i.	.k
4	h.	.i	.b	p.	.q	.b	f.	h.	.b	p.	h.	.i	p.	h.	.i	.b	h.	i.	.B
5	.h	.A	o.	.p	.a	o.	.p	ſa	o.	g.	.h	o.	g.	.h	o.	g.	.h	a.	g.
6	u.	f.	.g	V.	n.	.o	u.	m.	.o	.g	n.	f.	.g	n.	f.	.g	u.	f.	.g
.·.1	l.	.e	s.	l.	.m	S.	l.	.m	.e	l.	.m	.e	l.	d.	.e	s.	d.	.e	s.
2	.d	r.	.k	.l	r.	k.	.l	R.	f.	.l	.b	f.	.l	.d	r.	e.	.d	r.	c.
3	q.	i.	.k	q.	i.	.k	q.	t.	.f	.C	i.	.f	.e	.k	q.	.c	q.	b.	.c
4	h.	b.	p.	h.	.i	e.	h.	i.	b.	h.	.i	B.	h.	.i	.b	p.	.q	.b	p.
.·.6	.g	n.	e.	.g	n.	f.	.g	v.	f.	.g	v.	f.	.g	V.	n.	o.	u.	n.	.o
7	m.	.n	.e	m.	e.	.f	t.	e.	.f	t.	e.	.f	t.	m.	.n	T.	m.	.n	t.
1	.m	.f	l.	.m	.e	l.	d.	.e	s.	d.	.f	s.	l.	.e	.s	l.	.m	S.	l.
2	K.	.k	.l	.d	k.	.l	.d	r.	e.	.b	r.	c.	.d	r.	k.	.l	r.	k.	.l
.·.4	h.	.i	.B	h.	.i	.b	p.	.q	.b	e.	h.	.b	p.	h.	.i	p.	n.	.i	.b
5	.h	.a	g.	.h	.A	.o	.p	.a	o.	p.	.a	o.	g.	.h	o	g.	.h	o.	g.
6	u.	f.	.g	u.	f.	g.	V.	n.	.o	u.	u.	.o	.g	n.	f.	.g	n.	f.	.g
7	e.	.f	t.	e.	.f	e.	m.	.n	T.	m.	.n	t.	m.	.n	f.	m.	e.	.f	t.
.·.2	.d	r.	c.	.d	r.	k.	.l	r.	k.	.l	R.	k.	.l	.d	k.	.l	.d	r.	c.
3	q.	b.	.c	q.	i.	.k	q.	i.	.k	q.	i.	.k	.C	i.	.k	.c	q.	.k	.c
4	.q	.b	p.	h.	.b	f.	h.	.i	p.	b.	.i	.b	h.	.i	.B	h.	.i	.b	p.
5	.a	o.	.p	.a	c.	g.	.h	o.	g.	.h	o.	g.	.h	.a	g.	.h	.A	o.	.p

In ipſo Tabulæ medio erant in ſcripto exemplari 40. virides literæ: ipſas autem poſuimus Germanicas: incipiunt in 8. litera lineæ 11. & finiunt in 12. litera lineæ 18. Hoc fit in medio 8. linearum: quælibet enim linea ex illis 8. ſaltem 5. iteras virides aut Teutonicas capit.

	E	D	C	B	A	G	F	Concurrentes.			
	2	3	4	5	6	7	1	Termini Paſchæ.			
	1	a	n	g	e	l	u	s	nonis	Aprilis		
	2	e	l	u	s	a	n	g	8 kalend.	Aprilis		
	3	n	g	e	l	u	s	a	idibus	Aprilis		
	4	l	u	s	a	n	g	e	4 non.	Aprilis		
	5	a	n	g	e	l	u	s	11 kalend.	Aprilis	a	15
	6	u	s	a	n	g	e	l	4 idus	Aprilis	n	21
	7	n	g	e	l	u	s	a	3 kalend.	Aprilis	g	20
	8	s	a	n	g	e	l	u	14 kalend.	Maji	e	19
	9	g	e	l	u	s	a	n	7 idus	Aprilis	l	18
Anni	10	u	s	a	n	g	e	l	6 kalend.	Aprilis	u	17
	11	e	l	u	s	a	n	g	17 kalend.	Maji	s	16
	12	s	a	n	g	e	l	u	2 non.	Aprilis		
	13	g	e	l	u	s	a	n	9 kalend.	Aprilis		
	14	a	n	g	e	l	u	s	2 idus	Aprilis		
	15	e	l	u	s	a	n	g	kalendis	Aprilis		
	16	s	a	n	g	e	l	u	12 kalend.	Aprilis		
	17	l	u	s	a	n	g	e	5 idus	Aprilis		
	18	a	n	g	e	l	u	s	4 kalend.	Aprilis		
	19	u	s	a	n	g	e	l	15 kalend.	Maji		

Lunatio

Anni mundi.	Anni Christi.	Communis.	Communis.	Embolismus.	Communis.	Communis.	Embolismus.	Communis.	Communis.	Embolismus.	Communis.	Embolismus.	Communis.	Communis.	Embolismus.	Communis.	Communis.	Embolismus.	Communis.	Embolismus.		
5016	1064	b	b	6	c	2	3	f	4	p	f	d	·7	l	r	c	2	h	3	a	·f	g	6	h	·7	m	r	·3	e	4	p	f	2
5035	1083	f	6	l	r	d	2	9	3	h	3	o	6	b	7	m	r	h	4	h	f	u	2	i	f	7	i	·4	n	6	9	2	3
5054	1102	k	2	i	3	h	f	u	6	e	7	e	i	9	3	9	4	a	f	n	6	m	r	r	2	i	3	k	7	f	r	b	·3	4	e	1	k	2	i	·4	5
5073	1121	a	f	f	6	i	·7	r	2	i	3	b	4	o	f	u	7	e	1	k	2	k	3	2	f	7	a	6	k	7	f	r	b	·3	4	b	4	o	f	u	6	5
5092	1140	s	1	k	2	k	3	p	4	f	·6	f	7	1	r	1	2	b	·4	o	f	g	6	c	7	k	2	a	·3	p	4	g	f	·7	d	2	p	·4	p	f	6	7
5111	1159	c	3	g	u	g	2	c	7	d	1	c	·3	p	4	p	f	u	6	l	1	r	2	h	3	g	·3	p	4	g	f	·7	d	2	p	·4	p	f	6	7
5130	1178	f	6	m	7	l	·2	q	3	h	4	h	f	m	7	m	1	d	2	i	3	h	f	u	6	e	7	i	·4	a	f	n	6	m	r	r	2	i	3	k	8
5149	1197	r	i	i	·3	u	4	u	6	f	7	e	1	r	3	9	4	a	f	n	6	n	7	f	b	4	f	7	s	r	c	2	b	·4	o	f	1	r	2	i	3	9
5168	1216	a	f	f	7	s	1	i	·3	b	4	o	f	o	6	e	1	k	2	k	3	b	4	f	7	1	r	k	·3	p	4	g	f	·7	d	2	p	·4	p	f	6	7
5187	1235	e	7	k	·2	k	3	p	4	g	f	·7	l	1	2	c	·3	o	f	g	6	c	7	k	·2	k	3	p	4	g	f	·7	d	2	p	·4	p	f	6	7
5206	1254	c	3	h	4	g	·3	i	7	d	·4	h	f	o	6	m	1	d	2	c	3	o	f	g	6	l	1	r	2	h	4	g	f	·7	d	2	p	·4	p	f	6	7
5225	1273	u	·6	m	7	i	·4	h	f	o	6	m	1	d	2	c	3	o	f	g	6	n	7	i	4	u	·6	f	7	i	·4	h	f	o	6	m	1	d	2	c	3	1
5244	1292	r	·2	i	3	k	4	o	f	c	7	i	r	r	2	k	3	a	f	n	6	n	7	f	b	4	f	7	s	r	c	2	b	·4	o	f	1	r	2	i	3	9
5263	1311	a	f	f	·6	f	7	s	r	c	2	b	·4	o	f	o	6	e	1	k	2	k	3	b	4	f	7	s	r	c	2	b	·4	o	f	1	r	2	i	3	9
5282	1330	e	7	l	r	k	·3	p	·4	g	f	g	6	l	1	r	2	c	3	h	4	g	·6	e	7	l	r	d	2	p	·4	f	f	g	6	c	7	k	·2	k	3	p	4
5301	1349	c	3	h	4	h	f	i	·7	d	1	d	2	9	3	p	f	u	6	n	7	d	·2	i	3	h	4	h	f	n	·6	d	·1	d	2	o	3	i	4	h	f	n	·6
5310	1368	u	·6	m	7	c	r	r	2	h	·4	h	f	n	6	n	7	d	·2	i	·3	h	4	g	·6	e	1	r	r	2	k	3	b	4	n	·6	n	7	s	1	k	2	k	3
5329	1387	s	1	i	·3	f	4	o	f	f	6	e	1	r	r	2	k	3	b	4	n	·6	n	7	s	1	k	2	i	·4	o	f	s	f	6	e	1	r	2	k	3	b	4
5348	1406	b	4	k	f	f	·7	s	1	c	2	c	3	o	f	o	6	c	7	l	r	h	·4	h	f	i	r	r	2	h	·4	g	f	·7	s	1	k	2	i	·4	o	f	s	5
5367	1425	c	7	i	1	2	p	·4	g	f	·6	d	1	2	9	3	9	4	u	·6	m	7	l	2	c	3	h	4	h	f	u	·6	e	7	d	·2	c	3	o	f	6	7	6
5386	1444	c	3	h	4	h	f	u	·6	g	1	d	2	9	3	9	4	u	·6	m	7	m	r	2	h	·4	h	f	u	·6	e	7	d	·2	c	3	o	f	6	7	6	7
5405	1463	a	f	m	·7	e	1	r	r	2	i	3	h	f	n	6	n	7	e	1	r	3	i	4	a	f	f	6	f	1	r	2	b	3	a	4	n	·6	l	7	7	8
5424	1482	s	1	k	·2	i	·4	o	f	f	6	f	7	r	r	2	k	3	b	4	o	·6	f	7	1	r	2	k	3	b	4	o	f	f	·7	1	r	k	·3	8	9	9	10
5443	1501	b	4	g	f	g	6	s	·1	c	2	c	3	p	4	p	f	u	6	l	1	d	2	i	3	h	4	g	·6	e	7	l	r	b	4	o	f	1	r	2	i	3	9	10	11
5453	1520	t	7	i	1	2	q	3	g	f	·7	d	·2	c	3	p	4	p	f	u	6	m	7	m	1	d	2	i	3	h	·5	g	1	r	2	i	3	k	4	p	4	11	12
5472	1539	k	2	h	·4	h	f	u	6	f	7	s	1	i	·3	b	4	o	f	o	6	e	1	k	2	k	3	b	4	f	7	s	r	c	2	b	·4	o	f	1	r	2	12	13
5491	1558	a	·u	f	6	e	1	r	2	i	3	b	4	n	6	n	7	f	1	k	2	i	4	a	f	f	6	f	7	r	2	b	·3	b	4	o	f	1	r	2	i	3	13	14
5510	1558	a	·u	f	6	e	1	r	2	i	3	b	4	n	6	n	7	f	1	k	2	i	4	a	f	f	6	f	7	r	2	b	·3	b	4	o	f	1	r	2	i	3	14	15
5529	1577	s	1	k	2	k	3	9	f	f	6	f	7	1	r	k	·3	b	4	o	f	g	6	g	1	k	2	k	3	p	4	f	f	6	f	7	1	r	k	·3	8	15	16
																																									16	17
																																								17	18
																																								18	19
																																								19	20
																																								20	21
																																								21	22
																																								22	23
																																								23	24
																																								24	25
																																								25	26
																																								26	27
																																								27	28

Epactas & Paschales terminos, necnon cycli Lunæ, cum terminis Quadragesimæ, quæ hîc subnotari debuerant, invenies retrò & in sequentibus paginis, cum aliis his competentibus argumentis.

Bissextiles anni.	D			F			A			C			E			G			B			Annus magnus. Ani solaris cycli.
Dominici dies.	c	b	a	g	e	p	c	b	g	f	e	d	b	a	g	q	d	c	q	a	f	e	d	c	a	g	f	e	
Concurrentes.	4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	
Anni Domini. 1064	B	g.	.g	t.	c.	.c	p.	.p	t.	l.	.l	q.	g.	.g	T	d.	.c	p.	.e	V.	l.	.l	q.	h.	.g	m.	.m	.d	28
1092	h.	H	u.	e.	.d	q.	h.	.a	m.	.m	R.	i.	h.	u.	e.	.e	Q	.q	.a	n.	.m	r.	i.	.i	n.	e.	.e	k.	56
1120	.i	.A	f.	f.	r.	i.	.b	o.	n.	.f	k.	.k	.a	f.	.f	s.	b.	.b	O	.o	S.	k.	.k	p.	f.	.f	l.	.l	84
1148	.b	o.	.g	t.	k.	K	p.	g.	.f	l.	.l	.C	g.	.g	t.	d.	.c	p.	.p	u.	L.	.l	q.	h.	.g	t.	d.	.d	112
1176	p.	.p	V.	m.	.l	q.	h.	H	m.	.m	.d	i.	.h	u.	e.	.e	q.	h.	.a	n.	.m	R.	I	.i	n.	c.	.f	r.	140
1204	.q	.a	t.	n.	r.	i.	.i	o.	e.	E	k.	.k	.A	f.	.f	s.	i.	.b	o.	.o	.e	k.	.k	.b	F	.f	s.	e.	148
1232	.b	o.	.o	T.	k.	.k	p.	g.	.f	l.	.l	C	o.	.o	t.	l.	.k	p.	g.	.g	l.	.l	.C	h.	.g	t.	D	.d	196
1260	p.	p.	u.	m.	i.	q.	h.	.h	t.	d.	.d	q.	p.	V	m.	.c	q.	h.	h.	n.	.m	.d	i.	.i	u.	e.	.e	r.	224
1288	H	.a	n.	n.	R	i.	i.	o.	e.	.e	r.	.k	.a	n.	.n	S	i.	.i	o.	f.	.e	k.	.k	.B	.g	.f	s.	c.	252
1316	.b	o.	O	i.	k.	.k	.b	g.	.f	s.	.d	.c	o.	.o	T.	l.	.k	p	g.	.g	l.	.l	.c	h.	g.	t.	l.	.d	280
1344	p.	g.	.g	m.	L	.C	h.	.h	t.	d.	d.	q.	.p	u.	m.	.m	q.	h.	.h	N	d.	.d	q.	i.	V	m.	.e	r.	308
1362	h.	.h	n.	.n	d.	i.	I	.a	e.	.e	r.	b.	.a	n.	.n	S.	i.	.i	o.	f.	.e	.R	.k	.b	n.	.n	s.	k.	336
1400	i.	o.	f.	.f	k.	.k	.B	g.	F	s.	c.	.c	o.	.o	t.	l.	.k	.b	g.	.g	s.	c.	.c	P	o.	T.	l.	.l	364
1428	p.	g.	g.	m.	.l	c.	h.	.h	t.	l.	D	.q	g.	.f	m.	.m	C	h.	h.	u.	d.	.d	.q	.q	u.	M.	.m	r.	392
1446	h.	.h	n.	e.	.d	q.	.i	.A	m.	.e	r.	i.	H	n.	.n	t.	k.	.i	.a	f.	.e	r.	b.	.b	n.	.n	S.	K	420
1484	i.	o.	f.	.f	r.	.k	.b	o.	.n	s.	K.	.k	o.	f.	.f	I.	.k	B	g.	.g	s.	c.	.c	p.	o.	i.	l.	.l	448
1512	.b	G	o.	t.	.c	.c	p.	.p	T.	l.	.l	q.	g.	.g	m.	.m	C	h.	.h	u.	l.	.d	q.	h.	.g	m.	.m	R.	476
1540	h.	.h	u.	E	.d	q.	.q	.a	m.	.m	r.	i.	h.	.n	c.	.e	q.	i.	A.	f.	.e	r.	i.	b.	n.	.n	.e	k.	504
1568	.i	.a	f.	f.	.r	B	b.	o.	.n	S.	k.	.k	o.	.f	.f	l.	.k	.b	o.	.g	S	k.	.k	b.	f.	.f	l.	.l	532

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
a	3	d	a	1	b	11. cal. apr.	6. cal. maj	6 idus maj	6	3	25	4	3. calen. decemb.
r	2	e	b	2	c	10. cal. apr.	5. cal. maji	5. idus maji	6	2	25	4	2. calen. decemb.
a	1	f	c	3	d	9. cal. apr.	4. cal. maji	4. idus maji	6	1	25	4	cal. decemb.
t	7	g	d	4	e	8 cal. apr.	3. cal. maji	3. idus maji	6		25	4	4. non. decemb.
e	6	a	e	5	f	7. cal. apr.	2. cal. maji	2. idus maji	5	6	25	4	3. non. decemb.
n	5	b	f	6	g	6. cal. apr.	cal maji	idus maji	5	5	25	3	5 calen. decemb.
e	4	c	g	7	h	5. cal. apr.	6. non. maji	17. cal. jun.	5	4	25	3	4 calen. decemb.
t	3	d	h	8	i	4. cal apr.	5. non. maji	16 cal. jun.	5	3	25	3	3. calen decemb.
m	2	e	i	9	k	3. cal. apr.	4. non. maji	15. cal. jun.	5	2	25	3	2. calen. decemb.
e	1	f	k	10	l	2. cal. apr.	3. non. maji	14. cal. jun.	5	1	25	3	cal. decemb.
s	7	g	l	11	m	cal. apr.	2. non. maji	13. cal. jun.	5		25	3	4. non. decemb.
s	6	a	m	12	n	4. non. apr.	non. maji	12. cal. jun.	4	6	25	3	3. non. decemb.
e	5	b	n	13	o	3. non. apr.	8. idus maji	11. cal. jun.	4	5	25	2	5. calen. decemb.
m	4	c	o	14	p	2. non. apr.	7. idus maji	10. cal. jun.	4	4	25	2	4 calen. decemb.
s	3	d	p	15	q	non. apr.	6. idus maji	9. cal jun	4	3	25	2	3. calen. decemb.
u	2	e	q	16	r	8. idus. apr.	5. idus maji	8. cal. jun.	4	2	25	2	2. calen decemb.
s	1	f	r	17	s	7. idus apr.	4. idus maji	7. cal jun	4	1	25	2	cal. decemb.
o	7	g	s	18	t	6. idus apr.	3. idus maji	6 cal. jun.	4		25	2	4. non. decemb.
r	6	a	t	19	u	5. idus apr.	2. idus maji	5. cal. jun	3	6	25	2	3. non. decemb.
o	5	b	u	20	a	4. idus apr.	idus maji	4. cal. jun.	3	5	25	1	5. calen. decemb.
t	4	c	x	21	b	3. idus apr.	17. cal. jun.	3. cal. jun.	3	4	25	1	4. calen. decemb
e	3	d	y	22	c	2. idus apr.	16. cal. jun.	2. cal. jun	3	3	25	1	3. calen. decemb.
e	2	e	z	23	d	idus apr.	15. cal. jun.	cal. jun.	3	2	25	1	2 calen. decemb.
t	1	f	a	24	e	18 cal. maji	14. cal. jun.	4. non. jun.	3	1	25	1	cal. decemb.
e	7	g	b	25	f	17. cal. maji	13. cal. jun.	3. non. jun.	3		25	1	4. non. decemb.
g	6	a	c	26	g	16. cal. maji	12. cal. jun.	2. non. jun.	2	6	25	1	3. non. decemb.
e	5	b	d	27	h	15. cal. maji	11. cal. jun.	non. jun.	2	5	25		5. calen. decemb.
t	4	c	e	28	i	14. cal. maji	10. cal. jun.	8. idus jun.	2	4	25		4. calen. decemb.
e	3	d	f	29	k	13. cal. maji	9. cal. jun.	7. idus jun.	2	3	25		3. calen. decemb.
g	2	e	g	30	l	12. cal. maji	8. cal. jun.	6. idus jun.	2	2	25		2. calen. decemb.
e	1	f	h	31	m	11. cal. maji	7. cal. jun.	5. idus jun.	2	1	25		cal. decemb.
t	7	g	i	32	n	10. cal. maji	6. cal. jun.	4. idus jun.	2		25		4. non. decemb.
e	6	a	k	33	o	9. cal. maji	5. cal. jun.	3. idus jun.	1	6	25		3. non. decembr.
c	5	b	l	34	p	8. cal. maji	4. cal. jun.	2. idus jun	1	5	24		5. calen. decemb.
y	4	c	m	35	q	7. cal. maji	3. cal. jun.	idus jun.	1	4	24		4. calen. decemb.

Ara tenet messem suus, ore te, &c.

Concurrentes.

Feriæ.

Retrogradæ notæ.

Reliquarum notarum figuræ.

Dominici dies Paschæ.

Initia Rogationum.

Pentecostes.

Dies extra hebdomadas relidui, etiam illius temporis.

Hebdomadæ usque ad nativitatem divi Joannis Baptistæ.

Vacantes hebdomadæ.

Hebdomadæ à Pentecoste usque ad Adventum Domini.

Adventus Domini.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
a	1	b	15. cal. febr.	6. idus febr.	3	3	6	3	12	3
b	2	c	14. cal. febr.	5. idus febr.	3	4	6	4	12	4
c	3	d	13 cal. febr.	4. idus febr.	3	5	6	5	12	
d	4	e	12. cal. febr.	3. idus febr.	3	6	6	6	12	5
e	5	f	11. cal febr.	2. idus febr.	4		7		13	
f	6	g	10. cal. febr.	idus febr.	4	1	7	1	13	1
g	7	h	9 cal febr.	16. cal. mar.	4	2	7	2	13	2
h	8	i	8. cal febr.	15. cal. mar.	4	3	7	3	13	3
i	9	k	7. cal. febr.	14. cal. mar.	4	4	7	4	13	4
k	10	l	6. cal febr.	13. cal. mar.	4	5	7	5	13	5
l	11	m	5. cal febr.	12 cal. mar.	4	6	7	6	13	6
m	12	n	4. cal. febr.	11. cal mar.	5		8		14	
n	13	o	3. cal febr.	10. cal. mar.	5	1	8	1	14	1
o	14	p	2. cal. febr.	9. cal. mar.	5	2	8	2	14	2
p	15	q	cal. febr.	8. cal. mar.	5	3	8	3	14	3
q	16	r	4. non. febr.	7. cal. mar.	5	4	8	4	14	4
r	17	s	3. non febr.	6 cal. mar.	5	5	8	5	14	5
s	18	t	2. non. febr.	5. cal. mar.	5	6	8	6	14	6
t	19	u	non. febr.	4. cal. mar.	6		9		15	
u	20	a	8. idus febr.	3. cal mar.	6	1	9	1	15	1
x	21	b	7. idus febr.	2 cal. mar.	6	2	9	2	15	2
y	22	c	6. idus febr.	cal. mar.	6	3	9	3	15	3
z	23	d	5. idus febr.	6. non. mar.	6	4	9	4	15	4
a	24	e	4. idus febr.	5 non. mar.	6	5	9	5	15	5
b	25	f	3 idus febr.	4. non. mar.	6	6	9	6	15	6
c	26	g	2. idus febr.	3. non. mar.	7		10		16	
d	27	h	idus febr.	2. non. mar.	7	1	10	1	16	1
e	28	i	16. cal. mar.	non mar.	7	2	10	2	16	2
f	29	k	15. cal mar.	8. idus mar.	7	3	10	3	16	3
g	30	l	14. cal. mar.	7. idus mar.	7	4	10	4	16	4
h	31	m	13. cal. mar.	6. idus mar.	7	5	10	5	16	5
i	32	n	12 cal. mar.	5. idus mar.	7	6	10	6	16	6
k	33	o	11. cal. mar.	4. idus mar.	8		11		17	
l	34	p	10. cal. mar.	3. idus mar.	8	1	11	1	17	1
m	35	q	9. cal. mar.	2. idus mar.	8	2	11	2	17	2

Initia Septuagesimæ. | Initia Quadragesimæ. | Hebdomadæ à nativitate Domini usque ad Septuagesimam. | Dies residui extra hebdomadas, etiam illius temporis. | Hebdomadæ à nativitate Domini usque ad Sexagesimam.

Notandum quòd singulis annis anni Domini hîc mutantur, & cum ipsis penè omnia hujus paginæ argumenta ordiuntur.

Quoniam

QUoniam in primo decennovalis cycli anno in cal. Januariis luna 9. semper esse solet, in 2. etiam anno ejus cycli in prædictis cal. luna 20. atque in 3. prima. Nota, lunas cal. Januar. in primo ordine positas, ac deinde suis ordinibus omnes 7. ferias positas, id est, diem Dominicum. 2. feriam, 3. 4. 5. & 6. sive sabbatum. Post harum quoque feriarum ordines in 9. ordine positas lunas 14. paschales, & tunc demum computa cujusvis anni cal. Jan. quota occurrat feria, quotaque in ipsis calend. sit luna, & incipe ab ipsa luna, tenens ipsum versum, in qua ætatem lunæ inveneris, quoniam in cal. Jan. computasti usque dum venias ad ordinem feriæ, in qua easdem cal. invenisti: & ibi habes dominicum Paschæ cum luna sua, quomodo in eodem anno esse debet. Perge quoque per eundem versum usque ad ordinem lunarum 14. quæ positæ sunt in ordine 9. & ibi habes lunam 14. in qua Hebraicum pascha esse debet. Et quia decies novies 7. fiunt 133. tantoties hic sunt dies paschales Dominici descripti. Quos si per 4. partem multiplicaveris, id est, quater centeni, quater triceni, quater terni, fiunt in summa 532. quæ summa est anni magni. Et cùm per 133. annos diversus sit cursus feriarum ad lunam propter rationem bissexti, post 532. annos ad eundem ordinem redit. Sicque fit, ut totius anni magni paschalium ordinum absque errore, hæc formula contineat veritatem, præterquàm uno tantùm in loco, ubi communi anno inveneris 15. lunam in dominico die Paschæ, post multos annos invenies eam 16. ibi esse debere semel tantùm, quæ res nullum alium affert errorem.

9	5. id. Apr. 18	6. id. Apr. 17	7. id. Apr. 16	8. id. Apr. 15	2. id. Apr. 21	3. id. Apr. 20	4. id. Apr. 19	non. Aprilis	1
20	7. cal. Apr. 15	cal. Apr. 21	2. cal. Apr. 20	3. cal. Apr. 19	4. cal. Apr. 18	5. cal. Apr. 17	6. cal. Apr. 16	8. cal. April.	2
1	16. cal. Maji 17	17. cal. Maji 16	18. cal. Maji 15	12. cal. Maji 21	13. cal. Maji 20	14. cal. Maji 19	15. cal. Maji 18	idus April.	3
12	5. id. Apr. 21	6. id. Apr. 20	7. id. Apr. 19	8. id. Apr. 18	non. Apr. 17	2. no. Apr. 16	3. no. Apr. 15	4. non. April.	4
23	7. cal. Apr. 18	8. cal. Apr. 17	9. cal. Apr. 16	10. cal. Apr. 15	4. cal. Apr. 21	5. cal. Apr. 20	6. cal. Apr. 19	11. cal. April.	5
4	16. cal. Maji 20	17. cal. Maji 19	18. cal. Maji 18	id. Apr. 17	2. id. Apr. 16	3. id. Apr. 15	4. id. Apr. 21	4. id. April.	6
15	4. no. Apr. 17	cal. Apr. 16	2. cal. Apr. 15	8. id. Apr. 21	non. Apr. 20	2. no. Apr. 19	3. no. Apr. 18	3. cal. April.	7
26	9. cal. Maji 17	10. cal. Maji 18	11. cal. Maji 17	12. cal. Maji 16	13. cal. Maji 15	7. cal. Maji 21	8. cal. Maji 20	14. cal. Maji.	8
7	5. id. Apr. 16	6. id. Apr. 15	18. cal. Maji 21	id. Apr. 20	2. id. Apr. 19	3. id. Apr. 18	4. id. Apr. 17	7. id. April.	9
18	4. no. Apr. 20	cal. Apr. 19	2. cal. Apr. 18	3. cal. Apr. 17	4. cal. Apr. 16	5. cal. Apr. 15	3. no. Apr. 21	6. cal. April.	10
29	16. cal. Maji 15	10. cal. Maji 16	11. cal. Maji 20	12. cal. Maji 19	13. cal. Maji 18	14. cal. Maji 17	15. cal. Maji 16	17. cal. Maji.	11
10	5. id. Apr. 19	6. id. Apr. 18	7. id. Apr. 17	8. id. Apr. 16	non. Apr. 15	3. id. Apr. 21	4. id. Apr. 20	2. non. Apr.	12
21	7. cal. Apr. 16	8. cal. Apr. 15	2. cal. Apr. 21	3. cal. Apr. 20	4. cal. Apr. 19	5. cal. Apr. 18	6. cal. Apr. 17	9. cal. April.	13
2	16. cal. Maji 18	17. cal. Maji 17	18. cal. Maji 16	id. Apr. 15	13. cal. Maji 21	14. cal. Maji 20	15. cal. Maji 19	2. id. April.	14
13	4. no. Apr. 15	6. id. Apr. 21	7. id. Apr. 20	8. id. Apr. 19	non. Apr. 18	2. no. Apr. 17	3. no. Apr. 16	cal. April.	15
24	7. cal. Apr. 19	8. cal. Apr. 18	9. cal. Apr. 17	10. cal. Apr. 16	11. cal. Apr. 15	5. cal. Apr. 21	6. cal. Apr. 20	12. cal. April.	16
5	16. cal. Maji 21	17. cal. Maji 20	18. cal. Maji 19	id. Apr. 18	2. id. Apr. 17	3. id. Apr. 17	4. id. Apr. 15	5. id. April.	17
16	4. no. Apr. 18	cal. Apr. 17	2. cal. Apr. 16	3. cal. Apr. 15	non. Apr. 21	2. no. Apr. 20	3. no. Apr. 19	4. cal. April.	18
27	9. cal. Maji 20	10. cal. Maji 19	11. cal. Maji 18	12. cal. Maji 17	13. cal. Maji 16	14. cal. Maji 15	8. cal. Maji 21	15. cal. Maji.	19
	1	2	3	4.	5	6	7	8	
	Luna Januarii.	Dominica.	Luna.	Feria secunda.	Luna.	Feria tertia.	Luna.	Feria quarta.	Luna.	Feria quinta.	Luna.	Feria sexta.	Luna.	Feria septima.	Luna.	Luna nona.	Decennovalis numerus.		

PRimo decennovalis cycli anno, quando nulla epacta ponitur, in cal. martii luna 9. invenitur: secundo 20. tertio 1. quarto 12. luna. Harum cal. martiarum lunas per 19. annos collectas, primo præfiximus ordine, secundo 14. lunas paschales: at deinde, 7. qui sequuntur ordinibus, feriarum rationem describimus. Cùm igitur paschalis festi 14. lunam diemque paschæ cum luna sua cujusvis anni decennovalis invenire desideras, inspecta luna calendarum suprà scriptarum, consideratáque feria quæ ipsæ occurrant calendæ, tene ipsam lineam à primo ordine, in qua ætatem deprehenderas, eamque sequens devenies ad ordinem secundum, in qua 14. lunam paschalem reperies: inde quoque per eandem lineam pervenies ad feriam, in qua præfati mensis habuisti cal. ubi diem paschæ cum luna sua, linea quam tenueris tibi ostendet. Verbi gratia, si prima feria calend. martii, in 1. feria quam posuimus, ipsum diem paschæ cum luna sua invenies: si verò 2. similiter in ea, ut in 1. diximus diem & lunam reperies annotatam. Quæ inquisitio usque ad 7. feriam simili modo procedens, nulla unquam falsitate notatur, quin hujus argumenti ratio per 133. annos, quod est anni magni pars 4. firma stabilitate progreditur: quæ cùm ad finem usque deducta fuerit, rursum in sese rediens explicabitur, atque explicata, in se semper revertitur. Porrò hunc cyclum ita ordinavimus, ut in capite decennovalis, quem posuimus in 1. feria cal. Martii, & concurrens tertius, qui ponitur in anno 1. præparationis bissexti. Sed quia solaris cyclus 28. lustris 19. peragitur annis, non antè ad eundem locum concurrens, quem diximus, revertitur, dum 532. expleat annos, hunc cyclum quater circumeat: quam summam uterque circulus per alterutrum efficit multiplicatus. Sciendum verò quod hæc pagina nihil à superiore discrepat, nisi quòd illa lunas calend. Janu. ista continet Martiarum, quæ tamen utræque eundem contemnent modum. Hoc quoque differunt, quòd quæ calendaria subnotantur, 5. feriæ lunationum Januarii, occurrunt Dominica die ipso ordine sub lunationibus martii. Cumque utriusque paginæ eædem sint calendarum lunæ, feriæ, & calendaria paschalis diei cum suis lunationibus, hoc uno differunt, quod dissimiliter currunt. Nam ut dictum est, calendaria quæ subnotantur, 5. feriæ Jan. hic proveniunt dominica Martii: & quæ ibi 6. feria, hic scribuntur in 2. ut tali modo per omnia de cætero sit concordia. Siquidem 14. lunas, ut in superiori pagina, hic 9. contineat linea. Ex quibus singulis in eodem versu contra se posita oriuntur 7. calendaria, quæ sequuntur calendarium in quolibet anno 14. lunæ debitum, juxta decretum Niceni Concilii sanctorum 318. Patrum.

	Dominica	Feria 2.	Feria 3.	Feria 4.	Feria 5.	Feria 6.	Sabbatum	Luna 14. Paschæ.
9	2. id. apr. 21	3. id. apr. 20	4. id. apr. 19	5. id. apr. 18	6. id. apr. 17	7. id. apr. 16	1. id. apr. 15	non. apr.
20	4. cal. apr. 18	5. cal. apr. 17	6. cal. apr. 16	7. cal. apr. 15	cal. april. 21	cal. apr. 20	3. cal. apr. 19	8. cal. apr.
1	13. cal. maj. 20	14. cal. maj. 19	15. cal. maj 18	16. cal. maj. 17	17. cal. maj. 16	18. cal. maj. 15	12. cal. maj. 21	id. april.
20	non. apr. 17	2. no. apr. 16	3. no. apr. 15	5. id. apr. 21	6. id. apr. 20	7. id. apr. 19	8. id. apr. 18	4. non. apr.
23	4. cal. apr. 21	5. cal. apr. 20	6. cal. apr. 19	7. cal. apr. 18	8. cal. apr. 17	9 cal. apr. 15	10. cal. apr. 15	11. cal. apr.
4	2. id. apr. 16	3. id. apr. 15	15. cal. maj. 21	16. cal. maj. 20	17. cal. maj. 19	18. cal. maj 18	id. april. 17	4. id. apr.
15	non. apr. 20	2. no. apr. 19	3. non. apr. 18	4. no. apr. 17	cal. apr. 16	2. cal. apr. 15	8. id. apr. 20	3. cal. apr.
26	13. cal. maj. 15	7. cal. maj. 21	8. cal. maj. 20	9. cal. maj. 19	10. cal. maj. 18	11. cal. maj. 17	12. cal. maj. 16	14. cal. maj.
7	2. id. apr. 19	3. id. apr. 18	4. id. apr. 17	5. id. apr. 16	6 id. apr. 15.	18. cal. maj 21	id. april. 20	7. id. apr.
1	4. cal. apr. 16	5. cal. apr. 15	3. non. apr. 21	4. no. apr. 20	cal. apr. 19	2. cal. apr. 19	3. cal. apr. 17	6. cal. apr.
28	13. cal. maj. 18	14. cal. maj. 17	15 cal. maj 16	16. cal. maj. 15	10. cal. maj. 21	11. cal. maj. 20	12. cal. maj. 19	17. cal. maj.
10	non. apr. 15	3. id. apr. 21	4. id. apr. 20	5. id. apr. 19	6. id. apr. 18	7. id. apr. 17	8. id. apr. 16	2. non. apr.
21	4. cal. apr. 19	5. cal. apr. 18	6. cal. apr. 17	7. cal. apr. 16	8. cal. apr. 15	2. cal. apr. 21	3. cal. apr. 20	8. cal. apr.
2	13. cal. maj. 21	14. cal. maj. 20	15. cal. maj. 19	16. cal. maj. 18	17. cal. maj. 17	18. cal. maj. 16	id. april. 15	2. id. apr.
13	non. apr. 18	2. no. apr. 16	3. no. apr. 16	4. no. apr. 15	6. id. apr. 21	7. id. apr. 20	8. id. apr. 19	cal. apr.
24	4. cal. apr. 21	5. cal. apr. 20	6. cal. apr. 19	7. cal. apr. 18	8. cal. apr. 17	9 cal. apr. 16	10. cal. apr. 15	12. cal. apr.
5	2. id. apr. 17	3. id. apr. 16	4. id. apr. 15	16 cal. maj. 21	17. cal. maj. 20	18. cal. maj. 19	id. april. 18	5. id. apr.
16	non. apr. 21	2. no. apr. 20	3. no. apr. 19	4. no. apr. 18	cal. apr. 17	2. cal. apr. 16	3. cal. apr. 15	4. cal. apr.
27	13. cal. maj. 16	14. cal. maj. 15	8. cal. maj. 21	9. cal. maj. 20	10. cal. maj. 19	11. cal. maj. 18	12. cal. maj. 17	15. cal. maj.
	Luna	Luna	Luna	Luna	Luna	Luna	Luna	

Menses hîc duodecim numerantur ordine juxta numerum & ordinem istarum 12. columnarum ut infrà.

| | | |

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
1	1	s		a	r			q		t	p			o			n			m	30
2	2						u						s		a	r			q		1
3	3		p			o			n			m						u			2
4	4	t		b	s		a	r			q			p			o			n	3
5	5								u				t		b	s		a	r		4
6	6		q			p			o			n									5
6	7	u		c	t		b	s		a	r			q			p			o	6
8	8												u		c	t		b	s		7
9	9	a	r			q			p			o									8
10	10			d	u		c	t		b	s		a	r			q			p	9
11	11														d	u		c	t		10
12	12	b	s		a	r			q			p									11
13	13			e			d	u		c	t		b	s		a	r			q	12
14	14														e			d	u		13
15	15	c	t		b	s		a	r			q									14
16	16			f			e			d	u		c	t		b	s		a	r	15
17	17														f			e			16
18	18	d	u		c	t		b	s		a	r									17
19	19			g			f			e			d	u		c	t		b	s	18
20	20		a												g			f			19
21	21	e			d	u		c	t		b	s		a							20
22	22			h			g			f			e			d	u		c	t	21
23	23		b			a									h			g			22
24	24	f			e			d	u		c	t		b			a				23
25	25			i			h			g			f			e			d	u	24
26	26		c			b			a						i			h			25
27	27	g			f			e			d	u		c			b			a	26
28	28			k			i			h			g			f			e		27
29	29		d			c			b			a			k			i			28
30	30	h			g			f			e			d			c			b	29
31	1			l			k			i			h			g			f		1
32	2		e			d			c			b			l			k			2
33	3	i			h			g			f			e			d			c	3
34	4			m			l			k			i			h			g		4
35	5		f			e			d			c			m			l			5
36	6	k			i			h			g			f			e			d	6
37	7			n			m			l			k			i			h		7
38	8		g			f			e			d			n			m			8
39	9	l			k			i			h			g			f			e	9
40	10			o			n			m			l			k			i		10
41	11		h			g			f			e			o			n			11
42	12	m			l			k			i			h			g			f	12
43	13			p			o			n			m			l			k		13
44	14		i			h			g			f			p			o			14
45	15	n			m			l			k			i			h			g	15
46	16			q			p			o			n			m			l		16
47	17		k			i			h			g			q			p			17
48	18	o			n			m			l			k			i			h	18
49	19			r			q			p			o			n			m		19
50	20		l			k			i			h			r			q			20
51	21	p			o			n			m			l			k			i	21
52	22			s			r			q			p			o			n		22
53	23		m			l			k			i			s			r			23
54	24	q			p			o			n			m			l			k	24
55	25			t			s			r			q			p			o		25
56	26		n			m			l			k			t			s			26
57	27	r			q			p			o			n			m			l	27
58	28			u			t			s			r			q			p		28
59	29		o			n			m			l			u			r			29

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
1	,m	,a	a	,i	s.	,r	,f	p.	,o	,c	m.	,l	u.	,t	,h	r.	,q	,e	o.	1
2	,n	,b	b	,k	t.	,s	,g	q.	,p	,d	n.	,m	,a	a	,i	s.	,r	,f	p.	2
3	,o	,c	c	,l	u.	,t	,h	r.	,q	,e	o.	,n	,b	b	,k	t.	,s	,g	q.	3
4	,p	,d	d	,m	,a	a	,i	s.	,r	,f	p.	,o	,c	c	,l	u.	,t	,h	r.	4
5	,q	,e	e	,n	,b	b	,k	t.	,s	,g	q.	,p	,d	d	,m	,a	a	,i	s.	5
6	,r	,f	f	,o	,c	c	,l	u.	,t	,h	r.	,q	,e	e	,n	,b	b	,k	t.	6
7	,s	,g	g	,p	,d	d	,m	,a	a	,i	s.	,r	,f	f	,o	,c	c	,l	u.	7
8	,t	,h	h	,q	,e	e	,n	,b	b	,k	t.	s.	,g	g	,p	,d	d	,m	,a	8
9	a	,i	i	,r	,f	f	,o	,c	c	,l	u.	,t	,h	h	,q	,e	e	,n	,b	9
10	b	,k	k	,s	,g	g	,p	,d	d	,m	,a	a	,i	i	,r	,f	f	,o	,c	10
11	c	,l	l	,t	,h	h	,q	,e	e	,n	,b	b	,k	k	,s	,g	g	,p	,d	11
12	d	,m	m	a	,i	i	,r	,f	f	,o	,c	c	,l	l	,t	,h	h	,q	,e	12
13	e	,n	n	b	,k	k	,s	,g	g	,p	,d	d	,m	m	a	,i	i	,r	,f	13
14	f	,o	o	c	,l	l	,t	,h	h	,q	,e	e	,n	n	b	,k	k	,s	,g	14
15	g	,p	p	d	,m	m	a	,i	i	,r	,f	f	,o	o	c	,l	l	,t	,h	15
16	h	,q	q	e	,n	n	b	,k	k	,s	,g	g	,p	p	d	,m	m	a	,i	16
17	i	,r	r	f	,o	o	c	,l	l	,t	,h	h	,q	q	e	,n	n	b	,k	17
18	k	,s	s	g	,p	p	d	,m	m	a	,i	i	,r	r	f	,o	o	c	,l	18
19	l	,t	t	h	,q	q	e	,n	n	b	,k	k	,s	s	g	,p	p	d	,m	19
20	m	a	u	i	,r	r	f	,o	o	c	,l	l	,t	t	h	,q	q	e	,n	20
21	n	b	a.	k	,s	s	g	,p	p	d	,m	m	a	u	i	,r	r	f	,o	21
22	o	c	b.	l	,t	t	h	,q	q	e	,n	n	b	a.	k	,s	s	g	,p	22
23	p	d	c.	m	a	u	i	,r	r	f	,o	o	c	b.	l	,t	t	h	,q	23
24	q	e	d.	n	b	a.	k	,s	s	g	,p	p	d	c.	m	a	u	i	,r	24
25	r	f	e.	o	c	b.	l	,t	t	h	,q	q	e	d.	n	b	a.	k	,s	25
26	s	g	f.	p	d	c.	m	a	u	i	,r	r	f	e.	o	c	b.	l	,t	26
27	t	h	g.	q	e	d.	n	b	a.	k	,s	s	g	f.	p	d	c.	m	a	27
28	u	i	h.	r	f	e.	o	c	b.	l	,t	t	h	g.	q	e	d.	n	b	28
29	a.	k	i.	s	g	f.	p	d	c.	m	a	u	i	h.	r	f	e.	o	c	29
30	b.	l	k.	t	h	g.	q	e	d.	n	b	a.	k	i.	s	g	f.	p	d	30
1	c.	m	l.	u	i	h.	r	f	e.	o	c	b.	l	k.	t	h	g.	q	e	31
2	d.	n	m.	a.	k	i.	s	g	f.	p	d	c.	m	l.	u	i	h.	r	f	32
3	e.	o	n.	b.	l	k.	t	h	g.	q	e	d.	n	m.	a.	k	i.	s	g	33
4	f.	p	o.	c.	m	l.	u	i	h.	r	f	e.	o	n.	b.	l	k.	t	h	34
5	g.	q	p.	d.	n	m.	a.	k	i.	s	g	f.	p	o.	c.	m	l.	u	i	35
6	h.	r	q.	e.	o	n.	b.	l	k.	t	h	g.	q	p.	d.	n	m.	a.	k	36
7	i.	s	r.	f.	p	o.	c.	m	l.	u	i	h.	r	q.	e.	o	n.	b.	l	37
8	k.	t	s.	g.	q	p.	d.	n	m.	a.	k	i.	s	r.	f.	p	o.	c.	m	38
9	l.	u	t.	h.	r	q.	e.	o	n.	b.	l	k.	t	s.	g.	q	p.	d.	n	39
10	m.	a.	u.	i.	s	r.	f.	p	o.	c.	m	l.	u	t.	h.	r	q.	e.	o	40
11	n.	b.	a.	k.	t	s.	g.	q	p.	d.	n	m.	a.	u.	i.	s	r.	f.	p	41
12	o.	c.	b.	l.	u	t.	h.	r	q.	e.	o	n.	b.	a.	k.	t	s.	g.	q	42
13	p.	d.	c.	m.	a.	u.	i.	s	r.	f.	p	o.	c.	b.	l.	u	t.	h.	r	43
14	q.	e.	d.	n.	b.	a.	k.	t	s.	g.	q	p.	d.	c.	m.	a.	u.	i.	s	44
15	r.	f.	e.	o.	c.	b.	l.	u	t.	h.	r	q.	e.	d.	n.	b.	a.	k.	t	45
16	s.	g.	f.	p.	d.	c.	m.	a.	u.	i.	s	r.	f.	e.	o.	c.	b.	l.	u	46
17	t.	h.	g.	q.	e.	d.	n.	b.	a.	k.	t	s.	g.	f.	p.	d.	c.	m.	a.	47
18	u.	i.	h.	r.	f.	e.	o.	c.	b.	l.	u	t.	h.	g.	q.	e.	d.	n.	b.	48
19	a	k.	i.	s.	g.	f.	p.	d.	c.	m.	a.	u.	i.	h.	r.	f.	e.	o.	c.	49
20	b	l.	k.	t.	h.	g.	q.	e.	d.	n.	b.	a.	k.	i.	s.	g.	f.	p.	d.	50
21	c	m.	l.	u.	i.	h.	r.	f.	e.	o.	c.	b.	l.	k.	t.	h.	g.	q.	e.	51
22	d	n.	m.	a	k.	i.	s.	g.	f.	p.	d.	c.	m.	l.	u.	i.	h.	r.	f.	52
23	e	o.	n.	b	l.	k.	t.	h.	g.	q.	e.	d.	n.	m.	a	k.	i.	s.	g.	53
24	f	p.	o.	c	m.	l.	u.	i.	h.	r.	f.	e.	o.	n.	b	l.	k.	t.	h.	54
25	g	q.	p.	d	n.	m.	a	k.	i.	s.	g.	f.	p.	o.	c	m.	l.	u.	i.	55
26	h	r.	q.	e	o.	n.	b	l.	k.	t.	h.	g.	q.	p.	d	n.	m.	a	k.	56
27	i	s.	r.	f	p.	o.	c	m.	l.	u.	i.	h.	r.	q.	e	o.	n.	b	l.	57
28	k	t.	s.	g	q.	p.	d	n.	m.	a	k.	i.	s.	r.	f	p.	o.	c	m.	58
29	l	u.	t.	h	r.	q.	e	o.	n.	b	l.	k.	t.	s.	g	q.	p.	d	n.	59

Anni

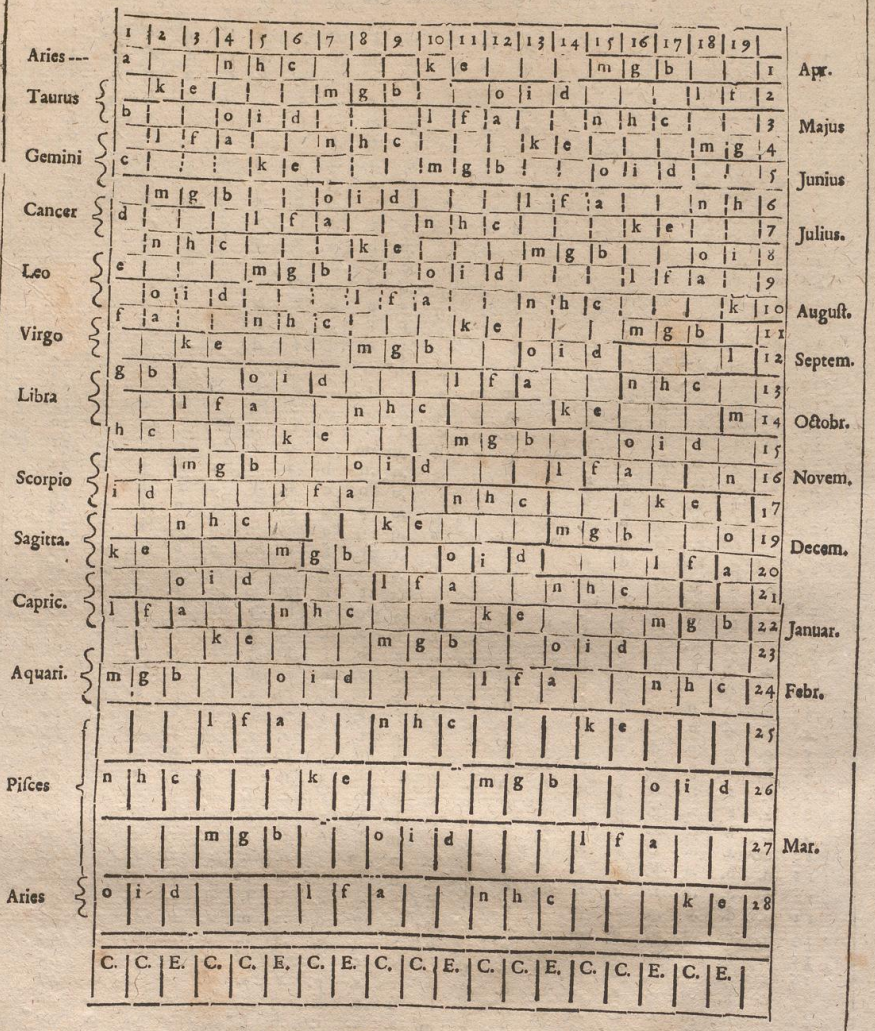

Communis annus, vocatur etiam Simplex & planus, & conſtat duodecim menſibus, quorum & ordo & nomina jam hic ſequuntur: videlicet ſecundum aſtra, & ſecundum Hebræos:

1	Aprilis,	In hiſce duobus prioribus, habetur Ver.
2	Majus,	
3	Junius,	Et in iſtis tribus menſibus habetur Æſtas.
4	Julius,	
5	Auguſtus,	
6	September,	Iſtis tribus menſibus, habetur Autumnus.
7	October,	
8	November,	
9	December,	Et in iſtis tribus ultimis habetur Hyems.
10	Januarius,	
11	Februarius,	
12	Martius.	Hic incipit prima pars quatuor temporum anni, dicta Ver.

Emboliſmicus annus, dicitur annus tranſitum habens, ſeu potius tranſcenſum: quoniam tranſcendit annum communem uno lunari menſe.

Cyclus decem novalis, aut curſus 19. annorum, eſt illud certum annorum ſpatium, poſt quod omnes Lunationes in eandem horam redeunt, in qua prius fuerunt.

Epactæ, eſt illud reſiduum dierum, horarum & minutarum, quod manet ex emboliſmo, & reſervatur ad ſequentem annum.

Siqui-

SIquidem totam annalis circuitus seriem, quæ duodecim mensibus continetur, alphabetis distinximus: ita duntaxat ut primus & secundus ordo vicenos & septenos dies: tertius autem uno amplius complectatur: illo videlicet qui de tertio repetitis, octo horis superfluis accrescit, quia Luna moratur in unoquoque signo undecim diebus & sex horis & bisse, id est, duas tertias partes unius horæ. Bisse ergo repetito duodecies, efficiuntur octo horæ in anno, id est, lunari circuitu: ex quibus octo horis per tres annos, id est, lunares circuitus, crescit dies unus: si tamen ille dies non invenitur in pagina regulari, quamvis in annali inveniatur locus vacuus inter o & a in tertio loco. De sex verò horis, crescit dies in quarto signo, & propterea quartum signum multiplicatur semper ter, has subit literas: sed alternis apposuimus, id est, intervalla fecimus, ibi unam scilicet in eo relinquendo vacuam. Plures enim dies sunt in circuitu lunæ, in alphabeto, sed quia non singulis diebus apposuimus eidem operi, id est, annali libello: quot enim literas capit, tot etiam annos, id est, lunares circuitus comprehendit.

Quare non invenitur locus vacuus inter o & a tertia vice in pagina regulari, sicut invenitur in annali serie: ideò non invenitur, quia vigintiseptem diebus & octo horis luna zodiacum percurrit, & litera uniuscujusque diei, vel locus vacuus in pagina regulari est, & idem alphabetum tredecies computatur in uno anno: & si locus vacuus fuisset, vigintiocto dies invenirentur in unoquoque circuitu: & hinc maximus crevisset error, si inter o & a locus fuisset vacuus.

Item quæritur quomodo in pagina regulari invenitur illud sydus, quod per locum vacuum inter o & a significatur in annali serie in tertio circuitu, cùm nullus locus vacuus in illa pagina invenitur. Ad hoc breviter respondere possumus, quòd inter o & a illud sydus cognoscitur similitudine bissexti, cui nullus est locus vacuus in annali serie: sed inseritur inter duos solares dies, id est, inter septimum & sextum kalendarum Martiarum.

Item quæritur quare sydus quartum in alphabeto semper ter scriptum invenitur in pagina regulari. Ad hoc sic respondere possumus, quòd ideò ter scribitur unum sydus, propter integrum diem, qui de sex horis quater repetitis uniuscujusque sydéris nascitur: illi igitur syderi, in quo tunc luna moratur, ille dies deputatur, id est, quarto semper syderi.

Item quæritur utrum tres dies computantur in aliquo signo, quod ter scriptum non est in pagina regulari. Computantur itaque in tertio circuitu lunari, ubi est locus vacuus inter o & a, in annali serie.

Item quæritur utrum computantur quatuor dies in signo. Utique computantur quando ter scribitur unum signum propter sex horas supradictas. Et illi syderi computatur ille dies, qui nascitur de bisse, id est, octo horis tertiò repetitis. Scrutare septimum & octavum annum, & sextum decimum, & septimum decimum, & octavum decimum.

Item quæritur quare unum alphabetum tredecies in annali serie scribitur in uno anno, si tredecim vicibus non iteratur unum alphabetum. Sic etiam illud solvitur, quòd propter numerum solarium dierum, quibus sol signiferum circuit unum alphabetum tredecies iterat in annali serie, hoc est in trecentis sexagintaquinque diebus & quadrante, vigintiseptem verò diebus & octo horis, sicut suprà diximus signiferum circumvolat. Ideò non est necesse, ut idem alphabetum iteretur ad significandos eosdem dies, ut eadem signa monstrentur.

Item quæritur quare non aliud inchoat alphabetum uniuscujusque anni in pagina regulari. Sic solvitur, si ab a semper inchoasset, arietis sydus significaretur semper & illo sydere, in quo luna moratur in primo decennovalis circuli anno, quando est nona luna in kalendis Januariis, sub eodem poneretur a, id est, sub ariete: & in eodem sydere, in quo luna moratur in secundo anno supradicti circuli, quando est vigesima luna in kalendis Januariis, id est, Virginis signo, sub quo inscribitur a. Sic etiam de aliis.

Item quæritur quare Aries scribitur in fine anni, & in principio ejusdem anni. Hoc item ideò agitur, quia in extrema parte Arietis luna pervolat, quando est nona in calendis Januarii. Item repetitis octo horis, quia luna moratur in unoquoque signo duobus diebus & sex horis & bisse, id est, duabus partibus unius horæ. Bisse ergo repetito, duodecies efficiuntur octo horæ in anno. Ex quibus octo horis per tres annos crescit dies unus. Sed tamen ille dies non invenitur in pagina regulari, quamvis inveniatur locus vacuus inter o & a, in tertio loco.

De sex verò horis crescens dies in quarto signo, & propterea quartum signum multiplicatur semper ter.

Si vis invenire, in quo loco debent triplicari signa, discito quòd luna zodiacum circulum vigintiseptem diebus & octo horis perlustrat. Signa autem duodecim, bis duplica, fiunt vigintiquatuor, & remanent tres dies ex vigintiseptem, qui ternarius quarta pars est duodenarii, omissis octo horis, quæ per ternos annos in crescendo, diem integrum efficiunt: propterea, in quarto loco signa triplicari debent.

Primus mensis Romanorum,

JANUARIUS

Habet dies triginta & unum.
Luna verò triginta.
Nox, horarum sedecim est: & dies, tantùm octo.

Decimus mensis Hebræorum Thebet, habet in hoc mense locum.
& Secundus mensis Græcorum, Eudinios.

| | | |

MARTYROLOGIUM.

Januarius.

PRimum nunc Jani vocitatum nomine mensem,
Unde sacratus ear, recolatque festa canemus.

calendæ Quod veteres coluêre patres, umbramque futuri
Exposuit sancta Christi de Virgine nati,
Circumcisa caro, jam sacrat ecce Calendas,
Basiliusque sacer meritorum splendet honore:
Euphrosina simul nitet Almachiusque beatus.
4.nonarum Macarius quartum nonarum dedicat astum,
Qui tenuit docuitque eremi pius accola morem.
3.nonarum Tertia nonarumque dies celebrat Genovefam.
2.nonarum Tum pridie nonis augenti festa recurrunt,
nonæ Hinc nonas Simeon confessor possidet alnus,
Papa Telesphorus iisdem pariterq; coruscat,
8 iduum Octavo ante idus agitur Theophania sanctum.
7.iduum Septima ab Ægypto Christum celebratque relatum,
Antiochena suum recolit quoque plebs Lucianum.
6.iduum Iduum pòst sexto Eugeniano vota feruntur.
5.iduum Quinto Vitali, Fortunato & Revocato,
4.iduum Quarto Melciades Paulusque eremita beato,
Sublati sine ætherea lætantur in arce.
3. iduum Salvius hinc ternas Carthagine consecrat idus.
2.iduum Plebs Itachia suum pridie recolit Cyriacum.
idus Idibus Hilario Pictavæ militat urbis,
Plebs devota suo pastor quam fulcit honore.
19. cal. Feb. Quam nonam & decimam constat Februi ante calendas
Esse diem, Felix sacer & confessor adornat.
18.calend. Bisque novenam Abacuch simul & Micheas honorant.
17.calend. Septima post decimam Marcelli martyris, atque
Pontificis summi meritis, & nomine fulget.
16.calend. Sextaque cum decima Antonii virtute dicatur:
Hæc etiam socio geminorum pollet honore
Lingona quos uno celebrat plebs marmore tectos.
15. calend. Quinta & dena simul Prisca pro martyre gaudet.
14.calend. Bis septena Niceto Hautmaroque coruscat.
13. calend. Tertia post decimam Fabiano præsule floret,
Cui parili Sebastianus virtute cohæret,
Roma quem vectum nunc Sueffio læta frequentat.
12. calend. Bis sexta est Agnes, quam virgo & martyr honorat.
11 calend. Undecimam Levita sacer Vincentius ornat,
Huic & Anastasium virtus conjungit opimum.
10.calend. Pòst Emerentianæ decimo laus emicat ampla.
9.calend. Nono martyrium Babilæ virtusque coruscat.
8. calend. Octavo ex seclo conversum gloria Paulum,
Projectumque suum celebrans Arvernus adornat.
7.calend. Septima moxque dies Polycarpi sanguine fulget,
Smyrnæ quem vero celebrant pro rege crematum.
Punica terra suum sexto veneratur annum,
6.calend. Sulpitius, Bathildis & Adelgund quoque vernant.
5.calend. Quintum progenies Romana Agnæ dicat almæ.
4. calend. Quarto martyrium Papiæ Maurique refulget.
Tunc & Valerio Treviri pro præsule gaudent.
3.calend. Tertia quòd Hippolytum Antiochenæ personat urbi,
2.calend. Saturnine tuum egregium Thyrsique trophæum,
Victorisque simul jam determinat orbem.

Primus mensis Romanorum,

FEBRUARIUS

Habet dies viginti & octo.
Luna verò viginti & novem.
Nox, horarum quatuordecim est: & dies, tantùm decem.

Undecimus mensis Hebræorum Sabath, habet in hoc mense locum.
& tertius mensis Græcorum, Peritios.

			m	d	calendæ.	Brigidæ virginis.			10	1	32	i
	b		n	e	4. nonæ.	Hypapanti Domini, sive oblatio Christi ad templum.	11	11	2	35	k
e		m	o	f	3. nonæ.	Blasii Episcopi & martyris.	19	12	3	34	l
	c		p	g	2. nonæ.	Ingenuini Episcopi & martyr. Fidicula vesperi occiditur.	8	13	4	35	m
			q	A	nonæ.	Agathæ virginis & martyris.		14	5	36	n
i	d	n	r	b	8. idus.	Vedasti confessoris.						
			s	c	7. idus.	Julianæ virginis.	16	15	6	37	o
	e		t	d	6. idus.	Veris initium. Habet dies nonagintaunum in		5	16	7	38	p
o		o	u	e	5. idus.	ortu Plejadum mediastino. Initii principium.			17	8	39	q
	f		a	f	4. idus.	Scholasticæ virginis soror S. Benedicti.	1	18	9	40	r
			b	g	3. idus.	Desiderii Episcopi & martyris.	2	19	10	41	s
u	g	p	c	A	2. idus.	Hîc aves incipiunt cantare.			20	11	42	t
			d	b	idus.	Infernus hîc factus est.	10	21	12	43	u
	h		e	c	16. calend.	MARTII. JRomæ Valentini presbyteri & martyris.			22	13	44	x
a		q	f	d	15. calend.	Faustini & Jovittæ martyrum. Sol in Pisces.	18	23	14	45	y
	i		g	e	14. calend.	Septuagesima.	7	24	15	46	z
			h	f	13. calend.			25	16	47	a
e	k	r	i	g	12. calend.	Pantaleonis martyris.						
			k	A	11. calend.	Diabolus à Domino recessit	15	26	17	48	b
	l		l	b	10. calend.		4	27	18	49	c
								28	19	50	d
i	s		m	c	9. calend.		12	29	20	51	e
						Veris ortus secundùm Isidorum	1	1	21	52	f
	m		n	d	8. calend.	In Antiochia cathedra S. Petri Apostoli.			22	23	53	g
			o	e	7. calend.	Zenonis martyris.						
o	n	t	p	f	6. calend.	Matthiæ Apostoli. Hîc locus bissexti.	9	3	23	54	h
			q	g	5. calend.	Valdpurgæ virginis.		4	24	55	i
	o		r	A	4 calend.	Fortunati. Septimus mensis Ægyptiorum Phanemoth	17	5	25	56	k
u		u	s	b	3. calend.	Sexagesima.	6	6	26	57	l
	p		t	c	2. calend.			7	27	58	m
							14	8	28	59	n

Quivis quartus annus habet Februarium vigintinovem dierum, bissexti causa.
Mense Numæ in medio solidi stat sydus Aquarii.

Februarium à Februo, id est, à Plutone inferorum Deo, Numa nominavit, qui lustrationum potens esse credebatur: lustrariqúe eo modo se civitatem necesse erat: quo statuit, ut justa Diis Manibus vota solverentur. Ideo hunc pari numero Diis inferis congruo dedicavit.

Februarius in bissextili anno trigesimam debet accipere lunam, quia & luna quadrantem probatur habere. Reliquis verò semper annis vigintinovem debet habere. Sed in undecimo anno, in calendis Februarii trigesima fit luna, quæ non Februario, sed Januario deputatur.

A septimo idus Februarii usque in nonas Martii, ubicunque secunda luna evenerit, in proxima dominica die post eam habes Quadragesimam.

Epactæ Solis, id est, concurrentes septimanæ dies, aptissimè in calendas Martii mutantur: quia si eas secundùm in calendas Januarii mutaveris, in bissextili anno bis illas mutare necesse habes: ita ut in Januario & Februario intermissis in solari cyclo concurrentibus utaris: in Martio verò & cæteris mensibus illis, quas in eo de cyclo adscriptas inveneris. Ad concurrentes verò inveniendas, id est præsentibus adjicitur, ut sequentes inveniantur. In quarto autem semper anno duo propter bissextum adduntur, & nunquam septenarium numerum transgrediuntur Post viginti quoque & octo annos ad principium semper reditur.

De pollice sanguinem minues, sic tamen, ut antè accipias ad deponendum diagridium confectum, & quando hoc es bibiturus, intra in balneum calidum, & cùm omnia membra cœperint calefieri, tunc aquam calidam cum vino mixtam bibe: cataplasma capiti impositio oculos turbulentos sanat. Betas non comedas, quoniam venenum habent.

Ast Februi quarta est, præcedit tertia finem.
Hora scilicet octava quarti diei, ut plurimùm, & quinta alterius, cavenda.

Februarius.

NUnc etiam Februi texemus carmine curſum,
Quæque ferat pariter feſtorum ſigna dierum.
calendæ Brigida virgo potens Februi ſibi prima calendas,
Scothorum ſancit miro celebrata favore.
4. nonarum Quartum nonarum templo illatus dicat Agnus,
Quo luſtrante Deo in unum plebs credula templum,
Mente pia locat acceptum, ſternitque tribunal.
3. nonarum Ternis & nonis Lupicino feſta ſacrantur,
Hisque cruore pio Celerinus cum Celerina,
Enitet Ignatius Laurentinusque beati.
2. nonarum Tum pridie nonas Aquilinus vindicat almus,
Antiſtesque inter Phileas cum Philoromo.
nonæ Sicaniæ populos nonis ſibi ſubdit Agathæ,
Virginis eximio virtus celebrata decore.
8. iduum Idibus octavis martyr Dorothea coruſcat.
7. iduum Augulæ ſeptenis mundum vincendo triumphas.
Tum quoque ver primos conſurgit aſtris in ortu.
6. iduum Senas Dionyſius ornat & Æmylianus.
5. iduum Quinis Ammonem recolunt pia vota beatum.
4. iduum Sother, Hyreneus & Scholaſtica virgo quaternis,
Egregia pariter meritorum laude niteſcunt.
3. iduum Ternis hinc Deſiderius Lugduna coronat,
Mœnia Parthemio & Calocero Roma refulget.
2. iduum Eulaliæ feſtum pridie ſanguisque coruſcat,
Urbs Barcylon eximia qua martyre gaudet.
idus Idibus æthereum Julianus ſcandit honorem,
Sponſa beata animum cœlo cui jungit ovantem.
16. cal. Mar. Tum decimo ſextoque die præeunte calendas,
Martyr Vitalis nitet & Felicula virgo,
Atque Valentinum memorant ſua geſta beatum.
15. calend. Hinc decimo & quinto meritum clareſcit Agapes,
Hocque die pœnis cæſos, veneratur acerbis,
Brixia Fauſtinum celebrem, ſanctamq; Jovittam.
Hic etiam geminos ſcandit Sol ſydera Piſces.
14. calend. Quartus cum decimo Juliana martyre lucet,
Oneſimumque colit Paulo doctore beatum
13. calend. Tertius ac decimus Polocroni feſta revolvit,
Donatique fides ſanguis, quos jungit & ara,
12. calend. Biſſenumque diem Martialis ſanctus honorat.
11. calend. Publius undecimum ſimul & Julianus adornant.
10. calend. Mox decimus laudem recolit, famamque coronat.
9. calend. Victorine tuo nonus de nomine fulget.
8. calend. Octavoque Petri cathedra doctrina coruſcat,
Urbs læta Antiochi, quo primùm præſule vernat.
7. calend. Septimus eximio Polycarpi ſplendet honore
Presbyter ore fide, Chriſti qui juſſa ſequutus
Martyrio turbam potuit ſervare fidelem.
6. calend. Sextus apoſtolica radiat virtute Matthiæ,
Occultumque diu caput hoc Baptiſta retexit.
Hic Biſſextus enim quartoque intexitur anno.
5. calend. Quinta dies Creſcenti augetur laude beati.
4. calend. Neſtore quartus ovat ſocio pariterque Theone.
3. calend. Tertius Heſperiæ Leandro antiſtite floret.
2. calend. Macario pridie Rufinus jungitur almus,
Hic finis Februi concludit lumina menſis.

Hi tres verſus, qui æquè ordine cæterorum non incipiunt, ex Martyrologio ſegregantur.

Tertius menſis Romanorum,

MARTIUS

Habet dies triginta & unum.
Luna verò triginta.
Nox, horarum tredecim eſt: & dies, tantùm undecim.

Duodecimus menſis Hebræorum Adar, habet in hoc menſe locum.
& quartus menſis Græcorum, Diſtros.

a	a	a	a	d	calendæ	Donati martyris.	3	9	1	60	o
			b	e	6. non.	Romæ Simplicii Papæ.		10	2	61	p
	b		c	f	5. non.		11	11	3	62	q
e		b	d	g	4. non.	Adriani cum ſociis ſuis.	19	12	4	63	r
	c		e	A	3. non.	Septima luna emboliſmi endecadis.		13	5	64	s
			f	b	2. non.	Primi menſis initium, juxta Latinos.	8	14	6	65	t
i	d	c	g	c	nonæ	Perpetuæ & Felicitatis. Tertia luna emboliſmi octod.		15	7	66	u
			h	d	8. idus	Initium primi menſis ſecundum Orientales.	16	16	8	67	x
	e		i	e	7. idus	Sanctorum quadraginta militum.	5	17	9	68	y
o		d	k	f	6. idus	In Bobio Athalæ virginis.		18	10	69	z
	f		l	g	5. idus		13	19	11	70	a
			m	A	4. idus	Gregorii Papæ Romæ.	2	20	12	71	b
u	g	e	n	b	3. idus	Macedonii presbyteri.		21	13	72	c
			o	c	2. idus	Innocentii Papæ.	10	22	14	73	d
	h		p	d	idus	Finis initii poſt dies triginta quinque.		23	15	74	e
a		f	q	e	17. cal.	APRILIS.	18	24	16	75	f
	i		r	f	16. cal.	Patritii epiſcopi.	7	25	17	76	g
			s	g	15. cal.	Sol in Arietem. Primus dies ſeculi.		26	18	77	h
e	k	g	t	A	14. cal.	Potentianæ virginis.	15	27	19	78	i
			u	b	13. cal.	Initium decimæ quartæ lunæ.	4	28	20	79	k
	l		a	c	12. cal.	Benedicti Abbatis. Æquinoctium ſecundum Orientales.		29	21	80	l
i		h	b	d	11. cal.	Sedes epactarum.	12	30	22	81	m
	m		c	e	10. cal.	Initiũ Paſchæ, à luna quindecima, uſq; in vigeſimã primã.	1	1	23	82	n
			d	f	9. calen	Locus concurrentium. Æquinoctium, juxta quosdam.		2	24	83	o
o	n	i	e	g	8. calen	Annunciatio virginis Mariæ. Dominus crucifixus eſt.	9	3	25	84	p
			f	A	7. calen.	Romæ Caſtoli mart. Montani presb. Maximæ uxoris ejus,		4	26	85	q
	o		g	b	6. calen.	Reſurrectio Domini.	17	5	27	86	r
u		k	h	c	5. calen.	Octavus menſis Ægypti Pharmuthi.	6	6	28	87	s
	p		i	d	4. calen.	Gregorii Nazanzeni.		7	29	88	t
			k	e	3. calen.	Dominini martyris.	14	8	30	89	u
a	a	l	l	f	2. calen.	Balbinæ virginis.	3	9	31	90	x

Martius hic falcem retinens vult cedere vitem.

Martii menſem cum ſequentibus novem menſibus, Romulus ordinavit, primumque anni menſem illum eſſe conſtituit, & eum Marti, cujus ſe filium credi voluit, dicavit: eo quòd hoc menſe conſtet, Junonem peperiſſe Martem in Phrygia. Unde & à Marte, Martius nominatur.

In anno undecimo, luna quæ debuit in calendis Martiis vigeſimanona eſſe, vigeſimaoctava fit, propter quartum emboliſmum, qui inſeritur ſecundo nonarum Decembris anno decimo. Quòd ſi biſſextus eo anno fuerit, vigeſimanona erit. Sed hæc luna non Martii, ſed Februarii eſt. Martii autem luna in quinto nonarum ipſius accenditur.

A duodecimo calendarum Aprilis usq; in decimumquartum calendarum Maji, ubicunq; decimaquarta luna contigerit; in proxima Dominica die poſt illam Paſcha ritè celebratur.

Ab octavo idus Martii usque in nonas Aprilis, quæcunque luna accenſa fuerit, primi menſis Hebræorum Niſan initium facit.

Menſe Martio, dulcimen jejuni comedant, & merum dulce bibant: agramen coctum edant, & raphana confecta: calido balneo uſitent: ſanguinem non minuant: ſolutionem non accipiant, quia ipſa ſolutio frigores generat: potio eorum ſit ruta & libyſtica.

Martis prima necat, cujus ſic cuſpide quarta eſt.
Hora ſcilicet primi diei, ut plurimùm, & etiam ſecunda
hora diei quarti, cavenda.

Martius.

Martius insigni feriatus tempore demum,
Quorum præmineat breviter dicemus honorem.

calendæ Martis Donatus tenet Albinusque calendas.
Senis mox nonis Heraclus Paulusque coluntur.
6. nonarum Quinas Magra pio nonas defendit amore,
5. nonarum His & Emitherius Celedonius atque Marinus,
Asterius que micant effuso sanguine clari.
4. nonarum Lucius hinc Papa pretiosa morte quaternis,
Martyrum & octingentorum turba optima fulget.
3. nonarum Ternas martyr habet meritorum nomine Phocas,
Sanguine qui mortem vicit virtute draconem.
2. nonarum Victorinus ovat pridie Victorque retrusi
Carcere, qui celso penetratunt astra volatu.
nonæ Nonis Felicitas micat, & Perpetua castam
Quæ Christo vitam felici morte dicarunt.
8. iduum Idus octavas martyr Cyrillus & unà
Consimili retinet venerandus honore rogatus.
7. iduum Septenis quadrageno sub milite festum
Armeniæ recolunt unum sacra templa minoris.
6. iduum Senis Gajus, Alexanderque coluntur eisdem,
Quadragena & bina cohæret turba cruore,
Quos pariter sæva celebramus Perside cæsos.
5. iduum Candidus hinc quinas sibi Valeriusque retentant.
4. iduum Quartam mox iduum finis tuus alme Gregori,
Consecrat æterna cælum quo laude petisti.
3. iduum Presbyter & ternas Macedonius implet honesta
Conjuge Patritia & nata comitante Modesta.
2. iduum Euphrosius pridie Petro cum martyre fulget.
idus Thessala plebs idus matrona martyre servat.
17. cal. Apr. Septima post decimam Aprilis de more calendis
Præcedens Cyriaci & Largi splendet honore,
Smaragdique simul precioso sanguine vernat.
16. calend. Bis octona tuo Patrici nomine pollet,
Scotica gentilem miserate per oppida cultum,
Hac quoque Gertrudæ redduntur vota beatæ.
15. calend. Præsul Alexander ter quinam possidet altam,
Presbyter & Romam Pigmenus sanguine lustrat.
14. calend. Bis septena Joanne eremi cultore coruscat.
13. calend. Tertia cum decima Gutbretti laude nitentes
Anglorum ducit per mystica gaudia plebes.
12. calend. Tum duodena fide Benedicti & nomine fulget.
Cœnobiale decus duce quo lætatur in orbe.
11. calend. Undecima antistes tribuit pia lumina Paulus,
Quo jure exultat proprio Narbona magistro.
10. calend. Felix hinc decimam & Theodorus cum Juliano
Ornant eximia virtutum laude ferendi.
9. calend. Romulus & nonam pariterque Secundulus implet.
8. calend. Angelus octava venturum nuntiat agnum,
Agnus & ipse cruce mundi pro morte levatur.
7. calend. Septima Montanum memorat cum conjuge sancta,
Atque simul quadrageno cum martyre passum.
6. calend. Agni surgentis resplendet sexta triumpho.
5. calend. Quinta Priscus, Alexander, Malchusque coluntur.
Hanc quoque Guntrammus migrans rex optimus ornat.
4. calend. Eustathius quarta virtutis laude coruscat,
Abba Columbano nituit Quirite magistro.
3. calend. Tertia Domnino comite & Victore refulget.
2. calend. Diodolus pridie emicat Anesusque beati,
Hic Martis voluens determinat orbita mensem.

Quartus menſis Romanorum,

APRILIS

Habet dies triginta.
Luna verò viginti & novem.
Nox, horarum undecim eſt: & dies, tredecim.

Primus menſis Hebræorum Niſan, habet in hoc menſe locum.
& quintus menſis Græcorum, Xandicos.

			m	g	calendæ	Quintiani martyris.		10	1	91	y
	b		n	A	4. non.			1	2	92	z
e		m	o	b	3. non.		11	12	3	93	a
	c		p	c	2. non.	Ambroſii epiſcopi Mediolanenſis.	19	13	4	94	b
			q	d	nonæ	Finis primi menſis.		14	5	95	c
i	d	n	r	e	8. idus		8	15	6	96	d
			s	f	7. idus			16	7	97	e
	e		t	g	6. idus		16	17	8	98	f
o		o	u	A	5. idus	Septem virginum. Antonii confeſſoris.	5	18	9	99	g
	f		a	b	4. idus			19	10	100	h
			b	c	3. idus	Romæ Leonis Papæ.	13	20	11	101	i
u	g	p	c	d	2. idus	Rupti ſunt fontes abyſſi, & factum eſt diluvium.		21	12	102	k
			d	e	idus	Paſſio ſanctæ Euphemiæ.		22	13	103	l
	h		e	f	18. cal.	Tiburtii, Valeriani & Maximi.	10	23	14	104	m
a		q	f	g	17. cal.			24	15	105	n
	i		g	A	16. cal.	Ægypto fidicula occidit veſperi.	18	25	16	106	o
			h	b	15. cal	Sol in Taurum.	7	26	17	107	p
e	k	r	i	c	14. cal.	Finis decimæ quartæ lunæ primi menſis.		27	18	108	q
			k	d	13. cal.		15	28	19	109	r
	l		l	e	12. cal.	Seneſii martyris.	4	29	20	110	s
i		s	m	f	11. cal.	Maximi martyris.		1	21	111	t
	m		n	g	10. cal.	Finis Paſchæ, juxta Latinos.	12	2	22	112	u
			o	A	9. calen	Georgii martyris, & Adelberti epiſcopi & martyris.	1	3	23	113	x
o	n	t	p	b	8. calen.	Nonus Ægyptiorum menſis Bacho.		4	24	114	y
			q	c	7. calen.	Marci evangeliſtæ. Litania major, Romana.	9	5	25	115	z
	o		r	d	6 calen.	Cleti Papæ.		6	26	116	a
u		u	s	e	5. calen.	Noe intravit in arcam in principio anni.	17	7	27	117	b
	p		t	f	4. calen.	Romæ Vitalis martyris.	6	8	28	118	c
			a	g	3. calen.			9	29	119	d
a	a	a	b	A	2. calen.	Quirini epiſcopi & martyris.	14	10	30	120	e
							3				

Aprilis raſtrum tollendo temperat agrum.

Aprilem menſem, quaſi aperilem Romulus nominavit, eo quòd in illo remotis nubibus, pruinis ac tempeſtatibus hybernis, cœlum, terra, mare, horoſcopis, agricolis, nautis aperiantur: arbores quoque & herbæ in germen, ſed & animantia quæque in prolem ſe aperire incipiant.

Compotiſta ſcire debet, quòd in octavo & decimonono anno luna Aprilis in Majo finitur, propter duos emboliſmos, qui faciunt lunam trigeſimam, in ſecundo nonarum Aprilis, decimotertio anno; & in tertio nonarum Aprilis, decimonono anno. Item anno undecimo in calendis Aprilis, luna trigeſima eſt, ſcilicet hæc Martio deputatur.

A ſeptimo calendarum Maji uſque in decimum Junii, terminum Rogationum vigeſima luna declarat.

Menſe Aprili bonum eſt ſanguinem minuere. Potionem ad ſolvendum accipere. Carnes recentes comedere. A radicibus abſtinere. Sanguinem intercutaneum minuere. Calidis uſitare. Dolorem ſtomachi purgare. Unguento calaſtico uſitare. Potio eorum ſit betonica & pipinella: & raphanum manducent: quia tunc naſcuntur ſcabies & caligines. Qui hæc cuſtodierit, ſanitatem naturalem reſtaurabit.

Aprilis decimo eſt, undeno & fine timetur.
Hora ſcilicet prima decimi diei, ut plurimùm, & etiam nona
hora alterius diei, cavenda.

calendæ Virgineo insignes Agape & Chionia serto
Aprilis socio sacrant sibi jure calendas.
4. nonarum Lugduni quartis nonis sacer urbe Nicetus.
3. nonarum Evagrius ternis splendet martyrque benignus,
Atque pari fulget Theodosia virgo nitore.
2. nonarum Ambrosius pridie æthereum penetravit honore.
nonæ Nonis virgo pia de morte refulget, hærent,
8. iduum Idibus octavis Xystus martyrque sacerque
Præeminet, Adriano mortem sub Cæsare passus.
7. iduum Diogenes septenis Eleusiusque feruntur.
6. iduum Maximus & senas idus tenet atque Solutor.
5. iduum Lampade septena quinis micat idibus alto
Virgineus radians simul æthere flosque decorque.
4. iduum Ezechiel vates sancto dicat ore quaternas.
3. iduum Pontifice & summo ternæ irradiante Leone,
Splendent, ore, manu, Christi qui pavit ovile.
2. iduum Julius antistes pridie Romana revisit
Mœnia catholico clarus pro dogmate pastor.
idus Idibus Hermingilde patrem rex alme furentum,
Persentis verum referens de morte triumphum.
18. calend. Octava & decima Majas superante calendas
Valerianus ovat, fraterque Tiburtius, ipsos
Maximus effuso comitatur sanguine miles.
17. cal. Jun. Septima Olympiadem decimæ conjuncta beatum
Monstrat, eamque simul defendit maximus alter.
16. calend. Sexta & dena Chariso Callistoque refulget,
Quos mare septena mersos cum plebe beavit.
15. calend. Mappalicus quintadecima Hermonesque Petrusque,
Collucent meritò virtute & sanguine clari.
14. calend. Bis septena Eleutherius, mater quoque sancta
Anthia præcellent vitam moriendo sequuti.
13. calend. Gajo, Aristonico, Russo, Hermogene, atque Galate,
Tertia cum decima expedito & martyre fulget.
12. calend. Marcellinus, Domninus, Vincentius, atque
Nomine bisseuam radiant festoque fideque
Festa Synesii celebrantur martyris almi.
11. calend. Pontifices tumulo doctrina & morte beati,
Undecima Gajus pariter; Simeonque coluntur.
10. calend. Terni presbyteri decimam ternaque coronant,
Palma Parmenusque Elimenes Chrysotelusque,
Hac quoque divino patuerunt prodita nutu
Corpora martyrio ecclesiam lustrantia trino,
Dionysii, Rustici, Eleutheriique beati,
Felicemque sacrum gemino dignumque ministro.
9. calend. Nona docet Fortunatumque & Achillea junctos,
Hac etiam invicto mundum qui sanguine temnis
Infinita refers Georgi sancte trophæa.
8. calend. Martyr Alexander triceno martyre lætus,
Ac terno octava Lugduni mœnia sancit.
7. calend. Mox evangelico Marcus tonat ore beatus,
Septima quo capit eximium redimita nitorem,
6. calend. Sextaque pontificis recolit certamina Cleti
Richarioque nitet vitæ cultore beatæ.
5. calend. Quinta Anastasium Papam celebramus, eidem
Anthimus Antistes digna virtute cohæret.
4. calend. Quarta Vitalem Christi pro nomine cæsum
Commemorat, vitam meruit qui morte perennem.
3. calend. Tertia pontifices ara meritisque dicatos,
Agapium, pariterque Secundinum veneratur.
2. calend. Martyrii Jacobus similem & Marianus honorem,
Sortiti pridie finem metantur Aprili.
Purpureo quem flore sibi ver sancit Aprilem,
Dicemus, quibus attollat sua gaudia festis.

Quintus menſis Romanorum,

MAJUS

Habet dies triginta & unum.
Luna verò triginta.

Nox, horarum octo eſt: & dies, ſedecim.

Secundus menſis Hebræorum Jair, habet in hoc menſe locum.
& ſextus menſis Græcorum Artemiſios.

	b		c	b	calendæ	Philippi & Jacobi apoſtolorum. Valdpurgæ virginis.	11	11	1	121	f
e		b	d	c	6.non.			12	2	122	g
	c		e	d	5.non.	Alexandri, Eventii & Theodoli. Inventio ſanctæ crucis.	19	13	3	123	h
			f	e	4.non.	Floriani martyris. Umbra abſumitur in Meroe.	8	14	4	124	i
i	d	c	g	f	3 non.	Aſcenſio Domini.		15	5	125	k
			h	g	2. non.	Joannis apoſtoli ante portam Latinam.		16	6	126	l
	e		i	A	nonæ		16	17	7	127	m
o		d	k	b	8. idus	Victoris martyris.		18	8	128	n
			l	c	7. idus	Æſtatis initium. In ortu vigiliarum matutino, diebus 90.	13	19	9	129	o
			m	d	6. idus	Gordiani & Epimachi.	2	20	10	130	p
u	g	e	n	e	5. idus	Fidiculæ ortus. Arcturique exortus matutinus.		21	11	131	q
			o	f	4. idus	Nerei, Achillei, Pancratii.	10	22	12	132	r
	h		p	g	3. idus	Sanctæ Mariæ ad martyres.		23	13	133	s
a		f	q	A	2. idus	Pachumii abbatis.	18	24	14	134	t
	i		r	b	idus	Deſcendit Spiritus ſanctus ſuper apoſtolos	7	25	15	135	u
			s	c	17. cal.	Primum pentecoſtes.		26	16	6	x
e	k	g	t	d	16. cal.	Octava ſanctorum Gordiani & Epimachi.	15	27	17	137	y
			u	e	15. cal.	Sol in Geminos.	4	28	18	138	z
	l		a	f	14. cal.	Potentianæ virginis & martyris.		29	19	139	a
i		h	b	g	13. cal.		12	30	20	140	b
	m		c	A	12. cal.	Valentis martyris.	1	1	21	141	c
			d	b	11. cal.			2	22	142	d
o	n	i	e	c	10. cal.		9	3	23	143	e
			f	d	9. calen.	Ultimus terminus Rogationum.		4	24	144	f
	o		g	e	8. calen.	Romæ Urbani Papæ. Æſtas oritur, juxta quoſdam.	17	5	25	145	g
u		k	h	f	7. calen.	Auguſtini epiſcopi Anglorum.	6	6	26	146	h
	p		i	g	6 calen.	Decimus Ægyptiorum menſis Pauni.		7	27	147	i
			k	A	5. calen.	Pariſiorum Germani epiſcopi.	14	8	28	148	k
a	a	l	l	b	4. calen.	Maximini epiſcopi & confeſſoris in Treveri.	3	9	29	149	l
			m	c	3 calen.			10	30	150	m
	b		n	d	2. calen.	Petronellæ virginis.	11	11	31	151	n

Alligat ad fuſtes hic Majus in ordine vites.

Majus in honorem majorum, ſicut Junium in honorem juniorum: in quos populum diviſit, Romulus nominavit: altera enim parte armis, altera conſilio tueri rempublicam voluit.

Contendunt alii, Majam Mercurii matrem, Majo nomen dediſſe: quia in hoc menſe mercatores Majæ Mercurioque ſacrificabant.

In anno octavo, luna quæ debuit in calendis Maji vigeſimaoctava eſſe, vigeſimaſeptima fit, propter tertium emboliſmum, qui ſecundo nonarum Martii inſeritur. Item in anno decimonono, luna quæ debuit in calendis Maji vigeſimanona eſſe, vigeſimaoctava invenitur, propter emboliſmum ſeptimum, qui tertio nonarum Martii incipit.

A ſeptimo idus Maji, uſque in octavo idus Junii, ubicunque quarta luna occurrerit, in proxima dominica die poſt illam Pentecoſtes celebratur.

Menſe Majo nullum penitus caput comedant: calidum bibant: calidis uſitent: caput purgent: venam hepaticam incidant, & potione contra offocationem accipiant: cataplaſma capiti imponant, oculos turbulentos ſanat, pruriginem mundat, urinam curat: olera frigida eſitent: agramma ſumant: bibant abſynthium, fœniculum & pyretrum & gilganum.

Tertius eſt Majo lupus, eſt & ſeptimus anguis.
Hora ſcilicet ſeptima, decimi diei, ut plurimùm, & etiam
decima hora alterius diei, cavenda.

calendæ Majas prima sacrat Christi doctrina calendas,
Frater ex his Domini Jacobus micat atque Philippus,
Hieremiasque simul vatum celebratur opimus,
Rexque Sigismundus fuso pro sanguine regnat.
6.nonarum Sextus hinc nonis Athanasi magne refulges,
Arria quo primùm periit victore colubra.
5.nonarum Præsul Alexander quinas & Eventius ornant,
Theodulusque Dei pariter pro nomine cæsi,
His quoque celsa crucis radiant vexilla repertæ.
4. nonarum Sylvanus quartas Antonia cum Floriano,
Perpetua cingunt mentis virtute decori.
3.nonarum Stelliferum ternis Christus transcendit olympum,
Hilarioque Arelas pollet Vienna Niceto.
2.nonarum Præcelsum pridie celebrant Romana Joannem
Templa Dei, qui pleno hausit de pectore verbum.
nonæ Morte pia nonas Juvenalis sanctus honorat.
8.iduum Idibus octonis Mediolani urbe coruscat
Martyr præcipuo venerandus Victor amore.
7.iduum Ter centum radiant septenis idibus una
Martyrio denique simul decorante beato.
6. iduum Senis Gordianus & Epimachus ob unam
Cæduntur Christi pariter laudemque fidemque,
Has quoque Job patiendi exemplo sanctus honorat.
5.iduum' Quinas eximio antistes splendore Mamertus
Insignit, solenne Deo qui ferre litamen
Jejunii instituit ternis sub luce diei.
4.iduum Virgo tuos colimus comites Domicilla quaternis,
Nerea, Pancratium, cum quis & Achillea sanctum
Primus Apostolico docuit tinxitque lavacro,
Quos Petrus egregia Romæ cum virgine junctos.
3.iduum Servatium ternis veneramur in idibus almum.
2. iduum Pachomius pridie Victorque simulque corona
Splendent, hic eremita potens, illique cruoris
Martyriique Deum socia virtute sequuti.
idus Pontifices septem Hesperiam simul idibus ornant,
17.ca.Jun. Septima Timothei cum dena nomine lucet,
Veridica Paulus docuit quem voce beatus.
16.calend. Sextaque cum dena peregrino martyre vernat,
15. calend. Quintam cum decima martyr Dioscorus implet.
14.calend. Bis septena Pudentiana virgine claret.
13.calend. Cum dena tertiam retinet fulcitque Basilla,
Baudeliusque simul trabeatus sanguine vernat.
12.calend. Bissena Polius, Eutychius atque Timotheus,
Præsul & hac Deo martyrque Valens venerandus,
Augia te lætis ducit per gaudia votis.
11. calend. Undecimam castus sacer Æmiliusque dicârunt,
10.calend. Lingonicam decima Desiderius sacrat urbem,
Antistesque martyrque Dei galeatus honore
Donatianus, Mamnetes cum Rogatiano,
9.calend. Fremque pio exornat fidei certamine nonam.
8. calend. Octava Urbanus meritorum stemmate fulget,
Insula quem doctrina simul sanguisque beavit.
7.calend. Augustine tuum commendat septima nomen,
Lactea quo renitent Anglorum milia verbi,
Principe quo Christum domiti sensêre Britanni.
6.calend. Julius hinc sextum miles martyrque venustat.
5.calend. Quinto Parisii Germanum turba frequentat,
Tunc quoque Pontificem celebrat sua Roma Joannem.
4. calend. Maximine tibi quarto Trevir alta coruscat.
3.calend. Tertius Hugberto Papa & Felice dicatur.
2. calend. Tum pridie Petronella Petri de germine sancto
Fulgida virgo micat Christi trabeata decori,
Hinc Majum æstivo primùm sub sole calentem,
Quæ longisque ferat, promemus vota diebus.
Cantius & Cantianus cum Cantianella
Collucent, Majum hæc claudunt solennia mensem.

Sextus menſis Romanorum,

JUNIUS

Habet dies triginta.
Luna verò viginti & novem.
Nox, horarum ſex eſt: & dies octodecim.

Tertius menſis Hebræorum Sivan, habet in hoc menſe locum, & octavus menſis Græcorum Deſeos.

e		m	o	e	calendæ.	Nicomedis martyris. Simeonis in Treveri.	19	12	1	152	o
	c		p	f	4. non.	Marcellini Papæ & martyris. Petri exorciſtæ.	8	13	2	153	p
			q	g	3. non.			14	3	154	q
i	d	n	r	A	2. non.	Initium de ſignis ſecundùm Græcos.	16	15	4	155	r
			s	b	nonæ.	Bonifacii Archiepiſcopi.	5	16	5	156	s
	e		t	c	8. idus.	Hîc deſinunt aves canere.		17	6	157	t
o		o	u	d	7. idus.		13	18	7	158	u
	f		a	e	6. idus.	Medardi Epiſcopi & confeſſoris.	2	19	8	159	x
			b	f	5. idus.	Primi & Feliciani.		20	9	160	y
u	g	p	c	g	4. idus.		10	21	10	161	z
			d	A	3. idus.	Barnabæ Apoſtoli.		22	11	162	a
	h		e	b	2. idus.	Romæ Baſilidis, Cyrini, Naboris & Nazarii.	18	23	12	163	b
a		q	f	c	idus.	Vicinium Pentecoſtes.	7	24	13	164	c
	i		g	d	18. calend.	Julii. Valerii, Rufini martyrum.		25	14	165	d
			h	e	17. calend.	Viti, Modeſti & Creſcentiæ virginis.	15	26	15	166	e
e	k	r	i	f	16. calend.		4	27	16	167	f
			k	g	15. calend.	Sol in Cancrum.		28	17	168	g
	l		l	A	14. calend.	Marci & Marcelliani.	12	29	18	169	h
i		s	m	b	13. calend.	Protaſii & Gervaſii.	1	1	19	170	i
	m		n	c	12. calend.	Solſtitium ſecundùm Orientem.		2	20	171	k
			o	d	11. calend.						
o	n	t	p	e	10. calend.	Albani martyris.	9	3	21	172	l
			q	f	9. calend.	Jacobi Alphei Apoſtoli.		4	22	173	m
	o		r	g	8. calend.	Vigilia S. Joannis Baptiſtæ.	17	5	23	174	n
u		u	s	A	7. calend.	Nativitas S. Joannis Baptiſtæ.	6	6	24	175	o
	p		t	b	6. calend.	Decimus menſis Ægyptiorum Epiſi.		7	25	176	p
		a	a	c	5. calend.	Romæ Sanctorum Joannis & Pauli.	14	8	26	177	q
a			b	d	4. calend.		3	9	27	178	r
	q		c	e	3. calend.	Leonis Papæ. Vigilia Apoſtolorum Petri & Pauli.		10	28	179	s
e		b	d	f	2. calend.	Paſſio Apoſtolorum Petri & Pauli.	11	11	29	180	t
								12	30	181	u

Tellurem curvo Junius proſcindit aratro,
Ardentis penetrat quoque Phœbi ſydera Cancri.
Centra hîc Solſtitium medio ſummoque coruſcat.

Junius à junioribus populi Romani appellatur: ſive (ut Cyngius arbitratur) Junonius antè vocabatur à Junone; & pòſt, detritis quibusdam literis, Junius dictus eſt. Nam & ædes Junonis Monetæ calendis Junii dedicatæ ſunt.

Intuendum eſt, quòd in octavo anno in quarto nonarum Junii luna trigeſima eſt, ſed hæc Maji eſt. Luna autem Junii in Julio finitur.

Item anno decimooctavo in calendis Junii trigeſima luna invenitur, ſed hæc Majo deputatur. Luna verò Junii finitur ſecundo calendarum Julii.

A priori quarta feria Martii, quâ jejunium celebratur, uſque ad jejunium Junii quatuordecim hebdomadæ ſunt: & ab hoc tempore uſque ad jejunium Septembris ſunt quoque quatuordecim hebdomadæ.

Menſe Julio omnibus diebus manè jejuni plenum calicem de aqua frigida bibant. Cereviſiam, ſive (ut nonnulli vocant) Medum, non bibant. Sinapim eſitent. Lactucas manducent. Acetum bibere oportet. Et ex herbis ſalviam & ſavinam in potiunculis bibant: quia tunc cerebrum humores producere ſolet.

Junius in decimo quindenum à fine ſalutat.
Hora ſcilicet quinta decimi diei, ut plurimùm, & etiam
quarta hora alterius diei cavenda.

calendæ Junii origo tuum ſuſtollit in aſtra nitorem,
Pamphile martyrio doctor venerande beato,
Martyris huncq; diem feſtum Nicomedis adornat,
4.nonarum Marcelline ſacer, Petre exorciſta quaternis
Nonis communem dignamque litatis ad aram,
Lugduniq; pio Blandina vocatur honore,
Quadragena quæ ſimul octonaque coruſcum,
Cum plebe nexit flammis undisque monile.
3.nonarum Pergentinus item Laurentinusque cruoris,
Et generis ternas gemino fulgore venuſtam,
Aureliana ſuum plebes recolitque Liphardum.
2.nonarum Martyr & antiſtes pridie ſacra vota Quirinus
Accumulans proprio Chriſtum de ſanguine placat.
nonæ Nonis antiſtes fulget Bonifacius Anglis,
Editus ad Chriſtum Oceani, qui traxit alumnos,
Ereſonum puro ſubmittens colla lavacro.
8.iduum Octonas idus Ceratus Epiſcopus ornat
Urbem, qui fulſit Gratiano principe dictam.
7.iduum Paulus ſeptenas præſul tuus alta Byzanti.
6.iduum Progenies meritumque pium quos jungit & ara,
Gildardus ſenas pariterque Medardus honorant.
5. iduum Quinas primus habet, junctо ſibi Feliciano.
4.iduum Quartæ Baſilide, & his deno martyre vernant.
3. iduum Barnabas ternas exornat Apoſtolus idem.
2.iduum Cyrinus pridie effulget Nazarque Naborque,
His & Baſilidem feſto ſociamus eodem.
idus Idus illuſtrat Felicula virgo cruore,
Lac Petronella tibi verbum, quam junxit & ætas.
18. cal. Jul. Octavo Juli & deno ante exordia menſis,
Vates Heliſeus, ſimul Abdias refulgent,
Hicquoque Valerio & Rufino martyre gaudet.
17. calend. Septeno deno Vitus cum virgine Clara,
Margarita martyrii ſplendore niteſcit,
Hocque Modeſtus & alma nitet Creſcentia virgo.
16. calend. Sedecimo Cyricus Julitta cum genitrice
Clareſcit vera Chriſti pietate fideque.
15. calend. Quindecimus ſeptem, quinquagenisque ducentis
Martyribus jucundam mittit ad aſtra coronam.
14. calend. Quartum cum deno pretioſo ſanguine fratres
Marcellianus pariter Marcusque ſacrarunt,
Hunc quoque Balbinæ luſtrat meritumque decusque.
13. calend. Gervaſius terdenum Protaſiusque coronantur.
12. calend. Vitalisque pater natos ſequitur duodeno.
11. calend. Martyr Rufinusque undeno & Martia pollent.
10. calend. Albanus decimo defendit laude Britannos.
Paulinusque Nolam meritis & nomine luſtrat.
9. calend. Anglorum nono Ediltrud de germine fulget.
8. calend. Octavo natus colitur Baptiſta Joannes.
7. calend. Septeno Romam Luceia exornat amore,
Scampio bis deno & bino martyre læta,
De quibus Aceias ſocio conlucet honore.
6. calend. Sextum martyr habet Paulus ſimul atque Joannes
Germine, amore, fide, virtute & ſanguine fratres;
Cum quibus auguſto radiat Conſtantia ſerto,
Salvius & ſanctus Scalditum litora viſit.
5. calend. Heſperiam quinto antiſtes martyrque Zoelus
Martyribus cumula junctus denisque novemque.
4. calend. Præſule quartus ovat verbi & doctore Leone.
3. calend. Tertius auratam ſuſtollit ad æthera Romam
Martyrio pariter Petri Paulique beato.
2. calend. Lemovicum pridie colitur Martialis honore,
Junius his celſum feſtis determinat orbem.
Junius imbrifugo æſtatis ſub caumate fervens,
Templa, quibus feſta velet de fronde canemus.

Sextus mensis Romanorum,

JULIUS

Habet dies triginta & unum.
Luna verò triginta.
Nox, horarum octo est : & dies, sedecim.

Quartus mensis Hebræorum Thamuz, habet in hoc mense locum, & octavus mensis Græcorum Phanemos.

	c		e	g	calendæ.		19	13	1	182	x
			f	A	6.non.	Romæ Proceſſi & Martiniani.	8	14	2	183	y
i	d	c	g	b	5.non.	Translatio Thomæ Apoſtoli in Edeſſa.		15	3	184	z
			h	c	4. nonæ.	Hudalrici Epiſcopi.	16	16	4	185	a
	e		i	d	3. nonæ.		5	17	5	186	b
o		d	k	e	2. nonæ.	Octava Apoſtolorum.		18	6	187	c
	f		l	f	nonæ.	Villibaldi Epiſcopi & confeſſoris.	13	19	7	188	d
			m	g	8. idus.	Chiliani & ſociorum ejus.	2	20	8	189	e
u	g	e	n	A	7. idus.	Effren Abbatis.		21	9	190	f
			o	b	6. idus.	Septem fratrum Philippi, Felicitatis filiorum, & ſociorum.	10	22	10	191	g
	h		p	c	5. idus.	Translatio corporis S. Benedicti Abbatis.		23	11	192	h
a		f	q	d	4. idus.	Margaretæ virginis, Hermachoræ & Fortunati.	18	24	12	193	i
	i		r	e	3. idus.		7	25	13	194	k
			s	f	2. idus.	Dies caniculares incipiunt.		26	14	195	l
e	k	g	t	g	idus.	Reginſuindæ virginis.	15	27	15	196	m
			u	A	17. calend.	Augusti.]	4	28	16	197	n
	l		a	b	16. calend.			29	17	198	o
i		h	b	c	15. calend.	Januarii martyris. Sol in Leonem.	12	30	18	199	p
	m		c	d	14. calend.		1	1	19	200	q
			d	e	13. calend.			2	20	201	r
o	n	i	e	f	12. calend.	Praxedis virginis.	9	3	21	202	s
			f	g	11. calend.			4	22	203	t
	o		g	A	10. calend.	Ravennæ Apollinaris Epiſcopi & martyris.	17	5	23	204	u
u		k	h	b	9. calend.	Chriſtinæ virginis. Vigilia S. Jacobi Apoſtoli.	6	6	24	205	x
	p		i	c	8. calend.	Jacobi Apoſtoli, & Chriſtophori martyris.		7	25	206	y
			k	d	7. calend.	Duodecimus menſis Ægyptiorum Meſore.	14	8	26	207	z
a	a	l	l	e	6. calend.	Antiochiæ Simeonis monachi.	3	9	27	208	a
			m	f	5. calend.	Pantaleonis martyris.		10	28	209	b
	b		n	g	4. calend.	Felicis, Simplicii, Fauſtini & Beatricis.	11	11	29	210	c
e		m	o	A	3. calend.	Abdon & Sennes.		12	30	211	d
	c		p	b	2. calend.	Tertulliani martyris.	19	13	31	212	e

Julius ergo ſecat gramen fœnumque reſervat.

Julius priùs dictus erat Quintilis, quia à primo tunc menſe Martio quintus eſt menſis. Verùm poſteà in honorem Julii Cæſaris dictatoris, legem ferente Marco Antonino conſule, Julius appellatus eſt, quoniam hoc menſe ad quartum idus Quintilis procreatus eſt.

Sciendum poſteà eſt, in octavo anno, quòd in calendis Julii menſis trigeſima luna, ſecundùm regulam debuit eſſe, ſed propter tertium emboliſmum vigeſimanona luna hæc eſt, & etiam menſis Julii.

Item anno decimonono nos, qui epactas lunares à Septembre incipimus, in tertio calendarum Auguſti trigeſimam Julii lunam ſaltûs ratione præmittimus, ita ut eadem die pro trigeſima dicamus primam.

Sicque in calendis Auguſti tertia ſit, quum ſecundùm regulam non eſſe debuerit, quatenus in calendis Septembris quinta effici poſſit.

Menſe Julio Venere non uſitent. Sanguis non minuatur ullo modo. Potionem non bibant. Rutam & ſalviam uſitent; flores apii & uvæ bibant. Plenum calicem de aqua jejuni bibant, propter choleras ſolvendas.

Tredecimus Julii decimo minuit ante calendas.
Hora ſcilicet undecima decimitertii diei, ut plurimùm, & etiam
nona hora illius ſeptimi diei, cavenda.

Julius hinc flavis humeros redimitus aristis,
Quos supplex aris veneransq; colat, memoremus.
calendæ Primus qui veteris populi legisq; sacerdos
Extitit incensi primusq; litavit ad aram
Aaron orditur Juli sacratque calendas,
Has quoque contemptor mundi Carilephus honorat,
6.nonarum Processus sextus retinet cum Martiniano.
5. nonarum Nonas martyrii læto irradianteque decore,
Pontifices quintas Anatolius Eulogiusque.
4.nonarum Lauriane tenes meritorum nomine quartas,
Ossaque Martini tumulo mutata venustant.
3.nonarum Domitius ternas dicat,& clarissima Zoe
Auxit martyrio cœtumque jure beatum.
2.nonarum Eximius vatum pridie defectus in orbe
Martyrio Esaias virtute atque ore coruscat.
Tranquilline simul duplici splendore refulges,
Sanctorum genitor sanctos comitare peremptos,
Tumque Goar Christi colitur famulusque sacerque
nonæ Pantemnonis splendet meritumque fidesque.
8 iduum Octavo ante idus Cilianus Procopiusque,
Excellent Christum virtute & morte sequuti.
7.iduum Audax septeno pariterque Anatolia claret.
Nec minus & contemptor opum sacer eminet Ephrem,
6.iduum Sexto germana Christo pro sorte coronam,
Progenie septena dicat Felicitas alma,
Quam genuit gratamque Deo præmisit ad aram.
5.iduum Martyrio quintum sancit Januarius, atque
Consimili decorat Pelagia sancta nitore.
Tum Beneventanis translata montibus almi,
Busta patris Benedicti nunc Liger altus honorat.
4.iduum Hermagoram quarto supplex Aquileja frequentat,
Antistes precibus populum qui fulcit & urbem.
3.iduum Tertius Ægyptum præsentat Serapioni,
Attalus,& martyr cœlesti flore nitescit.
2. iduum Antistes pridie & martyr petit æthera Phocas,
idus Idibus effulgent Caffianus Syricusque,
Et Jacobus meritis celebratur Episcopus amplis.
17.ca.Aug. Cum decima Augustum præsignans septima mensem,
Hilarine tuos martyr nitet optime festo.
16.calend. Sedecimam votis Carthago spectat opimis,
Martyrii plebem duodenam læta frequentans,
Scyllitana simul capiti,quos patria misit.
15.calend. Quindecimam genitrix septena prole dicavit,
Symphorosa pio pariter germine cæsa.
14.calend. Arsenius quartam denamque eremita vetustate,
13. calend. Et ternam denam Philibertus sanctus adornat.
12.calend. Praxedis duo dena effulget virginis,atque
Prophetæ Danielis nomine fine fideque,
Ipsa luce pii solennis dedicatio Petri.
11. calend. Undecimam Christo felix miserante Maria,
Ornat septeno caruit quæ dæmone,quamque
Magdala progenitam signat cognomine origo:
Vandregisle tibi hac monachorum vota recurrunt,
10. calend. Hinc decimam præclarus Apollinaris honorat.
9.calend. Mox nonam Christina,Aquila & Niceta sacrârunt.
8.calend. Octavam Jacobus Zebedei filius ornat,
Primus Apostolicum vero pro rege cruorem,
Qui dedit; hunc Cucuphas Christophorusque sequuntur.
7.calend. Septimam Adrianus tenet Æmyliusque beati,
Martianus cum quis simili virtute triumphat.
6.calend. Presbyter Hermelaus sexta martyrque coruscat.
5.calend. Quintam Nazarius cum Celso possidet,hancque
Pantaleon martyr proprio sibi sancit honore,
Insignem meritis Petri Pauliique beatis,
Præsul Romanus Stephanus tum consecrat aram,
Temploque Dionysii gemmata refulget,
Signis martyrii monitus visisque,fideque.
4. calend. Felix,Simplicius,Faustinus,& alma Beatrix,
Tricassiique Lupus quartam communiter aurant.
3.calend. Abdon & Senen designat tertia sanctos,
Regni quos Romæ tribuit de germine Persis.
2.calend. Martyrii pridie Fabium pia gloria texit,
Julius hæc orbi excedens solennia linquit.

Octavus mensis Romanorum,

AVGVSTVS

Habet dies triginta & unum.
Luna verò viginti & novem.
Nox, horarum quatuordecim est: & dies, decem.

Quintus mensis Hebræorum Aab, habet in hoc mense locum.
& nonus mensis Græcorum, Laos.

			q	c	calendæ	Vincula sancti Petri. Sanctorum Machabeorum.	8	14	1	213	f
i	d	n	r	d	4. non.	Stephani Papæ & Martyris. Sexta luna emboliſmi.	16	15	2	214	g
			s	e	3. non.	Inventio corporis sancti Stephani protomartyris.					
	e		t	f	2. non.		5	16	3	215	h
o		o	u	g	nonæ			17	4	216	i
	f		a	A	8. idus	Sixti Papæ, Felicissimi & Agapiti.	13	18	5	217	k
			b	b	7. idus	Aphræ Martyris. Initium autumni.	2	19	6	218	l
u	g	p	c	c	6. idus	Cyriaci & sociorum ejus.		20	7	219	m
			d	d	5. idus	Vigilia sancti Laurentii martyris.	10	21	8	220	n
	h		e	e	4. idus	Passio sancti Laurentii.		22	9	221	o
a		q	f	f	3. idus	Tiburtii martyris.	18	23	10	222	p
	i		g	g	2. idus	Eupli diaconi martyris.	7	24	11	223	q
			h	A	idus	Hippolyti, cum aliis decem & octo.		25	12	224	r
e	k	r	i	b	19. cal.	SEPTEMBRIS.) Eusebii presbyteri. Vigilia.	15	26	13	225	s
			k	c	18. cal.	Assumptio sanctæ Mariæ.	4	27	14	226	t
	l		l	d	17. cal.			28	15	227	u
i		s	m	e	16. cal.	Octava sancti Laurentii.	12	29	16	228	x
	m		n	f	15. cal.	Agapiti martyris. Sol in Virginem	1	1	17	229	y
			o	g	14. cal.			2	18	230	z
o	n	t	p	A	13. cal.	Oliverii episcopi & martyris.	9	3	19	231	a
			q	b	12. cal.			4	20	232	b
	o		r	c	11. cal.	Timothei apostoli. Symphoriani martyris.	17	5	21	233	c
u		u	s	d	10. cal.	Vigilia sancti Bartolo. Autumnus oritur, juxta quosdam.	6	6	22	234	d
	p		t	e	9. calen.	Nativitas sancti Bartolomæi martyris.		7	23	235	e
a	a	a	a	f	8. calen.	Genesii martyris.	14	8	24	236	f
			b	g	7. calen.	Anastasii martyris.	3	9	25	237	g
	b		c	A	6 calen.	Primus mensis Ægyptiorum Thoth.		10	26	238	h
e		b	d	b	5. calen.	Hermetis, Pelagii martyrum, & Augustini episcopi.	11	10	27	239	i
	c		e	c	4. calen.	Passio sancti Joannis Baptistæ. Sabinæ virginis.		11	28	240	k
			f	d	3. calen.	Felicis & Audacti.	19	12	29	241	l
i	d	c	g	e	2. calen.	Paulini confessoris.	8	13	30	242	m
								14	31	243	n

Augustum mensem leo fervidus igne perurit.
Augustus metit, & fruges in horrea mittit.
Herigone hic Phœbo sociat sua sidera Virgo.
His quoque consurgit Autumni tempora læti.

Augustus mensis, Sextilis antea vocabatur: donec honori Augusti Cæsaris daretur, ex senatusconsulto: eo quòd ipse, die prima mensis hujus, Antonium cum Cleopatra superaverit, & imperium populi Romani firmaverit.

Considerandum est, quòd in decimo sexto anno, in secundo calendarum Septembris, trigesima luna invenitur: sed hæc non Augusti mensis luna est, sed sexti emboliſmi, qui incipit quarto nonarum Augusti mensis, nulloque nisi deputatur, quia omnis luna emboliſmi mensibus cunctis superflua est.

Item anno decimonono in calendis Augusti, propter saltum lunæ, quo trigesima Julii luna transilitur, tertia luna fit: quum secunda, juxta regulam, esse debuerit.

Mense Augusto caules & malvas non comedant: agramina comedant: cervisiam minimè bibant, & mer. Betas non manducent, quia tunc amaræ sunt & liquidæ, & choleram nigram generant: gilganum bibant.

Augusti nepa prima fugat de fine secundam
Hora scilicet prima primi diei, ut plurimùm, & etiam septima
hora alterius diei, cavenda.

Augustus demum pleno jam farre refertus,
Quis nova sacra ferat monstremus carmine sanctos.

calendæ Quos ferus in mortem Antiochus cum matre subegit,
Venturo sanguen, qui Christo sponte dicârunt,
Augustas retinent Machabæi jure calendas,
Carcere Roma Petrum celebrant viridisq; reductum,
Eusebiumque suum Vercellis ritè frequentant.

4.nonarum Nonarum Stephanus martyrque & Papa beatus,
Quarto festivæ tribuit pia gaudia Romæ.

3.nonarum Terno mox Stephani colitur solenne reperti,
Primus qui mortem Christi est moriendo sequutus.
Gamaliel, Nicodemus, Abibon pariterque
Inventi voto fulgent & laude perenni.

2.nonarum Justinus pridie proprio celebratur honore,
Presbyter in numero Sanctorum cæde peremptus,
Crudeli exquirens tumulis qui condecoravit,

nonæ Nonas Cassianus, Memmius atque Osvaldus
Rex pius Anglorum merito & virtute retentant.

8.iduum Idibus octonis mortem passura, crucemque
Christi sancta caro ætheream dedit antè figuram,
Præsul & his Sixtus Romæ martyrque colendus,
Juxta & Feliciſſimus Agapitusque triumphant.

7.iduum Septenas pariter Donatus & Afra beârunt.

6.iduum Æthereum semis penetrat Cyriacus honorem.

5.iduum Romanus quinis martyr milesque refulget.

4.iduum Quartis Laurenti merito splendescis opimo,
Ignem qui passus tortorem vincis iniquum.

3.iduum Ternis flosque, decusque pium petis astra Tiburti,
Has & Goaricus confessor possidet almus.

2.iduum Martyrii palmam pridie capis Euple perennem.

idus Idibus Hippolytum comitem Laurentius astris,
Pro Christi parili recipit certamine passum,
Reginam meritis virtute fideque colendam
Tellus tum veneràns Radegundam Aquitana frequentat.

19.cal.Sept. Quæ decima & nona est Septembris antè calendas,
Eusebium Romæ sancit celebratque beatum.

18.calend. Octava & decima mundi lux flosque Maria
Angelico comitata choro petit æthera virgo.

17.calend. Septenam denamque tenes Arnulphe sacerdos.

16.calend. Martyre sedecimam effulget Mammete beato.

15.calend. Agapitus quintamdecimam certamine sancit.

14.calend. Magnus & Andreas quarta denaque coruscant,
Septem nonaginta & quingenti comitantur,
Quos pariter Sancti simul his bis mille sequuntur.

13.calend. Tertia post denam Samuële excellet ab ipsis,
Quem Domino cunis genitrix devota sacravit.

12.calend. Martyris hinc duodena privati sanguine vernat.

11.calend. Undecimam Romæ Timotheus passus honorat,
Æduatumque suum celebrat plebs Symphorianum,
Mater quem Christo pariter moritura dicavit.

10.calend. Lucius & Ptolemæus denam virtute coronant,

9.calend. Bartholomæus nonam exornat retinetque beatus,
India quo doctore Dei cognovit honorem,
Herculis & Bachi insanis vix eruta sacris,
Hunc illum fama est varia pro sorte sepulchri,
Æoliam, Laparen, Beneventi & templa tenere,
Tum quoque Genesio resplendet martyre Roma,
Audœnum tumque pium Radumagus honorat.

8.calend. Octava hinc Arelas celebrat te sancte Genesi.

7.calend. Martyrio septenam Irenæus & Abundus ornant.

6.calend. Rufe tuos recolens ostendit sexta triumphos.

5.calend. Hermen quinta probat felici morte beatum.
Ecclesiæ lumen, populi sacra norma fidelis,
Aphrica quo pastore orbis doctore coruscat,
Augustine pater festo celebraris eodem,
Aurea quem servant Italis nunc templa sepultum;
Santonus alta sui Vibiani hac fulget honore,
Urbs Alamannorum recolit Constantia sanctum,
Hac quoque Pelagium fuso pro sanguine clarum.

4.calend. Præco Dei verbi vox & Baptista Joannes,
Quem effera saltanti tribuerunt jussa puellæ,
Insignit quartam meritorum laude perenni.
Virgo Sabina simul Romæ sua templa revisit;

3.calend. Terna cum Felice pio præcellet Adauctus.

2.calen. Paulinus pridie Treverorum mœnia lustrat
Exilio antistes vero pro dogmate clarus.
Augusti his demum claudantur limina festis.

Nonus mensis Romanorum.

SEPTEMBER

Habet dies triginta.
Luna verò quoque triginta.

Nox, horarum duodecim est: & dies etiam duodecim.

Sextus mensis Hebræorum Elul, habet in hoc mense locum, & decimus mensis Græcorum, Gorpios.

			h	f	calendæ.	Verenæ virginis.											
	e		i	g	4. non.												
o		d	k	A	3. non.	Luna emboliſmi ſecunda.	16	16		1	244	o
	f		l	b	2. non.	Benedictæ martyris.	5	17		2	245	p
			m	c	nonæ.			18		3	246	q
			n	d	8. idus.	Ferreoli martyris.	13	19		4	24	r
u	g	e	o	e	7. idus.	Magni confeſſoris.	2	20		5	24	s
	h		p	f	6. idus.	Reginæ virginis.		21		6	249	t
			q	g	5. idus.	Nativitas S Mariæ virg. Corbiniani confeſ. Adriani mart.	10	22		7	250	u
a	f		r	A	4. idus.	Gorgonii martyris.		23		8	251	x
	i		s	b	3. idus.	Audonarii Epiſcopi.	18	24		9	252	y
			t	c	2. idus.	Prothi & Hiacynthi. Felicis & Regulæ.	7	25		10	253	z
e	k	g	u	d	idus.			26		11	254	a
			a	e	18. calend.		15	27		12	255	b
	l		b	f	17. calend.	OCTOBRIS.] Cornelii & Cypriani. Exaltatio Crucis.	4	28		13	256	c
i		h	c	g	16. calend.	Romæ Nicomedis martyris.		29		14	257	d
	m		d	A	15. calend.	Romæ Luciæ. Euphemiæ virginis. Geminiani.	12	30		15	258	e
			e	b	14. calend.	Lamberti Epiſcopi & martyris. Sol in libram.	1	1		16	259	f
o	n	i	f	c	13. calend.	Januarii Epiſcopi & martyris, & aliorum ſeptem.		2		17	260	g
			g	d	12. calend.	Æquinoctium autumnale, ſecundùm Orientales.	9	3		18	261	h
	o		h	e	11. calend.	Vigilia S. Matthæi.		4		19	262	i
u		k	i	f	10. calend.	Nativitas S. Matthæi Apoſtoli.	17	5		20	263	k
	p		k	g	9. calend.	Mauritii & Exuperii cum ſociis. Emmerammi martyris.	6	6		21	264	l
			l	A	8. calend.			7		22	265	m
a	a	l	m	b	7. calend.	Conceptio S. Joannis Baptiſtæ.	14	8		23	266	n
			n	c	6. calend.	Æquinoctium juxta quosdam, & locus Indictionum.	3	9		24	267	o
	b		o	d	5. calend.	Juſtinæ virginis.		10		25	268	p
e		m	p	e	4. calend.	Coſmæ & Damiani.	11	11		26	269	q
	c		q	f	3. calend.	Laobæ virginis. Secundus menſis Ægyptiorum Paophi.		12		27	270	r
			r	g	2. calend.	Dedicatio baſilicæ S. Michaëlis Archangeli.	19	13		28	271	s
i	d	n				Hieronymi presbyteri.	8	14		29	272	t
								15		30	273	u

Æquatura diem Soli quum Libra inhæret.
Libra pares lucis ſomnique hîc efficit horas.
Sidere virgo tuo Bacchum September opimat.
September lectos terit hîc cum fuſte corymbos.

September, quaſi ſeptimus imber appellatur: eò quòd ſeptimus à Martio, primo quodam menſe, numeratur: & plerunque imbribus ſeu nubibus obſcuretur.

Conſiderandum eſt, quòd in quinto anno, in quarto nonarum Septembris, ſecundi emboliſmi luna incipit, & finitur in calendis Octobris trigeſima, quæ nec Septembri, nec Octobri deputatur.

Epactas, id eſt, adjectiones lunares, Ægyptios nos ſequentes, à Septembri menſe inchoamus, ſemperque ibidem novas ſumimus. Sed epacta (ſecundùm doctiſſimos) cum concurrentibus & lunari cyclo in calendis Januariis mutantur.

Ad epactas verò inveniendas ſemper undecim præſentibus adduntur, ut ſequentes inveniantur. Excepto decimonono anno, quando octodecim epactis, non undecim, ut in cæteris, ſed duodecim adjungimus: ut triginta epactas, quas nullas dicimus, efficere queamus.

Menſe Septembri bucellas lacte infuſas jejuni comedant quotidiè: & omnia quævis accipe, quia omnis eſca & fructus in hoc tempore confecti ſunt. De pollice ſanguinem minue. Potio ſit agrimonia & apii ſemen. Porros coctos & crudos comede. Bibe coſtum & maſtice.

Tertia Septembris vulpis ferit à pede denam.
Hora ſcilicet undecima decimitertii diei, ut plurimùm, & etiam nona hora alterius diei cavenda.

Miti September præguſtans pocula Baccho,
Quos aris venerando colat memoretque canemus,
calendæ Legifer hæredem proprii quem linquit honoris
Promiſſam populo terram, qui ſorte per aſtra,
Per loca, per celſos montes diſtinxit & urbes,
Septembres Joſue tenet orditurque calendas
Priſcus, & has martyr trabeatus ſanguine luſtrat,
Præſul & his Senonum Lupus æde coruſcat ab alta,
Has & Verenæ rutilant ſolennia ſanctæ.
4.nonarum Quartas hinc nonas Lugduni Juſtus honorat,
3.nonarum Ternis Antonine puer martyrque triumphas,
Tunc & Ariſteus antiſtes de morte beatur.
2.nonarum Legis divinæ lator, ſuſceptor & auctor,
Colloquio viſuque Dei dignate frequenti,
Præcelſo pridie tumularis monte Moyſes,
Nulli pòſt licuit cujus cognoſcere buſtum,
Tunc etiam Cabalon Marcelli ſanguine vernat.
nonæ Nonis Ferreolus cum Ferrutione refulget,
Donatus Capuam pariterque Arcontius ornant,
8.iduum Vates Zacharias octonas obtinet idus.
7.iduum Antiſtes ſeptenas ſervat Evortius, atque
Regali inſignis Chlodoaldus ſtirpe ſacerdos.
6.iduum Qua Deus humanam ſuſcepit virgine formam,
Illuſtrat ſenas ortus de luce Maria,
Martyr & Adrianus Romam tum ſanguine comit.
5. iduum Gorgonius quinas fama meritisque retentat,
Romæ quem paſſum nunc Gallia poſcit adorans.
4.iduum Soſthenes & Victor quartis memorantur eandem
Chriſti pro regno ſortiti & laude coronam.
3.iduum Prothus hinc ternas, fraterque Hyacinthus honorant,
Qui Eugeniam pariter legem docuêre ſacratam,
Has ſimul & Felix felici morte dicavit,
Martyrio Regulæ junctо pariterque beatve.
2.iduum Martyr mox pridie Celſus petit æthera Syrus.
idus Idibus abba nitet merito & cognomine Amatus.
18.cal. Oct. Octono & decimo octimbrem vocitante futurum,
Exaltata crucis fulgent vexilla relatæ.
Perfide ab indigna Victor quam vexit Heracleus,
Corneliusque ſuam virtute & ſanguine Romam
Antiſtes fulcit, & Cypriano læta coruſcat
Carthago, inſigni doctore & martyre totum
Eccleſiæ ſcribunt, cujus ſacra dicta per orbem,
Præſulis hic etiam meritum celebratur Eparci.
17. calend. Septenum denum Nicomedes presbyter ornat.
Virgo tuus Petronilla comes martyrque beatus
Pontifices ara meritis vitaque colendi,
Carnutes Leobinus, Aper, Leo quosque tuentur.
16. calend. Hinc ſextodeno Martinus papa beatur,
Euphemiamque pio ſanctam veneramur amore,
Lucius hoc ſimul excellet cum Geminiano,
Condecorat pariter paſſos quos laurea Chriſti.
15. calend. Lambertus quintum denum virtute coronat,
Factio quem cæſum ſemper tremebunda paveſcit.
14. calend. Ore, fide antiſtes, ſignis & ſanguine martyr
Methodius quartum denum celebrandus honorat.
13. calend. Virtutis ſpecimen patiendi, & forma decusque
Martyrii Euſtathius terno denoque triumphat.
12. calend. Virgoq; biſſenum Fauſta atque Evigilaſius ornant,
Deſervit Chriſto, mundi qui lucra vocante
11. calend. Undecimum Matthæus evangelico ore ſacravit.
10. calend. Mauritius denum ſocia legione coronat,
Effuſo mortem pariter quæ ſanguine vicit,
Emmerammus enim ſocio comitatur honore,
Quem genus inſignis Britannia voce repoſcit.
9. calend. Nonum Tecla tenet, roſeo perfuſa cruore,
Liberiusque dicat Romanam Papa per urbem
Levita & Soſius merito ſplendeſcit honore.
8. calend. Octavum ſterili conceptus ventre Joannes,
Andochiusque ſacrat martyrque & presbyter almus,
Quem Tyrſus, Felixque pari comitantur amore.
7. calend. Septeno Lupus antiſtes Lugduna reviſit
Mœnia, devotæ paſtor memorabilis urbi
Ambiana micat Firmino martyre plebes.
6. calend. Sexta martyr ovat Cyprianus, virgo beata
Quem Juſtina Dei fecit cognoſcere regnum,
Artibus inſanis tandem furiisque relictis.
5. cal. Quinto cum fratre excellet Coſma Damiano,
Antimus hos ſequitur, Leontius Euprepiusque,
Qui unum Chriſte tibi ſertum, qui morte dicârunt.
4. cal. Fauſtus, Martialis, quartum & Januas ornant,
Martyrii trabea ſimul & certamine clari.
3. cal. Ætherea virtute potens princepsque ſuperna
Militiæ Michaël terno ſibi templa ſacravit.
2. cal. Interpres legis veteriſq; novæq; probatus,
Inſtructor doctrinæ hæreſis damnator iniquæ
Hieronymꝰ pridie Septembrem claudit ovantem.

Decimus & antepenultimus mensis Romanorum.

OCTOBER

Habet dies triginta & unum.
Luna verò viginti & unum.
Nox, horarum est quatuordecim : & dies decem.

Septimus mensis Hebræorum Thisri, habet in hoc mense locum,
& undecimus mensis Græcorum Hyperberetreos.

			s	A	calendæ.	Remigii Episcopi.	16	16	1	274	x
	e		t	b	6. non.	Leodegarii martyris.	5	17	2	275	y
o		o	u	c	5. non.	Sulpicii & Serviliani.	13	18	3	276	z
	f		a	d	4. non.		2	19	4	277	a
			b	e	3. non.			20	5	278	b
u	g	p	c	f	2. non.		10	21	6	279	c
			d	g	nonæ.	Marci Papæ.		22	7	280	d
	h		e	A	8. idus.		18	23	8	281	e
a		q	f	b	7. idus.	Parisiis Dionysii, Rustici presbyteri, Eleutherii diaconi.	7	24	9	282	f
	i		g	c	6. idus.			25	0	283	g
			h	d	5. idus.	Eustathii presbyteri.	15	26	11	284	h
e	k	r	i	e	4. idus.		4	27	12	285	i
			k	f	3. idus.	Romæ Callisti Papæ.		28	13	286	k
	l		l	g	2. idus.		12	29	14	287	l
i		s	m	A	idus.		1	1	15	288	m
	m		n	b	17. calend.	NOVEMBRIS.] Galli confessoris.		2	16	289	n
			o	c	16 calend.		9	3	17	290	o
o	n	t	p	d	15. calend.	Lucæ Evangelistæ. Sol in Scorpionem,		4	18	291	p
			q	e	14. calend.	Festi, Sosii, Januarii Episcopi.	17	5	19	29	q
u	o	u	r	f	13. calend.		6	6	20	293	r
			s	g	12. calend.	In Colonia sanctarum virginum.		7	21	294	s
	p		t	A	11. calend.		14	8	22	295	t
a	a	a	a	b	10 calend.	Octava S. Galli.	3	9	23	296	u
			b	c	9. calend.			10	24	297	x
	b		c	d	8. calend.	Crispini & Crispiniani.	11	11	25	298	y
e		b	d	e	7. calend.	Amandi confessoris.		12	26	299	z
	c		e	f	6. calend.	Vigilia Apostolorum Simonis & Judæ.	19	13	27	300	a
			f	g	5. calend.	Simonis & Judæ, qui & Thaddæus.	8	14	28	301	b
i	d	c	g	A	4 calend.	Tertius Ægyptiorum mensis, Athir.		15	29	302	c
			h	b	3. calend.		16	16	30	303	d
	e		i	c	2. calend.	Vigilia Omnium Sanctorum. Quintini martyris.	5	17	31	304	e

Seminat October, quod maturum metit.
Æquat & Octobri sementis tempore Libram.
Scorpius Autumni hinc moderatur tempora læti.

October, sicut & September, à numero & imbribus appellatur, significans quotus à Martio computetur, & quòd imbribus sæpiùs irrigetur.

Notandum est, quòd quinto anno in calendis Octobris trigesima luna est, & emboliſmi secundi est, luna verò Octobris in tertio calendarum Novembris finitur.

Indictiones in octavo calendarum Octobris semper incipiunt, & finiuntur, ibique mutantur.

Indictiones autem propter Regum tempora signanda repertæ sunt: scilicet, ne aliquis in temporibus error oboriri possit, quæ & propter facilitatem computandi tantùm quindecim annos complectuntur.

Mense Octobri racemos & framustum usitent, quia corpus sanat, & solutionem facit: porros leviter coctos esitent, quia crudi venenum habent, cocti ad antidotum valent. Lac caprinum aut agnilinum jejunus bibe, propter sanguinem dulciandum, & calculum discutiendum, & pulmonem curandum. Bibe cariophylum & piperum.

Tertius Octobris, gladius: decem in ordine nectit.
Hora scilicet quinta tertii diei, ut plurimùm, & etiam nona
decimi diei cavenda.

Spu-

Spumanti musto pomisque Octimber onustus,
Quis pateras galatosque ferat, memorando sequemur.
calendæ Francos qui primus docuit domuitque feroces
Remigius proprio Octimbrem prælignat honore;
Germanusque simul doctrina insignis & actu,
Tum propriam munit meritis Anthisiodorum,
Qui Oceano fidei refugas & dogma nefandum
Reppulit, & signis te picta Britannia texit,
Hos virtute Bavo & sancto comitatur honore.
6. nonarum Mox sextum nonarum Leodegarius ornat
Seditione potens, quem dux populusque peremit.
5. nonarum Ewaldi meritis gente & cognomine & ara
Doctrinaque pares quintum sibi more dicarunt.
4. nonarum Marcus Marcianusque suo implent munere quartum
Germine, martyrio, natura & funere fratres.
3. nonarum Ternas tum nonas Apollinaris honorat,
Præsul templa frequens cujus Ravenna coronat.
2. nonarum Virgo Fides pridie hinc felici morte triumphat.
nonæ Pontifices nonas Linus Marcusque retentant.
8. iduum Octavo antè idus Demetri sancte bearis,
Nomine pro Christi tortores passus iniquos.
7. iduum Exemplum fidei parendi & norma salubris
Excelsi patris Primum cognomine dictus,
Gentibus inde pater cœlesti sorte vocatus,
Septenas Abraham sancit retinetque beatus,
His quoque martyrio insigni trinoque coruscant
Urbem templa suo lustrantia lumine cunctum,
Dionysius ætherio qui splendet honore
Gallia doctorem Paulo instituente beatum,
Quem meruit gemino comptum junctumq; ministrum,
Domninoque Itali claro tum martyre fulgent.
6. iduum Senas justitiæ titulus Loth sanctus adornat,
Cassius & Gereon, Victor, Florentius, atque
Martyrii comites plebs tum conjuncta triumphat.
5. iduum Quinas mox Tarcus, Probus Andronicusque coronant,
Virtutis mortisque pares quos gloria reddit.
4. iduum Idus tum quartas meritis Edistius auget,
Urbs Ravenna suo celebri quo martyre pollet.
3. iduum Ternas Marcellus, Faustus, Januarius implent,
Tum quoque Petre tibi Dionysique sacratum
Templum, & Chrysantho Dariæque coruscat, & ara
Tolbia cum plano quo præminet æquore castrum.
2. iduum Callistus pridie antistes martyrque trophæo
Præcellens multo, & comitatus martyre fulget,
idus Idibus inde tibi Maurorum turba vocatur
Agrippina animis pariterque læta beatis
Militiam Christo virtute & morte dicavit.
17. ca. Nov. Septeno denoque Novembrem qui venientem
Præsignat, Gallus colitur confessor, & unà
Bis centum & decies septem memoratur iniquus,
Quos furor ob Christum simili mactavit honore.
16. calend. Sedecimum sacer Antistes Florentinus ornat.
15. calend. Lucas ter quinum festo officioque dicatum
Monstrat Paule tuo Christum sermone loquutus,
Regni calcatrix juxta & Triphonia claret.
14. calend. Beronicus bis septeno atque pædagogia fulget,
Quas pariter quadraginta atque, novem comitantur.
13. calend. Ternum cum deno Capraſi martyr honoras.
12. calend. Presbyter Asterius duodeno laude coruscat,
Egregia multos docuit qui vincere sanctos
Undique bella piis diram minitantia mortem,
Hunc & Hilarion eremi bonus accola comit,
Tunc numerosa simul Rheni per littora fulgent
Christo virgineis erecta trophæa maniplis
Agrippinæ urbi, quarum furor impius olim
Millia mactavit ductricibus inclyta sanctis.
11. calend. Undecimum festo Philippus episcopus auget,
Hermas hoc ipso nitet Eusebiusque beatus.
10. calend. Severine tuos decimo sacer inde colonos,
Inspectas primi radians de culmine templi.
9. calend. Nono quadrageni effulgent sexque triumpho
Romæ millia & sancto certamine clari.
8. calend. Octavum Crispinus habet cum Crispiniano
Flammas qui passi sævum vicêre tyrannum
Gemmas martyrii gemmas festo veneremur eodem
Chrysantum Dariamque novo quos munere Christi
Roma nunc vectos tumulis nova cella venustat,
Quas Rheni celsis succedunt æquora sylvis,
Hilarius hic etiam nitet amplo præsul honore.
7. cal. Pontifices fama signis tumulisq; coruscos
Septimus ostendit vero de nomine Amandum,
Vedastumq; simul meritisq; & tempore junctos.
6. cal. Hinc sextum martyr pugnans Vincentius ornat,
Chrysete hoc pariter Sabinaq; virgo triumphant.
5. cal. Simonis & Judæ præcellet quintus honore,
Quos opulenta Deo Persis mittente receptis,
Fidos martyrio & signis tumulare patronos
Promeruit fidei cultrix, si deinde fuisset
Cæsare nata micat, Decio hic Cyrilla beatis
Virgo animis & cui Decius haud editor esset.
Hic etiam matronæ colitur per littora Pharo.
4. cal. Presbyter hinc retinens quartum Zenobius aurat.
3. cal. Terno Marcellus Christi galeatus amore
Centuriam cœlo dignam geminamve sacravit
Martyribus bis centum & bis denis comitatus.
2. cal. Quintinum pridie celebrant sua gesta beatum
Qui insigni & vario ob Christum certamine Victor,
Octimbrem clauso componit in orbe cuentem.

Undecimus & penultimus menſis menſis Romanorum.

NOVEMBER

Habet dies triginta.
Luna verò viginti & novem.
Nox, horarum ſedecim eſt: & dies, tantùm octo.

Septimus menſis Hebræorum Mareſuan, habet in hoc menſe locum.
& duodecimus menſis Græcorum, Dios.

o		d	k	d	calendæ	Feſtivitas omnium ſanctorum. Romæ Cæſarii martyris.		18	1	305	f
	f		l	e	4. non.	Mariæ virginis. Quinta luna emboliſmi.	13	19	2	306	g
			m	f	3. non.	Pirminii epiſcopi.	2	20	3	307	h
u		e	n	g	2. non.	Domnini martyris.		21	4	308	i
			o	A	nonæ		10	22	5	309	k
			p	b	8. idus	Villibrordi epiſcopi.		23	6	310	l
a		f	q	c	7. idus	Hyemis initium: habet dies nonagintaduos.	18	24	7	311	m
	i		r	d	6. idus	Quatuor coronatorum. Occaſus virgiliarum matutinus.	7	25	8	312	n
			s	e	5. idus	Theodori martyris.		26	9	313	o
e	k	g	t	f	4. idus		15	27	10	314	p
			u	g	3. idus	Martini Turonenſis epiſcopi. Romæ Mennæ martyris.	4	28	11	315	q
	l		a	A	2. idus	Martini Papæ. Arſatii martyris. Cuniberti confeſſoris.		29	12	316	r
i		h	b	b	idus	Brictii epiſcopi Turonis.	12	30	13	317	s
	m		c	c	18. cal.	DECEMBRIS.	1	1	14	318	t
			d	d	17. cal.	Findani confeſſoris.		2	15	319	u
o	n	i	e	e	16. cal	Otmari confeſſoris.	9	3	16	320	x
			f	f	15. cal	Sol in Sagittarium.		4	17	321	y
	o		g	g	14. cal.	Romani monachi. Octava ſancti Martini.	17	5	18	322	a
u		k	h	A	13. cal.		6	6	19	323	b
	p		i	b	12. cal.			7	20	324	c
			k	c	11. cal.		14	8	21	325	d
a	a	l	l	d	10. cal.	Romæ Ceciliæ virginis & martyris.	3	9	22	326	e
			m	e	9. calen	Clementis papæ Felicitatis virginis. Columbani abbatis.		10	23	327	f
	b		n	f	8. calen.	Chryſogoni martyris. Hyems oritur, juxta quoſdam.	11	11	24	328	g
e		m	o	g	7. calen.	Saltus lunæ, ſecundùm aliquos.	19	12	25	329	h
	c		p	A	6 calen.			13	26	330	i
			q	b	5. calen.	Quartus menſis Ægyptiorum Choeac.	8	14	27	331	k
i	d	n	r	c	4. calen.			15	28	332	l
			s	d	3. calen.	Vigilia ſancti Andreæ. Romæ Saturnini martyris.	16	16	29	333	m
	e		t	e	2. calen.	Nativitas ſancti Andreæ Apoſtoli.	5	17	30	334	n

Scorpius hibernum præceps jubet ire Novembrem.
Sed purgat ſemper fruges tundendo November.
Hic hyemis brumæ oriuntur frigora duræ.
Arcitenens gelido hinc contriſtat ſydere cœlum.

November nomine ſuo, ſicut priores, quotus à Martio ſit, ſignificat: & quòd imbres ſæpius habeat.

Sciendum eſt, quòd in decimo octavo anno, quidam, qui epactas à Januario incipiunt trigeſimam Novembris lunam in ſeptimo calendarum Decembris, ſaltum Lunæ ibi ponentes tranſiliunt, ut in calendis Januariis, in primo anno nona luna poſſit inveniri.

Notum ſit omnibus hominibus, ut officium primum de Adventu Domini, nec antè quintum calendarum Decembris inchoetur: nec poſt tertium nonarum ipſius menſis differatur: ſed vel ipſis, vel in medio poſitis diebus, quandocunque dominica dies evenerit, ritè & absque dubio cantandum erit.

Menſe Novembri & Decembri, bonum eſt ſtadium habere: venam hepaticam incidere, quia tunc temporis omnes humores ſunt commoti: à balneis abſtineant ſe, nullum penitus caput comedant: potio eorum ſit cinamomum.

Quinta Novembris acus, vix tertia manſit in urna.
Hora ſcilicet octava quinti diei, ut plurimùm, & etiam hora quarta
alterius diei, cavenda.

Nunc quoq; quis longa vigilet sub nocte November
Quos vigilando canat promemus carmine sanctos.
calendæ Cæsarius prima designat fronte Novembrem,
Eximio cujus lætatur Roma triumpho.
Mensis & hic reliquos stellato vertice vincens,
Uno Omnes sanctos celebrans conjungit honore,
Regia quos cæli pariter retinetque fovetque.
4. nonarum Quartis Victorine sacer martyrque bearis,
Nonis his etiam Julianus, hisque Benignus
Presbyteri fulgent virtute & sanguine clari.
3. nonarum Ternis Germanus, Vitalis, Cæsariusque,
Theophilusque pari collucent lumine festi.
2. nonarum Hinc pridiè Rutenos confessor Amantius ornat.
nonæ Nonis Zacharias vates templique sacerdos,
Eminet oblitam nati, qui munere vocem
Vatis & officium prisco de more recepit,
Hasq; sacer Felix, monachusque Eusebius augent.
8. iduum Idibus octonis martyr Felix celebratur.
7. iduum Septenas Amarante pia de morte sacrasti,
Has quoque Villibrodus habet, quo principe plebis
Eresonum multi Christum sensere vocantem.
6. iduum Claudi, Castori, Simplici, Symphoriane, &
Nicostrate pari fulgetis luce coronæ,
Senas ornantes idus meritò atque cruore.
5. iduum Quinæ mox idus Theodoro martyre vernant.
4. iduum Quartis Modestus, Florentia, Tyberiusque
Trino martyrio, trino pro nomine fulgent.
3. iduum Senas sanctus ovat, ternis virtute fideque
Confessor meritò officio & sermone sacerdos.
Atque fide martyr lato famosus in orbe
Martinus votis festoque vocatur eodem,
Exilium flagella, minas, tormenta necemque
Pro Christo perpessa simul Domicilla triumphat.
2. iduum Agrippina tuus pridiè excellet Chunibertus,
Leonum Sequanæ recolunt quoque littora sanctum.
idus Idibus hinc hæres tuus, ô Martine retentat.
Brixius exilio lachrymis signisque probatus.
19 cal. Dec. Clementinus habet Theodotus Philuminusque.
18. calen. Octavam decimamque Decembres ante calendas,
Hac pariter passi tortoris jussa cruenti.
17. calend. Septena Eugenius martyr denaque nitescit.
16. calend. Eucherius sextam cum dena Gregoriusque,
Implent Lugduni hic, Neocæsariæ ille sacerdos.
15. calend. Quindecima antistes Ligeris per littora, perque
Festivos populos Amanus laude coruscat,
Æterna meritò signis prece consilioque
Urbem qui propriam hostili de clade redemit.
14. calend. Hysichius martyr quartam denamque coronat,
Romanusque urbs Antiochi quis læta recurrit.
13. calend. Tredecimam Felicianus cum Severino,
Cumque Exuperio fidei certamine sancit.
12. calend. Pontiane tibi duodenam Roma dicato
Obsequio sacrat antistes martyrque beate.
11. calend. Undenam abba Columbanus sibi servat ab ipso
Oceano multis vitæ qui dogmata sanctæ
Relligione pia sparsit sermone manuque.
10. calend. Cæcilia illustrat denam mox sancta nitore
Perpetuo claris semper vulganda trophæis,
Virgo hinc cognato sanctoque hinc fulta marito.
9. calend. Nonam papa tenet Clemens certamine & altis
Virtutum titulis mortem qui passus in undis,
Repperit extructum divino munere templum,
Tum quoque septena genitrix cum prole beato
Præcellens radiat Felicitas alma triumpho.
Hicque suos Trudon mundi contemptor adornat.
8. calend. Chrysogonus meritis octavam & funere sancit.
7. calend. Septenam Petrus antistes martyrque venustat,
Urbis Alexandri populus quo præduce fultus,
Errorum curvos spernit cæcosque meatus.
6. calend. Sextam Line sacras, roseo de sanguine papa.
5. calend. Martyrio quintam Agricola & Vitalis honorant.
4. calend. Syleas Paule tuus quartam comes auget & ornat.
3. calend. Tertiam Saturnine tibi Mauroque dicamus.
2. calend. Andreas pridiè præcellet Apostolus amplis
Virtutum fulgens radiis, titulisque per orbem,
Qui indomitos verbo signisque subegit Acheos.
Brumalem hæc claudent populorum vota Novembrem.

Duodecimus & ultimus menſis Romanorum.

DECEMBER

Habet dies triginta & unum.
Luna verò viginti & novem.

Nox, horarum octodecim eſt, & dies, tantùm ſex.

Octavus menſis Hebræorum Casleu, habet in hoc menſe locum, & primus menſis Græcorum Aphileos.

o		o	u	f	calendæ		13	18	1	335	o
	f		a	g	4.non.	Prima luna emboliſmi.	2	19	2	336	p
			b	A	3. non.			20	3	337	q
u	g	p	c	b	2. non.	Barbaræ virginis. Quarta luna emboliſmi.	10	21	4	338	r
			d	c	nonæ	Delphini exortus.		22	5	339	s
	h		e	d	8. idus	Nicolai epiſcopi & confeſſoris.	18	23	6	340	t
a		q	f	e	7. idus	Octava ſancti Andreæ.	7	24	7	341	u
	i		g	f	6. idus			25	8	342	x
			h	g	5. idus		15	26	9	343	y
e	k	r	i	A	4. idus	Eulaliæ virginis.	4	27	10	344	z
			k	b	3. idus	Damaſi papæ.		28	11	345	a
	l		l	c	2. idus	Halcyona per dies quatuordecim.	12	29	12	346	b
i		s	m	d	idus	Luciæ, & Otiliæ virginum.	1	1	13	347	c
	m		n	e	19. cal.	JANUARII.		2	14	348	d
			o	f	18. cal.		9	3	15	349	e
o	n	t	p	g	17. cal.			4	16	350	f
			q	A	16. cal.		17	5	17	351	g
	o		r	b	15. cal.	Sol in Capricornium.	6	6	18	352	h
u		u	s	c	14. cal.			7	19	353	i
	p		t	d	13. cal.	Vigilia ſancti Thomæ Apoſtoli.	14	8	20	354	k
a	a	a	a	e	12. cal.	Nativitas ſancti Thomæ. Solſtitium hyemale.	3	9	21	355	l
			b	f	11. cal.			10	22	356	m
	b		c	g	10. cal.		11	11	23	357	n
e		b	d	A	9. calen.	Vigilia Nativitatis Domini. Solſtitium, juxta quosdam.	19	12	24	358	o
	c		e	b	8. calen.	Nativitas Domini. Anaſtaſiæ virginis.		13	25	359	p
			f	c	7. calen.	Paſſio ſancti Stephani.	8	14	26	360	q
i	d	c	g	d	6. calen.	Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ.		15	27	361	r
			h	e	5. calen.	Sanctorum Innocentum.	16	16	28	362	s
	e		i	f	4. calen.	Quintus menſis Ægyptiorum Tybi.	5	17	29	363	t
o		d	k	g	3. calen.			18	30	364	u
	f		l	A	2. calen.	Sylveſtri papæ.	13	19	31	365	x

Terminat Arcitenens medio ſua ſigna Decembris.
Solſtitio hinc patet, celſos remeante dies,
Incipit hinc Phœbus converſus adaugere lumen.
Ecce ſuem faſtos parat nunc iſte Decembres.

December, à numero & imbribus (ſicut priores tres proximi) nominantur. Hos autem decem menſes Romulus ordinavit, uni triginta & unum, alteri verò triginta: alternatim dies tribuens, & omnes in trecentis & quatuor diebus concludens. Sed poſteà Numa, quinquaginta dies & unum in duobus menſibus addidit, annumque ad Lunæ curſum penè computans. Poſt hunc tandem Julius ille Cæſar decem dies adjecit, annumque in trecentis ſexagintaquinque diebus & ſex horis, ad Solis curſum [ut etiam hodie ſervatur] inſtituit.

In anno decimotertio, in calendis Decembris, trigeſima luna eſt: ſed hæc quinto emboliſmo, qui quarto nonarum Novembris incipit, deputatur. Luna verò Decembris, in tertio calendarum Januarii finitur. Luna primi emboliſmi in quarto nonarum Decembris incipit, & in ſecundo calendarum Januarii finitur.

Menſe Decembri caules non comedant, quia ex illis ſanguis de ſe venit infuſi veneno cauli: ſpicum Judaicum bibe.

Dat duodena cohors ſeptem, inde decemq; Decembris.
Hora ſcilicet prima ſeptimi diei, ut plurimùm, & etiam hora octava decimi diei, cavenda.

calendæ Eligius Noviome tibi ſub luce Decembrem
Prima deſignat, condigno præſul honore.
4.nonarum Vero & Securo quartis litat Aphrica nonis.
3.nonarum Caſſianoque eadem libat ſub martyre ternis.
2.nonarum Tum pridiè cum Victorio præcellet Heracleus.
nonæ Dalmatius martyr nonas Criſpinaque ſervant.
8.iduum Octonas idus Nicolaus epiſcopus ornat.
7.iduum Septenas retinet Polycarpus cum Theodoro,
6.iduum Eutychiane nites ſenis Felici papa cruore,
Has quoque Zenon habet conjuncto martyr honore.
5.iduum Sebaſtianum quinis celebramus ab urbe
Translatum, proprio quo Gallica rura patrono
Exultant, ingens templum, cui ſurgit & ara,
Antiquoque nitent æquantia culmina faſtus,
Has quoque virgo ſibi meritis Leucadia ſancit.
4.iduum Eulaliam ſancto quartis veneramur amore,
Hiſpanam Emeritam, cujus cruor oſſaque ſervant.
3.iduum Roma litat Damaſi ternis ſolennia papæ,
Occurrunt, parilemque ſimul Victoricus, atque
Fulcianus habent feſti votique nitorem,
Ambiana virent, quorum nunc rura cruore
Hermogenes, Donatus, bis denique coruſcant,
2.iduum Tum pridiè & bini conjuncto ſanguine ſancti.
idus Idus Syracuſa tibi Lucia dicavit,
Paſchaſium Chriſti pro nomine paſſa tyrannum,
Spiritus immobilem quam fecit ſanctus iniquis
Eſſe viris, Vidoch pariter Colerisque ſacerdos,
Egregiæ Oceani cedunt cui ſæpè procellæ.
19.cal.Jan. Nonum cum decimo jam de more calendis,
Qui vocat antiſtes Nicaſius auget honore,
Spiridionque die præſul celebratur eodem.
18.calen. Octavum cum deno Maximino retentas,
Aureliana ferax præbent, cui rura Lyæum.
17.calend. Impia qui Aſſyrii temſerunt juſſa tyranni,
Quorum nec crepitans valuit terrere fidelem,
Conſtantemque animum fornacis flamma furentis,
Terni ſepteno & decimo pueri memorantur.
16.calend. Ignatius ſanctus deno ſextoque triumphat,
Antiochenæ urbis paſtor martyrque ferarum,
Quem dentes panem vivum fecêre, ſequuntur,
Quem fuſo ob Chriſtum Ruphus Soſinusque cruore.
15.calend. Quindecimus denum Moyſitis ſanguine vernat.
14.calend. Quartum cum deno Zoſimus Dariusque coronant.
13.calend. Terno cum decimo antiſtes Zephyrine coruſcas.
12.calend. Tranſlati Thomæ celebrat duodenus honorem,
Aurea quo ſtructore Dei cognoſcere regnum,
India promeruit ſignis comitata tremendis.
11.calend. Undecimum celebrat triceno martyre Roma.
10.calend. Victoria Chriſti decimus de virgine fulget.
9.calend. Nono venturæ cumulantes munera luci
Lumina pervigilesque aras, & templa paramus,
Virginibus quadraginta hîc ſplendet quoque cœlo,
Quæ dignam vitam voto & virtute dicarunt,
8.calend. Octavo ſervi dignatus ſumere formam,
Errantemque hominem venions revocare Creator,
Partu virgineo mortales induit artus,
Eugeniam quoque tum memoramus Anaſtaſiamque
Conſimili Chriſtum comitatas mente fideque,
7.calend. Septimus hinc Stephano Levita & martyre primo
Excellet natum regem paſſumque beata,
Qui vita atque fide pugna eſt & morte ſequutus.
Anni ſupremum dicemus tempore menſem,
Quorum feſta colat, brevibus referatque diebus.
6.calend. Dilectus Domini, verbi inſpectorque ſuperni
Pectore de Chriſti fontem, qui haurire perennem
Promeruit ſextum, ſancit luſtratque Joannes,
5.calend. Uberibus matrum, rapuit quos dira cupido
Regnandique ſitis, Chriſtum dum perdere natum
Herodes cupit, infantes quinto veneramur.
4.calend. Vates rexque pius divinæ & ſtirpis origo
Inſignit quartum David ſermone fideque,
Urbsque Arelas Trophimo gaudens paſtore coruſcat.
3.calend. Manſuetus ternum, ſimul & Florentius ornant.
2.calend. Sylveſtri pridiè Romanam papa per urbem
Lætantis populos votis ſibi ſubdit amicis,
Pontificum primus tranquillam cernere pacem
Qui meruit, dominosque orbis purgare lavacro,
Virgo Columba ſimul palmam virtute perennem
Percepiſſe ſuo Chriſtum comitata cruore,
Cumque Potentiano Sabinianus eodem
Occurrit feſto, æquales ara atque triumpho,
Urbem qui Senonum primi docuêre patroni.
Hæc tandem claudunt extremum feſta Decembrem.

FINIS.

ANNI DISTRIBUTIO.

In his versibus tot syllabas, quot dies sunt in civili anno, nempè trecentos sexagintaquinque, juxta quas syllabas invenies quoto die cadunt feriæ magis celebres: quilibet mensis anni, binos habet versus.

Januarius, mensis primus.	Cisio Janus Epiphaniis dic dona magorum, Vincit ovans Agne, nova Paulum lumina vertunt.	Triginta & unus dies, capricorno & aquar.
Februarius. secundus.	Et purgata parens ad templum ducit Jesum, Sede doces sacra cum Petro Mathia gentes.	Viginti & octo, aquario & piscibus.
Mars, tertius.	Evocat ad studium puerile Gregorius agmen, Æterni patris gratum Mariæ tenet alvus.	Triginta & unus, piscibus & ariete.
Aprilis, quartus.	Præsulis Ambrosii laudes imitare sacerdos. Et pellant equites Georgi more tyrannos.	Triginta, ariete & tauro.
Majus, quintus.	Læta Crucis Helenæ reperit pia cura trophæa, Vinea quam floret plebs Urbanum celebrabit.	Triginta & unus. tauro & geminis.
Junius, sextus.	Ardua solis equos trahis ad fastigia Vite, Agni monstrat onus sed Baptistes tibi Petre.	Triginta, geminis & cancro.
Julius, septimus.	Jam Mariæ sobolem Baptista salutat in alvo, Afficit Herodes nece Jacobum Zebedæum.	Triginta & unus, cancro & leone.
Augustus, octavus.	Vincula post Petri patitur Laurentius ignes, Impie mœche dabas meretrici colla Joannis.	Triginta & unus, leone & virgine.
September, nonus.	Ægidius celebrat Mariæ virginis ortum, Quo combusta die Solymorum mœnia narrant.	Triginta, virgine & libra.
October, decimus.	Christe tuas leges Celtis Dionysius affert, Scriptis Luca tuis fruimur, docuit Simo Persas.	Triginta & unus, libra & scorpione.
November, undecimus.	Pannonius docuit Gallorum Martius oras, Fertilis Elisabet cantat Turingia laudes.	Triginta, scorpion. & sagittario.
December. duodecimus.	Post casti sacra Nicolai longissima nox est, Fausta dies celebrat tibi Christum virgine natum.	Triginta & unus, sagitt. & capricorno.

Hæc 12. zodiaci signa, inservitia his 12. mensibus.

Mensium nomina.

12. menses. Jan. feb. mart. ap. maj. jun. jul. aug. sept. oct. nov. dec.

Septimanæ literæ.

7. literæ dierum. Grandia frendet equus, dum cernit belliger arma.

De adventu.

Cadit hæc feria. Adventus Domini sequitur solennia Lini,

26. Novembris. Dominica semper præ Barbar. inchoat Advent.

Quatuor anni partes.

19. novenb. 22. feb. Elisabet hyemem dat, Petrus ver cathedratus,

25. maji. 24. aug. Æstuat Urbanus, autumnat Bartolomæus.

Quatuor angariæ.

Lucia 13. Decemb. Feriam temporum affectant jejunia quartam,

Crux 14 Septemb. Cinerem, & quæ Luciam, Spiritum sequitur Crucem.

Alia 2. mobilia.

Quatuor temperaturæ.

Æstas sicca calens, Autumnus siccus & algens,
Friget & humet Hiems, calidum Ver fitit humensque.

Æquinoctia.

17. sept. 24. april. Lambert. Gregori, nox est æquata diei.

Solstitia.

15. jun. 13. decemb. Vitus, Lucia, sunt duo solstitia.

De bissexto.

24. februarii. Bissextum sextæ Martis tenuêre calendæ,
Posteriore die celebrantur festa Mathiæ.
Sabbata si teneant, ibi non alibi celebrantur.

Anni dies.

Dies mensium.

Triginta Aprilis, Juni, Septemq;, Novemq;.
Uno plus alii. Viginti Februus octo:
At si bissextus fuerit, superadditur unus,
Et tunc bis sexto Martii conscribe calendas.

L, x, v, tria ccc, sex horas continet annus:

Hæ Bissextilem dant, quarto quolibet anno.

Calendæ, nonæ, idus.

Sex nonas Majus, October, Julius & Mars
Quatuor at reliqui. Dabit idus quilibet octo.
Vendicat Ausonias Saturnia Juno calendas.

BEDÆ PRESBYTERI DE EMBOLISMORVM RATIONE COMPVTVS.

IANVARIVS, PRIMVS MENSIS.

Decennovenalia.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

Numerus aureus.

16	A	calendæ	9		1	23	15	7	29	21	13	5	27						1
5	b	6. non.		21	13	5	27	19	11	3	25	17							2
13	c	5. non.	11	3	25	17	9	1	23	15	7	29							3
2	d	4. non.	23	15	7	29	21	13	5	27	19								4
	e	3. non.	13	5	27	19	11	3	25	17	9	1							5
10	f	2. non.	25	17	9	1	23	15	7	29	21								6
	g	nonæ	15	7	29	21	13	5	27	19	11	3							7
18	A	8. idus	27	19	11	3	25	17	9	1	23								8
7	b	7. idus	17	9	1	23	15	7	29	21	13	5							9
	c	6. idus	29	21	13	5	27	19	11	3	25								10
15	d	5. idus	19	11	3	25	17	9	1	23	15	7							11
4	e	4. idus	1	23	15	7	29	21	13	5	27								12
	f	3. idus	21	13	5	27	19	11	3	25	17	9							13
12	g	2. idus	3	25	17	9	1	23	15	7	29								14
1	A	idus	23	15	7	29	21	13	5	27	19	11							15
	b	17. cal.	5	27	19	11	3	25	17	9	1								16
9	c	16. cal.	25	17	9	1	23	15	7	29	21	13							17
	d	15. cal.	7	29	21	13	5	27	19	11	3								18
17	e	14. cal.	27	19	11	3	25	17	9	1	23	15							19
6	f	13. cal.	9	1	23	15	7	29	21	13	5								20
	g	12. cal.	29	11	13	5	27	19	11	3	25	17							21
14	A	11. cal.	1	3	25	17	9	1	23	15	7								22
3	b	10. cal.	1	23	15	7	29	21	13	5	27	19							23
	c	9. calen.	13	5	27	19	11	3	25	17	9								24
11	d	8. calen.	3	25	17	9	1	23	15	7	29	21							25
	e	7. calen.	15	7	29	21	13	5	27	19	11								26
19	f	6. calen.	5	27	19	11	3	25	17	9	1	23							27
8	g	5. calen.	17	9	1	23	15	7	29	21	13								28
	A	4. calen.	7	29	21	13	5	27	19	11	3	25							29
16	b	3. calen.	19	11	3	25	17	9	1	23	15								30
5	c	2. calen.	9	1	23	15	7	29	21	13	5	27							31

Numerus dierum hujus mensis.

Summoperè notandum est, quòd undecimo anno in quarto nonarum Januarii luna finitur quarti embolismi, qui insertur secundo nonarum Decembris anno decimo, & luna Januarii finitur in Februario.

Tetrastichon ad hunc mensem primum.

Mensis amat tepido Jani decurrere victu,
Et refici grato sæpè liquore jubet:
Vena tibi nullos exudet secta cruores,
Sed calida fas est mergere corpus aqua.

FEBRVARIVS,
MENSIS II.

Decennovenalia.

Numerus aureus,			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	Numerus dierum hujus mensis.
11	d	calendæ		21		13		5		27		19		11		3		25		17		1
	e	4. non.	11		3		25		17		9		1		23		15		7		29	2
19	f	3. non.		23		15		7		29		21		13		5		27		19		3
8	g	2. non.	13		5		27		19		11		3		25		17		9		2	4
	A	nonæ		25		17		9		2		23		15		7		29		21		5
16	b	8. idus	15		7		29		21		13		5		27		19		11		4	6
5	c	7. idus		27		19		11		4		25		17		9		2		23		7
	d	6. idus	17		9		2		23		15		7		29		21		13		6	8
13	e	5. idus		29		21		13		6		27		19		11		4		25		9
	f	4. idus	19		11		4		25		17		9		2		23		15		8	10
2	g	3. idus		2		23		15		8		29		21		13		6		27		11
10	A	2. idus	21		13		6		27		19		11		4		25		17		10	12
	b	idus		4		25		17		10		2		23		15		8		29		13
18	c	16. cal.	23		25		8		29		21		13		6		27		19		12	14
7	d	15. cal.		6		27		19		12		4		25		17		10		2		15
	e	14. cal.	25		27		10		2		23		15		8		29		21		14	16
15	f	13. cal.		8		29		21		14		6		27		19		12		4		17
4	g	12. cal.	27		29		12		4		25		17		10		2		23		16	18
	A	11. cal.		10		2		23		16		8		29		21		14		6		19
12	b	10. cal.	29		2		14		6		27		19		12		4		25		18	20
1	c	9. calen.		12		4		25		18		10		2		23		16		8		21
	d	8. calen.	2		4		16		8		29		21		14		6		27		20	22
9	e	7. calen.		14		6		27		20		12		4		24		18		10		23
	f	6. calen.	4		6		18		10		2		23		16		8		29		22	24
17	g	5. calen.		16		8		29		22		14		6		26		20		12		25
6	A	4. calen.	6		8		20		12		4		25		18		10		2		24	26
	b	3. calen		18		10		2		24		16		8		28		22		14		27
14	c	2. calen	8		10		22		14		6		27		20		12		4		26	28

Summoperè notandum est, quòd Februarii lunatio sine bissexto undetrigesima est: cum bissexto autem trigesima computatur, sive ante, sive post calendas Martias computetur.
Et notandum, quòd undecimo anno Luna Januarii, in calendis Februarii finitur trigesima, & non est Februarii, sed Januarii.
Februarii luna finitur in Martio.

Tetrastichon ad hunc mensem secundum.

Februa holus, volucresque cibis odere palustres,
Esseque inertifica febre timenda solent:
Pharmaca tunc hauri, tunc scinde in pollice venam,
Et calido multum flumina membra fove.

MARS,
MENSIS III.

Decennovenalia.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

Numerus aureus.

3	d	calendæ	20		12		4		26		18		10		2		24		16		1
	e	6. non.	10		2		24		16		8		29		22		14		6		28	2
11	f	5. non.		22		14		6		28		20		12		4		26		18		3
19	g	4. non.	12		4		26		18		10		2		24		16		8		30	4
	A	3. non.		24		16		8		30		22		14		6		28		20		5
8	b	2. non.	14		6		28		20		12		4		26		18		10		2	6
16	c	nonæ		26		18		10		2		24		16		8		30		22		7
	d	8. idus	16		8		30		22		14		6		28		20		12		4	8
5	e	7. idus		28		20		12		4		26		18		10		2		24		9
13	f	6. idus	18		10		2		24		16		8		30		22		14		6	10
	g	5. idus		30		22		14		6		28		20		12		4		26		11
2	A	4. idus	20		12		4		26		18		10		2		24		16		8	12
10	b	3. idus		2		24		16		8		30		22		14		6		28		13
	c	2. idus	22		14		6		28		20		12		4		26		18		10	14
18	d	idus		4		26		18		10		2		24		16		8		30		15
	e	17. cal.	24		16		8		30		22		14		6		28		20		12	16
7	f	16. cal.		6		28		20		12		4		26		18		10		2		17
15	g	15. cal.	26		18		10		2		24		16		8		30		22		14	18
	A	14. cal.		8		30		22		14		6		28		20		12		4		19
4	b	13. cal.	28		20		12		4		26		18		10		2		24		16	20
12	c	12. cal.		0		2		24		16		8		30		22		14		6		21
	d	11. cal.	30		22		14		6		28		20		12		4		26		18	22
1	e	10. cal.		12		4		26		18		10		2		24		16		8		23
9	f	9. calen.	2		24		16		8		30		22		14		6		28		20	24
	g	8. calen.		14		6		28		20		12		4		26		18		10		25
17	A	7. calen.	4		26		18		10		2		24		16		8		30		22	26
6	b	6 calen.		16		8		30		22		14		6		28		20		12		27
	c	5. calen.	6		28		20		12		4		26		18		10		2		24	28
14	d	4. calen.		18		10		2		24		16		8		30		22		14		29
3	e	3 calen.	8		30		22		14		6		28		20		12		4		26	30
	f	2. calen.		20		12		4		26		18		10		2		24		16		31

Numerus dierum hujus mensis.

In eodem videlicet undecimo anno, luna quæ debuit in kalendis Martii vigesimanona esse, vigesimaoctava erit, propter embolismum, qui in secunda nonarum Decembris inseritur, si bissextus non est.
Si autem bissextus fuerit vigesimanona in kalendis Martii, & trigesima in sexto nonarum, non ejusdem mensis, sed Februarii computabitur ista luna.

Tetrastichon ad hunc mensem tertium.

Martius humores, & terræ, & corporis auget,
Tunc ratio est puri magna tenenda tibi:
Dulcia tum prosunt acri condita sapore,
Pharmaca non prosunt, venam aperire nocet.

APRILIS,
MENSIS IV.

Decennovenalia.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

Numerus aureus,

11	g	calendæ	10	2	24	16	8	30	22	14	6	28							
	A	4. non.	22	14	6	28	20	12	4	26	18								
19	b	3. non.	12	4	26	18	10	2	24	16	8	30							
8	c	2. non.	24	16	8	30	22	14	6	28	20								
	d	nonæ	14	6	28	20	12	4	26	18	10	2							
16	e	8. idus	26	18	10	2	24	16	8	1	22								
5	f	7. idus	16	8	1	22	14	6	28	20	12	4							
	g	6. idus	28	20	12	4	26	18	10	3	24								
13	A	5. idus	18	10	3	24	16	8	1	22	14	6							
2	b	4. idus	1	22	14	6	28	20	12	5	26								
	c	3. idus	20	12	5	26	18	10	3	24	16	8							
10	d	2. idus	3	24	16	8	1	22	14	7	28								
18	e	idus	22	14	7	28	20	12	5	26	18	10							
	f	18. cal.	5	26	18	10	3	24	16	9	1								
7	g	17. cal.	24	16	9	1	22	14	7	28	20	12							
	A	16. cal.	7	28	20	12	5	26	18	11	3								
15	b	15. cal	26	18	11	3	24	16	9	1	22	14							
4	c	14. cal.	9	1	22	14	7	28	20	13	5								
	d	13. cal.	28	20	13	5	28	18	11	3	24	16							
12	e	12. cal.	11	3	24	16	9	1	22	15	7								
1	f	11. cal.	1	22	15	7	1	20	13	5	26	18							
	g	10. cal.	13	5	26	18	11	3	24	17	9								
9	A	9. calen.	3	24	17	9	3	22	15	7	28	20							
17	b	8. calen.	15	7	28	20	13	5	26	19	11								
	c	7. calen.	5	26	19	11	5	24	17	9	1	22							
6	d	6. calen.	17	9	1	22	15	7	28	21	13								
14	e	5. calen.	7	28	21	13	7	26	19	11	3	24							
	f	4. calen.	19	11	3	24	17	9	1	23	15								
3	g	3. calen.	9	1	23	15	9	28	21	13	5	26							
	A	2. calen.	21	13	5	26	19	11	3	25	17								

Numerus dierum hujus mensis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

In isto igitur argumento animadvertere monemus Lectorem, quòd in octavo & decimo-nono anno cycli decennovalis luna Aprilis in Majo sumatur, propter duos embolismos, qui faciunt lunam trigesimam in secun-do nonarum Aprilis, & in tertio nona-rum Aprilis.
Item undecimo anno in kalendis Aprilis trigesima luna est, sed Martio adscribatur.

Tetrastichon ad hunc mensem quartum.

Frigore vim lentæ revocat telluris Aprilis,
Tunc etiam est tenuis perque forata cutis:
Tunc intus sunt aucta magis, suntque omnia plena,
Solvere se venter, vena aperire jubet.

MAJVS,
MENSIS V.

Decennovenalia.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

Numerus aureus.

5	b	calendæ	11		3		25		17		9		1	23		15		7		28	1
	c	6. non.		23		15		7		28		21			13		5		27		19	2
13	d	5. non.	13		5		27		19		11		3		25		17		9		1	3
	e	4. non.		25		17		9		1		23		15		7		29		21		4
8	f	3. non.	15		7		29		21		13		5		27		19		11		3	5
10	g	2. non.		27		19		11		3		25		17		9		1		23		6
	A	nonæ	17		9		1		23		15		7		29		21		13		5	7
18	b	8. idus		29		21		13		5		27		19		11		3		25		8
7	c	7. idus	19		11		3		25		17		9		1		23		15		7	9
	d	6. idus		1		23		15		7		29		21		13		5		27		10
15	e	5. idus	21		13		5		27		19		11		3		25		17		9	11
4	f	4. idus		3		25		17		9		1		23		15		7		29		12
	g	3. idus	23		15		7		29		21		13		5		27		19		11	13
12	A	2. idus		5		27		19		11		3		25		17		9		1		14
1	b	idus	25		17		9		1		23		15		7		29		21		13	15
	c	17. cal.		7		29		21		13		5		27		19		11		3		16
9	d	16. cal.	27		19		11		3		25		17		9		1		23		15	17
	e	15. cal.		9		1		23		15		7		29		21		13		5		18
17	f	14. cal.	29		21		13		5		27		19		11		3		25		17	19
6	g	13. cal.		11		3		25		17		9		1		23		15		7		20
	A	12. cal.	1		23		15		7		29		21		13		5		27		19	21
14	b	11. cal.		13		5		27		19		11		3		25		17		9		22
3	c	10. cal.	3		25		17		9		1		23		15		7		29		21	23
	d	9. calen.		15		7		29		21		13		5		27		19		11		24
11	e	8. calen.	5		27		19		11		3		25		17		9		1		23	25
19	f	7. calen.		17		9		1		23		15		7		29		21		13		26
	g	6. calen.	7		29		21		13		5		27		19		11		3		25	27
8	A	5. calen.		19		11		3		25		17		9		1		23		15		28
16	b	4. calen.	9		1		23		15		7		29		21		13		5		27	29
	c	3. calen.		21		13		5		27		19		11		3		25		17		30
5	d	2. calen.	11		3		25		17		9		1		23		15		7		29	31

Numerus dierum hujus mensis.

In octavo anno Luna quæ debuit esse vigesimaoctava (juxta regulam) in kalendis Maji, fit vigesimaseptima, propter Emboliſmum, qui inseritur secundo nonarum Martii. Et quæ in kalendis Junii trigesima esse debuit, vigesimanona erit.

Item decimonono anno cycli decennovalis, quæ debuit vigesimanona esse in kalendis Maji: vigesimaoctava erit, propter Emboliſmum, & tertio nonarum Martii inseritur.

Tetrastichon ad hunc mensem quintum.

Omnia jam florent, jam formoſiſſimus annus,
Jamque sibi cuncti mollius esse volunt:
Balnea nunc cole, nunc sit pharmaca sumere cura,
Et tibi nunc misso sanguine vena fluat.

JVNIVS,
MENSIS VI.

Decennovenalia.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

Numerus aureus,				Numerus dierum hujus mensis.
19	e	calendæ	23 15 7 29 21 13 5 27 19	1
8	f	4. non.	13 5 27 19 11 3 25 17 9 1	2
	g	3. non.	25 17 9 1 23 15 6 29 21	3
16	A	2. non.	15 7 29 21 13 5 27 19 11 3	4
5	b	nonæ	27 19 11 3 25 17 7 2 23	5
	c	8. idus	17 9 2 23 15 7 29 21 13 5	6
13	d	7. idus	29 21 13 5 27 19 9 4 25	7
2	e	6. idus	19 11 4 25 17 9 2 23 15 7	8
	f	5. idus	2 23 15 7 29 21 11 6 27	9
10	g	4. idus	21 13 6 27 19 11 4 25 17 9	10
	A	3. idus	4 25 17 9 2 23 13 8 29	11
18	b	2. idus	23 15 8 29 21 13 6 27 19 11	12
7	c	idus	6 27 19 11 4 25 15 10 2	13
	d	18. cal.	25 17 10 2 23 15 8 29 21 13	14
15	e	17. cal.	8 29 21 13 6 27 17 12 4	15
4	f	16. cal.	27 19 12 4 25 17 10 2 23 15	16
	g	15. cal.	10 2 23 15 8 29 19 14 6	17
12	A	14. cal.	29 21 14 6 27 19 12 4 25 17	18
1	b	13. cal.	12 4 25 17 10 2 21 16 8	19
	c	12. cal.	2 23 16 8 29 21 14 6 27 19	20
9	d	11. cal.	14 6 27 19 12 4 23 18 10	21
	e	10. cal.	4 25 18 0 2 23 16 8 29 21	22
17	f	9. calen.	16 8 29 21 14 6 25 20 12	23
6	g	8. calen.	6 27 20 12 4 25 18 10 2 23	24
	A	7. calen.	18 10 2 23 16 8 27 22 14	25
14	b	6 calen.	8 29 22 14 6 27 20 12 4 25	26
3	c	5. calen.	20 12 4 25 18 10 29 24 16	27
	d	4. calen.	10 2 24 16 8 29 22 14 6 27	28
11	e	3. calen.	22 14 6 27 20 12 2 26 18	29
19	f	2. calen.	12 4 26 18 10 2 24 16 8 29	30

Innuendum est, quòd in octavo anno, quarto nonarum Junii, luna trigesima est, sed Maji esse debet. Luna verò Junii, in Julio finitur.
Item anno decimonono in Kalendis Junii, luna trigesima est, & est Maji. Luna verò Junii finitur in kalendis Julii mensis.

Tetrastichon ad hunc mensem sextum.

Junius & gaudet gelidis, & pascitur herbis
Vivifico humori, tunc inimica fuge:
Lætitia & recreet tunc mentem blanda voluptas, * *
Affligat corpus nec medicina tuum. *

JVLIVS,
MENSIS VII.

Decennovenalia.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18 19.

Numerus aureus.

	g	calendæ	24	16	8	29	22	14	6	28	20	12	4	25	17	9	1	1
8	A	6. non.	14	6	28	20	12	4	26	18	10	2	24	16	8	30	22	2
16	b	5. non.	26	18	10	2	24	16	8	30	22	14	6	28	20	12	4	3
	c	4. non.	16	8	30	22	14	6	28	20	12	4	26	18	10	2	24	4
5	d	3. non.	28	20	12	4	26	18	10	2	24	16	8	30	22	14	6	5
13	e	2. non.	18	10	2	24	16	8	30	22	14	6	28	20	12	4	26	6
	f	nonæ	30	22	14	6	28	20	12	4	26	18	10	2	24	16	8	7
2	g	8. idus	20	12	4	26	18	10	2	24	16	8	30	22	14	6	28	8
	A	7. idus	2	24	16	8	30	22	14	6	28	20	12	4	26	18	10	9
10	b	6. idus	22	14	6	28	20	12	4	26	18	10	2	24	16	8	30	10
18	c	5. idus	4	26	18	10	2	24	16	8	30	22	14	6	28	20	12	11
	d	4. idus	24	16	8	30	22	14	6	28	20	12	4	26	18	10	2	12
7	e	3. idus	6	28	20	12	4	26	18	10	2	24	16	8	30	22	14	13
15	f	2. idus	26	18	10	2	24	16	8	30	22	14	6	28	20	12	4	14
	g	idus	8	30	22	14	6	28	20	12	4	26	18	10	2	24	16	15
4	A	17. cal.	28	20	12	4	26	18	10	2	24	16	8	30	22	14	6	16
12	b	16. cal.	10	2	24	16	8	30	22	14	6	28	20	12	4	26	18	17
	c	15. cal.	30	22	14	6	28	20	12	4	26	18	10	2	24	16	8	18
1	d	14. cal.	12	4	26	18	10	2	24	16	8	30	22	14	6	28	20	19
9	e	13 cal.	2	24	16	8	30	22	14	6	28	20	12	4	26	18	10	20
	f	12. cal.	14	6	28	20	12	4	26	18	10	2	24	16	8	30	22	21
17	g	11. cal.	4	26	18	10	2	24	16	8	30	22	14	6	28	20	12	22
	A	10. cal.	16	8	30	22	14	6	28	20	12	4	26	18	10	2	24	23
6	b	9. calen.	6	28	20	12	4	26	18	10	2	24	16	8	30	22	14	24
14	c	8. calen.	18	10	2	24	16	8	30	22	14	6	28	20	12	4	26	25
	d	7. calen.	8	30	22	14	6	28	20	12	4	26	18	10	2	24	16	26
3	e	6. calen.	20	12	4	26	18	10	2	24	16	8	30	22	14	6	28	27
11	f	5. calen.	10	2	24	16	8	30	22	14	6	28	20	12	4	26	18	28
	g	4. calen.	22	14	6	28	20	12	4	26	18	10	2	24	16	8	30	29
19	A	3. calen.	12	4	26	18	10	2	24	16	8	30	22	14	6	28	20	30
8	b	2. calen.	24	16	8	30	22	14	6	28	20	12	4	26	18	10	2	31

Numerus dierum hujus mensis.

Intuendum etiam est, quòd in octavo anno, in kalendis Julii, luna trigesima esse debuit, sed vigesima est, & est Junii.

Hucusque pervenit perturbatio tertii Emboliſmi, qui in secundo nonarum Martii inseritur.

Tetrastichon ad hunc mensem septimum. * * *

Aëris ignifluos intendit Julius æstus,
Hoc brevior somno tempore danda quies,
Balnea vitentur, nec venam tangere ferro,
Nec dominæ petulans accubuisse velis.

AVGVSTVS,
MENSIS VIII.

Decennovenalia.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

Numerus aureus,																					Numerus dierum hujus mensis.
	c	calendæ	14		6		28		20		12		4		26		18		10		2	1
	d	4. non.		26		18		10		2		24		16		8		1		22		2
5	e	3. non.	16		8		1		22		14		6		28		20		12		4	3
	f	2. non.		28		20		12		4		26		18		10		3		24		4
13	g	nonæ	18		10		3		24		16		8		1		22		14		6	5
2	A	8. idus		1		22		14		6		28		20		12		5		26		6
	b	7. idus	20		12		5		16		18		10		3		24		16		8	7
10	c	6. idus		3		24		16		8		1		22		14		7		28		8
	d	5. idus	22		14		7		28		20		12		5		26		18		10	9
18	e	4. idus		5		26		18		10		3		24		16		9		1		10
7	f	3. idus	24		16		9		1		22		14		7		28		20		12	11
	g	2. idus		7		28		20		12		5		26		18		11		3		12
15	A	idus	26		18		11		3		24		16		9		20		22		14	13
4	b	19. cal.		9		1		22		14		7		28		20		13		5		14
	c	18. cal.	28		20		13		5		26		18		11		22		24		16	15
12	d	17. cal.		11		3		24		16		9			22		15		7			16
1	e	16. cal	1		22		15		7		28		20		13		24		26		18	17
	f	15. cal.		13		5		26		18		11		3		24		17		9		18
9	g	14. cal.	3		24		17		9		1		22		5		26		28		20	19
17	A	13. cal.		1		7		28		20		13		5		26		19		11		20
	b	12. cal.	5		26		19		11		3		24		17		28		1		22	21
6	c	11. cal.		17		9		1		22		15		7		27		21		13		22
	d	10. cal.	7		28		21		13		5		26		19		1		3		24	23
14	e	9. calen.		19		11		3		24		17		9		29		23		15		24
3	f	8. calen.	9		1		23		15		7		28		21		3		5		26	25
	g	7. calen.		21		13		5		26		19		11		1		25		17		26
11	A	6. calen.	11		3		25		17		9		1		23		5		7		28	27
19	b	5. calen.		23		15		7		28		21		13		3		27		19		28
	c	4. calen.	13		5		27		19		11		3		25		7		9		1	29
8	d	3. calen.		25		17		9		1		23		15		5		29		21		30
16	e	2. calen.	15		7		29		21		13		5		27		9		11		3	31

Considerandum est in anno decimoseptimo, quòd in secundo kalendarum Septembris trigesima luna invenitur, propter sextum Embolismum, qui incipit quarto nonarum Augusti, & non est Augusti.
Luna enim quæ est Embolismalis, nulli mensi reputabitur, sed quasi superflua est.

Tetrastichon ad hunc mensem octavum.

* *
*

Ipse etiam Augustus somnum restringit & escas,
Et Veneris cupidos gaudia ferre vetat:
Pharmaca nemo bibat, faceret neque corpora ferro,
Nec gelidas intra delicietur aquas.

SEPTEMBER,
MENSIS IX.

Decennovenalia.

Numerus aureus,			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	Numerus dierum hujus mensis.
5	f	calendæ		27		19		11		3		25		17		9		1		23		1
	g	4.non.	17		9		1		23		15		7		29		21		13		5	2
13	A	3. non.		29		21		13		5		27		19		11		3		25		3
	b	2. non.	19		11		3		25		17		9		1		23		15		7	4
2	c	nonæ		1		23		15		7		29		21		13		5		27		5
	d	8. idus	21		13		5		27		19		11		3		25		17		9	6
10	e	7. idus		3		25		17		9		1		23		15		7		29		7
18	f	6. idus	23		15		7		29		21		13		5		27		19		11	8
	g	5. idus		5		27		19		11		3		25		17		9		1		9
7	A	4. idus	25		17		9		1		23		15		7		29		21		13	10
15	b	3. idus		7		29		21		13		5		27		19		11		3		11
	c	2. idus	27		19		11		3		25		17		9		1		23		15	12
4	d	idus		9		1		23		15		7		29		21		13		5		13
12	e	18. cal.	29		21		13		5		27		19		11		3		25		17	14
	f	17. cal.		11		3		25		17		9		1		23		15		7		15
1	g	16. cal.	1		23		15		7		29		21		13		5		27		19	16
9	A	15. cal.		13		5		27		19		11		3		25		17		9		17
	b	14. cal.	3		25		17		9		1		23		15		7		29		21	18
17	c	13. cal.		15		7		29		21		13		5		27		19		11		19
	d	12. cal.	5		27		19		11		3		25		17		9		1		23	20
6	e	11. cal.		17		9		1		23		15		7		29		21		13		21
14	f	10. cal.	7		29		21		13		5		27		19		11		3		25	22
	g	9. calen.		19		11		3		25		17		9		1		23		15		23
3	A	8. calen.	9		1		23		15		7		29		21		13		5		27	24
11	b	7. calen.		21		13		5		27		19		11		3		25		17		25
	c	6. calen.	11		3		25		17		9		1		23		15		7		29	26
19	d	5. calen.		23		15		7		29		21		13		5		27		19		27
8	e	4. calen.	13		5		27		19		11		3		25		17		9		1	28
	f	3. calen.		25		17		9		1		23		15		7		29		21		29
16	g	2. calen.	15		7		29		21		13		5		27		19		11		3	30

Considerandum autem est, quòd in quinto anno, quarto nonarum Septembris secundus Embolismus incipit, & finitur in Kalendis Octobris.

Tetrastichon ad hunc mensem decimum.

* * *

Poma dat & gratos September ab arbore fructus,
Tunc etiam presso pascere lacte capræ:
Pharmaca nil prohibet tunc sumere, scindere venam,
Nec tuus externum vitet aroma cibus.

* * *

OCTOBER,
MENSIS X.

Decennovenalia.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

Numeris aureus.																			Numeris dierum hujus mensis.
5	A	calendæ		27		19		11		3		25		17		9		1	23	1
	b	6. non.	17		9		1		23		15		7		29		21		13	5	2
13	c	5. non.		25		21		13		5		27		19		11		3		25	3
	d	4. non.	19		11		2		25		17		9		2		23		15	7	4
8	e	3. non.		2		23		15		7		29		21		13		5		27	5
10	f	2. non.	21		13		4		27		19		11		4		25		17	9	6
	g	nonæ		4		25		17		9		2		23		15		7		29	7
18	A	8. idus	23		15		6		29		21		13		6		27		19	11	8
7	b	7. idus		6		27		19		11		4		25		17		9		2	9
	c	6. idus	25		17		8		2		23		15		8		29		21	13	10
15	d	5. idus		8		29		21		13		6		27		19		11		4	11
4	e	4. idus	27		19		10		4		25		17		10		2		23	15	12
	f	3. idus		10		2		23		15		8		29		21		13		6	13
12	g	2. idus	29		21		12		6		27		19		12		4		25	17	14
1	A	idus		12		4		25		17		10		2		23		15		8	15
	b	17. cal.	2		23		14		8		29		21		14		6		27	19	16
9	c	16. cal.		14		6		27		19		12		4		25		17		10	17
	d	15. cal.	4		25		16		10		2		23		16		8		29	21	18
17	e	14. cal.		16		8		29		21		14		6		27		19		12	19
6	f	13. cal.	6		27		18		12		4		25		18		10		2	23	20
	g	12. cal.		18		10		2		23		16		8		29		21		14	21
14	A	11. cal.	8		29		20		14		6		27		20		12		4	25	22
3	b	10. cal.		20		12		4		25		18		10		2		23		16	23
	c	9. calen.	10		2		22		16		8		29		21		14		6	27	24
11	d	8. calen.		22		14		6		27		20		12		4		25		18	25
19	e	7. calen.	12		4		24		18		10		2		23		16		8	29	26
	f	6. calen.		24		16		8		29		22		14		6		27		20	27
8	g	5. calen.	14		6		26		20		12		4		25		18		10	2	28
16	A	4. calen.		26		18		10		2		24		16		8		29		22	29
	b	3. calen.	16		8		28		22		14		6		27		20		12	4	30
5	c	2. calen.		28		20		12		4		26		18		10		2		24	31

Notandum, quòd in quinto anno in Kalendis Octobris triginta invenitur, & Embolismi luna est. Luna verò Octobris in tertio calendarum Novembris finitur.

Tetrastichon ad hunc mensem ultimum.

Octobri offertur venatio, vina, volucres,
Utere, nec dubites non tenuisse modum:
Sic tamen ut ne oneres nimio præcordia victu,
Quumque modò studeas non tenuisse modum.

NOVEMBER,
MENSIS XI.

Decennovenalia.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

Numeras aureus.																			Numeri dierum hujus mensis.
13	d	calendæ	18	10	2	24	16	8	30	22	14	6							1
2	e	4. non.		30	22	14	6	28	20	12	4	26							2
	f	3. non.	20	12	4	26	18	10	2	24	16	8							3
10	g	2. non.		2	24	16	8	30	22	14	6	28							4
	A	nonæ	22	14	6	28	20	12	4	26	18	10							5
18	b	8. idus		4	26	18	10	2	24	16	8	30							6
7	c	7. idus	24	16	8	30	22	14	6	28	20	12							7
	d	6. idus		6	28	20	12	4	26	18	10	2							8
15	e	5. idus	26	18	10	2	24	16	8	30	22	14							9
4	f	4. idus		8	30	22	14	6	28	20	12	4							10
	g	3. idus	28	20	12	4	26	18	10	2	24	16							11
12	A	2. idus		10	2	24	16	8	30	22	14	6							12
1	b	idus	30	22	14	6	28	20	12	4	26	18							13
	c	18. cal.		12	4	26	18	10	2	24	16	8							14
9	d	17. cal.	2	24	16	8	30	22	14	6	28	20							15
	e	16. cal.		14	6	28	20	12	4	26	18	10							16
17	f	15. cal.	4	26	18	10	2	24	16	8	30	22							17
6	g	14. cal.		16	8	30	22	14	6	28	20	12							18
	A	13. cal.	6	28	20	12	4	26	18	10	2	24							19
14	b	12. cal.		18	10	2	24	16	8	30	22	14							20
3	c	11. cal.	8	30	22	14	6	28	20	12	4	26							21
	d	10. cal.		20	12	4	26	18	10	2	24	16							22
11	e	9. calen.	10	2	24	16	8	30	22	14	6	28							23
	f	8. calen.		22	14	6	28	20	12	4	26	18							24
19	g	7. calen.	12	4	26	18	10	2	24	16	8	1							25
8	A	6 calen.		24	16	8	30	22	14	6	28	20							26
	b	5. calen.	14	6	28	20	12	4	26	18	10	3							27
16	c	4. calen.		26	18	10	2	24	16	8	30	22							28
	d	3. calen.	16	8	30	22	14	6	28	20	12	5							29
5	e	2. calen.		28	20	12	4	26	18	10	2	24							30

Sciendum est, quòd in novissimo decennovalis cycli anno, in septimo calendarum Decembris, luna trigesima esse debuit: sed ibi prima invenitur, propter saltum, quem ibi Latini colliserant, quia trigesima luna ibi dirimitur & transilitur, ut in primo anno luna nona fiat tertio calendis Januarii.

Tetrastichon ad hunc mensem penultimum.

Esse salutaris perhibetur mulsa Novembri,
Gingiber & dulce fissile melle natans:
Tum neque sæpè laves, Veneris neque sacra frequentes,
Ante senex tempus ne videare suum.

DECEMBER,
MENSIS XII.

Decennovenalia.

Numerus aureus,			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	Numerus dierum hujus mensis.
13	f	calendæ	18		10		2		24		16		8		30		22		14		7	1
	g	4. non.		1		22		14		6		28		20		12		4		26		2
2	A	3. non.	20		12		4		26		18		10		2		24		16		9	3
10	b	2. non.		3		24		16		8		1		22		14		6		28		4
	c	nonæ	22		14		6		28		20		12		4		26		18		11	5
18	d	8. idus		5		26		18		10		3		24		16		8		1		6
7	e	7. idus	24		16		8		1		22		14		6		28		20		13	7
	f	6. idus		7		28		20		1		5		26		18		10		3		8
15	g	5. idus	26		18		10		3		24		16		8		1		22		15	9
4	A	4. idus		9		1		22		14		7		28		20		12		5		10
	b	3. idus	28		20		12		5		26		18		10		3		24		17	11
12	c	2. idus		11		3		24		16		9		1		22		14		7		12
	d	idus	1		22		14		7		28		20		12		5		26		19	13
1	e	19. cal.		13		5		26		18		11		3		24		16		9		14
9	f	18. cal.	3		24		16		9		1		22		14		7		28		21	15
	g	17. cal.		15		7		28		20		13		5		26		18		11		16
17	A	16. cal.	5		26		18		11		3		24		16		9		1		23	17
6	b	15. cal.		17		9		1		22		15		7		28		20		13		18
	c	14. cal.	7		28		20		13		5		26		18		11		3		25	19
14	d	13. cal.		19		11		3		24		17		9		1		22		15		20
3	e	12. cal.	9		1		22		15		7		28		20		13		5		27	21
	f	11. cal.		21		13		5		26		19		11		3		24		17		22
11	g	10. cal.	11		3		24		17		9		1		22		15		7		29	23
19	A	9. calen.		23		15		7		28		21		13		5		26		19		24
	b	8. calen.	13		5		26		19		11		3		24		17		9		2	25
8	c	7. calen.		25		17		9		1		23		15		7		28		21		26
16	d	6. calen.	15		7		28		21		13		5		26		19		11		4	27
	e	5. calen.		27		19		11		3		25		17		9		1		23		28
5	f	4. calen.	17		9		1		23		15		7		28		21		13		6	29
	g	3. calen.		29		21		13		5		27		19		11		3		25		30
13	A	2. calen.	19		11		3		25		17		9		1		23		15		8	31

Notandum autem, quòd in decimotertio anno in calendis Decembris, luna trigesima invenitur, propter quintum embolismum, qui in quarto nonarum Novembris incipit, & non est Decembris, in tertio calendis Januarii finitur.

Tetrastichon ad hunc mensem ultimum.

Juxta mense focum calidis utare Decembri,
Tunc jactant mensis gramina nulla tuis:
Lucidas capitis defensi à frigore venam,
Cinnameoque tuus fragret odore calix.

DE RATIONE ANNI,
A IVLIO CAESARE INSTITVTI.

JAnuarius, Augustus & December quatuor nonas habent, & novemdecim calendas, pòst idus dies triginta-unum.

Martius, Majus, Julius & October sex nonas habent & septemdecim calendas, pòst idus, dies triginta & unum.

Aprilis, Junius, September & November quatuor nonas habent, & octodecim calendas, pòst idus, dies triginta.

Februarius verò quatuor nonas habet, & sedecim calendas, pòst idus, dies vigintiocto.

Quando verò bissextus est, tunc habet dies vigintinovem, & lunam trigesimam.

Omnes verò menses octo idus habent.

De locis Emboliſmorum.

1.

Primus Emboliſmus, id est, supercrescens mensis, quarto nonarum Decembris incipit, quando Epactæ viginti duæ sunt, & in secundo calendarum Januarii finitur.

2.

Secundus Emboliſmus quarto nonarum Septembris inchoat, quando vigintiquinque Epactæ incipiunt, & in calendis Octobris finitur.

3.

Tertius Emboliſmus secundo nonarum Martii, quando septemdecim Epactæ sunt, inseritur: & in secundo nonarum Aprilis finiens trigesimam lunam facit. Unde in calendis Maji vigesimaseptima luna fit, quæ secundùm regulam vigesimaoctava debuit esse: & in calendis Julii, quæ triginta esse debuit, vigesimanona fit.

4.

Quartus Emboliſmus secundo nonarum Decembris orditur, quando Epactæ sunt viginti: & in quarto nonarum Januarii finiens trigesimam lunam facit. Ideoque in calendis Martii vigesimaoctava luna fit, quæ secundùm regulam vigesimaoctava esse debuit, si ei bissextilis adjectio diei non subvenerit.

5.

Quintus Emboliſmus quarto nonarum Novembris implicatur, quando Epactæ vigintitres sunt, & in calendis Decembris finem sortitur.

6.

Sextus Emboliſmus in quarto nonarum Augusti incipit, quando Epactæ quindecim finiuntur, & in secundo calendarum Septembris finem accipit.

7.

Septimus, qui & ultimus Emboliſmus in nonis Maji inseritur, quando octodecim Epactæ sunt, qui terminans in tertium nonarum Aprilis trigesimam lunam facit. Unde in calendis Maji vigesimaoctava luna contingit: quam regula vigesimamoctavam esse voluit. Item eodem anno in tertio calendarum Augusti saltus lunæ aptè ponitur, ita ut trigesima Julii luna ibidem transiliatur, & prima in loco trigesimæ dicatur: sicque in calendis Augusti tertia sit, quæ secunda esse debuit, quatenus in calendis Septembris, quando nullæ Epactæ incipiunt, quinta effici possit.

De Regularibus ad inveniendum Ferias & Lunam.

Pro feriis, Secundùm quosdam,		Pro luna,	
Martius	5	September	5
Aprilis	1	October	5
Majus	3	November	7
Junius	6	December	7
Julius	1	Januarius	9
Augustus	4	Februarius	10
September	7	Martius	9
October	2	Aprilis	10
November	5	Majus	11
December	7	Junius	12
Januarius	3	Julius	13
Februarius	6	Augustus	14

Pro feriis, Secundùm Bedam,		Pro luna,	
Januarius	2	Januarius	9
Februarius	5	Februarius	10
Martius	5	Martius	5
Aprilis	1	Aprilis	10
Majus	3	Majus	11
Junius	6	Junius	12
Julius	1	Julius	13
Augustus	4	Augustus	14
September	6	September	16
October	2	October	16
November	5	November	18
December	7	December	18

De punctuli in altum elevati, prope numeros hîc positi, tanquam medietatum videntur significationem habere.

De bissextili anno.

Si vis scire, quando bissextus fiat, sume annos ab incarnatione Domini, & eosdem per quatuor partire, & si unum vel duo, vel tria remanserint, bissextus non erit. Si verò nihil remanet, eo anno bissextus fiet. Item, si annis ab initio mundi duos addideris, & sic eos per quatuor partiris, eodem modo bissexti annum reperies.

De feria calendarum.

Si feriam calendarum volueris scire, regulares suprà dictos concurrentibus anni cujuslibet adjunge, & si septem vel minùs fuerint, tota feria erit. Si autem super septem creverint, septem dimitte: & quod superfuerit, pro feria tene. Si autem quamlibet aliam feriam scire vis, computa quot dies præteritos sine præsenti habeat mensis: his adde feriam quota in calendis fuit, & hæc per septem divide: & quod remanserit, feriam tibi indicabit.

De Epactis inveniendis.

Sume annum circuli decennovenalis, quotus sit, & unum dimitte: & reliquos per undecim multiplica: & quum multiplicaveris triginta, semper dimitte, & quod superfuerit, Epactam tibi indicabit. Item omni anno quota luna in undecimo calendarum Aprilis evenerit, tota eodem anno Epacta erit.

Unde oriantur Epactæ.

Si vis scire unde oriantur Epactæ, id est, adjectiones lunares, scias, quia solaris annus habet trecentos sexagintaquinque dies. Lunaris verò, id est, duodecim lunationes continent dies trecentos quinquagintaquatuor. Sicque solaris annus lunarem præcedit undecim diebus. Qui undecim dies Epactas creant. In primo namque decennovenalis cycli anno ideò nullas habemus Epactas, quia novemdecim anni lunares, supplentibus septem emboliſmis mensibus, totidem solares annos æquiparant, pariterque incipiunt, pariterque finiuntur. Unus verò solaris annus lunarem unum diebus undecim (ut diximus) præcedit. Ideò post nullas, undecim habemus epactas. Duo quoque solares anni duo lunares, bis undecim, id est, viginti-duobus superant diebus. Ideò undecim epactas vigintiduo sequuntur. Sic per ordinem, si solares annos lunaribus totidem comparabis, epactarum omnium rationem videbis.

De regularibus Lunæ.

Si vis scire, unde regulares ad inveniendam lunam procedant calendarum, scias, quia eo anno, quo nullæ sunt epactæ, quota luna in calendis cuique mensi evenerit, tot regulares mensium quisque in cæteris annis habebit, ut adjunctis epactis anni cujuslibet luna calendarum inveniri possit.

Quota sit Luna in calendis singulis.

Si luna calendarum volueris scire quota sit, hos regulares epactis anni cujuslibet adjunge: & si triginta fuerint, vel infrà remanserint, tota & luna erit. Si ante triginta fuerint supergressi, triginta tolle: & quod superfuerit tibi, lunæ ætatem manifestabit. Si verò intrà mensem cujuslibet lunæ ætatem scire vis, computa quot dies præteritos sine illo, de quo quæris, habeat mensis: his adde lunam quota in calendis fuit: & de his ipsius mensis lunationem tolle: & quod superfuerit, lunam ibi sic indicabit.

Loca

Loca termini Paſchalis, cum Regularibus ſuis.

Nonæ aprilis	Nonæ aprilis	norunt quinos.	5
8. calend. aprilis	Octonæ calendæ	affini depromunt.	1
Idus aprilis	Idus Aprilis	etiam ſexis.	6
4 nonarum aprilis	Nonæ quaternæ	namque dipondio.	2
11 calend. aprilis.	Item undenæ.	ambiunt quinos.	5
4 iduum aprilis	Quatuor idus	capiunt ternos.	3
3 calend. aprilis	Ternæ calendæ	titulant ſenos.	6
14 calend. maij	Quatuor denæ	cubant in quadris.	4
7 iduum aprilis	Septenos idus	ſeptem eligunt.	7
6 calend. aprilis	Senæ calendæ	ſortiunt ternos.	3
17 calend. maij	Denis ſeptenis	donant aſſim.	1
2 nonarum aprilis	Pridie nonarum	porrò quaternis.	4
9 calend. aprilis	Novenæ calendæ.	notantur ſeptenis.	7
2 iduum aprilis	Pridie idus	panditur quinis.	5
Calendæ aprilis	Aprilis calendas	exprimit unus.	1
12 calend. aprilis	Duodenæ nanque	doctè quaternas.	4
5 iduum aprilis	Speciem quintam	ſperamus duobus.	2
4 calend. aprilis	Quaternæ calendæ	quinque conjiciunt.	8
15 calend. maij	Quindenæ conſtant	tribus adeptæ.	4

De termino Paſchali inveniendo.

Si Paſchalem terminum, id eſt Luna decima quarta primi menſis, volueris noſſe, verſiculos ſuprà ſcriptos nonæ Aprilis notator, quinos memoraliter diſce, quibus novemdecim loca diverſa decimæ quartæ ejuſdem Lunæ, per novemdecim annos, fixa panduntur ratione, qui ſingŭli verſus, ſingulis annis tibi ejuſdem termini locum, ſine omni manifeſtant dubietate. Ad feriam verò ejuſdem termini inveniendam, ſume verſuum eorundem regulares, & eis anni cujuslibet adjunge Concurrentes, & ſi ſeptem fuerint, vel infra remanſerint, talis & feria erit. Si verò ſupra creverint, ſeptem dimittit: & quod ſuperfuerit, pro feria tene. Et ſi hæc feria Dominica dies fuerit, in ſequenti Dominica Paſcha erit. Si autem alia feria erit, confeſtim ſequenti Dominica Paſcha celebrabitur.

De regularibus terminis Paſchæ.

Si vis ſcire unde ipſi Regulares oriantur, computa à decimoquinto calendarum Aprilis, qui primus dies ſeculi eſt, uſque ad locum decimæquartæ Lunæ Paſchalis. Et ſi ſeptem vel minus inveneris, tot etiam Regulares habebis. Si verò plus, ſeptem ſemper dimitte, & remanent Regulares.

QUindecim anni decennovalis cycli, diverso numero superponuntur: infra autem quatuor subnotantur, qui cum superioribus sibi appositis, unam lineam vocalium subtus positarum ad inveniendam Lunam sortiuntur, cujus ætas à dextris & à sinistris requirenti occurrit.

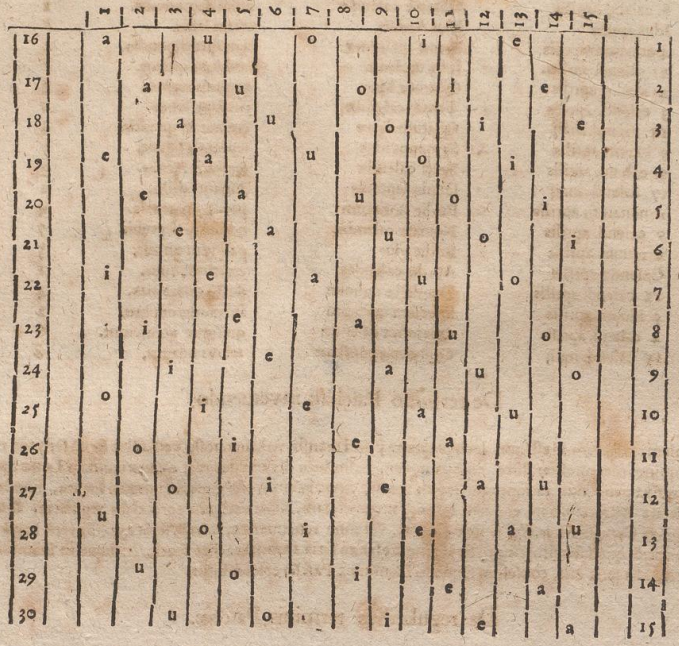

Quadrata hæc tabella, quoniam in longitudine & latitudine, eandem scilicet denumerationem habet.

CLAVORVM TERMINVM.

		a		r		a		r		a
	1	5	5	11	9	7	13	9	17	9
		a		a		r		a		r
	2	8	6	10	10	6	14	12	18	4
		a		r		a		a		a:
	3	15	7	3	11	15	15	1	19	12
Luna undecima.		a		a.		a		r		
	4	2.	8	18	12	4	16	11		

Luna undecima.

Anni Anni Anni Anni Anni

Bissextili ordine.

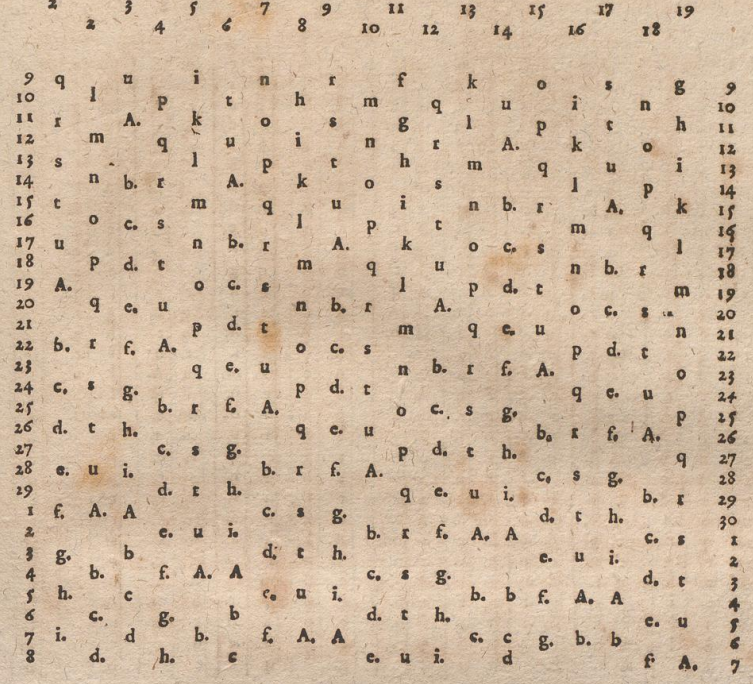

In hac figura ſingulæ litteræ binos complectuntur dies. Sunt autem omnes ſimul viginti novem, id eſt primum alphabetum uſque quinque nudis utrinque litteris. Alterum punctis ante ſignatum uſque ad l, & per ordinem duas explicat lunationes, id eſt novem dies. Sed quia ſingulis duos ſignantibus unus remanet, bis novemdecim, quinquaginta octo ſunt tantùm. Ideo in ſecundo ſemper alphabeto prima littera ternos explicat dies. Inventa die quam quæris, notataque littera quam habent Martyrologia quinta retrò linea, reverſus ad hanc paginulam, annoque cycli decennovenalis ſuprà invento, & in eadem linea reperta littera, numerum quem retrò contra ſcriptum videris, ipſa eſt luna quam quæris. De anteriore numero, ſicut & in ſuperiori & ſuprà facito. Sequens paginula continet viginti litteras, quæ ſingulæ nudis utrinque lateribus ternos dies complectuntur. Sed quoniam ter viginti ſexaginta ſunt, in duabus autem lunationibus quinquagintanovem dies ſolummodo exiſtunt: una littera videlicet u, binos dies complectitur. Unde fit, ut viginti litteris æquentur quinquagintanovem dies geminatæ lunationis. Inſpecta igitur ſeptima linea in annali, quæ littera u binos dies complectente clauditur, & notata littera vel ſpatio, quod inſtat, redi ad ſequentem paginulam, & decennovalis cycli qui ſit præviſo, circumſpice numerum eidem litteræ præfixum, qui profectò ætatem lunæ cujuſque oſtendet: per totum anni vertentis ſpatium per lineæ decennovalis cycli proceſſum.

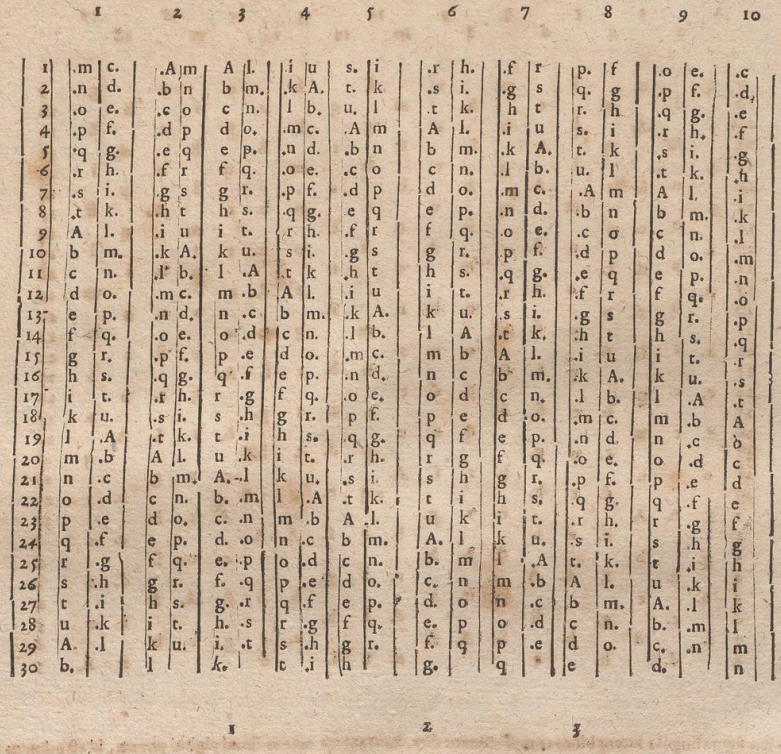

HAnc autem figuram ad haſce patentes paginas extenſas, ſuperior exponit ſententia. Sequentem verò talis manifeſtat ratio. A ſiniſtra legentis ad dexteram, ordinantur ex tranſverſo in duabus lineis tertia alphabeta illis ſimillima, quæ per Lunæ circuitus abſque ullo ſpacio, quinquaginta novem dies complectuntur, ut ſuprà oſtendimus. Unde & eaſdē in annali habet litteras, ſecunda ſcilicet retrò linea tantùm differens, quod anni decennovalis cycli ſunt ad ſiniſtram legentis hic diſpoſiti. Lunæ autem ætatem demonſtrans, numerus eſt in figuræ frontiſpicio præfixus. Quapropter in annali reperta cujuslibet diei littera abſque puncto, vel etiam quam punctus antè vel retrò determinat: rediad hanc figuram, & invento cycli decennovalis anno percurre geminas ex tranſverſo lineas terna alphabeta continentes, & ubi ſimilem literam inveneris, rurſum retrò ductu ætatem Lunæ notabis. Ante ipſam figuram in margine, cernis ſeptem emboliſmorum annorum Lunationes emboliſmares, per quas quo calendario debeat inchoari. Poſt hanc quæ ſequitur figuram oſtendit, in quo ſigno ſit Luna. Siquidem totam annalis ſeriem ita alphabetis diſtinximus, quæ in o finiuntur, ut primus & ſecundus ordo viginti ſeptem dies; tertius autem uno amplius complectatur: & literas non ſingulis diebus, ſed alternis oppoſuimus. Quia propter hæc regularis pagina, juxta numerum dierum, quibus luna zodiacum pervolat, viginti ſeptem lineas habet in longitudine, nominibus ſignorum antè, nominibus verò menſium retrò annotatis, novem decim quoque lineas in latitudine, quæ decennovalium cyclum ſuprà notandum demonſtrant.

Quum igitur in quo ſigno ſit Luna quæris, in annali retro tertia linea notabis, quæ diei littera præpoſita ſit: quam notato anno cycli decennovalis hic inveſtigabis, & antè ac retrò incipiens, quod ſignum ſignoque debitum menſem è regione invenies.

10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
o	c n.	l b.	u. l	.t k.	.h t	r h	.q g.	.e q	o. e	30
p	d o	.m c.	.A m	A l.	.i u	s i	.r h.	f r	p f	1
q	e p.	.n d.	.b n	b m.	.k A.	t k	.s i.	g s	q g	2
r	f q.	.o e.	.c o	c n.	.l b.	u l	.t k.	h t	r h	3
s	g r.	.p f.	.d p	d o.	.m c.	A m	A l.	i u	s i	4
t	h s.	.q g.	.e q	e p.	.n d.	.b n	b m.	k A.	t k	5
u	i t.	.r h.	f r	f q.	.o e.	.c o	c n.	l b	u. l	6
A.	k u.	.s i.	.g s	g r.	.p f.	.d p	d o.	m c	.A m	7
b.	l .A	.t k.	.h t	h s.	.q g.	.e q	e p.	n d	b n	8
c.	m .b	A l.	.i u	i t.	.r h.	.f r	f q.	o e	c o	9
d.	n .c	b m.	.k A.	k u.	.s i.	.g s	g r.	p f	d p	10
e.	o .d	c n.	.l b.	l .A	.t k.	.h t	h s.	q g	e q	11
f.	p .e	d o.	.m c.	m .b	A l.	.i u	i t.	r h	f r	12
g.	q f.	e p.	.n d.	n .c	b m.	.k A	k u.	s i	g s	13
h.	r .g	f q.	.o e.	o .d	c n.	.l b	l .A	.t k	h t	14
i.	s .h	g r.	.p f.	p .e	d o.	.m c	m b	A l	i u	15
k.	t .i	h s.	.q g.	q .f	e p.	.n d	n c	b m	k .A	16
l.	u k	i t.	.r h.	r g	f q.	.o e	o d	c n	l b	17
m.	A. .l	k u.	.s i.	s .h	g r.	.p f	p e	d o	m c	18
n.	b. .m	l .A	.t k.	t .i	h s.	.q g	q f	e p	n d	19
o.	c. .n	m .b	A l.	u .k	i t.	.r h	r g	f q	o e	20
p.	d. .o	n .c	b m.	A. .l	k u.	.s i	s h	g r	p f	21
q.	e. .p	o d	c n.	b. .m	l .A	.t k	t i	h s	q g	22
r.	f. .q	p .e	d o.	c. .n	m .b	A l	u k	i t	r h	23
s.	g. .r	q .f	e p.	d. .o	n .c	b m	A. l	k u	s i	24
t.	h. .s	r .g	f q.	e. .p	o .d	c n	b. m	l .A	t k	25
u.	i .t	s .h	g r.	f. .q	p .e	d o	c. n	m b	A l	26
.A	k. A	t .i	h s.	g. .r	q .f	e p	d. o	n c	b m	27
.b	l. b	u .k	i t.	h. .s	r .g	f q	e. p	o d	c n	28
.c	m.	A.	k	i.	s	g	f.	p	d	29
	4			5			6		7	

Numeri inferiores ſeptem, denotant

1.

Primum Emboliſmum, quarto nonarum Decembris.

2.

Secundum Emboliſmum, quarto nonarum Septembris.

3.

Ogdoas Tertium Emboliſmum, ſecundo nonarum Martij.

4.

Quartum Emboliſmum, ſecundo nonarum Decembris.

5.

Quintum Emboliſmum, quarto nonarum Novembris.

6.

Sextum Emboliſmum, quarto nonarum Auguſti.

7.

Hendecas Septimum Emboliſmum, tertio nonarum Martij.

Ætas Lunæ à Kalendis Januariis inveniendæ.

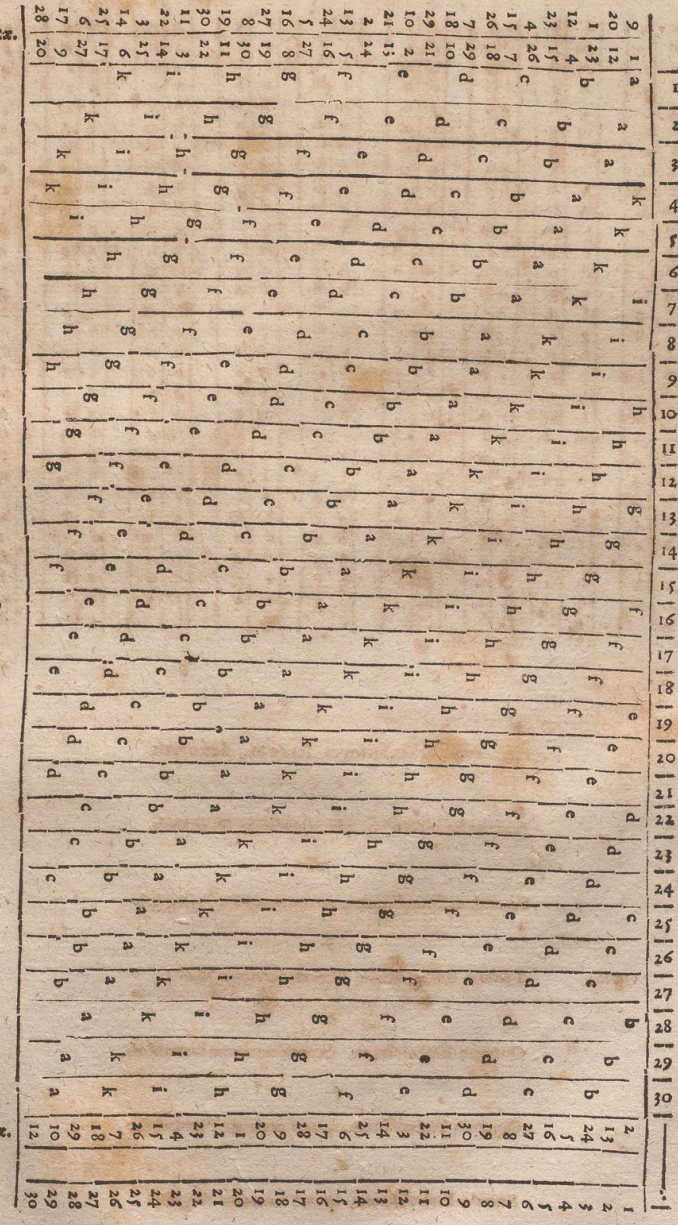

Hic igitur numerus à capite propter linearum numerum ponitur. A dextris & à sinistris epactæ notantur, à quibus præsentis anni hinc vel inde fit introgressus usque ad literam a, in qua ætatem Lunæ calendis Januarii cujusvis anni computabis : dehinc per eandem lineam descendens. Vel si non fuerit inventa à capite ejusdem lineæ descendendo, præsentis diei Lunam invenies, quam prius in Martyrologio paucis connumerasti.

Incipit

INCIPIT ORDO SOLARIS CVM ANNI literis, à sancto Hieronymo superpositis,

Ad explorandam per septimanæ dies, Lunæ ætatem, quotidie per novemdecim annos

Distichon.

Me legat, Annales qui vult cognoscere causas.
Tempora qui varia, & qui simul astra poli.

	1		3		5		7		9		11		14		16		18		
		2		4		6		8		10		13		15		17		19	
9	A		e		c		g		b				d		h		c		8
10		e		i		d		b		f	A	a		e		c		a	9
11	b		f		d		h		c				e		i		d		10
12		f		a		e		c		g		b		f		d		b	11
13	c		g		e		i		d		b		f		a		e		12
14		g		b		f		d		h		c		g		e		c	13
15	d		h		f		a		e		c		g		b		f		14
16		h		c		g		e		i		d		h		f		d	15
17	e		i		g		b		f		d		h		c		g		16
18		i		d		h		f		a		e		i		g		e	17
19	f		k		h		c		g		e		i		d		h		18
20		a		e		i		g		b		f		k		h		f	19
21	g		l		i		d		h		f		a		e		i		20
22		b		f		k		h		c		g		l		i		g	21
23	h		m		a		e		i		g		b		f		k		22
24		c		g		l		i		d		h		m		a		h	23
25	i		n		b		f		k		h		c		g		l		24
26		d		h		m		a		e		i		n		b		i	25
27	k		o		c		g		l		i		d		h		m		26
28		e		i		n		b		f		k		o		c		a	27
29	l		p		d		h		m		a		e		i		n		28
30		f		k		o		c		g		l		p		d		b	29
1	m		q		e		i		n		b		f		k		o		1
2		g		l		p		d		h		m		q		e		c	2
3	n		r		f		k		o		c		g		l		p		3
4		h		m		q		e		i		n		r		f		d	4
5	o		s		g		l		p		d		h		m		q		5
6		i		n		r		f		k		o		s		g		e	6
7	p		t		h		m		q		e		i		n		r		7
8		k		o		s		g		l		p		t		h		f	8

Decennovalis dinumeratio in latitudine, sed trigenalis in longitudine.

Dies mensium.	Hyems. Kalendæ Januar.	Kalendæ Februar.	Kalendæ Martij.	Kalendæ Aprilis.	Kalendæ Maij.	Kalendæ Junij.	Kalendæ Julij.	Kalendæ Augusti.	Autumnus. Kalendæ Septemb.	Kalendæ Octob.	Hyems. Kalendæ Novemb.	Kalendæ Decemb.
					b			c				
1		b	b	b	6. non.	c	c	4. non	d	d	e	e
2	b	3. non.	4. non.	3. non.	c	2. non.	5. non.	d	3. non.	5. non.	5. non.	2. non.
3	2. non.	c	c	c	3. non.	d	d	nonæ	e	e	e	f
4	c	8. idus	c	8. idus	d	7. idus	2 non.	e	8. idus	2. non.	2. non.	7. idus
5	7. idus	d	nonæ	d	8. idus	e	e	6. idus	f	f	f	g
6	d	5. idus	d	5. idus	e	4. cal.	7. idus	f	5. idus	7. idus	7. idus	4. idus
7	4. idus	e	6. idus	e	5. idus.	f	f	3. idus	g	g	g	h
8	e	2. idus	e	2. idus	f	idus	4. idus	g	2. idus	4. idus.	4. idus	idus
9	idus	f	3. idus	f	2. idus	g	g	19. cal.	h	h	h	i
10	f	15. cal	f	17. cal.	g	15. cal.	idus	h	17. cal.	idus	idus	17. cal.
11	17. cal.	g	17. cal.	g	16. cal.	a	h	16. cal.	i	i	i	k
12	g	12. cal.	g	14. cal	h	13. cal.	15. cal.	i	14. cal.	15. cal.	15. cal.	14. cal.
13	14. cal.	h	14. cal.	h	13. cal.	i	i	13. cal.	k	k	k	a
14	h	9. cal.	h	11. cal.	i	12. cal.	12. cal.	k	11. cal.	12. cal.	12. cal.	12. cal.
15	11. cal.	i	11. cal.	i	10. cal.	i	k	10. cal.	a	a	a	b
16	i	6. cal.	i	8. cal.	k	10. cal.	9. cal.	a	8. cal.	10.	10.	9. cal.
17	8. cal.	k	8. cal.	k	7. cal.	a	h	8. cal.	b	b	b	c
18	k	3. cal.	k	5. cal.	a	5. cal.	6. cal.	b	5. cal.	7. cal.	7. cal.	6. cal.
19	5. cal.		5. cal.	a	4. cal.	b	b	5. cal.	c	c		d
20	a		a	3. cal.		2. cal.	3. cal.	c	2. cal.	4. cal.		3. cal.
21	2. cal.		4. cal.					2. cal.				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Duodecim menſes anni.

Series numerorum pro Aureo numero, qui ſunt tantùm novemdecim, videlicet.

1 9 17 6 14 3 11 19 8 16
5 13 2 10 18 7
15 4 12.

Collecta-

Collectanea Emboliſmorum figura, ſecundum uſum.

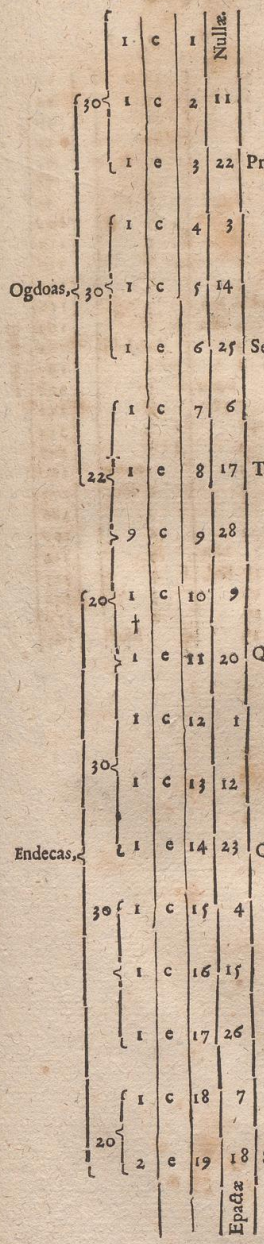

1.

Primus emboliſmus accenditur quarto nonarum Decembris, extinguitur ſecundo Kalendarum ejuſdem menſis.

2.

Secundus emboliſmus accenditur quarto nonarum Septembris, extinguitur tertio Kalendarum Octobris. Luna Octobris ſequenti die incipit.

3.

Tertius emboliſmus ſecundo nonarum Martij accenditur, extinguitur ſecundo nonarum Aprilis. Iſte etiam in Kalendis Maij epactas impugnat.

4.

Quartus emboliſmus ſecundo nonarum Decembris accenditur, extinguitur quarto nonarum Januarij. Iſte in Kalendas Martij epactas impugnat, ſi biſſextus non fuerit.

5.

Quintus emboliſmus quarto nonarum Novembris accenditur, extinguitur Kalendis Decembris. Luna Decembris ſequenti die incipit.

6.

Sextus emboliſmus quarto nonarum Auguſti, accenditur ſecundo Kalendarum Septembris.

7.

Septimus emboliſmus quarto nonarum Martij accenditur, extinguitur tertio nonarum Aprilis. Iſte in Kalendis Maij epactas impugnat. Hoc quoque anno, ſaltus Lunæ epactas in Kalendis Auguſti impugnat.

Hæ vi-

Hæ viginti literæ alphabeti, possunt in eodem loco geminari usque ad sextum Kalendarum Augusti: quemadmodum sequens pagina habet, huic tamen conjungenda.

	1	2	3	4	5	6	7	
a	a kal. Jan.	4	4	7	9	12	14	13
b	4 nonæ	3	u 3	6	t 8	11	s 13	26
c	3	2	2	k 5	7	i 10	12	39
d	b 2	kal. Febr.	a kal. Mart.	4	6	9	11	52
e	nonæ	4 nonæ	6 nonæ	3	u 5	8	t 10	65
f	8 idus	m 3	5	l 2	4	k 7	9	78
g	c 7	2	b 4	kal. Apr.	a 3	6	8	91
a	6	nonæ	3	4 nonæ	2	5	u 7	104
b	5	n 8 idus	2	m 3	kal. Maij	l 4	6	117
c	d 4	7	c nonæ	2	b 6 nonæ	3	a 5	130
d	3	6	8 idus	nonæ	5	2	4	143
e	2	o 5	7	n 8 idus	4	m kal. Jun.	3	156
f	e idus	4	d 6	7	c 3	4 idus	b 2	169
g	19 Kal.	3	5	6	2	3	kal. Julij	182
a	18	p 2	4	o 5	nonæ	m 2	6	195
b	f 17	idus	e 3	4	d 8 idus	nonæ	c 5	208
c	16	16 Kal.	2	3	7	8 idus	4	221
d	15	q 15	idus	p 2	6	o 7	3	234
e	g 14	14	f 17 Kal.	idus	e 5	6	d 2	247
f	13	13	16	18 kal.	4	5	nonæ	260
g	12	r 12	15	q 17	3	p 4	8 idus	273
a	h 11	11	g 14	16	f 2	3	e 7	286
b	10	10	13	15	idus	2	6	299
c	9	s 9	12	r 14	17 kal.	q idus	5	312
d	i 8	8	h 11	13	g 16	18 Kal.	f 4	325
e	7	7	10	12	15	17	3	338
f	6	t 6	9	s 11	14	r 16	2	351
	k 5	5	i 8	10	h 13	15	g idus	364

Dies anni,

9	12	15	18	21	24	27	30	3	6
a	b	c	d	e	f	g	h	i	k
9	12	15	18	21	24	27	1	4	7
l	m	n	o	p	q	r	s	t	u

Resi-

Reſiduum proximæ præcedentis paginæ.

Literæ feriarum,	8		9		10		11		12		13		Dies anni,
a		17		19 kal.		4		8 idus		nonæ		3	13
b		16	r	G 18		3	q	F 7		8 idus	p	E 2	26
c	h	15		17	g	R 2		6	f	F 7		nonæ	39
d		14		16		idus		5		6		8 idus	52
e		13	s	H 15		19 kal.	r	G 4		5	q	Q 7	65
f	i	12		14	h	S 18		3	g	G 4		6	78
g		11		13		17		2		3		5	91
a		10	t	I 12		16	s	H idus		2	r	R 4	104
b	k	9		11	i	T 15		17	h	H idus		3	117
c		8		10		14		16		18 kal.		2	130
d		7	u	K 9		13	t	I 15		17	s	S idus	143
e	l	A 6		8	k	V 12		14	i	I 16		19 kal.	156
f		5	a	L 7		11		13		15		18	169
g		4		6		10	u	K 12		14	t	T 17	182
a	m	B 3		5	l	A 9		11	k	K 13		16	195
b		2	b	M 4		8	a	A 10		12		15	208
c		kal. Aug.		3		7		9		11	u	V 14	221
d	n	C 4 nonæ		2	m	B 6		8	l	A 10		13	234
e		3	c	N kal. Sept.		5	b	B 7		9	a	A 12	247
f		2		4 nonæ		4		6		8		11	260
g	o	D nonæ		3	n	C 3		5	m	B 7		10	273
a		8 idus	d	O 2		2	c	C 4		6	b	B 9	286
b		7		nonæ		Kal. Oct.		3		5		8	299
c	p	E 6		8 idus	o	D 6		2	n	C 4		7	312
d		5	e	P 7		5	d	D kal. Nov.		3	c	C 6	325
e		4		6		4		4		2		5	338
f	q	F 3		5	p	E 3		3	o	D kal. Dec.		4	351
g		2	f	Q 4		2	e	E 2		4 nonæ	d	D 3	364

De aureo numero.

Si numerus, qui Aureus dicitur, hoc anno habetur ſex, annus proximè ſequens habebit ſeptem, & alius illi conjunctus habebit octo, hinc novem, hinc decem, & ſic uſque ad novemdecim. Deinde redeundum erit ad unum, poſtea ad duo, deinde ad tria, item ad quatuor, poſtea ad quinque. Et ſic per circuitum ſemper, ab uno uſque ad novemdecim.

Proximè præcedentis tabulæ seu figuræ expositio.

HUic annali sunt præpositæ septem dierum literæ, a b c d e f g, quartò repetitæ, signantes singulæ omnia kalendaria, uno ordine contra se posita, una eademque per totum annum occurrere feria. Itaque dum contra unamquamque literam quatuordecim sint kalendaria, manifestum est per totum annum quinquaginta duobus kalendarijs unam præesse literam, & una provenire Feria.

Alphabetum verò a b c d e f g h i k, quod hîc pertingit saltem usque ad decem, in superiori exposuimus figura.

Alterum, nempe a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u, cum duobus spatijs, pertingens usque ad viginti, sequenti tabulæ verificè factæ aptatur: licèt hîc in duabus lineis inferius positis, eadem ratio sit, quæ in prima & duodecima linea tabulæ sequentis. Hoc ipsum tamen digestissimus in annali superius. Quæ duo alphabeta eo sunt communia, quòd post hujus u extremum, uno spatio, utraque alphabeta parum inchoant.

Si qualis sit Luna per singulos dies quæris, scito prius qualis sit epacta ipsius anni. Quâ inventa quære in hoc annali vel in superiori, alphabetum, quod duobus à se spatijs distat, pertingens usque ad u literam, & illius diei, cujus Lunam scire vis; litera vel spatio reperto, in hisce duabus lineis, eandem literam vel idem spatium investigabis. Quod dum inveneris, ab eo loco secundum numerum Epactarum ipsius anni in antea supputabimus. Qui numerus ubi finietur, ibi profectò Lunæ ipsius diei ætas esse creditur: quoniam in hac figura, puncti pro numero habentur.

Siquidem primò scribuntur octo, deinde duo puncti, qui habentur pro decem & undecim. Et rursus scribuntur duodecim, & sequuntur duo puncti, qui habentur pro tredecim & quatuordecim. Idem quoque intelligitur in omnibus alijs.

Hac figura benè & diligenter considerata, in prima & duodecima linea tabulæ verificè factæ, nullo modo dubitabis, quomodo eadem ratio existit.

Habent etiam hæ duæ lineæ hoc notabile, quia quæ Luna prima incipit in literis vel spatijs superioris lineæ, vigesima octava finitur in inferiore: & econtrà, hujus prima superius finitur trigesima, nisi tertio anno cycli decennovalis. Et ut de reliquis pateat, eo anno quo Epacta est vigesima tertia in kalendis Augusti, secundum spatium primo a a est. Quod spatium repertum in inferiori linea, ab eo vigesimo tertio loco Luna monstratur septima, quæ cœpta est (id est, in annali) secundo spatio post k literam prima.

Eadem omnia in versibus investiga, quibus meo studio satisfeci: & sagacitati non quorumlibet simplicium sed studiosorum consului: quippe minus eruditi, in alijs invenient figuris, quicquid ego pro exercendis etiam gnavis, utiliter hîc digessi.

1 Bissextus

Cyclus Solaris, ad viginti & octo annos.

Anni,	Septem bissexti hujus cycli,	Concurrentes.
1	Bissextus 1	1
2		2
3		3
4		4
5	Bissextus 2	6
6		7
7		1
8		2
9	Bissextus 3	4
10		5
11		6
12		7
13	Bissextus 4	2
14		3
15		4
16		5
17	Bissextus 5	7
18		1
19		2
20		3
21	Bissextus 6	5
22		6
23		7
24		1
25	Bissextus 7	3
26		4
27		5
28		6

Cyclus Lunaris, ad inveniendum Lunam, tertio Kalendarum Januarii,

Anni,	Decennovenalia.	Epactæ.
1	Communis Nullæ.	17
2	Communis 11	18
3	Embolismus 22	19
4	Communis 3.	1
5	Communis 14	2
6	Embolismus 25	3
7	Communis 6	4
8	Embolismus 17	5
9	Communis 28	6
10	Communis 9	7
11	Embolismus 20	8
12	Communis 1	9
13	Communis 12	10
14	Embolismus 23	11
15	Communis 4	12
16	Communis 15	13
17	Embolismus 26	14
18	Communis 7	15
19	Embolismus 18	16

* *

Concurrentes septem,	1	2	3	4	5	6	7	Anni Domini.
1	s.	r.	.c	.b	a.	u.	t.	1064
2	l.	k.	.i	h.	g.	f.	m.	1083
3	.e	.l	k.	.i	.h	.g	.f	1102
4	s.	r.	q.	p.	o.	u.	t.	1121
5	d.	c.	i.	h.	g.	f.	e.	1140
6	.e	d.	.c	.b	.h	.g	.f	1159
7	l.	r.	q.	p.	.o	n.	m.	1178
8	.m	.l	k.	.q	.p	.o	.n	1197
9	.e	.d	.c	.b	.a	u.	t.	1216
Anni pro decennovalibus 10	l.	k.	i.	h.	o.	n.	m.	1235
11	.m	.l	.k	.i	.h	.g	.n	1254
12	s.	r.	q.	.b	.a	u.	t.	1273
13	l.	k.	i.	h.	g.	.	e.	1292
14	.e	.d	.k	.i	.h,	.g	.f	1311
15	s.	r.	q.	p.	o.	n.	t.	1330
16	.	c.	b.	h.	g.	.f	e.	1349
17	.e	.d	.c	.b	.a	.g	.f	1368
18	l.	k.	q.	p.	o.	n.	m.	1387
19	.m	l.	.k	.i	.p	.o	.n	1406

* *
*

Dinumeratio annorum per quemlibet decennovennium.

Hæc autem dinumeratio decennovalis decennovies numerata se extendit usque ad trecentos quadraginta & duos annos.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
	a.	r	a	t	e.	n	e	t	m.	e	s	s	e.	m	s	u	u.	s	o	1
1064	4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	
	r	a.	t	e	n	e.	t	m	e	s.	s	e	m	s.	u	u	s	o.	r	2
1083	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	
	a	t	e.	n	e	t	m.	e	s	s	e.	m	s	u	u.	s	o	r	o.	3
1102	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	5	7	1	2	4	
	t	e	n	e.	t	m	e	s.	s	e	m	s.	u	u	s	o.	r	o	t	4
1121	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	
	e.	n	e	t	m.	e	s.	s	e.	m	s	u	u.	s	o	r	o.	t	e	5
1140	1	2	3	4	6	7	1	2	2	5	6	7	2	3	4	5	6	1	2	
	n	e.	t	m	e	s.	s	e	m	s.	u	u	s	o.	r	o	t	e.	p	6
1159	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	
	e	t	m.	e	s	s	e.	m	s	u	u.	s	o	r	o.	t	e	p	e.	7
1178	6	7	2	3	4	5	7	2	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	
	t	m	e	s.	s	e	m	s.	u	u	s	o.	r	o	t	e.	p	e	t	8
1197	2	3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	
	m.	e	s	s	e.	m	s	u	u.	s	o	r	o.	t	e	p	e.	t	t	9
1216	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	5	7	1	2	4	5	6	
	e	s.	s	e	m	s	u	u	s	o.	r	o	t	e.	p	e	t	t	e	10
1235	7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	
	s	s	e.	m	s	u.	u	s	o	r	o.	t	e	p	e.	t	t	e	g.	11
1254	3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	
	s	e	m	s.	u	u	s	o.	r	o	t	e.	p	e	t	t.	e	g	e	12
1273	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	
	e.	m	s	u	u	s	o	r	o.	t	e	p	e.	t	t	e	g.	e	t	13
1292	2	3	4	5	7	1	2	3	1	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	
	m	s.	u	u	s	o.	r	o	t	e.	p	e	t	t.	e	g	e	t.	e	14
1311	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	4	5	7	1	2	3	5	6	
	s	u	u.	s	o	r	o.	t	e	p	e.	t	t	e	g.	e	t	e	s.	15
1330	7	1	3	4	5	6	1	2	2	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	
	u	u	s	o.	r	o	t	e.	p	e	t	t.	e	g	e	t.	e	s	s	16
1349	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	
	u.	s	o	r	o.	t	e	p	e.	t	t	e	g.	e	t	e	s.	s	e	17
1368	6	7	2	2	4	5	6	7	3	3	4	5	7	1	2	3	5	6	7	
	s	o.	r	o	t	e.	p	e	t	t.	e	g	e	t.	e	s	s	e.	a	18
1387	1	3	2	5	6	1	2	3	4	6	7	1	2	4	5	6	7	2	3	
	o	r	o.	t	e	p	e.	t	t	e	g.	e	t	e	s.	s	e	a	r.	19
1406	4	5	7	1	2	3	5	6	7	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	

Carmen inversivum, ad negotium tabulæ.

A ra tenet messem suus oro tepet, teget esse
Non permutantur, quocunque tenore legantur.
Grammate præsens signantur tempora Christi.

* *
*

Hæc autem tabula respondet & concordat cum proxima præcedente pagina: ita quòd hæ duæ simul conjunctæ, faciunt saltem unam integram tabulam.

Puncti hîc post quamlibet quaternitatem literarum indicant bissextiles annos.

Numerus vigennovennalis.	Annus primus,			Annus secundus,			Annus tertius,			Annus quartus,		
		Sine punctis,			Sine punctis.			Sine punctis,			Sine punctis,	
		Antè,	Retrò,		Antè,	Retrò,		Antè	Retrò		Antè,	Retrò,
1	a	9 29	19	a	20	10 1	a	1 21	12	a	12	2 22
2	b	10 30	20	b	21	11 2	b	2 22	13	b	13	3 23
3	c	11 1	21	c	22	12 3	c	3 23	14	c	14	4 24
4	d	12 2	22	d	23	13 4	d	4 24	15	d	15	5 25
5	e	13 3	23	e	24	14 5	e	5 25	16	e	16	6 26
6	f	14 4	24	f	25	15 6	f	6 26	17	f	17	7 27
7	g	15 5	25	g	26	16 7	g	7 27	18	g	18	8 28
8	h	16 6	26	h	27	17 8	h	8 28	19	h	19	9 29
9	i	17 7	27	i	28	18 9	i	9 29	20	i	20	10 1
10	k	18 8	28	k	29	19 10	k	10 1	21	k	21	11 2
11	l	19 9	29	l	30	20 11	l	11 2	22	l	22	12 3
12	m	20 10	1	m	1	21 12	m	12 3	23	m	23	13 4
13	n	21 11	2	n	2	22 13	n	13 4	24	n	24	14 5
14	o	22 12	3	o	3	23 14	o	14 5	25	o	25	15 6
15	p	23 13	4	p	4	24 15	p	15 6	26	p	26	16 7
16	q	24 14	5	q	5	25 16	q	16 7	27	q	27	17 8
17	r	25 15	6	r	6	26 17	r	17 8	28	r	28	18 9
18	s	26 16	7	s	7	27 18	s	18 9	29	s	29	19 10
19	t	27 17	8	t	8	28 19	t	19 10	30	t	30	20 11
20	u	28 18		u	9	29	u	20 11		u	1	21
		1			2			3			4	

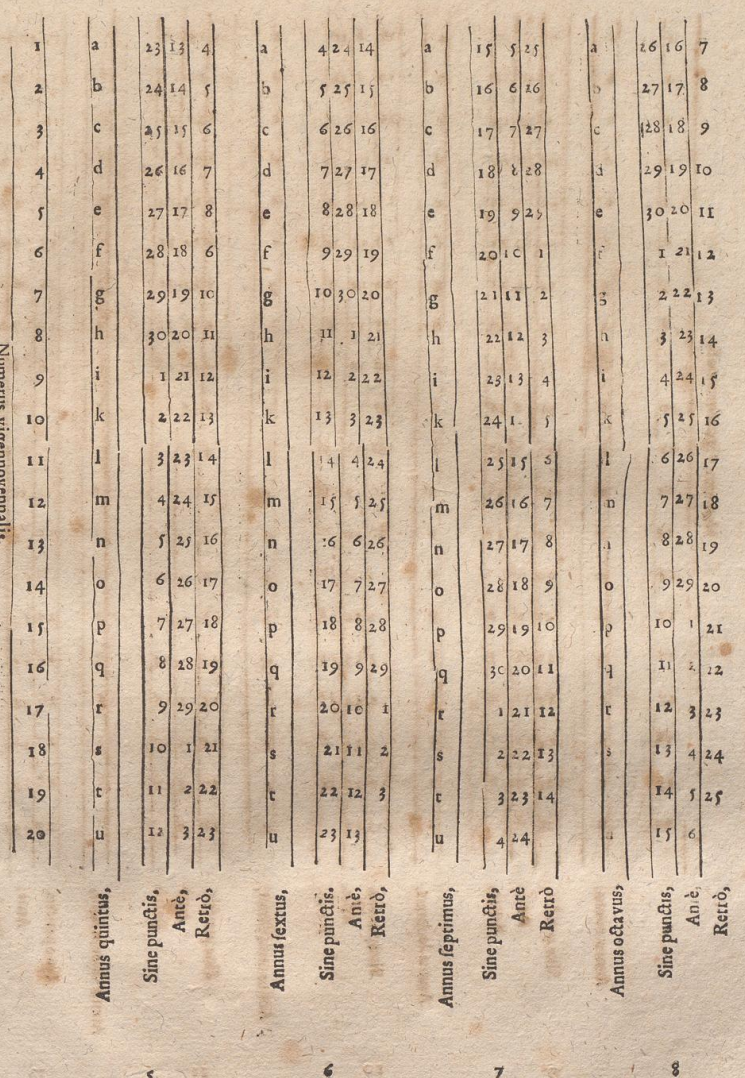

Numerus vigennovennalis,

		Annus quintus,			Annus sextus,			Annus septimus,			Annus octavus,		
		Sine punctis.	Antè.	Retrò.	Sine punctis.	Antè.	Retrò.	Sine punctis.	Antè.	Retrò.	Sine punctis.	Antè.	Retrò.
1	a	23	13	4	4	24	14	15	5	25	26	16	7
2	b	24	14	5	5	25	15	16	6	26	27	17	8
3	c	25	15	6	6	26	16	17	7	27	28	18	9
4	d	26	16	7	7	27	17	18	8	28	29	19	10
5	e	27	17	8	8	28	18	19	9	29	30	20	11
6	f	28	18	9	9	29	19	20	10	1	1	21	12
7	g	29	19	10	10	30	20	21	11	2	2	22	13
8	h	30	20	11	11	1	21	22	12	3	3	23	14
9	i	1	21	12	12	2	22	23	13	4	4	24	15
10	k	2	22	13	13	3	23	24	1	5	5	25	16
11	l	3	23	14	14	4	24	25	15	6	6	26	17
12	m	4	24	15	15	5	25	26	16	7	7	27	18
13	n	5	25	16	16	6	26	27	17	8	8	28	19
14	o	6	26	17	17	7	27	28	18	9	9	29	20
15	p	7	27	18	18	8	28	29	19	10	10	1	21
16	q	8	28	19	19	9	29	30	20	11	11	2	22
17	r	9	29	20	20	10	1	1	21	12	12	3	23
18	s	10	1	21	21	11	2	2	22	13	13	4	24
19	t	11	2	22	22	12	3	3	23	14	14	5	25
20	u	12	3	23	23	13		4	24		15	6	
		5			6			7			8		

Numerus vigennovennalis,	Annus nonus,				Annus decimus,				Annus undecimus,				Annus duodecimus,			
		Sine punctis,	Antè,	Retrò,		Sine punctis.	Antè,	Retrò,		Sine punctis,	Antè	Retrò		Sine punctis,	Antè,	Retrò,
1	a	7	27	17	a	18	8	28	a	29	19	10	i	10	30	20
2	b	8	28	18	b	19	9	29	b	30	20	11	k	11	1	21
3	c	9	29	19	c	20	10	1	c	1	21	12	c	12	2	22
4	d	10	30	20	d	21	11	2	d	2	22	13	d	13	3	23
5	e	11	1	21	e	22	12	3	e	3	23	14	e	14	4	24
6	f	12	2	22	f	23	13	4	f	4	24	15	f	15	5	25
7	g	13	3	23	g	24	14	5	g	5	25	16	g	16	6	26
8	h	14	4	24	h	25	15	6	h	6	26	17	h	17	7	27
9	i	15	5	25	i	26	16	7	i	7	27	18	i	18	8	28
10	k	16	6	26	k	27	17	8	k	8	28	19	k	19	9	29
11	l	17	7	27	l	28	18	9	l	9	29	20	l	20	10	1
12	m	18	8	28	m	29	19	10	m	10	1	21	n	21	11	2
13	n	19	9	29	n	30	20	11	n	11	2	22	l	22	2	3
14	o	20	10	1	o	1	21	12	o	12	3	23	o	23	13	4
15	p	21	11	2	p	2	22	13	p	13	4	24	p	24	14	5
16	q	22	12	3	q	3	23	14	q	14	5	25	q	25	15	6
17	r	23	13	4	r	4	24	15	r	15	5	26	r	26	16	7
18	s	24	14	5	s	5	25	16	s	16	7	27	s	27	17	8
19	t	25	15	6	t	6	26	17	t	17	8	28	t	28	18	9
20	u	26	16		u	7	27		u	18	9		u	29	19	
		9				10				11				12		

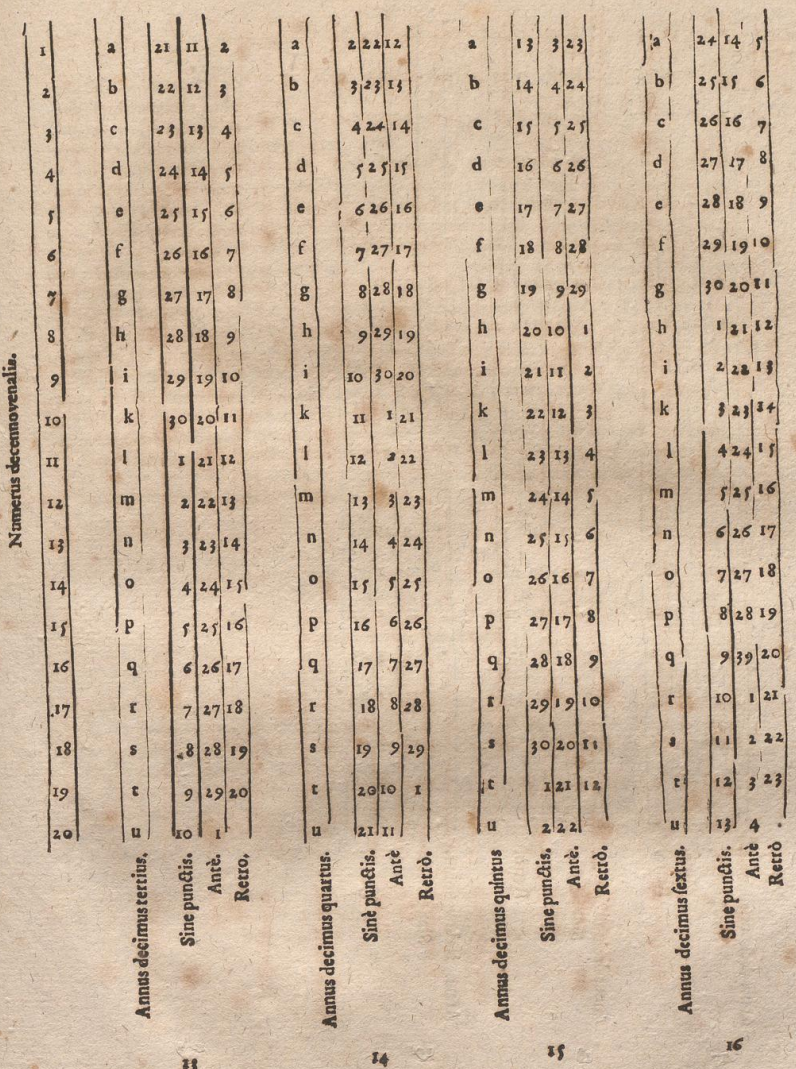
Numerus decennovenalis.
Annus decimus tertius.
Sine punctis.
Ante.
Retro.
13
Annus decimus quartus.
Sine punctis.
Ante.
Retrò.
14
Annus decimus quintus
Sine punctis.
Ante.
Retrò.
15
Annus decimus sextus.
Sine punctis.
Ante
Retrò
16

Annus decimus septimus.	Sine punctis.	Antè.	Retro.
a	5	25	15
b	6	26	16
c	7	27	17
d	8	28	18
e	9	29	19
f	10	30	20
g	11	1	21
h	12	2	22
i	13	3	23
k	14	4	24
l	15	5	25
m	16	6	26
n	17	7	27
o	18	8	28
p	19	9	29
q	20	10	2
r	21	11	3
s	22	12	4
t	23	13	5
u	24	14	6

17

Annus decimus octavus.	Sinè punctis.	Antè	Retrò.
a	16	6	26
b	17	7	27
c	18	8	28
d	19	9	29
e	20	10	1
f	21	11	2
g	22	12	3
h	23	13	4
i	24	14	5
k	25	15	6
l	26	16	7
m	27	17	8
n	28	18	9
o	29	19	10
p	30	20	11
q	1	21	12
r	2	22	13
s	3	23	14
t	4	24	15
u	5	25	

18

Annus decimus nonus.	Sine punctis.	Antè.	Retrò.
a	27	17	8
b	28	18	9
c	29	19	10
d	30	20	11
e	1	21	12
f	2	22	13
g	3	23	14
h	4	24	15
i	5	25	16
k	6	26	17
l	7	27	18
m	8	28	19
n	9	29	20
o	10	1	21
p	11	2	22
q	12	3	23
r	13	4	24
s	14	5	25
t	15	6	26
u	16	7	

19

TErno ordine alphabetum diſpoſuimus, quorum primum ſine punctis, ſecundum antè, tertium retrò punctis notatur: quibus tota perficitur ſeries annalis, ſervantibus ſingulis literis per totum annum uſque ad finem, unam eandemq; Lunationis ætatem: niſi Emboliſmus interveniat, aut Biſſextus impediat. Quocirca in his paginis a ſine punctulo habet Lunam Januarii, per ſingulos novendecim annos: quam ætatem cuſtodit, ubicunq; inventa fuerit. Quod intellige quoque de reliquis.

Expositio primæ Tabulæ.

PRimæ septem literæ in capite hujus paginæ, a b c d e f g, designant septem ferias, quibus eveniunt calendæ Januariæ. Sed & literæ d p, quæ habentur in principio, per totam paginam sparsæ, præfiguntur calendariis, quibus per novemdecim annos Dominica utriusque festivitatis occurrit. Nam d, diem initii Quadragesimæ, & p, Paschа, certum est significare.

Scribuntur præterea è latere, Romanorũ epactæ, quæ præcedit numerus ab uno in triginta, naturali serie progrediens: nullum numerum, nisi qui in epactis reperitur, admittens. Quapropter Dominicum diem Quadragesimæ & Paschæ inventurus, scito qua feria fuerint calendæ Januarii, & quæ sunt Epactæ Romanorum ipsius anni: & in fronte, qui in latere hujus paginæ est, apparebunt feriæ & epactæ. Si ergo cujuslibet anni vis scire, ubi sit Dominicus dies Quadragesimæ & Paschæ, scito, ubi sit Epacta ejusdem anni è regione: quæ profecto Romanorum propria semper habetur ante Epactam Ægyptiorum retrò tertia linea. Siquidem qui apud Romanos decennovalis cycli est tertius annus, apud Ægyptios habetur primus.

Sicque fit, ut si addas octo cuilibet Epactæ Ægyptiorum, reddatur tibi Epacta Romanorum: ita tamen si infra triginta, summa numeri excreverit.

Sin ultra triginta, his demptis, quod remanserit, sume pro Epacta Romanorum. Qua inventa, in altero numero sequenti tandem investiga: & ubi inveneris, per ipsam lineam accedes contra literam, quæ designat feriam calendarum Januarii, & ibi occurret initium Quadragesimæ, & Dominica Paschæ cum sua lunatione.

Expositio secundæ Tabulæ.

PAgina quæ subscribitur, indicat initia Quadragesimæ, Paschæ, & Rogationum, singulis annis decennovalis cycli. Cujus fronti concurrentes suo ordine præfigunt, cum septem Feriarum literis, quæ Dominicum diem signant, in marginibus verò à sinistris legentis epactæ, à dextris anni decennovalis cycli annotantur.

Si ergo volueris in quolibet anno cycli decennovalis Quadragesimæ, Paschæ, Rogationum initia, quæ signant literæ q p r in ipsa pagina, scito quot sint Concurrentes præsentis anni, quotve Epactæ, & per lineam Concurrentium à capite paginæ deorsum descendens, per lineam vero Epactarum in transversum à sinistra in dexteram introrsum accedens, ubi orthogonum sua fecerint convenientia, sine dubio invenies ipsorum initiorum annotata calendaria.

Verbi gratia: Hoc anno fuit unus Concurrens proximus ante Bissextum, Epactæ verò vigintiquinque, ipsa initia, q quinto nonarum Martii, P decimooctavo Calendarum Maij, r decimotertio Calendarum Junii.

Prima Tabula, de Feriis.

Literæ hebdomaticæ,	A	B	C	
9 1	d 3 idus mart. luna 6 p 16 calen. maij, luna 18	d 4 non. mart. luna p 17 calen. maij, luna 17	d 5 non. mart. luna. 4 p 18 calen. maij, luna 16	1
18 3	d 3 non. mart. luna 8 p 16 calen. maij, luna 20	d 4 non. mart. luna 7 p 17 calen. maij, luna 19	d 5 non. mart. luna 6 p 18 calen. maij luna 18	2
30 4	d 3 non. mart. luna 9 p 16 calen. maij, luna 21	d 4 non. mart. luna 8 p 17 calen. Maij. luna 20	d 5 non. mart. luna 7 p 18 calen. maj , luna 19	3
11 6	d 4 calen. martij, luna 4 p 5 idus april. luna 16	d 5 calen. mart. luna 3 p 6 idus april. luna 15	d 5 non. mart. luna 9 p 18 calen. maij luna 21	4
22 8	d 4 calen. mart luna 6 p 5 idus april. luna 18	d 5 calen. martii. luna 5 p 6 idus april. luna 17	d 6 calen. mart. luna 4 p 7 idus april. luna 16	5
3 9	d 4 calen. mart. luna 7 p 5 idus april. luna 19	d 5 calen. maij, luna 6 p 6 idus april. luna 18	d 6 calen. mart. luna 5 p 7 idus april. luna 17	6
14 11	d 4 calen. mart. luna 9 p 5 idus april. luna 21	d 5 calen. mart. luna 8 p 6 idus april. luna 20	d 6 calen. martij, luna 7 p 7 idus april. luna 19	7
25 12	d 11 calen. mart. luna 3 p 4 non. april. luna 15	d 5 calen. mart. luna 9 p 6 idus april. luna 21	d 6 calen. mart. luna 8 p 7 idus april. luna 20	8
6 14	d 11 calen. mart. luna 5 p 4 non. april. luna 17	d 12 calen. mart. luna 4 p calen. april. luna 16	d 13 calen. martij, luna 3 p 2 calen. april. luna 15	9
17 15	d 11 calen. mart. luna 6 p 4 non. april. luna 18	d 12 calen. mart. luna 5 p calen. april. luna 17	d 13 calen. mart. luna 4 p 2 calen. april. luna 16	10
28 17	d 11 calen. mart. luna 8 p 4 non. april. luna 20	d 12 calen. mart. luna 7 p calen. april. luna 19	d 13 calen. mart. luna 6 p 2 calen april. luna 18	11
9 19	d 2 idus febru. luna 3 p 7 calen. april. luna 15	d 12 calen. mar . luna 9 p calen. april. luna 21	d 13 calen. mart. luna 8 p 2 calen. april. luna 20	12
20 20	d 2 idus febru. luna 4 p 7 calen. april. luna 16	d 3 idus febru. luna 3 p 8 calen. april. luna 15	d 12 calen. mart. luna 9 p 2 calen. april. luna 21	13
1 22	d 2 idus febru. luna 6 p 7 calen. april. luna 18	d 3 idus febru. luna 5 p 8 calen. april. luna 17	d 4 idus febru. luna 4 p 9 calen. april. luna 16	14
12 23	d 2 idus febru. luna 7 p 7 calen. april. luna 19	d 3 idus febru. luna 6 p 8 calen. april. luna 18	d 4 idus febru. luna 5 p 9 calen. april. luna 17	15
23 25	d 4 idus mart. luna 7 p 9 calen. maij, luna 19	d 5 idus mart. luna 6 p 10 calen. maij, luna 18	d 6 idus mart. luna 5 p 11 calen. maij, luna 17	16
4 26	d 4 idus mart. luna 8 p 9 calen. maij. luna 20	d 5 idus mart. luna 7 p 10 calen. maij, luna 19	d 6 idus mart. luna 6 p 11 calen. maij, luna 18	17
15 28	d 3 non. mart. luna 3 p 16 calen. maij, luna 15	d 5 idus mart. luna 9 p 10 calen. maji, luna 21	d 6 idus mart. luna 8 p 11 calen. maij, luna 20	18
26 30	d 3 non. mart. luna 5 p 16 calend. maij, luna 17	d 4 non. martij, luna 4 p 17 calen. maij, luna 16	d non. mart. luna 3 p 18 calen. maij, luna 15	19
	1	2	3	

Numerus decennovalis.

Dies initii Quadragesimæ, notantur per literam d.
Et Paschata notantur per literam p.

Residuum hujus primæ Tabulæ habes in proxima sequenti pagina.

Reſiduum primæ Tabulæ, de Feriis.

D	E	F	G
d 6 non. mart. luna. 3 p idus april. luna 15	d 8 idus mart. luna 9 p 13 calen. maji, luna 21	d non. mart. luna 8 p 14 calen. maij, luna 20	d 2 non. mart. luna 7 p 15 calen. maij, luna 10
d 6 non. mart. luna 5 p idus april. luna. 17	d calen. martij. luna 4 p 2 idus april luna 16	d 2 calen. mart. luna 3 p 3 idus april. luna 15	d 2 non. mart. luna 9 p 15 calen. maij, luna 21
d 6 non. mart. luna 6 p idus april. luna 18	d calen. mart. luna 5 p 2 idus april. luna 17	d 2 calen. martii. luna 4 p 3 idus april. luna 16	d 3 calen. martij. luna 3 p 4 idus april. luna 15
d 6 non. mart luna 8 p idus april. luna 20	d calen. martij, luna 7 p 2 idus april. luna 19	d 2 calen. mart. luna 6 p 3 idus april. luna 18	d 3 calen. mart. luna 5 p 4 idus april. luna 17
d 7 calen. mart. luna 3 p 8 idus april. luna 15	d calen. mart. luna 9 p 2 idus april. luna 21	d 2 calen. mart. luna 8 p 3 idus april. luna 20	d 3 calen. mart. luna 7 p 4 idus april. luna 19
d 7 calen. mart. luna 4 p 8 idus april. luna 16	d 8 calen. martij, luna 3 p non. april. luna 15	d 2 calen. mart. luna 9 p 3 idus april. luna 20	d 3 calen. mart. luna 8 p 4 idus april. luna 20
d 7 calen. mart. luna 6 p 8 idus april. luna 18	d 8 calen. mart. luna 5 p non. april. luna 17	d 9 calen. martii luna 4 p 2 non. april. luna 16	d 10 calen. mart. luna 3 p 4 non. april. luna 15
d 7 calen. mart. luna 7 p 8 idus april. luna 19	d 8 calen. mart luna 6 p non. april. luna 18	d 9 calen. mart. luna 5 p 2 non. april. luna 17	d 10 calen. mart. luna 4 p 3 non. april. luna 16
d 7 calen mart. luna 8 p 8 idus april. luna 2	d 8 calen. mart. luna 8 p non. april. luna 20	d 9 calen. mart. luna 7 p 2 non. april. luna 19	d 10 calen. mart. luna 6 p 3 non. april. luna 18
d 14 calen. mart. luna 3 p 3 calen. april. luna 15	d 8 calen. mart. luna 9 p non. april. luna 21	d 9 calen. mart. luna 8 p 2 non. april. luna 20	d 10 calen. mart. luna 7 p 3 non. april. luna 19
d 14 calen. mart. luna 5 p 3 calen. april. luna 17	d 15 calen. mart. luna 4 p 4 calen. april. luna 16	d 16 calen. mart. luna 3 p 5 calen. april. luna 15	d 10 calen. mart. luna 9 p 3 non. april. luna 21
d 14 calen. mart. luna 7 p 3 calen. april. luna 18	d 15 calen. mart. luna 6 p 4 calen. april. luna 18	d 16 calen. mart. luna 5 p 5 calen. april. luna 17	d idus febru. luna 4 p 6 calen. april. luna 16
d 14 calen. mart. luna 8 p 3 calen. april. luna 20	d 15 calen. mart. luna 7 p 4 calen. april. luna 19	d 16 calen. mart. luna 6 p 5 calen. april. luna 18	d idus febru. luna 5 p 6 calen. april. luna 17
d 5 idus mart luna 3 p 10 calen. april. luna 15	d 15 calen. mart. luna 9 p 4 calen. april. luna 21	d 16 idus febru. luna 8 p 5 calen. april. luna 20	d idus febru. luna 7 p 6 calen. april. luna 19
d 5 idus febru. luna 4 p 10 calen. april. luna 16	d 6 idus febru. luna 3 p 11 calen. april. luna 15	d 16 calen. mart. luna 9 p 5 calen. april. luna 21	d idus febru. luna 8 p 6 calen. april. luna 20
d 7 idus mart. luna 4 p 12 calen. maij, luna 16	d 8 idus mart. luna 3 p 13 calen. maij luna 15	d 2 idus mart. luna 9 p 7 calen. maij. luna 21	d 3 idus mart. luna 8 p 8 calen. maij, luna 20
d 7 idus mart. luna 5 p 12 calen. maij, luna 17	d 8 idus mart. luna 4 p 13 calen. maij, luna 16	d non. mart. luna 3 p 14 calen. Maij. luna 15	d 3 idus mart. luna 9 p 8 calen. maij. luna 21
d 7 idus mart. luna 7 p 12 calen. maij, luna 19	d 8 idus mart. luna 6 p 13 calen. maij, luna 18	d non. martij, luna 5 p 14 calen. maij, luna 17	d 2 non. mart. luna 4 p 15 calen. maij, luna 16
d 7 idus mart. luna 9 p 12 calen. maji, luna 21	d 8 idus mart. luna 8 p 13 calen. maij, luna 20	d non. mart. luna 7 p 14 calen. maij, luna 19	d 2 non. mart. luna 6 p 15 calend. maij, luna 18
4	5	6	7

Secunda Tabula, de Festis.

Literæ hebdomaticæ, Epactæ.			1 F	2 E	3 D
Decennovenalis numerus.	1	0	q 6 calend. martii q 7 iduum aprilis r 3 iduum maii	q 6 calend. martii p 8 iduum aprilis r 4 iduum maii	q calend. martii p 2 iduum aprilis r 15 calend. junii
	2	11	q 13 calend. martii p 2 calend. aprilis r 2 nonarum maii	q 14 calend. martii p 3 calend. aprilis r 3 nonarum maii	q 15 calend. martii p 4 calend. aprilis r 4 nonarum maii
	3	22	q 5 nonarum martii p 18 calend. maii r 13 calend. junii	q 7 iduum martii p 12 calend. maii r 7 calend. junii	q 8 iduum martii p 13 calend. maii r 8 calend. junii
	4	3	q 6 calend. martii p 7 iduum aprilis r 3 iduum maii	q 7 calend. martii p 8 iduum aprilis r 4 iduum maii	q 8 calend. martii p nonæ aprilis r 5 iduum maii
	5	14	q 4 iduum febr. p 9 calend. april. r 3 calend. maii	q 5 iduum febr. p 10 calend. april. r 4 calend. maji	q 15 calend. martii p 4 calend. aprilis r 4 nonarum maii
	6	25	q 5 calend. martii p 18 nonarum maii r 14 calend. junii	q 6 nonarum martii p idus aprilis r 15 calend. junii	q calend. martii p 2 iduum aprilis r 16 calend. junii
	7	6	q 13 calend. martii p 2 calend. april. r 2 nonarum maii	q 7 calend. martii p 8 iduum aprilis r 4 iduum maii	q 8 calend. martii p nonæ aprilis r 5 iduum maii
	8	17	q 6 iduum martii p 11 calend. maii r 7 calend. junii	q 7 iduum martii p 12 calend. maii r 8 calend. junii	q 8 iduum martii p 13 calend. maii r 9 calend. junii
	9	28	q 5 nonarum martii p 18 calend. maii r 13 calend. junii	q 6 nonarum martii p idus aprilis r 14 calend. junii	q calend. martii p 2 iduum aprilis r 15 calend. junii
	10	9	q 13 calend. martii p 2 calend. aprilis r 2 nonarum maii	q 14 calend. martii p 3 calend. aprilis r 3 nonarum maii	q 15 calend. martii p 4 calend. aprilis r 4 nonarum maii
	11	20	q 6 iduum martii p 11 calend. maii r 6 calend. junii	q 7 iduum martii p 12 calend. maii r 7 calend. junii	q 8 iduum martii p 13 calend. junii r 8 calend. junii
	12	1	q 6 iduum martii p 7 iduum aprilis r 3 calend. maii	q 7 calend. martii p 8 iduum aprilis r 4 iduum maii	q 8 calend. martii p nonæ aprilis r 5 iduum maii
	13	12	q 13 calend. martii p 2 nonarum aprilis r 2 nonarum maii	q 14 calend. martii p 3 calend. Aprilis r 3 nonarum maii	q 15 calend. martii p 4 calend. aprilis r 4 nonarum maii
	14	23	q 5 calend. martii p 18 calend. maii r 13 calend. junii	q 6 nonarum martii p idus aprilis r 14 calend. junii	q 8 iduum martii p 13 calend. maii r 8 calend. junii
	15	4	q 6 calend martii p 7 iduum aprilis r 3 iduum maii	q 7 calend. martii p 8 iduum aprilis r 4 iduum maii	q 8 calend. martii p nonæ aprilis r 5 iduum maii
	16	15	q 4 iduum febr. p 9 calend. aprilis r 3 calend. maii	q 5 iduum febr. p 10 calend. april. r 4 calend. maii	q 6 iduum febr. p 11 calend. aprilis r 5 calend. maii
	17	26	q 5 nonarum martii p 18 calend. maii r 13 calend. junii	q 6 nonarum martii p idus aprilis r 14 calend. junii	q calend. martii p 2 iduum aprilis r 15 calend. junii
	18	7	q 13 calend. martii p 2 calend. april. r 2 nonarum maii	q 14 calend. martii p 3 calend. aprilis r 3 nonarum maii	q 8 calend. martii p nonæ aprilis r 5 iduum maii
	19	18	q 6 iduum martii p 11 calend. maii r 6 calend. junii	q 7 iduum martii p 12 calend. maii r 7 calend. junii	q 8 iduum martii p 13 calend. maii r 8 calend. junii

Reſiduum ſecundæ Tabulæ, de Feriis.

4 C	5 B	6 A	7 G	Anni
q 2 calend. martii	q 3 calend. martii	q 14 calend. martii	q 5 calend. martii	1
p 3 iduum aprilis	p 4 iduum aprilis	p 5 iduum aprilis	q 6 iduum aprilis	
r 16 calend. junii	r 17 calend. junii	r idus maji	r 2 iduum maij	
q 16 calend. martii	q idus febru.	q 1 iduum febru.	q 12 calend. martii	2
p 5 calend. aprilis	p 6 calend. aprilis	p 7 calend. aprilis	p calend. aprilis	
r 5 nonarum maji	r 6 nonarum maij	r calend. maij	r nonæ maji	
q nonæ martii	q 2 nonarum martii	q 3 nonarum martii	q 4 nonarum martii	3
p 14 calend. maji	p 15 calend. maij	p 16 calend. maji	p 17 calend. maji	
r 9 calend. junii	r 10 calend. junii	r 11 calend. junii	r 12 calend. junii	
q 9 calend. martii	q 10 calend. martii	q 4 calend. martii	q 5 calend. martii	4
p 2 calend. aprilis	p 3 nonarum aprilis	p 7 iduum aprilis	p 6 iduum aprilis	
r 6 iduum maji	r 7 iduum maij	r idus maji	r 2 iduum maij	
q 16 calend. martii	q 4 idus febru.	q 2 iduum febru.	q 3 iduum febru.	5
p 5 calend. aprilis	p 6 calend. aprilis	p 7 calend. aprilis	p 8 calend. aprilis	
r 5 nonarum maij	r 6 nonarum maij	r calend. maji	r 2 calend. maij	
q 2 calend. martii	q 2 nonarum martii	q 3 nonarum martii	q 4 nonarum martii	6
p 3 iduum aprilis	p 15 calend. maij	p 16 calend. maij	p 17 calend. maij	
r 17 calend. junii	r 11 calend. junii	r 12 calend. junii	r 13 calend. junii	
q 9 calend. martii	q 10 calend. martii	q 11 calend. martii	q 12 calend. martii	7
p 2 nonarum aprilis	p 3 nonarum aprilis	p 4 nonarum aprilis	p calend. aprilis	
r 6 iduum maji	r 7 iduum maij	r 8 iduum maij	r nonæ maij	
q 2 iduum martii	q 3 iduum martii	q 4 iduum martii	q 5 iduum martii	8
p 7 calend. maji	p 8 calend. maij	p 9 calend. maij	p 10 calend. maij	
r 3 calend. junii	r 4 calend. junii	r 5 calend. junii	r 6 calend junii	
q 2 calend. martii	q 3 calend. martii	q 4 calend. martii	q 5 calend. martii	9
p 3 iduum aprilis	p 4 iduum aprilis	p 5 iduum aprilis	p 6 iduum aprilis	
r 16 calend. junii	r 17 calend. junii	r idus maij	r 2 iduum maij	
q 16 calend. martii	q 10 calend. martii	q 11 calend. martii	q 12 calend. martii	10
p 5 calend. aprilis	p 3 nonarum aprilis	p 4 nonarum aprilis	p calend. aprilis	
r 5 nonarum maji	r 6 nonarum maij	r 8 iduum maij	r nonæ maij	
q nonæ martii	q 2 nonarum martii	q 3 nonarum martii	q 5 iduum martii	11
p 14 calend. maji	p 15 calend. maij	p 16 calend. maij	p 10 calend. maij	
r 9 calend. junii	r 10 calend. junii	r 11 calend. junii	r 5 calend. junii	
q 2 calend. martii	q 3 calend. martii	q 4 calend. martii	q 5 calend. martii	12
p 6 iduum aprilis	p 4 iduum aprilis	p 5 iduum aprilis	p 6 iduum aprilis	
r 16 calend. junii	r 17 calend. junii	r idus maij	r 2 iduum maji	
q 16 calend. martii	q idus febru.	q 2 iduum febru.	q 3 iduum febru.	13
p 5 calend. aprilis	p 6 calend. aprilis	p 7 calend. aprilis	p 8 calend. aprilis	
r 5 nonarum maji	r 6 nonarum maij	r calend. maij	r 2 calend. maii	
q nonæ martii	q 2 nonarum martii	q 3 nonarum martii	q 4 nonarum martii	14
p 14 calend. maji	p 15 calend. maij	p 16 calend. maij	p 17 calend. maij	
r 9 calend. junii	r 10 calend. junii	r 11 calend. junii	r 12 calend. junii	
q 9 calend. martii	q 10 calend martii	q 11 calend. martii	q 5 calend. martii	15
p 2 nonarum aprilis	p 3 nonarum aprilis	p 4 nonarum aprilis	p 6 iduum aprilis	
r 6 iduum maij	r 7 iduum maij	r 8 iduum maij	r 2 iduum maij	
q 16 calend. martii	q idus febru.	q 2 iduum febru.	q 3 iduum febru.	16
p 5 calend. aprilis	p 6 calend. aprilis	p 7 calend. aprilis	p 8 calend. aprilis	
r 5 nonarum maij.	r 6 nonarum maij	r calend. Maij	r 2 calend. maij	
q 2 calend. martii	q 3 calend. martii	q 3 nonarum martii	q 4 nonarum martii	17
p 3 iduum aprilis	p 4 iduum aprilis	p 16 calend. maij	p 17 calend. maij	
r 16 calend. junii	r 17 calend. junii	r 11 calend. junii	r 12 calend. junii	
q 9 calend. martii	q 10 calend martii	q 11 calend. martii	q 12 calend. martii	18
p 2 nonarum aprilis	p 3 nonarum aprilis	p 4 nonarum aprilis	p calend. aprilis	
r 6 iduum maij	r 7 iduum maij	r 8 iduum maij	r nonæ maij	
q nonæ martii	q 3 iduum martii	q 4 iduum martii	q 5 iduum martii	19
p 14 calend. maij	p 8 calend. maij	p 9 calend. maij	p 10 calend. maij	
r 9 calend. junii	r 3 calend. junii	r 4 calend. junii	r 5 calend. junii	

Tabula prima.

Hæc figura demonstrat, qua feria calendæ contingant singulorum mensium per viginti octo annos cycli solaris.

Duodecim menses anni.														
Bissextiles,	Concurrentes.		Januarius,	Februarius,	Martius,	Aprilis,	Maius,	Junius,	Julius,	Augustus,	September,	October,	November,	December,		Anni 28.
	2		3	6	6	2	4	7	2	5	1	3	6	1		1
	2		4	7	7	3	5	1	3	6	2	4	7	2		2
	3		5	1	1	4	6	2	4	7	3	5	1	3		3
b	5		6	2	3	6	1	4	6	2	5	7	3	5		4
	6		1	4	4	7	2	5	7	3	6	1	4	6		5
	7		2	5	5	1	3	6	1	4	7	2	5	7		6
	1		3	6	6	2	4	7	2	5	1	3	6	1		7
b	3		4	7	1	4	6	2	4	7	2	5	1	3		8
	4		6	2	2	5	7	3	5	1	4	6	2	4		9
	5		7	3	3	6	1	4	6	2	5	7	3	5		10
	6		1	4	4	7	2	5	7	3	6	1	4	6		11
b	1		2	5	6	2	4	7	2	5	1	3	6	1		12
	2		4	7	7	3	5	1	3	6	2	4	7	2		13
	3		5	1	1	4	6	2	4	7	3	5	1	3		14
	4		6	2	2	5	7	3	5	1	4	6	2	4		15
b	6		7	3	4	7	2	5	7	3	6	1	4	6		16
	7		2	5	5	1	3	6	1	4	7	2	5	7		17
	1		3	6	6	2	4	7	2	5	1	3	6	1		18
	2		4	7	7	3	5	1	3	6	2	4	7	2		19
b	4		5	1	2	5	7	3	5	1	4	6	2	4		20
	5		7	3	3	6	1	4	6	2	5	7	3	5		21
	6		1	4	4	7	2	5	7	3	6	1	4	6		22
	7		2	5	5	1	3	6	1	4	7	2	5	7		23
b	2		3	6	7	3	5	1	3	6	2	4	7	2		24
	3		5	7	1	4	6	2	4	7	3	5	1	3		25
	4		6	2	2	5	7	3	5	1	4	6	2	4		26
	5		7	3	3	6	1	4	6	2	5	7	3	5		27
b	7		1	4	5	1	3	6	1	4	7	2	5	7		28

Figura hæc, ad feriam cujusque diei inveniendam est facta. Constat vero viginti octo lineis, secundum numerum annorum cycli solaris: per quem concurrentes ire, notissimum est.

Habet vero septem tantum literas in alphabeto priores: quia totidem constat esse feriæ.

Quum ergo feriam cujuslibet diei in universo anno invenire volueris, vide in annali, quoniam literam habeat ipsa dies annotatam retrò juxta se, & redi ad hanc figuram, invento cycli solaris anno, ex numero retrò scripto.

In ipsa linea, reperta diei litera, sursum respiciens, invenies feriam quam quæris, adscriptam.

Tabula secunda,

a g	b a	c b	d c	e d	f e	g f
f	g	a	b	c	d	e
e	f	g	a	b	c	d
d	e	f	g	a	b	c
c d	d c	e d	f g	g f	a g	b a
a	b	c	d	e	f	g
g	a	b	c	d	e	f
f	g	a	b	c	d	e
e d	f e	g f	a g	b a	c b	d c
e	f	g	a	b	c	d
d	e	f	g	a	b	c
c	d	e	f	g	a	b
b a	c b	d c	e d	f e	g f	a g
g	a	b	c	d	e	f
f	g	a	b	c	d	e
e	f	g	a	b	c	d
d c	e d	f e	g f	a g	b a	c b
b	c	d	e	f	g	a
a	b	c	d	e	f	g
g	a	b	c	d	e	f
f e	g f	a g	b a	c b	d c	e d
d	e	f	g	a	b	c
c	d	e	f	g	a	b
b	c	d	e	f	g	a

Feria prima. feria secunda. feria tertia. feria quarta. feria quinta. feria sexta. feria septima.

Tabula tertia

a	g	f	e	d	c	b
b	a	g	f	e	d	c
c	b	a	g	f	e	d
d	c	b	a	g	f	e
e	d	c	b	a	g	f
f	e	d	c	b	a	g
g	f	e	d	c	b	a

Dominica, feria secunda, feria tertia, feria quarta, feria quinta, feria sexta, Sabbato,

Laterculus hic, qui vocatur Septizodius, eò quod per septem annorum circulum in sese resolvitur, habet septies septem cancellos, hoc est, quadraginta & novem literas inclusivè. Quæ verò sunt in secundo ordine, ab a usque ad g literam, in singulis mẽsibus positæ, pertinent ad rationem bissexti, & ad rationem feriarum, quæ per viginti & octo annos revolvuntur. Quæ sicut hæc bissextilibus tantùm annis est necessaria, à calendis Januarii usque in diem byssexti. Harum autem figurarum alphabeta in annali, eandem habent literam ultimo die anni, id est, 2. Kal. Janu. scilicet a. Quarto igitur anno, qui est bissextilis, hanc minorem figuram ingressurus, quære primum in illa majori feriam pridie calen. Janu. qui est ultima dies anni præcedentis, quam supra scriptam reperiri certissimum est. Sequenti autem die, qui est sequentis anni primus, veniens ad istam, quære eandem a, in eadem feria. Sed illa linea dimissa, sume a, sequentis lineæ eidem suppositum, ut retrò respiciens, invenies feriam calen. Ianuar. Sicque per totum illum mensem & per Febru. usque ad diem bissexti per eandẽ lineolam, non in trãsversum sicut in illa majori, sed in longum, ut vides ferias annotatas, more solito, singulorum dierum invenies feriam. Dies autem 6. calend. Mart. qui bis computatus, bissextum facit: semel in annali tantum est descriptus, & habet f literã. Illam ergo feriam, qua primum 6. cal. Mart. legitur, in hac minori consuetè reperies econtra f. Sequenti autem die, quum verum 6. calend. Mart. propter bissextum dicis, redi ad illam majorem figuram, & illa linea quam ingressurus es, quam hinc cyclus Solis, illinc notatur, designat bissextus, quære eandem f, & sursum respiciens invenies iterum feriam illius diei. Et sic deinceps toto illo anno per eandem lineam incedes, & sequentibus tribus annis, per tres sequentes lineas, donec quarto ordine, quo dictum est, hanc rursum repetas.

EMBOLISMORVM FINIS.

IN CIRCULOS BEATI CYRILLI, ET DIONYSII ROMANI, AC BEDÆ STVDIOSI CVIVSDAM PRÆFATIO.

DIONYSIUS Abbas genere Romanus, paschales circulos mira brevitate composuit, utpotè utriusque linguæ peritia insignis. Quos quidem, ut ipse ait, ab anno ducentesimo quadragesimooctavo Diocletiani tyranni potiùs quam principis inchoavit. Sed incarnationis dominicæ magis, quam ejusdem tyranni memoriam agere deliberans, quinque decennovenales circulos edidit, quibus annos Christi annotavit. Siquidem sanctus Cyrillus usque ad ipsius Dionysii tempora, paschalem observantiam quinque decennovenalibus circulis comprehenderat. Quorum quintum præfatus Dionysius suis quinque ane posuit: ac sic incipiens ab anno dominicæ incarnationis, quingentis triginta duobus, in septingentis vigintiduos, sua dispositione perduxit. Sed quoniam hi exacti, redire in se nullo modo poterant, qui à sancto Cyrillo nonagintaquinque annis comprehensi fuerant, sicut nec illi quos eodem spatio temporum ipse ordinaverat. Nunquam enim nisi finito anno magno solis lunæque computus totus ex integro, sine aliqua confusione reperitur, ut idem fatetur. Idcirco præcipit, ut peractis sex annis, qui de quinto circulo beati Cyrilli tunc temporis superant, eosdem sobrius lector non repetat, sed à suo primo, qui quingentis triginta duobus annis omni prætitulatur, ordiendum non ignoret: Cujus quinque decennovenalibus circulis vigintitres alii adjecti magnum annum compleverunt, qui quingentis triginta duobus annis perficitur, vigintiocto constans circulis decennovenalibus. Qui annus propterea per sua in se vestigia, sine ulla confusione revolvitur, quoniam circulus solaris vigintiocto, & lunaris decemnovem annis peragitur, qui cum eo tenore quo pariter cœpti sunt, finiuntur. Magnus annus quingentorum triginta duorum annorum iteratur, ut paschalis ratio ad solem & lunam pertinens inerrato repetatur. Sicque fit, ut dum in eo sunt vigintiocto cycli decennovenales sive lunares, sint etiam in ipso decem & novem cycli solares. Quorum solaris nono anno sui cycli etiam in his circulis Dionysii incipit, & in octavo desinit. Decennovenalis verò manifestus in ipsis, totam lunæ rationem regit. Quapropter decies novies vigintiocto, seu vicies octies novemdecim multiplicati, in quingentos triginta duos, certum est proculdubio exundari. Quo numero annorum conficitur (ut dictum est) magnus annus, qui paschalis dicitur. Nam & in epactis, & in concurrentibus, sive cyclis decennovenali vel lunari, nec non termino paschali ac Dominica paschæ cum luna ipsius diei, qualis fuit, quingentesimus trigesimus secundus Dominicæ incarnationis annus, talis erit millesimus sexagesimus quartus: qualisque fuit ipsius incarnati verbi annus primus, & ab eo quingentesimus tricesimus tertius, talis erit etiam millesimus sexcentesimus decimus quintus, & deinceps pari ordine usque ad finem triplici annorum Domini serie ubique hanc concordiam servante, quarum prima omnino præteriit, secunda ac si secundus annus magnus, adhucimminet, de tertia quantum futurum sit (quam tamen adhibui) in his circulis, Deus solus novit. Cùm hæc ita sint, quæritur de anno Dominicæ passionis, qui à nativitate tricesimus quartus terminum paschæ decimamquartam scilicet lunam (qua Deus ad immolandum traditur) facit occurrere per concurrentes & regulares ejusdem lineæ, licet catholica fides habeat, post peractam cœnam feriæ quintæ traditum, & decimaquinta luna feriæ sextæ crucifixum. In cujus quæstionis obscuritate Dominus Beda plurimum observatus, nihil lucis infudit, nisi tantum quod Evangeliorum fidem hujus viri authoritati prætulit, qui beatum Theophilum quodammodo videtur secutus, qui ait Dominum undecimo Kalendarum Aprilium traditum, licet unum adjiciat prædictus vir, & duodecimo Kalendarum Aprilium, & decimamquartam lunam tunc fuisse scribit. Qui etiam in eo ab omnibus Ecclesiasticis Doctoribus discrepat, quod Dominum decima nona luna crucifixum demonstrat: Nam Theophilus sicut & alii, decima quinta luna crucifixum astruit, dum octavo calend. April. refert eum resurrexisse à mortuis, post multa quæ tractaverat cum suis Coepiscopis de origine mundi. Igitur tanti viri hoc unum peccatum ita indulserunt posteri, ut eum sequantur in omnibus Ecclesiis. Sed mihi aliud occurrit, quod non debeo oblivioni tradere. Anno ab incarnatione Domini 529. imperante Justino Imperatore, sanctissimus monachorum pater Benedictus, in Italia virtutibus claruit, ut testatur Victor Capuanensis Episcopus, seu Paulus Cassinensis Monachus, hujusque Dionysii contemporalis extitit: qui videlicet Benedictus pater, sabbato sancto Paschæ ex hac vita migravit 12. calend. Aprilium, sicut legitur in gestis veracissimis. Requisitus talis annus in circulis sæpius nominandi Dionysij, in quo sabbatum sanctum contingat prædictis calendis, tertio in toto anno magno inveniri poterit: in tribus scilicet, tantùm decennovenalibus cyclis, id est, 4. 22. & 27. Sed dum Benedictus pater post annum Domini 529. Cassini miraculis vivens coruscavit, constat quod nec 22. nec 27. cycli ex hoc mundo decessit. Quia verò vitæ ejus mirabilis relator Papa Gregorius anno ab incarnatione Domini 605. obiit, certum est: quod nec quarto cycli ex hujus vitæ ærumnis moriens transiit. Quippè ejus monasterium à Longobardis eo mortuo jam fuerat pervasum. Quare nisi summa fides gestorum esset, prælibatus cyclus, de utriusque, Domini scilicet ac servi transitu calumniam induceret. Qua calumnia impulsus discutere cœpi, quid faceret controversia hujusmodi, & primum de annis Domini ad chronicorum dicta me contuli. Eusebii maximè Cæsariensis, & Hieronymi divinæ legis interpetis, ut quot anni essent ab incarnatione Christi usque ad imperium Diocletiani comprehenderem: quoniam inde usque ad primum annum cyclorum Dionysij 248. deprehendissem. Instans ergo diutius, ab unius nativitate usque ad alterius principatum, comperi spatium 286. annorum, vel 287. quoniam Christus natus est tertio anno 194. Olympiadis, & Diocletianus imperium usurpavit secundo anno ducentesimæ sexagesimæ sextæ rursus olympiadis. Cum ergò olympiades 71. in medio transierint, ex quibus 284. fiunt, ex duabus extremis olympiadibus duo sive tres anni colliguntur. Assumpti verò in unum, ab incarnatione Domini omnes pariter usque ad primum cyclorum Dionysii, qui fuerunt ante vel post principatum Diocletiani, fiunt collecti undique 534. vel magis 535. Hæc dicens non præjudico, nec damno aliorum sententias, sed ex authenticis libris, quod verum est investigans, qui juxta fidem Niceni Concilii assero, quod nullus annus alicujus cycli decennovenalis dominicæ passioni ac resurrectioni competit, nisi tredecim habens decimam quartam lunam octavo calendarum Aprilium. Annus quoque talis qualis quæritur, in transitu patris Benedicti, nunquam evenit, nisi decimo sexto anno ejusdem cycli habente decimam quartam lunam, duodecimo calendarum Aprilium. Vt verò ille terminus feriæ quintæ contingat, concurrentes quinque, regularibus septem coeunt: & ut iste sabbato sancto eveniat, concurrentes tres, cum regularibus quatuor prodeunt. Transierunt autem à passione Domini usque ad transitum Sancti patris Benedicti 497. anni. Quibus

divisis

divisis per triginta,& tricesima parte geminata ad notitiam venit , quod præter tertium nullus concurrens esse poterit. Anno 497.à passione Domini. Quam divisionis regulam, qui plenius noſle desiderat, 55. capitulum Domini Bedæ de reditu concurrentium legat : quod idem sanctus Presbyter in circulorum suorum adjectione debuit advertere , unde potuisset alterius negligentiam cavere. Quam & si tetigit, solvendam posterioribus relinquit, qui nil calculi eum putant latere, & ob hoc tanti faciunt ejus auctoritatem tot labentibus annis servatam , ut vix corrigi possit pluribus obnitentibus causis. Nos tamen omnibus his 28.decennovenalibus cyclis duos subjecimus , ut quod Dionysium facere debuisse diximus, ejus lectoris diligentiæ manifestemus. His enim inspectis de reliquis per totum annum magnum peritus calculator non dubitabit,si tamen saltem dubitare placuerit. Sciendum denique quod in his circulis Dionysii, anni Domini sua serie prodeunt,& 15.annis evolutis,indictione redeunt, nec ad solem nec ad lunam pertinentes : & idcirco finito anno,non eo modo quo cœptæ sunt,redeuntes.

IO. NOVIOMAGVS LECTORI
Studioso , S. P.

SCripsit Beda,annorum qui sunt à Christo nato usque 1595. circulos decennovenales 84.seu (si mavis, & quod idem est) 28. ter germinatos,qui partim temporum injuria & descriptorum inscitia depravati sunt, partim etiam interierunt, eos quantum potuimus alibi reposuimus , alibi emendavimus,ut essent integri usque ad 1595. Posterior ætas, ubi horum annorum fuerit terminus, adjiciet plura. Sciendum tamen est posse hos 84, circulos redigi in 28.quorum quisque circulus constaret triplici serie annorum,nam 531. quoque anno redeunt omnia eadem. Constant enim magnus circulus totidem annis,quibus exactis propter solis & lunæ cursum, necesse est omnia redire, quæ sunt circulis decennovenalibus eodem ordine & modo,exceptis indictionibus & literis dominicæ diei. Vale & nostram operam boni consulito.

SEQVVNTVR

BEDÆ PRESBYTERI DECENNOVENALES CIRCULI,

VNA

CVM HIS, QVOS SCRIPSIT DIONYSIVS ROMANVS, COGNOMENTO EXIGUUS , & Beatus Cyrillus usque ad millesimum quingentesimum nonagesimum quintum annum salutis , quibus continentur tres circuli magni.

CIRCVLVS PRIMVS SECVNDVM Dionysium Romanum.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Litera Dominicalis,	
		3	0	4	17	nonæ	Aprilis	4. iduum	Aprilis	20	e	
	1	4	11	5	18	8. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	16	dc	
	2	5	22	6	19	idus	Aprilis	16. kalend.	Aprilis	17	b	
	3	6	3	7	1	4. nonarum	Aprilis	7 iduum	Aprilis	20	a	
	4	7	14	2	2	11. kalend.	Aprilis	10. kalend.	Aprilis	15	g	
	5	8	25	3	3	4. idus	Aprilis	2. iduum	Aprilis	20	fe	
	6	9	6	4	4	3. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	19	d	
Ogdoas,	7	10	17	5	5	14. kalend.	Maji	8. kalend.	Maji	20	c	Primus decennovenalis.
	8	11	28	7	6	7. idus	Aprilis	6. iduum	Aprilis	15	b	
	9	12	9	1	7	6. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	18	ag	
	10	13	20	2	8	17. kalend.	Maji	12. kalend.	Maji	19	f	
	11	14	1	3	9	2. nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	15	e	
	12	15	12	5	10	9. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	17	d	
	13	1	23	6	11	2. iduum	Aprilis	6 kalend.	Maji	18	cb	
	14	2	4	7	12	kalend.	Aprilis	6 iduum	Aprilis	21	a	
	15	4	15	1	13	12. kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	17	g	
	16	5	26	3	14	5. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	17	f	
	17	6	7	4	15	4. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	20	ed	
Hendecas,	18	7	18	5	16	15. kalend.	Maij	8. kalend.	Maji	21	c	

Circulus secundus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta Luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Litera Dominicalis,	
	19	8	0	6	17	nonæ	Aprilis	5. idus	Aprilis	18	b	
	20	9	11	1	18	8. kalend.	Aprilis	2. idus	Aprilis	20	a	
	21	10	22	2	19	idus	Aprilis	12. kalend.	Maji	21	gf	
	22	11	3	3	1	4 nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	18	e	
	23	12	14	4	2	11. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	20	d	
	24	13	25	6	3	4. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maji	20	c	
	25	14	6	7	4	3. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	16	ba	
	26	15	17	1	5	14. kalend.	Maji	11. kalend.	Maji	16	g	
Ogdoas,	27	1	28	2	6	7. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	20	f	Secundus decennovenalis.
	28	2	9	4	7	6. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	15	e	
	29	3	20	5	8	17. kalend.	Maji	15. kalend.	Maji	21	dc	
	30	4	1	6	9	2. Nonarum	Aprilis	5. idus	Aprilis	19	b	
	31	5	12	7	10	9. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	15	a	
	32	6	23	2	11	2. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	15	g	
	33	7	4	3	12	kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	18	fe	
	34	8	15	4	13	12. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	21	d	
	35	9	26	5	14	5. iduum	Aprilis	4. idus	Aprilis	15	c	
Hendecas,	36	10	7	7	15	4. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	17	b	
	37	11	18	1	16	15. kalend.	Maji	11. kalend.	Maji	18	ag	

Circulus tertius, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Littera Dominicalis,	
	38	13	0	2	17	nonæ	Aprilis	8. iduum	Aprilis	15	f	
	39	14	11	3	18	8. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	18	e	
	40	15	22	5	19	idus	Aprilis	15. kalend.	Maii	18	d	
	41	1	3	6	1	4. nonarum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	21	cb	
	42	2	14	7	2	11. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	17	a	
	43	3	25	1	3	4. iduum	Aprilis	4 kalend.	Maii	18	g	
	44	4	6	3	4	3. kalend.	Aprilis	nonarum	Aprilis	20	f	
Ogdoas,	45	5	17	4	5	14. kalend.	Maii	7. kalend.	Maii	21	ed	
	46	6	28	5	6	7. iduum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	17	c	
	47	7	9	6	7	6. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	20	b	Tertius
	48	8	20	1	8	17. kalend.	Maii	11. kalend.	Maii	20	a	decennovenalis.
	49	9	1	2	9	2. nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	16	gf	
	50	10	12	3	10	9. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	19	e	
	51	11	23	4	11	2. iduum	Aprilis	14. kalend.	Maii	20	d	
	52	12	4	6	12	kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	15	c	
	53	13	15	7	13	12. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	18	ba	
	54	14	26	1	14	5. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maii	18	g	
	55	15	7	2	15	4. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	15	f	
Hendecas,	56	1	18	4	16	15. kalend.	Maii	14. kalend.	Maii	15	e	

Circulus quartus, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Littera Dominicalis,	
	57	2	0	5	17	nonæ	Aprilis	4. iduum	Aprilis	18	dc	
	58	3	11	6	18	8. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	15	b	
	59	4	22	7	19	idus	Aprilis	17. kalend.	Maii	16	a	
	60	5	3	2	1	4. nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	17	g	
	61	6	14	3	2	11. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	21	fe	
	62	7	25	4	3	4. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	15	d	
	63	8	6	5	4	3. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	17	c	
Ogdoas,	64	9	17	7	5	14. kalend.	Aprilis	10. kalend.	Maii	17	b	
	65	10	28	1	6	7. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maii	21	ag	Quartus
	66	11	9	2	7	6. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	16	f	decennoven.
	67	12	20	3	8	17. kalend.	Maii	13. kalend.	Maii	17	e	nalis.
	68	13	1	5	9	2. nonarum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	20	d	
	69	14	12	6	10	9. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	16	cb	
	70	15	23	7	11	2. iduum	Aprilis	17. kalend.	Maii	17	a	
	71	1	4	1	12	kalend.	Aprilis	7. iduum	Aprilis	20	g	
	72	2	15	3	13	12. kalend.	Aprilis	11. kalend.	Aprilis	15	f	
	73	3	26	4	14	5. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	16	ed	
	74	4	7	5	15	4. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	19	c	
Hendecas,	75	5	18	6	16	15. kalend.	Maii	9. kalend.	Aprilis	20	b	

Circulus quintus, secundùm eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna.		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
76	6	0	1	17	nonæ	Aprilis	8. iduum	Aprilis	16	a	
77	7	11	2	18	8. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	19	g	f
78	8	22	3	19	idus	Aprilis	15. kalend.	Maii	20	e	
79	9	3	4	1	4. nonarum	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	16	d	
80	10	14	6	2	11. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	18	c	
81	11	25	7	3	4. iduum	Aprilis	14. kalend.	Maii	19	b	a
82	12	6	1	4	3. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	15	g	
83	13	17	2	5	14. kalend.	Maii	12. kalend.	Maii	16	f	
84	14	28	4	6	7. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	18	e	
85	15	9	5	7	6. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	21	d	c
86	1	20	6	8	17. kalend.	Maii	16. kalend.	Maii	12	b	
87	2	1	7	9	2. nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	18	a	
88	3	12	2	10	9. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	20	g	
89	4	23	3	11	2. iduum	Aprilis	13. kalend.	Maii	21	f	e
90	5	4	4	12	kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	17	d	
91	6	15	5	13	12. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	20	c	
92	7	26	7	14	5. iduum	Aprilis	17. kalend.	Maii	20	b	
93	8	7	1	15	4. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	16	a	g
94	9	18	2	16	15. kalend.	Maii	11. kalend.	Maii	17	f	

Ogdoas, Hendecas, Quintus decennovenalis.

Circulus sextus, secundùm eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
95	10	0	3	17	nonæ	Aprilis	2. iduum	Aprilis	21	e	
96	11	11	5	18	8. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	16	d	
97	12	22	6	19	idus	Aprilis	16. kalend.	Maii	17	c	b
98	13	3	7	1	4. nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	20	a	
99	14	14	1	2	11. kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	16	g	
100	15	25	3	3	4. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	15	f	
101	1	6	4	4	3. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	19	e	d
102	2	17	5	5	14. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	20	c	
103	3	28	6	6	7. iduum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	15	b	
104	4	9	1	7	6. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	18	a	
105	5	20	2	8	17. kalend.	Maii	12. kalend.	Maii	19	g	f
106	6	1	3	9	2. nonarum	Aprilis	nonarum	Aprilis	15	e	
107	7	12	4	10	9. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	18	d	
108	8	23	6	11	2. iduum	Aprilis	16. kalend.	Aprilis	18	c	
109	9	4	7	12	kalend.	Aprilis	6. iduum	Aprilis	21	b	a
110	10	15	1	13	12. kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	17	g	
111	11	26	2	14	5. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	18	f	
112	12	7	4	15	4. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	20	e	
113	13	18	5	16	15. kalend.	Maii	8. kalend.	Maii	21	d	c

Ogdoas, Hendecas, Sextus decennovenalis.

Circulus septimus, secundùm eundem Dionysium.

Anni Domini	Indictiones	Epactæ	Concurrentes	Cycli lunares	Decimaquarta luna	Dies Dominicus Paschæ	Luna ipsius diei	Litera Dominicalis	
114	14	0	6	17	nonæ Aprilis	5. iduum Aprilis	18	b	
115	15	11	7	18	8. kalend. Aprilis	7. kalend. Aprilis	15	a	
116	1	22	2	19	idus Aprilis	12. kalend. Maii	21	g	
117	2	3	3	1	4. nonarum Aprilis	nonarum Aprilis	17	fe	
118	3	14	4	2	11. kalend. Aprilis	5. kalend. Aprilis	20	d	
119	4	25	5	3	4. iduum Aprilis	15. kalend. Maii	21	c	
120	5	6	7	4	3. kalend. Aprilis	kalend. Aprilis	16	b	
121	6	17	1	5	14. kalend. Maii	11 kalend. Maii	17	ag	Septimus decennovennalis.
122	7	28	2	6	8. iduum Aprilis	iduum Aprilis	20	f	
123	8	9	3	7	6. kalend. Aprilis	4. kalend. Aprilis	16	e	
124	9	20	5	8	17. kalend. Maii	15. kalend. Maii	16	d	
125	10	1	6	9	2. nonarum Aprilis	5. iduum Aprilis	18	cb	
126	11	12	7	10	9. kalend. Aprilis	8. kalend. Aprilis	15	a	
127	12	23	1	11	2. iduum Aprilis	18. kalend. Maii	16	g	
128	13	4	3	12	kalend. Aprilis	nonarum Aprilis	18	f	
129	14	15	4	13	12. kalend. Aprilis	5 kalend. Aprilis	21	ed	
130	15	26	5	14	5. iduum Aprilis	7. iduum Aprilis	15	c	
131	1	7	6	15	4. kalend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	18	b	
132	2	18	1	16	15. kalend. Maii	11. kalend. Maii	18	a	

Ogdoas,

Hendecas,

Circulus octavus, secundùm eundem Dionysium.

Anni Domini	Indictiones	Epactæ	Concurrentes	Cycli lunares	Decimaquarta luna	Dies Dominicus Paschæ	Luna ipsius diei	Litera Dominicalis	
133	3	0	2	17	nonæ Aprilis	8. iduum Aprilis	15	gf	
134	4	11	3	18	8. kalend. Aprilis	4. kalend. Aprilis	18	e	
135	5	22	4	19	idus Aprilis	14. kalend. Maii	19	d	
136	6	3	6	1	4. nonarum Aprilis	5. iduum Aprilis	21	c	
137	7	14	7	2	11. kalend. Aprilis	9. kalend. Aprilis	17	ba	
138	8	25	1	3	4. iduum Aprilis	18. kalend. Maii	18	g	
139	9	6	2	4	3. kalend. Aprilis	8. iduum Aprilis	21	f	
140	10	17	4	5	14. kalend. Maii	7. kalend. Maii	21	e	
141	11	28	5	6	7. iduum Aprilis	4. iduum Aprilis	17	dc	
142	12	9	6	7	6. kalend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	20	b	Octavus decennovennalis.
143	13	20	7	8	17. kalend. Maii	10. kalend. Maii	21	a	
144	14	1	2	9	2. nonarum Aprilis	8. iduum Aprilis	16	g	
145	15	12	3	10	9. kalend. Aprilis	4. kalend. Aprilis	19	fe	
146	1	23	4	11	2. iduum Aprilis	14. kalend. Maii.	20	d	
14	2	4	5	12	kalend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	16	c	
148	3	15	7	13	12. kalend. Aprilis	8. kalend. Aprilis	18	b	
1	4	26	1	14	5. iduum Aprilis	18. kalend. Maii	19	ag	
150	5	7	2	15	4. kalend. Aprilis	3. kalend. Aprilis	15	f	
151	6	18	3	16	15. kalend. Maii	13. kalend. Maii	16	e	

Ogdoas,

Hendecas,

Circulus nonus, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
	152	7	0	5	17	nonæ	Aprilis	4. iduum	Aprilis	19	d	
	153	8	11	6	18	8. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	15	cb	
	154	9	22	7	19	idus	Aprilis	17. kalend.	Maii	16	a	
	155	10	3	1	1	4. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	19	g	
	156	11	14	3	2	11. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	21	f	
	157	12	25	4	3	4. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	15	ed	
	158	13	6	5	4	3. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	18	c	
Ogdoas,	159	14	17	6	5	14. kalend.	Maii	9. kalend.	Maii	19	b	
	160	15	28	1	6	7. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maii	21	a	Nonus decennovennalis.
	161	1	9	2	7	6. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	17	gf	
	162	2	20	3	8	17. kalend.	Maii	13 kalend.	Maii	18	e	
	163	3	1	4	9	2. nonarum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	21	d	
	164	4	12	6	10	9. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	16	c	
	165	5	23	7	11	2. iduum	Aprilis	17. kalend.	Aprilis	17	ba	
	166	6	4	1	12	kalend.	Aprilis	7. iduum	Aprilis	20	g	
	167	7	15	2	13	12. kalend.	Aprilis	10. kalend.	Aprilis	16	f	
	168	8	26	4	14	5. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	16	e	
	169	9	7	5	15	4. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	19	dc	
Hendecas,	170	10	18	6	16	15. kalend.	Maii	9. kalend.	Maii	20	b	

Circulus Decimus, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
	171	11	0	7	17	nonæ	Aprilis	7. iduum	Aprilis	16	a	
	172	12	11	2	18	8. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	19	g	
	173	13	22	3	19	idus	Aprilis	13. kalend.	Maii	20	fe	
	174	14	3	4	1	4. nonarum	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	16	d	
	175	15	14	5	2	11. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	19	c	
	176	1	25	7	3	4. iduum	Aprilis	17. kalend.	Maii	19	b	
	177	2	6	1	4	3. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	15	ag	
Ogdoas,	178	3	17	2	5	14. kalend.	Maii	12. kalend.	Aprilis	16	f	
	179	4	28	3	6	7. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	19	e	Decimus decennovennalis.
	180	5	9	5	7	6. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	21	d	
	181	6	20	6	8	17. kalend.	Maii	16. kalend.	Maii	15	cb	
	182	7	1	7	9	2. nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	18	a	
	183	8	12	1	10	9. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	21	g	
	184	9	23	3	11	2. iduum	Aprilis	13. kalend.	Maii.	21	f	
	185	10	4	4	12	kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	17	ed	
	186	11	15	5	13	12. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	20	c	
	187	12	26	6	14	5. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maii	21	b	
	188	13	7	1	15	4. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	16	a	
Hendecas,	189	14	18	2	16	15. kalend.	Maii	12. kalend.	Maii	17	gf	

Circulus undecimus, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Littera Dominicalis,	
	190	15	0	3	17	nonæ	Aprilis	2. iduum	Aprilis	21	cb	
	191	1	11	4	18	8. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	17	a	
	192	2	22	6	19	idus	Aprilis	16. kalend.	Maii	17	g	
	193	3	3	7	1	4. nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	20	f	
	194	4	14	1	2	11. kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	16	ed	
	195	5	25	2	3	4. iduum	Aprilis	iduum	Aprilis	17	c	
	196	6	6	4	4	3. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	19	b	
	197	7	17	5	5	14. kalend.	Maii	8. kalend.	Maii	20	a	
Ogdoas,	198	8	28	6	6	7. iduum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	16	gf	Undecimus decennovennalis.
	199	9	9	7	7	6. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	19	e	
	200	10	20	2	8	17. kalend.	Maii	11. kalend.	Maii	18	d	
	201	11	1	3	9	2. nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	15	c	
	202	12	12	4	10	9. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	18	ba	
	203	13	23	5	11	2. iduum	Aprilis	15. kalend.	Maii	19	g	
	204	14	4	6	12	kalend.	Aprilis	6. iduum	Aprilis	21	f	
	205	15	15	1	13	12. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	17	e	
	206	1	26	2	14	5. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	18	dc	
	207	2	7	3	15	4. kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	21	b	
Hendecas,	208	3	18	4	16	15. kalend.	Maii	8. kalend.	Maii	21	a	

Matt. 25.

Circulus duodecimus, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Littera Dominicalis,	
	209	4	0	6	17	nonæ	Aprilis	5. iduum	Aprilis	18	gf	
	210	5	11	7	18	8. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	21	e	
	211	6	22	1	19	idus	Aprilis	18. kalend.	Maii	15	d	
	212	7	3	3	1	4. nonarum	Aprilis	Nonæ	Aprilis	17	c	
	213	8	14	4	2	11. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	20	ba	
	214	9	25	5	3	4. iduum	Aprilis	15. kalend.	Maii	21	g	
	215	10	6	7	4	3. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	17	f	
	216	11	17	1	5	14. kalend.	Maii	11. kalend.	Aprilis	17	e	
Ogdoas,	217	12	28	2	6	7. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	20	dc	Duodecimus decennovennalis.
	218	13	9	3	7	6. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	16	b	
	219	14	20	4	8	17. kalend.	Maii	14. kalend.	Maii	17	a	
	220	15	1	6	9	2. nonarum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	19	g	
	221	1	12	7	10	9. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	15	fe	
	222	2	23	1	11	2. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maii	16	d	
	223	3	4	2	12	kalend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	19	c	
	224	4	15	4	13	12. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	21	b	
	225	5	26	5	14	5. iduum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	15	ag	
	226	6	7	6	15	4. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	18	f	
Hendecas,	227	7	18	7	16	15. kalend.	Maii	10. kalend.	Maii	19	e	

Circulus decimus tertius, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
	228	8	0	2	17	nonæ	Aprilis	7. iduum	Aprilis	15	d	
	229	9	11	3	18	8. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	18		
	230	10	22	4	19	idus	Aprilis	14. kalend.	Maii	19	ba	
	231	11	3	5	1	4. nonarum	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	15	g	
	232	12	14	7	2	11. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	17	f	
	233	13	25	1	3	4. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maii	18	e	
	234	14	6	2	4	3. kalend.	Aprilis	7. iduum	Aprilis	21	dc	
	235	15	17	3	5	14. kalend.	Maii	13. kalend.	Maii	15	b	
Ogdoas,	236	1	28	5	6	7. iduum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	17	a	Decimus tertius decennovennalis.
	237	2	9	6	7	6. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	20	g	
	238	3	20	7	8	17. kalend.	Maii	10. kalend.	Maii	21	fe	
	239	4	1	1	9	2. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	17	d	
	240	5	12	3	10	9. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	19	c	
	241	6	23	4	11	2. iduum	Aprilis	14. kalend.	Maii	20	b	
	242	7	4	5	12	kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	16	ag	
	243	8	15	6	13	12. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	19	f	
	244	9	26	1	14	5. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maii	19	e	
	245	10	7	2	15	4. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	15	d	
Hendecas,	246	11	18	3	16	15. kalend.	Maii	13. kalend.	Maii	16	cb	

Circulus decimus quartus, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
	247	12	0	4	17	nonæ	Aprilis	6. iduum	Aprilis	17	a	
	248	13	11	6	18	8. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	15	g	
	249	14	22	7	19	idus	Aprilis	17. kalend.	Maii	16	f	
	250	15	3	1	1	4. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	19	ed	
	251	1	14	2	2	11. kalend.	Aprilis	10. kalend.	Aprilis	15	c	
	252	2	25	4	3	4. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	20	b	
	253	3	6	5	4	3. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	18	a	
Ogdoas,	254	4	17	6	5	14. kalend.	Maii	9. kalend.	Maii	19	gf	
	255	5	28	7	6	7. iduum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	15	e	Decimus quartus decennovennalis.
	256	6	9	2	7	6. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	17	d	
	257	7	20	3	8	17. kalend.	Maii	13. kalend.	Maii	18	c	
	258	8	1	4	9	2. nonarum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	21	ba	
	259	9	12	5	10	9. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	17	g	
	260	10	23	7	11	2. iduum	Aprilis	17. kalend.	Maii	17	f	
	261	11	4	1	12	kalend.	Aprilis	6. iduum	Aprilis	20	e	
	262	12	15	2	13	12. kalend.	Aprilis	10. kalend.	Aprilis	16	dc	
	263	13	26	3	14	5. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	17	b	
	264	14	7	5	15	4. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	19	a	
Hendecas,	265	15	18	6	16	15. kalend.	Maii	9. kalend.	Maii	20	g	

Circulus decimusquintus, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna.		Dies Dominicus Paschæ.		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
	266	1	0	7	17	nonæ	Aprilis	6. iduum	Aprilis	17	fe	
	267	2	11	1	18	8. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	20	d	
	268	3	22	3	19	idus	Aprilis	12. kalend.	Maii	20	c	
	269	4	3	4	1	4. nonarum	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	16	b	
	270	5	14	5	2	11. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	19	ag	
	271	6	25	6	3	4. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maii	20	f	
	272	7	6	1	4	4. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	15	e	
Ogdoas,	273	8	17	2	5	14. kalend.	Maii	12. kalend.	Maii	16	d	
	274	9	28	3	6	7. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	19	cb	
	275	10	9	4	7	6. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	15	a	Decimusquintus decennovennalis.
	276	11	20	6	8	17. kalend.	Maii	13. kalend.	Maii	15	g	
	277	12	1	7	9	2. nonarum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	18	f	
	278	13	12	1	10	9. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	21	ed	
	279	14	23	2	11	2. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	15	c	
	280	15	4	4	12	kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	17	b	
	281	1	15	5	13	12. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	20	a	
	282	2	26	6	14	5. iduum	Aprilis	16 kalend.	Maii	21	gf	
	283	3	7	7	15	4. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	17	e	
Hendecas,	284	4	18	2	16	15. kalend.	Maii	12. kalend.	Maii	17	d	

Circulus Decimussextus, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
	285	5	0	3	17	nonæ	Aprilis	2. iduum	Aprilis	21	c	
	286	6	11	4	18	8. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	17	ba	
	287	7	22	5	19	idus	Aprilis	15. kalend.	Maii	18	g	
	288	8	3	7	1	4. nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	20	f	
	289	9	14	1	2	11. kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	16	e	
	290	10	25	2	3	4 iduum	Aprilis	idus	Aprilis	17	dc	
	291	11	6	3	4	3. kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	20	b	
Ogdoas,	292	12	17	5	5	14. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Maii	20	a	
	293	13	28	6	6	7. iduum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	16	g	Decimussextus decennovennalis.
	294	14	9	7	7	6. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	19	fe	
	295	15	20	1	8	17. kalend.	Maii	11. kalend.	Maii	20	d	
	296	1	1	3	9	2. nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	15	c	
	297	2	12	4	10	9. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	18	b	
	298	3	23	5	11	2. iduum	Aprilis	15. kalend.	Maii	19	ag	
	299	4	4	6	12	kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	15	f	
	300	5	15	1	13	12. kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	17	e	
	301	6	26	2	14	5. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	18	d	
	302	7	7	3	15	4. kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	21	cb	
Hendecas,	303	8	18	4	16	15. kalend.	Maii	14. kalend.	Maii	15	a	

Circulus decimusseptimus, secundùm eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
304	9	0	6	17	nonæ	Aprilis	5. iduum	Aprilis	14	g	
305	10	11	7	18	8. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	21	f	
306	11	22	1	19	idus	Aprilis	18. kalend.	Maii	15	ed	
307	12	3	2	1	4. nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	18	c	
308	13	14	4	2	11. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	20	b	
309	14	25	5	3	4. iduum	Aprilis	15. iduum	Maii	21	a	
310	15	6	6	4	4. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	17	gf	
Ogdoas, 311	1	17	7	5	14. kalend.	Maii	10. kalend.	Maii	18	e	
312	2	28	2	6	7. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	20	d	
313	3	9	3	7	6. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	16	c	Decimusseptimus decennovennalis.
314	4	20	4	8	17. kalend.	Maii	14. kalend.	Maii	17	ba	
315	5	1	5	9	2. nonarum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	20	g	
316	6	12	7	10	9. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	15	f	
317	7	23	1	11	2. iduum	Aprilis	19 kalend.	Maii	16	e	
318	8	4	2	12	kalend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	19	dc	
319	9	15	3	13	12. kalend.	Aprilis	11. kalend.	Aprilis	15	b	
320	10	26	5	14	5. iduum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	15	a	
321	11	7	6	15	4. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	18	g	
Hendecas, 322	12	18	7	16	15. kalend.	Maii	10. kalend.	Maii	19	fe	

Circulus Decimusoctavus, secundùm eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
323	13	0	1	17	nonæ	Aprilis	8. iduum	Aprilis	16	d	
324	14	11	3	18	8. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	18	c	
335	15	22	4	19	idus	Aprilis	14. kalend.	Maii	19	b	
326	1	3	5	1	4. nonarum	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	15	ag	
327	2	14	6	2	11. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	18	f	
328	3	25	1	3	4. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maii	18	e	
329	4	6	2	4	3. kalend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	21	d	
Ogdoas, 330	5	17	3	5	14. kalend.	Aprilis	13. kalend.	Maii	15	cb	
331	6	28	4	6	7. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	18	a	Decimusoctavus decennovennalis.
332	7	9	6	7	6. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	20	g	
333	8	20	7	8	17. kalend.	Maii	10. kalend.	Maii	21	f	
334	9	1	1	9	2. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	17	ed	
335	10	12	2	10	9. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	20	c	
336	11	23	4	11	2. iduum	Aprilis	14. kalend.	Maii	20	b	
337	12	4	5	12	kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	16	a	
338	13	15	6	13	12. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	19	gf	
339	14	26	7	14	5. iduum	Aprilis	17. kalend.	Maii	20	e	
340	15	7	2	15	4. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	15	d	
Hendecas, 341	1	18	3	16	15. kalend.	Maii	13. kalend.	Maii.	16	c	

Circulus decimusnonus, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini	Indictiones	Epactæ	Concurrentes	Cycli lunares	Decimaquarta luna	Dies Dominicus Paschæ	Luna ipsius diei	Litera Dominicalis	
	342	2	0	4	17	nonæ Aprilis	3. iduum Aprilis	20	c	
	343	3	11	5	18	8. kalend. Aprilis	6. kalend. Aprilis	16	b	
	344	4	22	7	19	idus Aprilis	17. kalend. Maii	16	ag	
	345	5	3	1	1	4. nonarum Aprilis	7. iduum Aprilis	19	f	
	346	6	14	2	2	11. kalend. Aprilis	10. kalend. Aprilis	15	e	
	347	7	25	3	3	4. iduum Aprilis	2. iduum Aprilis	16	d	
	348	8	6	5	4	3. kalend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	18	cb	
Ogdoas,	349	9	17	6	5	14. kalend. Maii	9. kalend. Maii	19	a	Decimusnonus decennovennalis.
	350	10	28	7	6	7. iduum Aprilis	6. iduum Aprilis	15	g	
	351	11	9	1	7	6. kalend. Aprilis	2. kalend. Aprilis	18	f	
	352	12	20	3	8	17. kalend. Maii	13 kalend. Maii	18	ed	
	353	13	1	4	9	2. nonarum Aprilis	3. iduum Aprilis	21	c	
	354	14	12	5	10	9. kalend. Aprilis	6. kalend. Aprilis	17	b	
	355	15	23	6	11	2. iduum Aprilis	16. kalend. Maii	18	a	
	356	1	4	1	12	kalend. Aprilis	7. iduum Aprilis	20	gf	
	357	2	15	2	13	12. kalend. Aprilis	10. kalend. Aprilis	16	e	
	358	3	26	3	14	5. iduum Aprilis	2. iduum Aprilis	17	d	
	359	4	7	4	15	4. kalend. Aprilis	2. nonarum Aprilis	20	c	
Hendecas,	360	5	18	6	16	15. kalend. Maii	9. kalend. Maii	20	ba	

Circulus vigesimus, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini	Indictiones	Epactæ	Concurrentes	Cycli lunares	Decimaquarta luna	Dies Dominicus Paschæ	Luna ipsius diei	Litera Dominicalis	
	361	6	0	7	17	nonæ Aprilis	6. iduum Aprilis	17	g	
	362	7	11	1	18	8. kalend. Aprilis	2. kalend. Aprilis	20	f	
	363	8	22	2	19	idus Aprilis	12. kalend. Maii	21	e	
	364	9	3	4	1	4. nonarum Aprilis	2. nonarum Aprilis	16	dc	
	365	10	14	5	2	11. kalend. Aprilis	6. kalend. Aprilis	19	b	
	366	11	25	6	3	4. iduum Aprilis	16. kalend. Maii	20	a	
	367	12	6	7	4	3. kalend. Aprilis	kalend. Aprilis	16	g	
Ogdoas,	368	13	17	2	5	14. kalend. Maii	12. kalend. Maii	16	fe	
	369	14	28	3	6	7. iduum Aprilis	2. iduum Aprilis	18	d	Vigesimus decennovennalis.
	370	15	9	4	7	6. kalend. Aprilis	5. kalend. Aprilis	15	c	
	371	1	20	5	8	17. kalend. Maii	15. kalend. Maii	16	b	
	372	2	1	7	9	2. nonarum Aprilis	6. iduum Aprilis	18	ag	
	373	3	12	1	10	9. kalend. Aprilis	2. kalend. Aprilis	21	f	
	374	4	23	2	11	2. iduum Aprilis	idus Aprilis	15	e	
	375	5	4	3	12	kalend. Aprilis	nonæ Aprilis	18	d	
	376	6	15	5	13	12. kalend. Aprilis	6. kalend. Aprilis	20	cb	
	377	7	26	6	14	5. iduum Aprilis	16. kalend. Maii	21	a	
	378	8	7	7	15	4. kalend. Aprilis	kalend. Aprilis	17	g	
Hendecas,	379	9	18	1	16	15. kalend. Maii	11. kalend. Maii	18	f	

Circulus vigesimusprimus, secundùm eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Littera Dominicalis,	
380	10	0	3	17	nonæ	Aprilis	2. iduum	Aprilis	21	ed	
381	11	11	4	18	8. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	16	c	
382	12	22	5	19	idus	Aprilis	15. kalend.	Maii	18	b	
383	13	3	6	1	4. nonarum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	21	a	
384	14	14	1	2	11. kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	16	gf	
385	15	25	2	3	4. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	17	e	
386	1	6	3	4	3. kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	20	d	
387	2	17	4	5	14. kalend.	Maii	7. kalend.	Maii	21	c	
388	3	28	6	6	7. iduum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	15	ba	
389	4	9	7	7	6. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	19	g	
390	5	20	1	8	17. kalend.	Maii	11 kalend.	Maii	20	f	
391	6	1	2	9	2. nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	16	e	
392	7	12	4	10	9. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	18	dc	
393	8	23	5	11	2. iduum	Aprilis	15. kalend.	Maii	19	b	
394	9	4	6	12	kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	15	a	
395	10	15	7	13	12. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	18	g	
396	11	26	2	14	5. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	18	fe	
397	12	7	3	15	4. kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	20	d	
398	13	18	4	16	15. kalend.	Maii	14. kalend.	Maii	15	c	

Ogdoas,

Hendecas,

Vigesimusprimus decennovennalis.

Circulus vigesimussecundus, secundùm eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Littera Dominicalis,	
399	14	0	5	17	nonæ	Aprilis	4. iduum	Aprilis	19	b	
400	15	11	7	18	8. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	21	ag	
401	1	22	1	19	idus	Aprilis	16. kalend.	Maii	15	f	
402	2	3	2	1	4. nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	18	e	
403	3	14	3	2	11. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	21	d	
404	4	25	5	3	4. iduum	Aprilis	15. kalend.	Maii	21	cb	
405	5	6	6	4	3. kàlend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	17	a	
406	6	17	7	5	14. kalend.	Maii	10. kalend.	Maii	18	g	
407	7	28	1	6	7. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maii	22	f	
408	8	9	3	7	6. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	16	ed	
409	9	20	4	8	17. kalend.	Maii	14. kalend.	Maii	17	c	
410	10	1	5	9	2. nonarum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	20	b	
411	11	12	6	10	9. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	16	a	
412	12	23	1	11	2. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maii	16	gf	
413	13	4	2	12	kalend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	17	e	
414	14	15	3	13	12. kalend.	Aprilis	11. kalend.	Aprilis	15	d	
415	15	26	4	14	5. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	16	c	
416	1	7	6	15	4. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	18	ba	
417	2	18	7	16	15. kalend.	Maii	10. kalend.	Maii	19	g	

Ogdoas,

Hendecas,

Vigesimussecundus decennovennalis.

Circulus vigesimus tertius, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
	418	3	0	1	17	nonæ	Aprilis	7. iduum	Aprilis	17	f	
	419	4	11	2	18	8. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	19	e	
	420	5	22	4	19	idus	Aprilis	14. kalend.	Maii	18	dc	
	421	6	3	5	1	4. nonarum	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	15	b	
	422	7	14	6	2	11. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	18	a	
	423	8	25	7	3	4. iduum	Aprilis	17 kalend.	Maii	19	g	
	424	9	6	2	4	3. kalend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	21	fe	
	425	10	17	3	5	14. kalend.	Maii	13. kalend.	Maii	15	d	
Ogdoas,	426	11	28	4	6	7. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	18	c	Vigesimus tertius decennovennalis.
	427	12	9	5	7	6. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	21	b	
	428	13	20	7	8	17. kalend.	Maii	10. kalend.	Maii	21	ag	
	429	14	1	1	9	2. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	17	f	
	430	15	12	2	10	9. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	20	e	
	431	1	23	3	11	2. iduum	Aprilis	13. kalend.	Maii	21	d	
	432	2	4	5	12	kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	16	cb	
	433	3	15	6	13	12. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	19	a	
	434	4	26	7	14	5. iduum	Aprilis	17. kalend.	Maii	20	g	
	435	5	7	1	15	4. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	16	f	
Hendecas,	436	6	18	3	16	15. kalend.	Maii	13. kalend.	Maii	16	ed	

Circulus vigesimus quartus, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ	Concurrentes,	Cyclilunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
	437	7	8	4	17	nonæ	Aprilis	3. iduum	Aprilis	20	c	
	438	8	11	5	18	8. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	16	b	
	439	9	22	6	19	idus	Aprilis	16. kalend.	Maii	17	a	
	440	10	3	1	1	4. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	19	gf	
	441	11	14	2	2	11. kalend.	Aprilis	10. kalend.	Aprilis	15	e	
	442	12	25	3	3	4. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	16	d	
	443	13	6	4	4	3. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	19	c	
	444	14	17	6	5	14. kalend.	Maii	9. kalend.	Maii	19	ba	
Ogdoas,	445	15	28	7	6	7. iduum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	15	g	Vigesimus quartus decennovennalis.
	446	1	9	1	7	6. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	18	f	
	447	2	20	2	8	17. kalend.	Maii	12. kalend.	Maii	19	e	
	448	3	1	4	9	2. nonarum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	21	dc	
	449	4	12	5	10	9. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	17	b	
	450	5	23	6	11	2. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maii	18	a	
	451	6	4	7	12	kalend.	Aprilis	6 iduum	Aprilis	21	g	
	452	7	15	2	13	12. kalend.	Aprilis	10. kalend.	Aprilis	16	fe	
	453	8	26	3	14	5. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	17	d	
	454	9	7	4	15	4. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	20	c	
Hendecas,	455	10	18	5	16	15. kalend.	Maii	8. kalend.	Maii	12	b	

Circulus vigesimusquintus, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
	456	11	0	7	17	nonæ	Aprilis	6. iduum	Aprilis	17	ag	
	457	12	11	1	18	8. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	20	f	
	458	13	22	2	19	idus	Aprilis	12. kalend.	Maii	21	e	
	459	14	3	3	1	4. nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	17	d	
	460	15	14	5	2	11. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	19	cb	
	461	1	25	6	3	4. iduum	Aprilis	16 kalend.	Maii	20	a	
	462	2	6	7	4	3. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	16	g	
Ogdoas,	463	3	17	1	5	14. kalend.	Maii	11. kalend.	Maii	16	f	
	464	4	28	3	6	7. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	19	ed	
	465	5	9	4	7	6. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	15	c	Vigesimus quintus decennovennalis.
	466	6	20	5	8	17. kalend.	Maii	15. kalend.	Maii	16	b	
	467	7	1	6	9	2. nonarum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	19	a	
	468	8	12	1	10	9. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	21	gf	
	469	9	23	2	11	2. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	15	e	
	470	10	4	3	12	kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	19	d	
	471	11	15	4	13	12. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	21	c	
	472	12	26	6	14	5. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maii	21	ba	
	473	13	7	7	15	4. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	17	g	
Hendecas,	474	14	18	1	16	15. kalend.	Maii	11. kalend.	Aprilis	18	f	

Circulus vigesimussextus, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
	475	15	0	2	17	nonæ	Aprilis	8. iduum	Aprilis	15	e	
	476	1	11	4	18	8. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	17	dc	
	477	2	22	5	19	idus	Aprilis	15. kalend.	Maii	18	b	
	478	3	3	6	1	4. nonarum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	21	a	
	479	4	14	7	2	11. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	17	g	
	480	5	25	2	3	4. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	17	fe	
	481	6	6	3	4	3. kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	20	d	
	482	7	17	4	5	14. kalend.	Maii	7. kalend.	Maii	21	c	
Ogdoas,	483	8	28	5	6	7. iduum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	17	b	
	484	9	9	7	7	6. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	19	ag	Vigesimus sextus decennovennalis.
	485	10	20	1	8	17. kalend.	Maii	11. kalend.	Maii	20	f	
	486	11	1	2	9	2. nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	16	e	
	487	12	12	3	10	9. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	19	d	
	488	13	23	5	11	2. iduum	Aprilis	15. kalend.	Maii	19	cb	
	489	14	4	6	12	kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	15	a	
	490	15	15	7	13	12. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	18	g	
	491	1	26	1	14	5. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maii	19	f	
	492	2	7	3	15	4. kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	21	ed	
Hendecas,	493	3	18	4	16	15. kalend.	Maii	14. kalend.	Maii	15	c	

Circulus vigesimus septimus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Litera Dominicalis,	
	494	4	0	5	17	nonæ	Aprilis	4. iduum	Aprilis	19	b	
	495	5	11	6	18	8. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	15	a	
	496	6	22	1	19	idus	Aprilis	18. kalend.	Aprilis	15	gf	
	497	7	3	2	1	4. nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	18	e	
	498	8	14	3	2	11. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	21	d	
	499	9	25	4	3	4. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	15	c	
	500	10	6	6	4	3. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	17	ba	
Ogdoas,	501	11	17	7	5	14. kalend.	Maji	10. kalend.	Maij	18	g	Vigesimus septimus de cennovennalis.
	502	12	28	1	6	7. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maji	21	f	
	503	13	9	2	7	6. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	17	e	
	504	14	20	4	8	17 kalend.	Maji	14 kalend.	Maji	17	dc	
	505	15	1	5	9	2. nonarum	Aprilis	4. iduum.	Aprilis	20	b	
	506	1	12	6	10	9. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	16	a	
	507	2	23	7	11	2. iduum	Aprilis	17 kalend.	Maji	17	g	
	508	3	4	2	12	kalend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	19	fe	
	509	4	15	3	13	12 kalend.	Aprilis	11. kalend.	Aprilis	15	d	
	510	5	26	4	14	5. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	16	c	
	511	6	7	5	15	4. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	19	b	
Hendecas,	512	7	18	7	16	15. kalend.	Maij	10. kalend.	Maji	19	ag	

Circulus vigesimus octavus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta Luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Litera Dominicalis,	
	513	8	0	1	17	nonæ	Aprilis	7. iduum	Aprilis	17	f	
	51	9	11	2	18	8. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	19	e	
	515	10	22	3	19	idus	Aprilis	13. kalend.	Maji	10	d	
	516	1	3	5	1	4. nonarum	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	15	cb	
	517	12	14	6	2	11. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	18	a	
	518	13	25	7	3	4. iduum	Aprilis	17. kalend.	Maji	19	g	
	519	14	6	8	4	3. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	15	f	
Ogdoas,	520	15	17	3	5	14. kalend.	Maji	13. kalend.	Maji	15	ed	Vigesimus octavus decennovennalis.
	521	1	28	4	6	7. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	18	c	
	522	2	9	5	7	6. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	21	b	
	523	3	20	6	8	17. kalend.	Maji	16. kalend.	Maji	15	a	
	524	4	1	1	9	2. Nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	17	gf	
	525	5	12	2	10	9. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	20	d	
	526	6	23	3	11	2. iduum	Aprilis	13. kalend.	Maji	21	c	
	527	7	4	4	12	kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	17	ba	
	528	8	15	6	13	12. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	19	g	
	529	9	26	7	14	5. iduum	Aprilis	17. kalend.	Maji,	20	f	
	530	10	7	1	15	4. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	6	e	
Hendecas,	531	11	18	2	16	15. kalend.	Maji	12. kalend.	Maji,	16	dc	

Circulus vigesimus nonus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Litera Dominicalis,	
	532	10	0	4	17	nonæ	Aprilis	3. iduum	Aprilis	20	b	
	533	11	11	5	18	8. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	16	a	
	534	12	22	6	19	idus	Aprilis	16. kalend.	Maji	17	gf	
	535	13	3	7	1	4. nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	20	e	
	536	14	14	2	2	11. kalend.	Aprilis	10. kalend.	Aprilis	15	d	
	537	15	25	3	3	4. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	16	c	
	538	1	6	4	4	3. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	19	ba	
Ogdoas,	539	2	17	5	5	14. kalend.	Maji	8. kalend.	Maji	20	g	Vigesimus nonus decennovennalis.
	540	3	28	7	6	7. iduum	Aprilis	7. iduum.	Aprilis	15	f	
	541	4	9	1	7	6. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	18	e	
	542	5	20	2	8	17 kalend.	Maji	12. kalend.	Maji	19	dc	
	543	6	1	3	9	2. nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	15	b	
	544	7	12	5	10	9. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	17	a	
	545	8	23	6	11	2. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maji.	18	g	
	546	9	4	7	12	kalend.	Aprilis	6. iduum	Aprilis	21	fe	
	547	10	15	1	13	12 kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	17	d	
	548	11	26	3	14	5. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	17	c	
	549	12	7	4	15	4. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	20	b	
Hendecas,	550	13	18	5	16	15. kalend.	Maij	8. kalend.	Maji	21	ag	

Circulus trigesimus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta Luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Litera Dominicalis,	
	551	14	0	6	17	nonæ	Aprilis	6. iduum	Aprilis	18	f	
	552	15	11	1	18	8. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	20	e	
	553	1	22	2	19	idus	Aprilis	12. kalend.	Maji	21	d	
	554	2	3	3	1	4. nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	17	cb	
	555	3	14	4	2	11. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	20	a	
	556	4	25	6	3	4. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maji	20	g	
	557	5	6	7	4	3. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	16	f	
Ogdoas,	558	6	17	1	5	14. kalend.	Maji	11. kalend.	Maji	17	ed	Trigesimus decennovennalis.
	559	7	28	2	6	7. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	20	c	
	560	8	9	4	7	6. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	15	b	
	561	9	20	5	8	17. kalend.	Maji	15. kalend.	Maji	16	a	
	562	10	1	6	9	2. Nonarum	Aprilis	idus	Aprilis	19	gf	
	563	11	12	7	10	9. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	15	e	
	564	12	23	2	11	2. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	15	d	
	565	13	4	3	12	kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	18	c	
	566	14	15	4	13	12. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	21	ba	
	567	15	26	5	14	5. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	15	g	
	568	1	7	7	15	4. kalend.	Aprilis	kalend.	Maji	17	f	
Hendecas,	569	2	18	1	16	15. kalend.	Maji	11. kalend.	Aprilis	18	e	

Circulus trigesimus primus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Litera Dominicalis,	
	570	3	0	2	17	nonæ	Aprilis	8. iduum	Aprilis	15	dc	
	571	4	11	3	18	8. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	18	b	
	572	5	22	5	19	idus	Aprilis	15. kalend.	Maij	18	a	
	573	6	3	6	1	4. nonarum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	21	g	
	574	7	14	7	2	11. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	17	fe	
	575	8	25	1	3	4. iduum	Aprilis	4. kalend.	Maji	18	d	
	576	9	6	3	4	3. kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	20	c	
Ogdoas,	577	10	17	4	5	14. kalend.	Maji	7. kalend.	Maji,	21	b	Trigesimus-primus de cennovenalis.
	578	11	28	5	6	7. iduum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	17	ag	
	579	12	9	6	7	6. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	20	f	
	580	13	20	1	8	17 kalend.	Maji	11. kalend.	Maji	20	e	
	581	14	1	2	9	2. nonarum	Aprilis	8. iduum.	Aprilis	16	d	
	582	15	12	3	10	9. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	19	cb	
	583	1	23	4	11	2. iduum	Aprilis	14. kalend.	Aprilis	20	a	
	584	2	4	6	12	kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	15	g	
	585	3	15	7	13	12. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	18	f	
	586	4	26	1	14	5. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maji,	18	ed	
	587	5	7	2	15	4. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	15	c	
Hendecas,	588	6	18	4	16	15. kalend.	Maij	4. kalend.	Maji	15	b	

Circulus trigesimus secundus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta Luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Litera Dominicalis,	
	589	7	0	5	17	nonæ	Aprilis	4. iduum	Aprilis	18	a	
	590	8	11	6	18	8. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	15	gf	
	591	9	22	7	19	idus	Aprilis	17. kalend.	Maji	16	e	
	592	10	3	2	1	4. nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	17	d	
	593	11	14	3	2	11. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	21	c	
	594	12	25	4	3	4. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	15	ba	
	595	13	6	5	4	3. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	17	g	
Ogdoas,	596	14	17	7	5	14. kalend.	Maji	10. kalend.	Maji	17	f	
	597	15	28	1	6	7. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maji	21	e	Trigesimus-secundus de-cennovenalis.
	598	1	9	2	7	6. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	16	dc	
	599	2	20	3	8	17. kalend.	Maji	13. kalend.	Maji	17	b	
	600	3	1	5	9	2. Nonarum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	20	a	
	601	4	12	6	10	9. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	16	g	
	602	5	23	7	11	2. iduum	Aprilis	17. kalend.	Maji	17	fe	
	603	6	4	1	12	kalend.	Aprilis	7. iduum	Aprilis	20	d	
	604	7	15	3	13	12. kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	15	c	
	605	8	26	4	14	5. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	16	b	
	606	9	7	5	15	4. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	19	ag	
Hendecas,	607	10	18	6	16	15. kalend.	Maji	9. kalend.	Maij	20	f	

Circulus trigesimus tertius, secundum eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Litera Dominicalis,	
608	11	0	1	17	nonæ	Aprilis	7. iduum	Aprilis	16	e	
609	12	11	2	18	8. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	19	d	
610	13	22	3	19	idus	Aprilis	13. kalend.	Maij	20	cb	
611	14	3	4	1	4. nonarum	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	16	a	
612	15	14	6	2	11. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	18	g	
613	1	25	7	3	4. iduum	Aprilis	14. kalend.	Maji	19	f	
614	2	6	1	4	3. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	15	ed	
Ogdoas, 615	3	17	2	5	14. kalend.	Maji	12. kalend.	Maji	16	c	Trigesimus-tertius de cennovenalis.
616	4	28	4	6	7. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	18	b	
617	5	9	5	7	6. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	21	a	
618	6	20	6	8	17 kalend.	Maji	16. kalend.	Maji	12	gf	
619	7	1	7	9	2. nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	18	e	
620	8	12	2	10	9. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	20	d	
621	9	13	3	11	2. iduum	Aprilis	13. kalend.	Maji,	21	c	
622	10	4	4	12	kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	17	ba	
623	11	15	5	13	12 kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	20	g	
624	12	26	7	14	5. iduum	Aprilis	17. kalend.	maji,	20	f	
625	13	7	1	15	4. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Apriiis	16	e	
Hendecas, 626	14	18	2	16	15. kalend.	Maij	12. kalend.	Maji,	17	dc	

Circulus trigesimus quartus, secundum eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta Luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Litera Dominicalis,	
627	15	0	3	17	nonæ	Aprilis	2. iduum	Aprilis	21	b	
628	1	11	5	18	8. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	16	a	
629	2	22	6	19	idus	Aprilis	16. kalend.	Maji	17	g	
630	3	3	7	1	4. nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	20	fe	
631	4	14	1	2	10. kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	16	d	
632	5	25	3	3	4. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	15	c	
633	6	6	4	4	3. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	19	b	
Ogdoas, 634	7	17	5	5	14. kalend.	Maji	8. kalend.	Aprilis	20	ag	Trigesimus-quartus de-cennoven-nalis.
635	8	28	6	6	7. iduum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	15	f	
636	9	9	1	7	6. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	18	e	
637	10	20	2	8	17. kalend.	Maji	12. kalend.	Maji	19	d	
638	11	1	3	9	2. Nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	15	cb	
639	12	12	4	10	9. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	18	a	
640	13	23	6	11	2. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maji	18	g	
641	14	4	7	12	kalend.	Aprilis	6. iduum	Aprilis	21	f	
642	15	15	1	13	12. kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	17	ed	
643	1	26	2	14	5. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	18	c	
644	2	6	4	15	4. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	20	b	
Hendecas, 645	3	18	5	16	15. kalend.	Maji	8. kalend.	Maji	21	a	

Circulus trigesimus quintus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Litera Dominicalis,	
	646	4	0	6	17	nonæ	Aprilis	5. iduum	Aprilis	18	g f	
	647	5	11	7	18	8. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	15	e	
	648	6	22	2	19	idus	Aprilis	12. kalend.	Maij	21	d	
	649	7	3	3	1	4. nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	17	c	
	650	8	14	4	2	11. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	20	b a	
	651	9	25	5	3	4. iduum	Aprilis	15. kalend.	Maji	21	g	
	652	10	6	7	4	3. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	16	f	
Ogdoas,	653	11	17	1	5	14. kalend.	Maji	11. kalend.	Maji	17	e	Trigesimus-quintus decennovenalis.
	654	12	28	2	6	7. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	20	d c	
	655	13	9	3	7	6. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	16	b	
	656	14	20	5	8	17. kalend.	Maji	15. kalend.	Maji	16	a	
	657	15	1	6	9	2. nonarum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	18	g	
	658	1	12	7	10	9. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	15	f e	
	659	2	23	1	11	2. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maji,	16	d	
	660	3	4	3	12	kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	18	c	
	661	4	15	4	13	12 kalend.	Aprilis	5. nonarum	Aprilis	21	b	
	662	5	26	5	14	5. iduum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	15	a g	
	663	6	7	6	15	4. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	18	f	
Hendecas,	664	7	18	1	16	15. kalend.	Maij	11. kalend.	maji,	18	e	

Circulus trigesimus sextus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta Luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Litera Dominicalis,	
	665	8	0	2	17	nonæ	Aprilis	8. iduum	Aprilis	15	d	
	666	9	11	3	18	8. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	18	c b	
	667	10	22	4	19	idus	Aprilis	14. kalend.	Maji	19	a	
	668	11	3	6	1	4. nonarum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	21	g	
	669	12	14	7	2	11. kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	17	f	
	670	13	25	1	3	4. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maji	18	e d	
	671	14	6	2	4	3. kalend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	21	c	
Ogdoas,	672	15	17	4	5	14. kalend.	Maji	7. kalend.	Maji	21	b	Trigesimus-sextus decennovenalis.
	673	1	28	5	6	7. iduum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	17	a	
	674	2	9	6	7	6. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	20	g f	
	675	3	20	7	8	17. kalend.	Maji	10. kalend.	Maji	21	e	
	676	4	1	2	9	2. Nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	16	d	
	677	5	12	3	10	9. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	19	c	
	678	6	23	4	11	2. iduum	Aprilis	14. kalend.	Maji	20	b a	
	679	7	4	5	12	kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	16	g	
	680	8	15	7	13	12. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	18	f	
	681	9	26	1	14	5. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maji,	19	e	
	682	10	7	2	15	4. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	15	d c	
Hendecas,	683	11	18	3	16	15. kalend.	Maji	13. kalend.	maji	16	b	

Circulus trigesimus septimus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta Luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Litera Dominicalis,	
	684	12	0	5	17	nonæ	Aprilis	4. iduum	Aprilis	19	a	
	685	13	11	6	18	8. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	15	g	
	686	14	22	7	19	idus	Aprilis	17. kalend.	Maij	16	fe	
	687	15	3	1	1	4. nonarum	Aprilis	7 iduum	Aprilis	19	d	
	688	1	14	3	2	11. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	21	c	
	689	2	25	4	3	4. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	15	b	
	690	3	6	5	4	3. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	18	ag	
Ogdoas,	691	4	17	6	5	14. kalend.	Maji	9. kalend.	Maji	19	f	Trigesimus-septimus decennovennalis.
	692	5	28	1	6	7. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maji	21	e	
	693	6	9	2	7	6. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	17	d	
	694	7	20	3	8	17. kalend.	Maji	13. kalend.	Maji	18	cb	
	695	8	1	4	9	2. nonarum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	21	a	
	696	9	12	6	10	9. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	16	g	
	697	10	23	7	11	2. iduum	Aprilis	17. kalend.	Maji,	17	f	
	698	11	4	1	12	kalend.	Aprilis	7. iduum	Aprilis	20	ed	
	699	12	15	2	13	12 kalend.	Aprilis	10. kalend.	Aprilis	16	c	
	700	13	26	4	14	5. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	16	b	
	701	14	7	5	15	4. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	19	a	
Hendecas,	702	15	18	6	16	15. kalend.	Maij	9. kalend.	maji.	20	gf	

Circulus trigesimus octavus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta Luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Litera Dominicalis,	
	703	1	0	7	17	nonæ	Aprilis	7. iduum	Aprilis	16	e	
	704	2	11	2	18	8. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	19	d	
	705	3	22	3	19	idus	Aprilis	13. kalend.	Maji	20	c	
	706	4	3	4	1	4. nonarum	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	16	ba	
	707	5	14	5	2	11. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	19	g	
	708	6	25	7	3	4. iduum	Aprilis	17. kalend.	Maji	19	f	
	709	7	6	1	4	3. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	15	e	
Ogdoas,	710	8	17	2	5	14. kalend.	Maji	12. kalend.	Aprilis	16	dc	Trigesimus-octavus decennovennalis.
	711	9	28	3	6	7. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	19	b	
	712	10	9	5	7	6. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	21	a	
	713	11	20	6	8	17. kalend.	Maji	16. kalend.	Maji	15	g	
	714	12	1	7	9	2. Nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	18	fe	
	715	13	12	1	10	9. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	21	d	
	716	14	23	3	11	2. iduum	Aprilis	13. kalend.	Maji	21	c	
	717	15	4	4	12	kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	17	b	
	718	1	15	5	13	12. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	20	ag	
	719	2	26	6	14	5. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maji	21	f	
	720	3	7	1	15	4. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	16	e	
Hendecas,	721	4	18	2	16	15. kalend.	Maji	12. kalend.	Maji,	17	d	

Circulus trigesimus nonus, secundum eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Litera Dominicalis,	
722	5	0	3	17	nonæ	Aprilis	2. iduum	Aprilis	21	cb	
723	6	11	4	18	8. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	17	a	
724	7	22	6	19	idus	Aprilis	16. kalend.	Maij	17	g	
725	8	3	7	1	4. nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	20	f	
726	9	14	1	2	11. kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	16	ed	
727	10	25	2	3	4. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	17	c	
728	11	6	4	4	3. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	19	b	
Ogdoas, 729	12	17	5	5	14. kalend.	Maji	8. kalend.	Maji	20	a	Trigesimus-nonus de cennoven-nalis.
730	13	28	6	6	7. iduum	Aprilis	5. iduum.	Aprilis	16	gf	
731	14	9	7	7	6. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	19	e	
732	15	20	2	8	17 kalend.	Maji	11. kalend.	Maji	18	d	
733	1	1	3	9	2. nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	15	c	
734	2	12	4	10	9. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	18	ba	
735	3	23	5	11	2. iduum	Aprilis	15. kalend.	Maji.	19	g	
736	4	4	7	12	kalend.	Aprilis	6. iduum	Aprilis	21	f	
737	5	15	1	13	12 kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	17	e	
738	6	26	2	14	5. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	18	dc	
739	7	7	3	15	4. kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	21	b	
Hendecas, 740	8	18	5	16	15. kalend.	Maij	8. kalend.	Maji	21	a	

Circulus quadragesimus, secundum eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta Luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Litera Dominicalis,	
741	9	0	6	17	nonæ	Aprilis	5. iduum	Aprilis	18	g	
742	10	11	7	18	8. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	21	fe	
743	11	22	1	19	idus	Aprili	18. kalend.	Maji	15	d	
744	12	3	3	1	4. nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	17	c	
745	13	14	4	2	11. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	20	b	
746	14	25	5	3	4. iduum	Aprilis	15. kalend.	Maji	21	ag	
747	15	6	6	4	3. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	17	f	
Ogdoas, 748	1	17	1	5	14. kalend.	Maji	11. kalend.	Aprilis	17	e	
749	2	28	2	6	7. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	20	d	Quadrage-simus de-cennoven-nalis.
750	3	9	3	7	6. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	16	cb	
751	4	20	4	8	17. kalend.	Maji	14. kalend.	Maji	17	a	
752	5	1	6	9	2. Nonarum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	19	g	
753	6	12	7	10	9. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	15	f	
754	7	23	1	11	2. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maji,	16	ed	
755	8	4	2	12	kalend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	19	c	
756	9	15	4	13	12. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	21	b	
757	10	26	5	14	5. iduum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	15	a	
758	11	7	6	15	4. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	18	gf	
Hendecas, 759	12	18	7	16	15. kalend.	Maji	10. kalend.	Maji	19	e	

Circulus quadrageſimus primus, ſecundum eundem Dionyſium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decim-quarta luna,		Dies Dominicus Paſchæ,		Luna ipſius diei	Litera Dominicalis,	
	760	13	0	2	17	nonæ	Aprilis	7. iduum	Aprilis	15	d	
	761	14	11	3	18	8. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	18	c	
	762	15	22	4	19	idus	Aprilis	14. kalend.	Maij	19	ba	
	763	1	3	5	1	4. nonarum	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	15	g	
	764	2	14	7	2	11. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	17	f	
	765	3	25	1	3	4. iduum	Aprilis	8. kalend.	Maji.	18	e	
	766	4	6	2	4	3. kalend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	21	dc	
Ogdoas,	767	5	17	3	5	14. kalend.	Maji	13 kalend.	Maji	15	b	quadrageſimus primus decennovennalis.
	768	6	28	5	6	7. iduum	Aprilis	4. iduum.	Aprilis	17	a	
	769	7	9	6	7	6. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	20	g	
	770	8	20	7	8	17 kalend.	Maji	10. kalend.	Maji	21	fe	
	771	9	1	1	9	2. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	17	d	
	772	10	12	3	10	9 kalend.	Aprilis	4 kalend.	Aprilis	19	c	
	773	11	23	4	11	2. iduum	Aprilis	14. kalend.	Maji	20	b	
	774	12	4	5	12	kalend.	Aprilis	3 nonarum	Aprilis	16	ag	
	775	13	15	6	13	12 kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	19	f	
	776	14	26	1	14	5. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maij.	19	e	
	777	15	7	2	15	4. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	15	d	
Hendecas,	778	1	18	3	16	15. kalend.	Maij	13. kalend.	Maij.	16	cb	

Circulus quadrageſimus ſecundus, ſecundum eundem Dionyſium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta Luna,		Dies Dominicus Paſchæ,		Luna ipſius diei	Litera Dominicalis,	
	779	2	0	4	17	nonæ	Aprilis	6. iduum	Aprilis	17	a	
	780	3	11	6	18	8. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	15	g	
	781	4	22	7	19	idus	Aprilis	17. kalend.	Maji	16	f	
	782	5	3	1	1	4 nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	19	ed	
	783	6	14	2	2	11. kalend.	Aprilis	10. kalend.	Aprilis	15	c	
	784	7	25	4	3	4. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	20	b	
	785	8	6	5	4	3. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	18	a	
Ogdoas,	786	9	17	6	5	14. kalend.	Maji	9. kalend.	Maji	19	gf	quadrageſimus ſecundus decennovennalis.
	787	10	28	7	6	7. iduum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	15	e	
	788	11	9	2	7	6. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	17	d	
	789	12	20	3	8	17. kalend.	Maji	13. kalend.	Maji	18	c	
	790	13	1	4	9	2. Nonarum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	21	ba	
	791	14	12	5	10	9. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	17	g	
	79-	15	23	7	11	2. iduum	Aprilis	17. kalend.	Maji,	17	f	
	793	1	4	1	12	kalend.	Aprilis	6. iduum	Aprilis	20	e	
	794	2	15	2	13	12. kalend.	Aprilis	10. kalend.	Aprilis	16	dc	
	795	3	26	3	14	5. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	17	b	
	796	4	7	5	15	4. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	19	a	
Hendecas,	797	5	18	6	16	15. kalend.	Maji	9. kalend.	Maji	20	g	

Circulus quadragesimus tertius, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Littera Dominicalis,	
	798	6	0	7	17	nonæ	Aprilis	6. iduum	Aprilis	17	fe	
	799	7	11	1	18	8. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	20	d	
	800	8	22	3	19	idus	Aprilis	12. kalend.	Maij	20	c	
	801	9	3	4	1	4. nonarum	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	16	b	
	802	10	14	5	2	11. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	19	ag	
	803	11	25	6	3	4. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maji.	20	f	
	804	12	6	1	4	3. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	15	e	
Ogdoas,	805	13	17	2	5	14. kalend.	Maji	12. kalend.	Maji	16	d	Quadragesimus tertius decennovennalis.
	806	14	28	3	6	7. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	19	cb	
	807	15	9	4	7	6. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	15	a	
	808	1	20	6	8	17. kalend.	Maji	13. kalend.	Maji	15	g	
	809	2	1	7	9	2. nonarum	Aprilis	3. iduum.	Aprilis	18	f	
	810	3	12	1	10	9. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	21	ed	
	811	4	23	2	11	2. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	15	c	
	812	5	4	4	12	kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	17	b	
	813	6	15	5	13	12 kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	20	a	
	814	7	26	6	14	5. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maij.	21	gf	
	815	8	7	7	15	4. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	17	e	
Hendecas,	816	9	18	2	16	15. kalend.	Maij	12. kalend.	Maij,	17	d	

Circulus quadragesimus quartus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta Luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Littera Dominicalis,	
	817	10	0	3	17	nonæ	Aprilis	2. iduum	Aprilis	21	c	
	818	11	11	4	18	8. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	17	ba	
	819	12	22	5	19	idus	Aprilis	15. kalend.	Maji	18	g	
	820	13	3	7	1	4 nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	20	f	
	821	14	14	1	2	11. kalend.	Aprilis	9 kalend.	Aprilis	16	e	
	822	15	25	2	3	4. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	17	dc	
	823	1	6	3	4	3. kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	20	b	
Ogdoas,	824	2	17	5	5	14. kalend.	Maji	8. kalend.	Maji	20	a	Quadragesimus quartus decennovennalis.
	825	3	28	6	6	7. iduum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	16	g	
	826	4	9	7	7	6. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	19	fe	
	827	5	20	1	8	17. kalend.	Maji	11. kalend.	Maji	20	d	
	828	6	1	3	9	2. Nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	15	c	
	829	7	12	4	10	9. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	18	b	
	830	8	23	5	11	2. iduum	Aprilis	15. kalend.	Maji,	19	ag	
	831	9	4	6	12	kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	15	f	
	832	10	15	1	13	12. kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	17	e	
	833	11	26	2	14	5. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	18	d	
	834	12	7	3	15	4. kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	21	cb	
Hendecas,	835	13	18	4	16	15. kalend.	Maji	14. kalend.	Maji	15	a	

Circulus quadrageſimus quintus, ſecundum eundem Dionyſium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paſchæ,		Luna ipſius diei	Litera Dominicalis,	
	836	14	0	6	17	nonæ	Aprilis	5. iduum	Aprilis	14	g	
	837	15	11	7	18	8. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	21	f	
	838	1	22	1	19	idus	Aprilis	18. kalend.	Maij	15	ed	
	839	2	3	2	1	4. nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	18	c	
	840	3	14	4	2	11. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	20	b	
	841	4	25	5	3	4. iduum	Aprilis	15. kalend.	Maji.	21	a	
	842	5	6	6	4	3. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	17	gf	
Ogdoas,	843	6	17	7	5	14. kalend.	Maji	10. kalend.	Maji	18	e	quadrageſimus quintus decennovennalis.
	844	7	28	2	6	7. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	20	d	
	845	8	9	3	7	6. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	16	c	
	846	9	20	4	8	17 kalend.	Maji	14 kalend.	Maji	17	ba	
	847	10	1	5	9	2. nonarum	Aprilis	4. iduum.	Aprilis	20	g	
	848	11	12	7	10	9. kalend.	Aprilis	8 kalend.	Aprili	15	f	
	849	12	23	1	11	2. iduum	Aprilis	19. kalend.	Maij.	16	e	
	850	13	4	2	12	kalend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	19	dc	
	851	14	15	3	13	12 kalend.	Aprilis	11. kalend.	Aprilis	15	b	
	852	15	26	5	14	5. iduum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	15	a	
	853	1	7	6	15	4. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	18	g	
Hendecas,	854	2	18	7	16	15. kalend.	Maij	10. kalend.	Maij,	19	fe	

Circulus quadrageſimus ſextus, ſecundum eundem Dionyſium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta Luna,		Dies Dominicus Paſchæ,		Luna ipſius diei	Litera Dominicalis,	
	855	3	0	1	17	nonæ	Aprilis	8. iduum	Aprilis	16	d	
	856	4	11	3	18	8. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	18	c	
	857	5	22	4	19	idus	Aprili	14. kalend.	Maji	19	b	
	858	6	3	5	1	4. nonarum	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	15	ag	
	859	7	14	6	2	11. kalend.	Aprilis	7 kalend.	Aprilis	18	f	
	860	8	25	1	3	4. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maji	18	e	
	861	9	6	2	4	3. kalend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	21	d	
Ogdoas,	862	10	17	3	5	14. kalend.	Maji	13. kalend.	Maji	15	cb	
	863	11	28	4	6	7. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	18	a	quadrageſimus ſextus decennovennalis.
	864	12	9	6	7	6. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	20	g	
	865	13	20	7	8	17. kalend.	Maji	10. kalend.	Maji,	21	f	
	866	14	1	1	9	2. Nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	17	ed	
	867	15	12	2	10	9. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	20	c	
	868	1	23	4	11	2. iduum	Aprilis	14. kalend.	Maji	20	b	
	869	2	4	5	12	kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	16	a	
	870	3	15	6	13	12. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	19	gf	
	871	4	26	7	14	5. iduum	Aprilis	17. kalend.	Maij,	20	e	
	872	5	7	2	15	4. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	15	d	
Hendecas,	873	6	18	3	16	15. kalend.	Maji	13. kalend.	Maij,	16	c	

Circulus quadrageſimus ſeptimus, ſecundum eundem Dionyſium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paſchæ,		Luna ipſius diei	Litera Dominicalis,	
	874	7	0	4	17	nonæ	Aprilis	3. iduum	Aprilis	20	ba	
	875	8	11	5	18	8. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	16	g	
	876	9	22	7	19	idus	Aprilis	17. kalend.	Maij	16	f	
	877	10	3	1	1	4. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	19	e	
	878	11	14	2	2	11. kalend.	Aprilis	10. kalend.	Aprilis	15	dc	
	879	12	25	3	3	4. iduum	Aprilis	2. iduum.	Aprilis	16	b	
	880	13	6	5	4	3. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	18	a	
Ogdoas,	881	14	17	6	5	14. kalend.	Maji	9. kalend.	Maji	19	g	Quadrageſimus ſeptimus decẽnovennalis.
	882	15	28	7	6	7. iduum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	15	fe	
	883	1	9	1	7	6. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	18	d	
	884	2	20	3	8	17 kalend.	Maji	13. kalend.	Maji.	18	c	
	885	3	1	4	9	2. nonarum	Aprilis	3 iduum	Aprilis	21	b	
	886	4	12	5	10	9. kalend.	Aprilis	6 kalend.	Aprilis	17	ag	
	887	5	23	6	11	2. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maji	18	f	
	888	6	4	1	12	kalend.	Aprilis	7. iduum	Aprilis	20	e	
	889	7	15	2	13	12 kalend.	Aprilis	10. kalend.	Aprilis	16	d	
	890	8	26	3	14	5. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	17	cb	
	891	9	7	4	15	4. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	20	a	
Hendecas,	892	10	18	6	16	15. kalend.	Maij	9. kalend.	Maij,	20	g	

Circulus quadrageſimus octavus, ſecundum eundem Dionyſium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta Luna,		Dies Dominicus Paſchæ,		Luna ipſius diei	Litera Dominicalis,	
	893	11	0	7	17	nonæ	Aprilis	6. iduum	Aprilis	17	f	
	894	12	11	1	18	8. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	20	ed	
	895	13	22	2	19	idus	Aprilis	12. kalend.	Maji	2	c	
	896	14	3	4	1	4 nonarum	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	16	b	
	897	15	14	5	2	11. kalend.	Aprilis	6 kalend.	Aprilis	19	a	
	898	1	25	6	3	4. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maji	20	gf	
	899	2	6	7	4	3. kalend.	Aprilis	kalend	Aprilis	16	e	
Ogdoas,	900	3	17	2	5	14. kalend.	Maji	12. kalend.	Maji,	16	d	Quadrageſimus octavus decennovennalis.
	901	4	28	3	6	7. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	18	c	
	902	5	9	4	7	6. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	15	ba	
	903	6	20	5	8	17. kalend.	Maji	15. kalend.	Maji	16	g	
	904	7	1	7	9	2. Nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	18	f	
	905	8	12	1	10	9. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	21	e	
	906	9	23	2	11	2. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	15	dc	
	907	10	4	3	12	kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	18	b	
	908	11	15	5	13	12. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	20	a	
	909	12	26	6	14	5. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maji	21	g	
	910	13	7	7	15	4. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	17	fe	
Hendecas,	911	14	18	1	16	15. kalend.	Maji	11. kalend.	Maij,	18	d	

Circulus quadrageſimus nonus, ſecundum eundem Dionyſium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paſchæ,		Luna ipſius diei	Litera Dominicalis,	
912	15	0	3	17	nonæ	Aprilis	2. iduum	Aprilis	21	c	
913	1	11	4	18	8. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	16	b	
914	2	22	5	19	idus	Aprilis	15. kalend.	Maij	18	ag	
915	3	3	6	1	4. nonarum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	21	f	
916	4	14	1	2	11. kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	16	e	
917	5	25	2	3	4. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	17	d	
918	6	6	3	4	3. kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	20	cb	
919	7	17	4	5	14. kalend.	Maji	7. iduum.	Maji,	21	a	
920	8	28	6	6	7. iduum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	15	g	
921	9	9	7	7	6. kalend.	Aprilis	kalend	Aprilis	19	f	
922	10	20	1	8	17 kalend.	Maji	11. kalend.	Maji	20	ed	
923	11	1	2	9	2. nonarum	Aprilis	8 iduum	Aprilis	16	c	
924	12	12	4	10	9. kalend.	Aprilis	5 kalend.	Aprilis	18	b	
925	13	23	5	11	2. iduum	Aprilis	15. kalend.	Maji,	19	a	
926	14	4	6	12	kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	15	gf	
927	15	15	7	13	12 kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	18	e	
928	1	26	2	14	5. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	18	d	
929	2	7	3	15	4. kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	20	c	
930	3	18	4	16	15. kalend.	Maij	14. kalend.	Maji	15	ba	

Ogdoas,

Hendecas,

Quadrageſimus nonus decennovennalis.

Circulus quinquageſimus, ſecundum eundem Dionyſium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta Luna,		Dies Dominicus Paſchæ,		Luna ipſius diei	Litera Dominicalis,	
931	4	0	5	17	nonæ	Aprilis	4. iduum	Aprilis	19	gf	
932	5	11	7	18	8. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	21	e	
933	6	22	1	19	idus	Aprilis	18. kalend.	Maji	15	dc	
934	7	3	2	1	4. nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	17	b	
935	8	14	3	2	11. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	21	a	
936	9	25	5	3	4. iduum	Aprilis	15. kalend.	Maij,	21	g	
937	10	6	6	4	3. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	17	fe	
938	11	17	7	5	14. kalend.	Maji	10. kalend.	Maji	18	d	
939	12	28	1	6	7. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maji	21	c	
940	13	9	3	7	6. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	16	b	
941	14	20	4	8	17. kalend.	Maji	14. kalend.	Maji	17	ag	
942	15	1	5	9	2. Nonarum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	20	f	
943	1	12	6	10	9. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	16	e	
944	2	23	1	11	2. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maji,	16	d	
945	3	4	2	12	kalend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	17	cb	
946	4	15	3	13	12. kalend.	Aprilis	11. kalend.	Aprilis	15	a	
947	5	26	4	14	5. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	16	g	
948	6	7	6	15	4. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	18	f	
949	7	18	7	16	15. kalend.	Maji	10. kalend.	Maij,	19	e	

Ogdoas,

Hendecas,

Quinquageſimus decennovennalis.

Circulus quinquagesimusprimus, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
	950	8	0	1	17	nonæ	Aprilis	7. iduum	Aprilis	17	ed	
	951	9	11	2	18	8. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	19	c	
	952	10	22	4	19	idus	Aprilis	14. kalend.	Maii	18	b	
	953	11	3	5	1	4. nonarum	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	15	a	
	954	12	14	6	2	11. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	17	gf	
	955	13	25	7	3	4. iduum	Aprilis	17. kalend.	Maii	19	e	
	956	14	6	2	4	3. kalend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	21	d	
Ogdoas,	957	15	17	3	5	14. kalend.	Maii	13. kalend.	Maii	15	c	
	958	1	28	4	6	7. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	18	ba	Quinquagesimusprimus decennovennalis.
	959	2	9	5	7	6. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	21	g	
	960	3	20	7	8	17. kalend.	Maii	10. kalend.	Maii	21	f	
	961	4	1	1	9	2. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	17	e	
	962	5	12	2	10	9. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	20	dc	
	963	6	23	3	11	2 iduum	Aprilis	13. kalend.	Maii	21	b	
	964	7	4	5	12	kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	16	a	
	965	8	15	6	13	12. kalend.	Aprilis	7 kalend.	Aprilis	19	g	
	966	9	26	7	14	5. iduum	Aprilis	17. kalend.	Maii	20	fe	
	967	10	7	1	15	4. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	16	d	
Hendecas,	968	11	18	3	16	15. kalend.	Maii	13. kalend.	Maii	16	c	

Circulus quinquagesimussecundus, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
	969	12	0	4	17	nonæ	Aprilis	3. iduum	Aprilis	20	b	
	970	13	11	5	18	8. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	16	ag	
	971	14	22	6	19	idus	Aprilis	16. kalend.	Maii	17	f	
	972	15	3	1	1	4. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	19	e	
	973	1	14	2	2	11. kalend.	Aprilis	10. kalend.	Aprilis	15	d	
	974	2	25	3	3	4. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	16	cb	
	975	3	6	4	4	3. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	19	a	
Ogdoas,	976	4	17	6	5	14. kalend.	Maii	9. kalend.	Maii	19	g	
	977	5	28	7	6	7. iduum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	15	f	
	978	6	9	1	7	6. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprils	18	ed	Quinquagesimusecundus decennovennalis.
	979	7	20	2	8	17. kalend.	Maii	12. kalend.	Maii	19	c	
	980	8	1	4	9	2. nonarum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	21	b	
	981	9	12	5	10	9. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	17	a	
	982	10	23	6	11	2. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maii	18	gf	
	983	11	4	7	12	kalend.	Aprilis	6. iduum	Aprilis	21	e	
	984	12	15	2	13	12. kalend.	Aprilis	10. kalend.	Aprilis	16	d	
	885	13	26	3	14	5. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	17	c	
	986	14	7	4	15	4. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	20	ba	
Hendecas,	987	15	18	5	16	15. kalend.	Maii	8. kalend.	Maii	21	g	

Circulus quinquagesimustertius, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Littera Dominicalis,	
	988	1	0	7	17	nonæ	Aprilis	6. iduum	Aprilis	17	f	
	989	2	11	1	18	8. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	20	e	
	990	3	22	2	19	idus	Aprilis	12. kalend.	Maii	21	dc	
	991	4	3	3	1	4. nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	17	b	
	992	5	14	5	2	11. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	19	a	
	993	6	25	6	3	4. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maii	20	g	
	994	7	6	7	4	3. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	16	fe	
	995	8	17	1	5	14. kalend.	Maii	11. kalend.	Maii	16	d	
Ogdoas,	996	9	28	3	6	7. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	19	c	Quinquagesimustertius decennovennalis.
	997	10	9	4	7	6. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	15	b	
	998	11	20	5	8	17. kalend.	Maii	15. kalend.	Maii	16	ag	
	999	12	1	6	9	2. nonarum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	19	f	
	1000	13	12	1	10	9. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	21	e	
	1001	14	23	2	11	2. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	15	d	
	1002	15	4	3	12	kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	19	cb	
	1003	1	15	4	13	12. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	21	a	
	1004	2	26	6	14	5. idnum	Aprilis	16. kalend.	Maii	21	g	
	1005	3	7	7	15	4. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	17	f	
Hendecas,	1006	4	18	1	16	15. kalend.	Maii	11. kalend.	Maii	18	ed	

Circulus quinquagesimusquarttus, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Littera Dominicalis,	
	1007	5	0	2	17	nonæ	Aprilis	8. iduum	Aprilis	15	•	
	1008	6	11	4	18	8. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	17	b	
	1009	7	22	5	19	idus	Aprilis	15. kalend.	Maii	18	a	
	1010	8	3	6	1	4. nonarum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	21	gf	
	1011	9	14	7	2	11. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	17	e	
	1012	10	25	2	3	4. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	17	d	
	1013	11	6	3	4	3. kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	20	c	
	1014	12	17	4	5	14. kalend.	Maii	7. kalend.	Maii	21	ba	
Ogdoas,	1015	13	28	5	6	7. iduum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	17	g	Quinquagesimusquarttus decennovennalis.
	1016	14	9	7	7	6. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprils	19	f	
	1017	15	20	1	8	17. kalend.	Maii	11. kalend.	Maii	20	e	
	1018	1	1	2	9	2. nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	16	dc	
	1019	2	12	3	10	9. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	19	b	
	1020	3	23	5	11	2. iduum	Aprilis	15. kalend.	Maii	19	a	
	1021	4	4	6	12	kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	15	g	
	1022	5	15	7	13	12. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	18	fe	
	1023	6	26	1	14	5. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maii	19	d	
	1024	7	7	3	15	4. kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	21	c	
Hendecas,	1025	8	18	4	16	15. kalend.	Maii	14. kalend.	Maii	15	b	

Circulus quinquagesimusquintus, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
	1026	9	0	5	17	nonæ	Aprilis	3. iduum	Aprilis	19	b	
	1027	10	11	6	18	8. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	15	ag	
	1028	11	22	1	19	idus	Aprilis	18. kalend.	Aprilis	15	f	
	1029	12	3	2	1	4. nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	18	e	
	1030	13	14	3	2	11. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	21	d	
	1031	14	25	4	3	4. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	15	cb	
	1032	15	6	6	4	3. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	17	a	
	1033	1	17	7	5	14. kalend.	Maii	10. kalend.	Maii	18	g	
	1034	2	28	1	6	7. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maii	21	f	
Ogdoas,	1035	3	9	2	7	6. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	17	ed	Quinquagesimusquintus decennovennalis.
	1036	4	20	4	8	17. kalend.	Maii	14. kalend.	Maii	17	c	
	1037	5	1	5	9	2. nonarum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	20	b	
	1038	6	12	6	10	9. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	16	a	
	1039	7	23	7	11	2 iduum	Aprilis	17. kalend.	Maii	17	gf	
	1040	8	4	2	12	kalend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	19	e	
	1041	9	15	3	13	12. kalend.	Aprilis	11. kalend.	Aprilis	15	d	
	1042	10	26	4	14	5. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	16	c	
	1043	11	7	5	15	4. kalend.	Aprilis	13. iduum	Aprilis	19	ba	
Hendecas,	1044	12	18	7	16	15. kalend.	Maii	10. kalend.	Maii	19	g	

Circulus quinquagesimussextus, secundùm eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
	1045	13	0	1	17	nonæ	Aprilis	7. iduum	Aprilis	17	f	
	1046	14	11	2	18	8. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	19	e	
	1047	15	22	3	19	idus	Aprilis	13. kalend.	Maii	20	dc	
	1048	1	3	5	1	4. nonarum	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	15	b	
	1049	2	14	6	2	11. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	18	a	
	1050	3	25	7	3	4. iduum	Aprilis	17. kalend.	Maii	19	g	
	1051	4	6	1	4	3. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	15	fe	
	1052	5	17	3	5	14. kalend.	Maii	13. kalend.	Maii	15	d	
Ogdoas,	1053	6	28	4	6	7. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	18	c	Quinquagesimusextus decennovennalis.
	1054	7	9	5	7	6. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	21	b	
	1055	8	20	6	8	17. kalend.	Maii	16. kalend.	Maii	15	ag	
	1056	9	1	1	9	2. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	17	f	
	1057	10	12	2	10	9. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Maii	20	e	
	1058	11	23	4	11	2. iduum	Aprilis	13. kalend.	Maii	21	d	
	1059	12	4	5	12	kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	17	cb	
	1060	13	15	6	13	12. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	19	a	
	1061	14	26	7	14	5. iduum	Aprilis	17. kalend.	Maii	20	g	
	1062	15	7	1	15	4. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	16	f	
Hendecas,	1063	1	18	2	16	15. kalend.	Maii	12. kalend.	Maii	16	e	

Circulus quinquagesimusseptimus, secundùm eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,	Dies Dominicus Paschæ,	Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
1064	2	0	4	17	nonæ Aprilis	3. iduum Aprilis	20	b	
1065	3	11	5	18	8. kalend. Aprilis	6. kalend. Aprilis	16	a	
1066	4	22	6	19	idus Aprilis	16. kalend. Maii	17	g	
1067	5	3	7	1	4. nonarum Aprilis	6. iduum Aprilis	20	fe	
1068	6	14	2	2	11. kalend. Aprilis	10. kalend. Aprilis	15	d	
1069	7	25	3	3	4. iduum Aprilis	2. iduum Aprilis	6	c	
1070	8	6	4	4	3. kalend. Aprilis	2. nonarum Aprilis	19	b	
1071	9	17	5	5	14. kalend. Maii	8. kalend. Maii	20	ag	
1072	10	28	7	6	7. iduum Aprilis	7. iduum Aprilis	15	f	Quinquagesimus septimus decennovennalis.
1073	11	9	1	7	6. kalend. Aprilis	2. kalend. Aprilis	18	e	
1074	12	20	2	8	17. kalend. Maii	12. kalend. Maii	19	d	
1075	13	1	3	9	2. nonarum Aprilis	nonæ Aprilis	15	cb	
1076	14	12	5	10	9. kalend. Aprilis	6. kalend. Aprilis	17	a	
1077	15	23	6	11	2 iduum Aprilis	16. kalend. Maii	18	g	
1078	1	4	7	12	kalend. Aprilis	6. iduum Aprilis	21	f	
1079	2	15	1	13	12. kalend. Aprilis	9. kalend. Aprilis	17	ed	
1080	3	26	3	14	5. iduum Aprilis	6. iduum Aprilis	17	c	
1081	4	7	4	15	4. kalend. Aprilis	2. nonarum Aprilis	20	b	
1082	5	18	5	16	15. kalend. Maii	8. kalend. Maii	21	a	

Ogdoas,

Hendecas,

Circulus quinquagesimusoctavus, secundùm eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,	Dies Dominicus Paschæ,	Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
1083	6	0	6	17	nonæ Aprilis	6. iduum Aprilis	18	gf	
1084	7	11	1	18	8. kalend. Aprilis	2. kalend. Aprilis	20	e	
1085	8	22	2	19	idus Aprilis	12. kalend. Maii	21	d	
1086	9	3	3	1	4. nonarum Aprilis	nonæ Aprilis	17	c	
1087	10	14	4	2	11. kalend. Aprilis	5. kalend. Aprilis	20	ba	
1088	11	25	6	3	4. iduum Aprilis	16. kalend. Maii	20	g	
1089	12	6	7	4	3. kalend. Aprilis	kalend. Aprilis	16	f	
1090	13	17	1	5	14. kalend. Maii	11. kalend. Maii	17	e	
1091	14	28	2	6	7. iduum Aprilis	idus Aprilis	20	dc	Quinquagesimus octavus decennovennalis.
1092	15	9	4	7	6. kalend. Aprilis	5. kalend. Aprilis	15	b	
1093	1	20	5	8	17. kalend. Maii	15. kalend. Maii	16	a	
1094	2	1	6	9	2. nonarum Aprilis	idus Aprilis	19	g	
1095	3	12	7	10	9. kalend. Aprilis	8. kalend. Aprilis	15	fe	
1096	4	23	2	11	2. iduum Aprilis	idus Aprilis	15	d	
1097	5	4	3	12	kalend. Aprilis	nonæ Aprilis	18	c	
1098	6	15	4	13	12. kalend. Aprilis	kalend. Aprilis	21	b	
1099	7	26	5	14	5. iduum Aprilis	2. iduum Aprilis	15	ag	
1100	8	7	7	1	4. kalend. Aprilis	kalend. Aprilis	17	f	
1101	9	18	1	16	15. kalend. Maii	11. kalend. Maii	18	e	

Ogdoas,

Hendecas,

Circulus quinquagesimusnonus, secundùm eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
1102	10	0	2	17	nonæ	Aprilis	8. iduum	Aprilis	15	d	
1103	11	11	3	18	8. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	18	cb	
1104	12	22	5	19	idus	Aprilis	15. kalend.	Maii	18	a	
1105	13	3	6	1	4. nonarum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	21	g	
1106	14	14	7	2	11. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	17	f	
1107	15	25	1	3	4. iduum	Aprilis	4. kalend.	Maii	18	ed	
1108	1	6	3	4	3. kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	20	c	
1109	2	17	4	5	14. kalend.	Maii	7. kalend.	Maii	21	b	
1110	3	28	5	6	7. iduum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	17	a	
1111	4	9	6	7	6. kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	20	gf	Quinquagesimusnonus decennovennalis.
1112	5	20	1	8	17. kalend.	Maii	11. kalend.	Maii	20	e	
1113	6	1	2	9	2. nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	16	d	
1114	7	12	3	10	9. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	19	c	
1115	8	23	4	11	2. iduum	Aprilis	14. kalend.	Maii	20	ba	
1116	9	4	6	12	kalend.	Aprilis	5. nonarum	Aprilis	15	g	
1117	10	15	7	13	12. kalend.	Aprilis	8. kalend.	Aprilis	1	f	
1118	11	26	1	14	5. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maii	18	e	
1119	12	7	2	15	4. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	15	dc	
1120	13	18	4	16	15. kalend.	Maii	14. kalend.	Maii	15	b	

Ogdoas,

Hendecas,

Circulus sexagesimus, secundùm eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
1121	14	0	5	17	nonæ	Aprilis	4. iduum	Aprilis	18	a	
1122	15	11	6	18	8. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	15	g	
1123	1	22	7	19	idus	Aprilis	17. kalend.	Maii	16	fe	
1124	2	3	2	1	4. nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	17	d	
1125	3	14	3	2	11. kalend.	Aprilis	4. kalend.	Aprilis	21	c	
1126	4	25	4	3	4. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	15	b	
1127	5	6	5	4	3. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	17	ag	
1128	6	17	7	5	14. kalend.	Maii	10. kalend.	Maii	17	f	
1129	7	28	1	6	7. iduum	Aprilis	18. kalend.	Maii	21	e	
1130	8	9	2	7	6. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	16	d	Sexagesimusdecennovennalis.
1131	9	20	3	8	17. kalend.	Maii	13. kalend.	Maii	17	cb	
1132	10	1	5	9	2. nonarum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	20	a	
1133	11	12	6	10	9. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	16	g	
1134	12	23	7	11	2. iduum	Aprilis	17. kalend	Maii	17	f	
1135	13	4	1	12	kalend.	Aprilis	7. iduum	Aprilis	20	ed	
1136	14	15	3	13	12. kalend.	Aprilis	11. kalend.	Aprilis	15	c	
1137	15	26	4	14	5. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	16	b	
1138	1	7	5	15	4. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	19	a	
1139	2	18	6	16	15. kalend.	Maii	9. kalend.	Maii	20	gf	

Ogdoas,

Hendecas,

Circulus ſexageſimuſprimus, ſecundùm eundem Dionyſium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paſchæ,		Luna ipſius diei,	Litera Dominicalis,	
	1140	3	0	1	17	nonæ	Aprilis	7. iduum	Aprilis	16	e	
	1141	4	11	2	18	8. kalend.	Aprilis	3. kalend.	Aprilis	19	d	
	1142	5	22	3	19	idus	Aprilis	13. kalend.	Maii	20	c	
	1143	6	3	4	1	4. nonarum	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	16	ba	
	1144	7	14	6	2	11. kalend.	Aprilis	7. kalend.	Aprilis	18	g	
	1145	8	25	7	3	4. iduum	Aprilis	14. kalend.	Aprilis	19	f	
	1146	9	6	1	4	3. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	15	e	
Ogdoas,	1147	10	17	2	5	14. kalend.	Maii	12 kalend.	Maii	16	d	
	1148	11	28	4	6	7. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	18	cb	
	1149	12	9	5	7	6. kalend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	21	a	Sexageſimuſprimus decennovennalis.
	1150	13	20	6	8	17. kalend.	Maii	16. kalend.	Maii	12	g	
	1151	14	1	7	9	2. nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	18	f	
	1152	15	12	2	10	9. kalend.	Aprilis	3 kalend.	Aprilis	20	ed	
	1153	1	23	3	11	2. iduum	Aprilis	13. kalend.	Maii	21	c	
	1154	2	4	4	12	kalend.	Aprilis	2 nonarum	Aprilis	17	b	
	1155	3	15	5	13	12. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	20	a	
	1156	4	26	7	14	5. iduum	Aprilis	17. kalend.	Maii	20	gf	
	1157	5	7	1	15	4. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	16	e	
Hendecas,	1158	6	18	2	16	15. kalend.	Maii	12. kalend.	Maii	17	d	

Circulus ſexageſimuſſecundus, ſecundùm eundem Dionyſium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta luna,		Dies Dominicus Paſchæ,		Luna ipſius diei,	Litera Dominicalis,	
	1159	7	0	3	17	nonæ	Aprilis	2. iduum	Aprilis	21	c	
	1160	8	11	5	18	8. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	16	ba	
	1161	9	22	6	19	idus	Aprilis	16. kalend.	Maii	17	g	
	1162	10	3	7	1	4. nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	20	f	
	1163	11	14	1	2	11. kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	16	e	
	1164	12	25	3	3	4. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	15	dc	
	1165	13	6	4	4	3. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	19	b	
Ogdoas,	1166	14	17	5	5	14. kalend.	Maii	8 kalend.	Aprilis	20	a	
	1167	15	28	6	6	7. iduum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	15	g	Sexageſimuſ-ſecundus decennovennalis.
	1168	1	9	1	7	6. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	18	fe	
	1169	2	20	2	8	17. kalend.	Maii	12. kalend.	Maii	19	d	
	1170	3	1	3	9	2. nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	15	c	
	1171	4	12	4	10	9. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	18	b	
	1172	5	23	6	11	2. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maii	18	ag	
	1173	6	4	7	12	kalend.	Aprilis	6. iduum	Aprilis	21	f	
	1174	7	15	1	13	12. kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	17	e	
	1175	8	26	2	14	5. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	18	d	
	1176	9	7	4	15	4. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	20	cb	
Hendecas,	1177	10	18	5	16	15. kalend.	Maii	8. kalend.	Maii	21	a	

Circulus Sexagesimustertius, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta luna,	Dies Dominicus Paschæ,	luna ipsius diei,	Litera Dominicalis.	
	1178	4	6	6	17	nonæ Aprilis	5. iduum Aprilis	18	g	
	1179	5	11	7	18	8. calend. Aprilis	7. calend. Aprilis	15	f	
	1180	6	22	2	19	idus Aprilis	12. calend. Maij	21	ed	
	1181	7	3	3	1	4 nonarum Aprilis	nonæ Aprilis	17	c	
	1182	8	14	4	2	11. calend. Aprilis	5. calend. Aprilis	20	b	
	1183	9	25	5	3	4. iduum Aprilis	15. calend. Maij	21	a	
	1184	10	6	7	4	3. calend. Aprilis	calend. Aprilis	16	gf	
	1185	11	17	1	5	14. calend. Maij	11. calend. Maij	17	e	
Ogdoas,	1186	12	28	2	6	7. iduum Aprilis	idus Aprilis	20	d	Sexagesimustertius decennovenna-lis.
	1187	13	9	3	7	6. calend. Aprilis	4. calend. Aprilis	16	c	
	1188	14	20	5	8	17. calend. Maij	15. calend. Maij	16	ba	
	1189	15	1	6	9	2. nonarum Aprilis	5. iduum Aprilis	18	g	
	1190	1	12	7	10	9. calend. Aprilis	8. calend. Aprilis	15	f	
	1191	2	23	1	11	2. iduum Aprilis	18. calend. Maij	16	e	
	1192	3	4	3	12	calend. Aprilis	nonæ Aprilis	18	dc	
	1193	4	15	4	13	12. calend. Aprilis	5. calend. Aprilis	21	b	
	1194	5	26	5	14	5. iduum Aprilis	7. iduum Aprilis	15	a	
	1195	6	7	6	15	4. calend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	18	g	
Hendecas,	1196	7	18	1	16	15. calend. Maij	11. calend. Maij	18	fe	

Circulus Sexagesimusquartus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta luna,	Dies Dominicus Paschæ,	luna ipsius diei,	Litera Dominicalis.	
	1197	8	0	2	17	nonæ Aprilis	8. iduum Aprilis	15	d	
	1198	9	11	3	18	8. calend. Aprilis	4. calend. Aprilis	18	c	
	1199	10	22	4	19	idus Aprilis	14. calend. Maij	19	b	
	1200	11	3	6	1	4. nonarum Aprilis	5. iduum Aprilis	21	ag	
	1201	12	14	7	2	11. calend. Aprilis	9. calend. Aprilis	17	f	
	1202	13	25	1	3	4. iduum Aprilis	18. calend. Maij	18	e	
	1203	14	6	2	4	3. calend. Aprilis	8. iduum Aprilis	21	d	
	1204	15	17	4	5	14. calend. Maij	7. calend. Maij	21	cb	
Ogdoas,	1205	1	28	5	6	7. iduum Aprilis	4. iduum Aprilis	17	a	Sexagesimusquartus decennovenalis.
	1206	2	9	6	7	6. calend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	20	g	
	1207	3	20	7	8	17. calend. Maij	10. calend. Maij	21	f	
	1208	4	1	2	9	2. nonarum Aprilis	8. iduum Aprilis	16	ed	
	1209	5	12	3	10	9. calend. Aprilis	4. calend. Aprilis	19	c	
	1210	6	23	4	11	2. iduum Aprilis	14. calend. Maij	20	b	
	1211	7	4	5	12	calend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	16	a	
	1212	8	15	7	13	12. calend. Aprilis	8. calend. Aprilis	18	gf	
	1213	9	26	1	14	5. iduum Aprilis	18. calend. Maij	19	e	
	1214	10	7	2	15	4. calend. Aprilis	3. calend. Aprilis	15	d	
Hendecas,	1215	11	18	3	16	15. calend. Maij	13. calend. Maij	16	c	

Circulus Sexagesimusquintus, secundum eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta luna,	Dies Dominicus Paschæ,	Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
1221	2	0	5	17	nonæ Aprilis	4. iduum Aprilis	19	b a	
1227	3	11	6	18	8. calend. Aprilis	7. calend. Aprilis	15	g	
1228	4	22	7	19	idus Aprilis	17. calend. Maij	16	f	
1219	5	3	1	1	4 nonarum Aprilis	7. iduum Aprilis	19	e	
1220	6	14	3	2	11. calend. Aprilis	4. calend. Aprilis	21	d c	
1221	7	25	4	3	4. iduum Aprilis	3. iduum Aprilis	15	b	
1222	8	6	5	4	3. calend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	18	a	
1223	9	17	6	5	14. calend. Maij	9. calend. Maij	19	g	Sexagesimus-
1224	10	28	1	6	7. iduum Aprilis	18. calend. Maij	21	f e	quintus decen-
1225	11	9	2	7	6. calend. Aprilis	3. calend. Aprilis	17	d	novenna-
1226	12	20	3	8	17. calend. Maij	13. calend. Maij	18	c	lis.
1227	13	1	4	9	2. nonarum Aprilis	3. iduum Aprilis	21	b	
1228	14	12	6	10	9. calend. Aprilis	7. calend. Aprilis	16	a g	
1229	15	23	7	11	2. iduum Aprilis	17. calend. Maij	17	f	
1230	1	4	1	12	calend. Aprilis	7. iduum Aprilis	20	e	
1231	2	15	2	13	12. calend. Aprilis	10. calend. Aprilis	16	d	
1232	3	26	4	14	5. iduum Aprilis	3. iduum Aprilis	16	c b	
1233	4	7	5	15	4. calend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	19	a	
1234	5	18	6	16	15. calend. Maij	9. calend. Maij	20	g	

Ogdoas, Hendecas,

Circulus Sexagesimussextus, secundum eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta luna,	Dies Dominicus Paschæ,	Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
1235	6	0	7	17	nonæ Aprilis	7. iduum Aprilis	16	f	
1236	7	11	2	18	8. calend. Aprilis	3. calend. Aprilis	19	e d	
1237	8	22	3	19	idus Aprilis	13. calend. Maij	20	c	
1238	9	3	4	1	4. nonarum Aprilis	2. nonarum Aprilis	16	b	
1239	10	14	5	2	11. calend. Aprilis	6. calend. Aprilis	19	a	
1240	11	25	7	3	4. iduum Aprilis	17. calend. Maij	19	g f	
1241	12	6	1	4	3. calend. Aprilis	2. calend. Aprilis	15	e	
1242	13	17	2	5	14. calend. Maij	12. calend. Aprilis	18	d	Sexagesimus-
1243	14	28	3	6	7. iduum Aprilis	2. iduum Aprilis	19	c	sextus decen-
1244	15	9	5	7	6. calend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	21	b a	novenna-
1245	1	20	6	8	17. calend. Maij	16. calend. Maij	15	g	lis.
1246	2	1	7	9	2. nonarum Aprilis	6. iduum Aprilis	18	f	
1247	3	12	1	10	9. calend. Aprilis	2. calend. Aprilis	21	e	
1248	4	23	3	11	2. iduum Aprilis	13 calend. Maij	21	d c	
1249	5	4	4	12	calend. Aprilis	2. nonarum Aprilis	17	b	
1250	6	15	5	13	12. calend. Aprilis	6. calend. Aprilis	20	a	
1251	7	26	6	14	5. iduum Aprilis	6. calend. Maij	21	g	
1252	8	7	1	15	4. calend. Aprilis	2. calend. Aprilis	16	f e	
1253	9	18	2	16	15. calend. Maij	12. calend. Maij	17	d	

Ogdoas, Hendecas,

Circulus Sexagesimus septimus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Littera Dominicalis.	
	1254	10	0	3	17	nonæ	Aprilis	2. iduum	Aprilis	21	g	
	1255	11	11	4	18	8. calend.	Aprilis	5. calend.	Aprilis	17	f	
	1256	12	22	6	19	idus	Aprilis	16. calend.	Maij	17	e d	
	1257	13	3	7	1	4 nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	20	c	
	1258	14	14	1	2	11. calend.	Aprilis	9. calend.	Aprilis	16	b	
	1259	15	25	2	3	4. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	17	a	
	1260	1	6	4	4	3. calend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	19	g f	
	1261	2	17	5	5	14. calend.	Maij	8. calend.	Maij	20	e	Sexagesimus-
Ogdoas,	1262	3	28	6	6	7. iduum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	16	d	septimus decen-
	1263	4	9	7	7	6. calend.	Aprilis	calend.	Aprilis	19	c	novenna-
	1264	5	20	2	8	17. calend.	Maij	11. calend.	Maij	18	b a	lis.
	1265	6	1	3	9	2. nonarum.	Aprilis	nonæ	Aprilis	15	g	
	1266	7	12	4	10	9. calend.	Aprilis	5. calend.	Aprilis	18	f	
	1267	8	23	5	11	2. iduum	Aprilis	15. calend.	Maij	19	e	
	1268	9	4	7	12	calend.	Aprilis	6. iduum	Aprilis	21	d c	
	1269	10	15	1	13	12. calend.	Aprilis	8. calend.	Aprilis	17	b	
	1270	11	26	2	14	5. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	18	a	
	1271	12	7	3	15	4. calend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	21	g	
Hendecas,	1272	13	18	5	16	15. calend.	Maij	8. calend.	Maij	21	f e	

Circulus Sexagesimus octavus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes.	Cycli lunares,	Decima quarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Littera Dominicalis,	
	1273	14	0	6	17	nonæ	Aprilis	5. iduum	Aprilis	18	d	
	1274	15	11	7	18	8. calend.	Aprilis	calend.	Aprilis	21	c	
	1275	1	22	1	19	idus	Aprilis	18. calend.	Maij	15	b	
	1276	2	3	3	1	4. nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	17	a g	
	1277	3	14	4	2	11. calend.	Aprilis	5. calend.	Aprilis	20	f	
	1278	4	25	5	3	4. iduum	Aprilis	15. calend.	Maij	21	e	
	1279	5	6	7	4	3. calend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	17	d	
	1280	6	17	1	5	14. calend.	Maij	11. calend.	Aprilis	17	c b	Sexagesimus-
Ogdoas,	1281	7	28	2	6	7. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	20	a	octavus decen-
	1282	8	9	3	7	6. calend.	Aprilis	4. calend.	Aprilis	16	g	novenna-
	1283	9	20	4	8	17. calend.	Maij	14. calend.	Maij	17	f	lis.
	1284	10	1	6	9	2. nonarum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	19	e d	
	1285	11	12	7	10	9. calend.	Aprilis	8. calend.	Aprilis	15	c	
	1286	12	23	1	11	2. iduum	Aprilis	18. calend.	Maij	16	b	
	1287	13	4	2	12	calend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	19	a	
	1288	14	15	4	13	12. calend.	Aprilis	5. calend.	Aprilis	21	g f	
	1289	15	26	5	14	5. iduum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	15	e	
	1290	1	7	6	15	4. calend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	18	d	
Hendecas,	1291	2	18	7	16	15. calend.	Maij	10. calend.	Maij	19	c	

Circulus Sexageſimusnonus, ſecundum eundem Dionyſium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta luna,	Dies Dominicus Paſchæ,	Luna ipſius diei,	Litera Dominicalis,	
	1292	3	0	2	17	nonæ Aprilis	7. iduum Aprilis	15	c b	
	1293	4	11	3	18	8. calend. Aprilis	4. calend. Aprilis	18	a	
	1294	5	22	4	19	idus Aprilis	1. calend. Maij	19	g	
	1295	6	3	5	1	4. nonarum Aprilis	3. nonarum Aprilis	15	f	
	1296	7	14	7	2	11. calend. Aprilis	8. calend. Aprilis	17	e d	
	1297	8	25	1	3	4. iduum Aprilis	18. calend. Maij	18	c	
	1298	9	6	2	4	3. calend. Aprilis	8 iduum Aprilis	21	b	
	1299	10	17	3	5	14. calend. Maij	13. calend. Maij	15	a	Sexageſimus-nonus decen-novenna. lis.
Ogdoas,	1300	11	28	5	6	7. iduum Aprilis	4. iduum Aprilis	17	g f	
	1301	12	9	6	7	6. calend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	20	e	
	1302	13	20	7	8	17. calend. Maij	10. calend. Maij	21	d	
	1303	14	1	1	9	2. nonarum Aprilis	7. iduum Aprilis	17	c	
	1304	15	12	3	10	9. calend. Aprilis	4. calend. Aprilis	19	b a	
	1305	1	23	4	11	2. iduum Aprilis	14. calend. Maij	20	g	
	1306	2	4	5	12	calend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	16	f	
	1307	3	15	6	13	12. calend. Aprilis	7. calend. Aprilis	19	e	
	1308	4	26	1	14	5. iduum Aprilis	18 calend. Maij	19	d c	
	1309	5	7	2	15	4. calend. Aprilis	3 calend. Aprilis	15	b	
Hendecas,	1310	6	18	3	16	15. calend. Maij	13. calend. Maij	16	a	

Circulus ſeptuageſimus, ſecundum eundem Dionyſium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes.	Cycli lunares,	Decima quarta luna,	Dies Dominicus Paſchæ,	Luna ipſius diei,	Litera Dominicalis,	
	1311	7	0	4	17	nonæ Aprilis	6. iduum Aprilis	17	g	
	1312	8	11	6	18	8. calend. Aprilis	7. calend. Aprilis	15	f e	
	1313	9	22	7	19	idus Aprilis	17. calend. Maij	16	d	
	1314	10	3	1	1	4. nonarum Aprilis	7. iduum Aprilis	19	c	
	1315	11	14	2	2	11. calend. Aprilis	10. calend. Aprilis	15	b	
	1316	12	25	4	3	4. iduum Aprilis	3. iduum Aprilis	20	a g	
	1317	13	6	5	4	3. calend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	18	f	
	1318	14	17	6	5	14. calend. Maij	9. calend. Maij	19	e	Septuage-mus decenno-vennalis.
Ogdoas,	1319	15	28	7	6	7. iduum Aprilis	6. iduum Aprilis	15	d	
	1320	1	9	2	7	6. calend. Aprilis	3. calend. Aprilis	17	c b	
	1321	2	20	3	8	17. calend. Maij	13. calend. Maij	18	a	
	1322	3	1	4	9	2. nonarum Aprilis	3. iduum Aprilis	2	g	
	1323	4	12	5	10	9. calend. Aprilis	6. calend. Aprilis	17	f	
	1324	5	23	7	11	2. iduum Aprilis	17. calend. Maij	17	e d	
	1325	6	4	1	12	calend. Aprilis	6. iduum Aprilis	20	c	
	1326	7	15	2	13	12. calend. Aprilis	10. calend. Aprilis	16	b	
	1327	8	26	3	14	5. iduum Aprilis	2. iduum Aprilis	17	a	
	1328	9	7	5	15	4. calend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	19	g f	
Hendecas,	1329	10	18	6	16	15. calend. Maij	9. calend. Maij	20	e	

Circulus septuagesimus primus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
	1330	6	0	7	17	nonæ	Aprilis	6. iduum	Aprilis	17	d	
	1331	7	11	1	18	8. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	20	c	
	1332	8	22	3	19	idus	Aprilis	12. calend.	Maij	20	ba	
	1333	9	3	4	1	4 nonarum	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	16	gg	
	1334	10	14	5	2	11. calend.	Aprilis	6. calend.	Aprilis	19	f	
	1335	11	25	6	3	4. iduum	Aprilis	16. calend.	Maij	20	e	
	1336	12	6	1	4	3. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	15	dc	
	1337	13	17	2	5	14. calend.	Maij	12. calend.	Maij	16	b	Septuagesimus
Ogdoas,	1338	14	28	3	6	7. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	19	a	primus decen-
	1339	15	9	4	7	6. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	15	g	novenna-
	1340	1	20	6	8	17. calend.	Maij	13. calend.	Maij	15	fe	lis.
	1341	2	1	7	9	2. nonarum.	Aprilis	3. iduum	Aprilis	18	d	
	1342	3	12	1	10	9. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	21	c	
	1343	4	23	2	11	2. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	15	b	
	1344	5	4	4	12	calend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	17	ag	
	1345	6	15	5	13	12. calend.	Aprilis	7. calend.	Aprilis	20	f	
	1346	7	26	6	14	5. iduum	Aprilis	16 calend.	Maij	21	e	
	1347	8	7	7	15	4. calend.	Aprilis	calend.	Aprilis	17	d	
Hendecas,	1348	9	18	2	16	15. calend.	Maij	12. calend.	Maij	17	cb	

Circulus septuagesimus secundus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
	1349	10	0	3	17	nonæ	Aprilis	2. iduum	Aprilis	21	a	
	1350	11	11	4	18	8. calend.	Aprilis	5. calend.	Aprilis	17	g	
	1351	12	22	5	19	idus	Aprilis	15. calend.	Maij	18	f	
	1352	13	3	7	1	4. nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	20	ed	
	1353	14	14	1	2	11. calend.	Aprilis	9. calend.	Aprilis	16	c	
	1354	15	25	2	3	4. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	17	b	
	1355	1	6	3	4	3. calend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	20	a	
	1356	2	17	5	5	14. calend.	Maij	8. calend.	Maij	20	gf	Septuagesimus
Ogdoas,	1357	3	28	6	6	7. iduum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	16	e	secundus de-
	1358	4	9	7	7	6. calend.	Aprilis	calend.	Aprilis	19	d	cennoven-
	1359	5	20	1	8	17. calend.	Maij	11. calend.	Maij	20	c	nalis.
	1360	6	1	3	9	2. nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	15	ba	
	1361	7	12	4	10	9. calend.	Aprilis	5. calend.	Aprilis	18	g	
	1362	8	23	5	11	2. iduum	Aprilis	15. calend.	Maij	19	f	
	1363	9	4	6	12	calend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	15	e	
	1364	10	15	1	13	12. calend.	Aprilis	9. calend.	Aprilis	17	dc	
	1365	11	26	2	14	5. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	18	b	
	1366	12	7	3	15	4. calend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	21	a	
Hendecas,	1367	13	18	4	16	15. calend.	Maij	14. calend.	Maij	15	g	

Circulus septuagesimus tertius, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta luna,	Dies Dominicus Paschæ,	Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis.	
	1368	3	0	6	17	nonæ Aprilis	5. iduum Aprilis	14	f e	
	1369	4	11	7	18	8. calend. Aprilis	calend. Aprilis	21	d	
	1370	5	22	1	19	idus Aprilis	18. calend. Maij	15	c	
	1371	6	3	2	1	4 nonarum Aprilis	8. iduum Aprilis	18	b a	
	1372	7	14	4	2	11. calend. Aprilis	5. calend. Aprilis	20	g	
	1373	8	25	5	3	4. iduum Aprilis	15. calend. Maij	21	f	
	1374	9	6	6	4	3. calend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	17	e	
	1375	10	17	7	5	14. calend. Maij	10. calend. Maij	18	d c	Septuagesimus-
Ogdoas,	1376	11	28	2	6	7. iduum Aprilis	idus Aprilis	20	b	tertius decen-
	1377	12	9	3	7	6. calend. Aprilis	4. calend. Aprilis	16	a	novenna-
	1378	13	20	4	8	17. calend. Maij	14. calend. Maij	17	g	lis.
	1379	14	1	5	9	2. nonarum Aprilis	4 iduum Aprilis	20	f e	
	1380	15	12	7	10	9. calend. Aprilis	8. calend. Aprilis	15	d	
	1381	1	23	1	11	2. iduum Aprilis	19. calend. Maij	16	c	
	1382	2	4	2	12	calend. Aprilis	8. iduum Aprilis	19	b	
	1383	3	15	3	13	12. calend. Aprilis	11. calend. Aprilis	15	a g	
	1384	4	26	5	14	5. iduum Aprilis	4. iduum Aprilis	15	f	
	1385	5	7	6	15	4. calend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	18	e	
Hendecas,	1386	6	18	7	16	15. calend. Maij	10. calend. Maij	19	d	

Circulus septuagesimusquartus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes.	Cycli lunares,	Decima quarta luna,	Dies Dominicus Paschæ,	Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis,	
	1387	7	0	1	17	nonæ Aprilis	8. iduum Aprilis	16	c b	
	1388	8	11	3	18	8. calend. Aprilis	4. calend. Aprilis	18	a	
	1389	9	22	4	19	idus Aprilis	14. calend. Maij	19	g	
	1390	10	3	5	1	4. nonarum Aprilis	3. nonarum Aprilis	15	f	
	1391	11	14	6	2	11. calend. Aprilis	7. calend. Aprilis	18	e d	
	1392	12	25	1	3	4. iduum Aprilis	18. calend. Maij	18	c	
	1393	13	6	2	4	3. calend. Aprilis	8. iduum Aprilis	21	b	
	1394	14	17	3	5	14. calend. Maij	13. calend. Maij	15	a	Septuagesimus-
Ogdoas,	1395	15	28	4	6	7. iduum Aprilis	3. iduum Aprilis	18	g f	quartus decen-
	1396	1	9	6	7	6. calend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	20	e	novenna-
	1397	2	20	7	8	17. calend. Maij	10. calend. Maij	21	d	lis.
	1398	3	1	1	9	2. nonarum Aprilis	7. iduum Aprilis	17	c	
	1399	4	12	2	10	9. calend. Aprilis	3. calend. Aprilis	20	b a	
	1400	5	23	4	11	2. iduum Aprilis	14. calend. Maij	20	g	
	1401	6	4	5	12	calend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	16	f	
	1402	7	15	6	13	12. calend. Aprilis	7. calend. Aprilis	19	e	
	1403	8	26	7	14	5. iduum Aprilis	17. calend. Maij	20	d c	
	1404	9	7	2	15	4. calend. Aprilis	3. calend. Aprilis	15	b	
Hendecas,	1405	10	18	3	16	15. calend. Maij	13. calend. Maij	16	a	

Circulus septuagesimus quintus, secundum eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis.	
1406	11	0	4	17	nonæ	Aprilis	3. iduum	Aprilis	20	g	
1407	12	11	5	18	8. calend.	Aprilis	6. calend.	Aprilis	16	f e	
1408	13	22	7	19	idus	Aprilis	17. calend.	Maij	16	d	
1409	14	3	1	1	4. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	19	c	
1410	15	14	2	2	11. calend.	Aprilis	10. calend.	Aprilis	15	b	
1411	1	25	3	3	4. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	16	a g	
1412	2	6	5	4	3. calend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	18	f	
1413	3	17	6	5	14. calend.	Maij	9. calend.	Maij	19	e	Septuagesimus
1414	4	28	7	6	7. iduum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	15	d	quintus decen-
1415	5	9	1	7	6. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	18	c b	novennalis.
1416	6	20	3	8	17. calend.	Maij	13. calend.	Maij	18	a	
1417	7	1	4	9	2. nonarum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	21	g	
1418	8	12	5	10	9. calend.	Aprilis	6. calend.	Aprilis	17	f	
1419	9	23	6	11	2. iduum	Aprilis	16. calend.	Maij	18	c d	
1420	10	4	1	12	calend.	Aprilis	7. iduum	Aprilis	20	c	
1421	11	15	2	13	12. calend.	Aprilis	10. calend.	Aprilis	16	b	
1422	12	26	3	14	5. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	17	a	
1423	13	7	4	15	4. calend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	20	g f	
1424	14	18	6	16	15. calend.	Maij	9. calend.	Maij	20	e	

Ogdoas.

Hendecas.

Circulus septuagesimus sextus, secundum eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta Luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis.	
1425	15	0	7	17	nonæ	Aprilis	6. iduum	Aprilis	17	d	
1426	1	11	1	18	8. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	20	c	
1427	2	22	2	19	idus	Aprilis	12. calend.	Maij	21	b a	
1428	3	3	4	1	4. nonarum	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	16	g	
1429	4	14	5	2	11. calend.	Aprilis	6. calend.	Aprilis	19	f	
1430	5	25	6	3	4. iduum.	Aprilis	16. calend.	Maij	20	e	
1431	6	6	7	4	3. calend.	Aprilis	calend.	Aprilis	16	d c	
1432	7	17	2	5	14. calend.	Maij	12. calend.	Maij	16	b	
1433	8	28	3	6	7. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	18	a	Septuagesimus
1434	9	9	4	7	6. calend.	Aprilis	5. calend.	Aprilis	15	g	sextus decen-
1435	10	20	5	8	17. calend.	Maij	15. calend.	Maij	16	f e	novennalis.
1436	11	1	7	9	2. nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	18	d	
1437	12	12	1	10	9. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	21	c	
1438	13	23	3	11	2. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	15	b	
1439	14	4	4	12	calend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	18	a g	
1440	15	15	5	13	12. calend.	Aprilis	6. calend.	Aprilis	20	f	
1441	1	26	6	14	5. iduum	Aprilis	16. calend.	Maij	21	e	
1442	2	7	7	15	4. calend.	Aprilis	calend.	Aprilis	17	d	
1443	3	18	1	16	15. calend.	Maij	12. calend.	Maij	18	c b	

Ogdoas.

Hendecas.

Circulus septuagesimus septimus, secundum eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Littera Dominicalis.	
1444	4	0	3	17	nonæ	Aprilis	2. iduum	Aprilis	21	gg	
1445	5	11	4	18	8. calend.	Aprilis	5. calend.	Aprilis	16	f	
1446	6	22	5	19	idus	Aprilis	15. calend.	Maij	18	ed	
1447	7	3	6	1	4. nonarum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	21	c	
1448	8	14	1	2	11. calend.	Aprilis	9. calend.	Aprilis	16	b	
1449	9	25	2	3	4. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	17	a	
1450	10	6	3	4	3. calend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	20	gf	
1451	11	17	4	5	14. calend.	Maij	7. calend.	Maij	21	e	Septuagesimus septimus decennovennalis.
1452	12	28	6	6	7. iduum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	15	d	
1453	13	9	7	7	6. calend.	Aprilis	calend.	Aprilis	19	c	
1454	14	20	1	8	17. calend.	Maij	11. calend.	Maij	20	ba	
1455	15	1	2	9	2. nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	16	g	
1456	1	12	4	10	9. calend.	Aprilis	5. calend.	Aprilis	18	fe	
1457	2	23	5	11	2. iduum	Aprilis	15. calend.	Maij	19	e	
1458	3	4	6	12	calend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	15	dc	
1459	4	15	7	13	12. calend.	Aprilis	8. calend.	Aprilis	18	b	
1460	5	26	2	14	5. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	18	a	
1461	6	7	3	15	4. calend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	20	g	
1462	7	18	4	16	15. calend.	Maij	14. calend.	Maij	15	fe	

Ogdoas.

Hendecas,

Circulus septuagesimus octavus secundum, eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta Luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Littera Dominicalis.	
1463	8	0	5	17	nonæ	Aprilis	4. iduum	Aprilis	19	d	
1464	9	11	7	18	8. calend.	Aprilis	calend.	Aprilis	21	c	
1465	10	22	1	19	idus	Aprilis	18. calend.	Maij	15	b	
1466	11	3	2	1	4. nonarum	Aprilis	8. calend.	Aprilis	18	ag	
1467	12	14	3	2	11. calend.	Aprilis	4. calend.	Aprilis	21	f	
1468	13	25	5	3	4. iduum.	Aprilis	15. calend.	Maij	21	e	
1469	14	6	6	4	3. calend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	17	d	
1470	15	17	7	5	14. calend.	Maij	10. calend.	Maij	18	cb	
1471	1	28	1	6	7. iduum	Aprilis	18. calend.	Maij	21	a	Septuagesimus octavus decennovennalis.
1472	2	9	3	7	6. calend.	Aprilis	4. calend.	Aprilis	16	g	
1473	3	20	4	8	17. calend.	Maij	14. calend.	Maij	17	f	
1474	4	1	5	9	2. nonarum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	20	ed	
1475	5	12	6	10	9. calend.	Aprilis	7. calend.	Aprilis	16	c	
1476	6	23	1	11	2. iduum	Aprilis	18. calend.	Maij	16	b	
1477	7	4	2	12	calend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	17	a	
1478	8	15	3	13	12. calend.	Aprilis	11. calend.	Aprilis	15	gf	
1479	9	26	4	14	5. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	16	e	
1480	10	7	6	15	4. calend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	18	d	
1481	11	18	7	16	15. calend.	Maij	10. calend.	Maij	19	c	

Ogdoas,

Hendecas,

Circulus septuagesimus nonus, secundum eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis.	
1482	13	0	1	17	nonæ	Aprilis	7. iduum	Aprilis	17	b a	
1483	14	11	2	18	8. calend.	Aprilis	3. calend.	Aprilis	19	g	
1484	15	22	4	19	idus	Aprilis	14. calend.	Maij	18	f	
1485	1	3	5	1	4. nonarum	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	15	e	
1486	2	14	6	2	11. calend.	Aprilis	7. calend.	Aprilis	18	d c	
1487	3	25	7	3	4. iduum	Aprilis	17. calend.	Maij	19	b	
1488	4	6	2	4	3. calend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	21	a	
Ogdoas. 1489	5	17	3	5	14. calend.	Maij	13. calend.	Maij	15	g	Septuagesimus
1490	6	28	4	6	7. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	18	f e	nonus decen-
1491	7	9	5	7	6. calend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	21	d	novennalis.
1492	8	20	7	8	17. calend.	Maij	6. calend.	Maij	21	c	
1493	9	1	1	9	2. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	17	b	
1494	10	12	2	10	9. calend.	Aprilis	3. calend.	Aprilis	20	a g	
1495	11	23	3	11	2. iduum	Aprilis	13. calend.	Maij	21	f	
1496	12	4	5	12	calend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	16	e	
1497	13	15	6	13	12. calend.	Aprilis	7. calend.	Aprilis	19	d	
1498	14	26	7	14	5. iduum	Aprilis	17. calend.	Maij	20	c b	
1499	15	7	1	15	4. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	16	a	
Hendecas, 1500	1	18	3	16	15. calend.	Maij	13. calend.	Maij	16	g	

Circulus octogesimus secundum eundem Dionysium.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta Luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis.	
1501	2	0	4	17	nonæ	Aprilis	3. iduum	Aprilis	20	f	
1502	3	11	5	18	8. calend.	Aprilis	6. calend.	Aprilis	16	e d	
1503	4	22	6	19	idus	Aprilis	16. calend.	Maij	17	c	
1504	5	3	1	1	4. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	19	b	
1505	6	14	2	2	11. calend.	Aprilis	10. calend.	Aprilis	15	a	
1506	7	25	3	3	4. iduum.	Aprilis	2. iduum	Aprilis	16	g f	
1507	8	6	4	4	3. calend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	19	e	
Ogdoas, 1508	9	17	6	5	14. calend.	Maij	9. calend.	Maij	19	d	
1509	10	28	7	6	7. iduum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	15	c	Octogesimus
1510	11	9	1	7	6. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	18	b a	decennoven-
1511	12	20	2	8	17. calend.	Maij	12. calend.	Maij	19	g	nalis.
1512	13	1	4	9	2. nonarum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	21	f	
1513	14	12	5	10	9. calend.	Aprilis	6. calend.	Aprilis	17	e	
1514	15	23	6	11	2. iduum	Aprilis	16. calend.	Maij	18	d c	
1515	1	4	7	12	calend.	Aprilis	6. iduum	Aprilis	21	b	
1516	2	15	2	13	12. calend.	Aprilis	10. calend.	Aprilis	16	a	
1517	3	26	3	14	5. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	17	g	
1518	4	7	4	15	4. calend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	20	f e	
Hendecas, 1519	5	18	5	16	15. calend.	Maij	8. calend.	Maij	21	d	

Circulus octogesimus primus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis.	
	1520	1	0	7	17	nonæ	Aprilis	6. iduum	Aprilis	17	a g	
	1521	2	11	1	18	8. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	20	f	
	1522	3	22	2	19	idus	Aprilis	12. calend.	Maij	21	e	
	1523	4	3	3	1	4. nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	17	d	
	1524	5	14	5	2	11. calend.	Aprilis	6. calend.	Aprilis	19	c b	
	1525	6	25	6	3	4. iduum	Aprilis	16. calend.	Maij	20	a	
	1526	7	6	7	4	3. calend.	Aprilis	calend.	Aprilis	16	g	
	1527	8	17	1	5	14. calend.	Maij	11. calend.	Maij	16	f	Octogesimus primus decennovennalis.
Ogdoas.	1528	9	28	3	6	7. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	19	e d	
	1529	10	9	4	7	6. calend.	Aprilis	5. calend.	Aprilis	15	c	
	1530	11	20	5	8	17. calend.	Maij	15. calend.	Maij	16	b	
	1531	12	1	6	9	2. nonarum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	19	a	
	1532	13	12	1	10	9. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	21	g f	
	1533	14	23	2	11	2. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	15	e	
	1534	15	4	3	12	calend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	19	d	
	1535	1	15	4	13	12. calend.	Aprilis	5. calend.	Aprilis	21	c	
	1536	2	26	6	14	5. iduum	Aprilis	16. calend.	Maij	21	b a	
	1537	3	7	7	15	4. calend.	Aprilis	calend.	Aprilis	17	g	
Hendecas,	1538	4	18	1	16	15. calend.	Maij	11. calend.	Maij	18	f	

Circulus octogesimus secundus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta Luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis.	
	1539	5	0	2	17	nonæ	Aprilis	8. iduum	Aprilis	15	e	
	1540	6	11	4	18	8. calend.	Aprilis	5. calend.	Aprilis	17	d c	
	1541	7	22	5	19	idus	Aprilis	15. calend.	Maij	18	b	
	1542	8	3	6	1	4. nonarum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	21	a	
	1543	9	14	7	2	11. calend.	Aprilis	8. calend.	Aprilis	17	g	
	1544	10	25	2	3	4. iduum.	Aprilis	idus	Aprilis	17	f e	
	1545	11	6	3	4	3. calend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	20	d	
Ogdoas,	1546	12	17	4	5	14. calend.	Maij	7. calend.	Maij	21	c	
	1547	13	28	5	6	7. iduum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	17	b	Octogesimus secundus decennovennalis.
	1548	14	9	7	7	6. calend.	Aprilis	calend.	Aprilis	19	a g	
	1549	15	20	1	8	17. calend.	Maij	11. calend.	Maij	20	f	
	1550	1	1	2	9	2. nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	16	e	
	1551	2	12	3	10	9. calend.	Aprilis	4. calend.	Aprilis	19	d	
	552	3	23	5	11	2. iduum	Aprilis	15. calend.	Maij	19	c b	
	1553	4	4	6	12	calend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	15	a	
	554	5	15	7	13	12. calend.	Aprilis	8. calend.	Aprilis	18	g	
	1555	6	26	1	14	5. iduum	Aprilis	18. calend.	Maij	19	f	
	1556	7	7	3	15	4. calend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	21	e d	
Hendecas,	1557	8	18	4	16	15. calend.	Maij	14. calend.	Maij	15	c	

Circulus octogesimus quintus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis.	
	1558	15	0	5	17	nonæ	Aprilis	4. iduum	Aprilis	19	b	
	1559	1	11	6	18	8. calend.	Aprilis	7. calend.	Aprilis	15	a	
	1560	2	22	1	19	idus	Aprilis	18. calend.	Aprilis	15	g f	
	1561	3	3	2	1	4. nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	18	e	
	1562	4	14	3	2	11. calend.	Aprilis	4. calend.	Aprilis	21	d	
	1563	5	25	4	3	4. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	15	c	
	1564	6	6	6	4	3. calend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	17	b a	
	1565	7	17	7	5	14. calend.	Maij	10. calend.	Maij	18	g	Octogesimus
Ogdoas.	1566	8	28	1	6	7. iduum	Aprilis	18. calend.	Maij	21	f	tertius decen-
	1567	9	9	2	7	6. calend.	Aprilis	3. calend.	Aprilis	17	e	novennalis.
	1568	10	20	4	8	17. calend.	Maij	14. calend.	Maij	17	d c	
	1569	11	1	5	9	2. nonarum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	20	b	
	1570	12	12	6	10	9. calend.	Aprilis	7. calend.	Aprilis	16	a	
	1571	13	23	7	11	2. iduum	Aprilis	17. calend.	Maij	17	g	
	1572	14	4	2	12	calend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	19	f e	
	1573	15	15	3	13	12. calend.	Aprilis	11. calend.	Aprilis	15	d	
	1574	1	26	4	14	5. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	16	c	
	1575	2	7	5	15	4. calend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	19	b	
Hendecas.	1576	3	18	7	16	15. calend.	Maij	10. calend.	Maij	19	a g	

Circulus octogesimus quartus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta Luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis.	
	1577	4	0	1	17	nonæ	Aprilis	7. iduum	Aprilis	17	f	
	1578	5	11	2	18	8. calend.	Aprilis	3. calend.	Aprilis	19	e	
	1579	6	22	3	19	idus	Aprilis	13. calend.	Maij	20	d	
	1580	7	3	5	1	4. nonarum	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	15	c b	
	1581	8	14	6	2	11. calend.	Aprilis	7. calend.	Aprilis	18	a	
	1582	9	25	7	3	4. iduum.	Aprilis	17. calend.	Maij	19	g	
	1583	10	6	1	4	3. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	15	f	
Ogdoas.	1584	11	17	3	5	14. calend.	Maij	13. calend.	Maij	15	e d	
	1585	12	28	4	6	7. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	18	c	Octogesimus
	1586	13	9	5	7	6. calend.	Aprilis	3. nonarum	Aptilis	21	b	quartus decen-
	1587	14	20	6	8	17. calend.	Maij	16. calend.	Maij	15	a	novennalis.
	1588	15	1	1	9	2. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	17	g f	
	1589	1	12	2	10	9. calend.	Aprilis	3. calend.	Aprilis	20	e	
	1590	2	23	3	11	2. iduum	Aprilis	13. calend.	Maij	21	d	
	1591	3	4	4	12	calend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	17	c	
	1592	4	15	6	13	12. calend.	Aprilis	7. calend.	Aprilis	19	b a	
	1593	5	26	7	14	5. iduum	Aprilis	17. calend.	Maij	20	g	
	1594	6	7	1	15	4. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	16	f	
Hendecas.	1595	7	18	2	16	15. calend.	Maij	12. calend.	Maij	16	e	

Circulus octogesimus quintus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis.	
	1596	8	0	1	17	nonæ	Aprilis	8. iduum	Aprilis	16	dc	
	1597	9	11	2	18	8. calend.	Aprilis	3. calend.	Aprilis	19	b	
	1598	10	22	4	19	idus	Aprilis	14. calend.	Maij.	19	a	
	1599	11	3	5	1	4. nonarum	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	16	g	
	1600	12	14	6	2	11. calend.	Aprilis	8. calend.	Aprilis	18	fe	
	1601	13	25	7	3	4. iduum	Aprilis	17. calend.	Maij	19	d	
	1602	14	6	2	4	3. calend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	21	c	
	1603	15	17	3	5	14. calend.	Maij	13. calend.	Maij	15	b	Octogesimus quintus decennovennalis.
Ogdoas.	1604	1	28	4	6	7. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	18	ag	
	1605	2	9	5	7	6. calend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	21	f	
	1606	3	20	7	8	17. calend.	Maij	10. calend.	Maij	21	e	
	1607	4	1	1	9	2. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	16	d	
	1608	5	12	2	10	9. calend.	Aprilis	3. calend.	Aprilis	20	cb	
	1609	6	23	3	11	2. iduum	Aprilis	13. calend.	Maij	21	a	
	1610	7	4	5	12	calend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	16	g	
	1611	8	15	6	13	12. calend.	Aprilis	7. calend.	Aprilis	19	f	
	1612	9	26	7	14	5. iduum	Aprilis	17. calend.	Maij	20	ed	
	1613	10	7	1	15	4. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	16	c	
Hendecas,	1614	11	18	3	16	15. calend.	Maij	13. calend.	Maij	16	b	

Circulus octogesimus sextus, secundum eundem Dionysium.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decima quarta Luna,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei,	Litera Dominicalis.	
	1615	12	0	4	17	nonæ	Aprilis	3. iduum	Aprilis	20	a	
	1616	13	11	5	18	8. calend.	Aprilis	6. calend.	Aprilis	16	gf	
	1617	14	22	6	19	idus	Aprilis	16. calend.	Maij	17	e	
	1618	15	3	1	1	4. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	19	d	
	1619	1	14	2	2	11. calend.	Aprilis	8. calend.	Aprilis	15	c	
	1620	2	25	3	3	4. iduum.	Aprilis	2. iduum	Aprilis	16	ba	
	1621	3	6	4	4	3. calend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	19	g	
Ogdoas,	1622	4	17	6	5	14. calend.	Maij	9. calend.	Maij	19	f	
	1623	5	28	7	6	7. iduum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	15	e	Octogesimus sextus decennovennalis.
	1624	6	9	1	7	6. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	18	dc	
	1625	7	20	2	8	17. calend.	Maij	12. calend.	Maij	19	b	
	1626	8	1	4	9	2. nonarum	Aprilis	3. iduum.	Aprilis	21	a	
	1627	9	12	5	10	9. calend.	Aprilis	6. calend.	Aprilis	17	g	
	1628	10	23	6	11	2. iduum	Aprilis	16. calend.	Maij	18	fe	
	1629	11	4	7	12	calend.	Aprilis	6. iduum	Aprilis	21	d	
	1630	12	15	2	13	12. calend.	Aprilis	10. calend.	Aprilis	16	c	
	1631	13	26	3	14	5. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	17	b	
	1632	14	7	4	15	4. calend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	20	ag	
Hendecas,	1633	15	18	5	16	15. calend.	Maij	18. calend.	Maij	21	f	

PRIMVS CIRCVLVS DIONYSII ROM. SECVNDVM

Ordinem annorum Domini, talis esse debuit.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta Luna,	Dies Dominicus Paschæ,	Luna ipsius diei	Littera Dominicalis,	
3	6	0	1	17	nonæ Aprilis	8. iduum Aprilis	16		
4	7	11	2	18	8. calend. Aprilis	3. calend. Aprilis	19		
5	8	22	4	19	idus Aprilis	14. calend. Maij	19	b	
6	9	3	5	1	4. nonarum Aprilis	3. nonarum Aprilis	16		
7	10	14	6	2	11. calend. Aprilis	8. calend. Aprilis	18		
8	11	25	7	3	4. iduum Aprilis	17. calend. Maij	19		
9	12	6	2	4	3. calend. Aprilis	8. iduum Aprilis	21	b	
Ogdoas, 10	13	17	3	5	14. calend. Maj	13. calend. Maij	15		
11	14	28	4	6	7. iduum Aprilis	3. iduum Aprilis	18		
12	15	9	5	7	6. calend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	21		Bissextiles anni.
13	1	20	7	8	17. calend. Maij	10. calend. Maij	21	b	
14	2	1	1	9	2. nonarum Aprilis	7. iduum Aprilis	16		
15	3	12	2	10	9. calend. Aprilis	3. calend. Aprilis	20		
16	4	23	3	11	2. iduum Aprilis	13. calend. Maij	21		
17	5	4	5	12	calend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	16	b	
18	6	15	6	13	12. calend. Aprilis	7. calend. Aprilis	19		
19	7	26	7	14	5. iduum Aprilis	17. calend. Maij	20		
20	8	7	1	15	4. calend. Aprilis	2. calend. Aprilis	16		
Hendecas, 21	9	18	3	16	15. calend. Maij	13. calend. Maij	16	b	

Secundus cyclus Dionysii talis esse debuit, secundum ordinem annorum Domini.

Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta Luna,	Dies Dominicus Paschæ,	Luna ipsius diei	Littera Dominicalis,	
22	10	0	4	17	nonæ Aprilis	3. iduum Aprilis	20		
23	11	11	5	18	8. calend. Aprilis	6. calend. Aprilis	16		
24	12	22	6	19	idus Aprilis	16. calend. Maij	17		
25	13	3	1	1	4. nonarum Aprilis	7. iduum Aprilis	19	b	
26	14	14	2	2	11. calend. Aprilis	8. calend. Aprilis	15		
27	15	25	3	3	4. iduum Aprilis	2. iduum Aprilis	16		
28	1	6	4	4	3. calend. Aprilis	2. nonarum Aprilis	19		
Ogdoas, 29	2	17	6	5	14. calend. Maij	9. calend. Maij	19	b	
30	3	28	7	6	7. iduum Aprilis	6. iduum Aprilis	15		
31	4	9	1	7	6. calend. Aprilis	2. calend. Aprilis	18		Bissextiles anni.
32	5	20	2	8	17. calend. Maij	12. calend. Maij	19		
33	6	1	4	9	2. nonarum Aprilis	3. iduum Aprilis	21	b	
34	7	12	5	10	9. calend. Aprilis	6. calend. Aprilis	17		
35	8	23	6	11	2. iduum Aprilis	16. calend. Maij	18		
36	9	4	7	12	calend. Aprilis	6 iduum Aprilis	21		
37	10	15	2	13	12. calend. Aprilis	10. calend. Aprilis	16	b	
38	11	26	3	14	5. iduum Aprilis	2 iduum Aprilis	17		
39	12	7	4	15	4. calend. Aprilis	2. nonarum Aprilis	20		
Hendecas, 40	13	18	5	16	15. calend. Maij	8. calend. Maij	21		

D. CYRILLI EPISCOPI ALEXANDRINI PRIMVS cyclus decennovennalis.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta Lunæ,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Litera Dominicalis,	
	3	6	0	3	17	nonæ	Aprilis	2. iduum	Aprilis	21		
	4	7	11	5	18	8. calend.	Aprilis	6. calend.	Aprilis	15	b	
	5	8	22	6	19	idus	Aprilis	16. calend.	Maij	16		
	6	9	3	7	1	4. nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	20		
	7	10	14	1	2	11. calend.	Aprilis	9. calend.	Aprilis	16		
	8	11	25	3	3	4. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	16		
	9	12	6	4	4	3. calend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	19	b	
Ogdoas,	10	13	17	5	5	14. calend.	Maj	8. calend.	Maij	20		
	11	14	28	6	6	7. iduum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	16		
	12	15	9	1	7	6. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	18		Bissextiles anni.
	13	1	20	2	8	17. calend.	Maij	12. calend.	Aprilis	19	b	
	14	2	1	3	9	2. nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	15		
	15	3	12	4	10	9. calend.	Aprilis	5. calend.	Aprilis	18		
	16	4	23	6	11	2. iduum	Aprilis	16. calend.	Maij	18		
	17	5	4	7	12	calend.	Aprilis	6. iduum	Aprilis	21	b	
	18	6	15	1	13	12. calend.	Aprilis	11. calend.	Aprilis	17		
	19	7	26	2	14	5. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	18		
	20	8	7	4	15	4. calend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	20		
Hendecas,	21	9	18	5	16	15. calend.	Maij	8. calend.	Maij	21	b	

Secundus cyclus decennovennalis D. Cyrilli Episcopi Alexandrini.

	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Decimaquarta Lunæ,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius diei	Litera Dominicalis,	
	22	10	0	7	17	nonæ	Aprilis	6. iduum	Aprilis	17		
	23	11	11	2	18	8. calend.	Aprilis	3. calend.	Aprilis	19		
	24	12	22	3	19	idus	Aprilis	13. calend.	Maij	20		
	25	13	3	4	1	4. nonarum	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	16	b	
	26	14	14	5	2	11. calend.	Aprilis	6. calend.	Aprilis	19		
	27	15	25	7	3	4. iduum	Aprilis	17. calend.	Maij	19		
	28	1	6	1	4	3. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	15		
Ogdoas,	29	2	17	2	5	14. calend.	Maij	12. calend.	Maij	16	b	
	30	3	28	3	6	7. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	19		
	31	4	9	5	7	6. calend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	21		Bissextiles anni.
	32	5	20	6	8	17. calend.	Maij	16. calend.	Maij	15		
	33	6	1	7	9	2. nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	18	b	
	34	7	12	1	10	9. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	21		
	35	8	23	3	11	2. iduum	Aprilis	13. calend.	Maij	21		
	36	9	4	4	12	calend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	17		
	37	10	15	5	13	12. calend.	Aprilis	6. calend.	Aprilis	20	b	
	38	11	26	6	14	5. iduum	Aprilis	16. calend.	Maij	21		
	39	12	7	1	15	4. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	16		
Hendecas,	40	13	18	2	16	15. calend.	Maij	12. calend.	Maij	17		

Annus primus.

a	9	a	29	a	19
b	10	b	30	b	20
c	11	c	1	c	21
d	12	d	2	d	22
e	13	e	3	e	23
f	14	f	4	f	24
g	15	g	5	g	25
h	16	h	6	h	26
i	17	i	7	i	27
k	18	k	8	k	28
l	19	l	9	l	29
m	20	m	10	m	1
n	21	n	11	n	2
o	22	o	12	o	3
p	23	p	13	p	4
q	24	q	14	q	5
r	25	r	15	r	6
s	26	s	16	s	7
t	27	t	17	t	8
u	28	u	18	u	9

Annus secundus.

a	20	a	10	a	1
b	21	b	11	b	2
c	22	c	12	c	3
d	23	d	13	d	4
e	24	e	14	e	5
f	25	f	15	f	6
g	26	g	16	g	7
h	27	h	17	h	8
i	28	i	18	i	9
k	29	k	19	k	10
l	30	l	20	l	11
m	1	m	21	m	12
n	2	n	22	n	13
o	3	o	23	o	14
p	4	p	24	p	15
q	5	q	25	q	16
r	6	r	26	r	17
s	7	s	27	s	18
t	8	t	28	t	19
u	9	u	29	u	

Annus tertius.

a	1	a	21	a	11
b	2	b	22	b	12
c	3	c	23	c	13
d	4	d	24	d	14
e	5	e	25	e	15
f	6	f	26	f	16
g	7	g	27	g	17
h	8	h	28	h	18
i	9	i	29	i	19
k	10	k	30	k	20
l	11	l	1	l	21
m	12	m	2	m	22
n	13	n	3	n	23
o	14	o	4	o	24
p	15	p	5	p	25
q	16	q	6	q	26
r	17	r	7	r	27
s	18	s	8	s	28
t	19	t	9	t	29
u	20	u	10	u	

Annus quartus.

a	12	a	2	a	22
b	13	b	3	b	23
c	14	c	4	c	24
d	15	d	5	d	25
e	16	e	6	e	26
f	17	f	7	f	27
g	18	g	8	g	28
h	19	h	9	h	29
i	20	i	10	i	1
k	21	k	11	k	2
l	22	l	12	l	3
m	23	m	13	m	4
n	24	n	14	n	5
o	25	o	15	o	6
p	26	p	16	p	7
q	27	q	17	q	8
r	28	r	18	r	9
s	29	s	19	s	10
t	30	t	20	t	11
u	1	u	21	u	12

Annus quintus.

a	23	a	13	a	4
b	24	b	14	b	5
c	25	c	15	c	6
d	26	d	16	d	7
e	27	e	17	e	8
f	28	f	18	f	9
g	29	g	19	g	10
h	30	h	20	h	11
i	1	i	21	i	12
k	2	k	22	k	13
l	3	l	23	l	14
m	4	m	24	m	15
n	5	n	25	n	16
o	6	o	26	o	17
p	7	p	27	p	18
q	8	q	28	q	19
r	9	r	29	r	20
s	10	s	1	s	21
t	11	t	2	t	22
u	12	u	3	u	

Annus sextus.

a	4	a	24	a	14
b	5	b	25	b	15
c	6	c	26	c	16
d	7	d	27	d	17
e	8	e	28	e	18
f	9	f	29	f	19
g	10	g	30	g	20
h	11	h	1	h	21
i	12	i	2	i	22
k	13	k	3	k	23
l	14	l	4	l	24
m	15	m	5	m	25
n	16	n	6	n	26
o	17	o	7	o	27
p	18	p	8	p	28
q	19	q	9	q	29
r	20	r	10	r	1
s	21	s	11	s	2
t	22	t	12	t	3
u	23	u	13	u	4

Annus septimus.

a	15	a	5	a	25
b	16	b	6	b	26
c	17	c	7	c	27
d	18	d	8	d	28
e	19	e	9	e	29
f	20	f	10	f	1
g	21	g	11	g	2
h	22	h	12	h	3
i	23	i	13	i	4
k	24	k	14	k	5
l	25	l	15	l	6
m	26	m	16	m	7
n	27	n	17	n	8
o	28	o	18	o	9
p	29	p	19	p	10
q	30	q	20	q	11
r	1	r	21	r	12
s	2	s	22	s	13
t	3	t	23	t	14
u	4	u	24	u	15

Annus octavus.

a	26	a	16	a	7
b	27	b	17	b	8
c	28	c	18	c	9
d	29	d	19	d	10
e	30	e	20	e	11
f	1	f	21	f	12
g	2	g	22	g	13
h	3	h	23	h	14
i	4	i	24	i	15
k	5	k	25	k	16
l	6	l	26	l	17
m	7	m	27	m	18
n	8	n	28	n	19
o	9	o	29	o	20
p	10	p	1	p	21
q	11	q	2	q	22
r	12	r	3	r	23
s	13	s	4	s	24
t	14	t	5	t	25
u	15	u	6	u	26

Annus nonus

a	7	a	27	a	17
b	8	b	28	b	18
c	9	c	29	c	19
d	10	d	30	d	20
e	11	e	1	e	21
f	12	f	2	f	22
g	13	g	3	g	23
h	14	h	4	h	24
i	15	i	5	i	25
k	16	k	6	k	26
l	17	l	7	l	27
m	18	m	8	m	28
n	19	n	9	n	29
o	20	o	10	o	1
p	21	p	11	p	2
q	22	q	12	q	3
r	23	r	13	r	4
s	24	s	14	s	5
t	25	t	15	t	6
u	26	u	16	u	7

Annus decimus.

a	18	a	8	a	28
b	19	b	9	b	29
c	20	c	10	c	1
d	21	d	11	d	2
e	22	e	12	e	3
f	23	f	13	f	4
g	24	g	14	g	5
h	25	h	15	h	6
i	26	i	16	i	7
k	27	k	17	k	8
l	28	l	18	l	9
m	29	m	19	m	10
n	30	n	20	n	11
o	1	o	21	o	12
p	2	p	22	p	13
q	3	q	23	q	14
r	4	r	24	r	15
s	5	s	25	s	16
t	6	t	26	t	17
u	7	u	27	u	18

Annus undecimus

a	29	a	20	a	10
b	1	b	21	b	11
c	2	c	22	c	12
d	3	d	23	d	13
e	4	e	24	e	14
f	5	f	25	f	15
g	6	g	26	g	16
h	7	h	27	h	17
i	8	i	28	i	18
k	9	k	29	k	19
l	10	l	30	l	20
m	11	m	1	m	21
n	12	n	2	n	22
o	13	o	3	o	23
p	14	p	4	p	24
q	15	q	5	q	25
r	16	r	6	r	26
s	17	s	7	s	27
t	18	t	8	t	28
u	19	u	9	u	29

Annus duodecimus

a	10	a	30	a	20
b	11	b	1	b	21
c	12	c	2	c	22
d	13	d	3	d	23
e	14	e	4	e	24
f	15	f	5	f	25
g	16	g	6	g	26
h	17	h	7	h	27
i	18	i	8	i	28
k	19	k	9	k	29
l	20	l	10	l	1
m	21	m	11	m	2
n	22	n	12	n	3
o	23	o	13	o	4
p	24	p	14	p	5
q	25	q	15	q	6
r	26	r	16	r	7
s	27	s	17	s	8
t	28	t	18	t	9
u	29	u	19		

Annus decimus tertius

a	21	a	11	a	2
b	22	b	12	b	3
c	23	c	13	c	4
d	24	d	14	d	5
e	25	e	15	e	6
f	26	f	16	f	7
g	27	g	17	g	8
h	28	h	18	h	9
i	29	i	19	i	10
k	30	k	20	k	11
l	1	l	21	l	12
m	2	m	22	m	13
n	3	n	23	n	14
o	4	o	24	o	15
p	5	p	25	p	16
q	6	q	26	q	17
r	7	r	27	r	18
s	8	s	28	s	19
t	9	t	29	t	20
u	10	u	1		

Annus decimus quartus.

a	2	a	22	a	12
b	3	b	23	b	13
c	4	c	24	c	14
d	5	d	25	d	15
e	6	e	26	e	16
f	7	f	27	f	17
g	8	g	28	g	18
h	9	h	29	h	19
i	10	i	30	i	20
k	11	k	1	k	21
l	12	l	2	l	22
m	13	m	3	m	23
n	14	n	4	n	24
o	15	o	5	o	25
p	16	p	6	p	26
q	17	q	7	q	27
r	18	r	8	r	28
s	19	s	9	s	29
t	20	t	10	t	1
u	21	u	11		

Annus decimus quintus

a	13	a	3	a	23
b	14	b	4	b	24
c	15	c	5	c	25
d	16	d	6	d	26
e	17	e	7	e	27
f	18	f	8	f	28
g	19	g	9	g	29
h	20	h	10	h	1
i	21	i	11	i	2
k	22	k	12	k	3
l	23	l	13	l	4
m	24	m	14	m	5
n	25	n	15	n	6
o	26	o	16	o	7
p	27	p	17	p	8
q	28	q	18	q	9
r	29	r	19	r	10
s	30	s	20	s	11
t	1	t	21	t	12
u	2	u	22		

Annus decimus sextus.

a	24	a	14	a	5
b	25	b	15	b	6
c	26	c	16	c	7
d	27	d	17	d	8
e	28	e	18	e	9
f	29	f	19	f	10
g	30	g	20	g	11
h	1	h	21	h	12
i	2	i	22	i	13
k	3	k	23	k	14
l	4	l	24	l	15
m	5	m	25	m	16
n	6	n	26	n	17
o	7	o	27	o	18
p	8	p	28	p	19
q	9	q	29	q	20
r	10	r	1	r	21
s	11	s	2	s	22
t	12	t	3	t	23
u	13	u	4		

Annus decimus septimus

a	5	a	25	a	15
b	6	b	26	b	16
c	7	c	27	c	17
d	8	d	28	d	18
e	9	e	29	e	19
f	10	f	30	f	20
g	11	g	1	g	21
h	12	h	2	h	22
i	13	i	3	i	23
k	14	k	4	k	24
l	15	l	5	l	25
m	16	m	6	m	26
n	17	n	7	n	27
o	18	o	8	o	28
p	19	p	9	p	29
q	20	q	10	q	1
r	21	r	11	r	2
s	22	s	12	s	3
t	23	t	13	t	4
u	24	u	14		

Annus decimus octavus.

a	16	a	6	a	26
b	17	b	7	b	27
c	18	c	8	c	28
d	19	d	9	d	29
e	20	e	10	e	1
f	21	f	11	f	2
g	22	g	12	g	3
h	23	h	13	h	4
i	24	i	14	i	5
k	25	k	15	k	6
l	26	l	16	l	7
m	27	m	17	m	8
n	28	n	18	n	9
o	29	o	19	o	10
p	30	p	20	p	11
q	1	q	21	q	12
r	2	r	22	r	13
s	3	s	23	s	14
t	4	t	24	t	15
u	5	u	25		

Annus decimus nonus.

a	27	a	17	a	8
b	28	b	18	b	9
c	29	c	19	c	10
d	30	d	20	d	11
e	1	e	21	e	12
f	2	f	22	f	13
g	3	g	23	g	14
h	4	h	24	h	15
i	5	i	25	i	16
k	6	k	26	k	17
l	7	l	27	l	18
m	8	m	28	m	19
n	9	n	29	n	20
o	10	o	1	o	21
p	11	p	2	p	22
q	12	q	3	q	23
r	13	r	4	r	24
s	14	s	5	s	25
t	15	t	6	t	26
u	16	u	7		

Et hîc est postremus decennovennalis annus.

FINIS.

BEDÆ PRESPYTERI DE CYCLO PASCHALI, PRÆFATIO.

CYclus idem paschalis, octo est lineis communitus. Primus ordo continet annos ab incarnatione Domini, unius, singulis annis augmento crescentes. Secundus, indictiones Romanorum, quæ in se semper 15. annorum cursu evolvuntur. Tertius, epactas 11. lunares, quæ per singulos annos solares. ad cursum lunæ succrescunt, & adlunam Calendarum quærendam semper adjiciuntur, positæ Calend. Aprilis. Quartus, concurrentes septimanæ dies, quæ positæ 9. Calend. Aprilis propter dispendium bissexi, necessario 28. annis implentur. Quarum ratio cogit cyclos decennovennales 28. describi, ut singuli concurrentes singulos cyclos inchoent, totaque summa paschalis calculi 532. annis explicetur. Quintus, cyclum lunarem, quem tribus annis decennovennalis præcedit 19. annis, etiam ipse comprehensus. Sextus, 14. lunam, qua veteres pascha faciebant, quæ à 12. Calend. Aprilis, usque in 14. Calendas Maias vario discursu vagantes, tempus incensionis ab 8. idus Martii, usque in nonas Aprilis accipiunt. A 14. autem luna, usq; ad 14. anni sequentis, dies sunt 354. si communis annus est: si Emboliſmus, 384. Septimo, dies Dominici Paschæ reperiuntur, ab 11. Calen. Aprilis usque in 7. Calend. Maias, ob rationem emboliſmorum licenter extenti. Ultimò, luna festi paschalis, à 15. usque 21. propter diem Dominicum variata. Adimit enim saltus noctem, addit verò ætatem, quæ per omnem cyclum adolevit. Sed in hoc nox adimitur, quod antè luna deficit quàm putatur. Naturaliter verò nox ipsa perseverat, quæ nox initium est futuri anni, & cycli incipientis exordium, propter quod idem ultimus annus epactus 18. tunc retinens, primo anno non 11. ut in cæteris annis fieri solet, sed 12. dies accommodat: & quia 30. dierum fine revolvuntur, nulla 0. epacta in principio cycli ponitur.

CARMEN DE EADEM RE

Linea Christe tuos prima est, quæ continet annos,
Atque secunda tenet Cycli quæ Indictio constat.
Servabit numeros Epactæ tertia certos.
Quarta dies numerat septem Bessextilis anni.
Quinta tibi Cyclos lunaris computat anni.
Iam quartas decimas designat sextaq́, Lunas.
Septima nam Paschæ ostendit tempusq́, diemq́,
ÆEtatem Lunæ monstrat noviſsimus ordo.

BEDÆ PRESBYTERI CIRCVLI AD DEPREHENDENDAS CVIVSQVE ANNI LVNAS Paschales, ab anno primo usque in annum Christi M. D. XCV.

Decennovennalis primus.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dominicus dies,	Luna,	
b	0	3	532	10	1064	2	0	4	17	nonæ Aprilis	3. iduum Aprilis	20	
	1	4	533	11	1065	3	11	5	18	8. kalend. Aprilis	6. kalend. Aprilis	16	
	2	5	534	12	1066	4	22	6	19	idus Aprilis	16. kalend. Maii	17	
	3	6	535	13	1067	5	3	7	1	4. nonarum Aprilis	6. iduum Aprilis	20	
b	4	7	536	14	1068	6	14	2	2	11. kalend. Aprilis	10. kalend. Aprilis	15	
	5	8	537	15	1069	7	25	3	3	4. iduum Aprilis	2. iduum Aprilis	15	
	6	9	538	1	1070	8	6	4	4	3. kalend. Aprilis	2 nonarum Aprilis	19	
	7	10	539	2	1071	9	17	5	5	14. kalend. Maii	8. kalend. Maii	20	Odg.
b	8	11	540	3	1072	10	28	7	6	7. iduum Aprilis	6. iduum Aprilis	15	
	9	12	541	4	1073	11	9	1	7	6. kalend. Aprilis	2. kalend. Aprilis	18	
	10	13	542	5	1074	12	20	2	8	17. kalend. Maii	12 kalend. Maii	19	
	11	14	543	6	1075	13	1	3	9	2. nonarum Aprilis	nonæ Aprilis	15	
b	12	15	544	7	1076	14	12	5	10	9. kalend. Aprilis	6 kalend. Aprilis	17	
	13	1	545	8	1077	15	23	6	11	2. iduum Aprilis	16. kalend. Maii	18	
	14	2	546	9	1078	1	4	7	12	kalend. Aprilis	6. iduum Aprilis	21	
	15	3	547	10	1079	2	15	1	13	12. kalend. Aprilis	9. kalend. Aprilis	17	
b	16	4	548	11	1080	3	26	3	14	5. iduum Aprilis	2. iduum Aprilis	17	
	17	5	549	12	1081	4	7	4	15	4 kalend. Aprilis	2. nonarum Aprilis	20	
	18	6	550	13	1082	5	18	5	16	15. kalend. Maii	8. kalend. Maii	21	Hend.
	19	7	551	14	1083	6	0	6	17	nonæ Aprilis	5. iduum Aprilis	18	
	20	8	552	15	1084	7	11	1	18	8. kalend. Aprilis	2. kalend. Aprilis	20	
	21	9	553	1	1085	8	22	2	19	idus Aprilis	12. kalend. Maii	21	
b	22	10	554	2	1086	9	3	3	1	4. nonarum Aprilis	nonæ Aprilis	18	
	23	11	555	3	1087	10	14	4	2	11. kalend. Aprilis	5. kalend. Aprilis	20	
	24	12	556	4	1088	11	25	6	3	4. iduum Aprilis	16. kalend. Maii	20	
	25	13	557	5	1089	12	6	7	4	3. kalend. Aprilis	kalend. Aprilis	16	
b	26	14	558	6	1090	13	17	1	5	14. kalend. Maii	11. kalend. Maii	17	Ogd.
	27	15	559	7	1091	14	28	2	6	7. iduum Aprilis	idus Aprilis	20	
	28	1	560	8	1092	15	9	4	7	6. kalend. Aprilis	5. kalend. Aprilis	15	
	29	2	561	9	1093	1	20	5	8	17. kalend. Maii	15 kalend. Maii	21	
b	30	3	562	10	1094	2	1	6	9	2. nonarum Aprilis	5. iduum Aprilis	19	
	31	4	563	11	1095	3	12	7	10	9. kalend. Aprilis	8. kalend. Aprilis	15	
	32	5	564	12	1096	4	23	2	11	2. iduum Aprilis	idus Aprilis	15	
	33	6	565	13	1097	5	4	3	12	kalend. Aprilis	nonæ Aprilis	18	
b	34	7	566	14	1098	6	15	4	13	12. kalend. Aprilis	5. kalend. Aprilis	21	
	35	8	567	15	1099	7	26	5	14	5. iduum Aprilis	4. iduum Aprilis	15	
	36	9	568	1	1100	8	7	7	15	4 kalend. Aprilis	kalend. Aprilis	17	
	37	10	569	2	1101	9	18	1	16	15. kalend. Maii	11. kalend. Aprilis	18	Hend.

Decennovennalis secundus.

Decennovennalis tertius.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dominicus dies,	Luna,	
	38	11	570	3	1102	10	0	2	17	nonæ Aprilis	8. iduum Aprilis	15	
	39	12	571	4	1103	11	11	3	18	8. kalend. Aprilis	4. kalend. Aprilis	18	
b	40	13	572	5	1104	12	22	5	19	idus Aprilis	15. kalend. Maii	18	
	41	14	573	6	1105	13	3	6	1	4. nonarum Aprilis	5. iduum Aprilis	21	
	42	15	574	7	1106	14	14	7	2	11. kalend. Aprilis	8. kalend. Aprilis	17	
	43	1	575	8	1107	15	25	1	3	4. iduum Aprilis	18. kalend. Maii	18	
b	44	2	576	9	1108	1	6	3	4	3. kalend. Aprilis	nonæ Aprilis	20	
	45	3	577	10	1109	2	17	4	5	14. kalend. Maii	7. kalend. Maii	21	Odg.
	46	4	578	11	1110	3	28	5	6	7. iduum Aprilis	4. iduum Aprilis	17	
	47	5	579	12	1111	4	9	6	7	6. kalend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	20	
b	48	6	580	13	1112	5	20	1	8	17. kalend. Maii	13. kalend. Maii	20	
	49	7	581	14	1113	6	1	2	9	2. nonarum Aprilis	8. iduum Aprilis	16	
	50	8	582	15	1114	7	12	3	10	9. kalend. Aprilis	4. kalend. Aprilis	19	
	51	9	583	1	1115	8	23	4	11	2. iduum Aprilis	14. kalend. Maii	16	
b	52	10	584	2	1116	9	4	6	12	kalend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	15	
	53	11	585	3	1117	10	15	7	13	12. kalend. Aprilis	8. kalend. Aprilis	18	
	54	12	586	4	1118	11	26	1	14	5. iduum Aprilis	18 kalend. Maii	19	
	55	13	587	5	1119	12	7	2	15	4. kalend. Aprilis	3. kalend. Aprilis	15	
b	56	14	588	6	1120	13	18	4	16	15. kalend. Maii	14. kalend. Maii	15	Hend.
	57	15	589	7	1121	14	0	5	17	nonæ Aprilis	4. iduum Aprilis	19	
	58	1	590	8	1122	15	11	6	18	8. kalend. Aprilis	7. kalend. Aprilis	15	
	59	2	591	9	1123	1	22	7	19	idus Aprilis	17. kalend. Maii	16	
b	60	3	592	10	1124	2	3	2	1	4. nonarum Aprilis	8. iduum Aprilis	18	
	61	4	593	11	1125	3	14	3	2	11. kalend. Aprilis	4. kalend. Aprilis	21	
	62	5	594	12	1126	4	25	4	3	4. iduum Aprilis	3. iduum Aprilis	15	
	63	6	595	13	1127	5	6	5	4	3. kalend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	18	
b	64	7	596	14	1128	6	17	7	5	14. kalend. Maii	10. kalend. Maii	18	Ogd.
	65	8	597	15	1129	7	28	1	6	7. iduum Aprilis	18. kalend. Maii	21	
	66	9	598	1	1130	8	9	2	7	6. kalend. Aprilis	3. kalend. Aprilis	17	
	67	10	599	2	1131	9	20	3	8	17. kalend. Maii	13. kalend. Maii	18	
b	68	11	600	3	1132	10	1	5	9	2. nonarum Aprilis	4. iduum Aprilis	20	
	69	12	601	4	1133	11	12	6	10	9. kalend. Aprilis	7. kalend. Aprilis	16	
	70	13	602	5	1134	12	23	7	11	2. iduum Aprilis	17. kalend. Maii	16	
	71	14	603	6	1135	13	4	1	12	kalend. Aprilis	7. iduum Aprilis	20	
b	72	15	604	7	1136	14	15	3	13	12. kalend. Aprilis	11. kalend. Aprilis	15	
	73	1	605	8	1137	15	26	4	14	5. iduum Aprilis	3. iduum Aprilis	17	
	74	2	606	9	1138	1	7	5	15	4 kalend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	19	
	75	3	607	10	1139	2	18	6	16	15. kalend. Maii	9. kalend. Maii	20	Hend.

Decennovennalis quartus.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dominicus dies,	Luna,	

Decennovennalis quintus.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dominicus dies,	Luna,	
b	76	4	608	11	1140	3	0	1	17	nonæ Aprilis	7. iduum Aprilis	16	
	77	5	609	12	1141	4	11	2	18	8. kalend. Aprilis	6. kalend. Aprilis	19	
	78	6	610	13	1142	5	22	3	19	idus Aprilis	13. kalend. Maii	20	
	79	7	611	14	1143	6	3	4	1	4. nonarum Aprilis	2. nonarum Aprilis	16	
b	80	8	612	15	1144	7	14	6	2	11. kalend. Aprilis	7. kalend. Aprilis	17	
	81	9	613	1	1145	8	25	7	3	4. iduum Aprilis	17. kalend. Maii	19	
	82	10	614	2	1146	9	6	1	4	3. kalend. Aprilis	2. kalend. Aprilis	15	
	83	11	615	3	1147	10	17	2	5	14. kalend. Maii	12. kalend. Maii	16	Odg.
b	84	12	616	4	1148	11	28	4	6	7. iduum Aprilis	3. iduum Aprilis	18	
	85	13	617	5	1149	12	9	5	7	6. kalend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	21	
	86	14	618	6	1150	13	20	6	8	17. kalend. Maii	16. kalend. Maii	15	
	87	15	619	7	1151	14	1	7	9	2. nonarum Aprilis	6. iduum Aprilis	19	
b	88	1	620	8	1152	15	12	2	10	9. kalend. Aprilis	3. kalend. Aprilis	20	
	89	2	621	9	1153	1	23	3	11	2. iduum Aprilis	13. kalend. Maii	21	
	90	3	622	10	1154	2	4	4	12	kalend. Aprilis	2. nonarum Aprilis	16	
	91	4	623	11	1155	3	15	5	13	12. kalend. Aprilis	6. kalend. Aprilis	20	
b	92	5	624	12	1156	4	26	7	14	5. iduum Aprilis	17. kalend. Maii	20	
	93	6	625	13	1157	5	7	1	15	4. kalend. Aprilis	2. kalend. Aprilis	18	
	94	7	626	14	1158	6	18	2	16	15. kalend. Maii	12. kalend. Maii	17	Hend.
	95	8	627	15	1159	7	0	3	17	nonæ Aprilis	2. iduum Aprilis	21	
b	96	9	628	1	1160	8	11	5	18	8. kalend. Aprilis	6 kalend. Aprilis	16	
	97	10	629	2	1161	9	22	6	19	idus Aprilis	16. kalend. Maii	17	
	98	11	630	3	1162	10	3	7	1	4. nonarum Aprilis	6. iduum Aprilis	20	
	99	12	631	4	1163	11	14	1	2	11. kalend. Aprilis	9. kalend. Aprilis	17	
b	100	13	632	5	1164	12	25	3	3	4. iduum Aprilis	2 iduum Aprilis	16	
	101	14	633	6	1165	13	6	4	4	3. kalend. Aprilis	2. nonarum Aprilis	19	
	102	15	634	7	1166	14	17	5	5	14. kalend. Maii	8. kalend. Maii	20	Ogd.
	103	1	635	8	1167	15	28	6	6	7. iduum Aprilis	5. iduum Aprilis	16	
b	104	2	636	9	1168	1	9	1	7	6. kalend. Aprilis	2. kalend. Aprilis	18	
	105	3	637	10	1169	2	20	2	8	17. kalend. Maii	12. kalend. Maii	19	
	106	4	638	11	1170	3	1	3	9	2. nonarum Aprilis	nonæ Aprilis	15	
	107	5	639	12	1171	4	12	4	10	9. kalend. Aprilis	5 kalend. Aprilis	18	
b	108	6	640	13	1172	5	23	6	11	2. iduum Aprilis	16. kalend. Maii	17	
	109	7	641	14	1173	6	4	7	12	kalend. Aprilis	6. iduum Aprilis	21	
	110	8	642	15	1174	7	15	1	13	12. kalend. Aprilis	9. kalend. Aprilis	17	
	111	9	643	1	1175	8	26	2	14	5. iduum Aprilis	idus Aprilis	19	
b	112	10	644	2	1176	9	7	4	15	4 kalend. Aprilis	2. nonarum Aprilis	20	
	113	11	645	3	1177	10	18	5	16	15. kalend. Maii	8. kalend. Maii	21	Hend.

Decennovennalis sextus.

Decennovennalis septimus.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dominicus dies,	Luna,	
b	114	12	646	4	1178	11	0	6	17	nonæ Aprilis	5. iduum Aprilis	18	
	115	13	647	5	1179	12	11	7	18	8. kalend. Aprilis	kalend. Aprilis	18	
	116	14	648	6	1180	13	22	2	19	idus Aprilis	12. kalend. Maii	21	
	117	15	649	7	1181	14	3	3	1	4. nonarum Aprilis	nonæ Aprilis	17	
b	118	1	650	8	1182	15	14	4	2	11. kalend. Aprilis	5. kalend. Aprilis	20	
	119	2	651	9	1183	1	25	5	3	4. iduum Aprilis	15. kalend. Maii	21	
	120	3	652	10	1184	2	6	7	4	3. kalend. Aprilis	kalend. Aprilis	16	
	121	4	653	11	1185	3	17	1	5	14. kalend. Maii	11. kalend. Maii	17	Odg.
b	122	5	654	12	1186	4	28	2	6	7. iduum Aprilis	idus Aprilis	20	
	123	6	655	13	1187	5	9	3	7	6. kalend. Aprilis	4. kalend. Aprilis	16	
	124	7	656	14	1188	6	20	5	8	17. kalend. Maii	15. kalend. Maii	16	
	125	8	657	15	1189	7	1	6	9	2. nonarum Aprilis	4. iduum Aprilis	19	
b	126	9	658	1	1190	8	12	7	10	9. kalend. Aprilis	8. kalend. Aprilis	15	
	127	10	659	2	1191	9	23	1	11	2. iduum Aprilis	18. kalend. Maii	16	
	128	11	660	3	1192	10	4	3	12	kalend. Aprilis	nonæ Aprilis	18	
	129	12	661	4	1193	11	15	4	13	12. kalend. Aprilis	5. kalend. Aprilis	21	
b	130	13	662	5	1194	12	26	5	14	5. iduum Aprilis	4. iduum Aprilis	15	
	131	14	663	6	1195	13	7	6	15	4. kalend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	18	
	132	15	664	7	1196	14	18	1	16	15. kalend. Maii	11. kalend. Maii	18	Hend.

b	133	1	665	8	1197	15	0	2	17	nonæ Aprilis	8. iduum Aprilis	15	
	134	2	666	9	1198	1	11	3	18	8 kalend. Aprilis	4. kalend. Aprilis	18	
	135	3	667	10	1199	2	22	4	19	idus Aprilis	14. kalend. Maii	19	
	136	4	668	11	1200	3	3	6	1	4. nonarum Aprilis	5. iduum Aprilis	21	
b	137	5	669	12	1201	4	14	7	2	11. kalend. Aprilis	8. kalend. Aprilis	17	
	138	6	670	13	1202	5	25	1	3	4. iduum Aprilis	18. kalend. Maii	18	
	139	7	671	14	1203	6	6	2	4	3. kalend. Aprilis	8. iduum Aprilis	21	
	140	8	672	15	1204	7	17	4	5	14 kalend. Maii	7. kalend. Maii	21	Ogd.
b	141	9	673	1	1205	8	28	5	6	7. iduum Aprilis	4. iduum Aprilis	17	
	142	10	674	2	1206	9	9	6	7	6. kalend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	20	
	143	11	675	3	1207	10	20	7	8	17. kalend. Maii	10. kalend. Maii	21	
	144	12	676	4	1208	11	1	2	9	2. nonarum Aprilis	8. iduum Aprilis	16	
b	145	13	677	5	1209	12	12	3	10	9. kalend. Aprilis	4. kalend. Aprilis	19	
	146	14	678	6	1210	13	23	4	11	2. iduum Aprilis	14. kalend. Maii	20	
	147	15	679	7	1211	14	4	5	12	kalend. Aprilis	3 nonarum Aprilis	16	
	148	1	680	8	1212	15	15	7	13	12. kalend. Aprilis	8. kalend. Aprilis	18	
b	149	2	681	9	1213	1	26	1	14	5. iduum Aprilis	18. kalend. Maii	18	
	150	3	682	10	1214	2	7	2	15	4. kalend. Aprilis	3. kalend. Aprilis	15	
	151	4	683	11	1215	3	18	3	16	15. kalend. Maii	13. kalend. Aprilis	16	Hend.

Bissextiles anni, Anni Domini, Indictiones, Anni Domini, Indictiones, Anni Domini, Indictiones, Epactæ, Concurrentes, Cycli lunares, Luna Paschæ decimaquarta, Dominicus dies, Luna,

Decennovennalis octavus.

Decennovennalis nonus.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dominicus dies,	Luna,	
	152	5	684	12	1216	4	0	5	17	nonæ Aprilis	4. iduum Aprilis	19	
	153	6	685	13	1217	5	11	6	18	8. kalend. Aprilis	7. kalend. Aprilis	15	
	154	7	686	14	1218	6	22	7	19	idus Aprilis	17. kalend. Maii	16	
	155	8	687	15	1219	7	3	1	1	4. nonarum Aprilis	7. iduum Aprilis	19	
b	156	9	688	1	1220	8	14	3	2	11. kalend. Aprilis	4. kalend. Aprilis	21	
	157	10	689	2	1221	9	25	4	3	4. iduum Aprilis	3. iduum Aprilis	15	
	158	11	690	3	1222	10	6	5	4	3. kalend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	18	
	159	12	691	4	1223	11	17	6	5	14. kalend. Maii	9. kalend. Maii	15	Odg.
b	160	13	692	5	1224	12	28	1	6	7. iduum Aprilis	18. kalend. Maii	21	
	161	14	693	6	1225	13	9	2	7	6. kalend. Aprilis	3. kalend. Aprilis	17	
	162	15	694	7	1226	14	20	3	8	17. kalend. Maii	13. kalend. Maii	18	
	163	1	695	8	1227	15	1	4	9	2. nonarum Aprilis	5. iduum Aprilis	21	
b	164	2	696	9	1228	1	12	6	10	9. kalend. Aprilis	7. kalend. Aprilis	26	
	165	3	697	10	1229	2	23	7	11	2. iduum Aprilis	17. kalend. Maii	27	
	166	4	698	11	1230	3	4	1	12	kalend. Aprilis	7. iduum Aprilis	20	
	167	5	699	12	1231	4	15	2	13	12. kalend. Aprilis	10. kalend. Aprilis	21	
b	168	6	700	13	1232	5	26	4	14	5. iduum Aprilis	3. iduum Aprilis	21	
	169	7	701	14	1233	6	7	5	15	4. kalend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	19	
	170	8	702	15	1234	7	18	6	16	15. kalend. Maii	9. kalend. Maii	20	Hend.
	171	9	703	1	1235	8	0	7	17	nonæ Aprilis	6. iduum Aprilis	16	
b	172	10	704	2	1236	9	11	2	18	8. kalend. Aprilis	3. kalend. Aprilis	19	
	173	11	705	3	1237	10	22	3	19	idus Aprilis	12. kalend. Aprilis	20	
	174	12	706	4	1238	11	3	4	1	4. nonarum Aprilis	2. nonarum Aprilis	16	
	175	13	707	5	1239	12	14	5	2	11. kalend. Aprilis	6. kalend. Aprilis	29	
b	176	14	708	6	1240	13	25	7	3	4. iduum Aprilis	17. kalend. Maii	19	
	177	15	709	7	1241	14	6	1	4	3. kalend. Aprilis	2. kalend. Aprilis	15	
	178	1	710	8	1242	15	17	2	5	14. kalend. Maii	12. kalend. Maii	15	Ogd.
	179	2	711	9	1243	1	28	3	6	7. iduum Aprilis	2. iduum Aprilis	19	
b	180	3	712	10	1244	2	9	5	7	6. kalend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	21	
	181	4	713	11	1245	3	20	6	8	17. kalend. Maii	16. kalend. Maii	15	
	182	5	714	12	1246	4	1	7	9	2. nonarum Aprilis	6. iduum Aprilis	18	
	183	6	715	13	1247	5	12	1	10	9. kalend. Aprilis	2. kalend. Aprilis	21	
b	184	7	716	14	1248	6	23	3	11	2. iduum Aprilis	13. kalend. Maii	21	
	185	8	717	15	1249	7	4	4	12	kalend. Aprilis	2. nonarum Aprilis	17	
	186	9	718	1	1250	8	15	5	13	12. kalend. Aprilis	6. kalend. Aprilis	20	
	187	10	719	2	1251	9	26	6	14	5. iduum Aprilis	16. kalend. Maii	21	
b	188	11	720	3	1252	10	7	1	15	4. kalend. Aprilis	2. kalend. Aprilis	16	
	189	12	721	4	1253	11	18	2	16	15. kalend. Aprilis	12. kalend. Maii	16	Hend.

Decennovennalis decimus.

Bissextiles anni, Anni Domini, Indictiones, Anni Domini, Indictiones, Anni Domini, Indictiones, Epactæ, Concurrentes, Cycli lunares, Luna Paschæ decimaquarta, Dominicus dies, Luna,

Decennovennalis undecimus.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dominicus dies,	Luna,	
	190	13	722	5	1254	12	0	3	17	nonæ Aprilis	2. iduum Aprilis	21	
	191	14	723	6	1255	13	11	4	18	8. kalend. Aprilis	5. kalend. Aprilis	17	
b	192	15	724	7	1256	14	22	6	19	idus Aprilis	16. kalend. Maii	17	
	193	1	725	8	1257	15	3	7	1	4. nonarum Aprilis	6. iduum Aprilis	20	
	194	2	726	9	1258	1	14	1	2	11. kalend. Aprilis	9. kalend. Aprilis	16	
	195	3	727	10	1259	2	25	2	3	4. iduum Aprilis	idus Aprilis	17	
b	196	4	728	11	1260	3	6	4	4	3. kalend. Aprilis	2. nonarum Aprilis	18	
	197	5	729	12	1261	4	17	5	5	14. kalend. Maii	8. kalend. Maii	20	Odg.
	198	6	730	13	1262	5	28	6	6	7. iduum Aprilis	5. iduum Aprilis	16	
	199	7	731	14	1263	6	9	7	7	6. kalend. Aprilis	kalend. Aprilis	19	
b	200	8	732	15	1264	7	20	2	8	17. kalend. Maii	12. kalend. Maii	19	
	201	9	733	1	1265	8	1	3	9	2. nonarum Aprilis	nonæ Aprilis	15	
	202	10	734	2	1266	9	12	4	10	9. kalend. Aprilis	5. kalend. Aprilis	18	
	203	11	735	3	1267	10	23	5	11	2. iduum Aprilis	15. kalend. Maii	19	
b	204	12	736	4	1268	11	4	7	12	kalend. Aprilis	6. iduum Aprilis	21	
	205	13	737	5	1269	12	15	1	13	12. kalend. Aprilis	9. kalend. Aprilis	17	
	206	14	738	6	1270	13	26	2	14	5. iduum Aprilis	idus Aprilis	17	
	207	15	739	7	1271	14	7	3	15	4. kalend. Aprilis	nonæ Aprilis	21	
b	208	1	740	8	1272	15	18	5	16	15. kalend. Maii	8. kalend. Maii	21	Hend.

Decennovennalis duodecimus.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dominicus dies,	Luna,	
	209	2	741	9	1273	1	0	6	17	nonæ Aprilis	5. iduum Aprilis	19	
	210	3	742	10	1274	2	11	7	18	8. kalend. Aprilis	kalend. Aprilis	21	
	211	4	743	11	1275	3	22	1	19	idus Aprilis	18. kalend. Maii	15	
b	212	5	744	12	1276	4	3	3	1	4. nonarum Aprilis	nonæ Aprilis	17	
	213	6	745	13	1277	5	14	4	2	11. kalend. Aprilis	5. kalend. Aprilis	20	
	214	7	746	14	1278	6	25	5	3	4. iduum Aprilis	15. kalend. Maii	21	
	215	8	747	15	1279	7	6	6	4	3. kalend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	17	
b	216	9	748	1	1280	8	17	1	5	14. kalend. Maii	11. kalend. Maii	17	Ogd.
	217	10	749	2	1281	9	28	2	6	7. iduum Aprilis	idus Aprilis	20	
	218	11	750	3	1282	10	9	3	7	6. kalend. Aprilis	4. kalend. Aprilis	16	
	219	12	751	4	1283	11	20	4	8	17. kalend. Maii	14. kalend. Maii	17	
b	220	13	752	5	1284	12	1	6	9	2. nonarum Aprilis	5. iduum Aprilis	19	
	221	14	753	6	1285	13	12	7	10	9. kalend. Aprilis	8. kalend. Maii	15	
	222	15	754	7	1286	14	23	1	11	2. iduum Aprilis	18. kalend. Maii	16	
	223	1	755	8	1287	15	4	2	12	kalend. Aprilis	8. iduum Aprilis	19	
b	224	2	756	9	1288	*1	15	4	13	12. kalend. Aprilis	5. kalend. Aprilis	21	
	225	3	757	10	1289	2	26	5	14	5. iduum Aprilis	4. iduum Aprilis	15	
	226	4	758	11	1290	3	7	6	15	4. kalend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	18	
	227	5	759	12	1291	4	18	7	16	15. kalend. Maii	10. kalend. Maii	19	Hend.

Decennovennalis decimus tertius.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dominicus dies Paschæ,	Luna ipsius,	
	228	6	660	13	1292	5	0	2	17	nonæ Aprilis	8. iduum Aprilis	15	
	229	7	661	14	1293	6	11	3	18	8. kalend. Aprilis	4 kalend. Aprilis	18	
	230	8	662	15	1294	7	22	4	19	idus Aprilis	14. kalend. Maii	19	
	231	9	663	1	1295	8	3	5	1	4. nonarum Aprilis	3 nonarum Aprilis	15	
b	232	10	664	2	1296	9	14	7	2	11. kalend. Aprilis	8. kalend. Aprilis	17	
	233	11	665	3	1297	10	25	1	3	4. iduum Aprilis	18. kalend. Maii	18	
	234	12	666	4	1298	11	6	2	4	3. kalend. Aprilis	8. iduum Aprilis	21	
	235	13	667	5	1299	12	17	3	5	14. kalend. Maii	13. kalend. Maii	15	Odg.
b	236	14	668	6	1300	13	28	5	6	7. iduum Aprilis	4. iduum Aprilis	17	
	237	15	669	7	1301	14	9	6	7	6. kalend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	20	
	238	1	670	8	1302	15	20	7	8	17. kalend. Maii	10. kalend. Maii	21	
	239	2	671	9	1303	1	1	1	9	2. nonarum Aprilis	7. iduum Aprilis	18	
b	240	3	672	10	1304	2	12	3	10	9. kalend. Aprilis	4. kalend. Aprilis	19	
	241	4	673	11	1305	3	23	4	11	2. iduum Aprilis	14. kalend. Maii	20	
	242	5	674	12	1306	4	4	5	12	kalend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	16	
	243	6	675	13	1307	5	15	6	13	12. kalend. Aprilis	7. kalend. Aprilis	19	
b	244	7	676	14	1308	6	26	1	14	5. iduum Aprilis	18. kalend. Maii	19	
	245	8	677	15	1309	7	7	2	15	4. kalend. Aprilis	3. kalend. Aprilis	15	
	246	9	678	1	1310	8	18	3	16	15. kalend. Maii	13. kalend. Maii	16	Hend.
	247	10	779	2	1311	9	0	4	17	nonæ Aprilis	3. iduum Aprilis	20	
b	248	11	780	3	1312	10	11	6	18	8. kalend. Aprilis	7. kalend. Aprilis	15	
	249	12	781	4	1313	11	22	7	19	idus Aprilis	17. kalend. Maii	16	
	250	13	782	5	1314	12	3	1	1	4. nonarum Aprilis	7. iduum Aprilis	19	
	251	14	783	6	1315	13	14	2	2	11. kalend. Aprilis	10. kalend. Aprilis	15	
b	252	15	784	7	1316	14	25	4	3	4. iduum Aprilis	3. iduum Aprilis	15	
	253	1	785	8	1317	15	6	5	4	3. kalend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	18	
	254	2	786	9	1318	1	17	6	5	14. kalend. Maii	9. kalend. Maii	19	Ogd.
	255	3	787	10	1319	2	28	7	6	7. iduum Aprilis	6. iduum Aprilis	15	
b	256	4	788	11	1320	3	9	2	7	6. kalend. Aprilis	3. kalend. Aprilis	17	
	257	5	789	12	1321	4	20	3	8	17. kalend. Maii	13. kalend. Maii	18	
	258	6	790	13	1322	5	1	4	9	2. nonarum Aprilis	3. iduum Aprilis	21	
	259	7	791	14	1323	6	12	5	10	9. kalend. Aprilis	6. kalend. Aprilis	16	
b	260	8	792	15	1324	7	23	7	11	2. iduum Aprilis	17. kalend. Maii	17	
	261	9	793	1	1325	8	4	1	12	kalend. Aprilis	7. iduum Aprilis	20	
	262	10	794	2	1326	9	15	2	13	12. kalend. Aprilis	10. kalend. Aprilis	16	
	263	11	795	3	1327	10	26	3	14	5. iduum Aprilis	2. iduum Aprilis	17	
b	264	12	796	4	1328	11	7	5	15	4 kalend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	18	
	265	13	797	5	1329	12	18	6	16	15. kalend. Maii	9. kalend. Maii	20	Hend.

Bissextiles anni, Anni Domini, Indictiones, Anni Domini, Indictiones, Anni Domini, Indictiones, Epactæ, Concurrentes, Cycli lunares, Luna Paschæ decimaquarta, Dominicus dies Paschæ, Luna ipsius,

Decennovennalis decimus quartus.

Decennovennalis decimus quintus.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,		Dominicus dies Paschæ,		Luna ipsius,	
	266	14	798	6	1330	13	0	7	17	nonæ	Aprilis	6. iduum	Aprilis	17	
	267	15	799	7	1331	14	11	1	18	8. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	20	
b	268	1	800	8	1332	15	22	3	19	idus	Aprilis	13. kalend.	Maii	20	
	269	2	801	9	1333	1	3	4	1	4. nonarum	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	16	
	270	3	802	10	1334	2	14	5	2	11. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	19	
	271	4	803	11	1335	3	25	6	3	4. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maii	20	
b	272	5	804	12	1336	4	6	1	4	3. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	15	
	273	6	805	13	1337	5	17	2	5	14. kalend.	Maii	12. kalend.	Maii	16	Odg.
	274	7	806	14	1338	6	28	3	6	7. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	19	
	275	8	807	15	1339	7	9	4	7	6. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	15	
b	276	9	808	1	1340	8	20	6	8	17. kalend.	Maii	16. kalend.	Maii	15	
	277	10	809	2	1341	9	1	7	9	2. nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	18	
	278	11	810	3	1342	10	12	1	10	9. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	21	
	279	12	811	4	1343	11	23	2	11	2. iduum	Aprilis	4. idus	Aprilis	15	
b	280	13	812	5	1344	12	4	4	12	kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	17	
	281	14	813	6	1345	13	15	5	13	12. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	20	
	282	15	814	7	1346	14	26	6	14	5. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maii	21	
	283	1	815	8	1347	15	7	7	15	4. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	17	
b	284	2	816	9	1348	1	18	2	16	15. kalend.	Maii	12. kalend.	Maii	17	Hend.

b	285	3	817	10	1349	2	0	3	17	nonæ	Aprilis	2. iduum	Aprilis	17	
	286	4	818	11	1350	3	11	4	18	8. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	20	
	287	5	819	12	1351	4	22	5	19	idus	Aprilis	15. kalend.	Maii	20	
	288	6	820	13	1352	5	3	7	1	4. nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	16	
b	289	7	821	14	1353	6	14	1	2	11. kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	19	
	290	8	822	15	1354	7	25	2	3	4. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	20	
	291	9	823	1	1355	8	6	3	4	3. kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	15	
	292	10	824	2	1356	9	17	5	5	14. kalend.	Maii	8. kalend.	Maii	16	Ogd.
b	293	11	825	3	1357	10	28	6	6	7. iduum	Aprilis	5. iduum	Aprilis	19	
	294	12	826	4	1358	11	9	7	7	6. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	15	
	295	13	827	5	1359	12	20	1	8	17. kalend.	Maii	11. kalend.	Maii	15	
	296	14	828	6	1360	13	1	3	9	2. nonarum	Aprilis	nonæ	Aprilis	18	
b	297	15	829	7	1361	14	12	4	10	9. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	21	
	298	1	830	8	1362	15	23	5	11	2. iduum	Aprilis	15. kalend.	Maii	15	
	299	2	831	9	1363	1	4	6	12	kalend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	17	
	300	3	832	10	1364	2	15	1	13	12. kalend.	Aprilis	9. kalend.	Aprilis	20	
b	301	4	833	11	1365	3	26	2	14	5. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	21	
	302	5	834	12	1366	4	7	3	15	4 kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	17	
	303	6	835	13	1367	5	18	4	16	15. kalend.	Maii	14. kalend.	Maii	17	Hend.

Bissextiles anni, Anni Domini, Indictiones, Anni Domini, Indictiones, Anni Domini, Indictiones, Epactæ, Concurrentes, Cycli lunares, Lunæ Paschæ decimaquarta, Dominicus dies Paschæ, Luna ipsius,

Decennovennalis decimus sextus.

Decennovennalis decimus septimus.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dominicus dies Paschæ,	Luna ipsius,	
b	304	7	836	14	1368	6	0	6	17	nonæ Aprilis	5. iduum Aprilis	21	
	305	8	837	15	1369	7	11	7	18	8. kalend. Aprilis	kalend. Aprilis	17	
	306	9	838	1	1370	8	22	1	19	idus Aprilis	18. kalend. Maii	18	
	307	10	839	2	1371	9	3	2	1	4. nonarum Aprilis	8. iduum Aprilis	20	
b	308	11	840	3	1372	10	14	4	2	11. kalend. Aprilis	5. kalend. Aprilis	16	
	309	12	841	4	1373	11	25	5	3	4. iduum Aprilis	15. kalend. Maii	17	
	310	13	842	5	1374	12	6	6	4	3. kalend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	20	
	311	14	843	6	1375	13	17	7	5	14. kalend. Maii	10. kalend. Maii	20	
b	312	15	844	7	1376	14	18	2	6	7. kalend. Aprilis	idus Aprilis	16	Odg.
	313	1	845	8	1377	15	9	3	7	6. kalend. Aprilis	4. kalend. Aprilis	19	
	314	2	846	9	1378	1	20	4	8	17. kalend. Maii	14. kalend. Maii	20	
	315	3	847	10	1379	2	1	5	9	2. nonarum Aprilis	4. iduum Aprilis	15	
b	316	4	848	11	1380	3	12	7	10	9. kalend. Aprilis	8. kalend. Aprilis	18	
	317	5	849	12	1381	4	23	1	11	2. kalend. Aprilis	18. kalend. Maii	19	
	318	6	850	13	1382	5	4	2	12	kalend. Aprilis	8. iduum Aprilis	15	
	319	7	851	14	1383	6	15	3	13	12. kalend. Aprilis	11. kalend. Aprilis	15	
b	320	8	852	15	1384	7	26	5	14	5. iduum Aprilis	4. iduum Aprilis	18	
	321	9	853	1	1385	8	7	6	15	4. kalend. Aprilis	4 nonarum Aprilis	21	
	322	10	854	2	1386	9	18	7	16	15. kalend. Maii	10. kalend. Maii	15	Hend.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dominicus dies Paschæ,	Luna ipsius,	
	323	11	855	3	1387	10	0	1	17	nonæ Aprilis	7. iduum Aprilis	16	
b	324	12	856	4	1388	11	11	3	18	8. kalend. Aprilis	4. kalend. Aprilis	18	
	325	13	857	5	1389	12	22	4	19	idus Aprilis	14. kalend. Maii	19	
	326	14	858	6	1390	13	3	5	1	4. nonarum Aprilis	3. nonarum Aprilis	15	
	327	15	859	7	1391	14	14	6	2	11. kalend. Aprilis	7. kalend. Aprilis	18	
b	328	16	860	8	1392	15	25	1	3	4. iduum Aprilis	18. kalend. Maii	18	
	329	17	861	9	1393	1	6	2	4	3. kalend. Aprilis	8. iduum Aprilis	21	
	330	18	862	10	1394	2	17	3	5	14. kalend. Maii	13. kalend. Maii	15	
	331	19	863	11	1395	3	28	4	6	7. iduum Aprilis	3. iduum Aprilis	18	Ogd.
b	332	20	864	12	1396	4	9	6	7	6. kalend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	20	
	333	21	865	13	1397	5	20	7	8	17. kalend. Maii	10. kalend. Maii	21	
	334	22	866	14	1398	6	1	1	9	2. nonarum Aprilis	7. iduum Aprilis	17	
	335	23	867	15	1399	7	12	2	10	9. kalend. Aprilis	3. kalend. Aprilis	20	
b	336	24	868	1	1400	8	23	4	11	2. iduum Aprilis	14. kalend. Maii	20	
	337	25	869	2	1401	9	4	5	12	kalend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	16	
	338	26	870	3	1402	10	15	6	13	12. kalend. Aprilis	7. kalend. Aprilis	19	
	339	7	871	4	1403	11	26	7	14	5. iduum Aprilis	17 kalend. Maii	20	
b	340	28	872	5	1404	12	7	2	15	4 kalend. Aprilis	3. kalend. Aprilis	15	
	341	29	873	6	1405	13	18	3	16	15. kalend. Maii	13. kalend. Maii	16	Hend.

Decennovennalis decimus octavus.

Bissextiles anni, Anni Domini, Indictiones, Anni Domini, Indictiones, Anni Domini, Indictiones, Epactæ, Concurrentes, Cycli lunares, Luna Paschæ decimaquarta, Dominicus dies Paschæ, Luna ipsius,

Decennovennalis decimus nonus.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dominicus dies Paschæ,		Luna ipsius,	
	342	15	874	7	1406	14	0	4	17	nonæ	Aprilis	3. iduum	Aprilis	20	
	343	1	875	8	1407	15	11	5	18	8. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	16	
b	344	2	876	9	1408	1	22	7	19	idus	Aprilis	17. kalend.	Maii	16	
	345	3	877	10	1409	2	3	1	1	4. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	19	
	346	4	878	11	1410	3	14	2	2	11. kalend.	Aprilis	10 kalend.	Aprilis	15	
	347	5	879	12	1411	4	25	3	3	4. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	16	
b	348	6	880	13	1412	5	6	5	4	3. kalend.	Aprilis	3 nonarum	Aprilis	18	
	349	7	881	14	1413	6	17	6	5	14. kalend.	Maii	9. kalend.	Maii	19	Odg.
	350	8	882	15	1414	7	18	7	6	7. kalend.	Aprilis	6. iduum	Aprilis	15	
	351	9	883	1	1415	8	9	1	7	6. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	18	
b	352	10	884	2	1416	9	20	3	8	17. kalend.	Maii	13. kalend.	Maii	18	
	353	11	885	3	1417	10	1	4	9	2. nonarum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	21	
	354	12	886	4	1418	11	12	5	10	9. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	17	
	355	13	887	5	1419	12	23	6	11	2. kalend.	Aprilis	16. kalend.	Maii	19	
b	356	14	888	6	1420	13	4	1	12	kalend.	Aprilis	7. iduum	Aprilis	20	
	357	15	889	7	1421	14	15	2	13	12. kalend.	Aprilis	10. kalend.	Aprilis	16	
	358	1	890	8	1422	15	26	3	14	5. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	17	
	359	2	891	9	1423	1	7	4	15	4. kalend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	20	
b	360	3	892	10	1424	2	18	6	16	15. kalend.	Maii	9. kalend.	Maii	20	Hend.

Decennovennalis vigesimus.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dominicus dies Paschæ,		Luna ipsius,	
	361	4	893	11	1425	3	0	7	17	nonæ	Aprilis	6. iduum	Aprilis	16	
	362	5	894	12	1426	4	11	1	18	8. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	20	
	363	6	895	13	1427	5	22	2	19	idus	Aprilis	12. kalend.	Maii	21	
b	364	7	896	14	1428	6	3	4	1	4. nonarum	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	15	
	365	8	897	15	1429	7	14	5	2	11. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	19	
	366	9	898	1	1430	8	25	6	3	4. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maii	20	
	367	10	899	2	1431	9	6	7	4	3. kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	16	
b	368	11	900	3	1432	10	17	2	5	14. kalend.	Maii	12. kalend.	Maii	16	Ogd.
	369	12	901	4	1433	11	28	3	6	7. iduum	Aprilis	2. iduum	Aprilis	19	
	370	13	902	5	1434	12	9	4	7	6. kalend.	Aprilis	5. kalend.	Aprilis	15	
	371	14	903	6	1435	13	20	5	8	17. kalend.	Maii	15. kalend.	Maii	16	
b	372	15	904	7	1436	14	1	7	9	2. nonarum	Aprilis	6. iduum	Aprilis	18	
	373	1	905	8	1437	15	12	1	10	9. kalend.	Aprilis	2. kalend.	Aprilis	21	
	374	2	906	9	1438	1	23	2	11	2. iduum	Aprilis	idus	Aprilis	15	
	375	3	907	10	1439	2	4	3	12	kalend.	Aprilis	nonæ	Aprilis	18	
b	376	4	908	11	1440	3	15	5	13	12. kalend.	Aprilis	6. kalend.	Aprilis	20	
	377	5	909	12	1441	4	26	6	14	5. iduum	Aprilis	16. kalend.	Maii	21	
	378	6	910	13	1442	5	7	7	15	4 kalend.	Aprilis	kalend.	Aprilis	17	
	379	7	911	14	1443	6	18	1	16	15. kalend.	Maii	11. kalend.	Maii	18	Hend.

Decennovennalis vigesimus primus.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dominicus dies,	Luna,	
b	380	8	912	15	1444	7	0	3	17	nonæ Aprilis	2. iduum Aprilis	21	
	381	9	913	1	1445	8	11	4	18	8. kalend. Aprilis	5. kalend. Aprilis	16	
	382	10	914	2	1446	9	22	5	19	idus Aprilis	15. kalend. Maii	18	
	383	11	915	3	1447	10	3	6	1	4. nonarum Aprilis	5. iduum Aprilis	21	
b	384	12	916	4	1448	11	14	1	2	11. kalend. Aprilis	9. kalend. Aprilis	21	
	385	13	917	5	1449	12	25	2	3	4. iduum Aprilis	idus Aprilis	17	
	386	14	918	6	1450	13	6	3	4	3. kalend. Aprilis	nonæ Aprilis	20	
	387	15	919	7	1451	14	17	4	5	14. kalend. Maii	7. kalend. Maii	21	Odg.
b	388	1	920	8	1452	15	28	6	6	7. iduum Aprilis	5. iduum Aprilis	15	
	389	2	921	9	1453	1	9	7	7	6. kalend. Aprilis	kalend. Aprilis	19	
	390	3	922	10	1454	2	20	1	8	17. kalend. Maii	11. kalend. Maii	20	
	391	4	923	11	1455	3	1	2	9	2. nonarum Aprilis	8. iduum Aprilis	16	
b	392	5	924	12	1456	4	12	4	10	9. kalend. Aprilis	5. kalend. Aprilis	18	
	393	6	925	13	1457	5	23	5	11	2. iduum Aprilis	15. kalend. Maii	19	
	394	7	926	14	1458	6	4	6	12	kalend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	15	
	395	8	927	15	1459	7	15	7	13	12. kalend. Aprilis	8. kalend. Aprilis	18	
b	396	9	928	1	1560	8	26	2	14	5. iduum Aprilis	idus Aprilis	18	
	397	10	929	2	1561	9	7	3	15	4. kalend. Aprilis	nonæ Aprilis	21	
	398	11	930	3	1562	10	18	4	16	15. kalend. Maii	14. kalend. Maii	15	Hend.

	399	12	931	4	1463	11	0	5	17	nonæ Aprilis	4. iduum Aprilis	19	
	400	13	932	5	1464	12	11	7	18	8. kalend. Aprilis	kalend. Aprilis	21	
	401	14	933	6	1465	13	22	1	19	idus Aprilis	18. kalend. Maii	15	
b	402	15	934	7	1466	14	3	2	1	4. nonarum Aprilis	8. iduum Aprilis	18	
	403	1	935	8	1467	15	14	3	2	11. kalend. Aprilis	4. kalend. Aprilis	21	
	404	2	936	9	1468	1	25	5	3	4. iduum Aprilis	15. kalend. Maii	21	
	405	3	937	10	1469	2	6	6	4	3. kalend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	17	
b	406	4	938	11	1470	3	17	7	5	14. kalend. Maii	10. kalend. Maii	18	Ogd.
	407	5	939	12	1471	4	28	1	6	7. iduum Aprilis	18. kalend. Maii	21	
	408	6	940	13	1472	5	9	3	7	6. kalend. Aprilis	4 kalend. Aprilis	16	
	409	7	941	14	1473	6	20	4	8	17. kalend. Maii	14. kalend. Maii	17	
b	410	8	942	15	1474	7	1	5	9	2. nonarum Aprilis	4. iduum Aprilis	20	
	411	9	943	1	1475	8	12	6	10	9. kalend. Aprilis	7. kalend. Aprilis	16	
	412	10	944	2	1476	9	23	1	11	2. iduum Aprilis	18. kalend. Maii	16	
	413	11	945	3	1477	10	4	2	12	kalend. Aprilis	8. iduum Aprilis	18	
b	414	12	946	4	1478	11	15	3	13	12. kalend. Aprilis	11. kalend. Aprilis	15	
	415	13	947	5	1479	12	26	4	14	5. iduum Aprilis	3. iduum Aprilis	16	
	416	14	948	6	1480	13	7	6	15	4 kalend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	17	
	417	15	949	7	1481	14	18	7	16	15. kalend. Maii	10. kalend. Maii	19	Hend.

Decennovennalis vigesimus secundus.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dominicus dies,	Luna,	

Decennovennalis vigesimus tertius.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dominicus dies,	Luna,	
b	418	1	950	8	1482	15	0	1	17	nonæ Aprilis	7. iduum Aprilis	16	
	419	2	951	9	1483	1	11	2	18	8. kalend. Aprilis	3. kalend. Aprilis	19	
	420	3	952	10	1484	2	22	4	19	idus Aprilis	14. kalend. Maii	19	
	421	4	953	11	1485	3	3	5	1	4. nonarum Aprilis	3 nonarum Aprilis	15	
b	422	5	954	12	1486	4	14	6	2	11. kalend. Aprilis	7. kalend. Aprilis	18	
	423	6	955	13	1487	5	25	7	3	4. iduum Aprilis	17. kalend. Maii	19	
	424	7	956	14	1488	6	6	2	4	3. kalend. Aprilis	8. iduum Aprilis	21	
	425	8	957	15	1489	7	17	3	5	14. kalend. Maii	13. kalend. Maii	15	Odg.
b	426	9	958	1	1490	8	28	4	6	7. iduum Aprilis	3. iduum Aprilis	18	
	427	10	959	2	1491	9	9	5	7	6. kalend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	21	
	428	11	960	3	1492	10	20	7	8	17. kalend. Maii	10. kalend. Maii	21	
	429	12	961	4	1493	11	1	1	9	2. nonarum Aprilis	7. iduum Aprilis	17	
b	430	13	962	5	1494	12	12	2	10	9. kalend. Aprilis	3. kalend. Aprilis	20	
	431	14	943	6	1495	13	23	3	11	2. iduum Aprilis	13. kalend. Maii	21	
	432	15	964	7	1496	14	4	5	12	kalend. Aprilis	3. nonarum Aprilis	16	
	433	1	965	8	1497	15	15	6	13	12. kalend. Aprilis	7. kalend. Aprilis	19	
b	434	2	966	9	1498	1	26	7	14	5. iduum Aprilis	17. kalend. Maii	20	
	435	3	967	10	1499	2	7	1	15	4. kalend. Aprilis	2. kalend. Aprilis	16	
	436	4	968	11	1500	3	18	3	16	15. kalend. Maii	13. kalend. Maii	16	Hend.
	437	5	969	12	1501	4	0	4	17	nonæ Aprilis	3. iduum Aprilis	20	
	438	6	970	13	1502	5	11	5	18	8. kalend. Aprilis	6. kalend. Aprilis	16	
	439	7	971	14	1503	6	22	6	19	idus Aprilis	16. kalend. Maii	17	
b	440	8	972	15	1504	7	3	1	1	4. nonarum Aprilis	7. iduum Aprilis	19	
	441	9	973	1	1505	8	14	2	2	11. kalend. Aprilis	10. kalend. Aprilis	15	
	442	10	974	2	1506	9	25	3	3	4. iduum Aprilis	2. iduum Aprilis	16	
	443	11	975	3	1507	10	6	4	4	3. kalend. Aprilis	2. nonarum Aprilis	19	
b	444	12	976	4	1508	11	17	6	5	14. kalend. Maii	9. kalend. Maii	19	Ogd.
	445	13	977	5	1509	12	28	7	6	7. iduum Aprilis	6. iduum Aprilis	15	
	446	14	978	6	1510	13	9	1	7	6. kalend. Aprilis	2. kalend. Aprilis	18	
	447	15	979	7	1511	14	20	2	8	17. kalend. Maii	12. kalend. Maii	19	
b	448	1	980	8	1512	15	1	4	9	2. nonarum Aprilis	3. iduum Aprilis	21	
	449	2	981	9	1513	1	12	5	10	9. kalend. Aprilis	16. kalend. Aprilis	17	
	450	3	982	10	1514	2	23	6	11	2. iduum Aprilis	6. kalend. Maii	18	
	451	4	983	11	1515	3	4	7	12	kalend. Aprilis	6. iduum Aprilis	21	
b	452	5	984	12	1516	4	15	2	13	12. kalend. Aprilis	10. kalend. Aprilis	16	
	453	6	985	13	1517	5	26	3	14	5. iduum Aprilis	2. iduum Aprilis	17	
	454	7	986	14	1518	6	7	4	15	4 kalend. Aprilis	2. nonarum Aprilis	20	
	455	8	987	15	1519	7	18	5	16	15. kalend. Maii	8. kalend. Maii	20	Hend.

Decennovennalis vigesimus quartus.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dominicus dies,	Luna,	

Decennovennalis vigesimus quintus.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dies Dominicus Paschæ,	Luna ipsius,	
b	456	9	988	1	1520	8	0	7	17	nonæ Aprilis	6. iduum Aprilis	16	
	457	10	989	2	1521	9	11	1	18	8. calend. Aprilis	2. calend. Aprilis	21	
	458	11	990	3	1522	10	22	2	19	idus Aprilis	12. calend. Maij	21	
	459	12	991	4	1523	11	3	3	1	4. nonarum Aprilis	nonæ Aprilis	17	
b	460	13	992	5	1524	12	14	5	2	14. calend. Aprilis	6. calend. Aprilis	19	
	461	14	993	6	1525	13	25	6	3	4. iduum Aprilis	16. calend. Maij	20	
	462	15	994	7	1526	14	6	7	4	3. calend. Aprilis	calend. Aprilis	16	
	463	1	995	8	1527	15	17	1	5	14 calend. Maj	11. calend. Maij	17	Ogd.
b	464	2	996	9	1528	1	28	5	6	7. iduum Aprilis	2. iduum Aprilis	19	
	465	3	997	10	1529	2	9	4	7	6. calend. Aprilis	5. calend. Aprilis	15	
	466	4	998	11	1530	3	20	5	8	17. calend. Maij	15. calend. Maij	16	
	467	5	999	12	1531	4	1	6	9	2. nonarum Aprilis	5. iduum Aprilis	19	
b	468	6	1000	13	1532	5	12	1	10	9. calend. Aprilis	2. calend. Aprilis	21	
	469	7	1001	14	1533	6	23	2	11	2. iduum Aprilis	idus Aprilis	15	
	470	8	1002	15	1534	7	4	3	12	calend. Aprilis	nonæ Aprilis	18	
	471	9	1003	1	1535	8	15	4	13	12. calend. Aprilis	5. calend. Aprilis	21	
b	472	10	1004	2	1536	9	26	6	14	5. iduum Aprilis	16. calend. Maij	21	
	473	11	1005	3	1037	10	7	7	15	4. calend. Aprilis	calend. Aprilis	17	
	474	12	1006	4	1038	11	18	1	16	15. calend. Maji	11. calend. Maij	18	Hend.
	475	13	1007	5	1539	12	0	2	17	nonæ Aprilis	8. iduum Aprilis	15	
b	476	14	1008	6	1540	13	11	4	18	8. calend. Aprilis	5. calend. Aprilis	17	
	477	15	1009	7	1541	14	22	5	19	idus Aprilis	15. calend. Maij	18	
	478	1	1010	8	1542	15	3	6	1	4. nonarum Aprilis	5. iduum Aprilis	21	
	479	2	1011	9	1543	1	14	7	2	11. calend. Aprilis	8. calend. Aprilis	17	
b	480	3	1012	10	1544	2	25	2	3	4. iduum Aprilis	idus Aprilis	17	
	481	4	1013	11	1545	3	6	3	4	3. calend. Aprilis	nonæ Aprilis	20	
	482	5	1014	12	1546	4	17	4	5	14. calend. Maij	7. calend. Aprilis	21	Ogd.
	483	6	1015	13	1547	5	28	5	6	7. iduum Aprilis	4. iduum Aprilis	17	
b	484	7	1016	14	1548	6	9	7	7	6. calend. Aprilis	calend. Aprilis	19	
	485	8	1017	15	1549	7	20	1	8	17. calend. Maij	11. calend. Maij	20	
	486	9	1018	1	1550	8	1	2	9	2. nonarum Aprilis	8. iduum Aprilis	16	
	487	10	1019	2	1551	9	12	3	10	9. calend. Aprilis	4. calend. Aprilis	19	
b	488	11	1020	3	1552	10	23	5	11	2. iduum Aprilis	15. calend. Maij	19	
	489	12	1021	4	1553	11	4	6	12	calend. Aprilis	4. nonarum Aprilis	15	
	490	13	1022	5	1554	12	15	7	13	12. calend. Aprilis	8. calend. Aprilis	19	
	491	14	1023	6	1555	13	26	1	14	5. iduum Aprilis	18. calend. Maij	19	
b	492	15	1024	7	1556	14	7	3	15	4. calend. Aprilis	nonæ Aprilis	21	
	493	1	1025	8	1557	15	18	4	16	15. calend. Maij	14. calend. Maij	15	Hend.

Bissextiles anni, Anni Domini, Indictiones, Anni Domini, Indictiones, Anni Domini, Indictiones, Epactæ, Concurrentes, Cycli lunares, Luna Paschæ decimaquarta, Dominicus dies Paschæ, Luna ipsius,

Decennovennalis vigesimus sextus.

Decennovennalis vigesimus septimus.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,		Dies Dominicus Paschæ,		Luna ipsius,	
	494	2	1026	9	1558	1	0	5	17	nonæ	Aprilis	4. iduum	Aprilis	19	
	495	3	1027	10	1559	2	11	6	18	8. calend.	Aprilis	7. calend.	Aprilis	15	
b	496	4	1028	11	1560	3	22	1	19	idus	Aprilis	18. calend.	Maij	15	
	497	5	1029	12	1561	4	3	2	1	4. nonarum	Aprilis	8. iduum	Aprilis	18	
	498	6	1030	13	1562	5	14	3	2	11. calend.	Aprilis	4. calend.	Aprilis	21	
	499	7	1031	14	1563	6	25	4	3	4. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	15	
b	500	8	1032	15	1564	7	6	6	4	3. calend.	Aprilis	4. nonarum	Aprilis	17	
	501	9	1033	1	1565	8	17	7	5	14 calend.	Maj	10. calend.	Maij	18	Ogd.
	502	10	1034	2	1566	9	28	1	6	7. iduum	Aprilis	18. calend.	Maij	21	
	503	11	1035	3	1567	10	9	2	7	6. calend.	Aprilis	3. calend.	Aprilis	17	
b	504	12	1036	4	1568	11	20	4	8	17. calend.	Maij	14. calend.	Maij	17	
	505	13	1037	5	1569	12	1	5	9	2. nonarum	Aprilis	4. iduum	Aprilis	20	
	506	14	1038	6	1570	13	12	6	10	9. calend.	Aprilis	7. calend.	Aprilis	15	
	507	15	1039	7	1571	14	23	7	11	2. iduum	Aprilis	17. calend.	Maij	17	
b	508	1	1040	8	1572	15	4	2	12	calend.	Aprilis	8. iduum	Aprilis	19	
	509	2	1041	9	1573	1	15	3	13	12. calend.	Aprilis	11. calend.	Aprilis	15	
	510	3	1042	10	1574	2	26	4	14	5. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	16	
	511	4	1043	11	1575	3	7	5	15	4. calend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	19	
b	412	5	1044	12	1576	4	18	7	16	15. calend.	Majj.	10. calend.	Maij	19	Hend.

	513	6	1045	12	1577	5	0	1	17	nonæ	Aprilis	7. iduum	Aprilis	16	
	514	7	1046	14	1578	6	11	2	18	8. calend.	Aprilis	3. calend.	Aprilis	19	
	515	8	1047	15	1579	7	22	3	19	idus	Aprilis	13. calend.	Maij	20	
b	516	9	1048	1	1580	8	3	5	1	4. nonarum	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	15	
	517	10	1049	2	1581	9	14	6	2	11. calend.	Aprilis	7. calend.	Aprilis	18	
	518	11	1050	3	1582	10	25	7	3	4. iduum	Aprilis	17. calend.	Maij	19	
	519	12	1051	4	1583	11	6	1	4	3. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	15	
b	520	13	1052	5	1584	12	17	3	5	14. calend.	Maij	13. calend.	Maij	15	Ogd.
	521	14	1053	6	1585	13	28	4	6	7. iduum	Aprilis	3. iduum	Aprilis	18	
	522	15	1054	7	1586	14	9	5	7	6. calend.	Aprilis	3. nonarum	Aprilis	21	
	523	1	1055	8	1587	15	20	6	8	17. calend.	Maij	16. calend.	Maij	15	
b	524	2	1056	9	1588	1	1	1	9	2. nonarum	Aprilis	7. iduum	Aprilis	16	
	525	3	1057	10	1589	2	12	2	10	9. iduum	Aprilis	3. calend.	Aprilis	20	
	526	4	1058	11	1590	3	23	3	11	2. iduum	Aprilis	13. calend.	Maij	21	
	527	5	1059	12	1591	4	4	4	12	calend.	Aprilis	2. nonarum	Aprilis	17	
b	528	6	1060	13	1592	5	15	6	13	12. calend.	Aprilis	7. calend.	Aprilis	19	
	529	7	1061	14	1593	6	26	7	14	5. iduum	Aprilis	17. calend.	Maij	20	
	530	8	1062	15	1594	7	7	1	15	4. calend.	Aprilis	2. calend.	Aprilis	16	
	531	9	1063	1	1595	8	18	2	16	15. calend.	Maij	12. calend.	Maij	18	Hend.

Bissextiles anni,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Anni Domini,	Indictiones,	Epactæ,	Concurrentes,	Cycli lunares,	Luna Paschæ decimaquarta,	Dominicus dies Paschæ,	Luna ipsius.

Decennovennalis vigesimus octavus.

FINIS.

CANONES LUNARIUM DECENNOVENNALIVM CIRCVLORVM.

SI nosse vis quotus sit annus secundum Græcos duntaxat, multiplica 15. per 418. fiunt 6270. adde indictiones anni cujus volueris, quæ præsentis anni 2. esse comprobatur, & fiunt 6276.

Si nosse vis indictionem quota sit, sume annos ab Adam quos habueris, & eos partire per 15. quot remanent, tanta est indictio: si nihil remanet, 15. est.

Si nosse vis quotus sit circulus solis, sume jam dictos annos, & eos partire per 28. & quot remanent, tantus est circulus solis.

Si vis scire quid sit concurrens, sume circulum solarem, qui nunc 28. esse comprobatur, & quartam ejusdem numeri ipsi adjicias, partire per septem, & quot remanent, tantus est concurrens in 9. calendarum Aprilium.

Si nosse vis quotus sit circulus lunæ, sume annos ab Adam, & hos partire per 19. & quot remanent, totus est circulus.

Si vis scire quota est epacta, sume annos decennovennales quot fuerint, & de ipsis subtrahe semper unum, & illos alios multiplica per 11. & postea partire per 30. & quot remanent, tota est epacta.

Si nosse vis, quotus sit annus ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi, scito quot fuerint ordines indictionum, utputa quinto anno Tyberii principis 46. hos per 15. multiplica, fiunt 690. adde regulares 12. quia quarta indictione secundum Dionysium Dominus natus est: & indictione anni cui volueris, utputa in præsenti, unâ fiunt 703. isti sunt anni Nativitatis Domini.

Si vis quota sit indictio scire, sume annos ab Incarnatione Domini, id est, 775. his semper adjice 3. fiunt 778. hos partire per 15. remanent 13. tertiadecima est indictio anni præsentis, si nihil remanet, 15. est.

Si nosse vis quotus sit circulus lunæ, sume annos Domini, utputà 774. & subtrahe semper duo, & remanent 762. hos partire per 10. & 9. remanent duo, secundus circulus lunæ decennovennalis est, quotiens nihil remanet, 19. est.

Si vis scire quotæ sint epactæ, computa à primo anno decennovennali, usque in diem quem volueris, utputa in quintum annum. Dimitte semper 1. remanent 4. multiplica per 4. annos 11. annuas epactas, & facies quater undecim, 44. 14. est epacta in secundo circulo decennovennalis. Ita per omnes 10. & 9. annos sub hac breviatione computabis.

Si nosse vis adjectiones, id est, concurrentes septimanæ dies, sume annos ab incarnatione Domini quot fuerint, utputa 764. per indictionem secundam, & annorum qui fuerint quartam partem semper ipsis adde, id est, nunc 190. & 1. fiunt simul 955. his adde regulares 4. & fiunt 959. hos partire per 7. remanent 7. Septem sunt epactæ solis, id est, concurrentes septimanæ dies, per superscriptas indictiones 2.

Si vis scire quotus sit annus cycli 10. & 9. annorum, sume annos Domini quot fuerint, utputa 764. & unum semper adjice, & fiunt 765. hos partire per 10. & 9. remanent 5. quintus est annus cycli decennovennalis, quòd si nihil remanserit, 19. est.

Si nosse vis quota sit indictio, sume annum Domini, & adjice 3. partire per 15. & quod remanet, ipsa est indictio anni præsentis.

Si vis scire quotæ sint epactæ lunares, partire annos Domini per 10. & 9. & quod remanet, multiplica per 11. Item partire per 30. & remanent epactæ.

Si nosse vis concurrentes septimanæ dies, sume annum Domini, & eorundem annorum qui fuerint, quartum semper adjice super annum Domini. His quoque 4. adde, quia quinque concurrentes fuerunt Nativitatis Domini: hos partire per 7. & remanent epactæ solis.

Si vis scire quotus sit annus circuli decennovennalis, sume annum Domini, & unum addens: quia secundo ejusdem anno natus est, partire 10. & 9. & quod remanserit, ipse est annus circuli decennovennalis.

Si nosse vis quotus cyclus lunaris est, sume annos Domini & unum, divide per 9. & quod remanserit, ipse est annus circuli lunaris.

Si vis scire bissextilem annum, partire annum Domini per 4. quantum remanserit, tot anni sunt à bissexto.

Si nosse vis quot punctos unaquæque luna in die luceat secundum Romanos, sume dies à Januario, utputa in Non. Martii 66. Vide quotus sit cyclus lunæ, utputa 6. multiplica ipsum circulum lunæ quinquies, fiunt 75. adde ad dies 200. Januarii, fiunt 115. de 60. bis 120. remanent 6. ipsi sunt puncti lunæ ipsius quod luxerit, id est, hora & punctus horæ secundæ.

Si ipsam lunam vis invenire, memento quod habueris in summa, antequam per 40. partieris, & quotiens deduxisti 40. tot asses adjicias ad summam eandem, & iterum multiplica tuum circulum lunæ sexies, junges ad summam, deinde per 30. & lunam ejusdem diei invenies.

Si vis scire initium quadragesimæ quando annus communis est, require à pascha usque in idus Apriles, quot dies ibidem inveneris, totidem computa dies à Calend. Mart. retro, hoc erit initium quadragesimæ. Quando verò emboliſmalis annus fuerit, computa à pridie iduum April. usque in Pascha, & quot dies ibidem habueris, totidem dies require à Calend. Mart. antè, & hoc erit initium quadragesimæ. Et hoc nolo te fallere, quia communibus annis Pascha semper ante pridie idus Aprilis habetur: Emboliſmus semper antea extenditur.

Si vis scire quota sit epacta anno quo volueris, computa quota sit luna in 11. Calend. Aprilis, & ipsa luna erit epacta. Verbi gratria: si luna fuerit 9. in 11. Calend. April. ipsa erit epacta, vel quo numero lunam inveneris, ipsum numerum epacta habebit. In quali autem articulo vel junctura in eodem anno epactam habueris, in ipso terminum paschalem & cyclum lunæ ibidem tenebis.

Si vis scire quota sit luna in initio quadragesimæ, computa in quo volueris anno, in quota feria evenerit terminus paschalis, & in ipsa feria incipe, & computa à secunda luna per singulas ferias, usque in dominicam, & quodammodo ibi lunam inveneris, sic erit initio quadragesimæ. Similiter & in Rogationes lunam computa, in ipsa feria à 21. usque in secunda feria post dominicam, & quomodo ibi inveneris, ita erit luna Rogationis. Si in 11. Calend. April. fuerit luna 15. seu 14. aut 13. vel minus, in ipsa lunatione poteris Pascha celebrare. Sin autem in 11. Calend. April. fuerit à 16. aut 17. vel amplius in ipsa lunatione, nullo modo poteris pascha celebrare, nisi peracta ipsa lunatione, & alia subsequente pascha in illa lunatione sine ulla ambiguitate poteris celebrare. Si verò in 8. idus Martii fuerit nata luna, aut post 7. idus Mart. usque in nonas April. in ipsa lunatione pascha nullo modò celebrabis.

Si vis scire quota sit luna initio quadragesimæ, sume lunam paschæ anni cujus volueris, & tolle inde semper 12. &

quot remanent, tota luna erit initio quadrageſimæ. Verbi gratia: Si 15. erit luna paſchæ, tolle inde 12. remanent. 3. tertia erit luna in initio quadrageſimæ.

Si vis ſcire quando biſſextus ſit, ſume annum Domini, ut eſt annus præſens 888. hos partire per 4. ſi nihil remanſerit, biſſextus eſt. Si autem 1. aut 3. aut 2. remanſerint, biſſextus non eſt. Et ne tibi forſitan aliqua caligo erroris occurrat per omnem computum quem ducis, ſi nihil ſuperfuerit, ſcias eundem computum eſſe, per quem ducis, utputa ſi per 10. & 9. ducis, & nihil ſuperfuerit, ſcias 10. & 9. eſſe. ſi per 15. 15. ſi per 17. 7.

Quærenda eſt nativitas lunæ 14. ab 8. idus Mart. uſque in nonas April. quæ primi menſis novorum initium oſtendit, à 12. Calend. April. uſque ad 14. Calend. Maij, in quacunque die luna 14. occurrerit, ipſa te ad celebrationem ſancti Paſchæ perducet Si verò 14. luna ante 12. Calend. April. occurrit, hoc eſt, aut 13. Calend. April. aut 14. aut 15. Calend. April. ſcito quoniam paſchalis luna non eſt: ſed cùm eandem lunam 30. produxeris, alia die nata fuerit, in ipſâ cautè ſanctum Paſcha celebrabis. Similiter cautus eſto, ut 14. Calend. Maij, luna 14. non tranſcendat, aut ad 13. Calend. Maij, aut ad 15. Calend. Maij. Nam incipies in magnum deduci errorum. Chriſtianorum verò paſcha ab 11. Calend. April. uſque in 7. Calend. Maij, quocunque die Dominico luna occurrerit, ſanctum paſcha modis omnibus celebrabis. Quod ante 11. Calend. April. etiam ſi luna occurrerit, vel poſt 7. Calend. Maij, paſcha nullatenus celebrabis.

Tribus ergo locis biſſextus intercallatur. Primò 6. idus Februar. Secundò ubi frequentiſſimè ponitur 6. Calend. Mart. Tertiò nonas Mart.

Cyclus Græcè, circulus Latinè, Ogdoas 8. anni Hendicas 11. ſunt Hen Græcè, 1. latinè, decas 10. Computus eſt à natali Domini, uſque ad natalem, id eſt, lunæ cyclus. Item alius computus eſt à Paſcha, uſque ad Paſcha: ubi prima luna erit in Januario anno præſenti. Ibi iterum in ſecundo, in eodem loco erit luna 11. Communis annus qui 12. lunationes habet. Emboliſmus qui 13. lunationes habet. Decennovennalis, ex corruptis compoſitus eſt, ex 10 & 9. & annalis. Biſſextus in uno menſe 20. momenta: in duobus horam, in anno ſex horas. & ideo biſſextus dicitur: quia bis Calend. Mart. habet. Saltus lunaris creſcit ſingulis annis horam & 10 momenta, & dimidium momenti, & 19. partem dimidii momenti. Ad complendum verò lunæ ſaltum annuatim (ut diximus) hora & punctus, & decimanona pars unius puncti accreſcit. Non ergo eisdem articulis temporum vel cœli climatibus lunæ celebratur accenſio, ſed ſemper aliquanto citius quàm præcedente menſe, ut ſit undenus anno 19. decimus tranſilie-batur dies 8. Calend. Julii longiſſimus dies, & breviſſima nox. Totius anni ſolſtitium æſtivale faciunt 8. Calend. Januar. longiſſima nox, & breviſſimus dies totius anni, Solſtitium hyema-le faciunt.

CANONVM FINIS.

BEDAE PRESBYTERI, DE MUNDI COELESTIS TERRESTRISQUE CONSTITUTIONE

Liber.

MUndus iste sensibilis constat ex quatuor elementis, & eis totis, ita quòd nulla pars illorum extra mundum relinquatur: ideoque mundo nihil aliundè accedit, nihil ab eo aliàs recedit. Dico autem, mundum ex eis totis constare, ad differentiam humanorum, seu aliorum corporum, quæ quia non totis constant elementis, aliquid illis accedit & recedit. Similiter arboribus, herbis, succus quidam à terra radicibus additur, qui per omnes partes diffusus, & naturali quodam calore induratus, transit in robur. Cùm autem accedit aliquid vel re, ab homine si hoc ordine proportionali fiat, integer homo manet: sin aliter, corrumpitur.

Humores.

Sunt enim quatuor humores in homine, qui imitantur diversa elemẽta, crescunt in diversis temporibus, regnant in diversis ætatibus. Sanguis imitatur aerem, crescit in vere, regnat in pueritia. Cholera imitatur ignem, crescit in æstate, regnat in adolescentia. Melancholia imitatur terram, crescit in autumno, regnat in maturitate. Phlegma imitatur aquam, crescit in hyeme: regnat in senectute. Hi cùm nec plus nec minus justo exuberant, viget homo. Quòd autem aliquid homini accedit & recedit, hæc naturalia perhibent instrumenta influxionis, scilicet os & inferiora. Sunt præterea subtilia quædam foramina, quæ poros vocamus, per quæ ventus subintrans, turgidam reddit faciem: qui per sudoris effluxionem magis deprehenduntur. Nihil verò diximus mundum accidentaliter propter perfectam ejus compositionem, sed partium ejus recontextio, totius & redintegratio, secundum diversos auctores. Nam ignis spissatus transit in aerem, aer spissatus in aquam, aqua densatur in terram. Rursus per recontractionem terra diluitur in aquam, aqua tenuatur in aerem, aer transit in ignem. Elementa autem, quibus mundus constat, quilibet sibi locum capit, secundum sui naturam, ignis sui levitate supremum, terra gravitate infimum, huic aqua circumfunditur, his duobus aer. Supra firmamentum autem secundum divinos sunt supercœlestes aquæ, supra quas sunt spirituales cœli, in quibus angelicæ virtutes cõtinentur. Terra verò una ita se mediam locavit, ut æqualiter undique à firmamento disteт, præter exstantias montium & subsidentias vallium: transitúque per meditullium ejus intellectualis linea de arctico polo ad antarcticum, quæ & aeris circumfusione ita ligatur, ut nusquam deflectatur.

Forma terræ.

Nunc de forma terræ disseramus, quam Anaxagoras rotundam & planam in modum ancilis volebat. Alii extantias extremarum partium, & gremium cavernosum in modum scutellæ, ubi quicquid caderet, ibi verò recipi volebat. Sed secundum hos multa sequerentur inconvenientia, nam vicissitudines solis & lunæ tunc omnibus æqualiter apparerent, & semper haberent æquinoctium: quia omnes dimidietatem omnium parallelorum viderent, sicque nec noctes, nec dies abbreviarentur, omnibusq; esset idem oriens, idem occidens & meridies. Restat autem terram rotundam dici, & ob declivem positionem hominum diversis modis cœli partes intueri: nam declivi vere abscondunt. Hiemalis tropici unam partem videmus, & tres latent, æstivales, tres videmus, & una latet: & quando sol in illis est, per tantum spatium eum videmus quantum ipsorum cyclorum nobis apparet, habemus quoque diversos ortus, & occasus, & meridies secundum firmamenti volutionem, & terræ globositatem. Nam cùm est meridies Orientalibus, ortus est Meridionalibus: & cùm occasus Orientalibus, ortus est Occidentalibus.

Zonæ.

Terra quoque per zonas est divisa, quarum media perusta est solis frequentia, & aliorum planetarum, secundum hos qui etiam illis calorem attribuunt, duæ extremæ sine caloris beneficio, aliæ duæ, hinc calore, hinc frigore temperantur. Si latitudinis magnitudinem perpendere volueris, intellige à Septentrione circulum protendi in Austrum tam in inferiori hemisphærio, quàm in superiori. Hunc autem per sexagenas divide, & attribue vicinæ frigidæ sex, temperatæ quinque, perustæ octo, temperatæ ulteriori quinque, frigidæ sex. Ecce ea proportione qua se numeri isti habent adinvicem, eadem quoque se habent zonarum dimensiones.

Climata.

Sciendum, quòd qui in medio perustæ esset, talem haberet dispositionem, quòd semper haberet æquinoctium: omnes enim parallelos videres dimidios, & in fine sui horizontis utrosq; polos. Sed quanto magis Septentrioni accederet, tantò magis illi partes ejus elevarentur, & Austri deprimerentur: & hoc secundum diversa climata, id est inclinationes. Sunt enim octo, secundum alios septem: sed qui octo volebant, quædam tàm perustæ quàm frigidarum asserebant. Frequentior autem usus octo volebat, tria verò sunt hujus habitabiles. Primum quod est inter Meroen & Syenem, in quo dies longissimus est tredecim horarum, brevissimus undecim: ubi duæ horæ faciunt differentiam. Inde etiam clima radiorum, ubi dies longissima est quindecim horarum, brevissima octo, ibi differentiam sex horæ faciunt. Ultimum clima nostræ habitationis dicitur Borestenicum à Borestene lacu, monte, civitate Armeniæ, ubi secundum Bedam de Temporibus, longissimi dies sunt octodecim horarum: ubi sex, ibi differentiam septem horæ faciunt, si aliter ab Astrologis dicitur, forsan aliter quoque climata disponunt. Si verò aliquis tantum procederet, qui polum supra verticem haberet, ille dimidium tantùm zodiacum videret, & totum æquinoctiale parallelum, unde habet & per dimidium annum diem continuum, & per dimidium noctem continuam. Videndum quid in primo climate singulis mensibus de sex triens accrescit, & in aliis sex mensibus tantùm decrescit. In Rhodiorum climate singulis de sex integra hora accrescit, & in singulis aliis integra decrescit. In Borestenico singulis de sex duæ horæ, & in aliis totidem decrescit. Hæc autem divisio climatum facta est secundum computistas, sed aliter etiam secundum philosophos, qui naturam ipsam perpendunt: ut in climate Rhodiorum compertum est. Nam in primo sex mensium duodecima pars accedit, id est dimidia hora: in secundo, undecima, in tertio, quarta & dimidia: in quarto, quarta: in quinto, sexta: in sexto, duodecima.

Terræ motus.

Terra quoque movetur, quod terræmotum vocamus: unde dantur conjecturæ. Terra ad imitationem arteriarum, per quas spiritus discurrit in homine, habet cavernas, foramina & tracones, per quæ venti & flumina discurrunt. Nam flumina mare intrant omnia, nec tamen redundat, quia ad suos alveos per tracones redeunt. In cavernas & foramina etiam quidam venti intrant, unde dum quæruntur erumpere, tanto ruunt impetu, ut terræ partes illis finitimæ inde commoveantur. Alii dicunt quòd terra

sit con-

sit concava in modum fornacis, vel duorum hemisphæriorum, quæ cùm aliquando moles montium corruant, inde moveatur. Alii dicunt supra abyssum locatam terram: & mota abyssus, moveatur. Alii dicunt Leviathan animal terram complecti, tenetque caudam more suo, qui aliquando sole exustus, nititur illum comprehendere: sicque indignationis ejus motu terram quoque moveri. Haurit quoq; aliquando immensitates fluctuum, ut etiam omnia maria sentiant in reddendo inundationem, & inde terræ moveantur.

Post singulares terræ proprietates, de communibus terræ & aquæ disseramus. Sunt enim hæc duo elementa invicem sibi mixta. Ut enim liquidò pateat quid eorum alio sit superius. Nam in superficie terræ aquas videmus, & in venis ejus fodiendo invenimus. Verùm autem Oceanum in medio peruste positum ideo Physici referunt, ut ignis, solis, & aliarum planetarum aquis contemperetur. Calor enim humorem attrahit, & inde pascitur.

Retrusiones.

Oceanus ille verus & Mediter raneus duas facit refusiones, alteram ab Oriente in Austrum, alteram in Septentrionem, alteram ab Occidente: item in Austrum & Septentrionem. Sed his duabus, quæ ad Austrum verguntur, secundum quosdam nulla est cognitio. Quæ verò in Septentrionem conveniunt, tanto impetu concurrunt, ut impulsione sua illam famosam accessionem & recessionem faciant, terramque modò obruant, modò retegant. Ut sol flammis suis solet aquas attrahere Oceani, quæ dum non valent in aere diu sustineri, pondere relabuntur: unde inundatione facta, aliquando terræ obruuntur: Alii dicunt, quia venti aquas impellant, & sic terras obruant: cumque illas remiserint, ad alveum suum revertantur. Alii dicunt, habitationes nostras vicinas esse ori Leviathan, qui dum haurit fluctus, terra apparet, & dum remittit, obruitur.

Exustiones.

Sunt præterea æstuationes minores, scilicet malinæ, & ledones. Ledones, à quinta luna, similiter & à vigesima incipiunt: & quot horis accedunt, tot recedunt. Malinæ sunt majores, quæ à tertiadecima, & vigesima septima luna incipiunt, & sex diebus, & quindecim horis durant, & sunt citiores in accedendo, tardiores in recedendo. Exæstuat quoque mare inter diem & noctem ter: bis in æstivo die, & semel in nocte: bis in hyemali nocte, semel in die, & dodrantem & semunciam horæ durat: sed sive exæstuent, sive vento impellantur, horæ durant: sed sive exæstuent, sive vento impellantur, dein & dein fluctus ordinantur: quorum decimus est maximus. Augetur quoque mare secundum lunæ incrementum & detrimentum. Nam incipiente illa crescere, crescit mare per dies septem: & pertotidem proximos decrescit. Rursus per sequentes septem recrescit, usq; ad vigesimum primum diem, & inde terra decrescit usq; ad vigesimum octavum diem. Notandum verò licet hoc modo augeatur, non tamen ad proprium statum, nisi post octo annos redeat. Luna quoque quò plus Septentrionales partes attigerit, tantò plus mare crescit: minus verò, quò illa magis Austrum possider. Dicunt Physici lunare corpus quasdam influxiones & effluxiones habere, & hoc magis ex dulcibus aquis provenit, Solaris verò de salsis. Præter has refusiones sunt aliæ refusionum refusiones, quæ factæ dicuntur per Herculem, qui cùm habitationem nostram dulces tamen aquas habere videret, perfiegit radices duorum montium, scilicet Adamantis, & Calpes: quorum alter, id est Atlas, remansit in Mauritania, Calpes in Hispania.

Mediterraneum.

Inter hos montes, id est Calpen & Adamantem fretum immissum latitudinem habet quinque milliaria, dividitque Africam ab Europa, facit autem famosos sinus, Galiciam in Narbonensi regione ad montem Pessulanum, facit Corsicam insulam, diciturque Tyrrhenum in finibus Italiæ: qui Carthaginem respicit, scilicet inter Italiam & Siciliam dicitur Jonium, circa Siciliam Adriaticum, qui in Oriente Italiam alluit: facitque maritima Græciæ loca versus Austrum plurima, Cyprum, Rhodum, Carpathum, & ubi desinit dare terminum inter Africam & Asiam, incipit Nilus versus Septentrionem, & dicitur Hellespontus, inter Sestos & Abydon, in ulteriori Pontus, inde Propontis, inde Bosphorus, ibique desinit dare terminum. Inter Europam & Asiam stat Tanais, qui de Riphæis montibus oritur, & stagnantes Mæotides paludes facit. Similiter & in Oriente Caspium erumpit Erythreum, qui & Rubeum dicitur, nam alluit littus Rubrum: unde aquæ marinæ colorantur, ferunque ibi lapides pretiosos. Asia magnitudinem Europæ & Africæ possidet, & incipit ab hortis Eden, id est à deliciarum hortis: in Oriente & in Austro Nilo terminatur, in Septentrione Tanai. Africa in angulis suis habet Cyrenen civitatem, & Catabathmum versus Austrum in Occidentem. Mauritaniam & Atlantem, in Septentrionem civitates famosas, Adrimetum octo millia, Hippone. Europa habet in Occidentem Hispaniam, & Calpen, in Septentrionem Mœotidem paludem, versus Austrum Græciam.

Nebulæ.

Hæc duo elementa invicem sibi mixta sunt. Terra enim evanesceret, nisi aquarum humoribus conglutinaretur: quæ dum aliquando humores exhalat, ascendentes nebulæ dicuntur, dum cœli faciem aperiunt nubes, dum vi ventorum stringuntur, aut solis calore depluunt, & dicuntur pluviæ. Pluviæ autem sunt, cùm juges sunt & lentæ: imbres fiunt, cùm salutares veniunt, ut in vere cùm gramina producunt: nimbi sunt, cùm subitò & damnosè veniunt.

Nives.

Cùm humores nebularum ascendunt, si terreno frigore præveniuntur, in nives convertuntur: quæ magis in montes cadere solent, quàm in loca campestria, vel quia illis magis celsitudo montium obstet, vel quia ibi magis spiracula frigoris abundant. Sunt autem duplices, quæ in mulcebri aere cadunt, ut grossæ, quæ statim liquescunt: & aliæ minutæ, quæ in uredine frigoris cadentes tecti foramina penetrant. Nives etiam in alto mari non cadunt, sed secus littus, nam calida est aqua salsa, & terrenum frigus impedit, ne aerem super se attingat. Hinc quoque sententia illa astruitur, quia sol de calidis aquis maris pascatur. Luna verò de dulcibus tantùm & frigidis, quæ & proprio calore caret & lumine. Alii dicunt, omnia cœlestia corpora de dulcibus pasci: nam dulces aquę mare intrantes, feruntur in ejus superficie, unde mare sibi attrahere dicuntur planetæ. Fit quæstio, cùm calida sit aqua, quare tunc homo contactu illius frigescat magis quàm terræ? & solvitur: quia hoc de dulcibus tantùm evenit, non de salsis. Vel potest hoc etiam esse tam de salsis quàm de dulcibus, & frigescit ex hoc magis homo, quia conglutinatior aqua est, & magis adhæret homini quam terra, si illi imponatur, ideoque subtilitati aquæ hoc attribuas, quæ magis poros penetrat, aut illis se applicat. Fit quoque quæstio, cùm de salsis aquis nebulæ proveniant, cùm pluviæ dulces ad nos descendant, quia poteris imputare sive immensis tractibus aeris, sive calori solis. Quod autem tantam potestatem habet ignis, videmus in amaris herbis, quas ad patientiam gustus excoquit, vel in aere dulci amaritudinem amittit humor amarus, sicut dulces aquæ in mare cadunt, & rursum per tractus quosdam ad alveum suum revertuntur dulces. Hoc autem experiri poteris: nam si dulces aquas per algam maris colaveris, amarescent.

Grando.

Grando.

Nubes, ut diximus, vi ventorum, vel Solis calore dissolvuntur: & fit pluvia quasi terreno frigore in cadendo præveniuntur, in grandinem commutantur, & dealbantur: quarum duplex est genus. Nam minuta nivi admixta venit in frigore. Alia in vernis & æstivis diebus & magis quàm in nocte. Nubes etiam quantò altiùs elevantur, incipiunt attenuari, & per aërem dispergi: & quando sol non potest aquas attractas sibi incorporare, & immensitates aquarum permittit decidere, frequentiùs cadunt in mare: & sic Deus parcit terræ: quia manubias dicimus compositum à manu, quod est bonum, & nubibus per antithesin, quasi minimè bonum nubium.

Aer.

Postquam de terra & aqua diximus, de aëre proximo illo disseramus, cujus motus causa perhibetur aqua: quæ mota, naturaliter movet aërem. Sed cùm moveatur ab Oriente, Eurus dicitur: & cùm ab Occidente, Zephyrus: cùm à Meridie, Auster: cùm à Septentrione, Aquilo. Si quæritur, cur potiùs naturaliter aquam, quàm terram moveri dicamus. Respondeo, quia perpetuò aquas moveri videmus, non sempev aërem. Si perstiterit aliquis dicens: Ubi est efficiens causa alicujus rei, debet esse effectum. Respondeo, vicinum illum aquæ motum, vel dicas non ubique moveri, sed in aliquo. Alii quia levis crispatio quædam aëris, quam auram vocamus in terris, altanum verò in mari, offendatur in montibus, ibique tumultuantur & augentur. Alii dicunt rationabili motu moveri firmamentum, & subjectos planetas, qui aërem inferiorem commovent, & omnibus motibus impellunt: id est, sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsum, ante & retrò: & per circulum, qui solus rationabilis est, sed in eo non diu persistit, quod etiam aliquando deprehendimus in turbine. Nec turbat quòd planetas irrationabiliter illos moveri dixi, hoc fit comparatione firmamenti, quod ab eodem cursu nunquam desistit: planetæ verò diversis tractibus labuntur.

De fulmine.

Denique cardinales venti tres conveniunt, & nubes compellunt tantâ vi, ut ex collisione illa nascatur sonitus, & claritas quædam. Quod auditum offendit, tonitruum est: quod visum, fulgur & fulguratio: quod ferit, fulmen dicitur. Nascitur ibi præterea quidam lapis, qui vel nimiæ compressioni, vel nimio calori, vel nimio frigori potestis attribuere: quia expressio possit hoc efficere. Videtur satis ubi lacteus humor coagulatur, qui verò calore diversis modis tes mulceat aut consolidet, apparet in limo. quòd autem frigus duritiem faciat, videtur in metallis liquefactis, ut etiam in ferro, lapides diffilire facit, lignum findit, aquam constringit. Dicunt alii, quòd quidam crassus ventus contineatur in nubibus, qui dum erumpit, sonitum facit, cujus rei probationem dat ventus vesicâ conceptus, quæ disploſa violenter intonat. Alii dicunt, atomos humoris vaporaliter ascendere, & ignium caumaliter descendere: in quorum conventu nascitur ille sonitus, daturque similitudo quædam de fabro ferrum calidum tingente in aqua.

De rore.

Desudat quoque in aëre ros, qui lunæ attribuitur, eò quòd illa sit cribrum cœlestium. Alii attribuunt Veneri, eademque & vespere & manè: qui si frigore prævenitur, pruina efficitur. Cauma quoque grossum fit, cadit pruina in frigoris maxima uredine, qui sepibus & ramis arborum inhæret. Aliud quoque in autumnali volitat tempore, quod pueri vocant æstatem: undè aranex telas faciunt, qui est sex aëris sole deficcati. Præterea ventis imminentibus inferior iste aër superiori colliditur: undè scintillæ prosiliunt, quæ stellarum casum imitantur: revera autem nunquam aliqua stellarum fixa seu vaga decidit, imò scintillæ humido aëri allapsæ extinguuntur, & in agris inventæ phlegmatis similitudinem exprimunt. Sunt autem res venenosæ.

De iride.

Fit præterea arcus in aëre, qui oppositam plagam tenet à sole; & ut dicunt Physici, sol nubes aquosas & concavas reverberat, non multum confertas, undè diversitatis mundanæ colores illis innascuntur, qui tantum ex minima distantia liquidè distingui non possunt. Beda autem dicit quatuor esse colores diversos, imitantes quatuor elementa: viridis viridem terræ superficiem imitatur: glaucus aquam: hyacinthus aërem: rubeus ignem æthereum. Sunt aliquando etiam duo arcus, quia luna similiter arcum facit, plenum tamen, quia non est ipsa iris, & solet esse imminentibus ventis aut pluviis. Illum quoque nautæ observant. Nam ex ea parte quâ primùm dissolvitur, ventos aut pluvias venturas esse prænoscunt.

De æthere.

Huic aëri proximo loco æther imminet, in quorum confinio luna proxima loco est, quam Physici terram ætheream vocaverunt: forsan ideò, quia sicut terra à terendo dicitur, ita qui à cœlestium corporum purgatione teritur, in lunam recipitur. & hoc à sole ut in speculi similitudine reverberetur, opponitur. Lunares autem plurimi sunt animæ ascendentes vel descendentes, quæ in singulis sphæris quid acceperant obvolutionis, relinquunt ibi, vel assumunt: sive cacodæmones. Quòd autem furvi habere videntur in medio, hoc prædictæ causæ poterit adscribi.

De furvo lunæ.

Luna ex quatuor constat elementis, sed tria illa elementa benè ibi commixta sunt & levigata. Nam & naturaliter sunt perspicua, & de se lucem reddunt. Terra autem in illo loco non benè aliis admixta est, nec de se lucem effundit, & scabra est in illo loco. Scabrum autem est, quod rubigine obductum est, aut allevigatũ remansit. Habet hæc figuras septem. Nam monoidos ab unitate dicitur, cùm prima est; dichotomos, vel dyatomos cùm media est: dyas enim duo dicitur, tomos sectio, amphicyrtos, id est, circa rotunditatem. Est plenilunium in decrescendo, item est imphicyrtos, pòst dichotomos, & indè monoidos.

De eclipsi solis & lunæ.

Luna quoque illa semper pleni orbis est, nam ex ea parte qua solem respicit, semper plena est: sed aliquando tota vel ex parte obscuratur, cùm est quartadecima, vel decimaquinta, si sit in ecliptica linea, & per diametrum soli opposita. Diameter est linea, quæ aliquando partitur in duas medietates: dyas enim binarius est, metron mensura: nam tunc terra in medio posita, lumen solis ne lunæ infundatur, impedit, & verbera ejus ad lunam usque protenditur, & est eclipsis lunæ, quod deliquium dicimus. Fit autem tam in inferiori hemisphærio, quàm in superiori; tam in Oriente, quàm in Occidente: non tamen semper fit, cùm est decimaquarta, vel decimaquinta: sed post sex menses semper. Cùm autem in eodem signo fit & eodem mense, non nisi post novendecim annos. Cùm autem in eodem signo, & mense, & signi parte, non nisi post 55. annos evenit. Quòd verò in eodem signo, mense, parte, revocatis cunctis planetis ad locum suum, non nisi post quindecim menses annorum fit. Eclipsis solis in trigesima luna fit, sol eclipsim. Nam declinat vel ad Austrum, vel ad Septentrionem. Cùm autem sol in eodem signo pariter & mense, fit post 55. annos, sed qui eodem signo, mense & parte fit, revocatis omnibus stellis ad priorem locum, hoc est, post 15. millia annorum.

De ordine planetarum

Nunc de ordinibus disseramus. Plato sequens Ægyptios, qui hoc persuaserunt, in proxima regione post lunam solem asseruit hac ratione. Luna proprio lumine careret, quia mutuatur à sole. Nam si Venus & Mercurius illi & lunæ interponerentur, aliquando solis lumen præriperent. Ratio quidem parva est: nam omnis umbra minoris corporis, à majori lumine tecta, extenuatur, nec longè protenditur: sicque duæ hæ nihil lunæ impedirent. Tullius Chaldæos sequitur, dicens solem medium planetarum esse numero, non spatio: nam plus à firmamento quàm à terra recessit. Non tamen negamus Venerem & Mercurium aliquando superiores, quod etiam historiæ probant. Habetur enim in historia Caroli, quòd Mercurius per novem dies in sole tanquam macula appareret. Quando verò intraverit vel exiverit, nubes perhibebant videre. in Romana quoque historia dicitur, Augusto Cæsare Julio adoptivo patri funebres exequias faciente. Venerem fulsisse, quam ejus stellam censuit. Hi duo cùm intra solem sunt, clare videntur in meridie. Causa verò est, quia sunt viciniores terræ: & majores apparent, nec sol illas obscurat. Cùm verò supra solem sunt, claritas ejus non permittit illas videri, tanquam jam sint minores: cùm directè quoque illas reverberat, ut ante vel retrò positas, similiter aut modicum, aut minimè videntur.

De media luna obscuritate.

De luna quoque talis habetur conjectura, quòd sit quædam nubecula inter nos & lunam posita, impediens nobis partim claritatem lunæ: nam ipsa administratrix est corpulentiæ tam superioribus quàm inferioribus, & cribrantur ibi quidam atomi, cujus liquidiores partes sursum dant corpulentiam. Sordidiores autem his inferioribus & caducis infunduntur, & ibi evaporant. Lunam quoque in ea parte aspectibus nostris subtrahit, quemadmodum nebula, quæ ubi de montibus exhalat, oculis illum nostris ibi abscondit.

De epicyclis & intersectis.

Quando Venus & Mercurius solis vicinitate vel remotione videantur, vel non videantur. Mercurius cùm ad 12. partem venerit, videtur sicut & luna. Venus verò cùm ad 7. partem signi à sole recesserit, videtur quasi jam major. Luna quoque ibidem videretur, si proprium lumen haberet. Quòd autem superiores & inferiores sole feruntur, tripliciter per conjecturas ostenditur: sive per intersectionem circulorum; sive quòd sint epicycli, id est, supercirculares terram non habendo centrum, solem quasi centrum cursûs sui efficiunt; sive altitudinem solis circuli emetiuntur obtusis sive acutis anfractibus: quemadmodum latitudinem zodiaci planetæ evadunt, quæ subjecta oculis pictura demonstrat. Sed quoniam mentionem, quomodo zodiacum perambulent, fecimus, plenius indè dicamus.

De lineis zodiaci.

Venus & Luna ad extremitates zodiaci perlatas, duodecim lineas divisi perveniunt. Venus tamen in duobus momentis excedit, Mercurius octo lineas ejus perambulat. Sol duas medias servat: nec illas, nisi in libra excedit. undè Ovidius: Exspatiantur equi: Mars quatuor perambulat, Jupiter quinque: sed & hi frequentiùs anomali fiunt. Saturnus tres tantùm. Cùm sit dubitatio de ordine Solis, Mercurii, Veneris, nulla tamen est de cæteris: nam tantum à sole & à se invicem recesserunt, ut quod sol in anno perficit, hoc Mars in duobus, Jupiter in 12. Saturnus in triginta.

De transitoriis.

Ipsorum quoque planetarum alii sunt hippolitici, alii stationarii, alii retrogradi, alii anomali. Hippolitici, id est, transitorii, sunt qui de priori signo tendunt in posterius, cùmque hoc omnes aliæ faciant, præcipuè sol & luna, ita enim hi 2. de anterioribus signis ad posteriora tendunt: quòd nunquam stent, nunquam retrogrediantur. Si aliquis opponat solem subsistere, quia plus in geminis moretur, quàm in sagittario, dicite quòd hoc morari non est subsistere, sed quòd majus spatium ibi habeat complere, quàm & aliis signis, ubi axis ejus tam alta non est. quod patet in excentritate. Stationarii sunt, qui diutiùs propè aliquam fixam stellam videntur, quàm soleant: non quidem stant, sed secundùm cursûs sui figuram vel ascendunt, vel descendunt, & non multum in naturali cursu procedunt. Sunt autem legitimi termini, in quibus videntur stationarii; id est, cùm distant à sole per tria signa, vel per quatuor, quod fit per triangulum, vel quadrangulum: id est, in trigono vel tetragono, hoc est, in triceto, vel quadriceto. Causa autem hujus stationis perhibetur sol esse. Est autem statio alia matutina, alia vespertina. Matutina est, cùm ante ortum solis est in statione. Et notandum, quòd in vespertina statione tantùm fiunt retrogradè. Verbi gratiâ: Si Jupiter de geminis procedat in cancrum, & item redeat in geminos, quod cùm quidam in quibusdam signis semel tantùm faciant, Saturnus tamen semper bis ad quodlibet signum regreditur, & aliquando tertiè pervenit ad idem, quod moram sui cursûs secundùm quosdam efficit. Nam secundùm alios magnitudo circuli. Pythagoras autem neque retrogradari, neque stare, neque anomalam aliquam esse dicebat, sed omnes inæquali spatio temporis æqualiter complere spatium locorum. Quomodo retrogradè videantur, vel stationariè, cùm tamen non sint, figura demonstrat. Anomalæ, id est, irregulares sunt, cùm vel diutiùs, vel citiùs solito morantur, vel oriuntur, aut initi solito loco apparent, quod cùm aliis etiam eveniat, maximè tamen Marti, qui in posterioribus duobus annis nunquam servat legem priorum. Venus autem & Martius nunquam in triceto, vel in quadriceto regulariter distant à sole, nec à chronico ortu oriuntur, aut occidunt, quia non plus à sole distant, quàm Venus per signum & dimidium. Martius per signum & duas partes unius, ibique suam stationaritatem & retrogradationem patiuntur, propius autem videri possunt aliquando suprà simul & infrà, simul retrò, aut ante: undè & duos luciferos videmur habere: similiter duos hesperos: cùm verò Mercurius antè est, vendicat sibi nomen luciferi. Venus autem est nomen naturæ, id est, naturaliter, ubicunque hæc stella est, Venus appellatur. Cùm verò solem præcedit in ortu, lucifer dicitur: cùm sole occidente apparuerit, hesperus vel vesper: & est nomen officii. Dicunt quoque Aristoteles & Peripatetici, naturali cursu volvi planetas cum firmamento, sed omnes celeritate ipsius præteriri. Saturnus in tantum cum ejus celeritate contendit, quòd infra duos annos & dimidium, illum præcedat firmamentum unius tantùm signi longitudine.

De ortu.

Notandum quoque quòd ortus alius matutinus, alius vespertinus. Matutinus, ubi aliqua stella solis ortum præcedit post mediam noctem: vespertinus, ubi post occasum solis aliqua stella apparuerit. Est præterea ortus alius mundanus, alius heliacus, alius achronicus. Mundanus est, cùm de inferiori hemisphærio in superius aliqua stella emerserit. Heliacus est, cùm sol recedens ab aliqua stella permittit eam videri. Achronius, cùm aliqua stella vel sidus occidit, & oppositum illius per diametrum oritur. Chronos autem tempus interpretatur.

De occasu.

Occasus quoque alius mundanus, alius heliacus, alius achronicus. Mundanus est, cùm superiori hemisphærio in inferius quælibet stella descendit. Heliacus, cùm sol ad

aliquam stellam accedens, illam videri non permittit. Acronicus est, cùm aliqua stella vel signum occidit, & oppositum illi per diametrum oritur.

De occultatione stellarum.

Cùm occultentur stellæ, sive à sole, sive ab absidibus suis, non tamen omnes pari spatio occultantur. Nam Saturnus 170. diebus ad majus occultatur, ad minus verò 10. tantùm. Jupiter 36. ad majus, ad minus 10. similiter. Mars autem anomalus est; undè in gestis Caroli per integrum annum latere perhibetur. Venus autem 58. diebus ad majus, ad minus autem 52. Mercurius ad majus 16. diebus, ad minus 12. luna accedendo in duodecima parte signi unius contra solem incipit obscurari, & recedendo in duodecima parte illuminari: & duobus diebus tantummodò latet.

De absidibus.

In interfectionibus quoque absides aut sunt quidam tramites, qui dicuntur aut frangendo per spiras, per quas stellaria corpora incedunt, infixè triginta occultantur, aut plures, sed minores diutiùs. Nam majores citiùs videntur. Incipiunt autem obscurari, cùm sol ab aliqua illarum ultra quindecim partes destituitur terrâ, quod iter quindecim diebus perficit, recedensque ab ea quindecim diebus obscurat.

De consensu Planetarum.

Ut diximus suprà in triceto vel quadricento sole respiciendo planetas fiunt stationarios retrogradi, & contra se quoque respiciendo magnum sibi præbent consensum. nam cùm salubris salubrem respexerit, augetur salubritas: si adversa adversam, augetur adversitas: si salubris adversam, vel econverso, minuitur utrarumque effectus. Mercurius autem, quia est indifferens, plus tamen bonus quàm malus, semper talis efficitur, qualis illa quam respicit, & ejusdem coloris. nam si adversam respexerit, auget & accelerat illius proceritatem: si verò prosperam, auget & accelerat ejus adversitatem: plus tamen est accommoda prosperitati.

De domiciliis.

Si in singulis domiciliis singuli planetæ accesserint, plurimum sibi obsequuntur. Illud autem domicilium cujuslibet dico principale, in quo quilibet planeta in origine mundi repertus est. Luna quidem & sol singula habent domicilia. sed quilibet de certis quinque habent duo, unum secundarium. In principio itaque mundi luna fuit in cancro, quæ cum constellatione sua semper bona portendat, præcipuè tamen cancro. Si solem secum habuerit, incrementum & corpulentiam rebus maximè infundit, quod in florida ætate patet. Sol verò repertus fuit in leone, in quo præcipuè potestates suas designat siccitate & fervore, undè & caniculares dies sunt aliis fervidiores: ut sole existente in suo domicilio. Caniculares autem dies dicuntur à canicula, quam tunc ingreditur sol. Mercurius sicut infirmus omnium, primam obtinuit electionem, elegitque ab antecedentibus canem, geminos: à consequentibus leonem, virginem: hac ratione ut ibi quod vellet, designaret principaliter; tamen si hospitalitatis causâ alius planeta illic fuisset ingressus, dixit se velle illi obsequi colore & effectu. Venus uti proxima loco, proximam fecit electionem, & ab antecedentibus elegit taurum, à consequentibus libram: eâdem ratione, ut suos effectus ibi demonstraret. Si verò malus planeta illuc intraret, vellet illi adversari, & suâ prosperitate vires illius minuere, præcipuè habens Mercurium, vellet accelerare prospera. Cùm verò bonum suâ constellatione plurimum designet, præcipuè tamen de felici connubio jucundissimum pignus affert. Eâ quoque ratione Mars arietem & scorpionem elegit, ut maximam portendat adversitatem, & præcipuè flagrantiam indicat. Jupiter pisces & sagittarium elegit, qui temperatur de adversis, augetur à prosperis; cum Martio accelerat ad bonitatis suæ indicia, de felici regnorum eventu disponit. Saturnus duo continua obtinuit, scilicet aquarium & capricornum, cum bonis mitior, cum malis sævior, cum Mercurio in crudelitate celerior: interque malas designationes frigore & nimiâ asperitate abundat.

De frigore Saturni.

Est autem inter omnes planetas Saturnus frigidissimus, cujus plures causæ redduntur fabularum, quia senex fuit quidam vir. Senes autem sunt frigidæ naturæ, undè & flegma in eis abundat, quod hyeme crescit. Vel ideò frigidus perhibetur, quia remotissimus sit à sole; vel quia sol in Saturni domiciliis positus, remotissimus est à nobis: tunc quia frigore premimur. Cùm verò in suis domiciliis Saturnus cum sole positus fuerit, gravissimam facit frigoris uredinem, nec aliter est frigidus, nisi per effectum. Malâ enim constellatione suâ enecat homines, enecati verò sunt frigidi. vel aliter, quia supercœlestibus aquis vicinissimus est: & ideò fit frigidus. de quibus plures dantur conjecturæ, quomodo fertur rotundum, & perpetuò volubile consistere possit.

De supercœlestibus aquis.

Prima conjectura est, quòd sint in exteriori superficie cœli extantia & subsidentia loca, ut etiam in superficie terræ, in quibus aquas contineri dicunt, cum tanta verò celeritate volvuntur, ut non labantur: quod de pleno vase quolibet probari potest. Nam quo majori impetu manu circumvolvitur, eò minus effunditur. Secunda est, quòd ibi vaporaliter quemadmodum hic nubes pendent, contineantur. Tertia est, quòd propter solis remotionem, à quo præcipuus calor exhibetur, indurato glacialiter cœlo cohærent. Undè dicunt Saturnum frigidissimum planetarum, quia illis aquis vicinissimum. Est etiam quarta: Firmamentum ut fixum non volvi, sed stellas illi appositas, nec fixas moveri: & hi an quadratum, an rotundum sit, dubitant. Novissimè quæstio divinâ virtute solvitur, quia ibi teneantur secundùm Dei voluntatem: licet hic modus homines lateat, quas ibi in usum divinorum servavit Deus, vel ut ignem cœli temperent: super has spiritales cœli sunt, in quibus Angelicæ virtutes continentur. Secundùm alios nihil, nisi inane.

Quo tempore cursus perficiant planetæ.

Saturnus pro circuli amplitudine, pro retrogradatione, pro stationaritate, declinatione vel ad Austrum, vel Aquilonem, sensum vel visum, annum suum non nisi triginta annis perficit, & duobus annis & dimidio unum signum transit. Jupiter duodecim annis, undè singulis annis solaribus signum unum peragrat. Mars in duobus annis, undè anno uno sextum signum peragrat, nisi efficiatur anomalus. Habent enim gesta Caroli quòd in integro anno non sit visus. Sol infra 365. diebus & quadrante diei, quæ in primo, secundo & tertio anno non computatur: in quarto verò dies intercalaris componitur, qui bissextus dicitur: eò quòd bis in sexta idus Martii computetur, indè annus bissextilis: quod verò liquescat, ita disponamus. Sol in principio arietis esse ponatur, idem post 365. dies adeò vicinus erit eidem parti arietis, quòd si adhuc sex horæ restarent, eandem partem attingeret. De reliquo diligenter animadverte. In toto suo ambitu (ut diximus) tantum spatium ponit. Videamus igitur primùm secundùm æqualem computationem, quantum in singulis signis ponat. Nam secundùm compotistas in quolibet signo ponit 30. dies, & 10. horas & dimidiam, & ex his ad eandem summam redibis. Nam

duodecies 30. sunt 360. duodecies 10. horæ faciunt quinque dies: & duodecies dimidia, facit quadrantem: ecce eadem summa. Philosophi verò rei veritatem contemplantes, deprehenderunt solem plus in uno signo, & minus in alio immorari: undè in geminis duos dies super 30. & 10. horas & dimidiam moratur: è contrà in sagitario duos dies minus quàm 30. ponit: & hoc indè evenit, quòd axis sua excentris est, & viciniſſimus est in geminis firmamento, & remotiſſimus à terra, & è converso in sagittario. Si vis ad eandem summam redire, hoc modo poteris deprehendere: In geminis duos dies supra 30. moratur, undè in proximo signo 10. horas minuit, & ita usque ad sagitarium minuendo, duos infra 30. relinquit: indè iterum ascendens, in quolibet signo 16. sumit usque ad geminos. Ita quidem deprehenderunt esse, sive hæc sit causa, quòd inter radios, qui serviunt vel finiunt geminos, absidis plus contineatur, sive sol ibi altius ascendens, longius spatium habet ire in illo signo quàm in alio; nec ideò longiores dies facit, quia quantò est altior, tantò magis à raptu firmamenti impellitur ab ortu in occasum. De aliis quoque planetis idem evenit. Nam Saturnus in Scorpione vicinissimus est firmamento, Luna in Tauro, Jupiter in Virgine: cùm illo si fuerit Venus, significat bonum conjugium alicui futurum: undè Venus in specie virginis venatricis occurrisse dicitur Æneæ, quæ illi bonum fieri conjugium portendebat. Mars in leone, cum quo si sol fuerit, incendium animorum & aëris designat. Sol (ut dictum est) in geminis vicinus firmamento: Venus in sagittario, Mars in capricorno. In oppositis autem signis sunt terræ viciniſſimi. Venus in 349. diebus cursum complet. Mars, quia ocyor est, novem diebus minus: sed cùm sæpiùs efficiantur retrogradi, plus possunt. Luna secundùm Macrobium ambit zodiacum in 28. diebus: sed hoc dicit ad condemnationem septenarii, qui quater multiplicatus facit 28. sed revera infra 27. dies, & octo ferè horas totum zodiacum perambulat: sed non illuminatur eo tempore. Verbi gratiâ: Si sol & luna pariter fuerint in principio arietis, luna procedens in 27. diebus & octo ferè horis pervenit ad idem punctum; sed solem ibi non invenit, quia jam & ipse suâ lege proceſſerat usque circa finem arietis, ad quem consequendum posteà luna ponit duos dies & quatuor horas: & tunc reilluminabitur ab illo, neque de accensione ad accensionem intersunt 29. dies & 12. horæ, quæ non computantur in primo menſe. Undè tantùm habet 29. dies, in secundo computantur, & tunc aliis addi æ faciunt menſem 30. dies habere, niſi in decennovennali anno, quando dies subtrahitur unus.

De saltu Lunæ.

Hac autem ratione plus damus lunæ singulis menſibus, quàm ipsa consumat. Illud autem adeò parvum est, quod singulis menſibus computare difficile est: sed in toto anno tantummodò supercreſcit 1. hora & 1. punctum, & decimanona pars puncti, qui singulis annis collectum decimonono anno facit diem integrum, illumque diem transiliendo auferimus, computantes tres lunationes 29. dierum tantùm. Punctum autem est quarta pars lunaris horæ, quinta verò solaris. Hoc quod diximus, est secundùm illos, qui dicunt firmamentum rationabili motu volvi ab Oriente per Occidentem, iterum in Orientem. Planetas verò ab Occidente per Orientem iterum in Occidentem, quod asserunt Platonici. Aristoteles verò & Peripatetici dicunt planetas rationabili motu pariter cum firmamento volvi: sed illas celeritate firmamenti præteriri 6. videantur quasi retrocedere, secundùm quam sententiam quantò sunt altiores, tantò sunt celeriores: ut Saturnus velociſſimus contendat cum firmamento tantâ suâ celeritate, quòd infra duos annos & dimidium non niſi uno tantùm signo prætereat illud firmamentum. Luna verò ut omnium infima, est tardiſſima. nam si hodie visa sit in principio arietis, cras oriente ariete, non ibi lunam invenies: sed pòst in duodecima parte illius oritur. Sol quoque si in prima parte arietis hodie fuerit, cras ibidem non apparebit: sed post 15. partem unius horæ naturalis sequenti die oritur in secunda parte ejuſdem signi, & hi dicunt terram immobilem, & omnia æqualiter circa illam volvi. Ad quam sententiam accedit Tullius, qui dicit acutiſſimum somnum nimiâ celeritate firmamenti fieri, graviſſimum verò in luna propter nimiam tarditatem ejus circumvolutionis. Firmamentum omnibus æqualiter suprà volvitur quinque zonis, quas invicem paralleli dividunt, qui ab Oriente in Occidentem ducuntur. Sonat autem æqualiter distans: non quòd omnes æquali spatio distent, sed duo & duo æqualiter sibi invicem, ita quòd nuſquam sibi propius vel remotius distent: quorum duo breviſſimi sunt, Cilicet extremi. Medius verò, qui est æquinoctialis, maximus, qui ab omnibus videtur dimidius, niſi his qui sunt sub polo: nam hi totum videre poterunt, qui illorũ horizontem terminat. Tropici verò sunt medioximi. Arcticus dicitur, qui ursas utraſque in se complectitur, cui oppositus est antarcticus. Tropicus æstivus sive terminus, qui secundùm quandam diſpositionem canerum secat in medio, vel secundùm Hyginium, in octava parte, ad quam sol veniens revertitur: qui æstivum solstitium dicitur; secundùm alios terminat cancrum & zodiacum. Alter tropicus hyemalis est, undè ad nos sol convertitur, qui fit in octava parte capricorni. Sunt quoque duo coluri, quorum unus æquinoctialia dividit, (qui dicuntur imperfecti, quantum ad noſtrum viſum: quia non videmus eos) alter solſtitialia signa, totos. Sunt tunc, ut reor integri, & habent diſtinctionem suorum siderum. Si qui ibi sunt, de his dubium est, an de Austro ducantur in Septentrionem, vel extra à signo ad signum. Sed de his dicendum, quia tam zonas quàm parallelas dividunt in quaternas partes.

De lacteo circulo.

Est præterea ibi lacteus circulus, qui in serenitate videtur, de eo fabuloſæ & phyſicæ causæ dicuntur. Juno Martium privignum suum de Maja genitum lactavit, ad cujus facti inſignem cœlum de lacte eodem reſperſit. Alii: Hercules sumens lactis superfluitatem à pluribus nutricibus, ibi tandem evomuit. Phyſici: duo hemiſphæria fecit Deus, in quorum conglutinatione major claritas inſulſit. Alii: quòd sint ibi breves stellæ & conſertæ, de quarum vicinitate splendor ille efficiatur, & ipsarum inter se diſtinctio obscuretur. Alii: quòd stellæ zodiaci ibi reſplendeant, & juxta topica sol sui luminis, & ignis beneficia versus utrunque polum excendat.

De zodiaco.

Zodiacus quoque duabus extremis lineis terminatur, & media, quæ ecliptica dicitur, interſecatur, in qua eclipſis fieri solet. Præterea zodiacus diſtinctus est per 12. signa, quorum unumquodque in trigin a partes diviſum est, & unamquamque partium sol uno die tranſit, & ita signum tantùm in uno menſe, niſi quòd tantum indè auferatur quolibet menſe, ut tamen in biſſextili anno dies naturalis componatur. Sub parallelo illo, quem dixi, secare peruſtam quicunque maneret, semper haberet æquinoctium 4. solſtitia. Solſtitium voco viciniſſimam acceſſionem, & maximam remotionem. Duo quidem haberet ex vicinitate, ut in ariete & libra: & duo ex remotione, ut in cancro & capricorno. Quòd autem in medio peruſtæ poſitus semper haberet æquinoctium, hæc est causa, quòd utroſque po'os, & omnes parallelos videret dimidios, & omnem viam solis quam facit ab ortu usque in occasum. Ad ſimilitudinem firmamenti solis sphæra alicubi est diffuſior, & alicubi contractior: ut sub æquinoctiali circulo est diffuſior, sub tropicis contractior: alioquin oportet circulum solis in tropicis viciniorem esse firmamento, quàm in æquinoctiali circulo: si non ad ſimilitudinem firmamenti in convexum diffunderetur, &

in tropicis contraheretur. Oppositio : Si in tropicis contractior est circulus solis, facit ibi breviores dies, ubi brevius habet iter : in æquinoctiali, ubi laxiorem habet circulum, & iter longius, facit dies longiores : sicque necesse est non semper ibi habere æquinoctium. Solutio : Quicquid recedit à medio tumore firmamenti, minus impellitur illius impetu : ita sol positus in tropicis, minus impellitur quàm sub æquinoctiali circulo, & tantam circuli latitudinem recompensat impetus rapacitas majori celeritate. Quod autem dicit Macrobius esse planetarum celeritatem æqualem, hoc ideò dixit, quia æqualiter nituntur, sed non æqualiter promoventur : ut natantes æquis viribus contra torrentem, non tamen æqualiter promoventur torrentis impetu diversè illos impediente. Ita planetæ modò stationariæ, modò retrogradæ, modò altitudine circuli impediente ab æquali promotione. Itaque qui esset sub perustæ medio, semper haberet æquinoctium, & quatuor solstitia. Quantum autem aliquis è medio perustæ ad Septentrionalem plagam tenderet, tantò illi plaga illa elevaretur, & Australis deprimeretur : & quot sexagenas Septentrionalis assumeret, tot Australis amitteret, recipiens statim inæqualitatem dierum & noctium, donec tandem sub polo positus, totum videret æquinoctialem circulum, & in æstivis signis dimidium annum haberet continuum diem, & in hyemalibus signis dimidium annum noctem, videretque dimidium superius hemisphærium, & dimidium inferius.

De Meridionali circulo.

Sunt præterea duo circuli : meridianus & horizon. Meridionalem suum quæque sibi gens, qui ducitur super caput eorum à Septentrione in Austrum : & mutatur in quolibet passu, & inde est, quòd cùm nobis est meridies, Occidentalibus sit oriens, & media nox his, qui sunt in medio inferioris hemisphærii. & sic in ordine cõpura.

De Horizonte.

Horizon est, qui consideratus in æquæ planicie vel terræ, terminabitur in anterioribus 120. stadiis, & retrò totidem, si ambitum ejus comprehendere volueris, triplica ejus diametrum cum adjectione septenæ partis diametri, & habebis longitudinem ejus ambitûs. Horizon autem dicitur propriè terminalis circulus.

De constellationibus.

Sunt præterea quædam stellæ, quæ longo intervallo temporis interposito exoriuntur, & designant morbos : ut canicula, quæ post quadriennium oritur, neque in iisdem locis, quia interim aliquid sui cursûs expletur : neque continuò malum designat, nam temperatur de adjacentibus bonis signis vel planetis, in quorum domiciliis aut est, aut respicit. Domicilium illius perhibetur esse in ore leonis, quò dum sol venit, caniculares dies esse dicuntur. De principio leonis usque ad medietatem per 15. dies. Si verò canicula cum sole fuerit, ardorem designat. Sirius illa dicitur in Græco, & est cynicus annus, à cynos, qui est canis 1160. anni. Ægyptii præterea Abus vocant quandam stellam, quæ eisdem intervallo temporis oritur, cujus timent adversitatem. Vident enim hi aliquas stellas, quæ à nobis tumore terræ interveniente non videntur : ut canopon in principio Ægypti. Est & alia, quæ semel (ut reor) apparuit, nec ultrà forsan apparebit, scilicet quæ incarnationem tribus Magis indicavit.

De Planetarum ordine & designatione.

Solet magnitudo vel qualitas circulorum ex quantitate illa planetarum deprehendi, ut quantò plus temporis in circuitione consumat, illa ampliorem circulum habeat, licèt hoc quibusdam non videatur, cùm magnitudo circuli non sit sola causa, sed etiam stationalitates, & retrogradationes. Saturnus, ut vult Macrobius, ex magnitudine circuli 30. annos ponit. Quicunque verò planetarum teneret dimidietatem itineris Saturni, ille medius esset spatio, quia vicinius aliis facit Jupiter : undè propè medius est spatio, non numero. Sol autem numero, non spatio, secundùm Tullium, & Chaldæos inter ternos summos, & ternos imos.

Mars positus in centro mundi, si Saturnum ex tetragono respexerit, si proximo loco post eum Mercurius cum plena luna idem tetigerit centrum, qui nascuntur in illa diurna genesi, efficiuntur homicidæ, gladio casuri, sanguinarii consilio vel facto, libidinosi, ebriosi, dæmoniosi, scrutatores secretorum, necromantici, malefici, sacrilegi, præcipuè si nulla prospera impediverit. Martis effectus est ille, in quocunque signo præcipuus in suis domiciliis : maximè si in medio domiciliorum suorum positus centrum tetigerit. Centrum autem voco modò Meridionalem circulum, in quo dum fuerit sol, dico illum fuisse in centro : distatque æqualiter ab Oriente & ab Occidente, rarò autem æqualiter ab Austro & Septentrione, nisi in duobus æquinoctiis.

Venus & Luna cum Saturno in Saturni domiciliis, id est, Capricorno & Aquario existentibus, quæcunque mulieres in diurna illa genesi nascuntur, viragines erunt, promptæ ad agriculturas, bella, ædium structuras : quæ sunt fœminarum negligentes, unguenta, calceamenta, vestes appetent viris communes, nec à maritis redarguentur. Testimonium verò hujus prohibet Mars, sive sit in iisdem domiciliis, sive in triceto vel quadrato respexerit.

Venus cum Marte, in Martis domicilio, id est, ariete posita, si Saturnum in tetragono respexerit, si qui viri tunc nascuntur, effœminati erunt : virilia negligentes, muliebribus indulgentes. Mars, si Venerem in tetragono respexerit, si nulla salubrium impediverit, si qui in genesi illa nascuntur, adulteri erunt : præcipuè in matrimonio matres, filias aut sorores copulantes. Ideòque fingitur Mars cum Venere adulterium perpetrâsse. Sphæræ terram habent centrum, sed absides sunt excentres. Absides sunt circuli, in quibus sunt spiratum divortia, ubi notantur stationes & retrogradationes. Absides in quibusdam ocis sunt terræ viciniores, in quibusdam firmamento. Ipsa vespera etiam quoddam spatium contiguum habens tres dimensiones, longum, latum & altum. Nota, quòd sicut stellæ faciunt anfractus ratione latitudinis, ita faciunt & ratione altitudinis.

De diversis Æquinoctijs.

Si qui sunt in medio perustæ, idem semper habent æquinoctium : quia utrosque polos & omnes parallelos semper vident dimidios : & si qui indè removentur, visu illos non dimidiatur, item neque æquinoctialem rectè dimidiant. quod si est, nunquam habemus æquinoctium. Solutio : Terræ globositas, & firmamenti convexitas confert dimidietatem æquinoctialis lineæ, semper videri cujuslibet positionis hominibus, nisi solis his, qui sub polis rectè habitant : illi enim totam vident æquinoctialem in suo horizonte, habentque etiam hoc modo æquinoctium, quod sex signa, id est, dimidius annus confert vel diem continuum, & sex signa reliqua, id est, dimidius annus continuam noctem.

Cur stellæ videntur.

Sole occidente, cùm decimaquinta quoque pars signi occiderit post illum, jam tamen Sol descendit, qui ut bona terræ erigi incipit, cujus gratiâ signa videmus : qui nisi essent, nunquam stellas videremus, solis lumine diurno oculos impediente. Nocte autem illud nobis subtrahit, nec tamen eò minus illud in stellas & superiora dirigit.

Philosophorum sententia est, quòd animæ solutæ à

corpore velint, debent & possint reincorporari. Velint, quia potato Lethæo, oblitæ sunt præteritorum: videntesque præmium sibi propositum, si benè meruerint in corpore, desiderant incorporari. Possunt, quia sunt immortales. Debent per necessitatem, quia cùm quotidie nova creentur corpora: animæ verò semel ab origine omnes creatæ sunt. Necesse est verò quæ priùs erant incorporatæ, reincorporentur. Sed cùm hoc debeat Æneæ (teste Virgilio) pater Anchises ostendere, altius incipit, scilicet ab illo, quod Græci topan, id est, totum vocant, quod sub quinario includitur. Sunt enim quatuor elementa: ignis, aër, aqua, terra, & Deus. Mundus enim non potest totum vocari, nisi priùs ei infuso divino spiritu, quem animam vocamus. Ex elementis enim & anima illis infusa, procreantur omnia. Undè cùm duplicem naturam habeamus, videndum est, quod ab elementis quodammodo sortiamur. Deprehenderunt enim Philosophi, quòd spiritum à Deo accepissemus, quia ipse est invisibilis: undè auctor summus Deus, à quo ducit originem, corpus autem ab elementis: quia sicut elementa sunt visibilia, sic & corpora nostra; & sicut illa de statu in statum mutantur per contextionem & recontextionem suî, sic corpora nostra diversis modis variantur. Item, anima rationalis est, ut Deus à quo ducit originem. Corpus autem irrationabile, sicut & elementa absque animæ beneficio. Item, anima simplex & invariabilis est in suî natura, ut auctor suus, undè etiam servat æternitatem: corpus autem compositum & corruptibile. Circa hæc enim versatur Anchisæ intentio, ut animarum immortalitas ostendatur. ad quod quia diversæ occurrunt opiniones, videndi sunt diversi Philosophorum errores: omnes enim, sed non eodem modo errabant. Quidam enim dicebant, animas creatas esse ab origine mundi, & positas in compares stellas tanquam in vehicula, ut discerent rationabilem motum firmamenti. Alii unam tantùm esse mundanam animam, quæ omnia complet, omnia penetrat, omnia vivificat. Alii præter mundanam esse humanas.

Videtur aliquibus sole posito in cancro, quòd ultra illos Sol occidat: sic & de luna, cùm in cancro fertur in occasum, quòd ex hac parte sicut & luna ultra illos: sed falluntur, neque enim rectè vocant Orientem vel Occidentem.

De Solis equorum nominibus.

Sol secundùm Poëtas dicitur in curru vehi, quem trahunt equi, quorum hæc sunt nomina secundùm Fulgentium. Primus, Erythros, id est, rubens: quia manè sol rubet. Secundus, Acteon, id est, splendens: quia circa tertiam clariùs lucet. Tertius, Lampon, id est, ardens: nam in meridie est fervidissimus. Quartus, Philoges, id est, amans terram: nam nobis occidendo videtur appropiare. Sed secundùm Ovidium habet alia hæc nomina: Eous, id est, oriens vel surgens. Æthon, id est, elatus. Pyrois, id est, igneus: Phlegon, id est, aclivis: quia primùm sol surgit, dehinc elevatur, postèa fervet: in fine autem diei inclinatur ad occasum.

De anima humana.

Qui autem asserunt animas esse ab origine mundi creatas, dicunt illas esse sitas in comparibus stellis, ut discerent rationabilem motum firmamenti, ut cum spe & desiderio summæ beatitudinis, etiam corporarentur, secundùm motum firmamenti rationabiliter regeret corpora. Illic autem positæ plenariam habent cognitionem præsentium, præteritorum, & futurorum, cumque illis subvenit desiderium incorporandi, statim incipiunt gravari, & versus corpora deduci. Est autem illis descensus à cancro, sicut & ascensus per Capricornum, & descendendo per crateram Bacchi primam, ibi potant oblivionem prioris statûs suî, & indè labentibus obveniunt quædam æthereæ & aëtiæ obvolutiones, & hauriunt aliquid in singulis sphæris, ut in prima Saturni correlationem, id est, similium collectionem, ut per unum simile sciat aliud approbare, ut si velim album aliquid ostendere, dicam albius est nive. Torporem etiam quendam ibi accipit, in Jove scientiam & desiderium regnandi, aliisque imperandi. In Marte, animositatem ardoris: in Sole, vim sentiendi per quinque sensus; in Venere, cupiditatem fervoris: in Marte vim differendi: in Luna, vim augendi & minuendi. Horum quoque omnium ibi accipit anima vim & scientiam, quorum tamen exercitium non agit ante carnis obvolutionem: post planetarum obvolutiones in inferiori aëre variis tumultibus pulsatur, scilicet grandinum, nivium, pluviarum, ventorum, & tandem tenebris corporis obvolvitur, nihilque scitorum recordatur, adeò irriguâ mole corporis gravatur, quod patet in stultitia puerorum, qui carbone lucente læsi decipiuntur. Quæritur de obvolutionibus ætheris, an illis incorporentur animæ an non: & dicunt quidam quòd illis incorporentur, quidam quòd non. Qui autem dicunt eas illis non incorporari, asserunt quòd in illis tantùm obscuretur eorum claritas, ut imago de fumo. Quidam verò asserunt, eas illis uniri & incorporari: quia teste Macrobio, animæ redeuntes à corpore easdem obvolutiones illuc reducunt, undè illas assumpserunt. Undè datur intelligi, quòd illas secum in corpora deduxerant: ideò illis animæ incorporatæ fuerant. Objicitur: Ergò si incorporatur anima illis obvolutionibus, tunc erat animal antequam perveniret ad hoc mortale corpus: quia anima conjuncta cum corpore facit animal. Sed non est necessarium cùm anima juncta est digito, non faciat animal: quia præter corpus & animam multa pertinent ad animalis constitutionem, ut sensualitas, &c. Animæ itaque incorporatæ dantur duæ vires, ira & concupiscentia, quæ & portiones ejus abusivè dicuntur. Ira quidem datur, ut irascatur malis; concupiscentia, ut semper bona cupiat. Cùmque his viribus anima rationabiliter utitur, justa est vita hominis: cùm anima contrarias vias incedit, bonis irascendo, & mala cupiendo, tunc degenerat à naturæ suæ origine. Sed rursus ad reilluminandam rationem datur doctrina animæ, ut discendo, & neglecta relegendo redeat ad priorem cognitionem: undè quod apud nos dicitur lectio, apud Græcos vocatur repetita cognitio. Reilluminatâ verò ratione, non tamen aliquando potest facere, quæ scit esse necessaria & utilia: quod ut possit, adhibetur ei virtus, cujus hæc est etymologia: Virtus dicitur, quasi propriis viribus nitens contra vitia. Diffinitur autem sic: Virtus est habitus animi in modum naturæ rationi consentaneus: id est, consentit animæ ad id quod nata est, id est, ad bonum, & in hoc fautrix ejus est. Cùm autem hæ animæ debeant probari immortales, plures occurrunt quæstiones, quarum hæc prima est: Si animæ sunt immortales, & omnes ejusdem dignitatis in suî natura, cur plus in uno viget quàm in alio? Quod solvit Virgilius dicens: Quantum innoxia corpora tardant, id est, pro habilitate corporum habet anima suarum virium exercitium: sicut leo clausus in cavea, omnes quidem vires suas ibidem habet; sed non tam potenter exercet illas in cavea quàm in sylva. Indè rursus opponitur: Cur anima, quæ dignior est in suî natura, subjecta sit corpori indigniori? Solutio: Anima verò dignior est in suî natura, sed in hoc quod continetur, indignior est corpore continente, & secundùm hanc dignitatem subjecta est corpori. Objicitur item: Si anima comprimitur in corpore, ut non possit vires suas exercere, tunc corrumpitur, & erit indigna, nec benè. Solutio: In suî natura non corrumpitur, quia naturalem observat claritatem, licèt clausa in corpore non possit adeò nitere: sicut lucerna modio supposita, non eò minus claritatis in se habeat, licèt eò minus appareat. Rursus opponitur: Si nihil inse sordidum admittunt, cur ergò in inferno puniuntur? Solutio: Quia noverunt, exutas de corporibus sordes adhuc habere, quæ de corporeis & de terrenis rebus illis adhæserunt, quæ ut auferantur, indigent ad tempus purgatione: sicut gemma noverit de luto levata adhuc habere sordes sibi inhærentes, indiget purgatione.

De origine animarum.

De hac animarum origine diversæ diversorum sunt sententiæ. Quidam enim dicebant animam esse conflatam ex atomis ignis, imitantes Anaxagoram & Heraclitum, qui volebant ignem omnium rerum esse originem. Quidam dicebant illam esse sanguinẽ cordis, imitantes Thaletem Milesium, qui asserebant omnia ex humore constare. Stoici quendam Spiritum naturalem, quod probabant tali Syllogismo: Quod recedente ab homine, homo desinit esse animal, anima est: sed Spiritu naturali recedente, homo desinit esse animal: ergo Spiritus naturalis est anima. Plato autem dixit animas humanas compositas esse de reliquiis mundanæ animæ. Aristoteles verò vocabat eam endelechiam, id est, formam animati corporis: & per hoc volebant illam esse accidens. Sed Plato, cujus authoritas præponderat, & quem maximè Macrobius imitatur, dicit animam esse substantiam incorpoream se moventem: & in hoc aliis est oppositus. Aristoteli quidem, qui dicebat illam esse accidens, causam primam substantiam. Aliis quoque, qui dicebant illam esse corpoream, causam primam incorpoream. Quæritur autem secundũ quem, incorporea substantia utrum sit generata anima, an ingenerata. Quod utrunque Plato asserit illam esse, diversis tamen respectibus. Generatam enim vult illam intelligi in Timæo, ubi dicit: Præstantissima à præstantissimo facta est, vel in secundo, universi generis sementem faciam. Nõ generatam verò innuit in Phædrone, cùm dicit, Anima nec nata, & ideò æterna. Ne autem post in hoc videatur sibi esse oppositus, ideò dicit animam ingeneratam, quòd utatur lege generatorum, scilicet ut dissolvatur actualiter sive naturaliter. Nam omnia generata præter mundum & divina dissolvuntur actualiter, mundus verò naturaliter. Nam licet nunquam dissolvatur, natura tamen si conditor vellet, dissolutionem pateretur. Nam quicquid de partibus est compositum, illi naturale est dissolvi: animæ verò simplici, nec compositæ, non est naturale dissolvi: unde dicta est ingenerata. Generatam autem Plato ideò innuit, quòd secundum multos præjacentem materiam hylen habuerit: quod licet nusquam Plato testetur, nusquam tamen contradicit. Hyle quidem in puro suo statu considerata, non differt à materia animæ; in puro suo statu considerata, id est, sine ratione, ira, & concupiscentia, quibus informatur, id est, quæ in ea funduntur.

De anima mundi.

Dicunt etiam quidam unam tantùm esse animam, id mundanam: quæ omnia in animum & conformes unicuique rei vires pro sua habilitate, sicut stellis rationem, hominibus quos in caducis rebus invenit habere sphæricum caput, & erectã faciem, tationẽ quoq; infudit, & sensualitatem sicut divinis corporibus, licet præ nimia contemplatione divina animalia sensualitatem non exerceant. Cæteris animantibus sensum & vegetationem. Arboribus & herbis tantummodo vegetationem: & sicut unus vultus in pluribus speculis: & in uno speculo plures vultus apparent, ita una anima in pluribus rebus: & ubiq; omnes vires suas habet, licet in diversis habeat exercitium pro habilitate corporum. Secundum quam sententiam nullus homo videtur esse pejor alio, quia una eademq; anima bona & immaculata in sui natura est in omnibus corporibus: sed dicitur magis degenerare in uno quam in alio, utpotè consensualitas dominatur rationi, quia in cujuscunq; corpore sit, illud corpus est infernus animæ; secundum hanc quoque sententiam nullus homo moritur, ita quòd patiatur separationem animæ, quamquam separatur à quatuor elementis, inque omnia corpora resolvuntur: sed tunc dicitur mori, cum in illis anima relinquit priorum virium exercitium. Præterea dicunt quidam, eandem mundanam animam pariter cum humana anima esse in homine, de qua vermes vivificentur in homine, sicq; hominem duas animas asserunt habere.

Item, de animarum origine secundum alios.

Sed quæritur, si anima humana est generata, id est, creata, an auctor suus omnes animas in prima mundi constitutione pariter creaverit, an quotidie novas fecerit? Si restantibus Philosophis omnes pariter ab exordio mundi factæ sunt, & in compares stellas tanquam in vehiculo locatæ, donec quotidie incorporandi desiderio descendant. Huc accedit Hebraica veritas, quæ dicit: Ecce vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra: id est, animæ quæ incorporandæ erant natis de sanguine Abel: ideò enim clamabant, quia volebant perfectam beatitudinem mereri in corporibus: sed superfluum nihil facit Deus, unde frivola est hæc sententia.

Item, de animarum origine secundum alios.

Alii dicunt animam esse partem divinæ essentiæ, quam trahunt ab illo loco, Et spiravit in faciem ejus spiraculum vitæ. Hæc autem particula non rediit amplius, ita verò uniatur cùm Deo, unde & peccare potest; hi autem agunt de Deo tanquam sit localis. Asserunt alii animas natas de Angelicis substantiis. Ajunt alii animas nasci de terra, duce semine: & sicut scissum est corpus filii de Patris substantia, ita anima filii de anima Patris: trahuntq; argumentum de consimilitudine morum.

De certa animæ origine.

Est autem indubitatæ fidei, nec inde animas nasci, vel creari, vel aliundè adduci, sed similiter cum ipso corpore nasci: & est quoddam determinatum tempus post conceptionem seminis, quod redigitur in corpus humanum, quo nascitur anima cum corpore. Animæ autem, duæ sunt vires, una superior, altera inferior. Superior, cœlestibus & incorruptibilibus adhæret, & alia concupiscit, vocaturq; rationalitas, Spiritus, domina mens, animus. Inferior, est quæ voluptatibus corporis consentit, vocaturq; sensualitas, animalitas, famula mens. Superiorq; debet regere inferiorem: sed aliquando ex superioris negligentia prævalet inferior, & seducit superiorem; est & in hoc figura Adæ & Evæ. Si enim Adam superior se rectè rexisset, non illum Eva inferior seduxisset. Cumq; eis Spiritus esset secundum diversitates animarum, unus qui nunquam unitur cum corpore, licet aliquando illud assumat aereum, vel æthereum, ut Angeli vel dæmones. Aliis, qui nunquam est sine corpore, ut Spiritus brutorum animalium, qui cum ipsis & oritur & interit. Tertius, modò in corpore, modo extra corpus, ut Spiritus qui vivificat homines, id est, anima. Quod autem dicitur, Spiritus Domini ferebatur super aquas: hoc quoque dictum puto sive de hoc aere terræ, & aquæ circumfusione, sive de subtiliori, id est, æthere, vel de Spiritu Trinitatis: de quo si dicit, innuit salutem futuram per aquam.

Nota tres figuras in compositione animæ depictas ad idem penè tandem: intervalla enim quæ sunt in prima, cùm vellent impleri harmonicis consonantiis, nec proportiones ipsæ possent discerni, in tam parvis numeris facta est figura, ut in majoribus numeris doceatur, quæ non poterat in minoribus. Ponitur ergo sexto loco unitatis, loco binarii 7. & sic nota in cæteris. Sed quia adhuc deerant numeri, in quibus semitonia discernerentur, inventa tertia figura, & tamen pro suppletione hemitonorum quantum ibi per se non ostenduntur: sed in consonantiis, diatessaron & diapente, quarum consonantiarum proportionales numeri distinctè ibi reperiuntur. Mundus dicitur, res illæ sensibiles, quasi mundatæ & discretæ ab illa confusione, in qua priùs fuerunt in hyle; unde Augustinus: O munde immunde.

Sciendum quod in quocunque epitheto constitutis duobus epogdois, quicquid remanet limma est, i. minus semitonium, superatur à minori semitonio, ut sagaci investigatione calculatoriæ artis repertum est, tertia parte sui ipsius semitonii minoris 104. parte, suæ partis tertiæ.

Si vis scire quomodo de toto possis facere minus semitonium, accipe octavam partem, qua sesquioctava proportio vincit subsesquioctavam, & divide eam in novem

æquales partes, postea relictis 5. novenis tres novenas æqualiter divide in 27. partes. De quibus vicesima septima parte sublata, proculdubo remanebit tibi limma: i. minus semis. Hoc autem non est ignorandum, quo minus semis collocatum cum sesquioctava proportione illius sesquioctavæ, à cujus nona parte diminuitur, continet totam illam sesquioctavam: & insuper ejus 24. partem ejus vicesimæ, 4. partis; & præterea octavam partem ejus quartæ partis, & septies 81. partem ejus octavæ partis. Verbi gratia, præponamus tales numeri 3. in quibus liquescat qui dicitur, sunt numeri 243. & 253. & 273. & trientem, & semunciam, 243 & subsesquioctavus ad 273. & trientem semunciam. Nam iste est sesquioctavus ad illum, cõtinet eum totum, & ejus octavam partem, quæ est 30. & triens & semuncia, & etiã tonus integer ad illum. Ducenti verò 53. qui numerus est semitonio minus, qui ad 243. comparatur, benè dicitur diminuti à nona parte ducentorum 78. & trientis & semunciæ; quorũ præter totum etiam potest contineri nona parte sui ejus octavam partem, id est, ducentorum sexagintatrium, cui consertus, quemadmodum sesquioctavus facit. Non enim superat illum, nisi tredecim, continet tamen illum totum, & ejus vicesimamquartam partem, quæ etiam 10. asses & 5. & præterea continet hujus vicesimæ quartæ partis, quæ etiam duo asses. Necnon adhuc continet hujus quartæ partis 8. partem, quæ etiam quadrans 1,9. ff.c.9. Et omnium continet post superiora hujus octavæ partis species octogesima primã partem, quæ est scrupulus & calculus: ergo minus semitonium comparatum cum subsesquioctava proportione illius sesquioctavæ, à cujus nona parte diminuitur, comprehendit totã illam subsesquioctavam, & ejus 24. & partem, & 24. partis, quartã & quartæ, octavam & octavæ species 81. partem. Si autẽ hoc invenire desideras in integris his, in minoribus non poteris invenire numeris, quàm inter 57.208. & 65.536. ut plenius liquescat probatio, proponãtur epitritus & subepitritus numerus, ubi post duos tonos remaneat tibi semitonium: ubi probetur quadrans esse verum, & ita inclinentur 49. 155. ejus octavas partes 6. 100. 11. 4 50. 5. 200 10. 100. 6. ejus octava pars 7. 700. 76. 65. 536. Iste ergo continet totũ superiorem, & ejus vicesimamquartam partem, quæ est 648 & hujus quartæ partis octavam partem, quę est 80. & insuper continet species octogesimam primam partem hujus octavæ partis. Inter 3. autem & quatuor sic potest inveniri semitonium, à duobus epogdois relictum 3. octava pars est triens & semiuncia, sextuli obulus, calculus & dimidius 5 hemitonium minus. Inter hos duos numeros invenitur minus semitonium, qui sunt 4. 800. 60. 4. & 4. 500. 100. 17. Si igitur vis scire quomodo se habet in omni semitonio minori major numerus ad minorem: sed horum duorum numerorum collectionem firmiter ubiq; habeas. Continet namq, in hac collectione major numerus, qui est 4. 800. 60. 4. totum minorem: scilicet 4. 500. 100. 18. & insuper ejus nonam decimam partem, quæ 1. 200, 10. 50. 3. nec non ejus nonæ decimæ partis, octogesimam primam partẽ 1. 3. & præterea continet octogesimæ primæ partis, quæ est unitas. Vnus duo. Ideò à minimo hic liber incipit, quia cõditor humanæ molis, numerum voluit habere exemplar in omni opere suo: ubi etiam in his notetur perfectio operis, & ab uno, i. à Deo: quia unus est factor omnium, quæ sunt, à duobus & à tribus, quoniam hi tractant de omni alteritate, quæ ab uno, i. à Deo descendit, sicut à monade omnis alteritas mundi ducitur. Quartus hac ratione subtrahitur numerus, ut senarii numeri perfectius remaneant, quia hi tres perfecti notantur in scientia de naturali justitia. Nam si non subtraheretur, denarius remaneret, quem constat esse perfectum: quia divisus non restituitur, sicut senarius imperfectus resolvitur per partes: quæ coacervatæ faciunt imperfectum numerum, id est, senarium.

Superest igitur Sophistæ verò nunc suas defendunt rationes, & alienas impugnant, & econverso. Vnde proborum mores assequi non valent, qui certis & probabilibus utuntur rationibus. Fit enim b. intervallo. Dicit hoc per involucrum & integumentum, quasi axes cœli aliquando trini emoliuntur, & facerent ipsam spæram mundani corporis subsidere, & ita calor dominaretur humori, & ita proveniret diluvium per ignem, & econverso. Taliter circumactionem vocat transitionem & retransitionem elementorum, quòd non ignis spissatur in aerem, aer in aquam, aqua in terram, vel econverso, tunc exulat calor, vel humor fit diluvium, vel per ignem; vel per aquam, alteram circumactionem dicit per convolutionem 7. planetarum, ex quorum natura vel nimius calor vel humor provenit; est adhuc major causa cum ferventissimus est, si tunc humor nimium moratus fuerit, stellæ circunfusæ soli mittunt ex se fervorem circa solem, & inde minuuntur, calorem mittit terræ, & tunc igne pereunt. Vel exorbitatio referas ad currum solis, nam exorbitare videtur in æstate, cùm altior surgit: & tunc magis contra nos versus est, quàm in hyeme, vel dicas quod longo intervallo dicit de magno anno, qui est 15000. annorum. Aliter dicunt quoq; Philosophi, solem esse talis naturæ, quod omnium in se trahat ignem stellarum, ad quem temperandum attrahit sibi humorem illius elementi, scilicet aquæ: & tunc aqua & maximè maria contrahuntur, quam cum remisit, distrahitur mare: sed aliquo tempore magis quam alio; unde Lucanus:

Flammiger an Titan ut alentes hauriat undas,
Erigat Oceanum, fluctusq; ad sydera tollat.

Nota quod dicit numerum priorem superficie; nullum enim accidens prius est subjecto suo, & dicit superficiem corpoream propter perpetuam conjunctionem sui cum corpore, quod nunquam deserit, incorporea autem est sui natura. Itaque corporeum & incorporeum hoc respectu bene patiuntur se, corporeum ut corporis, & incorporeum animæ penitus sunt opposita, nec omninò patiuntur se in eodem.

Hyle impressa ideis dicit firmare corpus, cujus præstantissima parte constare divina dicit, quod non videtur esse: Hyle enim est res informis, veram non habet partem in sui natura, quare ex ejus parte nihil constat, nec etiam ex ejus termino aliquid constat. Si enim hyle in aliquod unum transiret totũ, jam alia omnia ex hyle materia non constarent, quod etiam est contra authoritatẽ, cum nec ex toto, nec ex parte hyle constaret. Dicendum est igitur hyle advenire formam & primo in aliquam partem sui, unde dicatur fieri aliquid, deinde aliam formam in alia parte sui, & sic per singula. Tradunt Physici, quædam convenienti corpore elementorũ ad similitudinem numerorum corpora proportionari, ad hoc ut sint apta vivificari ab anima quæ compositio universalis dum suum tenorem habet, naturam animalis solidam & quietam, quantum in sui naturam manere dicunt. Si verò ex aliqua parte ex superfluis humoribus, sive diminutis discordia compositionis evenerit, infirmitatem accidere: si verò periit, dissolutio fuerit, mori hominem: unde dicit liber, dum mundo supersunt, &c. cùm verò deficiunt, mox arcana vis solvitur: quia quantùm in natura animæ cùm semper apta est animare, nisi corpus impediat, unde subjungit, anima ipsa non deficit, &c. Cùm adhuc potest esse accessio. Nota hoc esse contra sententiam Platonis, ubi dicitur meritis in fine locatis. Nam secundùm B. Augustinum omnis homo tollitur à vita, cùm vel optimus vel pessimus est, non dico quantum ad effectum operis, pensatur ex quantitate amoris, qui autem tunc homo tollitur ex justitia Dei fit, ex qua homo incremento virtutum perficit, & in sordibus vitiorum putrescit. De terra & igne, quia vivificat spississima & subtilissima. Ex terra & aqua, quia spississima: ex aere & igne, quia tenuissima. Hãc dividit horizon. hoc nõ est verũ. Horizon enim in longitudine habet 360. stadia: qua mensura terrã esse longiorem constat: sed quod hic liber dicit, intelligendũ est de horizone cæli, quod est hæmisphærium, sub quo continetur dimidia pars terræ. Ultroq; magnã partem. Citrò quia non totam continet, vel ultrò citroq;, id est, ex utraq; parte. Tunc propter eluviones & exustiones. Quod Plato testatur, sic dicens: Fit enim longo intervallo mundi circumactionis exorbitatio, quam inflammationis vastitas necesse est consequatur.

Cùm

Cùm nihil aliud tempora, nisi cursus solis efficiat, cursus solis non efficit tempora, cum etiam aliqui dies fuisse legantur ante solis originem: sed sol dicitur efficere tempus, quia per eum discernitur. Nam tempus est perpetuus rerũ decursus, per solem notatus. Ideò physici mundum, magnũ hominem vocant. Mundum nomine hominis vocaverunt, quia animatus ut homo, hominem verò nomine mundi vocaverunt: quia ex quatuor constat elemẽtis. Aut sphærico motu. Quod sphærico motu rotatur, ipsum in se totum locum quem habet, nunquam deserit, sed in eodem ambitu semper manet totum, per partes autem diversum locum assumit circumvolvendo. Quod autem per lineam movetur, aliquando penitùs priorẽ locum deserit translatum in alium, aliquando priorem non deserendo porrigitur in ulteriorem, ut arbor crescendo. Nos cavere præstigia. Sicut in præstigiis aliquid videtur esse, cùm nihil sit, ita verbis illius, qui sophistice agit, cùm tamẽ nihil veritatis sit. Intellectus est, per quem animus ea quæ sunt perspicit. Providentia, per quã aliquid futurum videtur, antequam fiat. Magnanimitas, est rerum magnarum & excelsarum cum anima ampla & splendida quadã propositione cognitio. Magnificentia, eadem in effectu. Fiducia est, per quam magnis & honestis in rebus multum ipse animus in se fiduciæ cum certa spe collocatum. Tolerantia, est honestatis aut utilitatis causa Rex arduarum ac difficilium, voluntarium ac diurna perpessio. Constantia, sive perseverantia, est in ratione benè considerata, stabilis & perpetua manssio. Modestia, est per quam pudor honestus charam & stabilem comparat auctoritatem. Amicitia, est voluntas bonarum rerum, quæ aliqua illius ipsius causa quem diligit, contra ejus pati voluntatem. Philosophia, est veritatis cõprehensio: quæ dividitur in tria, scilicet ethicam, logicam, physicam. Ethica autem est scientia moralis, vitæ ordinem apertè demonstrans: cui supponuntur tria, scilicet animus anima, homo. Animus, est res sui curam gerens, Anima est reipub. curam suscipiens. Homo, est res familiaris, officium disponens: vel secundum Dialecticos, animal rationale. Animæ autem quatuor supponuntur, scilicet prudẽtia, justitia. fortitudo, temperantia. Prudentia, est veræ laudis perfectio. Justitia, est habitus animi. Sapientia, cuncta prospiciens: vel habitus animi communi utilitate conservata. Fortitudo, est quædã relictis vitiis, ad meliora semper se erigens. vel fortis est periculorum susceptio, & malorum perpessio. Temperantia est, quod amoris gravitate quæque constituens. Logica, est diligens ratio disserendi, & magistra judicii: sic diffinita strictè accipitur, comprehendens tamen rhetoricam dialectica. Largè verò sic describitur: Logica est sermocinalis scientia, & dividitur in tria, in dialecticam, rhetoricam grãmaticam. Dialectica, est sagacitas ingenii, stultitiæque tequestet. Supponuntur autẽ dialecticæ quatuor, scilicet probatio, assumptio, confirmatio, conclusio. Rhetorica, conjunctionis honestæ, & faceti eloquii, doctrix argumentosa: cui supponuntur tria, natura, doctrina, usus. Grammatica, eloquendi peritia. Physica, scientia naturalis vigoris, causam rectè commemorans. Physica autem alia intellectibilis, ut Angeli: alia intelligibilis, ut Deus: alia naturalis, ut substantia. Naturalis verò dividitur in sex, scilicet Arithmeticam, Geometriam, Musicam, Astronomiam, Astrologiam, Medicinam. Arithmetica, est multitudinis, quæ per se est sollicita calculatrix. Arithmeticæ supponitur perfectio, imperfectio, plusquam perfectio. Geometria, est immobilis magnitudinis doctrina ponderatrix, vel mensuratrix: qua habet lineamenta, intervalla, magnitudines, figuras, dimensiones, numeros. Musica, est melodiæ ejusque instrumentorum artifex curiosa. Musica autem, alia harmonica alia rithmica, alia metrica. Astronomia, est mobilis magnitudinis ascita contemplatrix. Astrologia, est peritia, qua cœli vertiginem conversione considerat. Altera autem naturalis, altera autem superstitiosa. Naturalis dum exequitur solis & lunæ cursum, astrorum, certas temporũ stationes. Superstitiosa verò est, quã mathematici sequuntur quæ in stellis augurantur: hoc verò est inter Astronomiam & Astrologiam, quia Astronomia cõversionis, ortus, obitus, motusq; siderum continet, & curisic vocentur. Astrologia verò partim naturalis, & superstitiosa partim. Medicina est ars, quæ de morbis & salute corporum tractat. Alia verò methodica, alia autem empirica, alia logica. Aristoteles quærit, an Deus sit: pœna dignus est, quia colere magis, quam inquirere convenit sapienti. Alexander ad Didymum: Est anima una per se stabilis, unde omnes animæ recreantur. Hermogenes, Si Deus non est, unde bona: si est, unde mala?

BEDÆ PRESBYTERI MVSICA THEORICA.

NOandum est, quòd omnis ars in ratione continetur. Musica quoque in ratione numerorum consistit atque versatur. Illud autem quod fit ex tonorum instrumentis, mutatorium est. Quinque sunt sensus: ipsorum sensuum duo sunt, qui juxta corpus sumuntur, visus & auditus: & duo sunt qui intra, gustus & tactus, imò verè ol factus. Dubium est, utrum intus an foris sentiat? Est autem sensus, vinculum corporis & animæ. Quædam sunt incorporalia & invisibilia, ut anima: & quædam corporalia & visibilia, ut sunt corpora: quædam invisibilia & corporalia ut sensus corporei. Corporalia sunt, quia corpori administrantur: & invisibilia, quia illud ut in animis vel visus, non potest videri. Unde fit, ut cùm quinque corporei sensus alia exteriora sentiant, seipsos non sentiant. Visus enim seipsum non videt, gustus seipsũ nõ gustat: quod si facerer, nunquam jejunus esset: sic de cæteris. Considerandum, ergo, quia cum sensus corporis sine labore adhibeamus sensibilibus rebus, quæ percipiendæ sunt, ab illis nõ facile potest explicari & definiri, quæ natura ipsorum quinque sensuum vel corporis sit, vel quæ proprietas sensibilium rerũ percipiuntur. Natura si quid requiritur sensuum, & definitur quod sint corporei & invisibiles, ut est auditus corporeus & invisibilis. Res verò sensibilis, quia percipitur ab auditu: i. vox proprietates habet, ut aer esse commodum: & percussum quodam ictu: quæ ipsa quoque corporea est & invisibilis. Nam proximiora facilius visum penetrant quàm ea quæ sunt remotiora. Si neque clausis oculis aliquid pervidemus corporeum. Augustinus in libro 11. de sancta Trinitate dicit: Gignitur ergo ex re visibili visio, sed non ex sola, nisi adsit & videatur. Quocirca ex visibili & vidente gignitur visio, ita sanè, ut ex vidente sit sensus oculorum, & aspicientis atque intuentis intentio. Illa tamen informatio sensus, quę visio dicitur, à solo informatur corpore quod videtur, id est, à re aliqua visibili: qua de tacta nulla remanet forma quæ inerat sensui, dum adesset illud quod videbatur. Sensus tamen ipse remanet, qui erat & priusquam aliquid sentiretur: velut in aqua vestigium tãdiu est, donec ipsum corpus quo imprimitur inest. quo ablato, nullum erit, cum remaneat aqua, quæ erat antequam formam corporis caperet. Ideoq; non possumus quidem dicere, quod sensum gignat res visibilis: gignit tamen formam nedum similitudinem suam, quæ sit in sensu, cũ aliquid videndo sentimus. Si formam corporis quã videmus, & formam qua ab illa in sensu videntis fit, per eundẽ sensum nõ discernitur, quoniam tanta conjunctio est, ut non pateat discernẽdi locus: sed ratione colligimus nequaquã nos potuisse sentire, nisi in sensu nostro aliqua similitudo conspectui corporis. Neq; enim cùm anulus ceræ imprimitur, ideo nulla imago facta est, quia non discernitur, nisi cùm fuerit separata: sed quoniam post ceram separatã manet quod factum est, ut videri possit; propterea facilè persuadetur, quod inerat jam ceræ forma impressa ex anulo, & antequã ab illa separetur. Si autẽ aliquido humori adjungeretur anulus, eo detracto nihil magis appareret. Nec ideò tamen discernere natio non deberet, fuisse in illo humore, antequàm detraheretur, anuli formã factã ex anulo,

quæ

quæ distinguenda est ab ea forma, quæ in anulo est, unde ista facta est, quæ detracto anulo non erit: quamvis illa in anulo manet, unde ista facta est. Sic sensus oculorum non ideò nõ habet imaginem corporis, quod videtur, quamdiu videtur, quia eo detracto nõ remanet: ac per hoc tardioribus ingeniis difficillimè persuaderi potest formari in nostro sensu imaginem rei visibilis, cum eam videmus & eandem formam esse visionum. Si qui fortè animadverterint quod commemorabo, non ita in hac inquisitione laborabunt, plerunq; cum diuscule attenderimus quæq; luminaria, & deinde clauserimus oculos, quasi versantur in conspectu quidam lucidi colores variè sese communicantes, & minus minusq; fulgentes, donec omninò desistant: quasi intelligendũ est reliquias esse formæ illius, quæ facta erat in sensu, cum corpus lucidum videretur, paulatimque & quodammodo gradatim deficiendo variari. Nam & insertarum fenestrarum cancelli, si eos fortè intuebamur sæpè, in illis apparuere coloribus, ut manifestum sit hanc affectionem sensui nostro ex ea re, quæ videbatur impressa. Erat ergo etiam cùm videremus, & illa erat clarior & expressior, si multũ conjuncta cũ specie rei ejus quæ cernebatur, ut discerni omnino nõ posset, & ipsa erat visio Quin etiam cùm lucernæ flammula modo quodã divaricatis radiis oculorum, quasi geminatur, duæ visiones fiunt, cùm sit res una quæ videtur. Sigillatim quippè efficiuntur iidẽ radii de suo quisque oculo emicantes, dum non finiuntur, in illud corpus intuendum pariter, conjunctèque cõcurrere, ut unus fiat ex utroque contactu: & ideò si unum oculum clauserimus, non geminum ignem, sed sicuti est, unum videmus. Sinistro jugatur clausо, illa species videri desinit, quæ ad dextrum erat: vicissimque dextro clauso, illa intermoritur, quæ ad sinistrum erat.

Adverbialiter. Nam sicut quando augetur dies vel minuitur, non statim præsentatur, nisi per multos dies: sic etiam Musica quãdo augetur & minuitur per hemitonia, vel dies in non continuò percipitur, donec illæ partes superexcrescant. Ischiatici, id est, coxarum injuriaticus dolor. Vt est frigiditas aquæ, humiditas aeris, caliditas ignis, siccitas terræ. Nam duo ex his agunt, ignis & aer: duo patiuntur aqua & terra. Quatuor autem sunt tempora, χειμών hyems, ἦρ ver, θέρος æstas, φθινόπωρον autumnus. Hyems comparatur aquæ, autumnus terræ.

Plinius Secundus in libro secundo Naturalis historiæ, an sit immensus mundus, & ideo sensum aureum extendẽs tantæ molis rotatæ vertigine assidua sit motus, nõ quidem facilè dixerim, nõ magis quam circumactorum simul tinnitus siderum, suosque volventium orbes. An dulcis quidam, & incredibili suavitate conceptus nobis, qui intus agimus juxta diebus noctibusque tacitus labitur.

Dum musica cœlestis ex subtilioribus conficitur, sine ulla inconvenientia sonorissima comprehenditur: nam latenter ex superioribus ad inferiora usque auditus nostros effunditur, quamvis eam propter consuetudiné non consentimus: sicut sunt illi, qui circa καταβαθμὸν habitat, i. descensum Nili. Si autem aliquis in altero mũdo nasceretur (si possibile esset) ut S. Augustinus affirmat, ut in hunc mundum postea venisset, eam sine ullo impedimento audiret, eique ultra vires placeret. Musica autem quamvis terrestris, nobis placuerit, tamen quia corpulentioribus elementis efficitur, vix sine aliqua incongruentia invenitur. Et hoc notandum, quod sicut multa anima agit, illa ipsa nesciente, ut capilli ungulæq; crescunt: sic etiam multa in auditu ipsius aguntur, quæ eam propter consuetudinem latent, ut sonitus planetarum.

Hæc vivacitas rationis, est ipsa vis rationis animæ, quæ sub silentio in animo latet. Tunc autem miscetur corpori, quando mirabiliter per sonos foras egreditur.

Contemplatio regularum ex mente, quæ Græcè θεώρημα dicitur.

Multiplex igitur ideo majorem potestatem ad consonantias retinet, quia distertæ quantitati in augmento crescente similatur. Et cur propterea? Quia Arithmetica quæ per se est, & Musica, quæ consonantiarum demonstratrix est, ad discretam quantitatem pertinent.

Geometria verò & Astrologia, continuæ quantitatis sunt, cui quia super particularis in decrescentibus partibus similis est, non eandem quàm multiplex ad consonantias vim retinet, si tamen propter singularitatem partium secundo loco admittitur. Superparticularis etiã consonantias tantùm: Multiplex verò, non tam consonantias, quàm æquisonantias efficit.

Secundum Pythagoricos & Ptolomæum, natura secundum Aristoxenum est in qualitate. Nam quamvis in numeris particularitas dicatur, abusivè dicitur: cùm propriè quicquid per partes partitur, cõtinua quantitas intelligatur, quæ longitudine, latitudine, altitudineque comprehenditur: & ideò superparticularitas continuè scribitur, quia per partes partitur.

Omnis symphonia multiplex, discretæ quãtitatis proprietatem sequitur, non tamen ut infinitam, sed per tres tantum gradus, duplum scilicet, triplum & quadruplum. Omnis autem superparticularis symphonia, quantitatis continuæ naturam servat, non quidem in infinitum, sed tantùm per tres gradus, sesquialterum, sesquitertium, sesquioctavum.

Duplicat namque superparticularis suam proportionem, quæcunque sit, & per dualem numerum denominat, atque à duali inchoat, & in eum redigitur, neque pervenit ad unitatem; ideoque servat continuæ quantitatis proportionem.

Transgreditur namque musicæ consonantiam, ideoq; quod plures partes excedit, & à simplici discedit.

In nono quinti libri capitulo, octavo, quarto, & tertio, ipse quoque Pythagoricus Ptolomæus Philadelphus Philosophus.

In omnibus his latet epogdoos, id est, sesquioctava proportio: ideoque specialiter inter symphonias non connumerabitur. Ex eo namq; cæteræ componuntur. Est enim communis omnium mensura.

Est in vocibus similiter, ut tres ad unum tripla, quæ continet in se duas consonantias, ut 3. ad 2. diapente, 2. ad 1. diapason.

Ille nimis acutus est, non reflectitur ad gravem, ut ei conveniat & ille, qui minus est gravis, non vult aliquid erigi. Quia cognovit differentias consonantiarum.

Auditui, & non rationi. Multa enim varietas est inter sensum & rationem.

Medio itinere feruntur, quia nec ex toto tribuunt discretionem auribus, nec ex toto rationi: sed partim auditui, partim rationi, sonum videlicet acutum vel gravem auditui, differentias autem consonantiarum rationi.

Producta sunt momenta vel motus artium & vitæ, ea quæ discernenda sunt. Primum, sensibus accidunt, ac per sensum sentiuntur, ac postremò ratione discernuntur.

Pythagoras indigens interrogatione vel interrogationis cumulo. Pythos enim interrogatio, agoras cumulus: inde agora, Ecclesia, vel synagoga vocatur.

Quales sonos reddebant primùm, tales quoque postquã mutatæ sunt: quia non erat in vi ferentium sonus, sed in magnitudine malleorum.

ἔχω namq; habeo, inde συνέχω, contineo: διάστημα, intervallũ vel spaciũ: inde διαστηματικὴ spacia vel intervalla

Hic nota αἰσθητήριον, id est, custodiam omnium sensuum, quæ primo in corde communiter continetur: inde specialiter ad omnes sensus corporis producitur, ut est luminosum in oculis quiddam, quod igneam habet naturã, quoddam mobile aerium & serenum in auribus, quod recipit formas colorabiles, quæcunq; fiunt ex superiori elemento igneo, aere tenuissimo quodam, olfactum in naribus, quod ex inferiori & crassiori aere conficitur: gustus ex aqua, tactus ad terram pertinet, quia nullum genus musicæ invenitur ante illam disciplinam tetrachordarum. Id est, quemadmodum pervenerit nervorum numerus ad pluralitatem, in qua non est.

Quid sit tonus.

Tonus est, quando vocula voculam tota sui quantitate superaverit, & insuper ipsius superatæ voculæ octava parte, vel in intensione acuminis, vel in remissione gravi-

tatis.

tatis. Semitonium est, quando tonus in duas non æquas, sed inæquales partes secatur. alterum semitonium majus, alterũ semitonium minus dici maluerunt. Diesis est semitonium minus, in duas partes divisum, i. minus semitonium diesin dixerunt musici Melodia dicitur, quæ & antiquior, quamvis subasperior, quando consonantia ex duobus tonis & semitonio, vel hemitonio & duobus tonis completur. Chromatica est quæ & posterior, & ad delectationem aurium sua varietate permulcet animos, & nimiis minutiis tinnulè fertur, constatque ex tono & tribus semitoniis, vel tribus semitoniis & tono. Enharmonium totam possidet harmoniã, & sui dignitate alias præcellit: & constat ex duobus diesis, & duobus tonis, vel duob⁹ tonis & duobus diesis. Consonantia diatesseron est, quando vocula intensione sui acuminis voculã in remissione gravitatis totam possidet: insuper & tertiam partem superatæ vocula. Diapente consonantia est, quando vocula voculã tota sui quantitate superat, videlicet & superatæ vocis: insuper & ejus medietate vel in intensione acuminis, vel in remissione gravitatis. Diapason nõ consonantia, sed æquisonantia est, quoties vocula voculam sui acumine si fuerit in intensione, aut sui gravitate, si fuerit in remissione tota sui quantitate superatæ vocis, quantitatem bis occupat. Et ut apertè advertas quid sit intensio, quid remissio, quæ in omnibus consonantiis videnda est: ita noveris quãdo primam vocem ex ore, vel corde, vel aliqua materia organi emiseris: fige metam, & quicquid per illam primam vocem in altum sui gerit, aut tonum, aut diapason, aut diapẽte, aut diatessaron, noveris illas omnes consonantias in intensione acuminis esse factas. Quicquid verò per illam primam vocem ubi terminum diximus figendum esse, deorsum remittendum fluxerit, sive tonus, sive diatessaron, sive cætera, scito omnes illas consonantias in remissione gravitatis fieri. Si autem toni sonum vel diatessaron ac reliquarum consonantium nosse cupis, talem cape conjecturam. Accipe regulam ligneã manibus magistri formatam, & præparatis tribus articulis vel arculis, ex omni parte æquè libratis & cavatis, extende nervum super regulam in duobus capitibus suppositis articulis, & nõ incidẽdo, sed in metiendo totam cordam in tres partes æquales divide, & ubi tertia pars fuerit, pone arculũ, & tange tertiam partem ipsius cordæ, tange & alteram partem, & videbis consonantiam diapason. Tertia enim pars bis acutior duarum partium, & duæ partes bis graviores in sono. Ad consonantiam verò diapentè, deinde totum nervum in quinque æquales partes: id est, ubi tres fuerunt finitæ partes, pone articulum, & tange utrasq; partes; & erit altera pars tota quantitate minoris gravior insuper & ejus medietatis, altera verò pars acutior tota quãtitate, majoris insuper & ejus medietatis. Consonantia diatessaron erit, si dividas totam chordam in septem partes, pone arculum, & tange utrasque partes. Item divide ipsam chordã in septem, i. decem partes, ubi nona pars fuerit pone arculum, & tange utrasq; partes: & invenies minorem partem acutiorem uno tono; majorem verò graviorẽ uno tono in tota. Quæritur, quare prius posuit diapason, diapente, diatessaron: & nunc aliter incipit in ordine ipsarum consonantiarum vertere. Quod sic solvitur, quia in quantum ad proportionalitatẽ Arithmeticæ pertinet, antecedit dupla sesquialteram, antecedit sesquialtera sesquitertiam, quæ postremò ponitur. Econtrariò verò Musicæ consonantia retrò speculatur. Nam prima consonantia est Musicæ artis sesquitertia, hoc est diatessaron: inde pervenitur ad sesquialteram, hoc est diapente, inde ad duplam, quæ est diapason. Nicos victor, machia pugna. Orea Græcè pulchra, phone vox, inde orpheus pulchra vox dicitur. Similitudo nominum in omnibus, differentia verò in lichanos hypaten chromaticè, enharmonos diatonicos. Similiter in lichanos meson, & paranete sinemenon, & paranete hyperboleon. Nam cum sint decem & octo nervi, & in diatonico, & in chromatico, & in enharmonio: reliqui similiter sunt, exceptis quinque. Dissimiles ergo de chromatico quinque, & de enharmonio quinque, sumpta ad decem & octo, si adjiciuntur, qui sunt in diatonico, fiunt 10, & 8. Ambrosius in expositione Psalmi 118. cap. 2. ita dicit: Puto Pythagoram Philosophũ imitatorem Prophetarum instituisse sectam, ut discipuli sui quinquennio non loquentes, tanto silentio loqui discerent. Axiomata, id est, admiratione digna, quæ & proloquia dicuntur, id est, obnoxia veritati vel falsitati. A duplo namque sesquialter, à triplo sesquitertius denominatur: & reliqui secundum suũ ordinem. Si illa denominatio quantùm ad sensum in contrariam partem sit, quia cum in primitivis sit in augmentum, in derivativis in diminutione est. In multiplicibus quippè quãto major est numerus, tanto major sit proportio. Insuper particularibus verò crescente numero, decrescunt proportiones. Quæritur quomodo minor proportio est in quinquaginta tribus, & quinquaginta octo, quam in quinquaginta, & quinquaginta quinque: & quomodo iterum major proportio est in quadraginta octo, & quinquaginta tribus, quàm quinquaginta & quinquaginta quinq;? Sic respondendum est, Quod si Philologus iste Boetius iterum adderet super quinquaginta tres duos, essent 55. & ipsum numerũ mensuraret quinarius undecies: & si adderet super 58. alia duo, essent sexaginta: & mensuraret idem numerus illum duodecies, & esset sesquiundecima proportio, id est, quinquaginta quinq;, & sexaginta, quæ est minor ex sesquidecima. Sed quamvis ad illam proportionem nõ pervenit in 53. & 58. tamen apparet ex hoc, quod minor proportio est in majoribus numeris, major in minoribus. Item, si demeret tres ex quadraginta octo, essent 45. & mensuraret illum quinarius novies. Esset similiter, si tres tolleret de quinquaginta tribus, jure remaneret quinquaginta, & mensuraret quinarius illum decies, esset sesquinona proportio, quæ major est sesquidecima; & est ille numerus 48. & 53. medius inter majorem & minorem. Et hic iterùm quæritur, tres quantitati utriusque numeri addit, ut majores efficiat numeros, & quare duos minuit ex eadem quantitate, ut minores faceret. Sic solvendũ est, quòd quantitatẽ quinarii, quę est differentia prædictorum numerorum, divisit in duas partes, hoc est in tria & duo: & majorem partẽ addit quantitati prædictæ, ut essent majores numeri, & minor proportio: & minorem dempsit ex eadem quantitate, ut essent minores numeri & major proportio. Duodecimus numerus ad 8. sesquialter est, ad 9. verò sesquitertius. Sed si duodenarium, qui est ad 9. sesquitertius, subtraxeris, remanet 9. ad 8. in sesquioctava proportione, quæ exinde non esse media subtracti sesquitertii colligitur: quia si duas cõtinuas sesquioctavas perquiseris ut in his numeris 192. 216, 243. tertius terminus, i. 243. non poterit sesquitertius ad primum: sed 256. major videlicet sesquioctavo secundo. Quid si simplex sesquioctavus medietas esset sesquitertii, geminatus utiq; redderet integrum. Vigesimus numerus ad 15. sesquitertius est, ad 13. verò sesquiquartus. Sed si eundẽ 20. numerũ, qui est ad 16 sesquiquartus, dempseris, remanẽt 16. ad 15. in sesquiquintadecima proportione, quæ nõ esse medietas ablati sesquiquarti ex hoc deprehenditur, quasi duas continuas sesquiquintasdecimas habitudines adinveneris: ut in his numeris 909. 900. 60. 10. 23. tertius termin⁹, i. vigesimusquartus non poterit esse sesquiquartus ad primum. Nam ii 900. quartã partẽ sumpseris, quæ est 225. & eisdem adposueris, erit numerus 1125. major scilicet 1024. secũdo sesquiquintodecimo. Quod si simplex sesquiquintadecima medietas esset sesquiquarti: duplicata sine dubio ad integra esset. Hoc in omnibus deinceps superparticularibus evenit, & si continua minor proportio detur, quod relinquitur, non possit subtractæ constare medietas. Duodenarius ad 8. sesquialteram, ad 6. verò duplam retinet proportionem. Sed si minorem continuam, vel sesquialteram subtraxeris, remanent 8. ad 6. in sesquitertia habitudine; quæ plusquàm medietas dempti sesquialteri ex hoc esse colligitur: quia si duas sesquitertias adinvenies, ut in his numeris 18. 24. 32 majores sunt 27. numero, qui est ad 18. sesquialter. Vbi dictum est multiplices tantùm & superparticulares notam communem mensuram habere posse. Nam quaternarius ad binarium duplus est, 6. verò ad 2. triplus. Subtrahe 2. ad quem 6. triplus est, remanet 6. ad 4.

in ses-

in sesqui altera proportione. Duæ sesquialteræ proportiones sunt 6. ad 4. 8. ad 6. sed 4 duplus 8. minor scilicet 9. secundo sesqui altero. Nam si unitatem detrahas, an quam videlicet 3. triplus. 4. verò quadruplus est, remanet 4 ad 3. sesquitertius. Tres sesquitertii sunt 27. 36. 48. 54 sed 27. numeri triplus est 81. cui scilicet minores sunt tres sesquitertii. Duo sesquitertii sunt 18. 23. 32. ampliores numero 27. qui est sesquialter ad 18. 12. ad 9. sesquitertius est, 9. ad 6. sesquialter: sed 12. ad sex duplex. Si 12. qui ad 14. sesquitertius ad 8. sesquialter est, detrahas, remanet 9. ad 8. in sesquioctava habitudine. Differentia quinquaginta novem millium quadragintanovem, ad sexaginta duo millia ducentos octo, & tria millia centum quinquagintanovem, quæ ex ducentis quadraginta tribus ter decies multiplicatis excrevit, & minus quam minoris octavamdecimam obtinet partem. Similiter differentia, sexaginta duorum millium ducentorum octo ad sexagintaquinque millia, quingentos triginta sex, & tria millia trecenti vigintiocto, quæ ex ducentis quinquagintasex ter decies multiplicatis excrevit, & sexaginta duorum millium, ducentorum octo minus quam octavam decimam, plus verò quam nonam decimam obtinet partem. Quinquaginta novem millium, quadraginta novem octava pars est, septem millia, trecenti octoginta quatuor, & octava pars unitatis, quæ eisdem quinquagintanovem millibus quadraginta novē addita efficit sexaginta sex millia, quadringentes triginta & octavam, qui superant sexagintaquinq; millia quingentos trigintasex octingentis nonagintaquatuor unitatibus & octava parte unitatis. Si 243. octava requiritur, erit 30. & trium unitatum octavæ partis, quæ eisdem addita efficit 273. cum trium unitatum octavis. Sunt ergo in semitonii proportione 256. ad ducentos 44. quorum differentia 13. minus quàm minoris octava, decimam plus verò quàm nonam decimam partem obtinet. Si enim octies decies 13. dicas, efficies 233. qui sunt minores 243. quaternario. In apotomes verò proportione constant 273 cum trium unitatum octavis ad 256. quorum differentia 17. cum trium octavis minus quam minoris quartamdecimam, plus verò quàm quintamdecimam obtinet partem. quia si quater decies 17. ducas, erunt 238. Et si trium unitatum octavas ducas, quater & decies efficient 5. unitates & quadrantem unitatis: hos 238. sejungas, fient 243. & quadras minores scilicet 256. quodecim unitatibus, & tribus quartis partibus unitatis. Si verò quinquies & decies 17. ducas, fient 256. at si trium unitatum octavas per 15. minores, reddent integras quinque unitates & quinque octavas: hos junge 255. facies 260. & quinque octavas, qui superant 256. quatuor unitatibus & quinque octavis. Igitur si numeris integris hæc omnia videre desideras tam supra scriptos terminos quam differentias, per octonarium numera, & nihil molestum te reperire gaudebis. Duc ergo 243. octies, fient tibi 1943. octies 256. 2048. octies 273. sunt 2184. octies tres octavæ tres integras unitates efficient: quas junge 2183. in sesquioctava se continentes habitudine ad 1944. quorum differentia est 243 quæ ex 30. & trium unitatum octavis distantia scilicet 243. & 273. unitatum octavis, sic octies aucta concrevit. Octies trium octavæ 3. integræ unitates. Inde hæc differentia 243. summa est. In semitonii verò minoris habitudine constant 2048. ad 1944. quorum differentia est 104. ex 13. distantia 243. & ducentorum 56. octuplicata obtinet minoris minus quam octavam decimam, plus verò quàm nonam decimam: quia octies decies 104. sunt 1872. scilicet ex 234. octuplicatis facti, & sunt minores 1944. septuaginta duabus unitatibus, quæ ex novenario, quo 243. 234. superabant 8. aucto creverunt. Si verò novies decies 104. augeas, habebis 1976. scilicet ex 248. in octo ductis, qui sunt majores, 1944. bis 32. unitatibus, quæ ex 4. quo ducenti 43. actis 47. vincebantur, octies aucto creverunt. At in apotomes proportione consistunt 2187. quorum differentia est 139. ex 17. & trium unitatum octavis: sic aucta octies 17. sunt 136. Octies octavæ trium integræ tres unitates, junctæque 135. reddunt 139. Obtinet minus quàm minoris quartam decimam, plus verò quam quintamdecimā; quia sequatur decies 139. ducas, habebis 1946 ex 243. & quadrantem unitatis, si auctos octies 243. 1944 quadrans quoq; octies auctus, duas integras unitates junge 1944. erunt tibi 1946. & insunt minores 2049. 102. unitatibus quæ ex 12. & tribus quartis unitatum partibus, qui 260. cum quadrante & 256. distabant, sic venerunt. Octies 12. 96. sunt, octies 3. quartæ integræ 6. junge, & tene 102. Quod si quinquies & decies 139. facias, erunt 2085. ex 160 & quinq; octavis octuplicatis sic. Octies 260. 2080. octies 5. octavæ unitatis partes integras quinq; efficiunt: junge superioribus, & habe 2805. qui sunt majores 2048. his 37 monadibus, qui ex quaternario & quinq; octavis 260. vincebant, sic pullulabunt. Octies 4. 32. octies 5. octavæ integræ 5. sunt, junge & habe 37. Si quis in integris numeris habitudines pervidere voluerit, oportet ut hac ratione considerer. Si 16. in se ipsos multiplicet, fient 256. Si verò per 7. & 9. fient 272. Quod si 7. & 9. per se ipsos ducat, fient 289. Erunt igitur duæ sesquisextæ decimæ proportiones 256. 272. 289. quas haud dubio constat sesquioctavum excedere: quia si 200. ex 56. octava perquiratur, quæ 32. unitatibus colligitur, eisdemq; quorum etiam octava apponatur, fient 288. qui nimirum ab 289. unitate superantur. Rursus 10. & 7. in se ipsos multiplicet, fient 289. Si verò eosdem 7 & 10. per 10. & 8. ducat, fient 306. Quod si 10 & 8. per se ipsos colligantur, fiunt 324. quæ nimirùm duæ sesquiseptimæ decimæ, id est, 289. 306. 324. sesquioctavū non implent, quia si 289. octava perquiratur, quæ 36. unitatibus & octava parte unitatis efficitur, ac eisdem quorū est octava, copulentur, erūt 325. & octava qui superant 323 vnitate & octava parte vnitatis. Quod si hæc fortasse octava pars unitatis molesta videbitur, superiores numeri per 8. multiplicentur, & in integerrimis numeris decem habitudines reperiuntur. Multiplicatis ergo 256. per octavum, sūt 2048. 272. verò octies ducti, 2176. complent. Similiter 289. octies facti, 2312. reddunt: & sunt iterum duæ sesquisextæ decimæ, 2048. 2176. 2312. quæ constant sesquioctavum superare: quia si duobus millibus quadraginta octo pars eorundem octava, id est, 246. copulentur, fient 2304. qui certè superantur a 2312. octo vnitatibus. Rursus 289. per octavum ducti, faciunt 2362. Trecentisex quoque octies augmentati faciunt 2648. Eodem modo 324. octuplicati 2522 complent, & erunt iterùm duæ sesquiseptimæ decimæ, 2312. 2648. 2592. Quæ in hoc pervidentur sesquioctavum non implere, quia si 2312. octava ipsorum, id est, 289. apponatur, fient 2601. qui pro certo superant 2592. octo unitatibus: in prioribus ergo numeris unitas differentiam inter sesquioctavum, & sesquisextas decimas habitudines fecit, quæ eodem numero quo & ipsæ summæ, quarum differentia fuit augmentata in posterioribus numeris, octo unitatū pluralitatem succrevit. Similiter inter sesquioctavum & sesquiseptimas decimas proportiones, unitas & octava pars unitatis distantiam fecit. Vnitas ergo per octonarium sicut & illæ summæ, quarum differentia fuit multiplicata in posterioribus, ad octo unitates excrevit. Octava verò pars unitatis eodem octonario ducta, in integram unitatem profecit. Et ideo in posterioribus terminis intra sesquioctavā & sesquisextas decimas octonarius, inter sesquiseptimas verò & sesquioctavum novenarius differentia est: Ducentorum sexaginta duorum millium 144 tertia pars est 80. 7381. & tertia pars unitatis. Si nonam partem nete diazeugmenon, vel nonam partem paramese, vel nonam utriusq; hypate sumpseris rectissimam utriusq; paranete chromatice, vel utriusque lichanos chromatice mensurā in monochordo habere poteris, ubi quoq; apotomos mensuratè nullatenùs effugiet. Si commatis quoq; mensuram veriſſimam habere quæueris inter lichanon hypaton chromaticam hypolumodi, & parhipatemeson chromaticam hypodorum proculdubio reperies. Inter 134. & 247. sesquioctava decima proportio est, quia differentia eorum quæ est 13. in minori est octies & decies: & in majore, novies & decies. Quibus si addideris medietatem differentiæ, quæ est 13. id est 6. & medium unitatis, fiunt numeri 240 semis & 233. semis. Inter quos est proportio sesquioctava decima semis.

His

His adde duo & semis, efficies 243. & 256. qui semitonii retinent proportionem 9. scilicet unitatibus majores, quàm illi qui retinebant sequioctava decimam proportionem. Et ideò minoris proportionis sunt, quàm sesquioctava decima, vel sesquioctavadecima semis. His si addideris 4. fient 247. & 260. inter quos sesquinonadecima proportio, qua Musici semitonii proportio major est. Differentia qua semitonium minus tria commata superat, est 5165. qua verò 4. comatibus superatur, est 1988. quæ simul junctæ, efficiunt 7154. id est, comatis proportione. Eadem differentia apotome superat 4. comata, qua minus semitonium tria, & eadem superatur à quinque comatibus, qua semitonium minus à quatuor. Differentia qua toni proportio superat octo comata, est 1925. qua verò superatur à novem, est 5328. quæ junctæ reddunt coma, id est, 7153. Scilicet ut à sexto octuplo incipiantur inquiri sesquioctavæ portiones. Si h literam tritesinemenon assumpseris, erit ea species quam dicit, scilicet mobilibus terminata: cùm inter parhipate meson & paramese plusquàm diatessaron sit, & paramese minimè mobilis sit. Descriptio incipità proslambanomenon hypermixolidii, & finitur in nete hyperboleon hypodoru: sed consideratio vocum diatonici generis, quod in diatessaron tono & tono semitonioque pariter à nete hyperboleon hypodoru exoritur, atque in proslambano menon hypermixolidu completur. Miroque modo qua habitudine diatonica in longitudine descriptionis singulorum modorum à se nervi differunt, eadem habitudine nervi temporum in ordine distinguuntur. Acutè hîc inspiciendum, quòd meſen non ideò dicit consonare ad neten die zeugmenon, quod ad illam tenet intervallum diapente symphoniæ: sed quia per diapason consonantiam hypate meson, idem sonat quod nete die zeugmenon. Meſe quoque per diapason idem sonat, quod nete hyperboleon. Nete hyperboleon autem resonat ad nete die zeugmenon diatessaron symphoniam. Meſe quoque, quod per diapason idem sonat quod neque hyperboleon, ad nete die zeugmenon diatessaron consonat, idem argumentandum, ubi dicit ad gràviorem partem parameſen consonare ad hypatemeſon. Non enim propter diapente hoc dicit, sed quia per diapason parameſe idem sonat quod hypateipaton, consonat eadem parameſe ad hypatemeſon diatessaron sicut hypateipaton. Quoniam hic primus numerus potest in 2. & 3. & 4. dividi, in quæ dividit Aristoxenus tonum 243. septies ducti 1701. numerum efficiunt 256. verò septies numerati 1792. complent. Similiter 13. quæ est differentia 256. & 243. septuplicata efficit 91. differentiam 1792. & 1702. &c.

BEDÆ PRESBYTERI
MVSICA QVARTA SEU MENSURATA.

QUoniam circa artem Musicam necessaria quædam ad utilitatem cantantium tractare proponimus, necesse est ut secundum auctoris intentionem subtilissimas regulas summopere subjectas intelligere studeamus. Quum enim humana natura naturaliter omnia scire desideret, & à primi hominis peccato quatuor sunt mala, quæ naturam impediunt humanam, scilicet ignorantia, vitium, imperitia loquendi, & indigentia: quibus tamen quatuor bona sunt opposita, scilicet ignorantiæ sapientia, vitio virtus, imperitiæ loquendi eloquentia, indigentiæ necessitas. Ideoque divina clementia Philosophis peritiam artes inveniendi concessit, ut per eam quisque notitiam valeat prædicta bona comprehendere, & faciendo, his lapsam naturam & ad meliorem consistentiam sublimare. Cumque unum discere valde sit difficile, de multis non est dubium, cùm sit quasi impossibile: in omnibus tamen valdè plura sunt, quæ nostro sensu agnoscimus, quàm ea quæ à magistro discimus. Nam sicut in arborem unam naturæ virtutem multarum regitivam propaginem complantavit: sic in homine, ratio ex unius scientia, esse multarum docuit invenire. Hic etiam illud intuendum est, quòd omnis ars, omnisque disciplina honorabiliorem naturaliter habeat rationem, quàm artificium quod manu atque opera exercetur. Multò enim majus atque aptius est scire, quod qui sque faciat, quàm ipsum illud efficere, quod sciat. Etenim artificium illud corporale, quod serviens famulatur: ratio verò, quod domina imperat: & nisi manus secundum quod ratio canit operatur, frustrà fit. In tanto igitur præclarior est scientia musicæ in cognitione rationis, quàm in opere efficiendi atque actu, in quanto corpus mente superatur: quod scilicet rationis expers sine ratione degit. Illa verò imperat atque ad rectum deducit, quod nisi ejus pareatur imperio, expers opus rationis titubabit. Unde fit, ut speculatio rationis operandi actu non egeat, manuum verò nulla sint opera, nisi ratione ducantur. Jam verò quanta sit gloria multumque rationis, hinc intelligi potest, quia cæteri (ut ita dicam) corporales artifices, non ex disciplina, sed ex ipsis potius instrumentis cepêre vocabula. Nam citharœdus ex cithara, tibicen vel aulœdus ex tibia, cæterisque suorum instrumentorum vocabulis nuncupantur. Ratio verò non ab instrumentis, sed à speculatione & scientia denominare voluit Musicæ professores. Si quis ergo ex improviso discit cantare, qualitates & quantitates, similitudines & dissimilitudines, diversorum sonorum proportiones, tempora & mensuram, necnon & distinctiones longarum brevium que figurarum & semibrevium discernere voluit, fontem jubilationis hujus scientiæ hauriat, & ejus suavitatem experietur. Nam qui vineam plantare vult, unam arbusculam inserere, vel unum asinum onerare cognovit: sicut in uno, ita in omnibus facere vel melius, non dubitabit.

In principio autem hujus scientiæ scire opinamur quid sit Musica, vel quis musicus, & unde dicatur, quod genus, quæ materia, quæ partes, quæ species, quod instrumentum, quæ utilitas, quod officium. Unde scire debemus, quòd Musica est liberalis scientia, peritè cantandi copiam subministrans. Sed hæc dividitur, quia alia instrumentalis, alia humana, alia rhithmica. Instrumentalis verò est dignoscendis & discernendis cantibus attributa. Et hæc etiam dividitur, quia alia harmonica, alia rhithmica, alia metrica. Harmonica verò, est illa quæ discernit inter sonos gravem & acutum. Vel harmonica, est illa quæ consistit in numeris dupliciter, & mensuris: una localis secundum proportionem sonorum vocumque, alia temporalis secundum proportionem longarum brevium que figurarum. Alia, id est, harmonica, quod discretio modulationis & varietatis canendi scientia: & facilis ad perfectionem canendi via, plurimumque verò diffimilium proportionalis consonantia, & scientia de numero relato ad sonum. Rhithmica verò, est illa quæ in scansione verborum requirit, utrum benè vel malè cohæreant dictiones: quia cantando vitandum est, tanquam legendo. Metrica verò, est illa quæ mensuram diversorum metrorum ostendit probabili ratione, ut patet in heroico, jambico & elegiaco metro.

Musicus verò est ille, qui ratione propensa non solùm operis servitio, sed etiam speculationis imperio canendi scientiam ministrat. Quòd si in ædificiorum bellorumque opere videmus, in contraria scilicet nuncupatione vocabuli, eorum namque nominibus velut ædificia inscribuntur, vel dicuntur triumphi, quorum imperio ac ratione sunt instituta: non quorum operè servitioque perfecta, unde metricæ diffinitio sequitur. Musicorum & cantorum magna est distantia. Isti dicunt, illi sciunt quæ componit musica. Nam qui canit quod non sapit, diffinitur bestia: unde versus, Bestia non cantor, qui non canit arte, sed usu. Non verum cantorem facit ars, sed documentum.

Musica dicitur à Musis, quæ secundum fabulam dicuntur filiæ Jovis: & habet duplicem considerationem, scilicet secundum modum, & secundum non modum. Secundum modum, ut hic sumitur, est longitudo seu brevitas cantus, quæ organum (quantum ad nos) generaliter appellatur per certam mesuram, de qua nunc supponimus inventionem.

Secundum non modum, sumitur sive respectivè, ut ubi nulla materiæ proprietas est inventa.

Genus verò hujus scientiæ, est peritia modulationis harmonicæ, quæ ex concordantia plurimorum sonorum, vel ex compositione longarum breviumque figurarum perficitur.

Materia hujus est, sonus ordinatus secundum modum. Sonus sumitur pro melodiæ & concordiæ differentia, ordinatur pro numeris temporum in figuris consistentium ante perfectam pausam, secundum modum pro quantitate longarum breviumqu figurarum, quæ in vocis accentu & tenore consistit.

Partes verò ipsius alias habet theorica, alias practica partes. Practicæ sunt tres, scientia de gravi sono, & scientia de medio, & scientia de acuto: & de his tractat, ostendendo utilitates & comparationes eorum inter se, & quomodo ex his componuntur motelli, seu conducti vel organa. Partes theoricæ sunt tres, scilicet de dispositionibus hujus artis inveniendi neumata, & cognoscendi numeros eorum, & quot sunt species eorum, & declarandi proportiones quarundam, ad alias demonstrationes de omnibus illis, & docere species ordinum & situum eorum quibus præparantur: ut accipiat ex eis quod vult, & componat ex eis harmonias.

Species quoque hujus, sunt diversitates subjectorum, ex quibus fiunt neumata: nam aliquando voce, aliquando flatu, aliquando tactu exercentur. Voce verò, ut hominis flatu, ut tibia: tactu, ut Psalterio vel cithara, & similia.

Instrumenta verò aliud habet practicè, aliud theoricè. Theoricæ vero instrumentum est inquisitio, & demonstratio proportionum, sonorum & vocum. Practicæ verò, aliud naturale, aliud artificiale. Naturale verò est pulmo, guttur, lingua, palatum, &c. membra spiritualia scilicet principaliter sunt vocis & epiglotti. Artificiale verò instrumentum est, ut organum, viola, & cithara, atola, Psalterium, &c.

Utilitas autem ejus magna est, & mirabilis, & virtuosa valdè, quæ fores Ecclesiæ ausa est subintrare. Nulla enim scientia ausa est subintrare fores Ecclesiæ, nisi ipsa tantummodo musica: per eam rerum plasmatorem mundi collaudare debemus & benedicere, Psallendo ei canticum novum, sicut sancti Patres nostri Prophetæ docuerunt. Nam divina officia, quibus ad sempiternã convocamur gloriã, per eam quotidie celebrantur. Et testante Boëtio, quòd inter septem artes liberales Musica obtinet principatum: nihil enim sine illa manet. Etenim ipse mundus quadam harmonia sonorum dicitur esse constitutus, & ipsum cœlum sub harmoniæ revolvi modulatione. Inter omnes enim scientias ipsa laudabilior, curialior, jucundior, lætior, amabilior esse probatur: nam reddit hominem liberalem, jucundum, curialem, lætum, amabilem: movet enim affectus hominum, provocat in diversum habitum sicut in præliis. Etenim tubarum concentus pugnantes accendit, quia quanto vehementior fuerit clangor, tanto fit animus velocior ad certamen. Quid multa? verùm Musica mortales hortatur ad labores tolerandos, & singulorum operum fatigationem vocis modulo consolatur. Turbatos animos Musica recreat, quoniam dolorem capitis & tristitiam tollit, immundos spiritus humoresque pravos & languores depellit. Unde & utilis ad salutem corporis & animæ invenitur, eò quòd quandoque corpus infirmatur languente anima, & impeditur ipsa existente impedita: unde & causa ratio corporis fit sæpè per curationem animæ, & per aptationem virium suarum, & temperantiam suæ substantiæ locis convenientibus agentibus: sicut legitur de Davide, qui Regem solavit Saulem à spiritu maligno arte modulationis. Ipsa quoque reptilia, necnon & aquatilia, verùm & volatilia sua dulcedine musica consolatur: sed & quicquid loquimur, & venarum pulsibus commovemur, harmonia probatur esse, utilibus sociatum.

Officium verò aliud habet practica, aliud theorica. Practica verò est harmonias componere, & artem quæ humanos possunt movere affectus. Theorica verò est, in summa comprehendere cognitionem specierum, harmoniarum, & id ex quo componuntur, & ad id quod componuntur, & qualiter componantur: vel est etiam officium figuras longas & breves, necnon corpora & mensuras eorundem, qualitates & quantitates, similitudines & dissimilitudines proportionum, sonorum & vocum, & orthographiam cognoscere, & conservare, & regulariter eam describere: ita quòd omnis cantus qualiscunque fuerit diversificatus, congruè per illam possit declarare.

Cùm igitur illa & alia multa in hac arte secundùm ordinem declarantur, primò specialiter videndum est & sciendum, quòd tria tantummodò sunt genera, per quæ tota mensurabilis musica transcurrit, scilicet discantus, hocetus & organum. Discantus verò est aliquorum diversorum generum cantus duarum vocum seu trium, in quo termino consonantia scilicet diatessaron, diapente, diapason, per compositionem longarum breviumque figurarum, secundum dulcem mensuram naturaliter proportionata manet. Unde notandum est, quòd tres generalissimæ sunt species, per quas omnes modi, id est, omnes cantus, in quo consistit maneries, dignoscuntur & discernuntur, ac etiam moderantur per figuram, tempus & mensuram: & quoniam hujus discantus per dictam compositionem sub certa dimensione temporis seu temporum, per diversa capitula declaratur: ideò primò de repræsentatione & forma figurarum simplicium, secundò de figuris similiter pariterque ligatis seu junctis, quæ tempora quælibet figura pro sua parte continet in se, ac etiam de plicis, proprietatibus & distinctionibus earum videamus, & quomodo per hujus figuras denotatur longitudo seu brevitas cantus. Deinde quid sit tempus, quid mensura. Unde figuras repræsentatio soni secundum suum modum, & secundum æquipollentiam sui æquipollentis, sed hujusmodi figuræ aliquando ponuntur cum litera, aliquando sine. Cum litera verò, ut in motellis & similibus; sine litera, ut in neumis conductorum & similia. Inter enim figuras quæ sunt cum litera, vel sine, talis datur differentia: quoniam illæ quæ sunt sine litera, debent prout possunt amplius adinvicem ligari. Sed hujusmodi proprietas aliquando obmittitur supra literam his figuris associatam, & hujus figurarum proprietas, tam literæ sociatarum, quàm non, dantur divisiones ac etiam regulæ sequentes. Quapropter ad omnia discenda prolata scire debemus, quòd sex tantummodo figuræ sunt adinventæ: quarum binæ & binæ semper sunt affines, in forma & quantitate consimiles, scilicet in potestate, arte, regula differunt & natura. Quarum & prima super omnes fons est & origo ipsius scientiæ atque finis, quæ perfecta longa minuta vocatur: nam à perfectione circa æqualitatem aliquid habere sumpsit, eo quòd sub certa dimẽsione longitũdinis unius, per vocis accidentiam in mora circa ipsum æqualiter proportionata manet, seipsamque in novem partes diminuendo dupliciter partiens, cujus forma quadrangularis efficitur, comam semper in ejus latere dextro fixam, per quam etiam nomen longitudinis habere meretur, ut patet in præsenti.

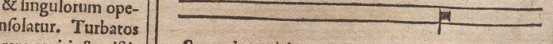

Secunda verò imperfecta longa aliquando etiam non est perfecta: quod non perfecta dicitur, eo quòd nisi duo tempora continet in se, affinitatem in forma & proprietate perfectæ figuræ tenens, ut patet.

Tertia recta brevis dicitur, ab eo quòd unum rectum & integrum continet in se te tempus, seipsamque in duas diminuens partes non æquales, vel in tres tantummodo æquales & indivisibiles: cujus forma quadrangulalis est, omni carens proprietate, ut hîc;

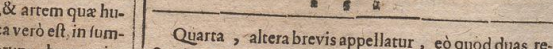

Quarta, altera brevis appellatur, eò quod duas rectas breves tenet, atque semper alterum occupat locum,

affini-

affinitatem rectæ brevis tam in forma quàm in proprietate & ſocietate tenens, ut hîc.

Quinta verò ſemibrevis major dicitur, & habet à ſe minus magnum, quod etiam imperfectum, & brevis, quia imperfecta ſcientia brevis & major eſt, quoniam majorem partem retinet rectæ brevis, ut prædictum eſt, cujus forma talis eſt.

Sexta ſemibrevis minor conſimili modo dicitur & minore, eo quòd minorem in ſe continet partem rectæ brevis, tenens affinitatem in forma & quantitate præcedens, ut hîc.

Cum igitur perfecta figura manens in unitate, ſit fons & origo ipſius ſcientiæ & finis, propterea quòd omnis cantus ab eadem procedit, & in eadem replicatur: & ipſa in numeris conſiſtit, temporibus & menſuris, & trinam in ſe continet æqualitatem, videre ſequitur, quòd ipſa prior cæteris eſſe videtur: eo quòd mundi conditor Deus omnia in numero, pondere & menſura conſtituit, & hoc principale extitit exemplar in animo conditoris. Nam quæcunque à primæva orbis origine formata ſunt, numerorum ratione univerſa eſſe conſtituta. Et ideò numerus omnem creaturam natura præcedit, & in ſingulis ternarius invenitur: quia ab ineffabili Trinitate, quæ cuncta condidit, eſſentialiter non recedit. Unde illud in auctoribus legitur, quod Deus imperare gaudet ternario, ita hic numerus ineſt rebus omnibus, cujus principium unitas eſt, quæ Græcè monos dicitur. Ipſa verò non numerus, ſed fons & origo numerorum, principium & finis omnium: & ideò non immeritò ad ſummam refertur Trinitatem, quia res quælibet naturalis ad ſimilitudinem divinæ naturæ ex tribus conſtare annuitur. In vocibus & ſonis, & rebus omnibus trina tantùm conſiſtit conſonantia, ſcilicet diateſſaron, diapente & diapaſon. Hanc igitur Trinitatem omnia naturaliter formata conſequuntur, quoniam rebus omnibus ab origine prima naturaliter inhærentem, in ſummo & primo artifice, fuiſſe imperitos neceſſariò credere oportet: cum nihil prius ſit factum, niſi prius ſit in artifice faciendi potentia, vel ſapienter ſine ſapientia, &c. nulla indigeat, nihil ab eo fiat niſi ex gratia. Cùm igitur ab eo fiant omnia, maximum eſt ſapientibus, quòd hæc tria, ſcilicet ſapientia, potentia, gratia, ſunt in divina Eccleſia, quia ad ſummum perfectumque bonum plura non ſunt neceſſaria. Et tunc omnium prima principia tantùm ſunt tria. Principium immobile, Deus principium principiorum: principium mobile cœleſtis, ſuper cujus motu moventur omnia. Et ut breviter dicamus, Omnis cantus menſurabilis, ab ipſa figura procedit & dividitur, & in eandem replicatur, & omnes figuræ ſubſequentes ad eandem, propter æquipollentiam retinendam, recurrit. Cujus regula talis eſt, & natura, quod quandoque reperta eſt ante longam, ſemper tria tempora tenet. Verbi gratia,

Affinitas autem ejus, quæ in forma ſibi conſimilis efficitur, ſequitur: cujus regula talis eſt & natura, quòd ſemper ante brevem vel pòſt, ſtare debet, quæ ſibi collateralis eſſe refertur. Verbi gratia,

In qua nonniſi duo tempora communicari tenentur ratione collateralis, quæ ab eodem ſumitur à parte finis. Unde verſus,

Ante verò longam, minima longa faciunt.
Si brevis addatur, duo tempora longa meretur.

Unde notandum eſt, quòd quandocunque inter duas longas ſola brevis evenerit, ſemper ad imperfectam reducetur præcedentem, & meritò cùm ab eadem procreatur, conſimili modo fit econverſo. Unde conſiderandum eſt, quando perfecta fieri nequit, niſi mediante brevi ſequente, ſeu præcedente, quoniam longa & brevis, & econverſo, ſemper unam perfectionem faciunt. Unde ſi quærat aliquis, utrum poſſit fieri modulus ſive cantus naturalis de omnibus imperfectis, ſicut fit de omnibus perfectis. Reſponſio cum probatione, quòd non: cùm puras imperfectas nemo pronunciare poſſit. Veruntamen quidam in artibus ſuis referunt, perfectam figuram ſe habere per ultramenſuram: & quoſdam etiam modos, ſicut primum & quartum eſſe per ultramenſurales, id eſt, non rectam menſuram habentes, quod faciendum eſt: quia ſi verum eſſet, tunc poſſet fieri cantus naturalis de omnibus imperfectis, quoniam imperfectum, dicunt eſſe perfectum. Sicut enim res quælibet naturalis ad ſimilitudinem divinæ naturæ, ex tribus conſtare invenitur, & in vocibus & ſonis trina tantùm conſiſtat conſonantia: ſic omnis cantus menſurabilis ad ſimilitudinem divinæ naturæ, ex tribus conſtare invenitur: cujus probatio patet in menſura, ubi ternarius numerus reducitur ad perfectam. Et ne in ambiguum procedamus, ſciendum eſt, quòd perfecta figura multiplici cognoſcitur regula. Prima, ſicut præfati canunt verſiculi. Secunda, quandocunque inter duas longas duæ breves omni proprietate carentes evenerunt, affinitatem in forma carentes. Verbi gratia,

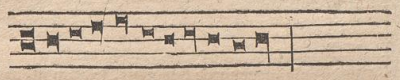

O Maria beata genitrix.

Prima, profert unum tempus, quæ recta brevis dicitur, faciens duo, quæ altera brevis appellatur, & ſumitur à parte finis figuræ præcedentis: & quoniam in tali binario, tria tempora commorari reperiuntur, ideò longarum quævis prædictarum à Deo perfectionem retinere meretur, niſi tantummodo ſola brevis primam præceſſerit longam, ſicut per hanc clauſulam patet.

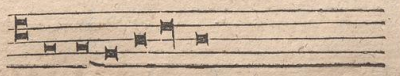

Tunc duo tempora longa tenebit: & ſic perfectio ante perfectionem conjunctam ſive disjunctam, nunquam diminui poteſt: quoniam longa perfecta nequit habere perfectionem, niſi mediante aliqua perfectione ſequente. Tertia, ſi tres inter prædictas quandoque reperiantur, & in forma conſimiles, ut hîc,

Et licet unum tempus conſervat, & tum nihilominus nulla longarum virtutem ſive gratiam ſuæ perfectionis amittet, niſi ut prædictum eſt. Quarta, ſi quatuor inter prædictas evenerint, omnes breves putantur, & æquales: ſed ultima oriatur à ſubſequenti. Et etiam unum parvum tractum in forma & longitudine ſemiſuſpirii obtineat præcedens longa juxta latus ſuum apertè finis, qui differentiam modorum ſeu perfectorum ſignificat, ut hîc,

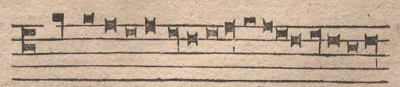

Et tunc longa ſubſequens tempora, niſi duo tenebant. Et hoc etiam ſecundum ordinem quarti & quinti modi

imperfecti. Nam si tractus ille deficeret, tunc prima brevium procederet à præcedenti per ordinem secundi imperfecti. Verbi gratia,

Quinta verò, si quandoquidem in forma consimilis evenerit, tres primæ dabunt unam perfectam : & binarius subsequens non æqualis, unam : & quælibet longarum, prout superius dictum est, tenebit. Verbi gratia,

Et si plures evenerint secundum imparem numerum, consimili modo non fiat. Et sic de facili quis poterit habere differentiam inter longam perfectam & imperfectam, si benè consideratur.

Propterea notandum est, quòd perfecta figura in uno corpore quandoque duplicare videtur, quæ tunc latitudo ejus tranlit longitudinem sic O quæ non ad aliarum figurarum spectat originem, nisi ex gratia : quoniam nunquam duplicaretur, nisi quòd ne in compositione, sive ordinatione tenoris, plana musica frangatur : super quam omnes motelli, & omne organum fundari tenentur.

Recta brevis, aut quæ superius pluries cum pluribus denominatur, adhuc in forma propria describitur in hunc modum,

Continens igitur unum de se tempus, seipsam in duas diminuens partes non æquales, vel in tres tantummodo æquales & indivisibiles : quarum prima pars duarum, semibrevius minor appellatur, secunda verò major: & econverso, tres autem semibreves, minores æquales, & indivisibiles nuncupari tenentur. Unde notandum est, quòd nulla semibrevis sola reperitur : quoniam per se sola significare nequit, sed binæ & binæ, non æquales : ut hîc,

Vel tres & tres æquales numerari debentur : ut hîc,

Et sic, binarius non æqualis, seu ternarius æqualis, semibrevium figuratum, semper ad rectam brevem æquipollere debet. Recta brevis ad imperfectam, vel ad alteram brevem imperfectam cum brevi, seu brevis cum altera brevi ad perfectam.

¶ Jam dictum est de simplicibus figuris, nunc autem dicendum videtur de simul legatis seu conjunctis, qualiter inter se differant : & rursus incipiendo ab unitate, & sic distinguendo longitudinem & brevitatem, secundum quod multiplicantur, innuere. Unde notandum est quòd quædam sunt species, quibus omnis cantus euphoniæ causa decantatur, quæ etiam in divisione quinque partium dividuntur, quarum quælibet divisio multas continet differentias, & diversas. Prima igitur differentia, primæ partis, est quædam figura, quam plicam communiter appellamus. Unde notandum, quòd plica nihil aliud est, quàm signum dividens sonum in sono diverso per diversas vocum distantias, tam ascendendo quàm descendendo, videlicet per semitonium & tonum, per semiditonum, & ditonum, & per diatessaron & diapente : quæ plica quatuor differentiis explicatur : nam quædam perfecta dicitur, & quædam imperfecta : quædam recta brevis, & quædam altera brevis.

Prima differentia plicæ, perfectè descendendo, est quædam figura habens tractus, quorum ultimus longior est primo, ut patet,

Ascendendo verò unum solum retinet tractum, ut patet,

Omnem igitur habens potestatem, regulam & naturam, quasi habet perfectam figuram, excepto quòd si longam præcesserit in corpore, duo tempora tenebit : reliquum autem in membris, fit autem plica in voce per compositionem epiglotti cum repercussione gutturis subtiliter inclusam.

Secunda differentia est, plica imperfecta, quæ etiam cum præmissa proprietate consimilem retinet formam, sed regulam imperfectæ figuræ tenet, & naturam scilicet in corpore, unum tempus reliquum in membris : ut patet descendendo,

Patet & ascendo, ut

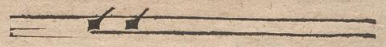

Tertia differentia est illa, quæ habet duos tractus, quorum primus longior est ultimo, descendendo : sicuti patet,

Sed ascendendo, duos habet diversos : unum in dextra parte ascendendo, significans plicam : aliam in sinistra parte descendendo, significans brevitatem : ut hîc,

Observantes igitur potestatem, regulam & naturam rectæ brevis, & ipsius, quæ vocatur altera brevis.

Secunda divisio partis secundæ, est quædam ligatura duarum figurarum, quæ etiam binaria vocatur, quatuor habens differentias : quarum quælibet duplicem habet figuram, ascendendo videlicet & descendendo. Unde notandum est, quòd si aliqua istarum in descendendo proprietatem habuerit, in ascendendo verò carebit : & econverso, exceptæ tantummodo semibreves. Ascensus autem intelligitur, quando secunda figura alicujus ligaturæ fuerit altior prima. Descensus autem econverso : prima igitur differentia talis est, quòd quandocunque duæ figuræ simul ligatæ descendendo cum proprietate, vel sine proprietate ascendendo reperiuntur : ut hîc,

Prima recta brevis, fit longa imperfecta, ut manifestè patet in quarto, quinto & sexto modo, tam supra literam, quàm sine litera : nam in secundo modo, tertio & septimo, tales omnes fiunt æquales tantummodo supra literam, secundum usum.

Secunda differentia, tam ascendens quàm descendens, per contrarium primæ differentiæ constat : ut hîc,

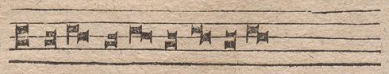

Tam in proportione, quàm in proprietate.

Tertia differentia, tam ascendens quàm descendens, sub tali forma sequitur, quòd secundum æqualitatem proferuntur.

Et

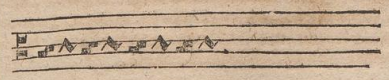

Et notandum est, quòd talis ligatura vocatur æqualitas, quoniam reddit æqualitatem: omnes aliæ, quarum prima fuerit longior seu brevios, sunt non æquales.

Quarta differentia tam ascendens quàm descendens retinet proportionem non propriam, sub tali forma,

Quæ semibreves appellantur, non æquales etiam proferuntur, ut prædictum est, quòd duæ semibreves: quarum prima minor est, & econverso constituunt unam longam, & quandoque pro altera brevi ponuntur.

¶ Tertia divisio tertiæ partis, est quædam ligatura, cui conjunctura trium figurarum, novem habet differentias: quarum quælibet fit dupliciter, ascendens videlicet & descendens. Prima autem differentia, tam sine litera quàm cum litera, talis est, quòd quandocunque trinaria ligatura tam descendendo cum proprietate, quàm ascendendo sine proprietate, reperta fuerit in primo gradu de bina ligatura sequente.

Prima fiet longa imperfecta, secunda recta, brevis tertia: sicut prima, si antè longa sequatur, tunc tria tempora tertia donat. Secunda differentia tã in proportione quàm in proprietate, omnio per oppositum primæ differentiæ, tam supra literam, quàm sine litera regnat: ut hîc,

Tertia differentia, tam supra literam quàm sine, talis est, quòd quandocunque trinariæ ligaturæ adinvicem contineantur, quamvis longa præcedat, seu sequatur, sicut hîc, tam ascendendo quàm descendendo.

Prima profert unum tempus, secunda duo, tertia tria. Et hoc est secundum ordinem quarti, dum tamen longa in primo gradu consistat.

Quarta differentia est, quòd quandocunque binaria ligatura præcedit ternariam, prima binaria profert unum tempus, secunda duo ternaria, ut suprà continetur in proxima. Verbi gratia,

Et hoc secundum ordinem quinti modi. Quinta differentia ascendit & descendit tam supra literam quàm sine litera, talis est, quandocunque ternaria ligatura cum æqualitate confecta reperta fuerit: ut hîc,

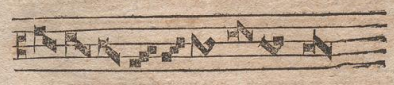

Omnes proferuntur æquales, secundum ordinationem septimi. Sexta differentia tam supra literam quàm sine, talis est, quòd quandocunque ternariæ ligaturæ continentur proprietates non proprias habentes tam ascensum quàm descensum: ut hîc,

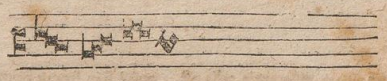

Duæ primæ semibreviabuntur, ultima longa duorum temporum profertur, si brevis sequatur: si ante longam, tria tempora donat. Septima differentia ascendens & descendens tam supra literam quàm sine, talis est: quòd quandocunque ternaria tam conjunctè quàm ligatè reperiuntur: ut hîc,

Duæ primæ semibreviabuntur. Ultima profert unum tempus, si brevis sequatur; si autem longa, tunc duo tempora donat. Octava differentia, tam ascendens quàm descendens, omnino per oppositum tenet præcedentia, tam scriptùra quàm proprietate.

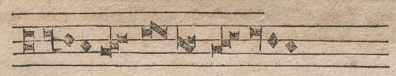

Nona differentia, tam ascendens quàm descendens, talis est, quòd quandocunque ternariæ ligaturæ tam conjunctæ quàm compositæ reperiantur.

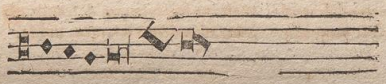

Omnes semibreves æquales & indivisibiles proferuntur in tertio loco quarti modi, quòd altera brevi reperiantur: nam sicut altera brevis tenet affinitatem rectæ brevis, sic etiam tales affinitatem inter se tam in forma quàm proprietate tenent.

Quarta divisio quartæ partis est, quædam ligatura seu conjunctura quatuor figurarum, novem habens differentias, quarum quælibet dupliciter habet figuram, descendentem videlicet & ascendentem. Sed notandum, quòd plures descendendo inveniuntur quàm ascendendo, propter gravem ascensum: quoniam levius est descendere, quàm ascendere. Prima differentia talis est, quòd quandoque aliqua junctura descendit, seu ligatura ascendit, quatuor figurarum alicubi reperiuntur: quarum proprietates primę figurę tangit longitudinem trium sequentium figurarum. Verbi gratia,

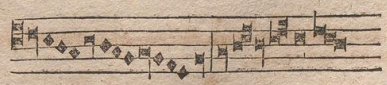

Prima erit longa, perfecta subsequentium duæ primæ sem breves, & ultima duo tempora debet. Secunda differentia ex talibus, talis est, quòd si prædicta longitudine dictæ proprietatis abbreviatur ad distantiam secundæ figuræ illorum quatuor subsequentium. Verbi gratia,

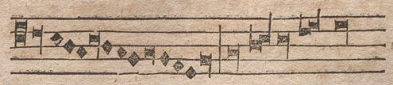

Prima, duo tempora dabit, reliquæ semibreves erunt indivisibiles & æquales. Tertia differentia talis est, quòd si tales creverint, quarum prima cum proprietate per se, & aliæ cum proprietate simul compositæ fuerint, prima longa imperfecta erit, & duæ primæ subsequentes semi-

breves:

breves : ultima duo tempora dabit, si brevis sequatur : si longa, tunc tria tempora donat. Verbi gratia,

Quarta differentia talis est, quòd si in fronte primæ quatuor figurarum descendentium, vel in fronte secundæ ascendentium. Verbi gratia.

Prima dabit unum tempus, duæ mediæ semibreviabuntur, & ultima dabit unum tempus. Quinta differentia talis est, quòd si proprietas in fronte primæ figuræ quatuor conjunctarum reperiatur : ut hîc,

Tres primæ semibreviabuntur æquales : ultima brevis, si brevis sequatur : si autem longa, tunc duo tempora donat. Sexta differentia talis est, quod si prima quadrangulatur, & aliæ syncopantur. Verbi gratia,

Prima recta brevis, reliquæ semibreves efficiuntur. Septima differentia, quaternæ ligaturæ tam descendentis causa & proprietate, quàm ascendentis scientiæ : ut hîc,

Tres primæ breves & æquales, quarta longa imperfecta, si brevis sequatur ; si autem longa, tunc erit perfecta. Octava differentia de eisdem talis est, quòd si ultima vult breviari, varietur hoc modo,

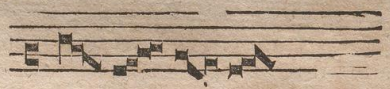

Nona differentia talis est, quòd si duæ primæ volunt semibreviari, habeant proprietatem semibrevitatis.

Et si ultima longa fuerit, tunc penultima duo tempora tenebit. Verbi gratia,

Quinta divisio quintæ partis, est quędam legatura quinque figurarum, duas habens differentias, quæ duas habent figuras, ascendentes videlicet & descendentes : quarum prima differentia tam ascendit quàm descendit, talis est, quasi proprietas in fronte primæ quinariæ ligaturæ extiterit. Verbi gratia,

Duæ primæ non æquales semibreviabuntur, & duæ sequentes breves æquales, ultima longa si imperfecta fuerit, sequatur : si autem longa, tunc erit perfecta. Secunda differentia talis est, quòd si sexta apponatur figura, etiam similem habeant proprietatem : ut hîc,

Tres primæ æqualiter semibreviabuntur, & duæ sequentes breves æquales ; ultima verò longa, ut declaratum est.

QUum dictum sit de figuris vel ligaturis & conjunctis, qualiter inter se differant : nunc autem dicendum est de plicis in eisdem figuris existentibus ; quoniam sicut in qualibet scientia speculativa sunt quædam quæ debent supponi, ita in hac scientia necessarium est, quòd diversa tempora per diversas figurationes designentur, & quòd plicæ varientur, secundum variationem temporis & mensuræ. Quum igitur primò declaratum sit de singulis plicis, in prima divisione primæ partis, quæ adhuc manifestè se repræsentat.

Quoniam fieri posset quæstio, quid sit tempus, ad quod respondendum, quòd tempus (ut hîc sumitur) est quædam proportio justa, in qua recta brevis habet figuram in tali videlicet proportione, quòd possit dividi in duas partes non æquales, vel in tres tantummodo æquales & indivisibiles, ita quòd vox non alterius in tempore discretionem habere possit. Etiam sciendum est, quod tempus habet figuram triplam, aliquando enim voce recta, aliquando cassa, aliquando demissa. Voce verò recta, ut vox humana procedens à pulmone. Cassa verò, est sonus, non vox, id est, vox non articulata : quæ fit secundum aliquod instrumentum, & ideò dicitur cassa, quoniam natura non hîc dicitur ficta esse. Etiam vox parva, non mutata, dicitur etiam cassa, quia cum recta voce rectam non potest dare concordantiam. Demissa verò vox, est illa proportio sive mora, qua quælibet figura superius prænominata, secundũ magis & minus proportionaliter habet figuram hîc tacitè rectam mensuram excogitando, secundum quod quælibet figura pro sua parte continet in se. Unde notandum est, quòd hujusœmodi tacita mensura est per quinque virgulas longas & breves, de quibus patent quinque differentiæ : quarum prima, perfecta pausa vocatur, continens in longitudine quinque lineas, à summo usque deorsum habens omnem potestatem, regulam & mensuram, quam habet longa perfecta. Secunda verò pausa, imperfecta nominatur, quæ summitatem continet quatuor linearum, habens potestatem imperfectæ figuræ, & illius, quæ vocatur altera basis. Tertia verò, suspirium breve nuncupatur, continens summitatem trium linearum : & ponitur pro brevi recta. Quarta est semisuspirium majus, continens summitatem duarum linearum, & ponitur pro semibrevi majore. Quinta, est semisuspirium minus, quod inter duas lineas medium tenet, & ponitur pro semibrevi minore, quod est indivisibile : de quorum majoritate, formulæ patent.

Notandum etiam, quòd perfecta pausa nunquam ponitur nisi in pari loco post minorem figuram & perfectam : cùm tamen naturalis exiterit cantus, & ponitur per eadẽ : Pausula verò in loco ponitur perfectæ figuræ. Suspirium, in loco brevi, cujus probatio est in, O quàm sancta, & in cæteris hymnis, aut aliter compositis : & sit tempus in tempore propter æquipollentiam donatam : quoniam nec post propriam quantitatem possit obtinere : nam licet vox obmutatur, tempus tamen non. Unde versus,

Tempora prætreunt more fluentis aquæ,

Sequitur de mensura, quæ per totam musicam locum obtinet necessarium ; quæ etiam non solùm in musica, sed etiam in omnibus perutilis invenitur. Unde versus,

Vt in omne quod est, musicam ponere prodest,
Sic sine mensura, deperit omne quod est.

Unde videndum est, quòd mensura dupliciter in hac arte continetur, scilicet localis & temporalis: & idem est, quòd ars ista, Mensurabilis musica nuncupatur, ad differentiam plenæ musicæ: quia cùm ipsa plena musica locali mensura, quæ est ad distantiam vocum mensurandarum solummodo mensuretur, isti non solùm localis sufficit, sed etiam requirit eam & temporalem. Temporalis, ut hic, vel mutatio est duarum, trium vel plurium figurarum: secundum quod sunt in numero ad aliquam perfectionem relata æqualitas: ut si quis aliquam proportionem justam, seu consonantiam duorum cantantium sive trium diversarum vocum, alicujus loci destinati scire desiderat, ab aliquo sibi noto, principaliter ad locum usque deputatum, per tria tempora vel per æquipollentiam, aut semper ad perfectam figuram diligenter studeat computando referre. Unde notandum est, quòd per eandem omnes modi diversimodè originem prosequuntur.

§. Quum superiùs declaratum sit de omni genere figurarum, & de temporibus & mensura, & etiam de plicis, & nihilominus consistit modus seu maneries, & modus consistat in sonorum modulatione & vocum discretione: nunc autem dicendum est quid sit modus, & quot sint, & qualiter à principali figura omnes numeri constare videntur.

Modus verò manerieśve, ut hic sumitur, est quicquid per debitam mensuram temporaliter longarum brevium-que figurarum & semibrevium transcurrit. Unde notandum, quòd ad constitutionem naturalium instrumentorum novem modos damus. Ad quorum cognitionem discernendam, & multorum etiam errorem destruendum tres liberaliores excipiuntur: scilicet primus, quartus & septimus: à quibus alii sex, quasi clientes, bini & bini à quolibet exoriuntur: quorum et am quilibet perfectus dicitur, aut imperfectus. Perfectus verò est ille, qui habet figuram recto moderamine finitam, & per talem quantitatem, numerum & mensuram, sicut per qualitatem incipit. Imperfectus verò est ille, qui in diversis locis variatur.

Primus modus dicitur, qui tantùm componitur perfectis figuris.

Sancti Spiritus adsit, &c. Ex hoc patet igitur, quòd hoc nunquam componitur in ligaturis, sed liberè excipitur, & solus non patitur unquam à pressuris: regit, & non regitur: imperans non utitur aliarum jure.

Iste primus dicitur, & justè præponitur aliis venturis: nam ad hunc reducitur, & in hunc resolvitur quivis ex figuris. In hoc si pausabiliter, longæ pausæ dabuntur per locos in figuris, aliter errabitur, necessarium syncopabitur multum sui juris.

Secundus modus tunc sequitur, in quo primò ponitur longa imperfecta: cui mox subjungitur ab ea quæ sumitur quædam brevis recta.

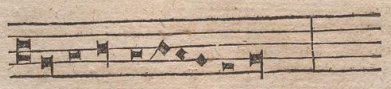

Ista si ligabitur, ei primo dabitur, trinæ adjecta. Veni sancte Spiritus, &c. Collecta quam comitabitur dualitas.

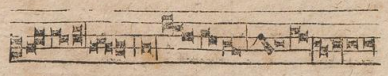

Tertius modus perficietur, levius addiscitur ejus vi perfecta, hic post primum igitur esse, ex hoc arguitur. Secundus hìc imfecta. Tertius contrariatur ipsa præcedentia. Ex hoc tertius dicatur, ex causa dicente: huic primò brevis datur longa subsequenti, atque brevis comitatur hunc incontinenti.

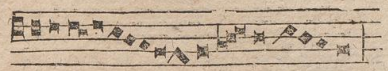

Mariæ præconio, devotio, &c. Iste modus colligatur, bina præcedenti ligatura consociatur, trina finienti.

Quartus quaternarium tenet figurarum: & ob hoc post tertium collocatur parum: finis & principium, perfectæ sunt harum, mediæ sunt finitimi, non adæquatarum.

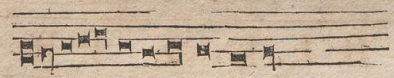

O Maria, beata genitrix, &c. Quædam per se stantium, ante perfectarum semper sit initium: hìc ligaturarum sumet ligatarum, unum & post alium, totum erit clarum.

Quintus modus nuncupatur, qui ex quinque congregatur, & completur vocibus, cujus prima breviatur, & figura prolongatur ex binis temporibus, propterea corripiat: quarta brevius appellatur, non de certis brevibus, quintæ trium temporum datur, ergo longa teneatur illa modis omnibus.

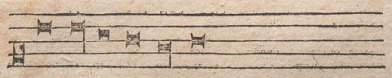

Demenant grand' ioye, &c.

Iste modus colligatur, tunc ex binis proponatur ligatura vocibus, & ternaria subdatur, quam bis bina consequatur, necnon trina postponatur istis præcedentibus.

Sextus modus figurarum non caret senario, si perfectæ sunt earum duæ, sine dubio: necnon quatuor illarum ponuntur in medio, duas quoque primas harum semibreves facio, si quarumcunque sequendarum rectam brevem nuncio.

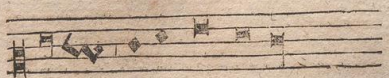

Suaut voile dont tans und, &c.

Hujusmodi ligaturarum pones in principio illam per se perfectarum, quæ est de consortio, quatuorque ligaturarum sequantur confinio, sicut etiam in collegio scripturarum notatum.

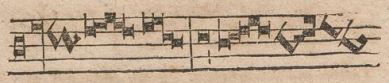

Septimus modus ex vocibus ſeptem componetur nec-non rectis brevibus, hic ergo locetur.

O Maria, virgo Davidica, &c. Seſe colligantibus quatuor, ligetur binis concurrentibus, iſte finietur: eſt earum finibus, ſemper plica detur.

Et ſic iſte ſeptimus meritò dicetur.
Octavus modus, inæqualibus, binis ſemibrevibus ſemper patietur.

Binis coeuntibus cum proprietatibus ipſe copuletur.

Nonus modus ſemibrevibus tribus, & æqualibus, ſic perficietur.

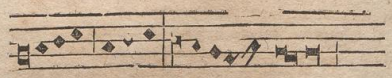

Domine, Domine, Rex gloriæ, &c. Ex quibus tribus omnibus unum de temporibus æquale ducetur.

BEDÆ PRESBYTERI DE CIRCULIS SPHÆRÆ ET POLO.

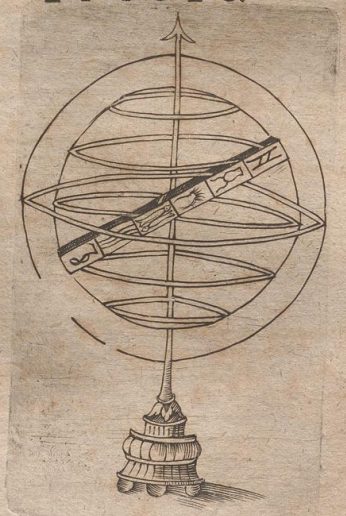

SPhæra, eſt ſpecies quædam in rotundo conformata, omnibus ex partibus æqualis apparens: unde reliqui circuli finiuntur. Hujus autem neque exitus, neque initium poteſt diffiniri, ideo quod in rotundo omnes tactus, & initia, & exitus ſignificare poſſunt.

Centrum eſt, cujus ab initio circumdictio ſphæræ terminatur, ac terræ poſitio conſtituta declaratur.

Dimenſio quo totius oſtenditur ſphæra, cum ex utriſque partibus ejus ad extremam circumductionem rectæ ac virgulæ perducuntur: quæ dimenſio à compluribus eſt axis appellata. Hujus autem cacumina, quibus maximè ſphæra nititur, poli appellantur. Quorum alter ad Aquilonem ſpectans, Boreus: alter oppoſitus, Auſtro, Notus etiam dictus.

Quæ ſint ſignificationes.

SIgnificationes quædam in circumductione ſphæræ circuli appellantur, è quibus parallelos dicuntur, qui ad eundem polum conſtituti finiuntur. Maximi autem ſunt, qui eodem centro, quo ſphæra continentur. Horizon autem appellatur is, qui terminat ea, quæ perſpici aut videri non poſſunt. Hic autem incerta ratione diffinitur, quòd modò polo ſubjectus & circulis his, qui paralleli dicuntur, modò duobus extremis & æqualibus nixus, modò aliis partibus adjectus terræ pervidetur: ita utcunque fuerit ſphæra collocata.

Polus, is qui boreus appellatur, pervideri poteſt ſemper: nothus autem ratione diſſimilis ſemper eſt à conſpectu remotus. Naturalis mundi ſtatio phyſicè dicitur, ea eſſe in boreo polo finita. ut omnia è dextris partibus ex-

oriri,

exoriri, in sinistris occidere videantur. Exortus, est enim subita quædam species objecta nostro conspectui. Occasus autem pari de causa, ut erepta ab oculis visa in finitione mundi. Circuli sunt paralleli quinque : in quibus tota ratio sphæræ consistat, præter eum qui zodiacus appellatur. Qui quod non ut cæteri circuli certa demensione finitur, & inclinatione aliis videtur, loxos à Græcis est dictus. Quinque autem, quos suprà diximus, sic in sphæra metiũtur. Initio supremo à polo, qui boreus appellatur, ad eum qui Notus & Antarcticus vocatur, in triginta partes unumquodque hemisphærium dividitur : ita uti dimensio significari videatur, in tota sphæra 60. partes factas. Deinde ab eodem principio boreo sex partibus ex utraque finitione sumptis, circulus ducitur, cujus centrum ipse polus finitur. Circulus Arcticus appellatur, quòd intra eum arcturum simulacra ut inclusa perspiciuntur. Quæ signa à nostris ursarum specie ficta, Septentriones appellantur. Ab hoc circulo de reliquis partibus quinque sumptis, eodem centro, quo suprà diximus, circulus ducitur, qui therinos tropicos appellatur : ideo quòd sol cum ad eum circulum pervenit, æstatem efficit eis, qui in Aquilonis finibus sunt: hyemem autem eis, quo Austri flatibus oppositos antè diximus. Propterea quòd ultra eum circulum sol non transit, sed statim revertitur, tropicus est appellatus. Ab hac circuli significatione quatuor de reliquis partibus sumptis, ducitur circulus æquinoctialis à Græcis isemerinos appellatus, ideo quòd sol cum ad eum orbem pervenit, æquinoctium conficit. Hoc circulo facto, dimidia sphæræ pars constituta perspicitur. Econtrariò item simili ratione à Noto polo sex partibus sumptis, ut suprà de Boreo diximus, circulus ductus Antarcticus vocatur, quod contrarius est circulo, quem Arcticon suprà diffinivimus. Hac diffinitione sphæræ, centroque polo, qui Notus dicitur, quinque partibus sumptis. circulus imerinos tropicos instituitur, à nobis hyemalis, à nonnullis etiam brumalis appellatur : ideo quòd sol cum ad eum circulum pervenit, hyemem efficit his, qui ad Aquilonem expectant : æstatem autem his, qui in Austri partibus domicilia constituerunt. Quando autem abest longius ab his, qui in Aquilonis habitant finibus, hoc majore hyeme conflictantur : æstatem autem hi, quibus sol appositus pervidetur. Itaque Æthiopes sub utroque orbe necessariò fiunt. Ab hoc circulo ad Æquinoctialem circulum reliquæ fiunt partes quatuor, ita uti sol per octo partes sphæræ currere videatur. Zodiacus autem circulus sic vel optimè definiri poterit, ut signis factis, sicut postea dicemus, ex ordine circulus perducatur. Qui autem Lacteus vocatur, contrarius æquinoctiali, vel ita ibi oportet constituere, ut eum medium dividere, & bis ad eum pervenire videatur, semel in eo loco, ubi Aquilo constituitur : iterum autem ad ejus signi regionem, quod Procion vocatur. Duodecim signorum partes sic dividentur. Quinque circuli, de quibus suprà diximus, ita finiuntur : ut unusquisque eorum dividatur in partes 12. & ita ex eorum punctis lineæ perducantur, quæ circulos significent factos, in quibus signa 12. describantur. Sed à nonnullis imperitioribus quæritur, quare non æquis partibus circuli finiantur : hoc est, ut de triginta partibus quinæ partes dividantur, & ita circuli pari ratione ducantur, id facillimè defendi posse confidimus. Cùm enim media sphæra divisa est, circulorum nullus potest æqualis esse : qui quamvis proximè eum accedat, tamen minor esse videatur. Itaque qui primùm sphæram fecerunt, cum vellent omnium circulorum æquas rationes esse, pro rata parte voluerunt significare : ut quanto magis à polo discederetur, hoc minorem numerum partium sumerent in circulis metiendis, quo necesse his erat majorem circulum definire. Quod etiam ex ipsa sphæra licet intelligere : quanto magis à polo discedes, hoc majores circulos fieri, & hac re minorem duci numerum, ut pares eorum videantur effectus : & si non in 30. partes unumquodque hemisphærium dividatur, sed in alias quodlibet finitiones, tamen eò ratio pervenit ejus, ac si triginta partes fecisset. Zodiacus circulus tribus his subjectus, de quibus suprà diximus, ex quadam parte contingit æstivum & hyemalem, æquinoctialem autem medium dividit. Itaque sol per zodiacum circulum currens, neque extra eum transiens, necessariò cum signis his, quibus innixus iter conficere videtur, pervenit ad eos, quos supra diximus orbes, & ita quatuor tempora definit. Nam ab ariete incipiens, ver ostendit, & taurum, & geminos transiens, idem significat : sed jam capitibus geminorum circulum æstivum tangere videtur. Et per cancrum & leonem transiens & virginem, æstatem efficit. Et rursus à virginis extrema parte transire ad æquinoctialem circulum perspicitur. In libra autem æquinoctium conficit, & autumnum significare incipit. Ab hoc signo transiens ad scorpionem & sagittarium, deinde protinus incurrit in hyemalem circulum : & capricorno, aquario, piscibus hyemem transigit. Itaque ostenditur non per tres ipsos circulos currere, sed zodiacum transiens ad eos pervenire.

Item.

Inventis in sphæra rotunda coluris, & ipsa sphæra in sexaginta divisa, ad inveniendum nostri almucantarat, hæc est ratio. Ab arctici centro in meridiano coluro assumas septem sexagesimas, & ibi nostri summum habeas. In quo quidem summo uno circini pede posito, 15. sexagesimas assumas ante te pede cum altero, & primum almicantarat, id est, stabilem nostri horizontem circunvolvas. Deinde interius ad 14 ponas, & iterum circumvolvas. Deinde 13. & ita ad singulas interiores sexagesimas ponas & circumducas, dum ad cacumen venias. Ad erigendam sphæram rotundam sic facias. Ad arcticum subtus duas sexagesimas, in nostram habitabilem sumas, & id loci ad summum vasis, terræ vicem obtinentis sustentaculo erigas. Hoc uni facias, alioquin eveniet, ut signa plurima orta non videas : & contra plurima sublapsa videas. Hanc quidem positionem edocet status, in æquinoctio inventus. Eclypsis solis & lunæ hujusmodi est naturæ. Constat quidem revidentibus in zodiaci regione amborum esse currere, sed non æqualiter. Sol enim nunquam ab eclyptica, quæ media est, aberrat linea. Luna verò non est in ea ipsa zodiaci medietate, sed in hoc vel illo latere. Quo fit, ut cùm ambo in eclyptica sint, quæ ab eclypsi dicitur, utrumque ab altero terræ umbra interveniente obscuretur, quominus apud nos tunc alterius lateat defectus. Nec id mirum. Cùm enim ambo (ut dictum est) in eadem sint linea, sed unum supra terram, alterum infrà, contingit ut insimul superius ab inferiori : & econtra inferius à superiori per terræ umbram lumine deficiat, & ita superioris vitium notatur, inferioris verò ignoratur. Quare nostri climatis altitudo 48. sit, hæc est ratio, quòd per tot gradus à terra polus apud nos est erectus. Propterea & nos eum in sphæra sic erigimus.

BEDÆ PRESBYTERI
DE PLANETARVM ET SIGNORVM RATIONE.

INQVISITIONES ALIQVOT planetarum.

SAturnus in quo signo moretur, si nosse desideras, annos ab initio mundi per 30. divide, sumpto à libra initio: quicquid intra 30. remanserit, per duo. annos & dimidium partire, dato unicuique signo totidem. Cui autem signo defuerint 2. annis & dimidio, in illo verè Saturnus moratur.

Jupiter, indubitanter si vis scire in quo signo moretur, supradictos annos per duodecim divide: & quod infrà remanserit, initio suo ab ariete sumpto, unicuique signo unum annum tribue. Cui autem defuerit annus, ibi se receptat Jupiter.

Si autem in quo signo sit Mars diligenter inquiris, sæpè fatos annos per annum & dimidium divide, à capricorno sumpto initio: & quod supererit per signa partire, unicuique datis quadraginta quinque diebus. Cui quadraginta quinque defuerint dies, ibi Martem habeas.

Si quis scire curat, in quo signo Venus splendida rotetur, supputationem longissimam, & multo errore involutam, nunc solerti indagatione abbreviata sic colligat. Annos ab initio mundi per octo computatos semper ejiciat, donec ad octo pervenire queat, & quicquid infrà remanserit, per trecentos dies dividat: & ubi hic numerus defuerit, quadraginta addat, & cuilibet signo viginti quinque distribuat, & à libra incipiat: & cui hic numerus defuerit, ibi Venerem se receptare cognoscat. Ad hæc sciat Venerem, Soli semper esse vicinam, sic quidem ut in longiorem nunquam ab eo recedat regionē, quin vel præcedat, ut regenda subsequatur pius quatuor aut tribus signis.

De Mercurio autem, quia nec difficilis habetur quæstio, non duxi necessarium ut longa subsequeretur descriptio, quia sic vicinus semper videtur & habetur Soli, ut nunquam vel præcedat vel subsequatur tantùm, quin aut in præcedenti signo, aut in subsequenti, vel certè in eodem facillimè possit inveniri.

Item

Item de eodem alio modo.

Anno ab initio mundi ſummam, per triginta quoties potuerit, metiatur: quumque tranſgreſſi fuerint numerum, qui conſtent menſes agnoſcantur: atque ex his primò capricornus. deinde cætera ſigna ſortiantur triginta, ubi conſiſtunt, Saturnum nonnulli colligendum exiſtimant: deinde ubi triginta defuerint, ibi Saturnum verſari.

Ab exordio mundi annis per octodecim ſeparatis, menſes exuberantium annorum, ſi denuò per eandem partem diviſeris octodecim, primùm ſagittario, deinde ſignis cæteris totidem tribuantur, ubi nam Jupiter domicilium habeat, indicabit. Siquidem cui ſigno octodecim tribuendi defuerint, Jovem in eodem morari dicunt.

Annos ab initio mundi per ſenarium diviſis, & annorum numerum excedentium menſibus item per ſenarium ſeparatis, atque unicuique ſigno ſex aſſignatis, à ſcorpione duntaxat ſumpto initio, Mars traditur manifeſtari. Namque in eo ſigno Martem inveniendum, cui ſex defuerint partes, dicunt.

Annos ab initio mundi per vigintiquatuor ſeparare partem jubemur, & hinc ſummæ non congruentium annorum menſes conſideratos applicare ſignis, exordio ſumpto à Libra: ita ut unumquodque, vigintiquatuor ſemper accipiat: etenim ſic expenſis, patefacit ſtationem Veneris.

Anni ſæpè præfati, duodenarii parte ſeparati, annorumque ſuperfluentium cogniti, menſes duodecim, Virginis ſumpto ordine, reliquis totidem attributis, ubi ſe cœptet Mercurius judicabunt. Namque cuicunque duodecim aſſignandi defuerint, in eo verſari Mercurium, curioſi talium rerum opinantur. Sin autem prima partitio duodenaria concludatur, inveniri planetam memoratam in Virgine ſemper putant.

Planetæ, hoc eſt Errantes, ſunt in numero certo tantùm ſeptem: qui etſi reſpondeant ſeptem diebus ſive feriis totius ſeptimanæ vel hebdomadæ: tamen eundem ordinem minimè ſervant. Quoniam Sol hîc habetur quartus, & tandem eſt primus in hebdomada noſtra: nam dicitur & dies Solis, & dies Dominicus Item Luna, eſt hîc ultima & ſeptima: & in ſeptimana eſt pro ſecundo die. Solus Mars concordat in ſitu cœli, & in numero hebdomatico. At Mercurius hîc habetur ſextus, & apud nos quartus dies ſeptimanarius. Jupiter poſtea, qui & Jovis, eſt hic ſecundus. Saturnus ſenex loripes, eſt hic primus, & apud nos ultimus. Ita ſe longè aliter habent res infernæ & humanæ, quàm res ſupernæ & cæleſtes. Nec eſt in homine poſſe omnium quæ ſuprà ſunt, ad ineffabilem & exquiſitam normam ſcire, dicere, aut ſcribere. Verùm ſapiat unuſquiſque ad ſobrietatem, & timeat.

FINIS.

ORDO PLANETARVM IVXTA NATVRAM ET NUMERUM EARUM

ſecundum Hebræos.

SOl, qui dicitur juxta Hebræos Hama, prima eſt Planetarum, ſecunda Venus, quæ dicitur Nogah. tertiam Mercurius, id eſt Cocaph. Quarta luna, quæ & Libala. Quintu Saturnus, videlicet Sabbai. Sexta Jupiter, id eſt Sedech. Septima Mars qui & Madei. Ad hunc ordinem ſortiuntur horas dierum & noctium totius ſeptimanæ, id eſt, à prima hora diei primæ feriæ ſolis: unde & dies ſolis dicitur, ſecunda hora Veneris, tertia Mercurii, quarta Lunæ, quinta Saturni, ſexta Jovis, ſeptima Martis, octava iterum ſolis: & ſic per ordinem, ut diximus. Unde fit, ut ſecundum nomina Planetarum, quæ præſunt primis horis ſingulorum dierum, ſortiantur ipſi dies nomina: id eſt dies Solis, dies Lunæ, dies Martis, dies Mercurii, dies Jovis, dies Veneris, dies Saturni. Primis autem horis noctium totius ſeptimanæ, hæ præſunt planetæ. Primæ horæ noctis, quæ ſequitur diem primæ feriæ, præeſt Jupiter. ſecundæ Venus, tertiæ Saturnus, quartæ Sol, quintæ Luna, ſextæ Mars, ſeptimæ Mercurius.

Sol creatus eſt in Leonis decimaquinta parte: Luna in Cancri decimaquinta parte.

Mars creatus eſt in ſcorpii decimaquinta parte, remotus à Sole nonaginta partibus.

Mercurius in ſeptima parte Virginis, remotus à ſole 22. partibus.

Jupiter creatus eſt in Sagittarii quinta parte, remotus à ſole 120. partibus.

Venus creata in decimaquarta parte libræ, remota à ſole 59. partibus.

Saturnus creatus eſt in capricorni decimaquinta parte, remotus à ſole centum & quinquaginta partibus. Et hæc ſententia univerſorum Ægyptiorum. Iſraelitæ verò & Chaldæi alio modo ſentiunt. Dicunt quidem ſolem in prima parte arietis creatum. Saturnum in prima parte capricorni, remotum à ſole nonaginta partibus. Jovem in prima parte ſagittarii, remotum à ſole centum & viginti partibus. Martem in prima parte ſcorpii, remotum à ſole centum & quinquaginta partibus. Venerem in prima parte Tauri, remotam à ſole triginta partibus.

Summa quidem abſidis Saturni eſt in libra, Jovis in cancro, Martis in capricorno, Solis in ariete, Veneris in piſcibus, Mercurii in virgine, Lunæ in tauro. Sol in ariete erigitur, in libra ſubvertitur. Saturnus in libra erigitur, in ariete ſubvertitur. Mercurius in virgine erectus, ſubvertitur in piſcibus. Venus in piſcibus erecta, in virgine eſt ſubverſa. Mars erectus in capricorno, ſubvertitur in cancro. Jupiter erectus in cancro, ſubvertitur in capricorno. Luna in Tauro erigitur, in Scorpione ſubvertitur. Sol præſidet calori, Mercurius ſiccitati, Jupiter ventis, Venus imbribus, Luna frigoribus. Saturnus potiot frigiditate, Mars calore nimio ſolis. Sol calidæ naturæ, coloris aurei. Luna frigidæ naturæ, caloris argentei. Jupiter frigidæ naturæ, coloris electri. Mars calidæ naturæ, coloris ærei. Venus naturæ tepidæ, coloris ſtannei. Mercurius naturæ ſiccæ, coloris plumbei. Saturnus naturæ frigidæ, coloris ferrei.

De ortu & occaſu duodecim ſignorum.

Temporum, quibus duodecim ſigna oriuntur aut occidunt, habenda eſt diſtantia. Nam quæ obliquè oriuntur, & rectà occidunt, celeriores ortus habent quàm occaſus: contrà, quæ recta oriuntur, & obliqua occidunt, tardius oriuntur, & celerius occidunt. Cancer, qui rectè oritur inclinaturque, merſatur, oritur duabus horis & duodecima parte horæ: occidit autem hora ac deunce horæ. Leo oritur duabus horis & tertia parte horæ: occidit autem hora ſemis, & ſexta parte horæ. Virgo oritur duabus horis & dimidia, & ſexta parte horæ: ſimiliterque libra, occiditque hora & tertia parte horæ. Scorpius oritur duabus horis & tertia parte horæ. Sagittarius oritur horis duabus & duodecima parte horæ: occidit autem hora ac deunce horæ. At contrà, quæ obliquè oriuntur, & recta occidunt, breviores ortus occupant quàm occaſus. Denique ex his eſt ſignum capricorni, quòd oritur hora & deunce horæ, occidit duabus horis & duodecima parte horæ. Deinde, quod ſequitur unumquodque ex oppoſitis habet in occaſu.

Hæc habent iſta. Aries cum Libra, in ortu & occaſu concordat.

Taurus & Scorpius, Gemini & Sagittarius, Cancer & Capricornus, Aquarius & Leo, Piſces & Virgo.

DE SIGNIS COELI.

HElice, id est, arcturus major, habet in capite stellas obscuras septem, in singulis auribus singulas super pectus 1. in spatula 1. in pede 1. in dorso 1. in tibia anteriore 2. super eandem tres: sunt omnes 18. Cynosura, sive Fenix, qui & Arcturus minor, & à quibusdam canis cauda vocatur, habet autem per unumquemque Angelum in humero splendidam 1. in cauda tres. Sunt autem inter ambos arctos stellæ 24. Supersunt autem aliæ stellæ 10. quæ præcedunt, & dicuntur Ludentes: & minima una, quæ vocatur Polus, ubi dicunt totum mundum revolvi. Draco qui continet utrosque Arcturos, helicis supervolvit caput, fenicis circumcingit caudâ. Habet autem in capite stellas splendidas tres, & per totum corpus 12 ab invicem distantes. Sunt omnes quindecim.

Hercules, qui stans genu flectit, habet autem in capite stellam unam, in utroque humero splendidam 1. in cito sinistro 1. in dextra coxa 2. in genu dextro 1. in eadem tibia 1. in dextra manu 1. & in ropulo quem tenet eadem manu 1. in sinistro genu 1. in eadem tibia 1. Sunt omnes duodecim.

Corona verò habet stellas novem in circuitu positas, sed ex ipsis sunt tres splendidiores ad caput serpenti arcti.

Serpentarius, qui & Asclepius vocatur, stans verò supra scorpionem tenet serpentem in manibus. Habet autem in capite stellam splendidam 1. in sinistra manu 3. in dextra 4. in utroque humero 1. splendidam. In utrisque lumbis 1. in utroque genu 1. in dextra tibia 1. in utroque pede 1. Sunt omnes 17. Serpens, quem tenet in manibus, habet stellas in capite 2. per reliquum corpus 4. fiunt insimul 23.

Scorpio habet stellas in utrisque labiis 2. quantum priores sunt magnæ, secundæ obscuræ. In fronte verò 3. media autem ex ipsis splendidior est cæteris. In spina splendidas tres, in ventre 2. in cauda 5. super aculeum 2. Sunt omnes 19.

Arca, qui & Bootes, custos plaustri fertur esse. Habet autem stellas in dextera manu, quæ non occidunt, quatuor: in capite splendidam unam, in utroque humero unam, in utrisque mammillis unam, in dextro cubito quatuor, in sinistro unam, in utroque genu 1. Sunt omnes 16.

Virgo, quæ & justitia appellatur, habet stellam in capite obscuram valde unam, in unaquaque ala duas, in singulis humeris singulas, in unoquoque cubito unam, in singulis manibus singulas, in penula vestimenti sex, in unoquoque pede unam.

Ex geminis prior qui excedit ex cancro, habet stellam in capite splendidam unam in utroque humero splendidam unam. Sunt omnes 5. Alter verò habet in capite stellam splendidam, in humero sinistro unam, per singula femora unam, in dorso tres. Sunt omnes 7. inter utrosque verò duodecim.

Cancer habet stellas splendidas in testa 4. in dextris pedibus per singulos unam, in sinistro primo 2. & in sinistro tertio 1. in quarto 1. in ore unam, in dextro labio 3. in sinistro duas. Sunt omnes 18.

Leo habet stellas in capite 3. in cervice 2. in pectore unam, in dorso tres. in summitate caudæ splendidam 1. sub pectore 2. in anteriori pede splendidam 1. Sunt omnes 13.

Agitator habet stellam in capite 1. in utroque humero 1. sed ea est clarior, quæ in sinistro humero est. In utroque cubito 1. in dextra manu 1. in summitate manus sinistræ 2. & super ipso brachio edulos 2. & in utroque hedulo stellam unam. Sunt omnes 10.

Taurus habet stellas in utroque cornu 1. in fronte 2. per singulos oculos 1. in nare 1. Hæ autem stellæ Plejades & Virgiliæ, necnon & subuculæ dicuntur: in utroque genu 1. in paleario 2. in collo 2. in dorso tres, ex quibus novissima splendida est: in ventre unam, in pectore unam. Sunt omnes 18.

Cephæus habet in capite stellas splendidas 2. & in dextra manu splendidam 1. in utroque humero 1. in zona 3. in dextro latere ex transverso super ilium 7. in sinistro genu 2. in summitate pedum quatuor. Sunt omnes 21. Hic autem in Septentrionis incisione constituitur inter medium Septentrionalis circuli & æstivali solstitio.

Cassiopeja habet in capite stellam splendidam 1. in utroque humero splendidam 1. in dextra parte pectoris splendidam 1. in dextro cubitu 1. in utrarumque manuum summitate splendidam 1. in umbillco splendidam & magnam 1. in sinistro femore 2. in genu splendidam 1. & per singulos angulos in summitate sellulæ 1. Sunt omnes 13.

Andromeda habet stellam splendidam in capite 1. in utroque humero 1. in cubito dextro 1. in sinistro 1. in summitate manus splendidam 1. in pedalium summitate splendidas 2. in zona 3. super zonam 4. in unoquoque genu splendidam 1. in dextro pede 2. in sinistro unam. Sunt omnes 21.

Equus, qui bellorum fons & Bello foreus dicitur, habet stellas in rostro 2. obscuras, in capite splendidam 1. in maxilla 1. in utrisque auribus splendidam 1. in cervice 4. in humero 1. in pectore 1. in spina 1. in umbilico 1. nitidam, in utroque genu 1. per singulos ungues anteriores unam. Sunt omnes 19.

Aries habet stellam in capite unam, in nare tres, in collo duas, in summitate anterioris pedis unam, in dorso quatuor, in cauda unam, in ventre tres, in lumbo unam, in summo pedis 1. Sunt omnes 17.

Triangulus, qui jacet supra caput arietis, habet stellas per singulos angulos 1. nitidam, ex quibus una est splendidior cæteris.

Piscis Aquilonius habet stellas 12. Australis 15. Linteum eorum in quo continentur, habet stellas ad Aquilonem 3. ad occasum 3. ad orientem 3. in connexu 3. Sunt omnes 39.

Perseus, qui fertur tenere caput Gorgonis, habet stellas in utroque humero splendidam 1. in summitate manus dextræ unam, in ejusdem cubito unam, in summitate manus sinistræ unam, in ventre unam, in dextro lumbo nitidam unam, in dextro femore splendidam unam, in utroque genu unam, in tibia 2. Gorgonius autem dicitur habere in capite stellam 1. & in crinibus 3. Sunt omnes 16.

Lira habet stellas in utroque pectine 1. in singulas pedales 1. in modulo 1. in utroque humero 1. in jugo 1. in tympano splendidam atque candidam 1. Sunt omnes 9.

Cignus habet stellam in capite splendidam 1. in collo splendidam 1. in dextra ala 5. unam nitidam, quæ est circa collum: in sinistra ala 5. in corpore unam, in genitali suo magnam unam. Sunt omnes 14.

Aquarius habet stellas in capite 2. obscuras, in utroque humore splendidam 1. in summis manibus 1. per singulas mammillas 1. subtus mamillas ex utraque parte 1. in sinistro lumbo unâ, in utroque genu 1. in dextra tibia 1. in singulis

pedi-

pedibus 1. Sunt omnes 18. Effusio autem fit dextrà lævaque, in qua 2. sunt splendidæ: cæteræ verò obscuræ.

Capricornus habet in utroque cornu stellas 2. in naribus splendidam 1. in capite 2. in collo splendidam 1. in pectore 2. in anteriori pede 1. in summitate ipsius pedis 1. in dorso 7. in ventre 5. in cauda 2. Sunt omnes 26.

Sagittarius habet in capite stellas 2. in scapula unam nitidam, in dorso 3. in cauda 2. in anteriori genu 1. in utroque pede 1. in arcu 2. & in jaculo quatuor: una verò in summo, alia in medio obscura, & 2. in pennis jaculi, ex quibus clarior est una. Sunt omnes 19.

Aquila habet in pede stellam 1. in medio corpore obscuram 1. in rostro superiori 1. in subteriori 1. Sunt omnes 4.

Delphinus non multum supercurrit capricorno, habet in ore stellam 1. in vertice 2. in ala secus ventrem 3, supra dorsum 1. in cauda 2. Sunt omnes 9.

Orion obliquus quidem Tauro, habet in capite stellas splendidas 3. ex quibus una est splendidior cæteris. In utroque humero splendidam unam, in cubito 1. obscuram, in summitate manus 1. in zona 3. in mantili 3. obscuras, in utroque genu 1. in utrisque pedibus 1. Sunt omnes 17.

Lepus habet stellas in utrisque auribus 1. in corpore 2. in dorso nitidam 1. in posterioribus pedibus per singulos 1. Sunt omnes 7.

Canicula, quæ oritur post Orionem, habet stellam splendidam in lingua unam, quam Syrii canem vocant rutilantem multum, & per intervalla colores mutantem: habet in utroque humero obscuram 1. in pectore 2. in anteriori pede sinistro tres, in dextro unam, supra dorsum tres, in ventre tres, in sinistro lumbo unam, in posteriori sinistro pede unam, in summitate caudæ 1. Sunt omnes 17.

Navis, quæ apud Argivos argo vocatur, habet stellas in anteriori parte navis 4. & in puppi 4. in utroque humero 5. in velo 3. in costa 5. Sunt omnes 21.

Cetus sub ariete & piscibus gradiens, habet stellas in cauda 2. obscuras: à cauda usque ad gimbum 6. in ventre 6. Sunt omnes 14.

Eurus, qui & Eridanus, & à quibusdam Nilus, qui & Geon, è meridianis partibus habens initium ad Orionis pedem tendens: subjacet ei stella, quæ vocatur Canopos, quæ tangit splendens temonem. Navis spatium parvum patet, eo quòd circa terram esse videtur: habet stellas in prima acie 3. in secunda 3. in tertia 3. usque ad novissima sex.

Piscis magnus & Auster dicitur, à Capricorno usque pisces ejus longitudo provolvitur, qui subjacet Aquario, & suscipit ejus effusionem. Habet stellas 12. ex quibus esse fertur sub pedibus Aquarii, & tres in brancis ejus; ipsæ autem clariores cæteris esse noscuntur.

Sacrarium, quod & Fanum accipitur, hoc signum sequitur caudam magni Scorpii, circumdat Septentrionem & quædam pars obtusior arcturi, quædam autem cito sub vespere deficit. Habet autem stellas super craticulam 2. in vasile 2. Sunt omnes 4.

Centaurus fertur habere bestiam in manu juxta Sacrarium, in quo videtur offerre. Habet stellas in capite obscuras 3. in utroque humero splendidam 1. in sinistro cubito unam, in summa manu 1. in medio pectore 1. in spina 2. in ventre splendidas 2. in lumbo splendidam 1. in cauda 3. in utrisque genibus retrorsis 2. in utroque armo 1. in utroque pede anteriori 1. Sunt omnes 24. Ferunt tenere, sicut superiùs significavimus, in sinistro manu arma & leporem, in dextrà verò bestiam, & à quibusdam hydriam aceti, quæ habet stellas in cauda duas, in summo pede anteriore nitidam unam, & in spina nitidam unam, & in anteriore pede splendidam unam, & subter ipsum pedem unam, in capite tres: Sunt omnes novem, in totum verò 33.

Serpens, super cujus caudam corvum sedere dicunt, & in medio urnam asserunt. Ferunt enim, quòd caput summitatis Cancro, & caudam ad Centaurum tendat, qui habet stellas 3. in cervice 1. in pectore 1. in ventre 1.

Corvus verò habet stellas tres, in rostro unam, in ala 1. in genitali unam. Urna autem habet stellas tres obscuras in medio labiorum. Sunt omnes 10. Sunt qui eam aliter pingunt, nempè serpentem supinum, urnam gestantem in dorso, & corvum caudam serpentis mordentem.

Anticanis dicitur sub Geminis benè parère, habet stellas tres, quarum una splendidior est cæteris: & ideo Anticanis vocatur, eo quòd sit contrarius Cani.

Circulus quidem est in sideribus candido colore, quem lacteum esse nonnulli dixerunt. Eratosthenes autem, Mercurio dicit infanti puero insciam Junonem dedisse lac: sed postquàm rescierit eum Majæ filium esse, rejecisse eum à se. Ita lactis profusi splendorem inter sidera apparère. Alii dixerunt dormienti Junoni Herculem suppositum, & experrectam ei quod suprà diximus feciſſe. Alii autem Herculem propter nimiam aviditatem, multitudinem lactis appetisse, neque in ore continere potuisse: quod ex ore ejus profusum, circulum signasse. Alii dicunt, quo tempore Ops Saturno lapidem pro partu attulit, jussisse ei lac præbere, quæ cùm pressisset mammam, profuso lacte circulum deformatum, quem suprà demonstravimus. Hæc Hyginius.

In sagitta, una est quartæ magnitudinis, tres quintæ, & una sextæ.

Sagitta inter duos circulos æstivum & æquinoctialem, signo Aquilæ superposita, dividitur ab eo circulo, qui utroque polo subjectus, ad Cancrum & Capricornum pervenit. Hujus cacumen ad equipedum regionem spectat, altera pars ad humeros Ophiuchi tendit. hæc occidit Virginis ortu; Oritur autem cum Scorpione. Habet omnino stellas quatuor: quarum una in principio materiæ,
altera in medio, duæ in loco quo ferrum
solet affigi, diversæ videntur;
Hæc Hyginius.

SIGNORUM COELESTIUM FINIS.

1 JANUARIUS.

Poto.

2 FEBRUARIUS.

Ligna cremo.

3 MARTIUS.

De vite superflua demo.

4 APRILIS.

Do germen gratum.

5 MAJUS.

Mihi flos servit.

6 JUNIUS.

Mihi pratum.

7 JULIUS.

Spicas declino.

8 AUGUSTUS.

Messes meto.

9 SEPTEMBER.

Vina propino.

10 OCTOBER.

Semen humi jacto.

11 NOVEMBER.

Mihi pasco sues.

12 DECEMBER.

Mihi macto.

BEDÆ PRESBYTERI LIBELLUS DE TONITRUIS.

AD HERENFRIDUM.

LITERAS dilectionis vestræ desideratas (venerande pater Herenfride) accepi, quibus me valde laboriosum atque periculosum opusculum certè obtrectatorum invidorumque latratibus atque blasphemiis patens, qui me fortasse diabolico (quod absit) spiritu aut iniqua magicæ excogitatione artis afflatum, & non sancti Spiritus gratia illuminatum, aut rhetorico spiritu imbutum, hæc fecisse & excogitasse asserant, nova videlicet præsagia rerum, quasi ore prophetico prædicare subire jussisti. Obsecrantes scilicet, firmiterque sæpissimè præcipientes, ut de sermone aliquid utrobique deesse constat, quid mysticè tonitrua præsignant, juxta ingenioli mei igniculum, in Latinum vertere sermonem. Vestris autem præceptis obtemperans, idcirco hoc opusculum perficere maximè studui, ne vestra venerabilis petitio apud me floccipendi ab ullo videretur. Verumtamen subnixis precibus flagito, ut contra invidos, qui vel canino dente hoc opusculum corrodere aut subsannare conaturi sunt, vel quasi latrantes canes adversum me, rabido ore desævient, quique in eo se doctos esse arbitrantur, si aliis detrahant, orationum vestrarum clipeos opponatis, & anchora sancti sermonis vestri, fideliumque vestrorum, hoc opusculum ex sermone, à fideli vestro in Latinum translatum, omnimodis ab invidorum inimicorumve detractionibus, stabilitum atque illæsum præmanere faciatis. Precor etiam vos (pater clarissime) ut qui tantum opus me subire fecistis, in sanctarum vestrarum victimis, in conspectu altissimi, pro me misero peccatore fideliter intercedatis.

DE TONITRUIS IN QUATUOR orbis partes.

Ab Oriente.

Ab Orientali igitur plaga si exorta fuerint tonitrua, secundum subtilium philosophorum traditiones in anni ipsius circulo, humani sanguinis copiosam effusionem ipsa præsignant tonitrua.

De Occidente.

Ab Occidentali quoque climate quum surrexerint tonitrua, sapientes secundum nimiam subtilitatem indagantes, rerumque præsagia agiliter investigantes, mortalitatem prolis Adæ, pessimamque pestilentiam ipso in anno imminere significare tonitrua dixerunt.

A Meridie.

Meridiana (ut sagacis ingenii philosophi, qui intellectuali consideratione, indagabilique prudentia rerum præsagia notaverunt, ajunt) tonitrua, incolas pelagi magna clade, anni illius curriculo esse morituros, præfigurant.

A Septentrione.

Boreæ namque, juxta subtilitatem eorum qui investigare rerum causas conati sunt, quando intonant tonitrua, pessimorum peccatorum, paganorum videlicet atque perversorum Christianorum, mortalitatem significant.

PRÆSAGIA PRO MENSIBUS.

De Januario.

Si in mense Januario (prout agilitas philosophorum reperit) tonitrua percrepant, in anni ipsius ambitu multos homines ac pecora, oves videlicet, esse morituros, sylvarumque ac nemorum sterilitatem, vel infructuositatem præfigurant.

De Februario.

De mense Februario si tonitrua fuerint exorta, valdè (ut ajunt) auribus audientium nocent, & ad aurem pertinent, qui iptam perturbant.

De Martio.

Martii quoque mensis tonitrua, juxta sagacis ingenii nobilium philosophorum investigationem, periculosa designant præsagia (sicuti namque dicunt) mortalitatem, vel diem tremendi judicii præfigurant.

De Aprili.

Mensis etiam Aprilis tonitrua, seminibus (ut ajunt) ac frugibus, in anni ipsius curriculo periculum imminere significant, & inter undas vasti pelagi navigare, valdè esse periculosum prænotant.

De Majo.

Si autem aliquo in anno tonitrua Majo in mense tenuerint, illi qui rerum præsagia subtiliter notaverunt: ipsa tonitrua pluviam copiosam fiugumque ac fœminimiam fertilitatem anno in ipso esse venturam significare dixerunt.

De Junio.

Junio quoque in mense si in curriculo anni illius tonitrua surrexerint (prout philosophi testantur) piscium diversi generis multifariam diversamque multitudinem inter glauciconas undas fluminum anno in ipso venturas esse, ipsa tonitrua declarant.

De Julio.

Philosophi etiam qui intellectuali consideratione agilique studio rerum præsagia indagare conati sunt, Julii mensis tonitrua quocunque in anno, hominibus anni in illius curriculo magnum imminere mortis periculum, arboribusque nimiam infructuositatem persignare dixerunt.

De Augusto.

Repertores quoque magnarum subtilitatum authores egregia prudentia philosophiæ considerationis, in rebus pertractandis in spectaculi latibulis locupletati: mensis Augusti tonitrua in cujuslibet anni ambitu si intonuerint, pelagi pisces per turmas atque generationes suas, nocivumque serpentini generis exercitum anno in ipso esse fortiter morituros præfigurare dixerunt.

De Septembri.

Si aliquo in anno (prout sagacis ingenii philosophi subtiliter investigaverunt) Septembri in mense tonitrua fuerint exorta, anni in ipsius curriculo copiosam multitudinem laicorum, de hoc seculo catervatim migraturam esse, ipsa tonitrua mysticè designant.

De Octobri.

Auctores, qui mirabili speculatione quid tonitrua temporum significant investigaverunt, asserunt tonitrua mensis Octobris, infra anni illius circulum validissimas aëris procellas, atque ingentissimos ventos esse venturos, significare.

De Novembri.

Novembris quoque tonitrua in quocunque anno sonuerint, juxta subtilium philosophorum physicam speculationem, in anni ipsius curriculo nimiam omnium infœcunditatem sterilitatemque imminere designant.

De Decembri.

Fœlici etiam artificiosaque consideratione nobilissimi ingenii doctores, in speculo rerum spirituali cernere conati sunt: quia tonitruum mensis Decembris nihil nocivum malumve hominibus seu cæteris animalibus, aut omnibus frugibus præfigurant: sed prospera atque saluberrima ab illis videntur esse.

DE SEPTEM FERIIS.

De Dominico die.

Si quolibet in anno tonitrua in die Dominico tonuerint, prout philosophi, qui rerum præsagia agili consideratione investigaverunt, asserunt clericorum atque sanctimonialium fœminarum ingentem mortalitatem imminere ipsa tonitrua designant.

De Lunæ die.

Auctores quoque præclari ingenii, qui pervigili speculatione secundum humanæ intelligentiæ capacitatem, omnia ac præfigurationes rerum his, qui eam agnoscere desiderant, scripserunt. Si aliquo in anno in die Lunæ tonitrua fuerint exorta, turmas conjugum esse morituras, frugesque eclipsim passuras esse, ipsa tonitrua præfigurare ajunt.

De Martis die.

Secundum etiam nimiæ sagacitatis florulentam scientiam ac philosophicæ contemplationis subtilitatem philosophi, qui physica consideratione quasi prophetico ore quid rerum mysticè præsagia significant, declarant. Inter cætera sic ajunt: Martis in die, in cujuslibet anni circulo, si surrexerint tonitrua, magnificam, copiosissimamque abundantiam frugum terræ superficiei esse venturam, mysticè tonitrua significare nemo dubitet.

De Mercurii die.

Solerti cura cognoscendarum rerum amatores sapientiæ subducti, de tonitruum diei Mercurii præfigurationibus inter diversas ac varias rerum subtilitates se ita reperisse testantur. Nam (ut dicunt) si fortè contigerit, ut in die Mercurii se elevent tonitrua, scorta ac meretrices fatuasque fœminas per agmina sua catervatim de ergastulo carnis esse migraturas; aut humani sanguinis copiosam effusionem ipsa tonitrua præsignare, nulli est dubitandum.

De Jovis die.

Efficacis prudentissimæque scientiæ mentis suæ fibris cari inventores, qui indesinenter sanctæ philosophicæ præsagia rerum rimare ac perscrutari non cessant de præfigurationibus tonitruum diei Jovis, prudenti investigatione ita asserunt. Testantur namque, quòd quotiescunque Jupiter suo in die intonat, multiplicem abundantiam frugum terræ esse venturam, uberrimamque incolarum pelagi superbam multitudinem per cunctos alveos, ac turmas suas fluminum multipliciter impleturam, ipsa tonitrua præfigurant.

De Veneris die.

Nobilium didascalorum, qui penè à cunabulis inter matris Philosophiæ ubera sunt lactati atque nutriti, prudentissima contemplatione, acutissima, varioque flore philosophicæ subtilitatis ornata ingenia, de præsagiis tonitruum die Veneris ita statuunt. Testantur etenim omnimodis Veneris in die tonitrua si contigerint, quia vel regis interfectionem, aut validissimum bellum, multorumque stragem citer imminere, vel multa pecora morituras esse, ipsa tonitrua præsignant.

De Sabbati die.

Philosophi, qui artificiali scientia rerum naturas atque præsagia intellectuali speculatione subtiliter cernere juxta sagaciores eorum ingenii nimiam flagrantiam conati sunt, de Saturni diei tonitruum omnibus præfigurationibus, quæ taliter investigare, atque exponere dicuntur. Si enim (ut ajunt) in die Saturni tonitrua surrexerint, tonueritque, haud longè exinde aut ingentem pestilentiam humani generis esse venturam, vel validissimum bellum venturum, ipsa tonitrua designant.

BEDÆ PRESBYTERI PRONOSTICA TEMPORVM:

SI 1. feria fuerint Calend. Januarii, hyems bona erit, ver ventuosum, æstas sicca, vendemia bona, boves crescent, mel abundabit, vetulæ morientur, abundantia & pax erit.

Si secunda feria hyems mixta erit, ver bonum, æstas sicca, & ventuosa tempestas, & vindemia non bona, & valetuduo hominum, apes morientur, & prodigia, quæ dabit hominibus Deus.

Si tertia feria, hyems umbrosa erit, ver tempestuosum, & ventuosum & pluviosum, æstas sicca, vindemia laborabit, & visa erit, & mulieres morientur, naves periclitabuntur, & reges peribunt.

Si quarta feria, hyems dura & aspera erit, ver malum & ventuosum, æstas bona, vindemia bona & laboriosa, & frumentum bonum, juvenes morientur: & qui navigabunt, satis laborabunt.

Si quinta feria, hyems bona, ver ventuosum, æstas sicca, vindemia bona: abundantia erit, & principes sive reges peribunt.

Si sexta feria, hyems mutabilis, & ver bonum, æstas sicca & bona, dolor oculorum, vindemia bona, & copia magna erit, & oves peribunt.

Si septima feria, hyems turbinosa, ver ventuosum, & fructus laboriosus erit: oves peribunt, homines vetuli morientur, & casæ cremabuntur.

DE PRÆCOGNITIONE COPIÆ aut paupertatis futuræ.

Si quis est, qui ignoret aut copiam aut paupertatem futuri anni, animadvertat in prima nocte mensis Januarii, qui caput probatur totius anni, & inspiciat primam horam primæ noctis ejusdem mensis; & sicut hora Solis prævalebit, eodem anno siccitas in terra erit. At si est Veneris hora, regnabit eo anno magna hominum rixa, & mulierum pestilentia, & erunt sex menses pluvia temperati, & residui sex calidi. Quòd si autem Mercurii hora primitùs effulserit, erunt quatuor menses pluviales; sed Aprilis & Majus præcipuè. Si autem surrexerit luna prima hora Januarii; & in capite arietis, prævalebunt pluviæ, & eradicabunt segetes pluviarum inundationes, & pluet sex mensibus, & bellorum erunt variæ perturbationes, & vilescet mercatorum merces, & erit multa hominum strages. Quòd si in ventre arietis invenitur, periclitabuntur nautæ, & præliabuntur in Occidente, Corduba præliabitur inter se: & lugebit sex menses. Quòd si prima hora Januarii invenitur in capite Tauri, florebunt segetes cum ubertate multa, & septem anni caristia carebit, & Reges peribunt. Quòd si in ventre Tauri prima nocte Januarii luna emicuerit, Orientalis plaga multa affligetur pluvia; & Regum erit pestilentia. At si in cauda Tauri invenitur, erit annus mediocris. Si autem invenitur in capite Geminorum, regnabit Cordubensis pestilentia, & in Seraguga & eis citra. Quòd si eadem nocte emicuerit in Geminorum cauda, erit fames in media terra; & principum ejus novem mensibus prævalebit persecutio pestifera. Si autem erit in capite Cancri, erunt pluviæ & segetes multæ. Et si erit in ventre vel cauda Cancri, erit annus pacificus cum ubertate magna sex annis. Quod si erit in Leone prima hora noctis Januarii, erit judicum perturbatio, multiplicabitur latronum exaggeratio, annus mediocris. Si autem invenitur in ventre Leonis, erit mortalitas multa hominum. Si autem in cauda Leonis, quadrupedum & parvulorum mors eo anno regnabit, & pauperes ditabuntur. Cùm autem in Virgine emicuerit, Corduba fame peribit. Si autem in fine Virginis, copia eodem anno frugum erit. At si in capite Libræ effulserit, paucitas denuò redibit. Cùm autem in ventre Libræ, erit mutua Regum perturbatio. Si autem in capite Scorpii prima nocte Januarii fuerit, multus tumultus hominum erit. Quòd si in ventre Scorpii 40. diebus non cessabit pluvia. At si in cauda, erit omnium bonorum copia. Si verò in capite Sagittarii prima hora Januarii luna venerit, iterum perturbatio Regum redibit, & 9. annis fames prævalebit. Quòd si in cauda Sagittarii effulserit, Christianorum maximè pestilentia regnabit, & Saracenorum terram fames urgebit. Si autem in capite Capricorni, vel in cauda venerit, fames erit in tota terra. At si in capite Aquarii, erit siccitas in Oriente: si est in ventre, erit persecutio gladii: si autem in cauda, erit perturbatio illius anni. Quò si in capite Piscium erit luna, prævalebit malitia. Si verò in cauda luna erit prima hora noctis in kalendis Januarii, multi peribunt fame.

BEDÆ PRESBYTERI LIBELLVS DE MENSVRA HOROLOGII.

Si quem delectat horologium componere sive metallinum, sive ligneum, quod ad instar perpendicularis videtur formari: præterquod illud rotundum est, istud verò sena latera habet, in quibus ordo horarum totius anni binis mensibus insignitur. Longitudo namque quinque digitorum creditur sufficiens esse, plus minusve. Grossitudo quoque, si unumquodque latus sufficit ad gnomonem & inscriptionem kalendarum, satis videtur. Prima linea quæ ascribitur 12. kalend. Januarii atque Julii, secundum placitum habeat initium: ipsum tamen spacium sex æquis spaciis dividatur, vel partibus, à primo puncto quod in una regione habetur, usque ad umbilicum. Secunda verò, quæ 12. kalend. Augusti & Maij assignatur, à medio sextæ horæ spacio primi ordinis sortiatur terminum. Tertia, quæ Aprilis & Septembris iisdem (ut suprà titulatur) kalendis, relicto dodrante penultimæ secundi ordinis horæ, quadrantem sumit exordium. Quarta penultimi spacii tertiæ seriei, vendicat trientem. Quinta penultimi spatii quarti ordinis, quintam arripit partem. Sextæ lineæ terminus, quartæ horæ confinio quinti ordinis coæquatur.

Ad meridiem inveniendum.

Circumscribe in plana tabula circulum, cujus centro rectissimè infige gnomonem tantæ longitudinis, ut umbra ejus prædictum circulum excedat: & diligenter vide, quando prædicta umbra incipiat recipi infra ipsius circuli ambitum, & vestigia ejusdem umbræ se contrahentis punctis cautissimè nota. Simili observantia vide, quando iterum circuli limitem exierit (quod fiet transacto meridie, cùm rursus declinans umbra inferiora receperit) & ibi similiter puncta affige. Postea spacium, quod est inter hæc puncta, à centro per medium recta linea divide. Postera verò die causa probationis explorans cautè intuere, quando umbra gnomonis prædictam lineam operuerit, & tunc certò meridiem esse non dubites. Et ut hæc cautius perficiantur, tabulam lapideam diligenter politam tibi sume, & eam in loco secreto huic operi congruo pone. Quo facto, eandem tabulam tali libramine, talique diligentia tamdiu ponderando æquare non desistas, quousque aqua superfusa, aut æqualiter huic superjaceat, aut undique orbem æqualiter excedat.

HOROLOGIUM, QUOD CONTRA UNUMQUEMQUE MENSEM HABET ADUMBRAM HUMANI CORPORIS PEDE SINGULARUM HORARUM DIEI.

CONCORDIA XII. MENSIUM.

Ianuarius & postea December.

Hora prima & undecima, pedes vigintinovem: hora secunda & decima, pedes novemdecim.
Hora tertia & nona, pedes septemdecim: hora quarta & octava, pedes quindecim.
Hora quinta & septima, pedes tredecim: hora sexta, pedes undecim.

Februarius & November.

Hora prima & undecima, pedes vigintiseptem: hora secunda & decima, pedes septemdecim.
Hora secunda & nova, pedes quindecim: hora quarta & octava, pedes tredecim.
Hora quinta & septima, pedes undecim: hora sexta pedes novem.

Martius & October.

Hora prima & undecima, pedes vigintiquinque: hora secunda & decima, pedes quindecim.
Hora tertia & nona, pedes tredecim: hora quarta & octava, pedes undecim.
Hora quinta & septima, dedes novem: hora sexta, pedes septem.

Aprilis & September.

Hora prima & undecima, pedes vigintitres: hora secunda & decima, pedes tredecim.
Hora tertia & nona, pedes undecim: hora quarta & octava, pedes novem.
Hora quinta & septima, pedes septem: hora sexta, pedes quinque.

Majus & Augustus.

Hora prima & undecima, pedes viginti & unum: hora secunda & decima, pedes undecim.
Hora tertia & nova, pedes novem: hora quarta & octava, pedes septem.
Hora quinta & septima, pedes quinque: hora sexta, pedes tres.

Iunius & Iulius.

Hora prima & undecima, pedes novemdecim: hora secunda & decima, pedes novem.
Hora tertia & nona, pedes septem: hora quarta & octava, pedes quinque.
Hora quinta & septima, pedes tres: hora sexta, pedem unum.

DE SIGNIS ET HORIS XII. MENSIUM.

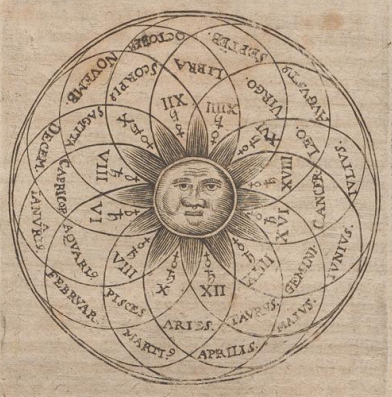

De tribus diebus periculosis.

Sunt 3. dies in anno, qui per omnia observandi sunt 8. idus April. ille dies lunis, intrante August. ille dies lunis, exeunte Decemb. ille dies lunis observandus est, in quibus omnes venæ in homine & in pecude plenæ sunt. Qui in his hominem aut pecus percusserit, aut statim, aut 3. die morietur, aut 7. die periclitabitur. Et si potionem acceperit, intra 15. dies morietur. Et si masculus aut fœmina in his diebus nascuntur, mala morte morientur. Et si de auca in his diebus aliquis manducaverit, intra 15. vel 40. dies morietur.

De Ægyptiacis diebus.

Si tenebræ Ægyptus Grajo sermone vocantur,
Inde dies mortis tenebrosos jure vocamus.
Bis deni, binique dies scribuntur in anno,
In quibus una solet mortalibus hora timeri:
Mensis quisque duos captivos possidet horum,
Nec simul hos junctos homines ne peste trucident.
Iani prima dies, & septima fine timetur.
Ast Februi quarta est, præcedit tertia finem.
Martis prima necat, cujus sic cuspide quarta est.
Aprilis decima est, undeno & fine timetur.
Tertius est Majo, lupus est, & septimus anguis.
Iunius in decimo, quindenum à fine salutat.
Tredecimus Iulii decimo innuit ante kalendas.
Augusti nepa prima fugat de fine secundam.
Tertiam Septembris vulpis ferit è pede denam.
Tertius Octobris, gladius decem in ordine nectit.
Quinta Novembris acus vix tertia mansit in urna.
Dat duodena cohors septem, decemque Decembris.
His caveas, ne quid proprio de sanguine demas.
Nullum opus incipias, nisi fortè ad gaudia tendat,
Et caput & finem mensis in corde teneto,
Ne medio ima ruas, sed clara per æthera vivas.

BEDÆ PRESBYTERI LIBELLVS DE ASTROLABIO.

IN compositione Astrolabii tres primum circuli scribuntur. Primus & major Capricorni, secundus Libræ & carnarii, tertius Cancri. Quorum medium primitùs invenerunt sapientes, & per 4. partes dividebant, ducentes lineas quas nominabant alcotum, de a usque c, & de b usque d singulis partibus 90. donantes, & totum

circulum

circulum in 360 dividebant. Postea de c b, id est 90. partibus 24. abstrahebant, quod est c e, & de ipso termino, id est e, æquanimiter lineam ducebant usq; d, quæ transiens, truncat alcotum ex parte c, ubi est i. Quo facto, ponebant circinum in h i, & sic circumducentes, circulum inferiorem, id est, i k l m exarabant. Deinde ex parte c d, similiter 24. abstrahebant, quod est c f, & de ipso termino i ducebant lineam æqualem usq; d e, extendentes alcotum de c usque g, & ibi alcotum & lineam conjungebant. Post circinum ponentes in h g, circinum g n o p posteriorem construebant. Circulum casarum, id est, o d i b construebant, dividentes alcotum l o per medium, ubi est k, & ponentes circuitū medietatis puncto, & in o & in l circunducebant. His constructis aggrediebantur primum construere almucantarat. Accipiebant circulum a b c d, qui divisus est in 360. gradus, & ex parte b a abstrahebant latitudinem ipsius climatis cujus Astrolabium quærebant construere, ut de clima ē. in qua est supina Roma, Germania, abstrahebant 42. cujus terminus est g, & de g ducebant lineā per h usq; i, d c hinc ducebant lineam de c per l. Et almerez h d, & ipsam lineam c i extendebant foris circulos simul, quousq; ambæ se rectissimè jungebant, ubi stat k. Fecerunt etiam aliam rectam de c usque g, quæ transiens dividit ipsum almerez ubi est l. Postea lineam l k, quæ est almerez, diviserunt per medium, & est medietas d, & ponebat aldebit, id est, circinum in d l, & sic circumducebant. Et ecce primum almucantarat d n per c l a usque m cæteros almucantarat per singulas divisiones 360. partiū construe, circunducens regulam, incipiens ab altitudine ipsius terræ, quasi de c d e f, jacente regula immobili in puncto z, quousq; pervenias ad punctum deforis astrolabus, ubi se conjungunt lineæ: utputa, pone regulam in c in circulo deforis aut intus, & extende usque z, & ubi tangit regula lineam mediam, ibi fac signum. Postea pone regulam in d, ut non se moveat in z: & iterum fac signum in mediana linea. Et deinceps, & per ipsa signa lineæ careant aldebit, & construe almucantarat. Si quæris totum astrolabium construere, intermitte de 360. partibus, si vis, quartariam, quatuor gradus: si quinariam, quinque. Similiter facias ex altera parte Astrolabii. Si quæris & in intimo almucantarat, si est orum Astrolabium, unus in medio circulo remanet vinctus. Si quartaria, quatuor: si quinque, quinque puncti.

Ad circulos in Astrolabio inveniendos.

Figura inveniendorum circulorum, medius qui æquinoctialis dicitur, ex arbitrio artificis componatur. Hunc eundem duabus lineis ex transverso ductis per centrum, in 4. partes æqualiter divide: & has partes quaternis signata literis a b c d, & lineam quæ de a & c transit ultra circulū, longè utrobique porrige. His ita dispositis, unam quartam, id est, a d, in 90. partes divide: quo facto, in 24. parte versus a, i literam pone, immotoque uno pede circini vertit in aliam partem a, & ubi circulum tangat, e literam infige. Postea duc lineam de d in l, & vide diligenter ubi diametrum idem quæ de a, vadit ad c tangat, ibiq; signum pone, positoque pede uno circini in centro quod est f, alio ubi linea lineam tangit, circumvolve, & habebis circulum minorem. Rursus duc lineam de d, per e, donec diametrum tangat, & ibi punctum imprime, & ut prius pone unum circini pedem in centro suprà dicto, alium ubi linea lineā tangit, circumvolvens habebis circulum majorem.

De dispositione climatum.

Nostrum volens disponere clima c b, in 90. divide, & in 49. gradu pone literam e, & ex alia parte quod est a b, tantundem spatii tolle, ibiq; h mitte: deinde quod est inter h & e, in 18. partire. Ita hoc diviso diligenter observa, ut unum caput regulæ a, semper subjacet: aliud de notula in notulam, quas medio circulo inscripsimus, move: & ubicunque meridianam tangat lineam, punctum pone, usquè dum ultima linea de a incipiens, per medium h transiens, supradictam meridianam lineam longè extra maximum circulum tangat. Quæ dum sub oculis habeas, spatiumque quod in extremos est punctos per medium divide, fixoque uno pede circini in medio, alium infra circulos dum circumvolvis, primum almucantarat te invenisse lætaberis. Aliud invenire dum quæris, idem fac de punctis qui altrinsecus positi sunt sub extremis. Quod si caute de punctis omnibus feceris, omnia tibi almucantarat succedere videbis. Post hæc spacium maximi & minimi circuli, quod primò almucantarat superjacet, in 12. ordines divide, extensoque circino ad primi almucantarat mensuram, ejus unum pedem alicubi pone, & eundem de loco ad locum tamdiu move, usque dum alter pes primos punctos de 12. maximi minimique circuli tangat. Quod dum fit de puncto ad punctum circinum volvens, primam horam invenies. Eadem circini mensura servata, de puncto ad punctum lineam trahens, duodenas reperies.

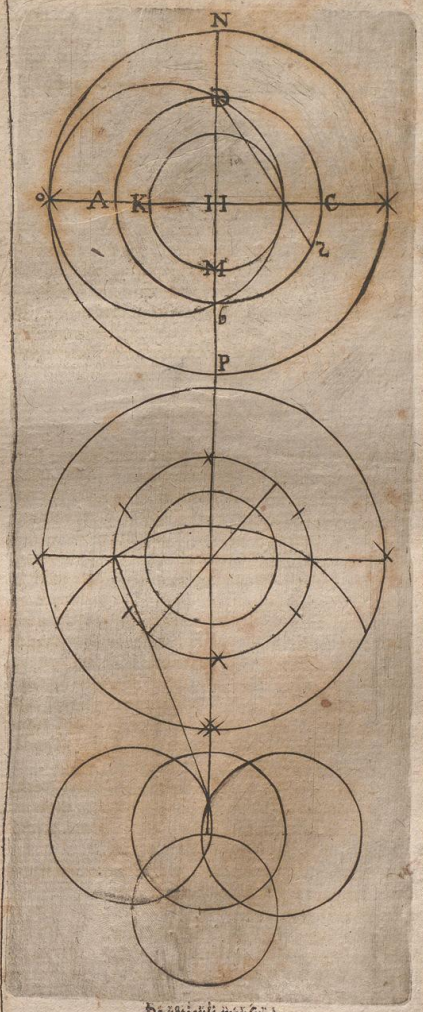

De reticuli mensura.

Restat de reticuli mensura dicere, quod scriptis exequi himis est difficile, ipsum zodiacum sic invenies. Ad superiorem respiciens figuram, meridianam lineam de n in o, per medium divide. Hacque medietate unum circini pedem pone: alium, dum circumducis, signiferi lineam habebis: hunc eundem signiferum in 12. partes divide, non per seipsum, sed per exteriorem umbonem: quarum partium quandoque secundum quinq; partita intervalla, quæ æreæ tabulæ sculpta vides partire.

BEDÆ PRESBYTERI DE NATIVITATE INFANTIUM LIBELLUS.

QUi in ſeptem naſcitur menſibus, ſi ſit maſculus, triginta diebus formatur, in quadraginta movetur. Fœmina, in trigintaquinque formatur, in ſeptuaginta movetur, ducentis decem diebus completur.

Decem menſium maſculus, quadragintaquinque formatur diebus, & nonaginta movetur. Fœmina, in quinquaginta formatur, in centum movetur, in trecentis naſcitur.

Novem menſium maſculus in quadraginta formatur, in octoginta movetur. Fœmina, in quadragintaquinque formam ſuſcipit, in nonaginta motum, ducentis ſeptuaginta diebus naſcitura. Maſculus ideò citius completur, quia ſperma unde naſcitur, fortius atque calidius eſt.

De oſſibus.

Omnia corporis oſſa, ſunt quadraginta unum & ducenta: ſeptem capitis, quatuor paria, quatuordecim maxillaria, dentium ſedecim, unum pali, duo menti, dentium ſuorum ſedecim, ſpondiles viginti quatuor, coxarum tres, anni tres, coſtæ viginti tres, teneritudines octo, ſpatulæ duæ, capitum ſpatularum duo, fercularum duo, armorum duo, cubitorum ſuperiorum duo, inferiorum duo, raſchæ manuum ſedecim, pectinis in manibus octo, digitorum triginta, ancharum duo, calcaneorum duo, navicularum duo, raſchæ pedum decem, pectinis in pedibus octo, digitorum triginta.

De nervis, & dentibus.

Omnes nervi pares atque impares ſunt triginta. Dentes ſunt quaſi quædam plantaria, oſſibus & mento inſita, qui ſunt triginta duo, ſedecim enim in maxillaribus ſunt poſiti, quorum quatuor in parte anteriori, pares vocantur & quadrupli, lati & acuti, inciſores dicti à medicis, ſunt enim neceſſarii ad inciſionem cujuslibet cibi. Duo vocantur canini collaterales quadruplis, in ſummitate acuti, in radice verò lati, duris cibis commolendis apti. Sunt & decem alii utrinque quini collaterales quadruplis, lati atque groſſi: hi molares ſunt vocati, ad molendum enim & frangendum cibum fuerunt neceſſarii. Iſte idem dentium numerus in mento, eſt intelligendus: hi omnes ſunt furcati, ſed in eis ſunt quidam diverſi, alii enim quatuor, alii tres, alii duos, alii enim habent ſurculam, quadrupli atque pares idem molares tres, ulteriores quatuor, primi molares infra poſiti, duas habent, ultimi tres.

Tres dies & noctes ſunt, in quibus ſi vir natus fuerit, corpus ejus ſine dubio integrum manet uſque in diem judicii: hoc eſt in 6. kalend. Februarii, & 3. kalend. & idus Febr. & ſuum myſterium mirabile eſt valdè.

Die Dominica hora diurna, ſive nocturna qui natus fuerit, magnus erit & ſplendidus.
Feria ſecunda, fortis erit.
Feria tertia, cupidus erit, & de ferro moritur.
Feria quarta, tractator regni erit.
Feria quinta, affabilis erit & honorificus.
Feria ſexta, rivalis erit & multum luxurioſus.
Sabbato, rarò utilis erit.

BEDÆ PRESBYTERI DE MINVTIONE SANGVINIS LIBELLUS.

OMni tempore, die ac nocte ſi neceſſitas urget in acutis paſſionibus, oportet phlebotomiam adhibere, præcipuo tempore ab octava kal. April. uſque in ſeptimum kal. Junii utilitas eſt ſanguinem detrahendi, quia tunc ſanguis augmentum habet. Sed poſtea obſervandæ ſunt qualitates temporum, & curſus lunæ, hoc eſt, luna quinta, decima, decimaquinta, vigeſima, vigeſimaquinta, trigeſima. In his diebus non oportet phlebotomiam imponere, quia in iſtis diebus multi medici affirmant, quod infinitus numerus hominum per hanc negligentiam, non obſervantes qualitates temporum & curſum lunæ, mortui ſunt. Nam per omnia obſervandum eſt à quindecimo kalend. Auguſt. uſque in nonas Septemb. quos caniculares dies appellant, phlebotomiam imponere, nec catarticum accipere; quia omnes humores tunc mixti ſunt, niſi (ut jam diximus) ſi ictus evenerit ex acutis paſſionibus, aliud fieri non poteſt niſi feriatur, & vaſtitas vel iniquitas ſanguinis evaporetur.

Catartico autem uno tempore, vel ab octava kalend. Octob. uſque in octavam kalend. Decembris utile eſt, quia quod per hyemem & per æſtatem corpus in choleram & phlegma contraxit, jam dicto tempore purgari evenit. Si enim diligenter purgatum fuerit, ſecurus à cholera eſſe poteſt. Sola obſervatio ciborum & potus ſit, ut quod oportet utatur, & à quibus lædi poteſt abſtineatur. Quid eſt phlebotomia niſi recta inciſio venæ. Quibus locis phlebotomamus, vel pro quibus paſſionibus, aut qualem venam incidere debemus. Arterias venas in occipitio, propter querelam capitis & maniæ paſſionem, uſque ad os menſura quatuor digitorum de aure. De ambis temporibus incidimus, propter effuſionem oculorum. De ſubtus lingua, duas propter rheuma gingivarum, vel vitia oris, & dentium dolorem. De fronte tres, propter dolorem capitis, & alienationem in phreneſim. De naribus duas, propter gravitatem capitis & oculorum. De collo duas, propter humorem in capite. De brachio tres, qui per totum corpus reddunt ſanguinem, capitanea linea, matricia, capſale. De manu duas, unam ſuper pollicem propter inflationem pulmonis, & aliam de minimo digito propter inflationem ſplenis. De ſubtus talo infra propter podagricos, phreneticos, ſciaticos, vel lumborum, & mulieribus quibus menſtrua non veniunt & non concipiunt. De foris duas propter renum dolorem. De ſuper pollice pedis duas propter indignationem teſticulorum.

Plures ſunt dies Ægyptiaci, in quibus nullo modo nec per ullam neceſſitatem licet homini vel pecori ſanguinem minuere, nec potionem impendere, ſed ex his tribus maximè obſervandi, octavo Idus April. illo die lunis, intrante Auguſto: illo die lunis, exeunte Decembri; illo die lunis, cum multa diligentia obſervandum eſt, quia omnes venæ tunc plenæ ſunt.

Qui in iſtis diebus hominem aut pecus inciderit, aut ſtatim aut in ipſo die vel in tertio morietur, aut ad ſeptimum diem non perveniet: & ſi potionem quis acceperit, quindecimo die morietur: & ſi maſculus ſive mulier in his diebus nati fuerint, mala morte morientur: & ſi quis de auca in ipſis diebus manducaverit, quindecimo die morietur.

Menſe Januario intrante die primo, & exeunte die ſeptimo. Luna ejuſdem menſis, prima, quarta, quinta, octava, quindecim, à phlebotomo & purgatione, vel à qualibet inciſione abſtinendum eſt.

Menſe Februario intrante die octavo & exeunte die ſeptimo. Luna ejuſdem menſis decimaſeptima, decimanona, vigeſimaquinta.

Menſe Martio, intrante die tertio, exeunte die ſeptimo. Luna ejuſdem menſis, decimaquinta, decimaſexta, decimaſeptima, decimaoctava.

Menſe

Mense Aprilii intrante die decimo, exeunte die undecimo. Luna eiusdem mensis nona, septima, vigesima.

Mense Majo intrante die quarto, exeunte die septimo. Luna ejusdem mensis, quinta, duodecima, decimasexta.

Mense Junio intrante die octavo, exeunte die quinto. Luna ejusdem mensis, quinta, sexta, septima.

Mense Julio intrante die decimo septimo, exeunte decimo. Luna ejusdem mensis, decima sexta, decima septima, decimaoctava, vigesi ma septima.

Mense Augusto intrante die quinto, exeunte die decimo quinto. Luna ejusdem mensis, decimanona, vigesima, vigesimaprima.

Mense septembrii intrante die nono, exeunte die nono. Luna ejusdem mensis, quinta, decimaquinta, vigesimaquinta.

Mense Octobrii intrante die nono, exeunte die decimo. Luna ejusdem mensis sexta, septima.

Mense Novembri intrante die quinto, exeunte die sexto. Luna ejusdem mensis, decimaquarta, vigesimaquinta.

Mense Decembri intrante die decimoquinto, exeunte die octavo. Luna ejusdem mensis, prima, decimaquinta, decimaseptima.

Præterea in mense. Luna prima, quinta, nona, & decimaquinta, & tres dies inchoationis, & tres antequàm exeat prædicta abstinentia, observandæ sunt.

Luna prima, tota die est bona.
Luna secunda, non est bona.
Luna tertia, bona.
Luna quarta, in matutino bona est.
Luna quinta, non est bona.
Luna sexta, non est bona.
Luna septima, tota die est bona.
Luna octava, de nona usque serò est bona.
Luna nona, non est bona.
Luna decima, bona est.
Luna undecima, non est bona.
Luna duodecima bona est.
Luna decimatertia, bona est usque ad nonam.
Luna decimaquarta, bona est.
Luna decimaquinta, non est bona.
Luna decimasexta, inutilis est.
Luna decimaseptima, tota die est bona.
Luna decimaoctava, non est bona.
Luna decimanona, melior est.
Luna vigesima, tota die est bona.
Luna vigesimaprima, in matutino bona est.
Luna vigesimasecunda, ab hora sexta bona est.
Luna vigesimatertia, ab hora octava bona est.
Luna vigesimaquarta, bona est.
Luna vigesimaquinta, non est bona.
Luna vigesimasexta, non est bona.
Luna vigesimaseptima, tota die bona est.
Luna vigesimaoctava, non est bona.
Luna vigesimanona, non est bona.
Luna trigesima, non est bona.

Quinta, decimaquinta, vigesima, vigesimaquinta, trigesima, in his phlebotomari prohibetur. A decimoquinto, calend. Augusti, usque in nonas Septemb. dies caniculares titulantur, in quibus nec phlebotomum imponent, nec potionem dabunt. Potio verò ab octavo calend. Octob. usque ad octavum calend. Decembr. utilis est.

Omni tempore, si necessitas urget, phlebotomum est adhibendum. Verùm ab octavo calend. April. usque ad octavum cal. Jun. utilissimum est sanguinem detrahendi tempus, quia tunc crescit sanguis in homine. Postea observatio temporum & cursus Lunæ habenda.

BEDÆ PRESBYTERI DE SEPTEM MVNDI MIRACVLIS LIBELLUS.

DE septem miraculis mundi, manu hominum facti. Quod primum est, Capitolium Romæ, salvatio civium, major quàm civitas, ibique fuerunt gentium à Romanis captarum statuæ, vel deorum imagines, & in statuarum pectoribus nomina gentium scripta, quæ à Romanis capta fuerant, & tintinabula in collibus eorum appensa. Sacerdotes aut pervigiles diebus & noctibus per vices ad harum custodiam curam habentes intendebant: si quælibet earum moveretur sonum mox faciente tintinabulo, ut scirent quæ gens Romanis rebellaret. Hoc autem cognito, Romanis principibus verbo vel scripto nunciabant, ut scirent ad quam gentem reprimendam exercitum mox destinare deberent.

Secundum.

Pharus Alexandrina super quatuor cancros vitreos per passus viginti sub mari fundata est. Hæc namque mirum, quomodo tam magni cancri fieri possent, vel quomodo deportari & non frangi valerent, qualiter fundamenta cæmentitia desuper hærere potuerint, vel quomodo sub aqua cæmentum stare valeat, & quare cancri non franguntur, & quare non lubricant desuper jacta fundamenta.

Tertium.

In Rhodo insula Colossi imago ærea centum triginta sex pedum fusilis facta: hoc mirum qualiter tam immensa moles fundi potuisset, vel erigi & stare.

Quartum.

Quartum miraculum simulacrum Bellerophontis ferreum cum equo suo in summa civitate suspensum, in aëre sistere, nec catenis penditur, nec desuper ullo stipite sustentatur, sed magni lapides magnetum in archivolis habentur, & hinc & inde in assumptionibus trahitur, & in mensura æquiparata consistit, est autem æstimatio ponderis circa quinque millia librarum ferri.

Quintum.

Quintum miraclum theatrum in Heracla, de uno marmore ita sculptum est, ut omnes cellulæ & mansiones muri & antra bestiarum, ex uno solidoque lapide factum est, super septem cancros de ipso lapide sculptos appendens sustinetur: & nemo in gyro ipso tam secretè, aut solus aut cum aliquo loqui potest, quod ipsum non audiant qui in gyro ædificij sistunt.

Sextum.

Sextum miraculum, balneum, quod Apollinus Tianæus cum una candela consecrationis incendit. Thermas perpetuo igne sine ulla administratione calentes fecit.

Septimum.

Septimum miraculum, templum Dianæ, super quatuor columnas, prima fundamenta percussa sunt arcuum, deinde paulatim succrescens super quatuor arcus eminentiores lapides arcubus prioribus suppositi. Super quatuor, octo columnæ, & octo arcus positi: inde tertio ordine æqua ponderatione per quatuor partes succrescens, supereminentiores lapides positi. Super octo sexdecim fundati sunt: super sexdecim, triginta duo: iste quartus est in quinto ordine sexaginta quatuor columnæ finem faciunt tam mirabilis ædificij.

BEDÆ PRESBYTERI HYMNI.

DE ANNO.

BIsena mensium vertigine volvitur annus,
Septimanis deciesquinis simul atque duabus.
Centenis bisque tricenis quinque diebus,
Qui ternis gaudet divisus stare columnis.
Scilicet idibus & nonis, simul atque kalendis,
Nam quadris constat nonis concedere menses.
Omnes excepto Marte & Majo sequitur, quos
Iulius, October, senis soli bi moderantur.
Septenis petet bospariterque flagrare kalendis.
Octonisque simul pares sunt idibus omnes.
Ianus & Augustus semper mensisque December,
Volvuntur denis tantum nonisque kalendis.
Et contra currunt nonis bi ritè quaterni,
Iunius, Aprilis, September, ipse & November.
Sedenis Februus circò solus ab omnibus errat,
Bissenis sic namque rotatur mensibus annus.
Per Nonas Idus decurrens atque kalendas.

De ratione temporum.

Annus solis continetur quatuor temporibus,
Ac deinde adimpletur duodecim mensibus.
Quinquaginta & duabus currit hebdomadibus,
Trecentenis sexaginta atque quinque diebus.
Sed excepta quarta parte noctis atque diei,
Quæ dierum superesse cernitur serie.
De quadrante post annorum bis binorum terminum,
Calculantes colligendum decreverunt bissextum.
Hinc annorum diversantur longe latitudines,
Quorum quidam emboliſmi, quidam fiunt communes.
Brevis quippe qui vocatur communis lunaribus,
Solis semper duodenis terminatur mensibus.
Longus autem qui omnino emboliſmus dicitur,
Lunæ tribus atque decem cursibus colligitur.
Brevioris anni totus terminatur circulus,
Trecentenis quinquaginta ac quatuor diebus.
Longus verò lunæ annus in dierum termino
Continetur trecenteno, octogeno, quaterno.
Vno nempè atque decem diebus in ordine,
Brevis annus anni solis superatur agmine.
Novem verò emboliſmus atque decem diebus,
Pervidetur anni solis eminere cursibus.
Acper istam sui semper incrementi copiam,
Breviorum longiores compensant inopiam.
Dehinc decem atque novem annorum statuitur.
Tempus certum quo lunaris terminus porrigitur,
In quo lunæ replicantur cursu quodam subtili.
Bis centeni terque deni semel quini circuli.
Hinc & inde ut exigit perseveranda ratio,
Se per partes dies saltus interserit spatio.
Intra quoque suprà dictum habent semper spatium,
Dies solis atque lunæ æquum ponduspartium.
Huius cycli pars vocatur ogdoas anterior,
Ac deinde appellatur hendecas ulterior.
Ogdoadi deputantur octo anni priores,
Hendecadi reliquorum destinatur series.
In hoc cursu fiunt anni breviores duodecies,
Anni verò longiores supputantur septies,
Talis quippe cùm annorum circulus extenditur,
In eundem lunæ cursum circulus revertitur.
Solis verò in idipsum non recurrit series.
Donec anni revolvantur octies & vigies,
Adimpleto sanè solis suprà scripto tempore,
Reclinatur absque ullo resistenti rancore.
His itaque reciprocis alternata cursibus,
Solis lunæ diversantur tempora temporibus.
Sed ad prima post annorum recurrent initia,
Quingentorum ac triginta atque dulm spatia.
In hoc cyclo per concursum cœli luminarium,
Manifesta fiunt festa dierum paschalium.
Qui porrectus per extensam annorum vertiginem,
In eandem (ut prædixi) recurrit originem.
Paschæ verò longos, breves, intellectu varios,
Hoc excepto multi plures conscripserunt circulos.
Quos dispono præterire brevitatis gratia,
Quorum nobis necnon nota numeri peritia.
Altum cœlum qui creavit terras atque æquora.
Doxa Regi per æterna Deo soli sæcula, Amen.

De celebritate quatuor temporum.

Temporibus certis excurrit quatuor annis,
Explicat & menses triplicatus calculus idem.
Hinc constat ternos complecti singula menses
Tempora, qui votiva Deo jejunia prisci
Instituêre patres ternis celebranda diebus.
Horum me causas absolvere chare petisti.
Sed magis ex aliis te talia quærere vellem,
Edere multiplici qui isthæc sermone valerent.
Nam mihi sermonis nec copia suppetit ulla,
Arcanum neque quid sensus scrutarier istud,
Atque etiam si quid recti garrire videmur,
Rideturr, fastiditur, spuitur, laceratur.
Vnde ego decrevi de talibus esse silendum.
Non ignota tamen præstat sapientia summo
Iudicis, exactum erit qui credita verbi
Cum lucro veniens in majestate, talenta,
Lucra reportantes penetrabunt gaudia regni,
Servus iners tenebras trudetur in exteriores.
Id reputans, vereor celare quod omnipotentis
Gratia multorum largitur ad utilitatem.
Accipe quapropter pro nosse quod instituisti
Quærere, & ut rectè dictum sit, sedulus ora.
Singula complecti ternos jam tempora menses,
Fatus eram, ternoque dies celebrare per unum.
Quodque cibi potusque supersluitate recisa.
Tres igitur menses totidem compone diebus.
Vt pro mense dies uno respondeat unus.
Non primo tamen aut extremo temporis ista
Mense celebrantur, medius sed adista dicatus.
Hinc sibi transactum conglutinat inde sequentem
Vt circumpositos, vicino nectare perflet.
Forsitan & menses qui sint & tempora quæras.
Talibus officijs quot sanctio prisca relegat
Tempora, ver, æstas, autumnus, hyemsque vocantur.
Temperiem veris, sacrant jejunia martis,
Florigeroque nitent veluti vernantia sexto.
Iunius æstatis hac cauma refrigerat unda.
Temporis incentiva simul carnisque refrenans.
Quo potius fructu, cætris quàm canet aristis.
Autumnum simili September opimat amœno
Munere, quàm Bacchi festo jucundior isto.
Fruge monens jam collecta laudare datorem.
Vltimus è numero nomen sortitus & imbri
Mensis eodem hyberna venustat tempora serto;
Et quanquam rigidis constringit rura pruinis,
Creditur hoc certè cœlum reserare sereno,
Terrigenasque monet Christo accusare piatos.
Hoc etiam cœlum iucundo rore rigatum,
Nubibus almisluis iustum distillat in arvis.
Et nullum brutis fructum parientibus arvis.
Viva salutiferum tellus producit hichyn.
Et licet his animam dapibus pinguescere scimus
Et vitæ causa fiant hæc cuncta futuræ.
Nemo tamen cœptum poterit percurrere collem,
Sed desint alimenta viæ, sumptusque laboris,
Nec tamen hæc aliunde nisi ab auctore petenda,
Nec vetat hæc à se nospoſcere, sic tamen istis
Vtamur mediis, veris ut in æthre fruamur.
Talibus ergo modis animarum commoda primum
Quærantur, post hæc præsentis seria vitæ.

Quis sine non potiùs humanum subsistere corpus,
Illa tamen quibus à superis non impediantur.
Et quia temporibus veniunt hæc singula certis,
Temporibus quoque largitor laudandus eisdem,
Maximè laus quamvis eius nunquam reticenda.
Anni principium ver, principium quoque mundi.
Semina cunctarum frugum ver trudit ab arvis,
Fronde nemus vestit, tellurem floribus ornat,
Iam latæ vitis turgent in palmite gemmæ,
Tunc armenta mares repetunt & gramina tondent,
Vsibus hæc nostris iussit servire creator:
Serviat ergo creatori devotio servi,
Cui dedit hæc arvis æterna daturus in astris.
Æstas bella ciet gentes æstate moventur,
His ut compressis tranquilla pace fruamur,
Liberiusque Deo secura mente vacemus.
Ecclesiæ pietas pro natis sedula poscit.
Nubila cuncta fugans æstas mundumque serenans.
Prata secat frumenta recondit, & horrea rumpit.
Pro quibus auctori grates fas reddere summas.
Autumnus placidas prætexit collibus uvas,
Visu iucundas, esu tactuque suaves.
Quis pressis gratum distillant prela liquorem.
Arbore poma legit, per cellas unà reponit.
Hæc tellure ferente, sed omnipotente jubente,
Immemores conditoris, sæclique futuri.
Et quis spes nulla post hæc super æthera restat,
Potibus atque cibis distendant ilia largis.
Hanc sibi pro summo reputantes munere partem,
Christicolas agitare decet convivia parca.
Iugibus & votis precibusque instare profusis,
Supplicibusque patrem rogitare precatibus almum.
Adumenta viæ ferat hæc, non præmia ponat.
Conferat ista solo donec horum indiget usus,
Servet at illa polo, quibus est sine nemo beatus,
Frigore brumali tandem tellure rigente,
Frugibus exhaustâ, nec tam patiente lignem.
Nullus honos campis florum tam nulla vetustas,
Torpentes invitat hyems genialis ad ignem.
Otia, luxuriem, potumque, cibumque suadens.
Convenit hæc precibus parco & compescere victu,
Illecebras carnis, castiget inedia ventris.
Temporibus discreta suis ieunia dixi,
Rebus ut hoc etiam observatio sancta caducis,
Conducat carnis dum compede nectimur arcta.
Restat adhuc aliquid sacratius insinuandum.
Ecclesiæ siquidem haud aliis sacrare ministros
Mensibus usus habet, necnon & solibus ipsdem,
Vt per grata Deo ieunia corde piati,
Dignius assumant altaris munia sacri.
Vsus at iste tamen, non humana arte repertus,
Ecclesiæ proceres illum sacer atque senatus,
Cœtus Apostolicus divino pneumate plenus,
Instituit, sacrumque dehinc transmisit habendum
Paulus Apostolico dudum sacrandus honore,
Auspicio tali Barnabas necne dicatur.
Nam scriptura refert verax veraciter illos
Cum precibus ieunasse prius, sic adista vocatos
Quosque pari voto comitata caterva piorum,
Impositis manibus doctores misit in orbem.
Spiritus ætherea veniens quoque sanctus ab aula,
Ieunos quos reperit orante sque replevit.
Ergo suis simili hunc etiam modò ministris
Ecclesiæ devota fides exoptat adesse.
Hoc sine nempè Deo condigne nemo ministrat,
Nec placet ulla Deo tali non igne cremata
Victima, nec aliter gratum sibi spirat odorem.
In re tam summa nec ipse vacare dierum,
Mysterio numeroque coruscans creditur ordo.
Quam benè per ternos ieunia Christicolarum,
Solvuntur soles, trinum qui numen & unum,
Trinum personis, unum Deitate fatentur:
Nec minus & sacer est factis in talibus ordo,
Quartus enim sextusque dies ac septimus istis
Nonnulla ratione sacris reputatur agendis,
Sed primos quarta feriam sextamque vocantes,
Sabbati ab antiqua mutuamus lege vocamen,
Mercurij Veneris que dies hos prisca vocabat
Ætas, falsorum venerans portenta deorum,
Saturnique patrem quem credidit esse deorum.
Quarta nempè die truculentus proditor olim
Ascita pactum fecit sibi plebe nefanda,
Traderet ut Christum quo lætificavit iniquos.
Cùm gaudet mundus, par est mœrere fideles.
Rursus eis gaudentibus hos mœrere necesse est:
Hæc devota die ieiunet concio Christi.
Qua conspirat iniqua cohors in sanguine Christi.
Certent hi precibus, cùm certant fraudibus illi.
Condidit in sexto lapsumque revexit homonem,
Omnigena hic & ibi factor pietate redundans,
Nec verò peccasse die fortassis eodem,
Ac paradisiaca propulsum sede negarim,
Quo magis ergo die frenanda libido ciborum,
Quam nece quo merita est punita libido ciborum,
Hac quoque mortificare decet terrena redemptos
Membra die qua morte auctoris vivificantur.
Septima cum precibus ieiunia casta reposcit,
Hac chorus ille sacratus Apostolici ordinis olim,
Iniustâ pro morte pij lugendo magistri,
In sacram protelabat ieiunia noctem,
Præstolando resurgentem ut prædixerat ipse,
Fluxit ab hinc mos Ecclesiasticus iste saluber,
Sabbata ieiunent Christi per singula servi,
Expectentque suum redeuntem à funere regem,
Morte triumphata spoliis Acherontis onustum.
Hæc de sacrata serie dixisse dierum
Sufficiat, nunc Ecclesiæ hanc aptare ministris
Collibet, his qui altari accedunt sorte diebus,
Sex hujus sæcli discurrunt ordine certo
Ætates, quarum quarta legem atque Prophetæ,
Præcipuè constat viguisse scientia quorum,
Altaris semper debet omnes esse ministris,
Providere Patres hoc ipsum significare.
Officio nam & ob hoc geminatur lectio sacris
In quarta semper feria per tempora cuncta.
Sexta ætate Deus hunc venit visere mundum
Factus homo, in quo concordant lex atque Prophetæ,
Signat hoc una die legitur quæ lectio sexto.
Septimæ cum senæ habeat, titulat duodenas.
Romana quid in urbe caput quæ dicitur orbis,
Ob populos varij sermonis in urbe fluentes,
Tum Græco tum Romano sermone leguntur.
Taliter ex senis fieri constat duodenas.
Non sensu vario, sed tantum dispare bombo.
Hac etiam feria benedictio præsulis ore,
Confertur, Christi formam tenet ipse sacerdos,
Cœtus Apostolicus totidem in lectoribus astat,
Diffundens variis cœlestia dogmata linguis.
Septimus atque dies divinum pneuma figurans,
Pneumatis ipsius septena charismata namque
Homonymus Iesu describit ab inde Propheta.
Ergo suos Christus benedicens ipse ministros,
Munere corda insignit eorum spiritualis,
Cur tamen hoc numero signetur Spiritus almus,
Dicere non possunt nostræ jejunia linguæ.
Sed tamen ipse solet rudentum solvere linguas
Humanas, ut ritè queant proferre loquelas.
Omnia quem propria collaudant voce creata,
Qualiter hic igitur aptetur calculus illi,
Vt mihi dignetur reserare, fideliter edam.
Ipse stylum tamen, ipse manum regat oro loquelamque
Vt se dignè queat noster depromere sermo.
Nullam cerno tamen quæ dividat heptadem almam.
Indivisa manet, partes quia respuit aquas.
Vnanimes quoque reddit eos quos Spiritus implet.
Vel quia septenis discurrunt secla diebus.
Spiritus omnigena monstratur dote replere,
Majestate sua quos dignos judicat esse.

Sed tandem redeamus ad intermissa parumper,
Dicamusque dies operi cur septima tanto
Maximè deligitur: vel quid numerus velit iste.
Quatuor atque tribus, septem constare videmus
Quatuor ex totidem corpus compactum elementis,
Tres animam signant triplici ratione luentem.
Ast anima conjunctus corpus format homonem.
Quatuor ergo tribus hominem cocuntia reddunt,
Sed tria de superis manantia quatuor imis.
Quæ superis veniunt vegetant: terrena potenter,
Tunc tamen ista si bene copula nexa cohæret,
Et tria conficiunt septem conjuncta quaternis,
Exterior cum homo, & interior cum jurat amicæ,
Et mens carnali, vitiorum peste subacta,
Imperat, ac luteum subservit ad omnia corpus
Hic offert Domino libamina grata minister.
Tres etiam fidei prætendere symbola possunt,
Trinum nempè fatemur & unum credere nosmet,
Trinum personis, unum Deitate perenni,
Quatuor at totidem virtutibus astipulantur,
Quis manet insignis cuiusquam vita fidelis,
Quatuor ergo monent, fieri quid debeat atque
Cultorem exercent fidei ne torpeat otio,
At tria propter quid faciat quodcunque laborat.
Quatuor ergo tribus tria constat egere quaternis
Nempè fide sine nemo placere Deo valet unquam,
Nec placet hunc quisquis nudo sermone fatetur,
Mortua quippe fides, quam non comitabitur actus,
Sed tria cognatu socientur iure quaternis,
Alma fides operi concordet, opusque fidei,
Vt post in summam pulchra compage redacta,
Septenam pariant per scula futura quietem;
Septima quippe dies requies est dicta creantis,
Hanc sacri semper debent optare ministri,
Actibus atque fide suspirent semper ad istam,
Admoniti semper numerorum cardine sacro.
Debet Apostolici quoque dogmatis esse minister.
Haud expers numero quod designatur eodem,
Partibus ille suis alternè multiplicatis.
Culmen Apostolici duodenum signat honoris,
Sive quater dicas ternos, ter sive quaternos,
Tramite diverso callem aggrediere eundem,
Septimus ergo suis duodenum partibus explet,
Et meritò quomodo septena charismata mundo
Excellenter Apostolicus primum edidit ordo,
Ergo dies rebus tantis electa gerendis,
Hortatur dignos sese præbere ministros,
Doctrina fidei cum dote spirituali.
Fessa camæna jugem festinat rumpere finem,
Pauca reluctantem revocant sed seria vatem,
Sabbati adhuc nosmet non contemnenda morantur
Otia quæ cogunt causas exponere tantas,
Cur non nos aliis liceat sacrare diebus,
Error quippe novus nostro sub climate nuper
Exortus serpit cui respondere coarctor:
Pontifices siquidem nostri qua Christus averno
Surrexit celebrans redit hæc solennia, tentant,
Quis si nulla foret quæ reddi causa valeret,
Debuit auctor ata patrum satis esse vetustas.
Sabbati ad istam diem quos munera semper agenda
Delegasse liquet, vespertinum quoque tempus.
Iustum quippe putaverunt hac temporis hora.
Sacerdos tractanda quibus pia victima constat,
Tempore quo est eadem mactata crucis super aram
Victima, quos quia jejunos hæc sacra reposcunt
Non sunt hac celebranda die qua vivere xit,
Iejunare die mos Ecclesiasticus illo.
Nam prohibet quoniam turpe est mœrere redemptos
Devicta cum surgit eorum morte redemptor,
Vespere jejunos igitur cùm talia poscant.
Præfatoque die cuiquam sit Christicolarum
Ieiunare nefas, alius quæratur ad ista,
Aptior ac nullus mihi præcedente videtur
Sabbato, in hoc etenim vigilantes censeo servos,

Ac sobrios: larga quoque dapsilitate piatos,
Victorem præstolari de scammate Christum,
Eius in occursu, dignosque parare ministros,
Nec illud nos prætereat, quod septimus istis
Iure dies sacris, antiquo est more dicatus,
Nam gradibus totidem respondet calculus idem,
Septem quippe gradus hi sunt qui hac luce sacrantur,
Quos quia per longum est exponere, nomina tantum
Dicemus, quoniam fastidia longa cavemus,
Claviger & lector, exorcista, acolytusque,
Hypodiaconus, & levita & presbyter ipse,
Pontificem sanè non ista lege teneri
Dicimus, hinc etenim festiva luce dicari,
Maxime qua Christus letho surrexit oportet,
Cuius in Ecclesia personam ferre videtur,
Rectius ergo die quo sublimabitur iste,
Quàm quo sublimis de morte revertitur ille.
Vi sic Ecclesiæ relevet nunc iste dolorem,
Sicut Apostolicum tunc depulit ille timorem,
Et velut ille resurgens exhilaravit amicos;
Sic sibi commissos, hic nunc soletur alumnos,
Constat enim quia cum decedit Episcopus isthinc
Abscessu capitis tristari membra necesse est,
Cumque reformatur divina sorte vocatus,
Ecce alacres cuncti posito mœrore resultant,
Surgentem velut excipiant de funere Christum,
Qui propter quisquis defuncti in sede locatur
Hac nobis ratione videtur & alter idem.
Nec illud ratione reare carere, dies quod
Primus & octavus sub sancto præsule gaudet,
Ordine qui octavus perstat sed culmine primus,
Septem quippe gradus præsatos scandat oportet.
Post tanto primatus sublimetur honore.
Ecce typum quoque fert & in hoc antistes Iesu,
Non tantum quod morte die hac surrexerit ille,
Verùm idcirco die Christus surrexit in ista,
Vt pareat quia principium sit finis & ipse,
Ex quo cuncta fluunt ad eundem cuncta recurrunt,
Primus & octavus quia conditor atque beator.
Ipse creavit enim ipse octava ætate beabit.
Vos rogo pastores subtiliter inspicientes,
In quanto vos Christus honore locarit, at ipsum
Collatum rursus quo fasce gravarit honorem.
Sic gregis este caput, summi ut pastori adeste
Membra queatis ut ex illo non vestra, sed eius
Aura requirentes ab eodem pascua vitæ
Sumere pergatis omnissa plebe sequente,
Non vos ira trucis reddat, non gratia molles,
Quos Christus vocat letho vos solvite vinclo,
Pascite pane gregem Domini nunc spirituali,
Angelico vos pane frui concedat ut ille,
Exemplo magè quam sermone gerenda iubere,
Tunc recto ad vitam ducetis calle futuram,
Si factis illam moneatis & ore petendam,
Gallus uti proprijs semet prius excitat alis,
Sic demum auroræ venientis præcinit ortum,
Sic ad agenda manum præsul quæ dixerit ore,
Exerat ipse prior, mihi tunc audire libebit,
Munus ab ore manuque patres contemnite quæso,
Excæcant etiam sapientes xenia crebra,
Simonis exitium lepram vitate Iezi,
Callidus iste sacrum sibi pneuma putavit emendum,
Chartus infœlix quòd posset vendere multis,
Quodque Deus gratis offert venale putavit,
Vnde miser barathri demersus ad ima profundi,
Truditur inferno dum præcipitatur ab alto,
Sydera qui levitate petens in tartara dens is
Corruit, ablatis nequiens incedere plantis,
Dum male collatis vltum petit æthera p nis,
Alter & ipse parem molitus texere fraudem,
Indultam larga Domini pietate salutem,
Concipto pretio dum gliscit vendere morbo,
Quo fuerat qui dignus erat relevatus eodem,
Multatur tota cum posteritate misellus,

Hæc jugiter metuenda patres exempla cavete,
Munia quæis imponatis perpendite sacra,
Istis ne subducentes tribuatis iniquis,
Sæpè recensentes summus quod doctor alumno
Præcipit, ut nulli citius necdumque probato,
Imponendo manus prævis communicet actis;
Sic & vos, nisi discussis examine longo,
Sacra ministerij committere jura cavete,
Ne mihi succensete precor Patres venerandi,
Morbida pastores quod ovis præsumo monere.
Sæpius omnipotens junioribus abdita pandit,
Lege nec arctatur divinus Spiritus ulla,
Consilium Domino persæpè dat utile servo,
Ista per excessum de præsulis ordine dicta
Sufficiant, tandem redeamus ad intermissa,
Dicendum quid namque velit sibi lectio paucis,
Septimus iste dies sibimet quam vendicat unus,
Quod septem requiem designent sæpè relatam,
Ast operi senos aptamus conveniente,
Hoc etenim numero bonus omnia condidit auctor,
Secula discrerunt senis ætatibus ista,
In quibus assiduo requies speranda laboris,
Nec sane series est contemnenda tomorum,
Quatuor ante sacra quàm consecratio fiat,
Quinta sub articulo decurritur ordinis ipso,
Sexta diurna manet, solito quæ more refertur,
Quatuor ore gradus monuit psalmista canoro,
Præcipua semper benedicere laude tonantem,
Israël Aaronque domum Levi quoque, necnon
Et quicunque timent Dominum de gentibus illis,
Israël Hebræa signat de plebe vocatos,
Pontifices sacros Aaron domus inclyta pandit,
Exprimit at reliquos levi domus ampla ministros,
At Dominum metuens vocitatur cætera plebes
Omnis in his autem consistit turba fidelis,
Lectio quod signat præcedens ritè quaterna,
Hæ quoque mutantur per tempora quatuor anni,
Temporibusque leguntur eisdem convenientes,
Quinta semper eadem recitatur & ordine eodem,
Unde liquet quoniam ad tempus non ista referuntur,
Ergo viros spectat specialiter ista sacrandos,
Ardentis referans incendia sæva camini,
Quis justos hostis perstabat adurere sævus,
Stinguitur haud tamen his divini fervor amoris,
A quo nulla pios revocat stipulatio mundi,
Et quamvis instanter eos trux urgeat hostis,
Ignibus assiduis vitiorum fomite pastis,
Quique Deo digni existunt illumque precantur
Ipsius auxilio procul ignea tela repellunt,
Et licet ille deis cervicem flectere falsis
Suadeat, ut nunc narratur fecisse tyrannus,
Cogere ad istud eos nulla ratione potestur,
Vt quos nulla sibi prosternit dira Cupido,
Nec sculptum blanda venerantur imagine numinum,
Ad quod signandum mos est hac in prece semper,
Ex illa quæ est edita, post illamque refertur,
Erectos atque stantes orare fideles,
Genua nec ad terram curat deponere quisquam,
Cum reliquis studeant hoc præconante ministro.
Poplitibus flexis stratique solotenus omni
Corpore contrito Dominum quoque corde precari,
Vt pateat distantia quanta sit inter eorum
Illorumque preces, qui numina falsa verentur,
Cum prosterni illi dicuntur, stare volunt hi,
Sed quia fornacis sit mentio semper in istis
Ordinibus, libet indagare quid inde queamus
Elicere haud tam crebra iteratio cassa putanda est,
Nullus ad officium divini accedere cultus
Ritè potest, quem non tentatio dira probarit,
Hæc non immeritò flammis signata camini.
Atteſtatur idem ſcripturæ pagina ſacræ.
Vas veluti Samium fornax examinat urens,
Haud aliter iuſtum tentatio purgat acerba,
Nec quod elegit Dominus ſuccumbere norunt,

Ipſe etenim vires in ſe fidentibus addit,
Qui cùm victores fuerint certaminis, ut jam
Ignibus excelſum valeant laudare ſopitis,
Iucundumque Deo reboare fideliter hymnum,
Ritè miniſterijs poſſunt aptarier almis,
Munia non illis aliter committere tanta
Cenſeo, ni valida veluti fornace probati,
Per multos diſcant cœleſtia adire labores,
Quatenus æterno ſocientur in æthere regi,
Cujus hic obſequijs devoto corde miniſtrant,
Quique ſuos ſecum fore dixit in arce miniſtros.
Innuit hoc illis ſemper præmiſſa camini,
Mentio deinde ſequens extinctis ignibus hymnum,
Hic benè certantes, illic cantare quietos.
Omnibus erga illos igitur jam ritè peractis,
Fulmine Paulus eos tonitru mox excipit, & quæ
Sint peragenda dehinc hortansque minansque profatur,
Et rectè teſtamentum vetus ante ſacrandum,
Inde novum legitur Domini jam in ſorte redactis,
Admoneantur uti vitam moreſque novare,
Atque novum vetere exuti ſectentur homonem,
In ſortem quicunque Dei tranſire merentur.
Nec vacat hoc veteris quod primum quinque leguntur,
Sexta novi, ſed quinque ſacrandis, ſexta ſacratis;
Ætates preſſæ caligine quinque fuerunt,
Sexta novo totum reſperſit lumine mundum,
Et quicunque ſacris Domino miſerante dicatur,
Officijs, tenebras pellant erroris aviti,
Ad lucemque novam ſtudeant migrare neceſſe eſt.
Quinque per ætates ſervili quique timore.
Per ſervum miſſa ſerviebant lege tonanti,
In ſexta nati, jam dicimur omnipotentis,
Et regale genus, regale ſacerdotiumque,
Membra ſacerdotis ſummi regisque per omnes,
Participes autem exiſtant licet hujus honoris,
Quique Deum concordi mente fatentur & ore,
Præcipuè tamen hi qui participare merentur.
Nominis atque ſacerdotis dicuntur & ipſi,
Hi vetere ac ſervili igitur formidine pulſa,
Natorum ſervire magis gratentur amori,
Sicque ſacerdotes ſe ſeveriſſimè norint,
Ne tamen hinc illos elatio pulſet inanis,
Quamque graves humilesque miniſteria iſta requirant,
Qui ſequitur preſſo ſignat modulamine tractus,
Quod talis humilem pandat modulatio mentem,
Plurima ſunt exempla quidem, ſed ſufficit unum,
Vendicat hunc ſemper ſibi quadrageſima cantum,
Quo Chriſti populus nullo mage tempore ſemet,
Submittit, jejunando atque precando benignum,
More dehinc ſolito fiunt ſolennia miſſæ.
Cum ſibi conveniant cuncta hæc pulcro ordine rerum,
Iudicioque his nemo reſiſtere quiverit æquo,
Quantum deſipiat liquida ratione pateſcit,
Iudicat hæc alio quicunque die celebranda,
Illo quem ſtatuêre patres temerè intermiſſo.
Officium hoc alius cùm non ſibi vendicet ullus,
Et ſtatuta patrum nulla ratione priorum
Vellere conveniat, Paulo doctore jubente,
Angelus excelſo veniens ſi forſan olympo,
Et vobis aliud cupiens imponere dogma,
Tentet ab hoc fidei ſacro deflectere calle,
Quam per nos Dominus voluit diffundere mundo,
Ac ſi blaſphemum laribus propellite veſtris,
Nec minus hoc etiam ſcriptura fatetur avita,
Antiquos fines ne tranſgrediare parentum.
In tumidum fragili cum linire cucurrimus æquor,
Quæ licet illiſa ſcopulis quaſſata procellis,
Littoris optata tandem tellure potitur:
Nec verò mirum diſcrimina plura tuliſſe,
Intentata prius ſulcavimus æquora cuiquam.
Nam quos Romanæ extollit facundia linguæ,
Antiquis trito nituntur tramite cuncti,
Scylleum pelagus Maro remige ſulcat Homero,
Pindarico vates incedit calle Sabellus,

Lucilium sequitur satyræ mordacis amator:
Comicus eximio regitur ductore Menandro,
At nostram ductor præcesit nemo Thaliam.
In scabros impegit ob hoc erronea cautes,
Sed spirante Deo Zephyrus felicibus acta,
Iam portus pleno tandem subit hostia velo.

Incipiunt versus de variis computus regulis.

Adventum Domini non est celebrare Decembri,
Post ternas nonas, neque quintas ante kalendas,
Pascha nec undenas Aprileis ante kalendas,
Nec post septenas Majas valet esse kalendas,
Virgo puerperio dedit anno signa secundo,
Illius magni cycli modò bis revolvit,
Triginta que duos quingentos qui tenet annos,
Virgo puerperio dedit anno signa secundo,
Illius Angelici dantis Paschalia cycli.
Qui constat denis annis simul atque novenis,
Octavus decimus fuit & tunc temporis annus,
Lunaris cycli propè qui par versificali,
Solaris nonus cycli fuit & bissextus,
Tempore præterea fuit hoc indictio quarta,
Quatuor undenas sol, luna tenebat epactas,
Lunaris jam vult luna cyclus oriri,
Annis qui denis protenditur atque novenis,
Cycli solaris fit Martis origo kalendis,
Pagina magnifluis quæ dicitur arca cycli,
Hæbes & solis cyclis compacta gemellis,
Qui sibi septenos quater ad spatium capit annos
Confert centenos triginta tresque bisextos,
Triginta que duos quingenos insimul annos,
Tempora bis duo tot jejunia mensibus in tot,
Menses temporibus, jejunia mensibus insunt,
Hi sunt September, Mars, Iunius, atque December,
Martius à feria titulat jejunia quarta,
Iunius hebdomadas à septem bis numeratis,
Constat certus item Septembri terminus idem,
Nec decimus nonas Iani notat ante kalendas.
Anno solari tribuunt hac arte periti,
Ter centum spacium, decies sex, quinque dierum,
Quinquaginta inde hebdomadas facis geminasque,
Concurrens primus manet ille superfluus unus,
Assumes unum sic unumquemque per annum,
Quæ cubat in septem, cautus transcendere legem,
Succrescunt gemini, quarto ratione bisexti,
Anno communi stat Paschæ terminus omni,
Sex ascendendo numeratis bis minus uno,
Lunaris tanto quia solari minor anno,
Vltimus est annus veruntamen excipiendus,
Qui saltus lunæ bis sex capit ex ratione,
Embolismali stat paschæ terminus omni
Descensu denis numeratis atque novenis.
Solaris tanto quia lunari minor anno,
Sol vult zodiaci signum per quodque morari,
Triginta que dies, horaque decem mediamque,
Conficis inde dies tercentenos dictos sex,
Ter quæ sol signa graditur cùm sint duodena,
Quinque dies denis facis ex remanentibus horis,
Quippe dies quævis sit ab horis bis duodenis,
Nam cum nocte diem solidum natura dat omnem,
Ast ex dimidia quadrantem conficis hora,
Vna dies quarto per quem succrescit in anno,
Quæ repetit senas tibi Mars inserta kalendas:
Annus solaris lunarem vincit epactis,
Quas dicunt Græcè super additamenta Latinè,
Versibus hæc sese volvunt Paschalibus usque,
Principium primo quibus est & finis in imo,
Quas in Septembris debet mutare kalendis.
Annus communis stat mensibus ex duodenis
Embolismalis magis uno quàm duodenis,
Vnus enim mensis concrescit tunc ab epactis.
Discretus signis est zodiacus duodenis,
Extant signorum menses tot ad instar omnium,
Triginta Phœbus signorum quodque diebus,
Atque decem semis cessim perlabitur horis,
Fiunt inde dies ter centeni decies sex,
Quos inter menses bis sex disponere debes,
Quinque dies denis facit ex remeantibus horis,
Quos quia distribui nequeunt, debes dari Marti,
Cur potius Marti? tribuit quia Romulus illi,
Menses bis quinque statuens qui principe Marte,
Principe cur marte? coluit quia progenitore,
Ejus successor numa binis extitit auctor,
Si numerum mensi dare vis ratione sequenti,
Sume dies mensis numerum quoque junge prioris
Divide per septem numerum sibi dans remanentem:
Per septem quare? quia sic hebdomada stare
Debet, quos junge quibus extat non aliunde,
Si libeat scire numerus sibi quid velit iste
Annos per septem concurrentes sibi junges,
Vt capias per te ferias, ubi que que kalendæ,
Fiet enim numerus, vel minus aut plus,
Si septemve minus feriam sic dicito, si plus.
Ablatis septem, numerum sibi da remanentem:
Hos da Septembri, Marti quos antè dedisti,
Ex hoc incipiens, quia sic Ægyptia vult gens,
Si numerum mensi dare vis ratione sequenti
Sume dies mensis numerum quoque junge prioris,
Quo facto mensi sua vult lunatio demi.
Ascribas mensi remanentia ponè sequenti,
Discas si nescis quota sit lunatio quævis,
Mensibus est luna paribus vigesimanona,
Crescit in imparibus ætas trigesima, cujus,
Hoc in catalogo mensurus nunciat ordo,
Si libeat scire numerus sibi quid velit iste,
Huic numero jungas anni præsentis epactas
Colligitur numerus triginta vel minus aut plus,
Triginta ve minus si sint tota cynthia, si plus
Triginta demas remanentibus & liquet ætas,
Sic alij menses mensi respondet in horis,
Par Ianus mensi decimo, Februusque Novembri,
Martius Octobri, par est September Aprili,
Majus Sextili, par Iunius est tibi Iuli,
Ecce dies nosti quia sit præsentia Phœbi,
Sunt duo legitimi tamen intervalla diei:
Vnum nocturnum vocitant, aliudque diurnum,
Hac sunt quippe die viginti quatuor horæ,
Horarum spatia duodena subindicat hora,
Iam proprie spatio tria subjunxère diurno.
Mane quidem, medi asque diem summam prope noctem.
Sicut mens populi, variatur origo diei.
Ex ortu Phœbi putat hanc Chaldæus oriri,
Sed gens Ægypti, putat ortu noctis oriri,
Nocte putat media Romanus ut inchoet ipsa,
Inde solent galli cantare futura diei.
Lux quæ prima fuit, noctem præcedere cœpit
Ada letitiam portendens ante ruinam,
Quam benè formatus cecidit sub nocte reatus,
Nunc sequitur noctem lux vincens in cruce mortem
Restituens hominem vitæ tenebras patientem.
Ordo planetarum variat seriem feriarum,
Quippe dies à dijs placuit vocitare Poëtis.
Tertia Martis erat, Stilphontis quarta manebat,
Inde Iovi quintam tribuendo vocant Iovianam.
Sexta fuit Veneris postrema Deum genitoris,
Has dijs addebant se quis constare putabant,
Iuvit temperiem Iupiter Cyllenius artem,
Pneumate sol una mars sanguine corpore luna,
Vel dedit humorem, venus ipsa libidinis ignem.
Nostro more dies feriæ sunt nomen habentes,
A fando feriam eam credimus esse vocatam,
Prima dies etenim fuit hujus nominis olim,
Qua fas est fari, divina simul feriari,
Vel quid fiat ait Dominus omnia quando creavit,
Hebdomadam facimus septem constare diebus,
Quam solet Ægyptus tot ad annos dicere tempus,
Profecti festi sunt atque dies feriati,

Præterea fasti dicti sunt atque nefasti,
Sunt hominum festi, causa quædam professi
Est mensis Græcum, de lunæ nomine tractum,
Nomine quis lunæ quia menses luna Latine,
Per te divisi sunt tempora quatuor anni,
Quorum nomina, ver, æstas, autumnus, hyemsque,
Respiceret Boream vernali tempore Titan.
Quòd nocte tempus solet exæquare diebus,
Maris in octonis erit ejus origo Calendis,
In nonaginta durando diebus & una.
Cum calesit Boreas per solem mox fit & æstas
Tempora nocturna breviat spatiando diurna,
Iunius octonas jubet hanc intrare Calendas,
In nonaginta durando diebus & una,
Æstas ex igne stat, ver & ab ariditate.
Assolet autumnus noctes æquare diebus,
Et cupit octonis Septembris adesse Calendis,
Perdurando tribus nonaginta q; diebus,
Sic ex algore stat semper & ab ariditate.
Reddit hyems frigus cum sit prope sol alienus,
Cùm sunt nocturna prolixa minuta diurna,
Quæ decimi mensis ordiuntur in octo Calendis,
Tempore denorum novies contenta dierum,
Hæc ex algore stat semper & ab ariditate.
Annus ad ecclesiam super his habet allegoriam,
Ecclesia designat hyems incommoditates,
Tempestas quando sit cum glacie, nive, turbo,
Æstas est fidei neglectus & ultio Christi.
In qua doctrinæ siccantur ab ariditate:
Ver novitas fidei neglectus & ultio Christi.
Nobis occisi, quo paschа tenebimus agni,
Cùm venit autumnus, proventu fertilis annus,
Cœtibus Ecclesiam sanctorum dant venerandam.
Ver tempus dicunt quo semina cuncta virescunt,
Cum vites gemmis tellus vestitur ab herbis,
Est æstas tempus quo fervet in omnibus æstus.
Credimus autumnum de tempestate vocatum,
Quando cadunt folia, sunt tempestivaque cuncta,
Fert hemisperio cognomen hyems super uno,
Sol quia tunc volvi solet in spatio breviori,
Dicitur hæc bruma vel quod brevis est, vel ab esca,
Hinc imbrumari solet ad fastidia vesci,
Est tamen hybernum spatium pro parte vocatum,
Vernum compositum veluti dicas hybernum,
Ver æstas, menses autumnus, hyems retinet tres,
Ex quo sunt tantùm menses discreta secundum,
Ver, æstas & hyems sit adulta, ne præceps,
Sic est autumnus novus & præceps & adultus,
Cùm venit autumnus nimium viget undiq; morbus,
Æra namq; calor depravat & obvius algor.
Non minimè pasi gentiles ante feriri,
Contribuêre Iovi quasi tempora quatuor anni
Materia varias, non forma quatuor urnas,
Factas argento, ferro, vitro, quoque plumbo,
Fert risum crater Iovis hic argenteus & ver,
Ferreus æstatem Vulcani gestat & ignem.
Vitreus autumnum Iunonis & ubera largum.
Vas hyemem plumbi capit interitumque Saturni.
Exortis tenebris nox est absentia solis.
Dicunt Philosophi noctem contingere nasci.
Vel quod vergentes efflat sol languidus ignes,
Vel quia qua supra in terras cogitur infra,
Nox aptum nomen sumpsit cum visibus obsit.
Solstitij spatium, solis statione vocatum,
Ipso quod stante crescunt nocte sve die ve,
Æstivum cancro, brumale fit a capricorno,
Vt duo solstitia, duo sunt in noctibus æqua.
Quod nox atque dies habet horarum parientes,
Autumnale libra, vernale respondet Ammon.
Est mensis primus, vel Iani nomine dictus,
Olim gentili qui mere Deus fuit anni,
Vel quod Janua sit, per quam venit annus & exit,
Ex ipso frontem nunc appellamus eundem.
Februus est Pluto, mensis Februarius ex quo,
Nam superis ille stetit ad sacra, manibus iste.
Martius à Marte vel debet nomen habere,
Dicitur aut ideo, quia jungit plura marito,
Anni principium fuit hic mensisque novorum.
Dicitur Aprilis pro jure quod est Aperilis,
Quo plantæ germen reddunt, animantia prolem.
Rus nive, nube polus, quo liber turbine pontus,
Rus redit agricolis, portus asl rologis, mare nautis.
Est Maja Majus Hermetis matre vocatus,
Hæc embolismis loca sunt ascripta locandis.
Dextrum September recipit primumque December,
Sextum Sextilis regio quintumque Novembris,
Quisque suo nonas permittit habere quaternas,
Martis trite diem nonarum sume priorem.
Ad bine ternas Martis cape septime nonas,
Prima necat Iani, nocet astans tertia fini,
Quarta necat Februi, nocet astans tertia fini,
Mars tua frons cuspis, prope finem quarta sit aspis,
Aprilis decimam, notat undecimam prope caudam,
Tertia mors Maij, sed septima proxima fini,
Iunius in decimo ferit, & quindenus ab imo.
Alter ab undecimo nepa Iuli, nonus ab illo,
Augusti primus ferit & de fine secundus,
Stat Septembris acus, hinc tertius inde decenus,
Octobris stat acus, hinc tertius inde decenus,
Quinta necat capitis, sed tertia fine Novembris,
Frontis septenam notat ultimus ordo decenam.
Anni sextilis dissonitur ordo Decembris,
Quartanis nonis tribus atque bis octo Calendis.
Iulius est pariter Mars, Majus, & Ogdoas imber
In senis nonis septemque decemque Decembris.
Iunius, Aprilis, Septembris itemque Decembris.
Quartanis nonis, ter quinque tribusque Calendis.
Quartanis nonis februus bis & octo Calendis
Concordant menses Octobris idibus omnes,
Ducunt ergo dies triginta bis duo menses,
Viginti Februus sit solus & octo diebus.
Quolibet in reliquo quater octo dies minus uno,
Scire volens feria sint cujusque æque calendæ.
Ad concurrentes componas has feriales,
Ianus Majo tres dat, Iunius hinc Februo sex.
Septem Septembri decimus, Mars quinque Novembri,
Aprilis tecum defendit, Iulius unum.
Quatuor Augustus capit, Octob^er duo solus,
Si benè perpendis quota constat luna Calendis
Lunares jactas hos in stantes ad epactas,
Quinos september, quinos habet Ogdoas imber,
Nonus habet septem, decimo præstabit eosdem
Aprilis Februo deca dat Mars tertia Iano,
Majus in undenis est, Iunius in duodenis.
Bis septem Sextilis habet, deca Iulius & tres.
Tempus habens ævi speciem dat motio mundi.
Constans præteriti, præsentibus atque futuris,
Dicitur hanc ob rem tempus, quia temperat orbem
Ipsa probat ratio, quia triplex temporis ordo,
Natura jussu stans aut auctore vel usu.
Sol & luna suum duce natura satit annum,
Sol per quinque dies, ter centenos decies sex,
Vnius solidi juncto quadrante diei,
Per tot luna dies annis communibus ires,
Si tamen hoc spatium tibi sex & quinque dierum,
Crescis ter denis embolismalibus annis.
Mensis ut est usus, sit bis ter quinque dierum.
Attamen hic usus, non est usus, sed abusus,
Cum neque luna suum neque sol faciant ita cursum,
Cursus enim luna salva saltus ratione
Fertur, ut est horæ minor hoc spatio duodenis
Fitque decem semis mora solis longior horis.
Diva vel humana vis est auctoris habenda.
Edicto Domini statuentis jura Moysi,
Aufert ruris opus Iudæo septimus annus,
Rerum mortalis habita gravitate jubentis,
Romani ludos repetunt post quatuor annos,
Ac hosdem quatuor recipit Februarius annos,

Tempus ineſt atomis, momentis atque minutis,
Partibus oſtentis, punctis, quadrantibus, horis
Atque diebus, & hebdomadis, & menſibus, annis,
Et luſtris æque ſiclis, atatibus atque.
Atomus in noſtra ſonat indiviſio lingua,
Quinque manent cauſæ, ſolet in quibus atomus eſſe,
Sol numerus, tempus, nec non oratio corpus,
Atomus in ſole, vult floccus pulveris eſſe.
Atomus in numero, monas eſt atque ejus origo:
Atomus in tempus, citus eſt oculi velut ictus.
Atomus in voce ſtat ſingula littera per ſe.
Atomus in corpus, cui vix aderit color ullus.
Atomus oſtenti, tota portio debet haberi,
Fit per centena, ſive bis duo, bis quadragena.
Oſtentum verè deciespars ſexta fit horæ.
Hora fit ex punctis quinis, bis quinque minutis.
Sex habet oſtenta decies, partes decapente,
Fit per moneta quater hoc eſt dena ſerenta,
Punctus particulis ternis, geminiſque minutis,
Octo momentis ſimul oſtentis duodenis.
Reddere vult unum pars bina hemi, minutum,
Bis duo momenta faciens oſtentaque ſena,
Quatuor oſtenta ſunt una parte retenta,
Et momenta duo geminæ partes & ab imo,
Momentum ſolet oſtentum dare ſemis & unum
Sol horam punctis dat quinis luna quaternis.

FINIS.

DIONISIUS DE ANNIS.

ANni Domini notantur in præſenti linea,
Cum miſertus mundi Dominus ad tollenda crimina
Natus homo hic proceſſit, natura ſerens viſcera,

Ad indictionem inveniendam.

Tres appone annis Chriſti pro indictionibus
Regulares, & partire per quindenum numerum,
Abſque mora tunc videbis quis ſit ejus numerus.

Quando Chriſtus natus ſit.

Quarta eſt indictione natus Chriſtus Dominus,
Ideo tres apponuntur pro indictionibus,
De denis duobus Chriſti de annorum numero.

Ad probandam Incarnationem.

Ordines indictionum divide per quindecim,
In his autem regulares adde denos & duos,
Præſens anni apponatur indictio ibidem.

Ad exhortandum lectorem.

Calculum qui lector ſcire ſtudes mente ſtrenua,
Ordines indictionum altæ ſteut memoriæ,
Quæ ſi abſint anni Chriſti amittes ignavia.

Ad epactas lunæ inveniendas.

Per novenos atque denos annos Chriſti divide,
Et quod his ſuper abundat extende per undecim,
Per triginta partiendo epactas reperies.

Item ut ſuprà.

Decennovennalem Paſchæ unum tantum ſubtrahe.
Per undenos ampliabis, per triginta divide,
Epactam ipſius anni protinus invenies.

Ad epactas ſolis inveniendas.

Pro epactis namque ſolis ſume annos Domini.
Horum quartam his appone annorum qui fuerint.
Regulares adde quater: per ſeptenos divide.

Item ut ſuprà.

Tene autem nono ſemper Calendas Aprilium.
Feria quæ eſſe conſtat locus concurrentium,
Creſcunt quibus in diebus per ſeptenum numerum.

De cyclo ſolis quem gradum teneat.

Octo annos ſubtrahendo pro ſolari circulo.
Per vigenos & octonos reliquos diviſeris,
Inveniſſe te gaudebis ſic ſolarem circulum.

Ad probandam concurrentem.

Circulum & hunc ſolarem divide per quatuor,
Tandem quartam ejus partem eidem adjicito,
Per ſeptenos dividendo, concurrens invenitur.

Ad cyclum lunæ inveniendum.

Cyclus luna quotus extat ſi ſcire deſideras,
Duos annos ſemper deme de ſupremo numero,
Per novenos ſimul denos diviſus reperitur.

Ad cyclum decimumnonum inveniendum.

Annis Chriſti unum tantum ritè ſi addideris,
Per novenos atque denos pariter diviſeris,
Decennovalem cyclum ultimum reperies.

De loco epactarum.

Epactarum locus patet facilis & commodus,
In undecimo Calendas poſitus Aprilium,
In quo luna cum epacta coæquatur numerus.

Item de quatuordecim epactis.

Quartadecima epacta, cùm tenetur circulo:
Quartamdecimam undeno calendas Aprilium,
Computare lunam cogit lege patrum ſancitum.

Quando epactæ creſcunt.

Nam epacta cum creſcunt ad quindenum numerum,
Duodenarum calendarumque itemque Aprilium,
Quartamdecimam tenebis lunam ſine dubio.

De paucioribus epactis.

Pauciores jam epactis obſervata regula,
Creſcere per dies ſine uſque decimam quartam,
Ipſa erit quam quærebas legalis legitima.

De pluribus epactis.

Porrò plures ſi dicuntur ultra quindenarium,
Ipſo numero aſcende uſque trigenarium.
Sic ad novam inchoando ad paſchalem terminum.

Regula prima menſis.

Paſcha noſtrum primi menſis eſt tenenda regula,
Chriſtiani poſt peracta luna decima quarta,
Æquinoctio tranſcenſo in die Dominico.

Quid inter azyma & Paſcha diſtet.

Inter azyma & paſcha hæc eſt differentia:
Paſcha dies eſt tenenda luna decima quarta,
Azymorum qui ſequuntur ſeptima ſolennitas.

Quomo-

Quomodo variatur per septem dies.

Luna paschæ variatur in septeno numero,
Die quo surrexit Christus ac salvator omnium,
A quo iure nomen sumpsit sanctus & dominicus.

De communi anno.

Quatuor & trecentorum quinquaginta dierum,
Recipit communis annus duodecim mensibus,
Vndecim de solis cursu remanente diebus.

Item.

Numerus jam undenorum hic per annos singulos,
Ad quærendam lunam semper annuatim ponitur,
Græco namque sortiuntur epactæ vocabulo.

De Emboliſmo.

Emboliſmus verò decem atque novem diebus,
Cursum solis transcendendo longior efficitur,
Habens quater octoginta & trecentenos dies.

De Ogdoade & Hendecade.

Est & alia præfati circuli diviſio,
In qua Ogdoas annorum Hendecasque quæritur,
Qui æquare cursum solis atque lunæ dicitur.

De luna Ianuarij.

In Calendis si requiris lunam Ianuarij.
Cyclum semper tantum lunæ extende per undecim,
Regularem adde unum per triginta divide.

Item ut suprà.

Cyclus namque memoratur tribus annis ultimis,
Regularem non apponas unum ut in cæteris,
Quia duo sunt ponendi hîc cura pervigili.

In quo signo luna versetur.

Fortè luna quo versetur signo si quæsieris.
Ducta quater ejus ætas per partes concreverit,
Per triginta partiendo tunc signa reperies.

Item.

Est in media vel prima prompta computatio,
Namque alio in signo quot partes habuerit,
Tot sequentibus adjice vel detrahe omnibus.

Quamdiu in signo moretur.

Vno quoque signo luna tantùm binis diebus,
Senis horis atque bessè illustrare dicitur,
Sic per omnia percurrens ad ipsum revertitur.

De tribus annis, qui non obſerventur.

Porrò octavus & undenus atque nonus decimus,
Generale argumentum conservare nequeunt.
Faciente Emboliſmo dum in his inseritur.

De Majo menſe.

Primo igitur de tribus annis de quo diximus,
In Majarum calendarum hac consueta regula,
Tunc octava demonstratur esse ut vicesima.

Item.

Emboliſmus quia sanè Martio inseritur,
Dumque unius diei celebratur ablatio,
In vicino remanebit & septeno numero.

De Julio menſe.

Simili itemque modo Calendis Iulij,
Sis contentus de triginta in nonam vicesimam.
Remanere emboliſmi facit superfluitas.

De Emboliſmis undecimi anni.

Anno undeno Emboliſmo in quo pridie
Nonas solet in Decembris solito accendere,
Facit eam tunc recidere sic mutato ordine.

Item.

Ratio namque lunaris in Calendis Martij,
Cùm vicena simul nona computare soleat,
Emboliſmus tantùm tenet octavam vicesimam.

De decimonono anno.

Anno decimo & nono, qui est horum ultimus,
Tertio quia nonarum Martiarum ponitur.
Facit Majas in calendis hunc supernum numerum.

De ſaltu lunæ.

Iulij denique mensis in die trigesima.
Saltus lunæ est tenendus generalis ordine,
Qui per denos & novenos solet annos crescere.

Unde ſaltus conficiatur.

Horæ singulæ per annum uno puncto addito,
Nonadecima pars puncti constat hæc ablatio.
Fit per decem novem annos diei ablatio.

Item.

Cunctis retro annis semper apponuntur undecim,
Hic epactæ pro cremento numero duodecimo.
Trigenario completo nullam dici placuit.

Item.

De vigesima & nona die quippe altera,
Computare cogit primam hanc ejus velocitas,
Transilire diem facit sic ad nonam inchoas.

Ad probandam lunam.

Si vis ergo lunam scire hoc vel illo tempore,
Sume dies Ianuarij à mensis principio,
Adde ætatem calendarum lunæ mensis ipsius.

Item.

Per novenos quinquagenos primo si partieris,
Nihilominus secundo per triginta diviseris,
Verè lunam quam quærebas facilè invenies.

Ad probandam feriam.

Item sume dies anni, divide per septies,
Et quot ultra septem crescunt habeto memoria,
His dictarum Calendarum feriæ annectere.

Item.

His in unum adunatis summam summam cùm collegeris,
Et septenis item suis partibus diviseris,
Argumentum quod quærebas feriam invenies.

De Æquinoctio.

Æquinoctium vernale in prima vigesima
Martij tenere debes, quia patrum regula,
Observare valde monet ratione sedula.

Aliud.

Sic itaque & September coæquato numero
Quia esse duo anni comprobantur unius
Autumnale suum, alter servat æquinoctium.

De ratione duodecim signorum.

Mira prorsus paganorum & sæva dementia,
Qui in cælum transtulerunt tam diversas bestias,
Cùm olympo esse constent angelorum agmina.
Illi taurum radiare dicunt inter sydera,
Qui in bovem versum Iovem fabulosè asseverant,
Ad Italiam transvexit Agenoris filiam.
Habet fides Christiana signorum memoriam,
Primum agni qui in cœlum majestate fulgida,
Regnat unicus cum patre per immensa secula.
Igitur non torvus fronte, nec cervice tumidus
Noster taurus est putandus nominatus optimus,
Dulcis, blandus, atque mitis, atque suavis vitulus.
Ipse est ergo tenendus saginatus vitulus,
Cujus caro immolata in crucis patibulo,
Hos cruore suo tulit de mortis periculo.
Hic non cessat nos hortari pietate sedula,
Iugo Christi summittenti exarare vitia,
Divinorum præceptorum reportare semina.
Prosequentibus hortatur testamentum geminis.
Idolatriam calcare, solum Dominum quærere,
Avaritiam vitare cancrum incurabilem.
Leo noster obdormivit ut in morte vinceret,
Ideo evigilavit ut possimus surgere.
Per quem justè merebamur à pœnis eripi.
Virginu hoc sextum signum competenter sequitur,
Sexta mundi iam ætate venit Dei filius,
Æquitatis libram tenet, iure Deus dicitur.
Huic puro si quis corde benè ministraverit,
Iam securus non timebit venenum pestiferum,
Conculcare iam cum planta scorpionem poterit.
Scuto fidei protectus sævum sagittarium
Deformatum non timebit, cum equinis cruribus,
Ipse quoque superabit nefandum diabolum.
Capricornus ac deformis vultu despicabilis,
Alios amentes facit, alios sacrilegos,
Homicidas furiosos, alios adulteros.
Sed his omnibus conversis atque benè flentibus,
Tergere de fronte solet candidus aquarius,
Crimina quæ sponte fiunt, vel instinctu dæmonum.
Duo pisces qui sequuntur uno sinu editi,
Duos populos figurant, vocatos per gratiam,
Baptismatis unda lotos, solt Deo credere.
Insanire iam illorum desinant dementia,
Qui in cœlo esse credunt aliqua mortalia,
Cassa spernant, illa credant quæ Dei ecclesia.
Animalia pusilla, magna & reptilia,
Carnis pondere gravata non petunt cælestia,
Red cum carne horum credunt interire animas.
Vbi hominum & Dei mediator fuerit,
Esse ibi electorum credimus & animas,
Hæc daturum se promisit infinita bonitas.

FINIS.

BEDÆ PRESBYTERI LIBELLVS DE RATIONE COMPUTUS.

De Tempore.
I. Interrogatio.

VNde dicta sunt tempora? *Respon.* Tempora sunt dicta, à temperamento, quia uniuscujusque illorum spatium separatim temperatum sit. Seu quia momentis, horis, diebus, mensibus, annis, seculisque & ætatibus, omnia mortalis vitæ curricula temperentur. *Interrog.* Quot modis ratio computus discretus est? *Respon.* Tribus: ait enim, natura, aut consuetudine, aut auctoritate decurrit. *Interrog.* Auctoritate quomodo? *Respon.* Auctoritas bifariè divisa est: humana scilicet ratione, & divina. *Interrog.* Humana quomodo? *Respon.* Ut sunt olympiades quatuor annorum, nundinæ octo dierum, indictiones, quindecim annorum. *Interrog.* Divina quomodo? *Respon.* Item septima die sabbatum agi septimo à rurali opere vetari. Quinquagesimum annum, jubilæum vocari *Interrog.* Consuetudine quomodo? *Respon.* Humana consuetudine firmatum est, ut mensis triginta diebus putaretur, cùm hoc nec solis nec lunæ cursui conveniat. Siquidem lunam duodecim horis minus, cum salva ratione saltus, solem verò decem horis & dimidia plus, qui solertius exquisierunt testantur. *Interrog.* Natura quomodo? *Respon.* Natura duce repertum est solis annuum trecentis sexaginta quinque diebus, & quadrante confici. Lunæ verò annum, si communis, trecentis quinquaginta quatuor: si Emboliſmus, trecentis octoginta quatuor diebus terminari. Totumque lunæ cursum decennovennali circulo comprehendi. Et errantia sydera suis quæque spatijs zodiaco circulo circumferri.

De Hora.
II. Interrogatio.

HOra quid est? *Respon.* Hora est duodecima pars diei. Siquidem duodecim horæ diem complent, Domino attestante, qui ait: Nonne tredecim horæ sunt diei? si quis ambulaverit in die non offendit. Ubi quamvis allegoricè, se diem: discipulos verò, qui à se illustrandi fuerant, horas appellaverat. Solo tamen humanæ computationis ordine numerum diffinivit horarum. Verùm notandum est, quia si omnes anni dies decem duodenis horis computentur, æstivos necesse est dies longioribus, brumales verò brevioribus horis includi. Si verò horas æquiparare, hoc est æquinoctiales habere volumus, brumali diei nihilominus pauciores, & æstivo necesse est, ut plures tribuamus. *Interrog.* Hora quot punctos recipit? *Respon.* Quatuor: & in quibusdam lunæ computatis, quinque, & decem minutas, quindecim partes, & quadraginta momenta. *Interrog.* Sunt hæ divisiones temporum naturales, an non? *Respon.* Non, sed conditivè. Nam cùm calculatoribus necesse esset, vel diem in duodecim horas, vel horam in quatuordecim, aut in decem, vel quindecim, aut in quadraginta, aut in alias quaslibet minores majoresque distribuere particulas, quæsierunt sibi vocabula, quibus id quod vocabant, nuncuparent, ut alterutrum dignoscere possent. *Interrog.* Hora unde dicta est? *Respon.* Hora

dicta

dicta est, eo quod certi temporis ora, id est terminus sit. Sed & vestimentorum & fluviorum maris quoque fines oras vocitare solemus. Punctus verò à parvo puncti transcenso qui fit in horologio. Minuta autem à majore intervallo vocantes partes, à partitione circuli zodiaci, quem tricenis diebus per menses singulos findant. Porrò momenta, à motu syderum celeberrimo nuncupantes, dum aliquid sibi brevissimis in spatijs cedere aut succedere sentitur. Minimum autem omnium, & quod nulla ratione dividi potest tempus, atomum Græcè, hoc est indivisibile, nominant.

De die. III.
Interrogatio.

DIes quid est? *Respon.* Aër sole illustratus. *Interrog.* Unde sumpsit nomen? *Respon.* Dies inde dictus est, eo quòd tenebras à luce disiungat ac dividat. *Interrog.* Dixisti diem esse aërem à sole illustratum, cùm principio creaturarum legimus tres esse dies ante solem conditum. *Respon.* Verum est, in primordio creaturarum tenebræ erant super faciem abyssi. Dixitque Deus, Fiat lux, & facta est lux, & vocavit Deus lucem diem. Igiturque lux ab Oriente emersa, fugatis tenebris, latitudineque sui fulgoris totam terram æqualiter perfulsit. Primos ternos dies oriendo occidendoque velut sol terminavit: de qua luce luminaria formata esse creduntur. *Interrog.* Quid à solari luce distabat? *Respon.* Hoc quod caloris fœtu carebat. *Interrog.* Diffinitio diei quot modis dividitur? *Respon.* Bifariè, hoc est vulgariter, & propriè. *Interrog.* Vulgariter quomodo? *Respon.* Vulgus namque omnem abusive solis præsentiam super terram appellat. *Interrog.* Propriè qualiter? *Respon.* Propriè autem & naturaliter, dies viginti quatuor horis, id est circuitu solis totum orbem lustrantis impletur: qui secum semper & ubique lumen diurnum circumferens spatio aereo tam noctu sub terras, quam supra terras in die creditur exaltari. *Interrog.* Da amborum auctoritatem. *Respon.* Dominus in Evangelio diem vulgarem diffinivit dicens, Nonne duodecim horæ sunt diei? Moyses autem proprium ita descripsit, dicens: Et factum est vespere, & factum est mane dies unus. Quem Hebræi & Chaldæi persequentes juxta primæ conditionis ordinem, diei cursum à mane usque ad mane deducunt, umbrarum videlicet tempus luci supponentes: at contrà Ægyptij ab occasu ad occasum. Porrò Romani à medio noctis in medium umbræ. Et Athenienses, à meridie in meridiem dies suos maluerunt computare. Divina autem auctoritas à mane usque ad mane, unum diem in Genesi appellat. Sed Domino resurgente, eadem in Evangelio, totius diei tempus à vespera sanxit vesperam. Ut hominem de luce lapsum in tenebras, & deinceps à tenebris redire ad lucem significaret. Ubi primus seculi dies, sit, hoc requiro. Principium seculi & conditionis mundi secundum Ægyptios, quibus Abraham à Chaldæis edoctus Astrologiam advexit, xv. Calend. Aprilis die contigisse fertur, eo quòd die zodiaci initium extitisse, atque juxta zodiaci divisionem, eo die facta est lux, quo sol Arietis signum, revertens ad exordium ingrediebatur. Qui quarto die conditionis, videlicet XII. Calendarum supradictarum incipiente creatus est, quique pari spacio dividens lucem & tenebras sua præsentia absentiaque vernale æquinoctium, eo die fecit, cujus diei initio tunc eum cœli locum Oriens cœpit, quem Astrologi, quartam partem arietis esse dicunt. Eumque post 365. dies & sex horas rediens, propter istas horas anno sequenti meridiem faciens, vernale æquinoctium intravit tertio vespere, quarto, medio noctis, quinto, rursus mane, sicut primo occurrit. In qua die invenitur Sol, non solùm primam signi partem conscendisse, verùm & quadrantem jam in ea die habere, ipsa est per naturam caput significri, duodecim signa quæ particulæ nominantur, initium habere & terminum. Natolius refert, ibi quadrantem dici, ibi saltum incipere ac finiri: ibi annum magnum, hoc est planetarum cursum, exordium finemque sortiri. Luna ejusdem diei vespere plena Orientis à medio apparens, quartam libræ partem, quæ est æquinoctium autumnale, tenuit, initiumque paschale suo exitu consecravit. Neque alia servandi pascha est regula, quia ut æquinoctium vernale, plenilunio succedente perficiatur: at si vel una die plenitudo lunæ processerit, æquinoctium jam non prima mensis, sed ultimi, luna putetur. Itaque non ab re est, quia tunc sol non primi, neque secundi vel tertij diei, sed quarti habet potestatem. Luna verò illuminata ab eo, cùm stellis tandem ad vesperum noctis potestatem accipit. Sed verus ille sol qui est Christus, decursu tempore ante legem legalique atque prophetali gratia per se incipiente, nobis ortus est, suaque lumine gratiæ corpus Ecclesiæ quosque virium præveniens illuminavit. Quia pleni lunium paschæ ante æquinoctium fieri non potest. Ut nostrum pascha æquinoctiali solis exortu, cuncta videlicet tenebrarum offendicula vincentis, nos vestræ devotionis plenilunio subsequente celebremus.

De nocte IV.
Interrogatio.

UNde dicta est nox? *Respon.* Nox dicta est eò quòd noceat aspectibus vel negotijs humanis, sive quia in ea fures latronesque nocendi alijs occasionem nanciscantur. *Interrog.* Nox quid est? *Respon.* Nox est solis absentia, terrarum umbra conditi, donec ab occasu redeat ad exortum, quam à natura ejus poëta describens: Ruit (inquit) oceano nox Involvens umbra magna, terramque polumque. & Salomon sacris literis expressit, qui pascit inter lilia, donec aspiret dies, & inclinentur umbræ. Eleganti utique sensu decessionem noctis, inclinationem appellat umbrarum. Sed & ista umbra quæ ad sydera usque videtur extendere, noctis natura est, & lunam aliquando plus cæteris syderibus interim obscurat, ut sui luminis defectu impartiatur, quia ad infima planetarum currit, superiora tamen spacia vel suo vel syderum semper lumine fulgescunt. Sed & luna cum infimas sui cursus absides plena adierit, nonnunquam umbra memorata obfuscari solet, donec centrum egressa rursus à sole cernatur. Verum ne hoc omni plenilunio patiatur, latitudo, quæ duodecim partium est diversarum absidum altitudinem habere dicetur. *Interrog.* Quot sunt quæ umbram efficiunt? *Respon.* Tria quædam, scilicet lux, corpus, locus obscuratus. *Interrog.* Qualiter? *Respon.* Lux si corpori par est, æqualis est ei & umbra: si corpus majus, augetur & umbra: si exilius, minuetur & umbra. Sol autem terra major esse dicitur; quamvis longinquitate modicus videtur. Atque ideo noctis umbram, quia sensim decrescit, deficere, priusquam æthera pertingat, sicque ad aëris ætherisque confinium, acuminatis instar pyramidum tenebris, philosophi umbram terræ exaltari dicunt. *Interrog.* In quot partes dividitur nox? *Respon.* In septem. *Interrog.* Quæ? *Respon.* Crepusculum, vespertinum, conticinium, intempestum, gallicinium, matutinum, diluculum. Crepusculum est dubia lux, nam crepusculum dubium dicimus, hoc est inter lucem & tenebras. Vesperum apparente stella ejusdem nominis, de qua Poëta: Ante diem clauso componit vesper olympo. Conticinium, quando omnia conticescunt, id est silent. Intempestum, media nox, quando omnibus sopore quietis nihil operandi tempus est. Gallicinium, quando galli cantum levant. Matutinum, inter absessum tenebrarum, & auroræ adventum. Diluculum, quasi jam incipiens parva diei lux, hæc aurora est, pertingens usque ad solis exortum.

De hebdomada, & septem planetis.
V. Interrogatio.

UNde dicta est hebdomada? *Respon.* Hebdomada, à septenario numero nomen accepit: quia & Romani septimanam à septem diebus appellant. Manus enim apud veteres, dies à puritate dicitur. *Interrog.* Quomodo à populo Dei computabatur? *Respon.* Antiquitus à populo Dei ita computabatur. Prima sabbati, vel una sabbati, sive sabbathorum. Secunda sabbati, tertia sabbati, quarta sabbati, quinta sabbati, sexta sabbati, vel sabbato. Non quia

omnes sabbatorum, hoc est requietionum dies esse non potuerint: sed quia à requietionum die quæ suo nomine & cultu singularis excellebat, prima vel secunda, vel tertia, sive cæteræ suo quæque censerentur ex ordine. *Interrog.* Quomodo computabant gentiles hebdomadam? *Respon.* Verùm gentiles cùm observationem à populo Israel hebdomadis ediscerent: Primam videlicet Soli, secundam Lunæ, tertiam Marti, quartam Mercurio, quintam Jovi, sextam Veneri, septimam Saturno dicantes, Eisdem monstris suos dies quibus & errantia sydera consecrantes tametsi diverso ordine computantes. *Interrog.* Quid se ex his habere æstimantes? *Respon.* Æstimabant enim se à sole spiritum habere, à luna corpus, à Marte fervorem, à Mercurio sapientiam & verbum, à Jove temperantiam, à Venere voluptatem, à Saturno tarditatem. *Interrog.* Rogo ut juxta æstimationem tuam effectum earum mihi edisseras. *Respon.* Puto quòd sol in medio planetarum positus, totum mundum spiritus instar calefacere & quasi vivificare videtur, Ecclesiaste attestante qui ait, Girans girando vadit spiritus, & in circulos suos revertitur. Luna autem per humorum ministerium, incrementum corporibus suggerit cunctis. Martis stella utputa soli proxima colori simul & natura est fervens. Mercurius perpetuo circa solem discurrendo, quasi exhausta sapientiæ luce radiari putabatur. Jupiter frigore Saturni & ardore Martis hinc inde temperatur. Venus luminis vetustate quam ex Solis vicinitate percipit, suo cernentes allicit aspectu. Saturnus eo tardior cæteris planetis, quo & superior incedit. *Interrog.* Quot annis vel diebus uniuscujusque cursus impleri videtur. *Respon.* Saturnus triginta annis signiferum implet. inde Jupiter duodecim annis. Tertius Mars duobus annis. Quartus Sol trecentis quinquagintaquinque & quadrante infra Solem, Venusque, & lucifer, & vesper trecentorum & septem diebus, à sole nunquàm absistens partibus sex & quadraginta, longius proximum illi Mercurij sidus novem diebus otiore ambitu, modò ante solis ortum, modò post ejus occasum splendens, nunquam ab eo viginti duabus partibus remotior. Novissima luna vigintiseptem diebus, & quatuor horis signiferum conficit. *Interrog.* Quare antè dixisti tum & diverso ordine computantes? Quia hæc erat stultitia gentilium, falsi ratiocinatione subnixa, qui quasi jure primam diem soli, quia maximum est luminare. Secundam lunæ, quia secundum luminare se consectari putabant. Desinordinata alternatione à tertia diei primam à sole stellam, quartæ primam à luna, quintæ secundam à sole, sextæ secundam à lunæ, septimæ tertiam à sole præponebant. *Interrog.* Hebdomada apud Græcos & Romanos quomodo peragitur? *Respon.* Septem vicerum cursu. *Interrog.* Apud Hebræos quomodo? *Respon.* Septem annorum cursu peragitur. Declarat autem hoc Daniel de septuaginta hebdomadibus. *Interrog.* Quot ferijs constat hebdomada? *Respon.* Septem scilicet. *Interrog.* Feria unde dicta est? *Respon.* Feria à fando dicta, quasi feria, eo quod in creatione mundi, Deus fiat, dixit per singulos dies. *Interrog.* Quis primus ferias habere edocuit? *Respon.* Sylvester Papa clerum ferias habere instituit, cui Deo soli vacanti nunquam militiam, vel negotiationem liceat exercere mundanam, dicente Psalmographo, Vacate & videte, quòd ego sum. Et prima quidem die, quia & lux in principio facta est, & Christi resurrectio celebrata, dominicam nuncupavit. Quòd illi nomen primis Ecclesiæ temporibus fuisse inditum, testatur Joannes, qui dicit in Apocalypsi, Fui in spiritu in die Dominico. Deinde secundam feriam, tertiam & quartam & quintam & sextam de suo denectens. Sabbatum ex vetere scriptura retinuit, nihil veritus grammaticorum ferulas, qui sicut Calendas, Nonas, & Idus, ita etiam & ferias plurali tantùm numero proferandas esse decurrunt.

De Mensibus VI. Interrogatio.

UNde dicti sunt menses? *Respon.* Menses dicti à mensura, quia quisque eorum mensuratur. Sed melius à luna, quæ Græco sermone mene vocatur. Unde apud eos mense, menses appellantur. Quam Hebræa quoque lingua etymologiam servare videtur. In eo quòd Jesus filius Syrach, qui itaque hebraicè scripsit loquens ait, mensis secundum nomen est ejus. *Interrog.* Quomodo antiqui suos menses computabant? *Respon.* Antiqui, menses suos non à solis, sed à lunæ cursu computare solebant. unde quoties in scriptura sacra, sive in lege servante legem, quota die mensis quid factum dictumve sit, indicatur, non aliud, quam lunæ ætas significatur. A qua semper Hebræi, quibus credita sunt eloquia Dei, antiquo Patrum more menses observare non cessant. Primum mensem novorum, qui paschæ cerimonijs sacratus est Nisan appellãtes. qui propter multivagum lunæ discursum, nunc in Martium mensem, nunc incidit in Aprilem, nunc aliquot dies Maij mensis occupat. Sed rectius Aprili deputatur, quia semper in ipso vel incipit vel finit, vel totus includitur. Ea duntaxat regula observata, ut quæ quindecima post æquinoctium luna extiterit, primum sequentis anni mensem faciat; quæ verò ante, novissimum præcedentis. Sic per ordinem duodecim menses lunares computant, quos propter lunæ circulum, qui viginti novem diebus, semis stat tricenis, unde tricenisque diebus alternantes. Secundo demum vel tertio anno exacto, mensem superfluum, qui ex annuis undecim epactarum diebus confici solet, intercalent chorus & prætexatus hanc esse causam dixerunt.

De mensibus Romanorum. VII. Interrogatio.

QUare tam diversæ longitudines habeantur? *Respon.* Romulus cùm ingenio acri sed agresti, statum proprie ordinaret imperij, initium mensis ex illo sumebat die, quo novam lunam contigisset videri. Quia non continuo evenit, ut eo die semper appareat, sed modò tardius modò celerius ex certis causis videri solet. Contigit ut cum tardius apparuit, præcedenti mensi plures dies; at cùm celerius, pauciores darentur, & singulis quibusque mensibus perpetuam numeri legem primi casus adduxit, sicque factum est, ut alij triginta, alij triginta unum, sortirentur dies. *Interrog.* Quomodo menses suos vocavit. *Respon* Primùm mensem Romulus Marti, cujus se filium esse voluit, dicavit. Eo quòd eo mense constet Junonem, Martem peperisse in Phrygia. Quem mensem anni principium aliquando fuisse, vel ex hoc maximè probatur, quia ex eo septimus, octavus, nonus & decimus inditum antiquitus à numero nomen usque hodie appellant. Secundum mensem appellavit Aprilem quasi aperilem. In eo quod in illo remotis nubibus, pruinis ac tempestatibus hibernis cœlum, terra, & mare, nautis, agricolis & horoscopis aperiatur. Arbores quoque & herbæ in germen, sed & animantia quoque in prolem se aperire incipiant. Majum tertium, quartum Junium posuit majorum ac juniorum, in quos divisit populum, ut altera pars armis, altera consilio rempublicam tueretur. Contendunt alij Majum Mercurij matrem Majo nomen dedisse. Hinc maximè probantes, quia hoc mense mercatores omnes Majæ Mercurioque pariter sacrificabant. Junius mensis aut ut ex parte populi (ut diximus) nominatur, aut ut Cingius arbitratur, Junonius apud latinos antea vocabatur, & hæc appellatio mensis apud majores diu permansit, sed detritis quibusdam postea literis, ex Junonio dictus est Junius. Nam & ædes Junoni Monetæ Calendis Junijs dicatæ sunt. Iulius mensis Quintilis, quod à numero sumpserat, etiam post præpositos Martio duos menses servavit. Sed post in honorem Iulij Cæsaris Iulius vocatus est mensis. Quartum idus Quintilis procreatus sit. Augustus mensis, Sextilis antea vocabatur, donec honor Augusti daretur ex senatusconsulto. Eo quòd ipse die primo hujus mensis, Antonium & Cleopatram superaverat, & imperium Populi Romani firmavetat. September mensis, October, November, & December, principalem sui retinent appellationem, significantes nomine quoti à verno mense, id est Martio; vel quia imbres in eis immineant. Hæc Romuli fuit annua ordinata dimensio, qui annum decem mensium, dierum verò trecentorum & quatuor,

habendum esse constituit, mensesque ita disposuit, ut quatuor ex his, Martius, Majus, Quintilis, October trecenos singulos, sex verò reliqui tricenos habent dies, qui hodie quintanas habent nonas, cæteri septimanas autem habentibus ab idibus revertebantur calendæ ad diem decimum-septimum, verùm habentibus quintanas ad decimum octavum remeabat initium calendarum. Sed cùm hic numerus, neque solis cursui, neque rationibus lunæ conveniret, nonnunquam usu veniebat ut frigus anni æstivis mensibus, & ejus calor hyemalibus proveniret. Quod ubi contigisset tantum dierum sine ullo mensis nomine patiebantur absumi, quantum ad id anni tempus adduceret, qui cœli habitus instanti mense aptus inveniretur. *Interrog.* Quis postea augmentum anni addidit? *Respon.* Numa secutus, quinquaginta dies addidit, ut in trecentis quinquaginta quatuor diebus, quibus duodecim menses lunæ cursus confici credidit, annus extenderetur: atque quinquaginta diebus à se additis, alios sex retractos illis sex mensibus, qui triginta habebant dies, id est de singulis singulos, factusque quinquaginta, & sex dies in duos novos menses, pari ratione divisit: de duobus priorem Januarium nuncupavit, primumque anni esse voluit, tanquam bicipitis diem mensem respicientem transacti finem futurique principia. Quidam autumant Januarium nuncupatum, ex eo quòd limes & janua sit anni. Secundum mensem Numa dicavit Februo, id est Plutoni, qui lustrationum parens esse credebatur. Lustrarique eo mense civitatem necesse erat. Quam consuetudinem modò versa vice in melius, Christiana religio eodem mensis die servat. Universa plebs sacra ministeria beatæ Mariæ offerentes modula, cùm sacerdotes ministrique cereos in manibus ardentes gestant. Paulò pòst Numa in honorem imparis numeri unum adjecit diem, quem Januario dedit, ut tàm in anno quàm in mensibus singulis, præter unum Februarium impar numerus servaretur, quasi infelix, & diminutioni impar numerus conveniret. *Interrog.* Quis primus Latinorum ad numerum solis annum instituit? *Respon.* Cajus Julius Cæsar, imitatus Ægyptios ad numerum solis annum, sicut hodie servatur, instituit. Decem videlicet dies observationi veteri superadjiciens, ut annum trecenti sexaginta quinque dies, quibus ipse zodiacum lustrat, efficerent. *Interrog.* Quis primus eorum quadrantem anno imposuit, vel qui bissexti nomen dedit? *Respon.* Ipse prædictus Cæsar ne quadrans deesset, statuit, ut quarto anno sacerdotes qui curabant, mensibus ac diebus unum intercalarent diem. Eo scilicet mense ac loco, quo & apud veteres mensis intercalabatur, id est ante quinque ultimos mensis Februarii dies, idque bissextum censuit nominandum. Omni autem intercalationi mensis Februarii deputatus est, quomodo si ultimus anni erat, quod etiam ipsum de Græcorum imitatione faciebant. Nam illi ultimo anni sui mense superfluos interserebant dies. Verùm una re à Græcis differebant. Nam illi confecto ultimo mense, Romani in confecto Februarii, sed per vigesimum & tertium diem ejus intercalabant, terminalibus, scilicet jam peractis, deinde reliquos Februarii mensis, qui erat quintus post intercalationem subjungebant. Credo veteri religioni suo more, ut Februarium omnino Martius sequeretur. *Interrog.* Quare sexto Calendas Martii intercalatur? *Respon.* Ob hoc autem bissexti diem in mense Februario placuit intercalare Romanis, quia hic brevior cæteris, & extremus anni mensis erat. Verùm ideo nondum expleto eo, quemadmodum Ægyptii & Græci de cursu totius circuli facere volebant, ne omninò decisa sua lege veteri initium Martii mensis à Februarii fine sejungerent. Ideo non sextum Calendarum Martiarum diem, quia Deum Terminum colentes, [Terminalia sacra, quæ vigesimotertio mensis ejusdem die semel instituerat, in aliam diem mutare prorsus non dubitabant. Sed his ritè celebratis unum quadrantis diem interponebant.

Interrogatio.

De Calendis, Nonis, & Idibus, rogo ut edisseras nobis.

VIII. Responsio.

PRiscis temporibus pontifici minori hæc providentia delegebatur, ut novæ lunæ primum observaret aspectum, visumque regi sacrificulo nunciaret. Itaque sacrificio à rege & minore pontifice celebrato, idem pontifex calata, id est vocata, in Capitolium plebe juxta curiam Calabram, quæ casæ Romuli proxima est, quot numero dies à calendis ad nonas superessent pronunciabat, & quintanas quidem dicto quinquies verbo calo, septimanas repetito, septies prædicabat. *Interrog.* Verbum calo quid interpretatur? *Respon.* Verbum calo Græcè, in Latinum sonat voco. Et hunc diem, qui ex his diebus qui calarentur primus esset, placuit calendas vocari. Hinc & ipsi curiæ ad quam vocabant, calabrum nomen datum, & classi quòd omnis in eam vocaretur populus. Ideo autem omnis pontifex numerum dierum, qui ad nonas superessent calando prodebat. Quia post nonam lunam oportebat nonarum die populares, qui in agris essent, confluere in urbem, accepturos causas feriarum à rege sacrorum, sciturosque quid esset eo mense faciendum. Unde quidam hinc existimant dictas quasi novæ initium observationis, vel quia ab eo die semper ad idus novem dies putarentur. *Interrog.* Idus unde dictæ sunt? *Respond.* Porrò idus vocari placuit diem qui divisit mensem. Iduare enim & rustica lingua dividere est, unde vidua quasi valde divisa. Nonnullis placet idus dictas vocabulo Græco à specie, quia apud illos idea vocatur, quod ea die plenam speciem demonstret. *Interrog.* Quando in scriptura sancta Calendas legimus, quomodo intelligendum est? *Respon.* Quoties in scriptura sacra Calendas legimus, nihil aliud intelligendum est quàm ortum novum lunæ. Juxta illud, numerum in calendis hic, id est in mensium exordiis offeretis holocausta Domino. Quia nimirum Hebræi non alia mensium exordia quàm novilunia norunt. Sed & Græci & Ægyptii nullam in suis mensibus Calendarum, Nonarum, Iduum distinctionem observant. Verùm ab incipiente cuique mensis exordio, usque ad terminum ejus, crescente simpliciter & inerrabiliter, dierum currentium ordine computando perveniunt, quorum Ægyptii quarto Calendas Septemb. Græci autem à Calendis Decembris suum inchoant annum: Calendæ vocationes, nonæ nova observatio, idus divisio interpretatur.

De quatuor temporibus anni.

IX. Interrogatio.

QUot sunt tempora anni? *Respon.* Quatuor, quibus sol per tempora anni, cœli spatia discurrendo subjectum temperat orbem. *Interrog.* Quomodo orbem temperat? *Respon.* Hyems autem utputa longius sole remoto frigidus est & humidus. Ver illo super terras redeunte humidum & calidum. Æstas illo desuper fervente calida & sicca. Autumnus illo ad inferiora decidente siccus & frigidus. His igitur amplexantibus se invicem, cuncta orbis spatia quæ circa se moderantur, fiunt. *Interrog.* Quot sunt elementa principalia? *Respon.* Quatuor. *Interrog.* Qualiter distinguuntur? *Respon.* Prima, terra namque sicca & frigida. Secunda, aqua frigida & humida. Tertia, aër humidus & calidus. Quarta ignis calidus & siccus. Ideoque hæc autumno, illa hyemi, iste veri, ille comparatur æstati. *Interrog.* Quomodo hæc tempora initiantur? *Respon.* Non à principiis mensium initiantur, sed à mediis. Sed & diversi diverse ponunt. Isidorus autem Hispalensis Episcopus, hyemem nono Calend. Decembr. Ver octavo Calend. Martiis. Æstatem octavo Calend. Junii. Autumnum decimo Calend. Septembris dixit exortum. Græci autem & Romani, quorum in hujuscemodi disciplinis potius quàm Hispanorũ auctoritas sequi consuevit, Hyemem octavum Iduum Novemb. Ver septimum iduum Februarii. Æstatem septimum iduum Maii. Autumnum septimum iduum Augusti inchoare decernunt. Hyemis videlicet & æstatis

initia vespertino vel matutino, vergiliarum ortu occasuque signantes. Item veris & autumni cùm Plejades medio ferè die vel nocte oriuntur & occidunt, ponentes ingressum. Denique in libris cosmographicorum authenticis ac nobilissimis, ita eadem tempora ad lineam distinctam reperimus, adnotato & ortu vergiliarum, septimo Iduum Maij, occasu quoque earundem, septimo Iduum Novemb. Et Plinius secundus in libro suo, naturalis historiæ eodem modo distinguenda indicavit. *Interrog.* Quare his nominibus hæc quatuor tempora vocitentur? *Respon.* Ver autem vocatur sic, quia in eo cuncta vernent, id est viresçunt. Æstas, ab æstu, in eo maturandis fructibus datur. Autumnus de autumnatione fructuum, qui in eo colliguntur. Porrò hyems, à doctoribus, frigus vel sterilitas dicitur.

De æquinoctio verno.
X. Interrogatio.

DE æquinoctio vernali, quod caput esse quatuor mutationum annualium, mundi origo docet, ut breviter edisseras rogo. *Respon.* Regula tenet Ecclesiasticæ observationis, à Nicæno confirmata concilio, ut Paschæ dies ab undecimo Aprilis, usque in septimum kalend. Maij inquiratur. Item Catholicæ institutionis regula præcipit, ut ante vernalis æquinoctii transgressum Pascha celebretur. Qui ergo octavo kalend. Aprilis die deputat æquinoctium, necesse est idem aut ante æquinoctium Pascha celebrari, licitum neget. Ipsum quoque Pascha Dominus pridie quàm pateretur cum discipulis fecit. Aut octavo kalendarum Aprilium, non fuisse, aut ante æquinoctium fuisse confirmet. Non autem nostri tantùm temporis, sed etiam legalis & Mosaica decernit institutio. Non ante transcensum hujus æquinoctii diem festi Paschalis esse celebrandum, sicut Anatolio attestante evidenter docet, & Josephus, sicut & eorum antiquiores Agathobulus & Panajada, qui unus ex illis septuaginta senioribus fuit, qui missi fuerant à Pontificibus ad Ptolemæum regem Hebræorum libros interpretaturi in Græcum sermonem, quique multa ex traditionibus Moysis proponenti regi atque percunctanti responderunt. Ipsi ergo cùm quæstiones Exodi exponerent, dixerunt Pascha non prius esse immolandum, ni hoc æquinoctium vernale transiret. Unde nos necesse est observandam veritatis regulam dicamus apertè, & Pascha ante æquinoctium tenebrasque devictas non immolandum, & hoc æquinoctium duodecimo kalendarum Aprilium die ascribendum. Sicut non solùm auctoritate paterna, sed & herologica consideratione docemur. Sed & cætera tria tempora in hujusmodi confinia, simili ratione aliquot ante octavum kalendarum sequentium esse notanda.

De annis.
XI. Interrogatio.

UNde dictus est annus? *Respon.* Annus ab innovando cuncta quæ naturali ordine transierant, vel à circuitu temporis nomen accepit. Quia veteres annum pro circum, ponere solebant, ut Cato dicit in Originalibus oratorum. Annum terminum, id est, circum terminum, & ambire dicitur pro circumire. *Interrog.* Quot modis dicuntur anni? *Respon.* Est autem annus lunaris, est & solaris, est & errantium discretus stellarum, est & omnium planetarum unus, quem magnum specialiter nuncupant. *Interrog.* Lunaris annus quot modis accipitur? *Respon.* Quadrifarie. Primus namque cum luna vigintiseptem diebus & octo horis zodiacum percurrens, ad signum ex quo egressa est revertitur. Secundus, duobus diebus & quatuor horis prolixior, qui consuetè mensis appellatur, cùm solem à quo nova digressa est, viginti novem diebus, & duodecim horis exactis, jam defecta repetit. Tertius qui duodecim mensibus hujusmodi, id est, trecentis quinquaginta quatuor diebus expletur, & vocatur communis, eo quòd duo sæpissimè tales pariter currant. Quartus, qui embolismus Græce dicitur, id est, superaugmentum, & habet tredecim menses, id est, dies trecentos triginta quatuor. Qui uterque apud Hebræos à principio mensis Paschalis incipit, ibidemque finitur. Apud verò Romanos ab incipiente luna mensis Januarii sumit initium, ibique terminatur. *Interrog.* De solari anno quomodo dicis? *Respon.* Solaris annus est cùm ad eadem loca syderum rediit, peractis trecentis sexagintaquinque diebus, & sex horis, id est quadrante totius diei. Quæ pars quater ducta, cogit inter unum diem quem Romani bissextum vocant, ut ad eundem circuitum redeatur. Quartus solaris gyri annus, bissextilis, cæteris tribus uno prolixior, à quo confecto sol ad cuncta signorum loca eisdem dierum noctiumque, quibus ante quadriennium revertitur horis. Annus errantium stellarum est, quòd illarum quoque zodiaci ambitum lustrat. Annus magnus est, cùm omnia simul errantia sydera, ad sua quæque loca sibi habere recurrant, id est, quingentis triginta duobus annis expletis. *Interrog.* Annum civilem, id est solarem, ubi Hebræi, Græci, Ægyptii, Romanique incipiunt? *Respon.* Hebræi ab æquinoctio verno, Græci à Solstitio, Ægypti ab Autumno, Romani incipiunt à bruma.

De signifero circulo, & solis lunæq; cursu. XII.

ZOdiacus circulus constat ex duodecim signis, per quem septem sydera errantia currunt, id est Sol, Luna, Mars, Mercurius, Jupiter, Venus, Saturnus. Quæ quidem signa simul habent partes trecentas sexaginta, singulatim verò triginta. Partes autem zodiaci quotidianos solis in cœlo debemus sentire progressus. Signa tantæ sunt magnitudinis, ut non minore quàm duarum spacia horarum, vel oriri, vel occidere, vel de loco possit moveri. Singulis tricenæ partes, ob tricenos dies, quibus à sole lustrantur, adscribuntur decem & semis horæ, plus sunt quàm plenam partem vigintiquatuor horarum, non reddunt simul, & computari negliguntur. Attamen & ipsæ duodecies circumactæ, ubi dies quinque, & quadrantem consumaverint. Jam quantum ad tricenas partes addiderint, patebit, completusque solis annus non trecentis solùm, & quadraginta diebus, sed additis quinque diebus, & quadraginta perficitur. Unde signifer est, trecentis quidem sexagintaquinque partibus latus. Harum duas medias sol & luna omnes pervagari consuevit. Sol trecentis sexagintaquinque diebus & sex horis zodiaci ambitum, luna viginti septem diebus & octo horis lustrant. Singula autem signa sol triginta diebus, & denis horis ac semisse. Luna autem in binis diebus & semis horis ac besse unius horæ perlabitur. Si quæris quid besse significet, tanto minus abesse ab integra hora, quanto octava ab duodecima, decima à decimaquinta, vigesima à trigesima. Tertia parte subtracta, quoties duæ solæ remanent, ipsæ duæ partes besse, tertia tries nuncupatur. Errant ergo qui lunam tricenis diebus tantum spatii cœlestis, quantum trecentis sexaginta solem percurrere dicunt. Cùm manifestè veritas prodat quæ suprà perstrinximus: lunam viginti septem diebus, & tertia diei parte constat conficere solem: & quantum spatii in uno suo mense lunam, tantum in tredecim sui sol excedere circuitum.

De Bissexto XIII.
Interrogatio.

SUnt nonnulli qui facilitate computandi absque labore comprehendant, quanta bissexti crescentis particula per singulos annos, vel menses, vel etiam septimanas & dies incessanter adimpleatur: nec tamen dicere noverint, qualiter eadem particula crescit, vel quæ sit causa, quæve ratio crementi ipsius, quidve nascceretur erroris infesti, si non ipse dies bissexti suo juxta morem necessarium intercalaretur in ordine, hæc omnia per rationem declara. *Respon.* Bissextus, ex quadrantis ratione per quadriennium conficitur. Quadrantem namq; solent appellare quartam partem cujuslibet rei. Verbi gratia pecuniæ, temporis, loci, & ideo quarta pars diei, qui vigintiquatuor horis cum sua nocte completur, id est horæ sex, quadrans consuetè

vocatur.

vocatur. Quadrantis autem hujus, quæ per quadriennium in diem integrum colligendi, & suo loco intercalandi est ratio. Quòd sol annuum cœli ambitum, id est duodecim signa circuli zodiaci notissima, non in trecentis sexaginta quinque diebus, sed superadditis sex horis adimplere cognoscitur. Unde fit, ut si verbi gratia nunc æquinoctialem cœli locum manè oriens intraverit in hunc, anno sequenti meridie, tertio vespere, quarto media nocte, quinto rursùs in exordio diei, utputa completo diei totius circuitu recurrat. Sicque necessario diem superfluum admoneat ubilibet interponendum, quem Ægyptii anno suo solenniter expleto, id est quarto Calendarum Septembrium, Romani autem sexto Calendarum Martiarum die, unde & bissextum vocant intercalare consueverunt. Quòd si quis calculatorum facere trecentis solùm, ac sexaginta quinque diebus omnes se annos agere debere putaverint, magnum sibi mox inveniet annui circuitus occarrisse dispendium, ita ut post aliquot annorum vertentium curricula æstivis mensibus vernum tempus, vernis brumale, brumalibus autumnale, autumnalibus æstivum se offendisse perversus computator horrescat. Si cui sanè quòd de signifero & cœli ambitu paucis diximus, fortè habentur incognita, huic vulgari & fortassis compendiosiori & manifestiori ratione satisfacere curavimus, ut qui cœli signis pueri in schola non didicit, saltem horologii lineis in terra quæ necessaria quærit apprehendat. Et hic ergo sciat, solem morulis suis & tarditate quotidiana quadrantis hujus anni, disponente opere creatoris esse ministrum: quem diligentior inquisitio declarat, non ad eandem horologii lineam per trecentos sexaginta quinque dies posse reduci: sed si verbi gratia præsenti anno in æquinoctio vernali, quod juxta Ægyptios qui calculatorum tenent palmam, duodecimo Calendarum Aprilium die solet evenire à medio orientis, surrexerit eodem die post annum aliquanto inferiùs oriri, & tertio, quarto, quinto anno eandem diminutionem intantum numerali sui cursus augeri temperantia, ut nisi dies bissextus, ante trecentos juxta morem intercaleretur, jam duodecimo Calendarum Aprilium die facturus æquinoctium à medio surgat orientis, eandem nihilominùs tarditatis suæ constantiam, in cæteris quoque per totum annum servaturus exortibus simul & occasibus.

De mensura crementi. XIV.
Interrogatio.

Bissextilis edisce re cupio. *Respon.* Dicimus quadrantem diei, id est, sex horas post annum adcrescere horam, per duos menses solis naturales, id est dies triginta & horas decem, dimidium horæ per unum mensem. Porrò quartam partem horæ unius, id est punctum unum per dimidium mensis. *Interrog.* Ubi crementa vel detrimenta solis & lunæ, secundum rationem naturæ anno inferi debent? *Respon.* Naturæ ratio crementa, vel detrimenta solis & lunæ locis æquinoctialibus, ubi primò creata sunt initiari, vel finiri deposcit, solis quidem verni, lunæ verò in autumnalis loco æquinoctii, sed diversi locis in diversis saltum ponere procurabant; nam Anatolius, in æquinoctio & decimoquarto sui decennovennalis anno circulis de octavo in viginti posuit. At contrà Victorius, tertio ante finem Ogdoadis anno inferendum censuit Calendis Januariis, de quarto in decimosexto, addidit. Porrò Ægyptii, in quorum sententia nunc Catholica consentit Ecclesia, primo anno decennovennali circuli adfigunt, in loco undecimo Calendis Aprilis de octavadecima in nullam computantes. Sciendum est autem ubicunque additus fuerit, ibi tres pariter menses undetricentorum computari dierum.

Interrogatio.

De saltu lunæ, & plenius edisce re cupio. XV.
Responsio.

De saltu lunæ verisimile apparet, quòd eum citior quàm vulgo putatur lunaris incensionis locus & horæ præcurret. Nam quomodo fieri posset, ut per annos denos & novenos, unum necesse esset solito dierum numero afferri, si non hæc velocitas aliqua lunaris gyri, paulatim toto circuli decennovennalis tempore procuraret? quomodo ejus tarditate cursus solaris agi probatum est, ut unus per quadriennium ejus cursus augeatur dies. Hujus autem velocitatis, & (ut ita dicam) anticipationis, tametsi ordo non facilè patet, mensura nequaquam latet. Constat enim, quia diminutio illa atque ablatio diei unius, quæ quomodo agitur per denos & novenos annos tota consicitur, hora per singulos annos & uno puncto, & decimanona parte unius momenti augetur. Dies namque viginti quatuor horas habet, è quibus cum novemdecim, totidem annis circuli decennovennalis distribueritis, remanent quinque. Has multiplica per quatuor, quia videlicet hora quatuor punctis constat, fiunt viginti. Da singulos singulis annis, & remanet unus. Hunc divide per decemnovem, & videbis quod ad saltum lunæ complendum, ut diximus, annuatim hora & punctus, & decimanona pars unius puncti adcrescit. Non ergo unis eisdemque vel articulis temporum, vel cœli climatibus lunæ celebratur ascensio, sed semper aliquanto citius quàm præcedente mense provenerat, ut sit unde unus anno decimonono transiliatur dies.

De Cyclo decennovennali. XVI.

Cyclum decennovennalem propter quatuordecim lunas paschales Nicæna Synodus instituit. Eo quòd ad eundem anni solaris diem unaquæque luna per decemnovem annos ducentos triginta quinque, circum acta vicibus inerrabili cursu redeat. Cujus cycli ordinem primum Eusebius Cæsariæ Palæstinæ Episcopus composuit. Qui dividitur in Ogdoadas & Hendecadas, hoc est in octo & undecim annos. Octo enim anni lunares, totidem solares, duobus tantùm diebus transcendunt. Quorum alter ad explementum occurrit hendecadis, alter ratione saltus absumitur. Alioquin hendecades solares uno die transcenderet lunarem, licet quidam violenter hos dies ex bissextis octo annorum supplere nitantur. Cùm bissextus soleat in mense Februarii soli superfusus, & lunæ futuro tempore nihil præjudicare, & ipsi nullum Hendecadi bissextum addant. Ut ergo apertiùs dicam, duæ lunæ dies qui supersunt in Ogdoade, duos qui desunt in Hendecade complebunt.

Habet enim octo assolares dies exceptis bissextis duo millia noningenti viginti.

Lunaris verò dies duo millia nonaginta viginti duo.

Hendecas solis habet quatuor millia quindecim.

Lunæ autem, quatuor millia tredecim dies.

Octo assolis, habet menses nonaginta sex.

Lunæ autem nonagintanovem.

Hendecas verò solis habet menses centum trigintaduo.

Lunæ autem centum triginta sex.

Et habet cyclos decennovennales, menses solares ducentos viginti octo.

Lunares ducentos triginta quinque dies.

Exceptis bissexti utriusque syderis, sex millia milliarium noningenta triginta quinque.

De continentia decennovennalis. XVII.

Cyclus decennovennales octo lineis est ordinatus. Prima ejus linea, temporum seriem continet. Quem Græci ab annis Diocletiani persecutoris, calculare decreverunt. Sed Dionysius secundus Abbas Romanus, utriusque linguæ peritus, Græcè & Latinè cyclos scribens paschales, noluit eos ab impii principis annis computare. Sed magis eligens ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi annorum seriem prænotare, unius singulis annis augmento in majus proficientes propter notitiam exordii spei nostræ, & causam reparationis humanæ: id est ut passio seu resurrectio Domini facilius inveniretur. Sed quia lunaris circulus decennovennalis est. Solaris autem vigin-

tiocto conficitur annis. Multiplicatis per se invicem ambobus summa quingentorum vigintiduorum colligitur annorum. Qua tandem replicata totus solaris lunarisque cursus ordo in sua vestigia per se revolvitur. Eundem decennovennalis lunarisque circuli annum, easdem epactas lunæ, solis quoque dies concurrentes, eandem decimamquartam lunam, eundem dominicæ Paschæ diem, ac lunæ ipsius ex ordine restituens: unde secundo anno circuli, quem primum Dionysius scripsit, quingentesimus trigesimus tertius ab incarnatione Domini cõpletus est annus, ipse est nimirum juxta concursus syderũ, ille in quo incarnari dignatus. Quia hic secundus annus cycli decennovennalis decemocto circuli lunaris undecim habens epactas, quinque concurrentes septimanæ dies, lunam paschæ quatuordecimam, octavo Calend. Aprilis, omnia tunc fuêre similia. Etsi esset qui tunc pascha, more nunc ecclesiis usitato die Dominica. Ipsa nimirum dies quomodo hic adnotandum est sexto Calend. Aprilis veniret, ac lunam haberet sextamdecimam. His igitur ita se habentibus annum passionis Dominicæ quærentibus nota vita est. Habet enim ni fallor Ecclesiæ fides in carne, paulò plusquam triginta & tres annos, usque ad suæ tempora passionis vixisse. Quia videlicet cùm triginta annorum fuisset, baptizatus est sicut Evangelista Lucas testatur. Et tres semis annos post baptismum prædicaverit, sicut Joannes in Evangelio suo, non solùm commemoratio redeuntis paschæ tempore perdocet, sed & idem in Apocalypsi sua. Daniel quoque in suis visionibus propheticè designat, sancta siquidem Romana & Apostolica tenet Ecclesia. Quomodo igitur ut suprà memoravimus, quingentis triginta duobus annis, paschalis circulus circumagitur. His adde triginta tres, vel potius trigintaquatuor, ut illum ipsum quo passus est Dominus, attingere possis annum, fiunt quingenta sexaginta sex. Ipse est ergo annus Dominicæ passionis & resurrectionis à mortuis: quia sicut quingenta trigintatres, primo, ita quingentesimum sexagesimum, & trigesimoquarto per universos solis & lunæ concordat discursus. Et ideo circulis beati Dionysii apertis, si quingentesimum sexagesimum sextum ab incarnatione Domini contingens annum, decimamquartam lunã in eo nono Calend Aprilium fieri reperies: & diem Paschæ dominicum, sexto Calend. Aprilis lunam decimamseptimam. Nam quod Dominus decimaquinta luna feria sexta, crucem ascenderit, & una sabbatorum, id est die Dominica resurrexit à mortuis, nulli licet dubitare Catholico, negligiq́ue annum paschalem decimoquarto die primi mentis ad vesperam immolari, præcepit pariter cum evangelio quòd Dominum eadem vespera tantum à Judæis, & mane sexta feria crucifixum ac sepultum, prima sabbati resurrexisse, perhibere videatur.

Secundus ordo circuli decennovennalis complectitur indictiones quindecim annorum circuitu, in sua semper vestigia reducens. Quas antiqua Romanorum industria comperimus, ad cavendum errorem qui de temporibus fortè oboriri poterat, institutas. Dum enim verbi gratia, quilibet imperator medii anni tempore vita vel regno decederet, poterat evenire, ut eundem annum unus historicus ejusdem regis adscriberet temporibus, eo quòd ejus partem regnaret. Alter verò historicus eundem successori illius potius ad titulandum putaret, eo quòd & hic partem æquè ejus haberet in regno. Verum ne per hujuscemodi dissonantiam error temporibus inolesceret, statuere indictiones, quibus uterque scriptor, immò etiam vulgus omni tempore cursum facillimè conservaret. Quia pro facilitate quoq; calculandi quindecim esse voluerunt, ut planissimo numero, & ad multiplicandum promptissimo compendiosius transacti temporis status in memoriam posset reduci. Incipiunt autem indictiones ab octavo Calend. Octob. & ibi terminatur.

Tertia præfati circuli linea continet epactas lunares, quæ ad cursum solis annuatim undenis diebus accrescere solent. Inde epactæ Græco vocabulo. Item adjectiones dictæ, quæ per annos singulos undecim dierum, ut diximus accumulentur augmento. Vel certè quæ ad invenien-

das quotæ sint lunas, calendarum duodecimo, & per totum adjiciunt annum, ut epactæ jure, id est, adjectiones vocantur. Et quidem per totum anni vertentis orbem, suos quoque dies habet adjectiones lunares undecim. Nam verbi gratia si hodie cum scribo, quinta est luna ipsa isto die, post annum decimumsextum erit luna, & sic semper pro undecim adjectionibus annis singulis crescens usque ad trigesimam, & quod remanet tota erit luna, nec eadem hæc quæ non est priusquã decem & novem annorum peractio circulo decennovennale annotatæ sunt epactę lunam quota sit in undecimo Calend. Aprilis, ubi paschalis est festi principium, signant hanc præfixam sui cursus regulam, semper observantes, ut quoties minorem sexdecim numerum habent, paschalem lunam præferat. Quoties autem majorem in sequentem lunam pascha quærendum demonstret, quarum locus annuale undecimo Calendarum Aprilis.

Quarto decennovennali circuli tramite designantur epactæ solis, id est concurrentes septem mane dies unius semper ternos per annos, duorum autem per annum bissextilem, usque ad septimum numerum adjectione crescentes. Quarum circulus habet annos quater septenos, id est vigintiocto, qui nimirum non ante potest consummari, quàm bissextus quarto redire solet anno, cunctos septem mane dies contingat. Dominicam videlicet primam feriam, quartam feriam, secundam feriam, sabbatum, quintam feriam, tertiam feriam. Hoc etenim ille ordine currit. Cumq́ue suas quæq́ue anni dies habeat concurrentes, hæ quæ in circulo sunt adfixæ concurrentes, specialiter quæ sit novo Calendarum Aprilium ferè designant, videlicet ut propius festivitatis paschalis exordio positæ facillimè diem epactarum, vel decimæquartæ lunæ quotæ sint, feriæ pandant. Ac per hoc ad paschalis inventionem diei Dominici, planum faciant iter. Contigit autem eadem concurrentium annua diesquæ calculatorem meminisse juvat, & jam secundo Calend. Aprilis, septimo iduum Aprilis, decimooctavo Calend. Martiarum, ex undecimo Calend. earundem. Cujus circuli talis est cursus, ut quicunque bissextili anno sunt, concurrentes ipsi ante quinquennium fuerint Et post sex annos futuræ sint quæ primo bissexto anno sunt eadẽ, & ante annos undecim transierint, & post sex redeo, quæ secundo post bissextum eadẽ, & ante sex annos ierint, & post undecim remanent, quæ tres post bissextũ ipse, & ante 6, annos præterierint, & post 5. revertantur. Et hujus ordo discretionis, cunctos annorum vertentiũ complectitur dies. Meminisse omnis calculator debet, easdem concurrentes solis trigesimo abhinc anno quas ex proximo secuturus easdem sexaginta, quas & quatuor easdem nonaginta, quas & sex easdem centum viginti, quas & octo easdem centum quinquaginta, quas & decem & cæteras in hunc modum esse reddituras. Quocunque numero annorum transacto concurrentes scire desideras, eundem numerũ vides quoties habeat triginta, & trigesima parte geminata, concordiam vertentium cognoscis annorum. Verbi gratia trecenti decies habent triginta. Et propterea eadem concurrentes, trecentesimo anno quæ viginti sunt futuræ, si quid residui fuerit & hoc adjicies. Eodem modo etiam in præterita concurrentiam ordo respicit. Item quia circulus lunaris decennovennalis præsentis anni epactæ vigesimo anno redeunt, sequentis abhinc quadragesimo tertii, sexagesimo quarti, octuagesimoquinti, centesimo sexti, centesimo vigesimoseptimi, centesimo quadragesimo octavi, centesimo sexagesimo noni, centesimooctagesimo decimi anno, & cætera similiter. Quod & de luna quartadecima paschæ cæterisque quæ decennovennali circulo includuntur, æquè sciendum est, poterit diligens calculator etiam prolixiores sibi temporum sequentium annotare recursus, quibus semper meminerit etiam præteriti ævi congruere statum.

Quinta circuli decennovennalis regione lunaris circulus includitur, à quarto ejus incipiens, & tertio complexus in anno qui propriè Romanorum, & est ad mensem Januarium pertinens. Nam sicut annus quisque decennovennalis circuli propter legalem Hebræorum observatio-

nem,

nem à paschali mense inchoat ibidemque finitur: Ita & hic Romanorum institutione à luna Januarii inchoat atque ibi desinit. Sicut & ille, sic & iste primum & secundum communes annos, tertium habet Embolismum, quartum & quintum communes, sextum Embolismum, septimum communem, octavum Embolismum. Hendecas quoque circuli lunaris instar decennovennalis, septem annos communes, & quatuor habet Embolismos. Et habet communes anni menses lunares duodecim, dies trecentos quinquaginta quatuor. Embolismi autem menses tredecim, dies trecentum octogintaquatuor. Præter unum duntaxat octodecim cycli hujus annum, qui est decennovennalis primus, in quo unus dies ratione saltus lunaris intercipitur. Si vis scire quota sit luna Calendarum Januarii, per novemdecim annos, sume cyclum lunæ quemlibet, ut puta quinque. Multiplica per undecim, fiunt quinquaginta. Adde unum semper regularem, fiunt quinquaginta sex: partire per triginta, remanent vigintisex, vigesimasexta est luna in Calendas Januarias anno quinto cycli decennovennalis. Item sume octo, multiplica per undecim, fiunt octogintaocto. Adde unum regularem, & partire per triginta, remanent viginti novem, est luna in Calend. suprascriptis, anno cycli lunaris octavo. Tantùm memor esto decimisexti, & decimioctavi & decimononi cycli memorati anni, non unum ut in reliquis, sed duos addere regulares, & lunam Calend. Januarii sine errore reperies.

Sextus cycli locus amplectitur lunas quatuordecim primi mensis, qui paschalis dominici diem singulis annis absque omni ambiguitate demonstrent. Namq; post decimamquartam lunam dominica dies occurrit, ipsa est paschalis Dominicæ resurrectionis dies. Qui quidem decimaquarta luna primùm in æquinoctio, id est duodecimo Calendarum Aprilium. Ultimum vigesimonono abhinc die, id est decimoquarto Calendarum Majarum, suum vespere processum terris ostendit. Quibus terminis per annos denos & novenos legali tempore paschalis observantiæ discursus constat esse comprehensos. Si vis per argumentum decimamquartam lunam invenire, sume epactas lunares anni cujus volueris, & siquidem decimoquarto, vel quindecimo sunt, undecimo vel duodecimo Calend. Aprilis, die decimoquarto lunam venire cognoscat Quia nimirum Calendarum suprascriptarum proprius est omnium locus epactarum. Sin autem pauciores sunt epactæ, dimittas eos crescere per dies, usque dum decimumquartum impleant numerum, & ibi se lunam paschæ habere non dubitet. Potrò plures quindenario numero si habuerit epactas, & has usque ad trieesimum, id est ipsius terminum mensis per dies crescere sinat. Et sic à nova luna inchoans, atque usque ad decimamquartam ex ordine percurrens diem votis paschalibus aptum ritè reperiret. Sed hoc notandum, quod decimaquarta luna si communis est annus, undecim diebus prius, si verò Embolismus decimusnonus tardius, quàm præcedente anno transierat, semper redire consuevit. Excepto uno duntaxat primo circuli decennovennalis anno, in quo propter rationem saltus lunaris, duodecim diebus annotinum cursum præcurrere solet.

Septimo decennovennalis circuli titulo dies paschæ dominicus comprehenditur, qui de Dominica nostri salvatoris resurrectione à mortuis exordium cœpit. Nam cùm in veteri testamento tribus argumentorum indiciis, Paschæ tempus sit observare præceptum. Prima videlicet ut post æquinoctium. Secunda, ut mense primo. Tertia, ut tertia ejus septimana, id est à vespera decimaquarta lunę quæ est initium decimiquinti, usque in vesperâ, id est terminum vigesimumprimum celebretur. Quarta in ejusdē observatione regula est nobis tempore Dominicæ resurrectionis imposita, ut cum æquinoctio transcenso, Lunam primi mensis decimamquartam vespere ortum facere videremus, non statim ad faciendum pascha, id est transitum de morte ad vitam, de corruptione ad incorruptionem, de pœna ad gloriam resurgendo facere dignatus est, expectantes in ipso tandem congrua paschæ solennia celebremus. Quòd si quis objecerit non æquinoctii memoriam, sed tantùm primi mensis, & tertiæ in eo septimanæ posuisse Moysen. Sciat quia etsi æquinoctium nominatim non exprimit, in hoc tantùm ipso quod à plenilunio primi mensis pascha faciendum præcipit, æquinoctii transcendunt, plenaria ratione depromit.

Octava circuli meta panduntur lunæ Dominicæ paschæ, propter variantem ejusdem dominicæ occursum septem dierum ambitu inclusæ, id est à decimoquinto usque vigesimumprimum, qui pro certo, dies celeberrima legis sint adnotatione præfixi, dicente Domino: Prima mense, decimoquarto die mensis comedetis azyma, usque ad vigesimumprimum mensis ad vesperam, septem diebus fermentatum non invenietur in domibus vestris. Cùm primi septem, quæ ejus dierum azymorum nunc regula talis est, ut quæ post æquinoctium quindecima luna occurrerit primi mensis, intelligatur & hoc quemcunq; septem dierum, usque ad vicesimumprimum dominicam acceperit, paschalis festi gaudiis aptum porrigat. Hoc autem pro certo scire debes, quòd si luna decimaquarta primi mensis in dominicum inciderit diem, omnimodo in septimanam sequentem esse differendum.

De circulo magno syderum. XVIII.

Circulus Paschæ magnus est, qui multiplicato per invicem solari ac lunari cyclo, quingentis & trigintaduobus conficitur annis. Sive enim decies novies viceni & octoni. Seu vicies octies deni ac noveni multiplicentur, quingentorum trigintaduorum numerum complent. Unde fit ut idem circulus magnus decennovennalis, lunæ circulus vigintiocto, Solis autem qui vicenis octonisque consummari solent annis novemdecim, habeat bis sextumdecies novies septenos, id est centum trigintatres menses solares, vicies octies ducentum vigintiocto, id est octo millia ducentos octoginta quatuor.

Menses autem lunares, vicies octies ducentos trigintaquinque, id est sex milla quingenta & octoginta dies, exceptis bissextis vicies octies quinque millia noningenta vigintiquinque, id est centum nonagintaquatuor millia, & centum octoginta. Adpositis autem bissextis centum nonagintaquatuor millia & trecenta tredecim.

Qui ubi memoratum ex ordine mensium dierum, quæ summa compleverit, mox in seipsum revolutus, cuncta quæ ad solis vel lunæ cursum pertinent, eadem quæ præterierant, semper tenere restaurat.

Si nosse vis quotus sit annus ab Adam secundum Græcos duntaxat, multiplica quindecim per quadraginta & octodecim, fiunt sex millia ducenta & septuaginta. Adde indictionem anni cujus volueris, quem præsentis anni novem esse comprobatur, & fiunt centum septuaginta novem.

Si nosse vis quotus sit annus ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi, computa quindecies quinquageni, fiunt anni septingenti & quinquaginta. His septem adde duodecim regulares, fiunt septingenti quinquaginta duo. Adde & indictionem anni cujus volueris, quæ præsentis anni nona esse comprobatur. Fiunt simul anni ab incarnatione Christi septingenti septuaginta unus. Hæc tantum memor esto sollicitus, ut quando quindecima venerit indictio, eandem subsequi primam scias.

Quia verò per unam indictionem hujus calculationis numerus impleri non potest, eodem anno non multiplicabis, ut superiùs quindecies quinquies, sed quindecies quinquies & asse. Et ita deinceps in subsequentibus annis, usque ad quindecimam indictionem. Quinquaginta & unum per quindecim computa, quibus additis semper septem regulares suprascriptas, implebis numerum annorum Domini, & nihil remanet quod per duodecim addere possis, sicut & in aliis indictionibus remanet. Ut in prima indictione unum, in secunda duo, in tertia tres, vel usque ad decimam quartam: tot remanent de computo suprascripto quota fuerit indictio. Hoc argumento invenies annum Domini.

Si vis scire indictionem quota sit, sume annos ab Adam quos habueris, & eos partire per quindecim, quot remanent, tota est indictio: si nihil remanet, quindecima est.

Item si vis scire quota sit indictio, sume ab incarnatione Domini, id est septingenti septuaginta unus, his semper adjice tres, fiunt septingenti septuaginta quatuor: hæc partire per quindecim, remanent novem, nona est indictio: si nihil remanet, quindecima est.

Si vis scire quota est epacta, sume annos decennovennalis cycli quot fuerint, & de ipsis subtrahe semper unum, & illos multiplica per undecim, & postea partire per triginta, & quot remanent tota est epacta.

Item computa à primo anno decennovennali usque in quem volueris, ut puta in quintum annum, dimitte super unum, remanent quatuor, multiplica per quatuor, undecim annuas epactas, & facies quater undeceni, fiunt quadragintaquatuor, hos partire per triginta, remanent quatuordecim, quartadecima est epacta. In secundo circulo decennovennalis, ita per omnes decem & novem annos sub hac brevitate computabis.

Item partire annos Domini per octodecim, & quot remanent multiplica per undecim. Item partire per triginta, & remanent epactæ.

Si nosse vis epactas solis, id est concurrentes dies, sume annos Domini, & eorundem quartam partem adjice: his quoque semper adde quatuor, quia quinque concurrentes fuerunt anno nativitatis Domini, hos partire & remanent concurrentes.

Si vis scire quotus sit concurrens, sume circulum solarem, qui nunc vigesimusoctavus esse comprobatur, & quartam ejusdem numeri ipsi adjicias, partire per septem, & quot remanent, totus est concurrens in nono Calend. April.

Si nosse vis quotus sit circulus Lunæ, sume annos ab Adam, & eos partire per novemdecim annos, & quot remanent, totus est circulus: si nihil remanet, decimusoctavus est.

Item sume annos ab incarnatione Domini, quot fuerint, & subtrahe semper duo, & quot remanent, hos partire per novemdecim, & iterum quot remanent, totus est circulus lunæ decennovennalis: si autem remanet, decimus nonus est.

Si vis nosse quotus sit annus Cycli decennovennalis, sume annos Domini, & unum adde, quia secundo ejusdem anno natus Christus: partire per novemdecim, & quot remanserit, ipse est annus cycli decennovennalis, & si nihil remanet, octodecimus est.

Si vis scire bissextilem annum, partire annos Domini per quatuor, & quot remanserint, tot sunt anni à bissexto.

Si nosse vis quot puncta unaquæque luna in die luceat secundùm Romanos, sume dies à Januario, ut puta in nonas Martias, fiunt septuaginta sex. Vide quotus sit cyclus lunæ, ut puta sex, multiplica ipsum circulum lunæ quinquies, fiunt septuaginta quinque. Adde ad dies à Januario, fiunt centum quadraginta unum: deduc sexaginta bis, fiunt centum viginti, remanent sex: ipsæ sunt punctum lunæ ipsius diei quæ lucet, id est horam primam, & punctum unum horæ secundæ.

Si ipsam lunam vis invenire, memento quot habueris in summa, antequàm per sexaginta partireris: & quoties deduxisti sexaginta, tot asses adjicies ad summam eandem, & iterum multiplicatum circulum lunæ sexies junges ad summam, dividesque per triginta, & lunam diei ejusdem invenies.

Si nosse vis quotus sit circulus Solis, sume annos ab Adam, & eos partire per vigintiocto, & quot remanent, totus est solaris circulus.

DE DVODECIM SIGNIS Zodiaci, Carmina.

Primus adest Aries obscuro lumine labens,
Proximat inde sequens projecto corpore Taurus,
Sic Gemini fulgent jactantes orbibus ignem,
Aestifer est pandens ferventia sydera Cancri,
Hunc subter fulgens serpit vis torva Leonis,
Quem rutilo sequitur collucens corpore Virgo,
Exin projectæ claro collumine Chelæ,
Ipsas consequitur lucens vis magna Nepai,
Inde Sagittipotens dextra flexum tenet arcum,
Post hunc cornifero Capricornus lumine pergit,
Humidus at lato collucet Aquarius orbe,
Squammiferi rectoq; natant tunc ordine Pisces.

Versus Prisciani, de Astronomia.

Ad Boreæ partes Arcti vertuntur & anguis,
Post hæc arctophylax pariterq; corona genuq;
Prolapsus Lira, Avis, Zepheus & Cassiopeja,
Auriga & Perseus, Deltoton & Andromeda astrum.
Pegasus & Delphin, cœlumq; aquila, anguitenensq;
Signifer inde subest bis sex, hunc sydera complent,
Hinc Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraq;, Scorpius, Arcitenens, Capricornus, & Vrna,
Qui tenet & Pisces, post sunt in partibus Austri,
Orion, Procyon, Lepus ardens, Syrius, Argo,
Hydros, chiron, thuribulum quoque, Piscis, & ingens,
Quem sequitur pistrix, simul Eridanq; fluenta.

De Ætatibus.

Ter binos deciesq; novem superexit in annos,
Iusta senescentum quos implet vita virorum,
Hos novies superat vivendo garrula cornix,
Et quater egreditur cornicis sæcula cervus,
Æripedem cervum ter vincit corvus, & illum.
Multiplicat novies Phœnix reparabilis ales,
Quem nos perpetuò decies prævertimus ævo,
Nymphæ Hamadryades quarum longissima vita est.
Hæc cohibet finis vivacia fata animantum,
Cætera secreti novit Deus arbiter ævi.

ALIVD.

Sepes limitanea tribus annis durare potest:
Canis tres hujusmodi sepes superare potest: id est novem annos ducere.
Equus trinam canum ætatem vincit, id est vigintiseptem annis bene durat.
Homo bene sanus, tribus equis supervivit, id est per annos octoginta, vel amplius.

Secundus versus superiores.

Homo, annos nonaginta sex.
Cornix, octingentos sexagintaquatuor.
Cervus tria millia quadringentos quinquagintaduos.
Corvus decem millia trecentis sexaginta sex.
Phœnix nonaginta tria millia ducentos quatuor.
Hamadryades noningentos trigintaduo millia quadraginta.

Anni ab Adam, juxta septuaginta duorum interpretum auctoritatem.

Ab Adam duo millia quadraginta octo. Generationes decem: ad Diluviũ duo millia ducenta quadragintaduo.
Ab Adam millia trecenta sexaginta quatuor, Generationes decem: ab Abraham mille septuaginta duo.
Ab Adam quatuor millia septingenti quadraginta sex, Generationes quatuordecim: ad David noningenta quadraginta duo.
Ad Adam quatuor millia quadringenta sex, Generationes septemdecim: ad captivitatem trecenta octoginta quinque.
Ab Adam quinque millia ducenta octodecim, Generationes quatuordecim, ad Christum quingenta octogintaocto.

Ex eo in cyclo Romanotum fiunt anni octingenti quadraginta.
Iunctis superioribus fiunt anni, sex mille quinquaginta octo, usque ad transitum Ludovici Imperatoris.

Anni ab Adam juxta Hieronymum, ex authoritate Hebraica.

Ab Adam ad diluvium mille sexcenti quinquaginta sex.
H. Mille sexcenti quinquaginta sex.
A diluvio ad Abraham, fiunt anni ducenti nonagintaduo.
H. Mille octingenti quadragintaocto.
Ab Abraham ad David, fiunt anni noningenti quadragintaduo. Hebræis, Duo millia octingenti nonaginta.
A David ad captivitatem, fiunt anni quadringenti septuaginta tres. Hebræis, Tria millia trecenti sexaginta tres.
A captivitate ad Christum, fiunt anni octingenti novem. Hebr. tres mille noningenti quinquaginta duo.
Ex eo in cyclo Romanorum fiunt anni octingenti quadraginta. Insimul quater mille septingenti nonaginta duo, usque ad obitum Ludovici Imperatoris.

F I N I S.

MANFREDI CARMINA.

De anno solari.

ANnus solaris, qui manus sæpè vocatur,
Circuitus solis semel est per zodiacum.
De cursu solis.
Cursus viginti completur & octo per annos.
De anno lunari.
Annus lunaris, est lunæ circuitus, qui
Nunc est communis, nunc embolismus habetur.

De cursu lunæ.

Ast ejus cursus tres bisque fit octo per annos,
Ex his luminibus nos pertractare duobus,
Convenit, & nostris rationibus addere sedem,
Vt super hæc fuerint quæ fundamenta locata,
Obicibus valeant non argumenta revelli,
Sed primùm quiddam volumus reserare quod instat,
Vtile quod multum nobis instare videtur.

De quatuor temporibus anni.

VEr, Æstas, Autumnus, Hyems, sunt quatuor anni
Tempora, quæ certo numero divisa patescunt,
Cuique dedit ternos sua contemplatio menses.
De Vere.
Martius, Aprilis, & Majus, Veris habentur.
De Æstate.
Iunius, Augustus Æstatis Iulius, adsunt.
De Autumno.
Autummique October, Septemberque, November.
De Hyeme.
Sunt hyemis Ianus, Februarius, atque December,
In quorum primo Deus immutabilis & rex,
Principium fecit naturæ conditos orbis,
Atque creaturis fixit primordia cunctis,
Complevitque suum quòd scribitur esse diebus,
Sex opus atque ab hac septena luce quievit,
Altius ergo libet hujus secreta aperire
Dispositi, documentaque tradere postea nati.

De septem diebus, & nominibus eorum.

PRincipio mundi septem Deus ille creator
Instituit cyclos, quos sphæra circulus ambit,
Singula qui finxit sub certis cursibus astra,
Nominibus propriisque philosophia notavit,
Nomine Saturni primum, Iovis atque secundum,
Mars sub eis currens, & sexto Mercurius,
Luna quidem minimo decurrit septima cœlo.
Quæque dies astris accepit nomen ab istis,
Hac ratione operique nostro competit aptè
Lux cum nocte sua viginti quatuor horis,
Constat & æternum deducit ab æthere cursum,
Nunc à Saturno tu connumerare supremo,
Incipe post illos lunæ numerabis & orbem.
Sic in circuitu per cunctos calculus ibit,
Cui numerus primus post quatuor atque decem bis
Convenit, illius assumit nomen habetque.

De die Dominico.

Ergò prima dies vocitata est nomine solis.

De die Veneris.

Nunc veri solis, qui nos de morte redemit,
Pars numerus lunæ dat nomen inesse secundæ,
Et sic quæque dies accepit nomen ab astris,
Sed nunc flectamus atque præmissus illa.
Articulum officioque styli promissa canamus,
Quarta luce Deus duo mundi lumina finxit.

De Mercurio.

Planetasque alios, stellas & sydera cuncta,
In firmamento quibus immutabile cursus,
Addidit & proprium cursum haud excedere jussit.
Hic est ille dies in quo sapientia scripsit,
AEquales horas noctis fieri atque diei,
Et cursum solis fuerit studio rationis,
Circuitus ejus cognovit pervigil annus,
Ter centum fieri cum sexaginta diebus,
Quinque superjectis simul & constare quadrante,
Sed cujusquæ rei quadrans est portio quarta,
Tres verò reliquæ dicuntur nomine dodrans,
Vnde die isti procedunt vel numerantur,
Per documenta damus, si nosse cupis, manifestè.

De cursu solis & anni, & signis eorum.

ASirorum cursus & lunæ, solis & orbem,
Edidicit primum scripsitque AEgyptia nymphis,
Tradidit & curas hujus mortalibus artis,
Atque itiner solis per quod deducitur annus,
Zodiacum vocitans signat indagine mira,
Quàm bene declarat Macrobius ille sagaci
Ingenio, studioque probo docet esse laborem,
Hunc per bissenas divisit provida partes,
Partes signa vocans, quæ conveniente notavit.

De Ariete.

Nomine namque aries, cœli pars prima vocatur,
Seu quod præcipuè hoc animal præ cornua fervet,
Vt sol fervoris radius quasi cornibus ipsam
Concretam glacie terram, brumæque rigorem,
Incipit exercere, & seminibus reserare,
Sive quod hinc Aries dextro procumbit in armo,
Sicut ab hoc dextram sol lustrat tempore partem
Zodiaci, sunt namque duo hemisphæria cœli.
Ast Aries primi caput, est & Libra secundi,
Et spatium alterius dimensum partibus æquis,
Circuit atque Aries decumbit parte sinistra.

De Tauro.

Sed Tauri nomen parti imposuere secundæ,
Sol quoniam cœli partes dum permeat istas,
Canescunt fruges, taurique boumque labores,
Fervidioribus & terris jam falce metuntur.

De Geminis.

Ast aliud signum geminorum nomine dicunt,
In specie cygni Ledam decepit adulter,

Hic onus ex utero peperit fratresq́, gemellos,
Inque vicem fratrem Pollucem Castor amavit,
Mortalis fuerat, qui mortem matre ferebat,
Immortalis erat, qui pro patre morte carebat,
Hic quoniam patrem de fratris morte recepit,
Fraternæ morti de vita participavit,
Participando vices, sed sydus in æthere facti,
Parte quidem cœli: sic sol dum currit in ista,
Arbusta & fruges solis fervoribus arent,
Incipiuntque mori viridi quæ fronde vigebant,
Atque per æstatem quasi mortua sicca videntur,
Mundi pars habet hic zonæ vicina perustæ.

De Cancro.

Atque notant quantum sub cancri nomine signum,
Est in propatulo sita significatio cancri,
Incedit versus ut per vestigia cancer,
Sic dum sol nequit hanc cœli transcendere partem,
Inferiora petit lustrato solstitio, sub
Quarta parte ejus, qua primum conficit ortum,
Scribere sed tempus non est exortibus aptum.

De Leone.

Ac quintæ parti nomen posuere Leonis,
Hoc animal cunctis præstat fervore caloris,
Cujus membra tenet vigor, & vu parte priori,
Degeneratque & debilitat sub posteriori,
Sic magis exurit sol quàm per cætera signa,
Atque suum robur terris diffundit anhelis,
Nec non extremis signis sub partibus hujus,
Mitigat ardorem duntaxat debiliorem
In terram positis, quos post vestigia linquit.

De Virgine.

Nomen inest sexto, virgo pro tempore signo,
Terra quòd effœta quasi virgo fœmina constet,
Atque nihil fructus isto sub sidere gignat.

De Libra.

Verùm zodiaci pars septima Libra vocatur,
Æquales proprio cum nomine monstrans,
Parte sub hac cœli noctis fieri atque diei.

De Scorpione.

Scorpius octavo, nonoque Sagittarius fert
Nomen, & hinc imbres signant & grandinis ictus.

De Capricorno.

Hinc decimum sphæræ signum vocitant Capricornum,
Alta petit semper frondes pascendo capella,
Sic ex adverso rediens sol alta requirit,
Solstitium pars quarta facit, solemque remittit.

De Aquario.

Vndecimum signum cui nomen Aquarius addunt.

De Piscibus.

Atque duodecimum dicunt ex nomine pisces,
Quod nivibus quod cedat aquis hoc tempore tellus.

De bissexto.

Ergo per hæc contemplantes recurrere solem,
Hac annum fieri designatur ratione,
Horum signorum sol lustrat, quodque diebus,
Trigenis, ac dimidia cum quinque bis hora,
Hos omnes summam tu multiplicabis in unam,
De cunctis signis horas mediamque reducens,
Inveniesque dies cum sexaginta trecentos,
His quoque quinque dies hos calculus addet,
Bis senæ mediæ nunc restant insuper horæ,
Efficies senas; has si colligeris horas,
Hæ junctæ quadrans est portio quarta diei,
Et tribus est cautum quod non numeretur in annis,
Ast anno quarto quadrantes quatuor unum
Complent, constituuntque diem sub foribus auni,
Hic bissextilis totus vocabitur annus,
Constans trecentis sex sexaginta diebus.

Quare dicatur Bissextus, & quare sit inventus.

QVòd si neglectum fuerit, producitur error
Tantus, ut æstivi brumali tempore menses
Occurrant: vice versa permutentur ut ipsi,
Illa dies igitur tantus videtur ut error,
Inseritur simul ac bissextus jurè vocatur,
Quòd numero legitur, bis Marti sexto Calendas,
Hanc Concurrentem sedem dixere Quirites,
Nam quotacunq́, dies feria numeratur in ista,
Tot concurrentes alio sumuntur in anno,
Sed bissextili superadditæ sumitur anno.

De nominibus Mensium.

ET quia signorum data significatio claret:
Nunc de nominibus conemur scribere mensum.
Roma potens olim cum gemmis philosophia
Vernaret, cursum totiq́, imponeret orbi,
Primùm bissenis divisit partibus annum,
Incidit hinc & cuiq́, vocabula congrua parti.

De Martio.

Martius à maribus cujus pars prima vocatur,
Quòd tunc Iuno Iovem, quòd tellus postulet imbrem,
Et fiat prægnans, & fœtibus apta tumescat.

De Aprili.

Ast alia Aprilis quoniam natura aperitur,
Dicitur ad flores, fructus & gramina cuncta.

De Majo.

Tertia majorum Majus de parte vocatur.

De Junio.

Iunius in quartâ, junioribus est vocitatus,
Namq́, bipertiti fuerant de more Quirites,
Atque senex major pars consultabat in urbe,
Militiamq́, manus juvenum virtute regebat,
Hinc igitur Majus & Iunius est vocitatus.

De Julio.

Iulius à magno sortitur Cæsare nomen.

De Augusto.

Nomen ab Augusto mensi imposuere sequenti.

De quatuor ultimis mensibus.

QVatuor hinc alii sumpserunt nomen ab imbre.

De Septembri & Octobri.

Primùm Quintilis sunt, Sextilisq́, vocati.

De Novembri & Decembri.

Et numero quantum sunt primo mense remoti.
Temperiem cæli numero quoque significantes.

De Januario.

A Iano, mensis Ianuarius, qui est vocitatus,
Principium rerum Ianum feriata vetustas,
Credidit atque illum mensem mirata dicavit,
Quapropter mensis Ianuarius caput anni.

De Februario.

Postremæ parti nomen Februarius indunt,
Nam februare quidem dicunt purgare Latini,
Mos viguit talis Romanis civibus olim,
Anno sub quinto dum census fertur ad urbem,
Mœnia cum muris templa & lustrare deorum,
Scilicet istius mensis sub luce secunda,
Vt quasi purgarent delicti excesibus urbem,
Et venia atque salus per supplicia ista daretur,
Dicere, lustrare, sic & purgare solemus,
Sic & multoties dicitur quinquennia lustra,
Sed per inaccessos opus est nunc tendere saltu.
Atque iter cœptum vario sermone levare.

De regularibus feriarum, Calendarum, & de eorum origine.

PRimùm nunc igitur videamus redigulares,
Vnde procedant, & eorum quæ sit origo.
Prima dies mundi describitur illa fuisse,
Qua lucem legimus primum luxisse creatam,
Hoc est Zodiaci & vervecis portio prima,
A prima ergo die numerabimusq́, Calendas

Illius mensis, de quo cognoscere quaris,
Quosque dies post hæc, per septem divide cunctos,
Hunc numerum quoniam nunquam transcendere possunt,
Quodque supercrescit pro regulare tenebis,
Si minus est itidem pro regularibus adsit.
Septem si fuerint tot mensibus addito septem,
Et concurrentum de summa subtrahe sedem,
Veneris ad Marti postquàm numerando kalendas,
Et sibi quæ restant ascribere quinque memento,
Illa dies feria visa est decurrere prima,
Dum Phœbus cursum nondum perfecerat anni,
Hic prius incepta concurrens prima vocata est,
Concurrit siquidem totum copulata per annum.

Quare regulares dicantur.

Nunc qua concurrens procedat origine prima,
Addimus, & talis quid signet copula nobis.
Quæ concurrentes ideò dicuntur apertè,
Quod pariter totum cum regularibus anno,
Currunt, & feriam quota sit ventura kalendis,
Significant, & sit per solis regulæ cursum.
Sume dies igitur qua primum claruit orbis,
Luce novus, cunctosque simul numerabis ad ipsum.
Vsque locum sedes quo concurrentis habetur.

Quomodo inveniuntur regulares.

Primus concurrens.

Hos quoque præcipimus, per septem divide solus,
Qui supereſt concurrentum signetur origo,
Cætera quæ sequitur hoc ordine comperietur,
Sicut ab hac actum est anno partire secundo,
Hæque duæ currunt illo qui transit in anno,
Quodque superfuerit, uni superaddere cures,
Tertiaque & quarta reliquis sic multiplicantur.
Ast anno quinto, quoniam bissextus habetur,
Quæ super accrescunt simul hac in sede quiescunt,
Dictæ sede duæ feriæ numerantur in unum,
Sextaque prædictum tenet & post septima cursum,
Quodque supergraditur, (ut dicit regula) septem,
Illud sublatis, concurrens jurè tenetur.

Quomodo inveniatur feria per regularem.

Hæ concurrentes cum præcedentibus auctæ,
Ostendunt feriam quota sit ventura kalendis,
Si septem fuerit numero, tibi septima fiet:
Si minus est, totam feriam numerato kalendis,
Si septem transit, numero deposito septem.

De inventione cujuslibet diei mensis, per dies mensis.

ET si per totum mensem cujusque diei
Nosse cupis feriam, præcedentis quoque mensis,
Sume dies cunctos, sed nec numerabis eandem,
Hisque kalendarum feriam superaddito totam,
Si septem fuerint itidem, tibi septima fiet,
Si minor est illis numerus, tibi jure manebit,
Si septem transit, numero deposito septem,
Scilicet signetur quod ea ratione tenetur.

De regularibus lunæ, & de eorum origine.

SEd quia circuitus est solis carmine scriptus,
Nunc assignemus lunæ proposse meatus,
Ast alios primùm pandamus regulares,
Qui subscribuntur ab lunæ mensibus istis.

De epactis.

Lunæ circuitus, lunaris dicitur annus.

De inventione Nullæ.

Principium cujus, qui nunc Septembris habentur,
Mensis adest, veterum quem sicut pagina prodit,
Ægypti astrologi primùm invenere sagaces,
His sunt scrutati vigiles secreta polorum,
Atque magisterium quorum didicêre Latini,
Gymnasiumque artes admirantes imitantur.
Hi quoque post illos describentes statuerunt,
Sedem epactarum Septembris sexto kalendas,
Hæc cœlo infixam referunt in sede creatam
Lunam, quòd nullo terris fulgore refulsit.
Hanc quia nullius numeri variaverat ætas
Lumine, non valuit penitus tricesima dici,
Hinc igitur Phœben nullo splendore scientes,
Nullas epactas illum dixere per annum.
Ast alia primum terris de lumine lumen,
Fundens luce nova, rectè est tunc prima vocata,
Et quoniam terris illuxit lumine primùm,
Hic prius inceptæ est numerari quinto kalendis
Et quoniam Octobris evenit quinta kalendis,
Nam quotcunque fuit tunc luna, quibusque kalendis,
Mensibus his totidem scribuntur regulares,
Ista quidem currit per cunctos regula menses.

De undecima epacta.

Vndecimam post hoc anno discere sequenti,
Epactam tota est, nam Phœbe sede notata,
Et quota sede sua cunctis effulget inanis.
Epactæ totidem concurrunt semper in ipsis.

Quod epacta & regularis debent jungi ad inveniendum ætatem lunæ.

EPacta juncta cum regularibus istis,
Præsignant quota sit Phœbe sulsura kalendis.
Horum si numerus triginta evenerit infra,
Tota manet Phœbe; sed si concreverit ultra,
Illis sublatis aderit tibi tota kalendis,
Quot reliqui fuerint, hoc constet regulæ cunctis.

Quod ætas lunæ per dies mensis inveniatur.

Sed si per totum cupis hoc cognoscere mensem,
Sume dies mensis qui præcedunt hodiernum,
Et quantcunque fuit tunc ipsis luna kalendis,
Illius numerum transactis adde diebus.
Horum si numerus triginta evenerit infra,
Tota manet Phœbe, sed si concreverit ultra,
Illis sublatis quot restant tota tenetur,
Sed tamen hoc opus est, vigili de mente notare,
Si mensi fuerit inscripta vicesima nona.
Deme tot, ætatem reliqui luna tibi pandent,
Hoc quoque cur fiat conabor prodere metris.

De anno lunari.

ZOdiaci signum percurrit quodque duobus,
Luna diebus sex horis, bessе unius horæ,
Quosque dies igitur de cunctis collige signis,
Et juncti pariter viginti quatuor adsunt,
Tresque dies potes ex horis superaddere senis,
Et quid sit bessis nunc hac ratione fatebor.
Si tres in partes aliquid diviseris aquas,
Nomine quaque trien fertur, cunctæque trientes,
Portiò si fuerit, alius subtracta duabus,
Vna, duæ reliquæ dicuntur nomine besses,
Bissibus ex his sex octo suppleveris horas,
Hic igitur numero Phœben, ambire dierum,
Totum zodiacum daret dictisque sub oris,
Non tantùm ad solem spatio transire sub ipso,
Signiferi partes quoniam dum pervolat ipsa,
Sol totum fermè tendit percurrere signum,
Nec valet ascendi Phœbe, nec prima vocari,
Ni sub fratre prius fuerit, ni transgrediatur,
Ergo dies duo prædictis & quatuor horæ
Addantur, quorum spatio Phœbum ipsa sequetur.
Transvolet & fiat superno lumine prima,
Hoc est lunaris suppletus ad omnia mensis,
Quem nos viginti constare novemque diebus,
Insuper & scriptis bissenis promimus horis,
Namque dies horis non permanet integer istis,
Et quia tum dividitur in mensibus unus,
Alterius mensis bissex implebitur horis,
Præsertim primo fuerit cum cardine mundi,
In media succensa die, sed mense secundo,
Nocte alternatim media, sic inde cucurrit.
Hi cuncti summam menses redigantur in unam,
Hinc & tercentum cum quinquaginta diebus
Quatuor adjectis annum constare fatemur,
Hic est qui propriè lunaris dicitur annus,

Quòd una epacta inveniatur per aliam, addendo undecim.

Illud & intuitu nunc contemplare sagaci,
Quod damus, & memori patefactum mente repone.
Hic epactarum series & origo patebit,
Sunt duo inæquales tibi quos monstravimus anni,
Vincitur undenis lunaris forma diebus,
His quia lunaris solis superatur ab anno,
Vndenæ epactæ sumuntur in ordine primo,
Hinc numerus cunctis addatur semper in annis
Epactis assimæ præcedentibus annis,
Quod minus aut plus est triginta ex more tenebis,
Illius epactas anni qui tempore transit,
Octavas decimas epactas ultimus annus
Continet, his cum præcedentibus additur unus,
Hic qui lunari semper subducitur anno,
Philosophi saltum quem lunæ nomine dicunt,
De quo si Deus annuerit tractabimus altè,
Quos si conjungis pariter triginta tenebis,
Hæ sunt epacta quæ currunt cardine primo,
Illius cycli retinent quem semper Hebræi,
Quas mensum jungis si redigularibus ipsis,
Pro numero lunæ, numero subducis easdem,
Et numeras lunam, sicut dant redigulares,
Illius in mensis anni cujusque kalendis.
Hinc etiam qui modò epactas dicere nullas.

De annis embolismalibus & communibus.

NVnc ex endiboliſmis & communibus annis,
Petractare necessarium decernimus isthic,
Enucleatius ut lunæ saltum referemus,
Divini libri testatur pagina lunam,
Infixam cœlo cursum sub sole habuisse,
In quarta feria positam, cursum inde tulisse,
Atque die qua prima fuit, non prima refulsit,
Ni post annos inde decenos atque novenos,
Hic lunæ cursus est, cyclus jure vocatus,
Inde velut primum per eundem transmeat orbem,
Cujus prima caput transit lunatio mundi,
Qua quartamdecimam completo lumine lunam
Attulit in nonis, qui nunc est mensis Aprilis,
Aptius ut Memphis docuit, potes ista videre,
Regula nam quorum cyclo dissentit Hebræo,
Sed propter Paschа variè describimus ista,
Hinc igitur cyclus est tali nomine dictus,
Hinc per communes annos fit & endiboliſmos,
Qui duo præcedunt communes jure vocantur,
Quod fuerint clausi bissenis mensibus anno,
Sed superaccrescens vocitatur tertius ille,
Vnusque mensis, hoc est lunatio crevit,
Inde sequens annus primordia sumpsit ab illa,
Qua quartamdecimam prodit lunatio lunam,
Post horas noctis æquales atque diei,
In qua Paschalis à prima terminus adsit,
Sive sub æquali tantummodo tempore fiat,
Vnde fit ut semper sic crescat circulus ille,
Præter in ogdoade, quod non fit & hendecade anno,
Quique etenim quorum communem prætulit annum,
Ille notabilior quod cyclo constet eodem,
Dicitur octavus ex Græco nomine factus.
Hendecas hic quoniam undecimus post ogdoadem fit,
Ad numerum quorum facili ratione notabis,
Endiboliſmales sunt anni denique septem,
Nonaginta unus etiam menses numerantur,
Anni communes quos signat regula bissex,
Centum quadraginta alios & quatuor addunt,
Sunt pariter juncti triginta & quinque ducenti,
Sed promissa tibi nunc differere incipiamus,
Mensibus & lunæ saltum pandamus ab istis.

De saltu lunæ.

Signiferi post circuitum cùm prima vocata est,
Et succensa fuit lunari mense peracto,
Luna duodecimam necdum perfecerat horam,
Restabantque super illi quam diximus horæ,
Bis duo momenta, momentique & uncia & unus,
Tantum atomus qua individua est temporis aptè:
Quæ sic augentur per cunctos omnia menses,
Diminuant unum numero lunaris ut anni,
Cycli fine diem jam nunc ratione probemus,
Qualiter una dies ex istis integra crescat.
Sed quia sunt menses triginta & quinque ducenti,
Illos pro numero momentorum antè relato,
Quadrupeda & nongenta & quadraginta videbis,
Et quoniam punctis horam constare quaternis
Dicimus, & puncta momentis singula denis,
Per quadraginta cunctorum divide summam,
Invenieſque horas viginti tres mediamque,
Alteri sed si pars hujus supplebitur horæ,
Quæque duodecima est rerum pars uncia dicta,
Verùm momentum numerus duodenus adimplet,
Efficiunt igitur triginta & quinqua ducenta,
Quinque bis atque novem momenta, ipsiſque subsunt,
Septem quas atomis mensum supplere necesse est,
Quadraginta atomis septem simul, uncia constat.
Ex atomis igitur triginta & quinque ducentis,
Vncias & augentur, quas quinque decemque notavi,
Quas si præscriptis septem conjunxeris æquè,
Momentum efficies: aliisque addatur ad ipsum,
Quo numerus media juncto supplebitur horæ,
Quæ si viginti tribus est media quoque vincta,
Integer ille dies, vigintiquatuor horis
Conficitur, qui sic lunaris saltus habetur,
In nonodemimo cycli cùm Iulius anno,
Debeat ut semper ternis numerare kalendis,
Augusti lunam sibique vicesima fiat,
Hic prætergressa tricesima vocatur,
Tertiaque Augusti numeratur jure kalendis,
Ast epactarum constat ratione secundi,
Inde tenet cursum per cunctos inviolatum.

Quot horis luceat.

At si scire cupis quot Phœbe luceat horis,
Cremento lucis punctos adhibeto quaternos,
Noctibus in cunctis à prima novimus ipsam
Ad quintamdecimam quo fiat lumine plena,
Et sexaginta per punctos fulgeat ipsa,
Et facies quinis horam consistere punctis,
Inveneſque quoto puncto luna luceat horæ,
A quintadecima numero deplebitur usque.
Quo lumen perdat simul & trigesima fiat,
Atque quotis itidem punctis luna luceat horis,
Inveniesque Phœbe sed nil tricesima lucet,
Soli subjecta majori lumine rapta,
Hanc horam Græci vocitant, coitumque Latini,
Dicunt, quod pariter conjunctim currat uterque,
Eclipsim solis fieri quo tempore claret,
Ast ex hoc alibi carmen dictabitur aptum.

Quod superius distulit de astris, nunc exequitur.

NVnc de signifero quædam memorare necesse,
In quo sunt fixa tempus variantia signa,
Sub quo planetæ variant per tempora cursum,
Orbis zodiaci sic obliquatur ab Arcto,
Vt sit zonarum media porrectius ad austrum,
Quatuor est inter zonas hoc sole perusta,
In medio cujus Aries & Libra residunt,
Hæc etiam mundi medio duo signa locata,
Oppositа atque sibi tendentia tramite recto,
Vndique circueunt quasi desperantia terram,
Et quasi diametro dirimunt æqualiter ipsum
Zodiacum, certumque vident altrinsecus unum,

Alternaque cadant, alternatimque resurgunt,
Nam diu Libra cadit, Aries consurgit ab ortu:
Occidit hinc Aries, inde ortu Libra resurgit,
Sunt duo præterea, Cancer simul & Capricornus,
Cancer signorum summus, Capricornus & unum est,
Hic duo sunt tropica, quæ conversiva vocantur.
Sol quoniam signis positus convertitur istis,
Hic etiam solis portæ dicuntur utrinque,
Quod soli quartis dum currit partibus horum,
Claudatur accessus, signorumque ultima crescit,
In queis solstitia æstiva & brumalia fiunt,
Namque duodecimus certa ratione kalendis,
Æstivum Iulij fiunt brumalia Iani,
Solis solstitium stationis nomine dicunt,
Nam ut stare fides, ut quo sit tempore solem,
Sed dum zodiaci Phœbo pars summa vel ima,
Tangitur ex atomo, censetur nomine tali.

De solis ortu atque occasu.

Quatuor his signis, tres ortus principales,
Fiunt exoriens dum sol decurrit eisdem
Partibus, inquiris tibi quas signavimus antè,
Australes Capricorno, & Cancro sit borealis,
Tertius ac medius Libra, ac Vervece notatur,
Cætera turba patet, quod signa alterna resignant,
Hinc igitur clarè poteris per cuncta videre,
Instar si sphæræ cœlestis pinxeris illum,
Natura monstrante globum invigilares & ipsi,
Nam cœlum zonis incingi quinque videbis,
Quarum ex natura vis frigoris atque caloris
Ingeritur terris, & partes temperat orbis,
Perspicies etiam cur noctes sint breviores,
Solibus æstivis, & contra sint hyemales
Noctibus incultu facili tibi cuncta patebunt,
Hinc & planetæ discernes tendere ad ortum,
Vtque meent signis sphæræ nec inerat ullus,
Ætheris obliqui, sed enim intervalla pererrent,
Et tantùm ipsius per signa mare seruntur,
Sed de zodiaco satis hæc quæ dicta supersunt,
Eclipsim solis & lunæ jam referemus.

De eclipsi solis & lunæ.

Signifer est latus dissenis partibus orbis,
Pars spatium est, solis quantum complecti,
Aut ex diametro est illius meta quibusque,
Sole duæ mediæ instrantur luna per omnes
Scandit, & à Borea, rursum inclinatur ad austrum,
His igitur mundi medio cum terra duabus,
Subjaceat sol, supra atque insta luna feratur,
Et sit supposita stratri tricesima Phœbe,
Objectu lunæ solis splendorque calorque,
Subtrahitur nobis positu duntaxat in imis,
At si per partes exorbitet exteriores,
Terra quibus non est subjecta, sed extima constat,
Non celare potest solaria lumina nobis,
Inde est quòd raro defectus in ordine fiat.
Verùm defectus aliter lunaris habetur,
Hic etenim quamvis per pleni lumina semper
Fiat, dissimili tantùm deficitur ratione,
Constat enim lunam proprium lumen habere,
Sed splendere modò speculi sole irradiatam,
Partibus octo licet sub magno corpore solis,
Vincatur tellus, ut mira indagine claret,
Plena tantùm partes, quoniam fertur per easdem,
Aspectu solis fraudatur luna tenebris,
Luget & incedens terrarum damna per umbras,
Ac super aut subtus tetro velatur amictu,
Ac super partes exorbitet exteriores,
Luminis accepti detrimentum effugit ipsa:
Non igitur semper privatur lumine Phœbe,
Has defectivas dicitur de themate partes,
Astrologi, quod sit defectus causa utriusque.

Quantum in unaquaque die elongetur luna à sole.

At si fortè animus cupit hoc augere labori,
Partibus ut verè noscas quot luna recedens
Sole elongetur, vel quæ signa moretur,
Illius ætatem fuerit quotacunque resume,
Multiplicaque quater, rursum numerumque ter ipsum,
Et quot compereris, tot noscres partibus illam
Phœbo elongari, simul illa degere parce,
Ad quam venturus totidem post ipse dies sit,
Nil etenim partem aliud quàm dicimus istas,
Solis progressus per signa quibusque diebus,
Si signum quo luna die decurrat eodem,
Nosce velis ex prædictis tot partibus addes,
Soli quot restat, ut signi compleat ipse,
Illud iter quo degit, & inspice corde capaci,
Inde dabis partes signis triginta quibusque,
Ordine cui desunt in eodem noveris ipsam,
Si non ad numerum poterunt procedere tantum,
Vel si completis superest quod ab ordine signis,
Quod solet fieri in prima, quod sæpè secunda,
Phœbe cum sole signo decurrit eodem,
Sæpè dies nona, vicesima terque decena,
Hoc habet & signo quod sol decurrit in illo,
Philosophique dies hos interluniæ dicunt,
Quodque renascentem, suntque inter deficientem,
Hactenus ista quidem sunt argumenta diurna,
Quæ tibi contulimus, sed ad annua jam properemus.

De annis à principio mundi.

Principio mundi sunt millia quinque trecenti,
Et sexaginta cum quatuor insuper anni,
Præcedente tamen sine concurrentibus uno,
Virginis ad partum peperitque virgo salutem,
Humani generis genitrix hominisque Deique,
Virgo beata preces digneris fundere nato,
Spiritus adveniat menti, qui vult ubi spirat,
Qui patre procedit, quem mittit filius ejus,
Vt me per pelagus labentem dirigat altum,
Et manus illius ad litus vela reducat.
Ecce peto, quæro, nictans & ad ostia pulso,
Cujus auxilio, simul & munime fretus,
Ætatem mundi valeam tales esse probare.
Ex divinorum scriptis videre librorum,
Philosophi vigiles transisse ab origine mundi,
Annorum spatium memorabile tempus ad usque,
Quo salvatoris fuit incarnatio facta,
Millia quinque super veterum quod pagina prodit,
Sed nec quingentos super illa fuisse fatemur,
Quod plus aut minus est, hac nosces traditione.
Maximus ille cyclus qui semper vertitur annis
Cardine quingentis, simul & triginta duobus,
Fertur cyclorum concordia vero duorum,
Quòd lunæ & solis cursus concordat in ipsis,
Expletis tantùm, nec plenè convenit antè,
Inde dies, menses, horæ, lunæque kalendæ,
Omnia conveniunt, simul & post prima recurre,
Si decies cyclum tu multiplicaveris ipsum,
Verè comperies annorum millia quinque,
Atque trecentorum summam, numerumque vicenum,
Additur his, quartus, & quadragesimus annus
Ordine jam cycli, describitur iste secundo,
Hoc anno Christus sacra est de virgine natus,
Hinc igitur cernis, quòd millia quinque trecenti,
Et sexaginta, sunt quatuor insuper anni,
Præcessitque unus sine concurrentibus annus,
Vndecies autem non multiplicabis eundem,
Nam superaccrescit nimium quod pagina dicit,
Et superadjectos annos indictio turbat,
Atque Evangelio numero ac ratione repugnant,
Ergo per hunc cyclum qui transit ordine magnum,
Cyclus, epactas, aderant quæ tempore Christi,
Et concurrentes ideò prius inveniamus,
Vt non turbetur doctrina sequentibus annis.

De cyclis.

Cycli tres nostro scribendi carmine perstant,
Anterior quibus est, recolunt quem semper Hebræi,
Cujus principium prima est lunatio mundi,

Aſt epactarum fuit in Septembre ſecundus,
Hic quoque mutatur per menſes & variatur.
Tertius eſt dictus ſolaris nomine ſolis,
Hinc quoque principium Martî ſtatuêre kalendæ,
Quartus lunaris referens nihil utilitatis,
Hinc caput eſt lani, cùm prima eſt luna kalendis,
Ergo ſi primi gliſcis cognoſcere cycli,
Ille quotus tranſit annus ſub tempore Chriſti,
Hunc numerum ſumas, qui mundi à cardine cœpit,
Perque novemque decem totam ejus divide ſummam,
Et ſeptem ſuperant, fuit ergo ſeptimus annus,
Sic epactarum cyclus manet inveniendus,
Sed tantùm epactas quæ Chriſti tempore currunt,
Invenies aliter: nam ſeptem qui ſuperarunt,
Fine per undenum numerum diſtendere debes,
Ergo & ſeptuaginta vides ſimul aſſore ſeptem,
Hos per triginta partiri convenit omnes,
Atque decem ſeptem qui reſtant, ſcribere oportet
Epactas quæ currebant ſub tempore Chriſti,
Aſt aliter cyclus ſolaris comperietur,
Majorem numerum qui ſuprà ſcriptus habetur,
Divide ſolerter per viginti & ſimul octo,
Sed tamen ut primum ſine concurrentibus annis,
Si procul & ſumma nunquam numeretur in iſta,
Et ſextumdecimum diviſio proferet annum,
Sed concurrentes ſic proſpicis ipſius anni,
Hîc idem numerus ſimul ejus portio quarta,
Addita dividitur per ſeptem, & quinque ſuperſunt,
Sed tamen hic animo nunc contemplare ſagaci,
Vt niſi completis partem non vincere relictam,
Inde data exactis quadrante carentibus annis,
Vno intermiſſo quoniam biſſextus habetur,
Septima concurrens eſt Martî incepta kalendis,
At ſi ſert animus quota tunc indictio tranſit,
Noſcere, perfacili verum ratione patebit.
Per partes numerum quindenas divide dictum,
Et decimam invenies anno tranſire ſub illo,
Olim cùm penè Romani gentibus orbis,
Omnibus & populis virtutibus imperitarent,
Vectigal ſtatuêre, atque indixêre tributa.
Solveret ut quiſque tria per quinquennia cenſum
Æra, ſed in primo, ſimul argentumque ſecundo,
Aurum ſic etiam luſtro tribuere ſequenti,
Inde velut primum fuit à primo repetitum,
Et non excedit numerum qui præfuit ordo,
Poſt quintamdecimam rurſum eſt indictio prima.

Ad inveniendum ſummam annorum Domini.

Annorum Domini cupiens cognoſcere ſummam,
Hoc argumentum vigilanti pectore conde.
Summam ex ordinibus qui ſexaginta novem ſunt,
Multiplica per quindecim, & inſuper addito quinque,
Hic quieſcabunt ex ordine tempore Chriſti,
Addatur que ſuper indictio temporis hujus,
Convenit hoc & te vigilanti corde notare,
Vt cùm ſuppletus fuerit qui nunc meat ordo,
Atque iterum fuerit indictio prima reſumpta,
Ordinibus dictis unum ſuperaddere cures,
Hic poſt quindenos addendo noveris annos,
Semper & ordinibus accreſcat calculus iſtis.

Ad inveniendam indictionem.

At ſi ſcire velis quota nunc indictio tranſit,
Per partes numerum quindenas divide dictum,
Sicque ſub Chriſto tranſit ſuperaddita primum.
Quodque ſupercreſcit indictio permanet anni,
Et quintamdecimam dicis cum nullus abundat,
Nunc milleſimus & quinquageſimus annus,
Eſt etiam decima quæ nunc indictio tranſit,
Currit & epacta quam cyclus continet anno,
Prima ſub undecimo poſt hanc duodena ſequetur,
Cycli ſolaris annum tenet ordo ſecundum,
Eſt & concurrens hoc anno more ſecunda,
Ordine nam cycli deſcribitur iſte ſecundo,
Ergo ſi primi gliſcis cognoſcere cycli,
Nunc quotus eſt annus qui noſtro tempore tranſit,
Annorum Domini numerum iſto tempore ſume,
Perque novemque decem totam ejus divide ſummam,
Sed tamen huic numero ſeptem ſuperaddere cures,
Annus enim totus tranſibat corpore Chriſti
Quodque ſuperfuerit annum monſtrabit apertè;
Si ſupereſt nullus, is cycli eſt ultimus annus.
Si quæ nunc currunt epactas noſcere gliſcis,
Quod ſupereſt illis ſub eodem fine diremptis,
Cura, per undenum numerum diſtendere debet,
Et quot quot fuerint, ſume triginta recides,
Prodit & epactas illis quod ſemper abundat,
At ſi triginta numerus tibi manſerit infra,
His idem epacta præſentis habebitur anni,
Vltimus aſt annus non hac ratione tenetur,
Huic alia epactas concedit regula nullas,
Pro ſaltu lunæ tamen huic ſubjungitur unus.
Aſt aliter cyclus ſolaris comperietur,
Prædictum numerum quod ſuprà ſcriptus habetur,
Divide ſolerter per viginti & ſimul octo,
Et primùm tredecim numero ſuperaddere cures,
Tempore quod Chriſti cycli currebat hic annus,
Quodque augmentatur eſt annus in ordine totus,
Vltimus eſt annus ſi quem diviſio cludit.

De Concurrentibus.

Si concurrentes Domini vis noſſe per annos,
Et toto numero deponere convenit unum,
Qui de ſeptено numero ſolus ſuperabat,
Concurrens etenim ſub Chriſto ſeptima cœpit,
Hinc etiam poſt hanc fuit anno prima ſequenti,
Ex qua principium numeri nos ſummus hujus,
Illo depoſito nec ſeptem ſcandimus ultra,
His idem numerus ſimul ejus portio quarta
Addita, dividitur per ſeptem, & more frequenti,
Quod ſupereſt illis pro concurrente tenetur,
Si nihil his ſuperat, tunc ſeptima jure notatur.

Ad inveniendum annum biſſextilem.

Vtrum biſſextus ſit quartuſve annus ab illo,
Non eſt difficilis labor hoc cognoſcere ſemper:
Divide quot fuerint Domini per quatuor annos
Eſt à biſſexto totum, quot ſine ſuperſunt,
Si nihil his ſuperat anno eſt biſſextus in illo.

Quòd undecim epactæ in mortis tempore Chriſti concurrerunt.

Sed nunc errorem reprimant documenta priorem,
Atque ex ſacrorum dictis Evangeliorum,
Sic aſſirmetur ratio, quòd non mutiletur,
Tempus & annorum Chriſti triginta duorum,
Et ſimul undecimas epactas tempore mortis
Currere, non aliàs certa ratione probemus,
Fidimus, & verum eſt Luca narrante relatum,
Quòd baptizatus Chriſtus diſceſſit ab amne,
Incipiens erat annorum triginta patenter,
Namque dies tredecim de triceno ſtuitabant,
Hinc poſt baptiſmum jejunia ſancta peregit,
Ac ſi diſcipulos anno delegit in illo,
Hinc alio ſacrata dies effulſit in anno,
Qua baptizatum vox patris magnificavit,
Nuptiæ tunc factæ ſunt in Cana Galilææ,
Diſcipuliſque ſuis coram primordia fecit,
Signorum, doxamque ſuam dedit hic manifeſtam,
Hic Evangelio deſcribit Paſcha Ioannes,
Primum & commemorat Chriſti miracula facta,
Ac poſt multa quidem ſubjungit Paſcha ſecundo
Scilicet hoc alio quod pertranſivit in anno,
Inde refert iterum memoranda in ſecula natum,
Atque ulidi Lazari producit membra ſepulchro,
Et procedentem Chriſto fronde ſque gerentem,
Laudibus adſcribit quæ prodiit obvia turbam,
Inde pedes Chriſtus ut ſervus diſcipulorum,
Abluit in feria, qua Paſcha terminus inſtat,
Captus & in hac nocte eſt ſub plena lumine lunæ,

In quarta captus, decima crucifixus in illa,
Quæ quintadecima medio descendit ab axe,
Atque die Christi crucifixo sancta notatur,
Angelus hic Christum venturum nunciat ipsum,
De solio patris ad matris virginis alvum,
Sumere mortalem pro mundi crimine formam,
Hac quoque deposuit formam cruce solutam,
Tertia sancta dies surgentem morte revixit,
Atque immortalem vitæ surgendo reduxit,
Atque dies simili mortalem matre refudit,
Et veluti epacta decima & septena recurrit,
Qua Christus natus descendit virginis alvum,
Sic hac luna die decima & septena resulsit,
Fulsit & Aprilis vicesima prima kalendis,
Hinc igitur clarè poterùs peracta videre.
Ille quod undecimas epactas portitat annis,
Hinc annis vitam Christi triginta duobus,
Mensibus atque tribus, rectè constare fatemur.

De Paschæ termino.

Terminus est Paschæ vernali tempore lunæ,
Quarta simul decima, quæ primo mense refulget,
Qua Dominus Paschafieri præcepit Hebræis,
Hinc igitur memores celebrant hoc tempore Pascha,
Atque die incipiunt annorum festa sequenti.
Et quartamdecimam nos expectamus eandem,
Nostrum & differimus pro religione sub ipsum
Paschæ diem Domini, quo sumpsit nomen habetque,
Quaque salus cunctis facta est resurrectio Christi,
Infestis aliis ad corda reducti in acta,
Hac non factamodò, sed quæ sunt fine futura,
Temporis hæc serie prima atque octava recurrit,
Prima quod hac legimus lucem luxisse creatam,
Orta est, quoniam post septem provenit ipsa,
Ipsa die quoniam primum præcesit eadem:
In nostro capite surrectio, sexque peractis,
Ætatum tribuit, vitæque laboribus hujus,
Septenaque animarum dignè lucè quietis,
Nostra sumus qui membra ejus resurrectio digna,
Octava ætate seclorum sit peragenda,
Cùm vocem capitis fuerit qui mortuus omnis,
Audiet & tumulis superacta morte resurget,
Ergo duodecimus tum terminus ipse kalendis,
Aprilis, quartodecimas sit in usque kalendas
Maij, quis non inferius nec longius ipse.
Esse potest, quacunque die sit terminus horum
Pascha die Domini celebratur ritè sequenti,
Hac quintadecima nunquam minor esse valebit.
Phœbe nec major quàm sit vicesima prima.

Unde procedat terminus Paschæ.

Sed si nosse diem cupis, in quo terminus iste
Procedat, versus illos vigilanter habeto,
Quorum primus adest à nonis cæptus Aprilis,
Quod primum nonis Phœbe plena refulsit,
Principiis horum signatur terminus ille,
Illorum fines demonstrant redigulares,
Hos igitur jungas cum concurrentibus anni,
Et feriam noscès, velut tibi scripsimus ante,
Qua tibi clarescat quæris terminus ille,
At si deciderit menti quis versus habetur,
Sicut te primùm docui cognoscere cyclum,
Quis currat versus Domini cognosce per annos,
Hunc aliter versum quoque te reperire docebo,
Qui propter tritum tibi taliter invenietur,
In primo articulo sit pollicis ille sinister
Dispositus, tum deinde alios numerabis & omnes,
Perque manus summos digitos transibis ad ipsum
Pollicis usque locum, quo principium instituisti
Et quicunque dies occurrit rursus eodem,
Terminus instabit, per & hunc cognosce futurum,
Perque alios, alios pariter discerne supremos,
Perque locos tantum quis terminus ipse recurrit,
Circueas superadjecto qui in tertia & uno,
Si cupis illorum cognoscere redigulares;
In prima feria tu primam ponito mundi,
Atque dies ab ea cunctos numerabis ad ipsum:
Vsque locum feriatim, quo tibi terminus instat,
Atque quota feria reperitur terminus ille,
Tot sibi subjungas, quot quaris redigulares.
Hinc alios per Paschalem reperire valebis,
A prima mundi Paschalis terminus ipse,
Aspectu memori, quot distet cerne diebus,
A nobis decimus Februi numerare kalendis,
Expediet totidem quorum sub fine patenti,
Terminus occurrit quem septuagesima monstrat,
Hoc semper decimam Phœben in fine notabis,
Hæc Februi mensis erit & cludetur in ipso,
Ast Februi nonas itidem numerare secundis,
Expedit atque adde quem quadragesima quærit,
Terminus, hic lunam debes numerare secundam.
Hæc Marti mensis erit, & cludetur in ipso,
Si bissextili fuerit, si terminus anno,
Vltra bissextum sub nonis incipietur,
Terminus est alius quem sancta rogatio quarit,
A Maij decimis præscripto jure kalendis
Quæritur, hunc etiam monstrat vigesima luna,
Hic Maij mensis erit & concludetur in ipso.
At Pentecostes si fortè requiritur ipse,
A Maij nonis reperitur ritè secundis,
Hunc etiam luna designat tempore quarta,
Hæc Iulij mensis erit, & concludetur in ipso,
Sed feria quacunque tibi provenerit ipse,
Terminus in lucem Domini differto sequentem,
A quo nomen habet, à quo surrectio facta est.

De controversia ogdoagis, & de emboliſmo.

At quoniam primi sit controversia cycli,
Quæ tamen tribus est annis, & sæpè quibusdam,
Contra epactarum seriem sit, luna kalendis,
Endiboliſmalis & eam lunatio prodit,
In quibus est nonis idibus & quibus atque kalendis
Fiat, in extremo referemus carmine apertè.
Hanc tenet octavus, undenus & ultimus annus,
Ogdoas octavus est, à Græco nomine factum,
Hoc anno epacta decima & septena recurrit,
Incipitur nonis tum Marti luna secundis.
Endiboliſmalis posthac trigesima nonis,
Desinit Aprilis non ejus ritè secundas,
Inde sed Aprilis ejus lunatio nonis
Incipit, & Maij nona vigesima quintis,
Desinit in nonis, in cujus luna kalendis,
Epactæ esse circa vigesima septima constat,
Incipit in quartis Maij lunatio nonis,
Desinit in quartis Iunij trigesima noni,
Ast ternis luna Iunij primordia sumit,
Desinit in Iulij vicesima nona kalendis,
Ast epactarum numero trigesima constat,
Et tenet inde suum per cunctos regula cursum
Inde sub undecimo vigesima permanet anno,
Epacta & Iani nonis primordia ternis,
Endiboliſmalis anni lunatio sumit:
Cluditur & Februi trigesima quippe kalendis,
Incipitur quartis ejus lunatio nonis,
Ejus Marti sextis nonis vigesimanona,
Anno bissexti tamen hic trigesima constat,
Hic circa epactas Marti sit luna kalendis,
Inde tenet solitum per cunctos regula cursum,
Vltimus octavas decimus hinc continet annus,
Epactas Marti, & nonis lunatio ternis,
Endiboliſmalis hoc anno exordia sumit,
Desinit Aprilis nonis trigesima ternis,
Luna sed Aprilis nonis incepta secundis,
Incæptis nonis Maij vicesimanona
Clauditur, ast ejus vicesimanona kalendis,
Ex epactarum numero sit luna patenter,
Incipitur quinis Maij lunatio nonis,
Desinit & Iuni trigesima luna kalendis,
Augusti & quartis nonis primordia sumit,
Hoc quoque mense facit finem vicesimanona.

Contra epactarum seriem trigesima cùm sit,
Cluditur hic saltus fieri, ratione probatur,
Lunarique dies unus subducitur anno,
Inde sed interuis Augusto incœpta kalendis,
Contra epactarum seriem numeratur in ipsis,
Inde refert cursum per cunctos inviolatum.
Hinc Manfredus avet, jubet & requiescere Plato,
Sed jam virgo pia digneris sancta Maria,
Nequitia mores vitæque levare labores,
Hinc fratres socij dignas impartite grates.
In festo die cantemus digna Mariæ,
Laudem dicamus illi doxamque feramus:
Accessi portum, quò mihi cursus erat.

Dixi.

APPENDIX CVIVSDAM.

SUnt anni ab origine mundi, sicut in Orosio legitur, usque ad nativitatem Christi quinque millia centum nonagintanovem. Ab orbe condito usque ad Urbem conditam, anni sunt quatuor millia quatuor centum quadragintaseptem. Ab urbe condita usque ad nativitatem Christi, anni sunt septingenti quinquaginta duo: sicque fiunt anni quinque millia centum nonagintanovem. Exinde anni Domini supputantur.

De urbe Roma.

ROma, urbs in Italia, totius quondam orbis Domina, à conditoris sui Romuli nomine sic vocata: quam propter eximiam virtutem plerique scriptorum, quasi sola esset, appellare urbem malebant. Quæ quidem, ut Orosius in chronica sua commemorat, post annos quatuor millia quadringentos quadraginta septem, id est, septingentesimo quinquagesimo secundo ante incarnationem Domini anno, condita est.

NObilibus quondam fueras constructa patronis,
Subdita nunc servis, heu male Roma ruis,
Deseruêre tui tanto te tempore reges,
Cessit & ad Græcos nomen honosque tuus.
Constantinopolis floreat, nova Roma vocatur,
Moribus & muris Roma vetusta cadis.
Transit & imperium, manetque superbia tecum,
Cultus avaritiæ te nimium superat.
Vulgus ab extremis distractum partibus orbis,
Servorum servi, nunc tibi sunt Domini.
In te nobilium rectorum nemo remansit,
Ingenuique tui, rura Pelasga colunt.
Truncasti vivos crudeli funere sanctos,
Vendere nunc horum mortua membra doles.
Nam nisi te meritum Petri Paulique foveret,
Tempore jam longo Roma misella fores.

De Treverensium urbe.

Nini Semiramis quæ tanto conjuge fœlix,
Plurima possedit, sed plura prioribus addit,
Non contenta sui, nec totis finibus orbis,
Expulit à patrio privignum Trebeta regno.
Profugus insignem nostram qui condidit urbem,
Treveris huic nomen dans, ob factoris amorem.
Quæ caput Europæ cognoscitur antiquitate,
Filius hujus hero, patris hæc epigrammata pono.
Cujus ad inferias hic cum Iove Mars tenet aras,
Sydere concordi pax est non dissocianti.

FINIS.

EJUSDEM MANFREDI EMBOLISMORVM RATIO.

IN primo anno igitur emboliſmi, hoc est in ogdoade tertia, sunt epactæ vigintiduo, & ideò est luna in kalendis Septembris & Octobris vigintiseptem, in kalendis Novembris, & Decembris vigintinovem, ipsa autem luna quæ vigesima nona est in kalendis Decembris, & extinguuntur illic. Ipsa autem luna quæ quarto nonarum Decembris incipit primo, & terminatur in kalendis Januariis, trigesimus emboliſmus est. Quæ autem in kalendis Januarii est, prima luna ipsius est, quam & ipsa in triginta terminare debet.

In secundo anno emboliſmi, hoc est in ogdoade septem sunt epactæ, vigesimaquinta luna in kalendis Septembris, trigesima est, & extinguuntur illic, luna ipsius est. Illa autem luna quæ mutatur primo, quarto nonarum Septembris, & finitur trigesima, in kalendis Octobris emboliſmus est. Et illa quæ incipit primò, sexto nonarum Octobris, & finitur trigesimonono, in tertio kalendarum Novembris luna Octobris est: in kalendis Novembris & Decembris, sit luna secunda. In kalendis Januarii quarta, sicut ordo est.

In tertio anno emboliſmi, hoc est in ogdoade ultima, sunt epactæ decemseptem, Luna verò in kalendis Septembris & Octobris vigesimasecunda: in kalendis Novembris & Decembris vigintiquatuor. In kalendis Januarii vigesimasexta: in kalendis Martii viginti sex, in kalendis Aprilis & Maii viginti septem; in kalendis Junii & Julii, viginti novem: in kalendis Augusti, & in kalendis Septembris tertia. Cur facis unam ætatem lunæ in kalendis Aprilis & Maii? quia nusquam sic in calculo reperitur. Ideò quippe quia luna quæ secundo nonarum Martii incipit primò, & vigesimasexta est in kalendis Aprilis, in quarto nonarum Aprilis vigesimaoctava, in secundo nonarum Aprilis, trigesimus emboliſmus est, & extinguitur: & illa quæ initiatur, primò in nono Aprilis ipsa est Paschalis, & evenit decimaquarta in decimoquarto kalendas Maii, & terminatur vigesimanona in quinto nonarum Maii, luna verò quæ est prima in quarto nonarum Maii, & finitur trigesima in quarto nonarum Julii, luna Maii est. Luna enim quæ initiatur in quarto nonarum Junii, finiturque vigesima, nono kalendarum Julii, luna Junii est. Luna quæ incipit primò, sexto nonarum Julii, terminaturque trigesima, secundo kalendas Augusti luna Julii est, postea autem fit luna ratio kalendarum Augusti primo, in kalendis Septembris à quarto, sicut ordo est. Nam si non fuisset unam ætatem lunæ in Aprilis kalend. & Maii, evenisset tibi illud in termino Paschali, quod est decimoquinto kalend. Maii, non decimoquarto, sed quindecimo, & fuisset error in Pascha sive in ætatibus lunæ.

In primo igitur anno emboliſmi, hoc est, in hendecade, sunt epactæ viginti, & idcirco est luna in kalendis Septembris & Octobris, vigesimaquinta: in kalendis Novembris & Decembris vigesimaseptima: in kalendis Januariis vigesimanona: in quarto nonarum trigesima, quæ est Januarii: illa autem secunda luna, quæ quarto nonarum Januarii incipit primò, & extinguitur trigesimo kalendarum Februarii, emboliſmus est: illa verò luna, quæ quarto nonarum Februarii incipit primo, & finitur sexto nonarum Martii, vigesimanona luna Februarii est. Et si bissextus fuerit ipso anno, tunc ipsa luna Februarii trigesima computatur, sicut & in aliis bissextilibus annis. Porrò luna quæ quinto nonarum ipsius mensis incipit primo, & finitur trigesima in kalendis Aprilis, luna Martii est: illa autem luna quæ quarto nonarum Aprilis incipit primo, & finitur vigesimanono, secundo kalendis Maii, luna Aprilis est. Quæ autem in kalendis evenit, prima luna ipsius est. Cæteri verò ordinem suum sequuntur. In ipso autem emboliſmo, anno secundo in hendecade sunt epactæ vigintitres, luna verò in kalendis Septembris & Octobris vigesimaoctava, in kalendis Novembris & Decèbris trigesima:

illa

illa autem luna quæ in kalendis Novembris trigesima terminatur, luna ipsius est, & illa quæ quarto nonarum Novembris incipit primo, & in kalendis Decembris trigesima terminatur, embolismus est. Quæ verò prima quarto nonarum Decembris, in kalendis Januarii fit luna secunda, in kalendis Februarii tertia; cæteræ deinceps ordinem suum sequuntur. In ipso autem tertio embolismico anno, hoc est in hendecade, sunt epactæ vigintisex. Nullatenus tamen embolismum per ipsas epactas reperies, nisi ad epactas anni communis superioris revertaris. Nam in anno præterito communi fuerunt epactæ quindecim. Ideò autem luna in kalendis Augusti est vigesimonono, ibique terminatur, quia luna ipsius est: illa verò quæ quarto nonarum Augusti inchoatur primo, finiturque trigesimasecunda kalendarum Septembris, embolismus est: in kalendis Septembris & Octobris per epactas vigintisex fit luna prima, cæteræ verò ordinem subsequuntur. Sunt namque epactæ in ultimo embolismo hendecadis octodecim: in kalendis Septembris & Octobris luna vigesimatertia: in kalendis Decembris & Novembris, vigesimaquinta: in kalendis Januarii, vigesimaseptima: in kalendis Februarii, vigesimaoctava: in kalendis Martii vigesimaseptima: in kalendis Aprilis & Maii, vigesimaoctava: in kalendis Junii trigesima: in kalendis Julii prima: in kalendis Augusti tertia: propter saltum lunæ: in kalendis Septembris quinta. Ideò autem facimus unam ætatem lunæ in kalendis Aprilis & Maii, quia luna quæ tertio nonarum Martii incipit primò, & in kalendis Aprilis est vigesimaoctava: in quarto nonarum Aprilis, vigesimanona: in tertio nonarum trigesimus embolismus est. Illa enim luna quæ secundo nonarum Aprilis initiatur primò, & extenditur usque in sextum nonarum Maii, vigesimanona luna Aprilis est, Paschalis etenim est, & evenit decimaquarta in quindecimum kalendarum Maii: & nisi ita feciſſet, eveniſſet ter in termino Paschali luna decimaquinta: & fuisset error in Pascha, & in ætatibus lunæ. Luna verò quæ inchoatur in quinto nonarum Maii, & finitur trigesima in kalendis Junii, luna Maii est, Junii quoque luna, tertio nonarum ipsius initium sumit, finiturque secundo kalendarum Julii vigesimanona. Quæ ergo tertio kalendarum Julii est prima, & extinguitur vigesimanona, luna Julii est. Et quamvis tertio kalendarum Augusti trigesima terminari debuisset: unum diem amittit propter saltum rationum, & computatur luna Augusti tertia, in kalendis ipsius, cùm hanc ratione argumenti secundam existere doceat, quæ etiam vigesimanona sexto kalendarum Septembris finitur. Et cæteræ ordinem suum sequuntur, Martius quinto, Aprilis primo, Maius tertio, Junius sexto, Julius primo, Augustus quarto, September septimo, October secundo, November quinto, December septimo, Januarius tertio, Februarius septimo, September quinto, October quinto, November septimo, December sexto, Januarius nono, Februarius decimo, Martius nono, Aprilis decimo, Majus undecimo, Junius duodecimo, Julius decimotertio, Augustus decimoquarto. Vigesimo sexto, decimoquinto, trigesimoquarto, vigesimotertio, duodecimo, trigesimoprimo, vigesimo, trigesimoquinto, quarto, vigesimooctavo, decimoseptimo, trigesimosexto, trigesimoquinto, trigesimoquarto, trigesimotertio, trigesimosecundo, trigesimoprimo, trigesimo, decimoquinto, quarto, trigesimooctavo. Ad terminum septuagesimæ, à septimo idus Januarii numera: ad terminum quadragesimæ à quinto kalendarum Februarii, numera: ad terminum Paschæ, à quinto idus Martis, numera: ad terminum Rogationum, à decimoseptimo kalendarum Maii, numera: ad terminum Pentecostes, à tertio kalendarum Maii, numera.

PRIMI TOMI FINIS.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

VIETA
Tom 9
1.2.
BCH.
J

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

BEDE

Tom.

1. et 2.

Th
119 a V.
23

